

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Збірник матеріалів

*VI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних
глобалізаційних процесах»*

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF MANAGEMENT AND FINANCE IN CONDITIONS OF GLOBAL INSTABILITY

Book of materials

*The VI-th International scientific-practical Internet-conference
“Actual problems of Management and Finance in modern
globalization processes”*

**УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
UNIVERSITY OF THE STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE**

*Присвячено
100-річчю Університету ДФС України
23-річчю ННІ фінансів, банківської справи*

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ТА ФІНАНСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ
НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

*Збірник матеріалів
VI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних
глобалізаційних процесах»*

**CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF
MANAGEMENT AND FINANCE IN CONDITIONS
OF GLOBAL INSTABILITY**

*Book of materials
The VI-th International scientific-practical Internet-conference
“Actual problems of Management and Finance in modern
globalization processes”*

**14 березня 2019 р.
March 14, 2019**

Електронне видання

**Ірпінь
Irpın**

УДК 005:336:351(06)
ББК 65.050я431
К43

*Ухвалено до друку вченою радою
Університету державної фіскальної служби України
(протокол № 2 від 28 лютого 2019 року)*

Рецензенти:

Касич А. О., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту Київського національного університету технологій та дизайну;

Лазебник Л. Л., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства Університету ДФС України.

У збірнику матеріалів представлено тези доповідей учасників VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних глобалізаційних процесах» з:

University of Genoa, Italy
Academy STING, Czech Republic
Опольський державний університет, Польща
Adamas University, India
Бердянський університет менеджменту і бізнесу
Вінницький національний аграрний університет
Головне управління ДФС у м. Києві
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Державний вищий навчальний заклад
«Університет банківської справи»
Донецький національний університет ім. В. Стуса
Інститут економіки НАН Білорусі
Інститут економіки промисловості
НАН України
ПВНЗ «Європейський університет»
Київський національний торговельно-економічний університет

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
Київський університет імені Бориса Грінченка
Миколаївський національний аграрний університет
Національна академія Служби безпеки України
Національний авіаційний університет
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Одеський національний економічний університет
Таврійський національний університет
імені В. І. Вернадського
ТОВ «Інвестиційно-правова група», м. Київ
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця
Херсонський національний технічний університет

К43 **Концептуальні засади менеджменту та фінансів в умовах глобальної нестабільності** [Електронний ресурс] : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних глобалізаційних процесах» (14 березня 2019 р.). – Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. – 498 с. – PDF-формат; мережеве видання; інституційний репозитарій.

ISBN 978-966-337-516-8

У збірнику матеріалів конференції висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних проблем менеджменту та фінансів в сучасних глобалізаційних процесах.

Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: вітчизняного та міжнародного менеджменту; менеджменту персоналу; модернізації фінансової системи України в умовах глобальної нестабільності; фінансового менеджменту; розвитку проектного менеджменту в Україні; публічного управління та адміністрування.

Видання розраховане на науковців, викладачів, представників органів державного управління та органів місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, аспірантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

УДК 005:336:351(06)
ББК 65.050я431

ISBN 978-966-337-516-8

© Кафедра менеджменту, 2019
© Університет ДФС України, 2019

ЗМІСТ

CONTENTS

СЕКЦІЯ 1. РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

SECTION 1. REALITIES AND PROSPECTS OF DOMESTIC AND INTERNATIONAL MANAGEMENT

Гусятинський М. В.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
СТАЛИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ..... 20

Рóдевич О. Ф.

МИРОВОЙ ОПЫТ ФИНАНСИРОВАНИЯ
ИНВЕСТИЦИОННО-ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ
ПРОМЫШЛЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ 21

Соломко М. В.

ИНСТРУМЕНТЫ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ПРЯМЫХ
ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ МНК В РАЗВИТЫХ
И РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАНАХ..... 25

Артеменко Д. М.

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ
ВАРТІСНОЇ ОЦІНКИ ПРАВА ВИМОГИ 28

Грушева А. А., Іванов І. Ю.

ФЕНОМЕН ЛІДЕРСТВА ЯК МИСТЕЦТВО ВПЛИВУ НА ЛЮДЕЙ.... 31

Євтушенко Г. І., Олійник О. О.

МОТИВАЦІЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ
ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ 33

Зайцева І. В.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
ЯК ДОМІНАНТА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
МЕНЕДЖЕРА ДО ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 36

Клюско Л. А.

МЕНЕДЖМЕНТ БАНКІВСЬКОГО МІКРОКРЕДИТУВАННЯ
В УКРАЇНІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 39

Онишко С. В.

РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ 42

Сосновська О. О.

ЯКІСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ
ЯК СКЛАДОВА ІНФОКОМУНІКАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПІДПРИЄМСТВ ЗВ'ЯЗКУ 44

Павлюк В. В., Акіліна О. В.

ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
МЕНЕДЖЕРА: ІННОВАЦІЙНИЙ ТА ПРОЕКТНИЙ АСПЕКТ 47

Салямон В. П., Бойко М. В.

ПРОБЛЕМА ЯКОСТІ НА СУЧАСНОМУ
ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ 50

Халецький А. В., Жолоб А. О.

МОТИВАЦІЯ ЯК ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ 52

Ходзицька В. В.

КОРПОРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СУЧАСНИХ
УМОВАХ: ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ 54

Шинкарьок О. В.

РОЗВИТОК МЕНЕДЖМЕНТУ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛЮДСЬКОГО
РОЗВИТКУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ 57

Татьяніна С. М., Задорожна Д. В.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПРИ АКРЕДИТИВНИХ
ОПЕРАЦІЯХ ДЛЯ ІМПОРТЕРІВ ТА ЕКСПОРТЕРІВ 59

Гороховець Є. В.

АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОДАЖУ АКТИВІВ БАНКІВ,
ЩО ЛІКВІДУЮТЬСЯ 61

Ващенко Є. А., Сита Є. М.

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ
ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА 64

Глінкіна І. І.

РОЗВИТОК СИСТЕМИ НАССР В УКРАЇНІ 66

Грушко Н. С.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ В УКРАЇНІ 68

Губська Д. Ю.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ
В УМОВАХ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ В ЄС 70

Кабанов А. Г., Грушева А. А.

МЕНЕДЖМЕНТ В УКРАЇНІ ЯК НОВА ФОРМАЦІЯ
УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАКТИКИ 73

Киричок П. В.

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СПОСІБ ЕФЕКТИВНО
КЕРУВАТИ ВЛАСНИМ ЧАСОМ 76

Корецька І. О.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ В УКРАЇНІ..... 78

Корчемлюк Н. С.

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ..... 81

Кравченко А. Ю.

СТО РОКІВ 8-ГОДИННОМУ РОБОЧОМУ ДНЮ:
ЧИ ПОТРІБНІ ЗМІНИ 83

Мацковська К. О.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ 86

Миркун Б. А.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ..... 88

Ошийко А. А.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ 91

Сотник О. О.

ЗАСТОСУВАННЯ СТАНДАРТІВ ISO 900 ЯК ОСНОВНОГО
ФАКТОРА ПОКРАЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ 93

Стоянова В. В.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНІ ЗАХОДИ І ЗАСОБИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ, ЇХ ПРАЦІВНИКІВ,
СПОЖИВАЧІВ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОСЛУГ..... 95

Табахарник О. Я.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ..... 97

Табаченко Я. Ю.

СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ: ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗГІДНО З НОВОЮ ВЕРСІЄЮ СТАНДАРТУ ISO 9001	99
---	----

Турчак С. А.

МОТИВАЦІЯ ЯК ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ	103
--	-----

Філіпюк І. М.

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ – НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	106
---	-----

Ходаківська Ю. Ю., Ходаківська М. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІЇ МОТИВАЦІЇ НА СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	108
---	-----

Черкас Б. М.

ГАРМОНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ЄС.....	110
---	-----

Шевцова Д. Д.

РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ	113
--	-----

Яковенко Я. Ю.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	115
---	-----

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ РИНКОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

SECTION 2. ACTUAL PROBLEMS OF PERSONNEL IN CONDITIONS OF MARKET TRANSFORMATION

Вовк О. М., Долгополова Ю. А.

УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА: СТРАТЕГІЧНИЙ АСПЕКТ	118
--	-----

Євтушенко Г. І., Гайдабура А. С.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДОБОРУ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ	122
--	-----

Антонюк М. В., Євтушенко Г. І.

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ЯК ДОПОМОГА В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ	125
---	-----

Біланюк В. В.

МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА 128

Бондаренко О. В.

ЗНАЧЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ 131

Бурятинський В. В.

УПРАВЛІННЯ РОБОЧИМ ЧАСОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ 133

Вислоух К. Д.

РОЛЬ РЕКРУТИНГУ ТА РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ
НА ПІДПРИЄМСТВІ 136

Гришук Т. В.

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ 139

Данилюк І. В.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ В ОРГАНІЗАЦІЇ 141

Калініченко Н. Ю.

МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ:
СЕКРЕТИ УСПІШНИХ КОМПАНІЙ 144

Каменчук М. П.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ КАДРІВ 147

Ковальчук О. О.

КАДРОВИЙ АУДИТ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ
МЕТОД УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ 150

Козут С. С.

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ 153

Колодій Л. С.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОЦЕСУ НАБОРУ ПЕРСОНАЛУ 156

Лінник О. П.

РОЛЬ ЛІДЕРСТВА В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ 159

Лобанова Є. С., Чайковська М. А.

ПРИРОДА ПОВЕДІНКИ ІНСАЙДЕРІВ 161

Неборачко М. Е.

ЛІЗИНГ ПЕРСОНАЛУ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ОРГАНІЗАЦІЇ..... 163

Новікова І. О.

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ ЯК
ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ 165

Оліфер Л. М., Мерва А. О.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ БАНКУ
В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ РЕАЛІЯХ 168

Олянецька М. С.

КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ПЕРСОНАЛУ 170

Ромашкін Е. Г.

КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ TQM:
РОЛЬ АУДИТУ ПЕРСОНАЛУ 173

Сидоренко А. В.

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.... 175

Староста І. М.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ
ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ 178

Філоненко С. М., Коваленко Я. В.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРСОНАЛ-ТЕХНОЛОГІЙ
В УПРАВЛІННІ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ 181

Ярина А. Р.

ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВУ ЗА КРИТЕРІЄМ
«КЕЦУ-ЕКИ-ГАТА», АБО ГРУПИ КРОВІ 183

СЕКЦІЯ 3. МОДЕРНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

SECTION 3. MODERNIZATION OF THE FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE IN CONDITIONS OF GLOBAL INSTABILITY

Кужелев М. О.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 186

Алескерова Ю. В., Лучкань В. С.

ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ 188

Береславська О. І.

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВАЛЮТНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ..... 191

Внукова Н. М.

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО
ПІДХОДУ У СИСТЕМУ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ..... 194

Онишко С. В.

ФІНАНСОВИЙ РИНОК В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ 196

Kovalenko J., Porovych L.

MAIN DIRECTIONS OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS’
FINANCING IMPROVEMENT IN UKRAINE 199

Ачкасова С. А.

ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО
ПІДХОДУ ПРИ ФІНАНСОВОМУ МОНІТОРИНГУ 202

Богріновцева Л. М., Мартинюк І. Ю.

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ
В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ..... 205

Болдова А. А., Болдова Ю. А.

ПРОБЛЕМАТИКА ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ
НЕСТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ 209

Бриштін В. В., Шевченко О. О.

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ЯК ЧАСТИНА
НОВОЇ СИСТЕМИ ВАЛЮТНОГО НАГЛЯДУ 210

Вергелюк Ю. Ю.

МОЖЛИВОСТІ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 213

Данькевич А. П.

ПЕРСПЕКТИВИ ВПЛИВУ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ
НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ..... 216

Діденко Л. В., Саламаха Ю. В.

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКИХ
УСТАНОВ В УКРАЇНІ 218

Житар М. О., Чамор Г. С.

ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ 220

Клименко Д. Б.

ПЛАТІЖНИЙ ПРОСТІР В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ
ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ 222

Ковернінська Ю. В.

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЩОДО СТРАХУВАННЯ КІБЕРРИЗИКІВ 226

Ліснічук О. А.

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ..... 229

Москаленко Н. В.

ДЕРЖАВНІ ЗАХОДИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ
ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ 231

Нечипоренко А. В.

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ..... 233

Островерха Р. Е.

ШЛЯХИ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РИНКУ
СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН 236

Перехрест Л. М.

КОНСОЛІДАЦІЯ ФУНКЦІЙ ІЗ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ 239

Побоча К. П.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ 241

Полторак А. С.

ПОВЕДІНКОВИЙ ПІДХІД ДО МОНІТОРИНГУ
СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ..... 244

Венгуренко Т. Г.

ДО ПИТАННЯ ОЦІНКИ СХИЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ
КОМПАНІЇ ДО БАНКРУТСТВА 246

Климчук Н. Я.

УПРАВЛІННЯ НЕЦІНОВИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ
ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ 249

Ковальчук А. М.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ
НА ПОГАШЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ 251

Сафонік Н. П.

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ 254

Татьяніна С. М., Березинець Ю. В.

ДЕЯКІ ТЕНДЕНЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ
В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ 256

Федина В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ
ФОНДІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ..... 259

Шевчук Ю. В.

ФАСИЛІТІ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ПЕРСПЕКТИВНА
ФОРМА ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
У КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ 262

Кулікова Є. О.

РЕЗУЛЬТАТИ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ 265

Попович Л. О.

ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ 267

Савченко Ю. М.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КЛАСИФІКАЦІЇ
ПЕРЕКЛАДАННЯ ПОДАТКІВ 269

Стабіас С. М.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ
КОРПОРАТИВНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ..... 272

Кізлик О. С., Алескерова Ю. В.

ВАЛЮТНИЙ РИНОК ТА ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ..... 276

Клекота О. Т.

СУЧАСНА БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ТА НАПРЯМИ
ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ В УМОВАХ СПІВПРАЦІ З МВФ 278

Матвіюк Т. О.

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ .. 280

Москаленко А. С.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗДІЙСНЕННЯ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ 283

Рядняна Г. О., Олісейчик А. Ю.

БАНКІВСЬКИЙ НАГЛЯД У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ... 286

Сивко Д. В., Ковернінська Ю. В.

ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ
БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ 288

Таргонська Л. В., Климчук Н. Я.

ВИКОРИСТАННЯ ОВЕРДРАФТУ В УКРАЇНІ 290

Хімії Б. І., Тат'яніна С. М.

МЕТОДИ ЗНИЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ БАНКУ 292

Ходаківська Ю. Ю., Ходаківська М. Ю.

ПРИНЦИПИ УДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО
НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ..... 294

Швець Г. Л.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ТА НАГЛЯДУ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКІВ В УКРАЇНІ 296

СЕКЦІЯ 4. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

SECTION 4. FINANCIAL MANAGEMENT: STATE, PROBLEMS, PROSPECTS

Кравцов А. В.

ПОВЫШЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ
В ОБЛАСТИ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ 299

Алескерова Ю. В., Самійленко Г. І.

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКУ 302

Ананьєва Ю. В.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ:
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ 305

Морозова І. В., Грушева А. А.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ
ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ 307

Житар М. О., Кодіс Є. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПОСТАУДИТУ ЯК ФОРМИ
МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ..... 311

Казак О. О.

СУЧАСНА ПАРАДИГМА РИНКУ ЗЛИТТЯ
І ПОГЛИНАННЯ В УКРАЇНІ 313

Мазур Ю. А.

СПЕЦИФИЧНОСТЬ НАЛОГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТА В
КОНТЕКСТЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ..... 316

Мельник О. В.

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ
ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА..... 319

Снігир Л. П.

ПРОБЛЕМИ АКТИВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ..... 321

Новосьолова О. С.

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ФОРМУВАННЯ
ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
УКРАЇНИ: МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ..... 324

Супруненко С. А., Хімії Б. І.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ
В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА..... 327

Базильчук К. В.

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ В СИСТЕМІ
МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА..... 329

Бобровник В. О.

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.. 331

Богомол М. І.

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НА ПІДПРИЄМСТВІ
З ВИРОЩУВАННЯ ЦУКРОВОЇ КУКУРУДЗИ 335

Бондаренко К. В.

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА
ЗАХОДИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО РІВНЯ..... 338

Вишневська Л. В.

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 340

Волкова Ю. М.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 343

Гончар С. В.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ 345

Гринюк О. С., Матвійчук В. В.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ..... 348

Зелінська В. С.

НЕОБХІДНІСТЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ ДЛЯ
ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ 350

Кобзар І. А.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ
ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ..... 353

Кобринчук А. М.

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ – НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА..... 356

Кондратюк А. О.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА..... 358

Ленкевич О. В.

ФІНАНСОВИЙ АУТСОРСИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ
ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ..... 361

Лещенко О. С.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ЯК ВАЖЛИВИЙ
ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА 363

Матвіюк К. Р.

ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ В ЕКОНОМІЧНІЙ
СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА..... 366

Мидловець Б. О.

КОНЦЕПЦІЯ ЗАГАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ
ЯКІСТЮ TQM В УКРАЇНІ..... 369

Моренець В. М.

УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ
ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ
ВДОСКОНАЛЕННЯ..... 371

Нізельська М. А., Грушева А. А.

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ
В УМОВАХ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ 373

Ніколайчук О. Р.

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР ПОКРАЩЕННЯ
ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА 376

Новохатько О. О., Шпаковська О. М.

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ФУНКЦІОНУВАННІ
СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 379

Олісейчик А. Ю., Рядняна Г. О.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В ЕКОНОМІЦІ..... 381

Ошийко А. А.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ 383

Попович О. В.

ПРОБЛЕМИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ 385

Поштар М. М.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ 387

Пронькіна І. В.

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ..... 390

Романенко В. А.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 393

Савченко В. А., Мельник О. В.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПОЗИКОВИМ
КАПІТАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ..... 395

Скляр В. О.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ
ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ 397

Слободян Є. С.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ І СЕРТИФІКАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ
ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА..... 399

Ханалієва І. С.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ
ПІДПРИЄМСТВ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....401

Чорна І. О.

МОНІТОРИНГ ФІНАНСОВИХ
ПЕРЕДУМОВ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА
БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА.....403

Шабала А. О.

КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ406

СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

SECTION 5. DEVELOPMENT OF PROJECT MANAGEMENT IN UKRAINE

Преснякова Е. В.

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСИРОВАНИЯ
ЕВРАЗИЙСКИМ БАНКОМ РАЗВИТИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ
ПРОЕКТОВ НА ПЕРИОД С 2018 ПО 2022 ГОД.....409

Васюткіна Н. В.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОЕКТНОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ЕФЕКТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ
В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ.....412

Олешко А. А.

ПРОЕКТНИЙ ОФІС У СТРУКТУРІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....414

Лобунець Т. В.

МОЖЛИВОСТІ КРАУДФАНДИНГОВОГО
ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ В АПК.....417

Павлюк В. В., Гольонко М. І.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЕКТНОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ.....420

Суханова А. В.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОНАННЯ ПРОЕКТНИХ ДІЙ.....422

Супруненко С. А., Чугунова А. Е.

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ НАЙЕФЕКТИВНІШОГО МЕТОДУ
ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: ВОДОСПАД ЧИ AGILE.....425

Попович Л. О., Дзіньовська Д. Ю.

РОЛЬ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 427

Вдовиченко М. І.

ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ
УПРАВЛІННЯ КУРСІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ..... 430

Вередін Д. Р.

СВІТОВІ ТА ВІТЧИЗНЯНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ 432

Гаєвська К. С., Коваленко Я. В.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ
В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ 434

Карпенко Д. В., Лобунець Т. В.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЕКТНОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ..... 436

Лавренко Д. В.

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПРОЕКТНОЇ КОМАНДИ 440

Литвиненко С. А.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРОЕКТНОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ..... 443

Лозицький М. В.

АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ БІЗНЕС-ПРОЕКТУВАННЯ 445

Лубенець І. С.

ЗНАЧЕННЯ І РОЛЬ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ..... 447

Мельник В. М.

ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО
РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА 450

Костіна О. Є., Ярова Л. С.

БАНКІВСЬКЕ ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 453

Смоляр М. М.

ОСОБЛИВОСТІ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ
ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ..... 456

**СЕКЦІЯ 6. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ:
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**SECTION 6. PUBLIC ADMINISTRATION:
MODERN PROBLEMS AND PROSPECTS**

Орлова Н. С.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У РОЗВИТКУ
ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ458

Халецька А. А.

ПУБЛІЧНЕ ВРЯДУВАННЯ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ461

Бедринець М. Д.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ:
ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД464

Гусятинська А. М., Чорна О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМИ
ПРОГРАМАМИ ТА ПРОЕКТАМИ467

Євтушенко Г. І., Галака О. В.

МЕТОДИ ЯКІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ ЯК СКЛАДОВА
УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ470

Каницур І. Г., Повч В. О.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ
КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ472

Онишко О. В.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЛАНСУ ПУБЛІЧНИХ ТА
ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ
СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ475

Прус Л. Р.

АКТУАЛЬНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ТОВАРАМИ,
ЩО ПЕРЕХОДЯТЬ У ВЛАСНІСТЬ ДЕРЖАВИ ЗА ПОРУШЕННЯ
МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА477

Сидоренко О. М., Салахова Д. Ф.

МІСЦЕ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ
ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ УКРАЇНИ480

Форноляк В. М.ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ
СУБ'ЄКТІВ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ В УКРАЇНІ..... 482**Ланінська Є. І.**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ..... 485**Юзькова О. І.**РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ЛІДЕРСТВА
В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ..... 488**Ковальова К. В., Усик О. О.**РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО
АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ 490**Савченко Дж. М., Савченко О. Р.**ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА
ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД 493**Ходаківська Ю. Ю., Качур А. В.**СТВОРЕННЯ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ ДЛЯ
ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ:
ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ СТОРОНИ 495

СЕКЦІЯ 1	РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
SECTION 1	REALITIES AND PROSPECTS OF DOMESTIC AND INTERNATIONAL MANAGEMENT

Гусятинський М. В.,
*к.т.н., доцент, професор кафедри менеджменту,
завідувач кафедри менеджменту,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

В умовах євроінтеграції та децентралізації територіальний розвиток потребує ефективної системи управління та проведення корінних економічних реформ на місцях. Варто зазначити, що процес децентралізації є результатом послідовного перетворення системи державного управління, чіткого розмежування державних гілок влади, демократизації суспільства тощо. Так, відповідно до Стратегії сталого розвитку “Україна-2020”, пріоритетами визначені децентралізація та реформа державного управління, політика яких орієнтована на відхід від централізованої моделі управління державою, на побудову ефективної системи територіальної організації влади, реалізацію принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування [1].

Сталий розвиток регіонів в умовах децентралізації орієнтований на активність територіальних громад, розвинене місцеве самоврядування, відповідність соціальним потребам і ресурсному потенціалу регіонів та узгодженості зі світовим досвідом державного територіального регулювання. Важливим елементом такої системи управління сталим розвитком є налагодження ефективних взаємовідносин між державними та регіональними органами управління, розширюючи чи зміцнюючи повноваження і права органів місцевого самоврядування. Тобто в умовах децентралізації підвищується можливість регіонів країни самостійно обирати вектор свого розвитку, враховуючи наявний ресурсний потенціал. Адже успіх регіону залежить значною мірою від спроможності органів місцевої влади втілювати ефективну політику місцевого соціально-економічного

14 березня 2019 р.

розвитку, а саме від здатності залучати необхідні ресурси в потрібному обсязі та раціонально їх використовувати для забезпечення його сталості.

Так, Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року визначено цілі державної регіональної політики та основні завдання центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, які спрямовані на досягнення зазначених цілей, а також передбачено узгодженість державної регіональної політики з іншими державними політиками, що спрямовані на територіальний розвиток [2].

Таким чином, система управління сталим розвитком регіонів України в умовах децентралізації повинна бути спрямована на ефективний управлінський вплив і безперервний контроль на основі використання системного, структурного і цільового підходів та принципів управління, чітко визначивши, при цьому, завдання і напрями регіональної політики окремої території.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»: указ Президента України від 12.01.2015 № 5. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/247566248>

Рóдевич О. Ф.,
*научный сотрудник отдела,
Институт экономики НАН Беларуси,
г. Минск, Беларусь*

МИРОВОЙ ОПЫТ ФИНАНСИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННО-ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ ПРОМЫШЛЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Развитие современного общества неразрывно связано со способностью воспринимать и внедрять новые достижения науки и техники. Инновационное развитие невозможно без привлечения необходимого объёма финансовых ресурсов, способного совместить имеющуюся материальную основу с научным потенциалом и идеями персонала.

Государство является основным субъектом, способным обеспечить более благоприятные для инновационного развития промышленности институциональные правовые условия, стимулирование инноваций, снижение уровня инновационного риска. Однако бюджетные ресурсы не могут быть главным источником финансирования и реализации инвестиционно-инновационных проектов. Принципиально важным является увеличение финансовой состоятельности субъектов хозяйствования к осуществлению научных разработок и внедрений инноваций как инструмента получения конкурентных преимуществ на рынке. В условиях дефицита собственных средств большинства предприятий, бюджетного дефицита, неустойчивости экономического развития важным источником финансового обеспечения становятся средства финансовой системы. Ключевую роль играют банковские и небанковские кредитные учреждения.

Опыт промышленно развитой *Великобритании* свидетельствует о том, что одним из самых перспективных инструментов поддержки научно-технологической и инновационной деятельности предприятий становится государственное гарантирование возврата кредитов. Гарантирование кредитов основывается преимущественно на авторитете государства как ответственного и платёжеспособного гаранта. Взаимодействие кредитных ресурсов банковских и небанковских структур способствует высокому уровню их интеграции с промышленным капиталом страны [1].

Инвестиционный климат в *Германии* считается одним из лучших в мире. Высокий уровень политической, социальной и правовой безопасности, независимость судов и эффективная правовая инфраструктура, развитая транспортная и коммуникационная инфраструктура обеспечивают благоприятные условия для экономического роста страны. Правительство активно поддерживает коммерческий сектор; предлагаются различные инструменты финансирования: инвестиционные гранты, государственные гарантии дефицита, кредиты на развитие. В стране реализуются разные варианты государственной поддержки инновационной деятельности, особое предпочтение отдаётся инновационным кластерам и научно-исследовательским сетям, а также программам регионального развития [2].

Стремительное развитие экономики характерно для *Польши* благодаря общественно-экономическим трансформациям. Основные финансовые ресурсы направлялись на приоритетные сферы хозяйствования, утверждены льготы для развития малого и среднего бизнеса. Финансирование инвестиционно-инновационных проектов происходит согласно

Региональным операционным программам с привлечением дотаций из государственного бюджета и фондов Европейского союза. Национальным банком предоставляется технологический кредит с возможностью частичного снижения квоты капитала кредита [1].

Лидирующие позиции *США* на международных рынках обеспечиваются за счёт высокого уровня инновационного развития деятельности субъектов хозяйствования. Сочетание возможностей банков и небанковских финансовых учреждений за счёт государственной поддержки определяет высокие результаты деятельности инновационно-активных субъектов хозяйствования. Государство стимулирует создание венчурных фирм и исследовательских центров инновационных предприятий, государственных исследовательских центров и специальных лабораторий крупных промышленных корпораций. Практика предоставления инвестиционного налогового кредита является традиционной для государственного стимулирования реализации инновационных проектов в стране [1].

Швеция находится в группе промышленных стран-лидеров. Большинство инновационных и исследовательских программ осуществляют в исследовательских лабораториях университетов и колледжей, частных и крупных производственных компаний. Кредитование инвестиционно-инновационных проектов происходит за счёт использования финансовых ресурсов из разных источников. В основе функционирования финансовых учреждений лежит нацеленность на кредитование проектов согласно государственным программам и приоритетам. Государство выступает координатором и регулировщиком в процессе взаимодействия между кредиторами и субъектами хозяйствования, которые реализуют проекты. Налоговые льготы предоставляют исходя из результатов деловой активности корпораций. Многие крупнейшие банки осуществляют инвестиционное кредитование инновационных проектов [3].

В настоящее время одной из самых динамичных и инновационно развитых наряду с экономиками стран Европы и США является *Япония* – страна с очень высокоразвитой промышленностью. Государство является координатором взаимодействия при реализации проектов, проводится политика содействия привлечению зарубежных финансовых ресурсов. В стране созданы специализированные финансовые институты, которые функционируют в форме трастовых банков и банков долгосрочного кредитования, для осуществления долгосрочного кредитования крупных национальных предприятий в приоритетных отраслях экономики [1].

Исследование мирового опыта финансирования инвестиционно-инновационных проектов промышленных организаций позволяет определить направления его практической реализации с целью стимулирования и повышения эффективности использования. Для успешной реализации инвестиционно-инновационного проекта необходимо сочетание усилий государства и промышленных предприятий с исследованиями научных учреждений и ресурсами банков и небанковских финансовых учреждений.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Диба О. М. Фінансово-кредитне забезпечення інноваційного розвитку в умовах глобалізації: дисертація ... доктора екон. наук: 08.00.08 / О. М. Диба; [Місце захисту: Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана]. – Чернігів, 2018. – 508 с.

2. Бритова А. А. Инструменты финансирования инвестиционных проектов в Германии / А. А. Бритова // Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития: материалы XIX Междунар. науч. конф. (Минск, 18–19 окт. 2018 г.). В 3 т. Т. 3 / Редкол.: В.В. Пинигин [и др.]. – Минск : НИЭИ Министерства экономики Республики Беларусь, 2018. – С. 9–10.

3. Гернего Ю. О. Підтримка інноваційної економіки: досвід Швеції / Ю. О Гернего // Стратегічні імперативи сучасного менеджменту : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. (17–18 берез. 2016 р.) : у 2 ч. / М-во освіти І науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» ; редкол.: С. М. Соболев (відп. за вип.) [та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2016. – Ч. 2. – С. 171–175.

Соломко М. В.,
младший научный сотрудник,
Институт экономики НАН Беларуси,
г. Минск, Беларусь

ИНСТРУМЕНТЫ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ МНК В РАЗВИТЫХ И РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАНАХ

Всемирным банком был проведен опрос руководителей многонациональных корпораций по вопросам использования прямых иностранных инвестиций (ПИИ). Результаты показали, что самым важным фактором в решении, в какой стране инвестировать, является политическая стабильность и безопасность наряду со стабильной правовой и нормативной средой. Эти показатели оказались намного важнее таких, как низкие налоговые ставки и дешевая рабочая сила [1]. Для укрепления конкурентоспособности экономики страны приток ПИИ имеет приоритетное значение среди других форм привлекаемых иностранных инвестиций в среднесрочной перспективе. ПИИ привлекают страны с благоприятными институциональными факторами, наиболее привлекательными ресурсами, емким рынком и активной политикой продвижения инвестиций.

В 2009 г. в *Германии* было создано агентство Germany Trade & Investment (GTAI), которое занимается поддержкой предприятий на иностранных рынках, продвижением страны как бизнес локации и помогает иностранным компаниям обосноваться в Германии. Для иностранных инвесторов в Германии предоставляются такие же условия, как и для национальных: свободный доступ к инвестициям во всех секторах, право на владение 100% собственности бизнеса даже в признанных секторах, возможность инвестирования в государственные организации и др. [2].

Инвестиционный режим *Франции* считается одним из наименее ограничительных в мире. За некоторым исключением в определенных секторах нет установленных законом ограничений на иностранную собственность компаний [3]. Основные реформы, проведенные Францией за последние годы для привлечения иностранных инвестиций: сокращение количества административных формальностей, необходимых для создания иностранных компаний; создание программы налогового кредитования (налоговый кредит на конкурентоспособность), отмена налога солидарности и создание исследовательского налогового кредита

и стимулов для молодых инновационных компаний; проект по созданию нового трудового законодательства; сокращение налогового бремени; предоставление доступа иностранным компаниям к тем же субсидиям, что и французским компаниям.

Для восстановления притоков ПИИ после стихийных бедствий 2011 г. правительство *Японии* начало вводить правила корпоративного управления, постепенно снижая эффективный корпоративный налог, и создало центры НИОКР и специальные экономические зоны. В 2012 г. Премьер-министр Синдзо Абэ запустил ряд реформ называемых Абэно-микой, сфокусировавшейся на трех основных направлениях («три стрелы»): массовое смягчение денежно-кредитной политики; «гибкая» фискальная политика; стратегия роста (включает серию структурных реформ: повышение открытости к иностранным инвестициям и упрощение административных процедур) [4].

Основными факторами, влияющими на индекс привлекательности *Китая*, являются: масштабы рынка, темпы экономического роста и стабильность экономической политики. Основной целью инвестиционной стратегии является ускорение темпов экономического роста и наращивания комплексной мощи страны. В Китае происходит постоянное расширение открытости и совершенствование законодательной среды. Главной задачей является привлечение инвестиций для развития высокотехнологичных производств. Значительное улучшение инвестиционного климата КНР произошло после вступления страны в ВТО. Одновременно внедрены эффективные институты в области интеллектуальной собственности. Постоянно совершенствуется правовая система, создаются нормативные правовые акты, касающиеся вопроса привлечения иностранных инвестиций. Также улучшению инвестиционного климата в КНР во многом способствует создание зон совместного предпринимательства [5].

Потенциальная отдача от инвестиций в *Индию* возросла с эскалацией валового внутреннего продукта. Поэтому иностранные инвесторы убеждены инвестировать в растущую экономику. Одними из причин инвестирования в Индию иностранными компаниями являются: относительно низкая заработная плата, специальные инвестиционные привилегии, такие как налоговые льготы и т. д. Благоприятный политический режим индийского правительства и надежная деловая среда обеспечили постоянный приток иностранного капитала в страну. В последние годы правительство предприняло множество инициатив, таких как ослабление

14 березня 2019 р.

норм ПИИ в таких секторах, как оборона, нефтеперерабатывающие заводы ПГУ, телекоммуникации, энергетические биржи и фондовые биржи [6].

В Бразилии работает Бразильское агентство по продвижению торговли и инвестиций (APEX-Brasil), которое исследует возможности и осуществляет поддержку иностранным инвесторам, желающим направить свои ресурсы в страну [7]. Национальный инвестиционный банк (BNDES), один из крупнейших банков развития в мире, поощряет иностранные инвестиции. Большинство барьеров для иностранных инвесторов были устранены, особенно на фондовом рынке. В течение последних пятнадцати лет было приватизировано большое количество публичных компаний, и многие сектора были дерегулированы. Инвестиционный режим в Бразилии либеральный – иностранные инвесторы могут иметь мажоритарную долю в создании своей компании.

Правительства как в развивающихся, так и в развитых странах используют различные инвестиционные стимулы для привлечения ПИИ, в том числе МНК. Наиболее распространенными инструментами привлечения ПИИ являются: создание агентства по привлечению и продвижению инвестиций, предоставление равных условий национальным и иностранным инвесторам, создание СЭЗ, правовое обеспечение инвестиционной деятельности, упрощение административных процедур.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Global Investment Competitiveness Report. Foreign Investor Perspectives and Policy Implications [Electronic resource] // World Bank Group 2017/2018. – Mode of access: <https://www.worldbank.org/en/topic/competitiveness/publication/global-investment-competitiveness-report> - Date of access: 06.09.2018.

2. Germany: Foreign Investment [Electronic resource] – Mode of access: <https://en.portal.santandertrade.com/establish-overseas/germany/foreign-investment> – Date of access: 13.10.2018.

3. France Country Commercial Guide. France Openness to Foreign Investment [Electronic resource] – Mode of access: <https://www.export.gov/article?id=France-Openness-to-Foreign-Investment> – Date of access: 14.06.2018.

4. Why Japan? «5 Reasons to invest in Japan» [Electronic resource]// Japan External Trade Organization (JETRO).- Mode of access:

https://www.jetro.go.jp/ext_images/en/invest/pamphlets/whyjapan_en_201707.pdf – Date of access: 13.09.2018.

5. Сюй Люмэй. Стратегия привлечения иностранных инвестиций в экономику Китая / Сюй Люмэй, Сунь Годзе // Банкаўскі веснік. - Мінск, чэрвень 2015. - С. 31.

6. Review on Policy Developments of FDI in India [Electronic resource] – Mode of access: https://www.researchgate.net/publication/320585346_Review_on_Policy_Developments_of_FDI_in_India. - Date of access: 13.09.2018.

7. Apex-Brazil. Who We Are [Electronic resource] – Mode of access: <http://www.apexbrasil.com.br/en/who-we-are> – Mode of access: 17.09.2018.

Артеменко Д. М.,
експерт-оцінювач майна та майнових прав,
ТОВ «Інвестиційно-правова група»,
м. Київ, Україна
здобувач,
Бердянський університет менеджменту і бізнесу,
м. Бердянськ, Україна

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВАРТІСНОЇ ОЦІНКИ ПРАВА ВИМОГИ

Боргові зобов'язання боржника перед кредитором є особливим видом активів, основою яких є права на здобуття певних економічних благ. Особливу необхідність оцінка права вимоги зобов'язання за кредитним договором набула в сучасних умовах, коли значна кількість фізичних та юридичних осіб виявилася нездатна погасити заборгованість по кредитах перед банками.

В Україні діють декілька нормативно-методичних актів щодо вартісної оцінки майнових прав і прав вимоги за зобов'язаннями, а також розміру кредитного ризику. Постановку проблеми, яка методично вирішується у наших дослідженнях доцільно визначити таким чином: необхідно розробити алгоритм визначення вартості права вимоги зобов'язання, що виникає внаслідок здійснення банком кредитних операцій з урахуванням грошових потоків, що будуть отримані кредитором відповідно до умов кредитного договору (погашення основної заборгованості за кредитом, відсотків, комісій тощо) та/або в результаті реалізації забезпечення.

Рекомендації щодо практичного вирішення поставленої проблеми включають пропозиції стосовно розрахунку цих грошових потоків необхідно враховувати наступні фактори: умови кредитних договорів; рівень забезпеченості по кредиту; стадію і передбачуваний напрямок врегулювання заборгованості; стан ринку прав вимог.

Тобто, актуальним є розробка та апробація уніфікованих складових оцінки вартості прав вимоги зобов'язань, що виникають внаслідок здійснення банком кредитних операцій з урахуванням розміру їх кредитного та ринкового ризиків [1–4].

З розвитком ринкових відносин в Україні підвищуються вимоги до надійності банківської системи, яка значною мірою визначається розміром і станом активів кредитних установ. У цих умовах посилюється потреба в їх достовірній вартісній оцінці, що найбільш адекватно характеризується ринковою вартістю. В цілому інформація про ринкову вартість активів кредитних установ може служити базою для вирішення багатьох завдань як загальноекономічного значення, так і функціонування банківського сектору та окремих його одиниць.

На загальнодержавному рівні статистичні та вибіркові дані такого роду допомагають здійснювати ефективне регулювання та контроль банківської системи, що є вкрай важливим при вирішенні завдань її реструктуризації, оздоровленні і зміцненні всієї фінансової системи держави. Крім того, така інформація вкрай необхідна і для визначення реальної бази оподаткування, страхування майна кредитної установи.

Так, метод дисконтування грошових потоків без розрахунку вартості реверсії в рамках дохідного підходу – єдиний з усіх загальновизнаних методів, який дозволяє побудувати модель оцінки, що враховує специфіку об'єкта оцінки та наявні обтяження оцінюваних майнових прав.

Обов'язковим стає розгляд формування грошових потоків у часі з врахуванням юридичної та економічної якості боргових зобов'язань, які врешті решт і формують їх вартість.

Введення такої нової складової в діючу формулу визначення ринкової вартості права вимоги як оцінка ймовірності задоволення вимог за незабезпеченою частиною боргу за кредитом дозволяє враховувати бланкову частину боргу.

Необхідним виявилось розкриття змісту грошового потоку за кредитним договором у разі дефолту боржника та формалізоване визначення таких факторів вартості боргових зобов'язань за кредитом як клас боржника та ймовірність того, що кредит не буде виплачений, тобто відбудеться дефолт.

Відтак, доцільним є врахування ризиків, які пов'язані з можливим ускладненням реалізації прав кредитора, шляхом аналізу якісних та кількісних характеристик забезпечення за кредитною операцією, а не застосуванням премій до базової ставки дисконтування.

Таким чином, при будь-якому способі реалізації предмета застави з проблемної заборгованості ринкова вартість права вимоги на дату оцінки буде нижче номіналу заборгованості на дату оцінки (включаючи суму основного боргу, нараховані відсотки, штрафи, неустойки та ін.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артеменко Д.М. Особливості застосування окремих методичних підходів при оцінці права вимоги зобов'язання, що виникає внаслідок здійснення банком кредитних операцій / Д.М.Артеменко // Збірник наукових праць «Формування ринкових відносин в Україні». – 2014. – № 4(155). – С. 118–124.

2. Stolyarov V.F., Artemenko D. M. Specifics of Determining the Market Assessment Rights Requirement for Obligations Arising from the Implementation of the Bank Credit Operations of Different Quality that are Secured and Unsecured Collaterally / Stolyarov V.F., Artemenko D. M. // Quarterly Scientific Journal «Economic Herald of the Donbas». – 2015. – № 4(42). – p. 105-110.

3. Артеменко Д.М. Особливості визначення ринкової вартості прав вимоги за зобов'язаннями, що виникають внаслідок здійснення банком кредитних операцій з урахуванням розміру їх кредитного ризику / Д.М.Артеменко // Науковий економічний журнал «Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу». – 2017. – № 1(37). – С. 84–93.

4. Артеменко Д.М. Розвиток методичного забезпечення проведення оцінки прав вимоги за зобов'язаннями, що виникають внаслідок здійснення кредитних операцій / Д.М.Артеменко // Науковий журнал «Економічний вісник Донбасу». – 2017. – № 3(49). – С. 111–117.

Грушева А. А.,
к.пед.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Іванов І. Ю.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ФЕНОМЕН ЛІДЕРСТВА ЯК МИСТЕЦТВО ВПЛИВУ НА ЛЮДЕЙ

На сучасному етапі формування нового соціального середовища спроба розгляду феномену лідерства є необхідною і своєчасною. Лідерство існує і здійснюється в усіх галузях, громадського життя, проте, підхід до розуміння цього феномену істотно відрізняється, як у різних науках і підходах, так і в сферах суспільно - соціального життя. Феномен лідерства посідає чільне місце, зокрема в політичній психології через свою яскравість і цікавість. Якщо для політичної науки головною проблемою є влада, то для політичної психології – конкретна реалізація цієї влади в «людському чиннику» політики.

Феномен лідерства є об'єктом наукового і практичного інтересу вже давно. Його вивчають соціологи, психологи, політологи, менеджери та інші. Порушене питання досліджували такі науковці, як Е. Белінська, М. Вебер, А. Весельська, О. Тельпіс, О. Саврук, І. Струкова та інші.

Уваги заслуговує науково - теоретичне обґрунтування феномену лідерства, його суті, ознак постаті лідера та особливості реалізації цього феномену в сучасних реаліях.

Так, О. В. Тельпіс зауважує, що лідерство – універсальний за своєю природою феномен суспільного життя, який проявляється у великих і малих організаціях, у бізнесі і релігії, у компаніях і університетах, у неформальних організаціях, у вуличних зграях і масових демонстраціях. Учений стверджує, що лідерство найбільше проявляється тій сфері людської діяльності, для функціонування якої необхідні лідери та їх послідовники.

Взагалі лідерство властиве самій природі людини і є як найдавнішою формою організації життя людей, дієвим засобом досягнення цілей. Вже на перших етапах розвитку людства вибирався такий порядок суспільного життя, де провідну роль грали найбільш досвідчені, розумні, сильні та харизматичні особистості. Протягом еволюції соціального життя система лідерства ускладнювалася, множилися відповідні зв'язки

і відносини, збільшилася кількість покладених на лідера питань. Від особистісного лідерства суспільство переходило до складніших його форм [4, с. 237–238].

Незважаючи на те, що керівництво – є мистецтво управління, існує твердження, що ефективні лідери не завжди є одночасно і ефективними управлінцями. Іноді лідерство може й заважати формальній організації. І навпаки, бути формальним керівником, ще не означає бути лідером, тому що лідерству важкою мірою притаманна неформальна основа. Можна займати першу посаду в організації, але не бути лідером, оскільки феномен лідерства ґрунтується на авторитеті керівника.

Формальний авторитет керівника впливає з його прав як посадової особи Здійснювати управлінські функції в колективі. Однак, особистий його авторитет визначається комплексом особистих якостей, таких, як людяність, толерантність, етичність, компетентність та ін. Відтак, авторитет керівника і лідера, одночасно виявляється при гармонійному поєднанні формального і неформального авторитету особи, яка обіймає керівну посаду [1, с. 20–21].

Виходячи із функціональних і психологічних відмінностей між керівником і лідером, у групі можуть виникнути ситуації, які накладають свій відбиток на гармонізацію життя і діяльності групи. Визначаючи сутнісні характеристики стилів керівництва, О. Саврук визначає, що:

Лідер і керівник – це різні особи, які не знаходять спільних точок взаємодії. Ця ситуація несприятиме успішній діяльності групи і гармонізації міжособистісних стосунків.

Лідер і керівник – різні особи, які на основі взаємоповаги і компромісів знаходять точки взаємодії. Така група може працювати успішно, і в ній пануватиме певний «дух» змагання та суперництва;

Лідер і керівник – одна і та сама особа, в цьому випадку група працюватиме як єдина команда, віддана своєму капітанові, тобто найефективніше з погляду діяльності і найбільш гармонійно з погляду людських стосунків [2, с. 389].

Як бачимо позиції лідерства характерні такі функції: лідер як адміністратор, стратег, політик, експерт, як регулятор стосунків усередині групи, як джерело заохочень і покарань, як суддя і миротворець, як приклад, символ групи, як «батько», тощо.

Іноді трапляються випадки на кшталт втрати членами групи ілюзій щодо дійсних цілей або особи лідера. Ідейні супротивники наполегливо шукають факти, компрометуючі лідера ворожої групи. Перераховані

вище функції лідерів мають неоднакове значення стосовно різних типів груп. За таких умов серед названих ролей лідера важко виділити головні і другорядні; їх значення коливається залежно від внутрішніх і зовнішніх чинників, всього того, що ми називаємо життям колективу [3].

Отже феномен лідерства проявляється як мистецтво впливу на людей, умінні надихати їх на те, щоб вони прагнули досягти загальних цілей організації. Це партнерські відносини в командній роботі, де особистісні якості лідера є зразком для наслідування, предмет взаємної пошани і взаємної підтримки.

За такими лідерами люди йдуть, бо вірять, що вони в змозі запропонувати їм умови і засоби для задоволення їхніх потреб, вказати напрям діяльності для досягнення бажаних результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Весельська А. Л. Гендерний аспект лідерства: теоретичний аналіз / Весельська А. Л. // Наука і освіта. – 2014. – №5 (122). – С. 19–24.
2. Саврук О.Ю. Стилі керівництва: сутність та характерні риси / О.Ю. Саврук // Держава та регіони. – 2009. – №8. – С. 387–393.
3. Соціальна психологія: [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: <http://www.grandars.ru/college/psihologiya/funkcii-lidera.html>
4. Тельпіс О. В. Антропологічна природа політичного лідерства в міжнародних відносинах / О. В. Тельпіс // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Вип. 103(1). – С. 236–247.

Євтушенко Г. І.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,

Олійник О. О.,

здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

МОТИВАЦІЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ

Трудові ресурси є одним з важливих складових процесу господарювання, від продуктивності яких залежить ефективність підприємства та результати, які отримає підприємець. Основним завданням підприємницької діяльності є максимізація прибутку в умовах обмеженості ресурсів.

Саме тому удосконалення процесів мотивації, як фактору підвищення продуктивності праці персоналу, є досить актуальним.

Дослідженням цього питання займалися такі вітчизняні та іноземні науковці, як С. Дуда, М. Клименко, А. Маслоу, О. Філатова, Ф. Тейлор та ін. Однак, проблемні аспекти мотивації персоналу до сих пір займають суттєве місце в процесі управління персоналом і потребують додаткових досліджень.

Мотивація - це психофізичний процес, що керує поведінкою людини та пов'язаний з її внутрішніми індивідуальними спонуканнями [2]. Основним завданням мотивації, з точки зору управління персоналом, є підвищення ефективності його діяльності, впровадження у колективі прагнення до виконання поставлених завдань та покращення досягнутих вже результатів.

Отже, мотивація – це система заходів, спрямована на створення умов, що спонукають персонал до найбільш ефективної добросовісної праці, ініціативного виконання своїх посадових повноважень, а також спрямованих на адекватне заохочення цих дій [1].

Мотиваційний менеджмент має досить значну історію. Ще близько 2 тис. років тому Хамурапі на законодавчому рівні ввів диференціацію заробітної плати для деяких працівників, а вже через 1000 років Навуходоносор II довів, що заробітна плата може бути стимулом для робітників [3].

На сьогодні такий різновид менеджменту є поширеним і, навіть, сформований окремий вид консалтингових послуг щодо розробки програми мотивації персоналу. Серед багатьох розробок у даній сфері традиційно акцентують увагу на піраміді потреб Маслоу, що стала базисом для багатьох напрацювань у сфері мотивації персоналу. У вигляді піраміди, в основі якої лежить задоволення фізіологічних потреб, Маслоу розмістив людські цінності у пріоритеті їх задоволення. Спочатку людині необхідно задовольнити потреби для виживання і лише в останню чергу потреби у самореалізації, самовдосконаленні та духовних цінностях.

Відштовхуючись від даної моделі і, переносячи її на сучасний устрій, ми можемо бачити, що саме задоволення фізіологічних потреб персоналу лежить в основі систем мотивації багатьох підприємств у вигляді матеріальної мотивації. Саме система бонусів та премій до основної заробітної плати стала поширеним стимулом.

Але, крім матеріальних стимулів виокремлюють також і нематеріальні: моральні, соціальні і психологічні [4]. В основі цієї категорії стимулів лежать цінності зверху піраміди Маслоу.

Саме нематеріальні стимули є більш складною категорією, оскільки для їх застосування необхідно розуміти, до чого прагне кожен окремий працівник на відміну від матеріальних, де відсутня необхідність суттєвого ранжування працівників. Виокремлюють наступні категорії потреб працівників для нематеріального стимулювання: соціальний статус, визнання, приналежність до певного колективу, конкуренція, надійність та влада [5]. В залежності від потреби працівника і підбирається стимул.

Мотивація за допомогою матеріальних стимулів вже стала звичним елементом організації праці, через що починає втрачати свою ефективність. Крім того, як ми можемо бачити на піраміді потреб Маслоу, якщо у людини задоволені фізіологічні потреби виникає необхідність у задоволенні духовних потреб. При переході на наступний рівень потреби людини стають більш складними.

На початковому рівні завдання стоять задоволення потреби у їжі та житлі. На наступних рівнях у людини з'являється прагнення до спілкування, нових знань, навичок, досвіду. Як результат вдосконалення її професійних та соціальних характеристик, прагнення до їх визнання та нагород – увага з боку керівництва. Тому можна також розглянути проведення семінарських та тренінгових занять, як елементу мотиваційної системи при управлінні персоналом. В першу чергу, за рахунок того, що такі заняття об'єднують персонал, допомагають сформувати командний дух, надають нові навички та знання, а також виробляють та підтримують у персоналу прагнення до самовдосконалення.

Таким чином, найбільшої ефективності у процесі мотивації персоналу можна досягти за рахунок комбінації матеріальних та нематеріальних стимулів. Але, важливою умовою є правильне визначення нематеріальних потреб працівників та індивідуальних підхід до кожного окремого працівника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Євтушенко Г.І. Організаційно-економічний механізм підвищення ефективності управління персоналом / Г.І. Євтушенко, В.І. Куценко // Науковий вісник Національного університету ДПС України (Економіка і право)».—Випуск №2 (57) . – Ірпінь, 2012. – С.14 – 275 с.

2. Мишурова И.В. Управление мотивацией персонала. И.В. Мишурова, П.В. Кутелев. М.: Экономика, 2015. 360 с

3. Устіловська А. С. Мотивація персоналу як один з основних інструментів успішного управління персоналом / А. С. Устіловська. // Молодий вчений. – 2017. – №4. – С. 112–115.

4. Мотивация и стимулирование трудовой деятельности. Теория и практика : учебник для бакалавров / А. А. Литвинюк [и др.] ; отв. ред. А. А. Литвинюк. — М. : Издательство Юрайт, 2014. — 398 с.

5. Типы сотрудников в зависимости от мотивации и управление ими [Електронний ресурс] // Hr-портал – Режим доступу до ресурсу: <http://hr-portal.ru/article/typy-sotrudnikov-v-zavisimosti-ot-motivacii-i-upravlenie-imi>.

Зайцева І. В.,
к.пед.н., доцент кафедри журналістики,
української словесності та культури,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ДОМІНАНТА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА ДО ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Передумовою успішного входження України до світового та європейського освітнього простору є необхідність реформування системи вищої освіти. Тенденції розвитку сучасного суспільства вимагають такої організації процесу навчання, яка гарантує досягнення чітко визначеного рівня компетентності спеціаліста, який володіє не тільки знаннями і високими моральними якостями, але й вміє адекватно та професійно діяти у конкретній ситуації, застосовувати набуті знання на практиці та брати відповідальність за власні дії. Це є надзвичайно актуальним для підготовки сучасних конкурентоспроможних менеджерів, адже у майбутній професійній діяльності від них, як від спеціалістів соціально-економічної сфери, буде вимагатися швидка реакція на будь-які зміни ринкової економіки, здатність адаптуватися до них та засвоювати нові знання, проявляючи творчу ініціативність, конкурентоздатність, цілеспрямованість, креативність, проектне мислення.

Методологічною основою розробки сучасної освітньої парадигми підготовки менеджерів є компетентнісний підхід, проблемам упровадження якого присвячено чимало вітчизняних та зарубіжних наукових

досліджень (Б. Авво, А. Бермус, А. Вербицький, О. Гейна, І. Зимня, О. Локшина, Л. Морська, О. Овчарук, В. Петрук, О. Савченко, О. Субетто, С. Трубачева, А. Хуторський та ін.).

Особливості формування професійної компетентності фахівців економічного профілю висвітлюють у своїх працях О. Бабаян, Н. Баловсяк, О. Гончарова, І. Демура, Л. Дибкова, Є. Іванченко, Т. Коваль, Н. Кошелева, М. Левочко, В. Локшин, І. Носач, О. Олефір, І. Полещук, О. Романовський, Н. Уйсімбаєва та ін.

Варто зазначити, що професійна компетентність на сьогоднішній день є провідним показником готовності студента до професійної діяльності, адже являє собою інтеграційну характеристику ділових і особистих якостей фахівця, що відображає не лише рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення цілей професійної діяльності, але і соціально-етичну позицію особи [1, с. 56].

Поняття “професійна компетентність” у психолого-педагогічній літературі також трактується як: сукупність знань, умінь і навичок, що визначають результативність праці [5]; гармонійне співвідношення елементів дієвої і комунікативної (культура спілкування, навички соціальної поведінки) підструктур, яке включає знання, уміння, навички, а також способи і прийоми реалізації їх в діяльності, спілкуванні, розвитку (саморозвитку) особистості [4]; комплексна характеристика людини, що виявляється в конкретній професійній діяльності та включає знання, уміння, навички, здібності, досвід, мотивацію і особистісні властивості [6].

Ми поділяємо думку Ковальської Н.А., яка розглядає професійну компетентність як одну зі складових ділової компетентності сучасного економіста (за В. Заутером) і являє собою «спроможність до реалізації спеціалістом усіх компонентів професійної діяльності завдяки своїм знанням, навичкам, умінням, здібностям і психічним властивостям» [3, с. 56].

Розвиток професійної компетентності – це динамічний процес засвоєння і модернізації професійного досвіду, який веде до розвитку індивідуальних професійних якостей, накопичення професійного досвіду, що передбачає безперервний розвиток і самовдосконалення. Компетентність передбачає постійне поновлення знань, оволодіння новою інформацією для успішного використання в конкретних умовах, тобто володіння оперативними і мобільними знаннями. Проте компетентність – це не просто володіння знаннями, а й потенційна готовність розв’язувати завдання зі знанням справи, тому вона включає в себе як змістовний (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти. Інакше кажучи,

компетентний менеджер повинен не тільки знати суть справи (проблеми), а й уміти вирішувати її практично. При цьому залежно від обставин компетентний спеціаліст може використати той чи інший метод, який на часі найбільше підходить до конкретних умов. Тому гнучкість методу – це також одна з важливих якостей компетентності. І нарешті, компетентного спеціаліста-менеджера відрізняє саме здатність серед багатьох рішень вибрати найбільш оптимальне, аргументовано спростовувати хибні, піддавати сумніву неефективні рішення – професіонал повинен володіти критичним мисленням.

Таким чином, зміст поняття компетентності менеджера, на наш погляд, включає в себе такі основні суттєві ознаки: мобільність знання, гнучкість методу і критичність мислення, які у поєднанні з іншими професійними, організаційними, морально-етичними і культурними якостями і складають образ сучасного фахівця соціально-економічної сфери [2, с. 38].

Зростаючі вимоги практики до підготовки компетентних спеціалістів вимагають розробки цілеспрямованих педагогічних технологій. Реалізація ж будь-якої найпрогресивнішої технології навчання неможлива без активної ролі педагога. Підготовка конкурентоспроможного менеджера вимагає від викладача діалогічного, творчого спілкування, прийнятого повагою до співрозмовника, що підносить його людську гідність, мотивує до здобуття теоретичних знань й практичних навичок, сприяючи формуванню професійної компетентності майбутнього фахівця, рівень професійної підготовки якого лежить в основі ефективності системи вищої освіти і є головною її метою, адже полягає у формуванні компетентної особистості, її вихованні й гармонійному розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батишева С.Я. Енциклопедія професійної освіти. У 3-х тт. / С.Я. Батишева. – М.: АПО. – 1999. – Т.2. – С. 383.
2. Зайцева І.В. Компетентність як основа формування майбутнього фахівця економічної сфери / І.В.Зайцева // Наукові дослідження – теорія та експеримент: матеріали міжнародної науково-практичної конференції – Полтава, «Інтер Графіка». – 2008. – С.37-40.
3. Ковальська Н. А. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю / Н. А. Ковальська // Innovative Educational Technologies: European Experience and Its Application in Training in Economics and Management. – Training. – Poland: WSBiP, 2017. – P. 55-58.

4. Митина Л. М. Психологическое сопровождение выбора профессии : научно-методическое пособие / Л. М. Митина. – [2-е изд. испр.] – М. : Флинта, 2003. – 184 с.

5. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий / К. К. Платонов. – М. : Высшая школа, 1984. – 174 с.

6. Самойленко С. А. Оценка профессиональной компетентности – новая услуга в службе занятости / С. А. Самойленко // Профессиональный потенциал. – 2004. – № 1–2. – С. 2–9.

Клюско Л. А.,
*к.е.н., доцент кафедри банківської справи
та фінансового моніторингу,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

МЕНЕДЖМЕНТ БАНКІВСЬКОГО МІКРОКРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сучасний малий і середній бізнес (МСБ) є однією з рушійних сил економіки, і вагомим джерелом інновацій. Одночасно цей вид підприємництва є важливою складовою вітчизняної господарської системи, оскільки сприяє підвищенню рівня самозайнятості, створенню нових робочих місць і зменшенню соціальної напруженості в країні. Так, зокрема, доходи від підприємництва у розвинутих країнах становлять 40–60 % ВВП, а у сфері малого бізнесу зайнято понад 50 % працюючого населення світу [1]. Проте навіть в умовах високорозвиненої економіки малі підприємства перебувають у зоні підвищеного ризику, потребуючи підтримки з боку банківської системи. У зв'язку з цим, та зважаючи на соціально-економічну значущість мікрокредитування, 2005 рік було проголошено ООН міжнародним роком мікрокредитування [2]. В Україні частка малого бізнесу у виробництві ВВП становить менше, ніж 10 %, саме тому очевидно є необхідність розвитку цього сектору економіки [2], важливим фактором якого є можливість отримання банківського кредиту при прийнятних показниках відсоткової ставки і терміну погашення.

З цієї точки зору малий і середній бізнес є важливим клієнтом для комерційних банків. Для нього створюються спеціальні банківські продукти і розробляються технології масового кредитування («кредитні

фабрики»). Однак, хоча за останні роки практично всі українські банки активно працюють у сфері мікрокредитування, якість їх послуг залишається на недостатньому рівні.

Для поліпшення фінансового становища МСБ в Україні у вересні 1996 р. уряд Німеччини ініціював надання українським комерційним банкам спеціальної кредитної лінії Німецько-українського фонду, співзасновниками якого були Кредитна Установа для Реконструкції (KfW), Національний банк України і Міністерство фінансів України. Грошові кошти були надані Україні безоплатно у вигляді гранту на підтримку мікро- та малих підприємств і спільних німецько-українських підприємств. А в грудні 1998 р. Європейський банк реконструкції та розвитку за підтримки TACIS – Програми Європейського Союзу та USAID – Агентства США з міжнародного розвитку започаткували Програму мікрокредитування ЄБРР, метою якої також була підтримка українських МСБ. Оскільки менеджмент обох цих програм здійснювала міжнародна консалтингова компанія International Project Consult (IPC), вони були поєднані в одну спільну програму, що отримала назву “Програма мікрокредитування в Україні (ПМКУ).

У межах цієї програми уповноважені банки мають можливість працювати з порівняно дешевими іноземними ресурсами і користуватися перевіреними банківськими технологіями. Таким чином, технічна підтримка забезпечує банкам-партнерам ПМКУ серйозні конкурентні переваги в сфері мікрокредитування [2].

Загалом метою мікрокредитування в Україні є розширення малого та середнього бізнесу, зокрема кредитування приватних підприємств, мікро- та малих підприємств, що працюють у галузі торгівлі, дрібного виробництва, надання послуг та для потреб виробництва, ремонтних робіт, проектів у сфері обслуговування, здійснення капітальних інвестицій. При цьому технологія мікрокредитування передбачає не оцінку активів і бізнес-планів клієнта на майбутнє, а його спроможність погашати кредит на момент видання кредиту. Тобто необхідною умовою програми мікрокредитування є видавання кредитів під діючий бізнес.

Основним критерієм ефективного менеджменту банківського мікрокредитування повинно бути запровадження кредитної технології, що ґрунтується на аналізі характеру та історії позичальника, фінансового аналізу його діючого бізнесу, вірогідності та прибутковості запропонованого проекту та системи моніторингу кредитів. Особливістю мікрокредитування є врахування неофіційного прибутку від бізнесу і аналіз соціально-економічного становища клієнта загалом [2].

Підсумовуючи вищезазначене, варто зауважити, що мікрокредитування СМБ є швидким та надійним джерелом фінансування, що дає змогу значно мінімізувати витрати у разі отримання кредиту.

Ключовими проблеми з точки зору самих СМБ залишаються такі як недостатня державна підтримка, проблематичність надання ліквідного забезпечення, висока вартість кредиту.

Для активізації процесів мікрокредитування в Україні необхідно запровадити цілий комплекс заходів щодо вдосконалення банківського менеджменту мікрокредитування, серед яких можна виділити такі як спрощення процедури мікрокредитування та зменшення терміну опрацювання кредитних заявок, створення спеціальних банківських порталів для малого бізнесу, запровадження класифікації мікрокредитів за їхнім розміром з встановленням адекватних систем оцінки фінансово-економічного стану клієнта та забезпечення за кредитом, використання плаваючих процентних ставок за довгостроковими кредитами, надання овердрафтних мікрокредитів, вдосконалення законодавчого забезпечення діяльності банків у сфері мікрокредитування.

Одночасно банкам необхідно підвищувати ефективність маркетингової стратегії, здійснювати моніторинг ринку кредитних послуг, своєчасно впроваджувати нові кредитні продукти, що забезпечить передові конкурентні позиції на кредитному ринку.

Очевидно, по подолання основних перешкод розвитку мікрокредитування в Україні потребує комплексного підходу, основними складовими якого є вдосконалення банківського менеджменту в частині мікрокредитування та законодавча врегулювання мікрокредитування вітчизняними банками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бочарова О.Н. Перспективні напрямки розвитку малого і середнього бізнесу в нових умовах / О. Н. Бочарова // Соціально-економічні явища і процеси. – 2014. – Т. 9, № 6. – С. 11–15.

2. Менеджмент банківського мікрокредитування: стан і перспективи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/33872/1/7_34-38.pdf.

3. Doing Business 2014: Розуміння регулювання діяльності малих і середніх підприємств. Вашингтон: Група Світового банку, 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.hlb.com.ua/ua/prensa/news/296.html>

Онишко С. В.,
*к.е.н., доцент кафедри фінансів,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
м. Київ, Україна*

РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Нова соціально-економічна реальність, що полягає, зокрема, у військових діях та в анексії Криму суттєво ускладнили стан внутрішньої та зовнішньої фінансової спроможності країни щодо поточного функціонування і перспективного розвитку. Особливо таке ускладнення торкнулося окремих сфер економіки, в ряду яких і аграрний сектор, на долю якого припадає 11 % ВВП України, а в загальному обсязі зовнішньої торгівлі – понад 70 %. Поряд з цим аграрний сектор забезпечує близько 60 % фонду споживання населення.

До зазначених причин сформованої соціально-економічної реальності слід віднести й низький рівень прозорості державної політики, неефективність або марнотратство державних коштів, розкрадання публічних фінансів. За цими показниками згідно рейтингу Світового економічного форуму Україна посідає відповідно 104, 138 та 124 позиції серед 144 країн. Звідси важлива інтегрована дія усіх складових фінансово-економічної політики, що передбачає у сфері сільського господарства використання державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції та їх захисту, що має базуватися на узгодженні економічних інтересів як рушійної сили такої політики.

Така потреба посилюється одночасним визнанням в Україні проблеми продовольчого забезпечення, незважаючи на наявність сприятливих природно-кліматичних умов та родючих земель [1, с. 63]. Тобто, вирішення цих проблем набуває не просто внутрішньо аграрно-секторального значення, але й публічної необхідності, а тому потребує консолідації зусиль інститутів публічної державної влади, місцевого самоврядування та власне всього агропромислового сектору економіки. В комплексі таких заходів особливе місце посідає сучасний менеджмент, що в найбільш узагальненому підході постає як наука і процес управління, відмітною рисою якого є переважання соціально-економічних і соціально-психологічних методів над традиційними адміністративними методами.

Зважаючи на багатогранність поняття менеджмент (система управління, система керівництва, процес діяльності тощо), складність взаємозв'язків і взаємозалежність різних його структурних компонентів (економічний, фінансовий, інвестиційний, екологічний, соціальний тощо), особливої ваги набувають структурно логічна загальна схема ролі менеджменту як базового сценарію обґрунтування механізму стратегічного управління розвитком, відсутність якого також формує сучасний кризовий стан економіки.

Таким чином, розглядаючи підходи до розв'язання проблем в аграрному секторі економіки, слід відмітити, що тут головна мета управління лежить в площині розробки стратегічного менеджменту і досягтися вона має на основі консолідації зусиль інститутів корпоративного і публічного управління, на засадах економічної свободи і відповідальності. При цьому особливий розвиток має отримати проектний менеджмент, адже діяльність будь-якої людини чи організації обов'язково розбивається на окремі логічно завершені цикли – проекти. Головною проблемою за такого підходу є узгодження окремих цілей усіх учасників, а об'єднуючим чинником мають бути загальнодержавні цілі, що призведе до урівноваження потенціалу усіх складових. Це дозволить реалізувати сучасну потребу, коли «...управлінська система змушена будуватися з оглядом на засоби досягнення цілей та зовнішнє середовище. Світ засобів досягнення цілей стає важливішим, менш керованим і критично значущим для існування самого підприємства» [2, с. 33]. Тобто, не зважаючи на те, що роль стратегічного менеджменту завжди була вагомою, в сучасних умовах така роль суттєво зростає через динамізм зовнішнього середовища, зумовлений глобально-інтеграційними процесами. Це, в свою чергу, зумовлює суттєвість внеску стратегічного менеджменту в загальну систему менеджменту.

У цьому контексті та з огляду на інші пріоритетні складові стратегічного менеджменту - це інструментарій та методи інноваційного менеджменту, які поки що не мають необхідного застосування. При цьому вони повинні мати всеохоплюючий характер: торкатися і структури управління, і організації праці, виробництва тощо, що перетворить інноваційний менеджмент у вирішальний фактор конкурентоспроможності.

Розвиток публічного управління, як невід'ємної риси загального менеджменту в аграрному секторі економіки, також пов'язане із стратегічним менеджментом. Роль інститутів публічної державної влади й місцевого самоврядування для формування і підтримки базових умов ведення бізнесу в аграрному секторі визначається не просто станом інвестиційного клімату в країні, обсягами державних інвестицій тощо, а головне –

законодавчо закріпленою системоформуючою роллю держави в розумінні агропромислового комплексу як стратегічного пріоритету висхідного поступу України з витікаючим із цього застосуванням перемінних (в залежності від реалій) заходів та преференцій. Тобто, тут мова може йти про важливість ситуаційного менеджменту, що передбачає відповідний тип управління, проте започаткований на універсальних принципах.

Підсумовуючи можна зазначити, що визнаючи правомірним необхідність створення та існування комплексу форм і методів управління у різних сферах відносин та галузях, вони мають використовуватися і в якості складових загальної стратегії управління - стратегічного менеджменту як центрального для забезпечення успішного функціонування будь-якого сектору діяльності, зокрема агропромислового, особливо в умовах невизначеності та ризику, характерних сучасному стану соціально-економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рубан М.П. Проблемні аспекти формування продовольчої безпеки держави в системі національних економічних інтересів // Фінансова безпека в системі забезпечення національних економічних інтересів: проблеми та перспективи: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 22-23 травня 2014 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2014. – 256 с.
2. Федулова Л.І. Актуальні проблеми менеджменту в Україні. – К.: «Фенікс», 2005. – 320 с.

Сосновська О. О.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та економіки,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна*

ЯКІСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ЯК СКЛADOVA ІНФОКОМУНІКАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЗВ'ЯЗКУ

В умовах сучасної інформаційної невизначеності діяльність підприємств безпосередньо залежить від ступеня їх інформованості та здатності ефективно використовувати наявну інформацію. У цьому зв'язку актуалізується проблематика створення якісних систем інфокомунікаційного

14 березня 2019 р.

забезпечення підприємств зв'язку для обслуговування процесу прийняття та реалізації раціональних управлінських рішень.

Об'єктивними причинами побудови системи прийняття рішень з використанням сучасних інформаційних систем на підприємствах зв'язку є збільшення обсягів інформації, що надходить до органів управління та безпосередньо до керівників; ускладнення тактичних і стратегічних завдань; необхідність обліку великої кількості взаємопов'язаних факторів і вимог, що швидко змінюються; необхідність врахування невизначеності щодо відсутності можливості кількісного вимірювання окремих чинників; збільшення важливості наслідків управлінських рішень тощо. Це доповнюється існуванням низки проблем в галузі, серед яких доцільно виділити зниження рівня доходів операторів фіксованого зв'язку від надання традиційних видів послуг, потреба у впровадженні нових інфокомунікаційних послуг, що вимагає значних оновлень основних фондів та фінансових інвестицій. Крім того, спостерігається розширення ринку телекомунікаційних послуг та створення великої кількості операторів зв'язку різних форм власності, що потребує координації їх діяльності на всіх рівнях – від регіонального до центральних інститутів влади [2].

З огляду на це корпоративні інформаційні системи для керівництва підприємств зв'язку є необхідним інструментом, що дозволяє підвищити ефективність і прозорість бізнес-процесів і забезпечити централізовану підтримку прийняття управлінських рішень на всіх рівнях і у всіх сферах бізнесу компанії. Автоматизація бізнес-процесів сьогодні розглядається як засіб найбільш ефективного управління, що забезпечує мінімізацію витрат і збільшення прибутковості підприємства.

Світова практика переконливо свідчить, що корпоративні інформаційні системи – це потужний інструмент підвищення продуктивності праці і ефективності виробництва. Всесвітнім економічним форумом спільно з міжнародною школою бізнесу INSEAD, відзначено тісний зв'язок між рівнем розвитку інформаційних технологій і економічним процвітанням країн на підставі того, що інформаційні технології відіграють провідну роль у розвитку інновацій, підвищенні продуктивності та конкурентоспроможності, диверсифікують економіку і стимулюють ділову активність підприємств. У багатьох розвинених країнах галузь інформаційних технологій розвивається бурхливими темпами і стає запорукою сталого економічного розвитку [3].

Отже, використання підприємствами галузі зв'язку, особливо такими великими корпораціями як ПАТ «Укртелеком», ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна», ТОВ «Лайфселл» та іншими провідними провайдерами зв'язку, інноваційних інформаційних систем буде сприяти збільшенню прибутків, розширенню клієнтської бази, оперативності прийняття управлінських рішень. Застосування сучасних інформаційних технологій дає можливість підприємствам значно збільшити швидкість обробки інформації, створювати різні види та форми баз даних, оперативно приймати управлінські рішення, застосовувати сучасні методи управління, поліпшити організацію управління персоналом, підвищити продуктивність праці співробітників та ефективність роботи керівництва [1].

Зазначені процеси створюють нові можливості та є безумовними конкурентними перевагами для підприємств галузі зв'язку як однієї з найбільш динамічних галузей національної та світової економіки. Адже, до пріоритетних цілей впровадження сучасної інформаційної системи на підприємствах належать удосконалення якості рішень внаслідок збільшення автоматизованих можливостей їх прийняття та реалізації, збільшення продуктивності праці, доповнення арсеналу інструментальних засобів управлінських рішень новими можливостями стосовно створення нових знань, скорочення етапів прийняття управлінського рішення, допомога менеджерам у вирішенні неструктурованих або частково структурованих проблем тощо.

Отже, впровадження якісних інформаційних систем на підприємствах зв'язку є запорукою підвищення їх інформаційної безпеки, належний рівень якої забезпечує захист від актуальних ризиків інформаційного характеру в умовах небезпечного бізнес-середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ващекин Н. О. О системе маркетинговой информации / Н. О. Ващекин // Маркетинг. – 2006. – № 1. – С. 27–34.
2. Гарматій Н. Застосування сучасних інформаційних систем для підтримки управлінських рішень / Н. Гарматій // Галицький економічний вісник. – 2013. – №1(40). – с.159-164.
3. Сокол К.М. Світовий ринок інформаційних технологій в контексті глобалізації світової економіки / К.Л. Сокол // Вісник Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського. – 2015. – Вип.3. – С. 78-83.
4. Сосновська О.О. Інформаційна безпека як стратегічна складова економічної безпеки підприємства // Стратегічні пріоритети соціально-

економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 28-29 вересня 2018 р.). – Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2018. – С. 77-80.

Павлюк В. В.,

*к.держ.упр., доцент кафедри менеджменту,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна,*

Акіліна О. В.,

*к.е.н., завідувач кафедри управління,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна*

ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МЕНЕДЖЕРА: ІННОВАЦІЙНИЙ ТА ПРОЕКТНИЙ АСПЕКТ

Сучасні компетентності професії менеджера трансформуються одночасно зі змінами в ринковому середовищі та посиленням конкурентної боротьби між підприємцями.

На сьогоднішній день вже недостатньо розуміти підходи до формування організаційної структури, перелік основних функцій управління, зміст розподілу праці та ключові питання ієрархії та комунікації. Сучасного менеджера орієнтують на ефективну роботу в мінливому середовищі, стимулюють до розвитку додаткових навичок та вмінь щодо вирішення поточних та стратегічних завдань.

Критичне мислення (аналітичні навички), здатність будувати гнучкі динамічні структури, використовувати сучасні технології та бути стресостійким є тим переліком ключових компетентностей, що потребують наповнення навчального процесу вишів практичними складовими та якісного перегляду теоретичної складової навчальних планів.

Вища освіта – специфічна галузь ринкової економіки, а заклади вищої освіти (ЗВО), які продукують освітні послуги, створюють приватні і суспільні блага, виступають на ринку в якості корпорацій. На сьогодні загальновизнаним є функціонування сфери вищої освіти як ринку освітніх послуг, який визначається як складне економічне явище, що характеризується попитом і пропозицією, їх взаємодією, наявністю механізму

формування ринкової рівноваги та встановленням рівноважної ціни на освітні послуги. В якості суб'єктів цього ринку виступають: окремі особи або групи осіб – споживачі освітніх послуг; державні або приватні навчальні заклади, а також юридичні або фізичні особи – виробники освітніх послуг; держава, яка проводить освітню політику і виконує функції регулювання ринку.

Кожен із цих суб'єктів реалізує певні економічні інтереси: споживач – студент – прагне отримати рівень знань, адекватний вимогам сучасного ринку праці; виробник – навчальний заклад – запропонувати такі освітні послуги, які є конкурентоспроможними на ринку, держава – створити такі умови на ринку освітніх послуг і у сфері освіти у цілому, щоб забезпечити зростання частки висококваліфікованих спеціалістів у економічній системі, підвищити якість людського капіталу.

Конкуренція серед ЗВО – нормальний стан, викликаний дією ринкових механізмів, а також основний принцип діяльності сучасних університетів. Прагнення залучити студентів приводить навчальні заклади до необхідності підвищення конкурентоспроможності освітніх послуг, а також їх диверсифікації [1].

Кожен університет обирає свою конкурентну стратегію. Але на першому місці завжди залишається навчальний процес. Тут можна говорити і про інтерактивні методи навчання, і про дистанційне навчання, і про інноваційні технології, розраховуючи на отримання студентами відповідних компетентностей за спеціальністю, які очікує від них ринок. Тому навчальний процес слід орієнтувати не лише на сучасні формати його проведення, а й наповнювати його сучасним змістом [2].

По-перше, це новий формат навчальних занять та організації навчального процесу. Сучасні заклади вищої освіти вже зорієнтовані на створення центрів компетентностей в межах спеціальності.

По-друге, це перегляд підходів до поєднання теорії і практики в межах спеціальних дисциплін.

По-третє, це створення паралельних з навчальним процесом інтелектуальних платформ – освітніх площадок, що дозволяють долучати до освітнього середовища кращих фахівців ззовні. Тут студентство отримує додаткові прикладні компетентності, включаючи суміжні професії.

Додатково не слід виключати партнерство між різними ЗВО, залучення до співпраці підприємницьких організацій *etc.*

Ринкова конкуренція спирається на постійне впровадження новачій у підприємницьку діяльність, коли вона перетворюється в кінцевий

результат і стає інновацією. Реалізація ж масового виробництва досягнень науково-технічного прогресу здійснюється за рахунок проектної діяльності. Тобто проектний підхід – це одна з найсучасніших форм вирішення стратегічних цілей і поточних завдань.

Американський фахівець з управління Пітер Друкер вказував, що «інновації (або новаторство) – це особливий засіб підприємців, за допомогою якого вони досліджують зміни в економіці та суспільстві з метою використання їх у бізнесі чи різних сферах обслуговування». Отже, за допомогою інновації організація здатна конкурувати на ринку, що потребує пильної уваги менеджерів усіх рівнів до формування системи управління новаціями [3].

Інновація переводить виробничий організм у новий стан.

В економіку сучасної України інтенсивно входить відносно нова для неї концепція управління проектами (Project Management). Основу цієї концепції становить погляд на проект як на цілеспрямовану зміну вихідного стану кожної (не обов'язково соціотехнічної) системи, пов'язану з витратою часу і засобів. А процес цих змін, здійснюваних за заздалегідь розробленими правилами в рамках бюджету і тимчасових обмежень, – це управління проектами. Управління проектами стало визнаною в усіх розвинутих країнах методологією інвестиційної діяльності, частиною якої є й нововведення [4].

У державі, наприклад, під назвою «проект» реалізується значна кількість конкретних справ – оригінальних, епізодичних, самодостатніх. Часто вони не сприймаються як фрагменти певної стратегії чи програми, не складають системи. Стосуються різноманітних сфер і напрямів діяльності. Тому роль державного управління повинна зводитись до ефективного управління проектами, з'ясування спільних тенденцій різновекторних проектів; до узагальнення безсистемних та хаотичних проектів; до виявлення реальної потреби суспільства у запровадженні проектів [5].

Використання проектно-орієнтованих схем управління дає змогу оптимізувати використання потенціалу підприємства, активізуючи інтелектуальні, фінансові ресурси. Це дозволяє досягти визначену мету у встановлені терміни з отриманням відповідного результату.

Формування відповідних компетентностей щодо управління проектами інноваційної спрямованості можливе лише в новому освітньому просторі. Де створення студентських стартапів, робота центрів компетентностей та спільні проекти з комерційними установами доводять потребу в отриманні актуальних компетентностей сучасного менеджера.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пащенко О. В. Конкуренція на ринку освітніх послуг [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/18_NiIN_2007/Economics/22866.doc.htm
2. Акіліна О.В. Проблеми підготовки сучасних менеджерів // Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю. Збірник тез виступів на I Міжнародній науково-практичній конференції, 8-9 листопада 2012 р. – К.: Видавничо-поліграфічний дім «Формат», 2014 р. – 152 с. – С. 50-55.
3. Дудар Т. Г., Мельниченко В. В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. – Тернопіль : Економічна думка, 2008. – 250 с.
4. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – 295 с.
5. Федорчак О.В. Проектний підхід як інноваційний механізм державного управління [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/TEKNOLOGIYA/02-FEDORCHAK.pdf>

Салямон В. П.,
старший викладач кафедри менеджменту,
Бойко М. В.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМА ЯКОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Проблема управління якістю актуальна для будь-якого сучасного підприємства не залежно від його сфери діяльності. Найчастіше систему управління якістю впроваджують підприємства, які виготовлять та реалізують товар чи послугу. Це обґрунтований крок, адже за сучасних умов ведення бізнесу для отримання конкурентних переваг виробникам необхідно запропонувати споживачу виключно якісний продукт, причому за прийнятну ціну[1]. Україна прагне інтегруватися до європейських і світових економічних структур. Це вимагає засвоєння нових правил гри, які диктує ринкова економіка, де виживає те підприємство (організація), що має найбільш сучасні технології, вищу якість продукції, найнижчі ціни і високі орієнтири на найвимогливішого споживача.

Незважаючи на те, що вимоги якості притаманні самій природі людини, кількісні показники якості та створення офіційних стандартів якості стали фактом лише в XX столітті. Підвищений інтерес до питань якості за останні роки зумовлений вимогами ринку. Сьогодні споживачі вимагають, щоб якість була необхідним атрибутом кожної придбаної речі [3].

XXI сторіччя – сторіччя якості у всіх його проявах: від якості продукції і послуг, якості роботи, якості навколишнього середовища до якості життя [1].

Причини, що визначають необхідність підвищення якості, досить багато. Серед них:

- відчутне, неперервне зростання особистих, виробничих та суспільних потреб;
- зростання ролі та темпів прогресу в розвитку науки, техніки, виробництва, економіки та всього світового співтовариства;
- удосконалення послуг, конструкцій товарів та підвищення значущості виконуваних функцій;
- збільшення обсягів виробництва товарів, надання послуг та як наслідок – можливе зростання вартості браку та рекламацій;
- невизнання споживачами товарів та послуг з відносно невисоким рівнем якості;
- підвищення вимог до інтенсифікації виробництва та підвищення його ефективності як необхідного фактора діяльності підприємств;
- підвищення конкуренції на світовому ринку [3].

Сучасна система менеджменту якості це система, що забезпечує ефективну роботу підприємства та базується на міжнародних стандартах ISO 9001. Створити таку систему можливо лише за умов чітко визначених цілей і завдань підприємства, розробки зваженої стратегії та політики органічного виробництва, ефективного механізму реалізації вимог нормативної бази виробництва органічної продукції, кваліфікованого персоналу[2].

Отже, застосування TQM в процесах виробництва продукції сприятиме підвищенню якості і конкурентоспроможності продукції, зростанню ступеня задоволення споживачів продукції, збільшенню прибутків підприємств, покращенню іміджу та репутації фірм, забезпеченню фінансової стійкості бізнесу, раціональному використанні ресурсів, підвищенню якості управлінських рішень та продуктивності праці, активізації впровадження НТП.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальність впровадження системи управління якістю в державних уповноважених органах – Режим доступу: <http://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/7847/1/104-105.pdf>
2. Проблеми менеджменту якості – Режим доступу: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/5321/1/Organik_2016_552-556.pdf
3. Проблема якості на сучасному етапі розвитку країни. – Режим доступу: <https://helpiks.org/5-50968.html>

Халецький А. В.,
к.держ.упр., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Жолоб А. О.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

МОТИВАЦІЯ ЯК ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Шлях до ефективного управління людиною проходить через розуміння його мотивації. Тільки знаючи, що рухає людиною, що спонукає її до діяльності, які мотиви покладено в основу її дій можна спробувати розробити ефективну систему форм і методів управління людиною. Саме тому необхідно знати як виникають, або викликаються ті чи інші мотиви, яким чином мотиви можна привести до дії, як здійснюється мотивація людей загалом.

Мотивація – це процес заохочення людей до роботи, який показує як треба застосовувати мотиви поведінки людей, щоб досягти тих чи інших цілей. Таким чином, можна стверджувати, що саме через мотиви виражається поведінка людей. Мотиви зазвичай з'являються у людини у вигляді реакції на його внутрішній стан або впливу обставин, ситуацій та іншого. Вони дуже діють на поведінку людини, показують направленість, куди треба прагнути, регулюють трудові витрати, тяжкість праці та спонукають до наполегливості, сумлінності, старанності для того щоб досягти поставлених цілей.

Мотиви, в свою чергу, поділяються на внутрішні та зовнішні. Внутрішні мотиви не мають зовнішнього прояву і асоціюються з процесами виконання задач. У свою чергу, зовнішні мотиви мають зовнішні прояви, такі як: заробітна плата, перемога або програш, самореалізація, визнання тощо.

Стимул - це певна причина, яка нашоує людину діяти, щоб досягти своєї цілі. Загалом можна виокремити велику кількість стимулів. Наприклад: матеріальний, емоційний, самоствердження та ін. Найочевидніший – матеріальний стимул означає, що здійснюється розподіл заробітної плати відповідно до дії закону розподілу за кількістю і якістю праці. Якщо це грошова винагорода і вона буде зростати, то і якість роботи відповідно стане набагато кращою. Емоційний стимул не такий ефективний як матеріальний, проте також досить дієвий. Дуже часто він асоціюється з самолюбством, гордістю або бажання довести всім, що ти чогось вартий. Кожен менеджер для результативного керування людьми має у загальних рисах розуміти чого хочуть, або не хочуть його підлеглі; які внутрішні та зовнішні мотиви в їх поведінці; як можна на них впливати і які результати можна від них чекати. Керівник повинен розвинути у своїх працівниках бажані мотиви, позбавитись небажаних та сформулювати особисту мотиваційну структуру їх поведінки.

Можна зауважити, що між мотивацією і кінцевим результатом діяльності людини немає однозначного зв'язку, якому заважають багато об'єктивних і суб'єктивних факторів, такі як: здібності та настрої працівника на певний час, розуміння ситуації тощо. Мотивація дуже впливає на поведінку людини, вона залежить від багатьох факторів і змінюється іноді через зворотній зв'язок діяльності людини. У людей виникає бажання працювати для задоволення різних потреб. Потреби - це те, що наводить незатишність внутрішнього стану людини, діє на її поведінку та думки, але це й те, що має особистий прояв у кожної людини. Нарешті - це те, від чого людина намагається позбавитись, так як існуюча потреба дає про себе знати і вимагає усунення [2].

Отже, серед основних потреб особистості відокремлюють:

- біологічні (потреби в їжі, повітрі тощо); - матеріальні (потреби в одязі, житлі тощо);
- соціальні (потреби в предметно-суспільній діяльності, в усвідомленні свого місця в суспільстві);
- духовні (потреби в інформації - пізнавальній, моральній та ін.) [3].

Таким чином, можна зробити висновки, що на сучасному етапі розвитку суспільства мотивація є невід'ємною частиною у роботі кожного менеджера. Тому досить важливо поєднувати та звертати увагу на всі типи потреб особистості: як біологічні, так соціальні й духовні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баксалова О.М. Формування ефективної системи мотивації праці на підприємстві / О.М. Баксалова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2009. – № 6, Т. 3. – С. 194–197.
2. Біліченко О.С. Класичні і сучасні моделі мотивації трудової діяльності / О.С. Біліченко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2012. – № 4. – С. 119–125
3. Волинець В.В. Засоби переконання та стимулювання (заохочення) у забезпеченні зобов'язань за трудовим договором / В.В. Волинець // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 92–98.

Ходзицька В. В.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ, Україна*

КОРПОРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СУЧАСНИХ УМОВАХ: ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ

В умовах кризових процесів в Україні найважливішим чинником зростання економічної безпеки України стає перетворення систем управління корпораціями. Їх масштаб і темпи мають бути адекватними відповідним параметрам трансформації виробничих відносин. Відставання реформування системи управління у практичній діяльності значною мірою пояснюється недооцінкою перетворюючої суті управління, ігноруванням методологічних принципів перетворення, відсутністю методик створення адаптивних механізмів управління і реінжинірингу. Відсутні методики й для здійснення ефективних управлінських рішень у кризових ринкових системах. Затримка розвитку управління корпораціями стримує перетворення стратегії розвитку всієї виробничої сфери. В результаті процес корінної перебудови виробничих відносин в Україні не забезпечується відповідними темпами формування конкурентоспроможних підприємств. Розвиток ринкових відносин, який супроводжується виходом українських корпорацій на європейські ринки і логічним посиленням конкуренції, викликає необхідність засвоєння та впровадження адекватних сучасним умовам методів, форм та інструментів управління діяльністю суб'єктів господарювання.

Ефективне управління в умовах євро інтеграційних процесів в Україні неможливе без принципово ефективного та систематичного механізму управління діяльності корпорацій на всіх рівнях. Структурна перебудова промисловості в Україні за останнє десятиліття супроводжується безпрецедентним скороченням валового внутрішнього продукту, падінням обсягу промислового виробництва.

Тому в умовах глобалізаційних процесів в світовій економіці, постійних змін ринкової кон'юнктури та розвитку ІТ- технологій усе актуальнішою стає трансформація класичних сталих поглядів та розробка новітньої концепції управління.

Статичні конкурентні переваги носять переважно тактичний характер і, як правило, не відображають ключові компетенції корпорацій. Динамічні конкурентні переваги дозволяють досягти сталої конкурентної позиції, забезпечити успішне функціонування корпорації на тривалий період. Виявлення конкурентних переваг корпорації є концентрованим проявом переваги над конкурентами в різних сферах діяльності корпорації за рахунок реалізації ринкових факторів успіху або ключових компетенцій.

Конкурентні переваги не є властивостями іманентними, невід'ємно притаманними конкретній корпорації. Властивістю конкурентних переваг є їх підкореність неоднозначному впливу множини різнорідних чинників. Сучасна технологія сприяє створенню переваг щодо якості, проте може погіршувати параметри собівартості виробів через високі витрати на її придбання. Динамічність конкурентних переваг описується за допомогою концепції життєвого циклу, відповідно до якої процес розвитку і занепаду їх поділяється на декілька етапів: становлення, здобуття вигоди, зникнення.

Однією з головних тенденцій сучасного розвитку виробничих корпорацій є формування виробничо-комерційних ланцюгів, учасниками яких являються фірми та підприємства різних країн світу. Інтеграція українських виробників за допомогою таких ланцюгів дає змогу корпораціям виходити на нові перспективні ринки збуту, вдосконалювати власне виробництво, плавніше реагувати на зміни міжнародної економічної кон'юнктури, організувати стабільний розвиток відповідних виробництв. Україні потрібно наблизитися до Європи не за процедурними, а за кінцевими стандартами і показниками. Основними напрямками формування успішної фінансової системи управління є:

- підвищення рівня економічної безпеки;

- забезпечення високого рівня рентабельності основної діяльності;
- забезпечення високого рівня ефективності використання ресурсів;
- забезпечення високого рівня ліквідності активів;
- покращення рівня інноваційного потенціалу.

Пріоритетні можливості корпорацій від євроінтеграційних процесів будуть полягати у наступному:

- гармонізація вітчизняних і міжнародних стандартів якості ;
- доступ до ринку ЄС;
- зниження вартості проведення модернізаційних процедур,
- зниження митних тарифів і безмитні квоти.
- можливість розширеного співробітництва із закордонними партнерами.

Таким чином, фінансове управління корпорацій слід розглядати як систему взаємопов'язаних показників, необхідних як для розробки нових стратегій, так і для ефективного управління наявними стратегіями підприємства. Порядок її формування і змістовне наповнення її показників може регламентуватися внутрішніми стандартами або закріплюватися в Положенні про облікову політику підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дзурі К. Управлінський і виробничий облік: Пер. з англ.; Підручник. – М.: ЮНІТІ-ДАНА, 2002. – 1071 с.
2. Bromwich M. The case for strategic management accounting: the role of accounting information for strategy in competitive markets // Accounting. Organisation and Society. – 1990. – № 1. P. 27–46.
3. Cooper R., Kaplan R.S. Measure costs right: make the right decisions // Harvard Business Review. – 1988. – September/October. – P. 96–103.
4. Innes J. Strategic Management accounting, in tones, J (ed.). Handbook of Management accounting, Gee, Ch. 2. – 1998. – 968 p.
5. Lord B.R. Strategic management accounting: the emperor's new clothes? // Management Accounting Research. – 1996. – № 7(3). – P. 347–366.
6. Simmonds K. Strategic management accounting // Management accounting. – 1981. – № 59(4). – P. 26–29.

Шинкарюк О. В.,
*к.е.н., доцент кафедри економіки і фінансів,
Бердянський університет менеджменту і бізнесу,
м. Бердянськ, Україна*

РОЗВИТОК МЕНЕДЖМЕНТУ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

У бюджетній системі України, як унітарної держави, за роки незалежності створені передумови до оптимізації поєднання бюджетного централізму з бюджетним федералізмом на принципах соціального партнерства та соціальної відповідальності. Так, в сучасних умовах унітарності держави та діючого адміністративно-територіального устрою розширення фінансової самостійності місцевих органів влади в регіональному людському розвитку можна забезпечити на засадах визначення меж бюджетного федералізму в їх органічному поєднанні з можливостями бюджетного централізму.

Досягненню взаємоузгодженості еволюційних процесів функціонуванням, вдосконалення і розвитку бюджетного централізму і бюджетного федералізму буде сприяти використання еталонних пропорцій «Золотого перерізу» в структурі фінансового забезпечення коштами державного та місцевих бюджетів синхронізації у часі загальнонаціональних та територіальних відтворювальних процесів.

Еталонні пропорції або еталонні співвідношення «Золотого перерізу» (62% і 38%) необхідно додержуватись в структурі загальних обсягів коштів державного і місцевих бюджетів (100%), яка гармонізує по ієрархії системи державного управління національним господарством соціально-економічні інтереси суміжних рівнів та масштабів господарювання.

Пропорції «Золотого перерізу» у фінансуванні людського розвитку визначають межі, з одного боку, бюджетного централізму – відношення обсягів коштів державного бюджету і місцевих бюджетів на обласному рівні до обсягу коштів бюджетів органів місцевого самоврядування і дорівнювати 1,62.

З іншого боку, бюджетного федералізму – відношення обсягів коштів місцевих бюджетів на регіональному (обласному) рівні разом з коштами органів місцевого самоврядування до коштів державного бюджету і також дорівнювати 1,62.

В результаті дотримання зазначених еталонних співвідношень коштів державного і місцевих бюджетів у фінансуванні людського розвитку (68% – головне значення, 38% – додаткове значення) спільні межі бюджетного централізму і бюджетного федералізму для суспільного діалогу складатимуть 24% від їх загального обсягу.

Механізм державного управління людським розвитком на національному та регіональному рівнях, який буде побудований з використанням еталонних пропорцій «Золотого перерізу», стане генератором покращення рівня та якості життя українського народу в унітарній державі. Це його планетарна місія.

В кінцевому результаті це буде проводитись шляхом здійснення обґрунтованих розрахунків показників валової доданої вартості (ВДВ) регіонів та валового внутрішнього продукту (ВВП) на національному рівні. В системі національних рахунків ВВП дорівнює загальній сумі ВДВ регіонів з урахуванням сальдо непрямих податків і субсидій.

Досягнення інтенсивного типу регіонального розширеного відтворення (нарощування ВДВ регіону завдяки підвищенню ефективності використання діючого потенціалу або завдяки нарощуванню факторів економічного зростання з одночасним підвищенням ефективності їх використання) буде сприяти економії соціальних трансфертів з державного бюджету. Частку цієї економії (до 50%) доцільно направляти на виплату надбавок або преміальних працівникам виконавчих органів місцевої влади. Друга частина економії соціальних трансфертів з державного або регіонального бюджету (до 50%) повинна стати джерелом формування регіональних фінансових ресурсів.

Такий методологічний підхід до формування регіональних фінансів буде сприяти уникненню перехресних та прихованих субсидій, дотацій та субвенцій і орієнтувати місцеві та центральні органи виконавчої влади на пошук і мобілізацію внутрішніх резервів та нових напрямів саморозвитку, на ініціювання заходів для забезпечення сталого і збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів. Тобто, якщо пріоритетні завдання соціально-економічного розвитку областей, районів, міст, сіл та селищ, а також ОТГ будуть обґрунтовуватись згідно Програм людського розвитку відповідного регіону, то тоді джерела формування місцевих фінансів повинні визначатись відповідно до повноважень місцевих органів влади в забезпеченні економічного кругообігу територіальних відтворювальних процесів.

Показниками фінансування людського розвитку регіону (на 100 тис. населення) будуть суми видатків місцевих бюджетів на кожну складову територіальних відтворювальних процесів.

В сучасних умовах децентралізації влади об'єктивно відсутні фінансове та матеріальне підґрунтя забезпечення відтворення об'єктів зв'язку, телекомунікацій та інформації, а також відтворення виробничої та дорожньо-транспортної інфраструктури на рівні адміністративних областей. Тому співфінансування цих територіальних відтворювальних процесів доцільно здійснювати за рахунок коштів місцевих та Державного бюджету України, коштів Державного фонду регіонального розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шинкарюк О.В., Сігайов А.О. Інституалізація провідних елементів механізму державного регулювання регіонального людського розвитку (І частина: моделювання, програмування і планування регіонального людського розвитку // Науковий економічний журнал «Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу». – 2016. – № 3 (35) с. 80–92.
2. Шинкарюк О.В., Сігайов А.О. Інституалізація провідних елементів механізму державного регулювання регіонального людського розвитку (ІІ частина: фінансування людського розвитку // Науковий економічний журнал «Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу». – 2016. – № 4 (36) с. 121–138.

Татьяніна С. М.,
*старший викладач кафедри банківської
справи та фінансового моніторингу,*
Задорожна Д. В.,
*здобувач ІІ (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПРИ АКРЕДИТИВНИХ ОПЕРАЦІЯХ ДЛЯ ІМПОРТЕРІВ ТА ЕКСПОРТЕРІВ

Сьогодні в Україні існує необхідність розвитку міжнародної торгівлі. Основною умовою започаткування цього процесу є вихід на світовий ринок резидентів та застосування загальноприйнятих в міжнародній практиці форм безготівкових розрахунків, які набувають як ніколи великої значущості в банківській практиці.

Однією з форм міжнародних розрахунків в ринковій економіці є акредитиви, які являють собою грошове зобов'язання банку, видане за

дорученням покупця в користь продавця, за яким банк, що відкрив рахунок, може виконати платежі продавцю або дати повноваження іншому банку виконати такі платежі. В Україні робота з акредитивною формою оплати регулюється регулюється Уніфікованими правилами і звичаями для документарних акредитивів прийнятими Міжнародною торговою палатою [3, с. 186].

В міжнародній банківській діяльності акредитиви використовуються з метою мінімізації ризиків невиконання партнерами своїх зобов'язань за укладеним договором. Коли між сторонами немає повної довіри, вони застосовують послуги банку, який виступає в ролі гаранта при отриманні грошей за поставлені товари (роботи, послуги).

Акредитивні розрахункові операції сьогодні широко використовуються в банківському бізнесі, як один з інститутів, який вигідний обом сторонам зовнішньоекономічного контракту: як покупцю, так і продавцю.

У таблиці 1 наведено порівняльну характеристику акредитивних операціях для імпортерів та експортерів.

Таблиця 1

**Переваги та недоліки при акредитивних операціях
для імпортерів та експортерів**

	Переваги	Недоліки
Імпортер	<ul style="list-style-type: none">– альтернатива залученню кредитних коштів;– можливість отримання відстрочки платежу;– запорука оплати тільки по факту поставки товарів або надання послуг;– альтернатива сплати авансового платежу;– можливість скористатися перевагами фінансування міжнародної торгівлі, як більш дешевої, порівняно з кредитуванням, операції;– високий ступінь міжнародної правової надійності	<ul style="list-style-type: none">– вилучення грошей з обігу на певний час;– покритий акредитив дорожчий, ніж поставка на умовах відстрочки платежу;– акредитив передбачає виділення ресурсів для їх перерахування на рахунок покриття;– в разі відкриття акредитива необхідно подавати банку фінансові документи для оцінки фінансового стану, передавати майно в заставу і нести витрати на їх посвідчення
Експортер	<ul style="list-style-type: none">– чітко регламентована та швидка процедура отримання оплати за товар після відвантаження, оскільки відповідальність за платіж лежить банку;– оплата проводиться відразу ж після надання банку документів, відповідних умовам акредитива;– усунення ризику отримання підробленого зобов'язання або зобов'язання, виданого неіснуючим банком;– усунення ризику несплати часткової оплати за поставлений товар;– можливість збільшення обсягів поставок, просування товарів на нові ринки, здобуття конкурентних переваг	<ul style="list-style-type: none">– неможливість використання коштів до моменту поставки товару;– вимога бездоганного оформлення всіх документів, відповідно до умов акредитива, в іншому випадку банк може відмовити у здійсненні платежу

Джерело: розроблено автором на основі [1, с. 191]

Отже, акредитивні розрахункові операції для суб'єктів господарювання є одним з основних інструментів зниження ризику несплати та гарантією розрахунків, оскільки ця форма справедливо розподіляє та мінімізує ризики як для імпортера, так і для експортера. При цьому, основним недоліком акредитивної форми розрахунків є досить висока вартість цієї банківської послуги та необхідність оформлення значного обсягу документів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Івасів Б.С. Міжнародні розрахунки та валютні операції: навч. посіб. / Б.С. Івасів, Л.М. Прийдун, В.Я. Рудан. – Тернопіль: Вектор, 2013. – 572 с.
2. Кудлаєва Н. В. Особливості застосування акредитивної форми розрахунків в іноземній валюті / Н. В. Кудлаєва, О. Д. Онуфрак // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2017. – Вип. 27(2). – С. 124-128. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_27%282%29__26
3. Носач Л.Л. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: навчальний посібник / Л.Л. Носач, К.Ю. Величко, О.І. Печенка, Ж.С. Зосимова, Н.А. Сокол – Харків: Видавництво «Форт», 2016. – 240 с.

Гороховець Є. В.,
здобувач III (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОДАЖУ АКТИВІВ БАНКІВ, ЩО ЛІКВІДУЮТЬСЯ

Структурні дисбаланси та відсутність належного регулювання в банківській системі України, ускладненні наростаючим військовим конфліктом призвели до глибокої банківської кризи в 2014-2016 рр., в результаті якої станом на кінець 2017 року визнано неплатоспроможними та виводилися з ринку 94 банки. Ліквідація будь-якої юридичної особи, у разі нестачі коштів для задоволення потреб кредиторів, супроводжується реалізацією майна цієї юридичної особи. Враховуючи регулювання банківського сектору ліквідація банків та, відповідно, процес реалізації їх активів (майна) для забезпечення вимог кредиторів мають свої особливості.

З прийняттям рішення про ліквідацію повноваження щодо управління діяльністю банку переходять до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд), який може делегувати свої повноваження одній або декільком уповноваженим особам. Фонд може делегувати усі свої повноваження крім організації реалізації майна банку, що законодавством віднесено до повноважень виконавчої дирекції Фонду [1].

Уповноважена особа забезпечує проведення інвентаризації, підготовку ліквідаційної маси та плану продажу активів(майна). З метою надання відомостей про активи (майно) банку, підготовку та подання пропозицій про умови їх продажу на базі діючої організаційної структури створюється малий комітет з управління активами (далі – МКУА) [2].

Майно (активи) банку може бути реалізоване на відкритих торгах (аукціоні) або ж шляхом продажу безпосередньо юридичній або фізичній особі.

Шляхом продажу безпосередньо юридичній або фізичній особі можуть бути реалізовані основних засобів, оціночна вартість кожного активу (майна) з яких не перевищує 10 мінімальних заробітних плат на день продажу та МШП, необоротних активів банку тощо, балансова вартість яких за відповідною групою становить менше 10 мінімальних заробітних плат на день продажу, без проведення незалежної оцінки.

Активи вартість яких перевищує розмір 10 мінімальних заробітних плат реалізуються на відкритих торгах (аукціоні), у тому числі, що проводяться в електронній формі (на електронних майданчиках).

Станом на кінець 2017 року загальна сума активів неплатоспроможних банків становила 526 387,62 млн грн., а оціночна вартість – 96 600,69 млн грн. [3].

Враховуючи великі об'єми активів що підлягали реалізації, відсутність прозорості та складність проведення класичних аукціонів з продажу майна, Фондом здійснено повний перехід на нову систему електронних аукціонів – ProZorro.Sale, яка була створена з ініціативи Фонду в рамках реалізації укладеного між Фондом, Національним банком України, Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та громадською організацією «Трансперенсі Інтернешнл Україна», Меморандуму щодо намірів співпраці у побудові в Україні прозорої та ефективної системи реалізації майна (активів) неплатоспроможних банків та банків, що ліквідуються.

З метою занесення, усіма банками, що перебувають під управлінням Фондом, інформації про всі активи до єдиної захищеної центральної

14 березня 2019 р.

бази даних, функціонує Єдиний кабінет. В свою чергу, до центральної бази даних створено рівний доступ для усіх кваліфікованих Фондом організаторів торгів, та відповідно і їх клієнти, що дозволило максимально нівельовано можливість втручання окремих осіб у перебіг аукціонів.

Також система дає можливість спостерігати за перебігом аукціонів в реальному часі та має розширений модуль аналітики. За час від створення системи проведено понад 200 тис. аукціонів з оголошеною загальною вартістю активів понад 1 трлн. грн.

Використання автоматизованої системи ProZorro.Sale для банків дозволило зменшити час підготовки до аукціону, сприяло зменшенню матеріальних витрат та витрат часу на супроводження процесу реалізації, для Фонду – забезпечило прозорість процесу проведення аукціонів. Також використання системи спростило доступ потенційних покупців до участі в аукціоні. Разом з тим система генерує велику кількість інформації, що містить персональні данні.

За результатами розкриття електронного протоколу у відкритому доступі залишаються назви компаній (ПІБ для фізичних осіб та фізичних осіб – підприємців) та код ЄДРПОУ (РНОКПП для фізичних осіб та фізичних осіб – підприємців, або ж серія та номер паспорта для окремих категорій). Більш ширша інформація міститься у сканованих протоколах та договорах що після підписання завантажуються до системи та зберігаються в ній, що може слугувати потенційною загрозою для учасників відповідних торгів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]: Закон України від 10.11.2018 № 2491. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#n1300>
2. Рішення Виконавчої дирекції фонду гарантування вкладів фізичних осіб від 24.03.2016 № 388 «Про затвердження Положення щодо організації продажу активів (майна) банків, що ліквідуються» [Електронний ресурс]: Рішення Виконавчої дирекції фонду гарантування вкладів фізичних осіб від 24.03.2016 № 388. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0606-16>
3. Річний звіт фонду гарантування вкладів фізичних осіб за 2017 рік [Електронний ресурс]: Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Режим доступу: http://www.fg.gov.ua/images/docs/reports/Annual_report_FGVFO_zvit_2017_ukr.pdf

Ващенко Є. А.,
здобувач вищої освіти,
Сита Є. М.,
старший викладач кафедри економіки,
бізнес-аналітики та підприємництва,
Херсонський національний технічний університет,
м. Херсон, Україна

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання особливого значення набувають питання формування, оптимізації та процесу управління витратами. Зниження і оптимізація витрат є одним із основних напрямів удосконалення економічної діяльності кожного підприємства. Інформація про витрати займає центральне місце в системі управління як підприємством в цілому, так і кожним його структурним підрозділом.

Для прийняття правильних стратегічних рішень підприємству, в першу чергу, необхідно проаналізувати внутрішнє і зовнішнє середовища, що зможе дати повну інформацію та визначити сучасні процеси на ринку. Постановка та виділення цілей, що спрямовані на зниження витрат є одним із головних етапів побудови стратегії їх зниження. Зменшення вартості одиниці продукції, раціональне використання усіх наявних ресурсів, вибір технології, що передбачає мінімальні витрати у процесі виробництва продукції – усе це є завданнями стратегії. Тому її формування дасть змогу підприємствам функціонувати на вітчизняному ринку та розвиватися у перспективі [1].

Найбільшу ефективність у процесі розробки та застосування стратегії зниження витрат можуть надати оцінка внутрішнього становища підприємства, обсягів та структури витрат, показників його діяльності, дослідження впливу на неї різноманітних чинників, порівняльна оцінка витрат, дослідження ринку та його тенденцій. Тому у процесі формування стратегії зниження витрат використовують аналіз фінансових коефіцієнтів і показників – для внутрішнього середовища підприємства, а для зовнішнього – галузевий аналіз. У разі потреби у процесі здійсненні оцінки потенціалу підприємства та аналізу його середовища доцільно застосовувати SWOT-аналіз.

У процесі формування стратегії зниження витрат слід виокремити наступні завдання:

- раціональне використання усіх можливих ресурсів шляхом розробки нормативів витрат та пошуку резервів зниження затрат;
- застосування механізованих та автоматизованих технологічних процесів, що несуть за собою скорочення витрат;
- пошук сировини та матеріалів, які поєднують у собі невисоку ціну та якість, а також знаходяться поряд з виробничими спорудами, що дозволить зменшити транспортно-заготівельні витрати.

Формування стратегії надзвичайно важливий процес, який передбачає необхідність враховувати специфіку діяльності підприємства й мету і завдання зниження рівня витрат [2, с.381].

Велика роль у забезпеченні дієвого стратегічного управління витратами суб'єктів господарювання належить процесу їх прогнозування та планування. У першому випадку відбувається виявлення усіх нюансів у стратегії зниження витрат на довготривалу перспективу (чи передбачаються зміни через деякі відрізки часу), а також виявляються основні перепони у процесі стратегічного планування. А оптимальний рівень обсягу витрат підприємства, який у випадку їх зниження стане запорукою підвищення конкурентоздатності фірми, визначають у процесі їх планування [3].

Отже, при розробці стратегії зниження витрат важливим є визначення її цілей та завдань, вміння раціонально розподіляти ресурси, конкретизувати прийняття рішень та визначати відповідальних осіб. Ефективне формування стратегії зниження витрат дозволяє визначити вплив внутрішніх та зовнішніх чинників, окреслити місце фірми на ринку та рівень конкурентоспроможності, забезпечити нормальне функціонування та подальший розвиток підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костецька Н.І. Методичні аспекти формування стратегії зниження витрат підприємства / Костецька Н.І. // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. -Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. – С. 443–450.
2. Зуб А.Т. Системный стратегический менеджмент: методология и практика : монография / А.Т. Зуб, М.В. Локтионов – М. : Генезис, 2001. – 752 с.
3. Ященко О.І. Стратегічний підхід в управлінні витратами підприємства // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – вип. 18.2. – С. 145–149

Глінкіна І. І.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Салямон В. П.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

РОЗВИТОК СИСТЕМИ НАССР В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвиток нашої держави багато в чому залежить від якості та конкурентоспроможності продукції яка виробляється в країні. Для цього необхідно впроваджувати дійсно дієву систему забезпечення якості харчових продуктів. Система НАССР, яка використовується в багатьох країнах, здатна забезпечити безпечність продукції, збільшити її продаж, скоротити витрати та мінімізувати ризики ведення бізнесу. Тому актуальним і важливим є розгляд системи забезпечення якості продукції в Україні та призводить до необхідності її більш детального розгляду.

Систему управління безпечністю продуктів харчування на основі принципів НАССР в своїх роботах висвітлювали такі вітчизняні вчені: Ж. Т. Ахметова, В. В. Власенко, І. Г. Власенко.

НАССР – це перший міжнародний стандарт, на підставі якого можна впровадити і сертифікувати систему менеджменту безпеки харчової продукції. У ньому розглянуті питання інформування, управління системою і контроль ризиків. [1].

Система НАССР схвалена в усьому світі, зокрема, Комісією харчового кодексу та Європейським Союзом, а також прийнята рядом країн, у т. ч. Канадою, Австралією, Новою Зеландією та Японією як обов'язкова до застосування [2].

В Україні вимоги щодо розробки та впровадження систем управління безпечністю харчової продукції за принципами НАССР задекларовані ДСТУ 4161-2003 «Система управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги» та ДСТУ ISO 22000:2007 «Системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга» [3].

На початок 2018 року 426 українських підприємств впровадили систему НАССР, 143 знаходились на стадії розробки та впровадження. Таким чином, українські оператори ринку, які мають відповідно до законодавства впровадити систему НАССР, поступово роблять це, і прогрес є відчутним. Про це повідомляє прес-служба Мінагрополітики.

Також відомо, що лідерами за кількістю підприємств, які впровадили або розпочали роботу з розробки системи НАССР є Дніпропетровська, Волинська, Вінницька та Харківська області, де нараховується відповідно 60, 49, 48 і 45 таких підприємств. А в розрізі галузей найкращі показники у м'ясопереробній та молокопереробній.

Запровадження системи управління безпечністю харчових продуктів на базі концепції НАССР надає підприємству змогу:

- гарантувати випуск безпечної продукції за рахунок систематичного контролю на всіх стадіях виробництва;
- належним чином керувати всіма небезпечними чинниками, які загрожують безпечності харчових продуктів – запобігати, усувати чи мінімізувати їх;
- гарантувати, що харчові продукти є безпечними на момент їх споживання в їжу;
- укріпити довіру споживачів, замовників та органів нагляду до продукції, що виробляється та підвищити імідж підприємства;
- розширити мережу споживачів продукції та вийти на закордонні ринки;
- підвищити відповідальність персоналу за випуск безпечної продукції та забезпечити розуміння всіма робітниками підприємства першорядної важливості аспектів безпечності продукції [5].

Отже, система аналізу небезпек і критичних точок контролю є науково-обґрунтованою системою, що дозволяє створити на підприємстві умови для виробництва безпечної продукції шляхом визначення і контролю небезпечних чинників. Система НАССР є єдиною системою забезпечення безпеки харчової продукції, принципи якої довели свою ефективність і прийняті міжнародними організаціями. При цьому в Україні, законодавством вимагається не просто запровадити вказану систему, а й забезпечити її дію. За невиконання обов'язку щодо впровадження на потужностях постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (НАССР) передбачена відповідальність у вигляді штрафу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сирохман І. В. Товарознавство харчових продуктів функціонального призначення: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. В. Сирохман, В. М. Завгородня. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 544 с. – ІБВК 978-966-364-803-3

2. Суська М.М., Малигіна В.Д., Бідаш В.І. Забезпечення якості та безпечності м'ясної продукції на підприємствах птахопереробної галузі // Науковий вісник Луганського національного аграрного університету. Збірник наукових праць. — 2010, №22

3. Верховна рада проголосувала за запровадження системи НАССР [Електронний ресурс] // Європейська правда. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2014/07/23/7024396/>

4. 426 українських підприємств вже впровадили систему НАССР в 2018 році [Електронний ресурс] // НПП ПОИНТ. — 2018. — Режим доступу до ресурсу: <http://nvppoint.com/uk/426-ukrayinskih-pidpriyemstv-vzhe-vprovadili-sistemu-nassr-v-2018-rotsi/>.

5. Системи управління безпечністю харчових продуктів (ХАССП) за ДСТУ 4161 або ISO 22000 [Електронний ресурс] // Науково-технічний центр №14 ДП «Укрметртестстандарт». — 2018. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.certsystems.kiev.ua/uk/dstu-4161-ili-iso-22000/sistemi-upravlinnya-bezpekoyu-xarchovix-produktiv-xassp-za-dstu-4161-abo-iso-22000.html>.

Грушко Н. С.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Салямон В. П.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ В УКРАЇНІ

Характерною особливістю сучасного розвитку економічних систем є глобалізація, природним наслідком якої є процеси уніфікації, стандартизації та сертифікації. Україна, обравши європейський вектор розвитку повинна вдосконалити та гармонізувати національні технічні стандарти та привести систему стандартизації та сертифікації у відповідність європейськими нормами. Наразі, особливої актуальності набули проблеми продовольчої безпеки країни. Значну роль у вирішенні даної проблеми відіграють процеси стандартизація і сертифікація, які за допомогою свого взаємозв'язку здатні впливати на підвищення якості та безпеки

14 березня 2019 р.

продукції, а також здійснювати вагомий вплив на виробничі процеси підприємства, що є необхідною умовою його розвитку.

Питання стандартизації та сертифікації продукції досліджували в своїх наукових працях такі науковці, як, В. Г. Котляр, А.В. Савіцький, Г. Б. Яновицька, Ю. В. Верхола, В. О. Кислицин, В. І. Кривощоков, Ю. Д. Морозова, В. М. І. Шаповал, В. Г. Топольник та ін.

Стандартизація та сертифікація продукції є різнобічним і багатомірним поняттям, яке потребує загального обґрунтування щодо сфери якості продукції. На думку В. Г. Топольника та М. А. Котляра, стандартизація виступає найбільш дієвим елементом наукового прогресу, що містить покращення якості продукції на основі скорочення витрат на раціональне використання ресурсів підприємства щодо виготовлення того чи іншого виду продукції [1]. Результатом здійснення процесу стандартизації є нормативні документи (стандарти), які є тим зразком, еталоном якості, до якого повинні прагнути виробники. Дотримання вимог стандартів забезпечує виробництво продукцією, що відповідає кращим вітчизняним і зарубіжним зразкам, її конкурентоспроможністю на світовому ринку, вдосконалення номенклатури виробів, підвищення рівня уніфікації, охорону навколишнього середовища і здоров'я людини [2].

Підтвердженням дотримання вимог вироблених товарів відповідному на них стандарту здійснюється за допомогою сертифікації. Сертифікація є основою державного регулювання безпеки товарів і послуг. На думку М. І. Шаповала, сьогодні сертифікація продукції є одним із найважливіших механізмів управління якістю продукції, який, з огляду на об'єктивну оцінку третьої сторони, може надати для споживача не тільки підтвердження про її придатність та якість, а і безпеку, екологічність і конкурентоздатність [3].

Гармонізація вітчизняної стандартизації та сертифікації сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних виробників на світових та, зокрема, європейських ринках, що, в свою чергу, дозволить покращити макроекономічні показники України та в цілому підвищить рейтинг нашої країни на світовій арені [4]. Зміни, що були внесені до Закону України «Про стандартизацію» передбачають розвиток галузі, ґрунтуючись на європейських нормах та спираючись на відповідний досвід країн ЄС. Однією з важливих змін, зокрема, є ліквідація в вітчизняному законодавстві поняття «галузева стандартизація», яке є спадком системи стандартизації СРСР. Ще одним важливим моментом є добровільність дотримання більшості стандартів та одержанні відповідних сертифікатів [5].

Отже, стандартизація та сертифікація відіграють значну роль у забезпеченні якості і, як наслідок, конкурентоспроможності продукції.

Безперечно, приведення та гармонізація системи стандартизації та сертифікації у відповідність європейськими нормами надасть змогу національним виробникам підвищити якість своїх товарів до міжнародних вимог, забезпечити модернізацію свого виробництва, полегшити доступ на міжнародний ринок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Яновицька. Г. Б., Верхола Ю. В. Стандартизація та сертифікація як засоби забезпечення безпеки та якості товарів, робіт, послуг / Г. Б. Яновицька, Ю. В. Верхола // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 2. – С. 99.
2. Биба В.В, Теницька Н.Б. Якість продукції як чинник конкурентоспроможності підприємства / В.В Биба, Н.Б. Теницька // Вісник «Економіка і Суспільство». –2017. – № 12. – С. 174.
3. Шаповал М. І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації: підручник / М. І. Шаповал. – К., 2002. – 174 с.
4. Гарасим Ю.Й. Аналіз національної системи стандартизації і сертифікації у контексті угоди про асоціацію України та / Ю.Й. Гарасим // Науковий журнал.Серія економічні науки. – 2015. – № 3. – С. 61.
5. Ковальова М. Л. Особливості системи стандартизації та сертифікації в Україні / М. Л. Ковальова // Бізнес та інтелектуальний капітал. – 2016. – № 4. – С. 68.

Губська Д. Ю.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ В ЄС

Спад виробництва та зниження економічного потенціалу України негативно вплинули на якість і конкурентоспроможність вітчизняних товарів, робіт, послуг, впровадження сучасних методів управління якістю. На сучасному етапі розвитку економіки України, важливою умовою

14 березня 2019 р.

успішного функціонування машинобудівного підприємства є випуск високоякісної продукції, що сприяє підвищенню її конкурентоспроможності на вітчизняних та зарубіжних ринках збуту.

Інтеграція в європейське співтовариство обумовлює формування дієвої політики щодо забезпечення якості продукції машинобудівних підприємств в напрямках впровадження сучасних методів управління якістю, діловою досконалістю, впровадження систем як екологічного управління так і інших, а також принципів, визнаних у Європі та в світі [2].

У вітчизняній та зарубіжній економічній літературі достатньо глибоко вивчалися питання управління якістю продукції. Значний науковий внесок в розробку теоретико-методичних основ розвитку системи управління якістю продукції на промисловому підприємстві присвячені наукові праці Вакуленко А. В., Михеева Е. Н., В. Момота, Федорова Г. Є. та інших науковців.

Розвиток процесів інтеграції та глобалізації економіки обумовлює необхідність створення інтегрованих систем управління якістю продукції на вітчизняних підприємствах, які використовують взаємопов'язану систему стандартів і мають конкурентні переваги для забезпечення якості продукції.

Дослідження існуючих підходів до управління якістю дозволило зробити висновок, що сьогодні відсутні ефективні системи управління якістю продукції, які б забезпечували ефективність процесу управління якістю. З огляду на це проблема створення ефективної системи управління якістю продукції на основі інтегративного підходу є особливо актуальною [1].

Динамічність вимог до якості продукції зумовлюють необхідність застосування системного підходу до управління якістю продукції як такого, що дозволяє враховувати взаємозв'язки між суб'єктами та об'єктами управління якістю, досліджувати закономірності їх зміни, забезпечувати комплексний вплив на характеристики та рівень якості [3, с. 59].

Використання в практиці вітчизняних підприємств інтегрованих систем управління якістю дозволяє підвищити якість продукції, конкурентоспроможність підприємств за рахунок застосування підходів до управління та інвестицій в інтелектуальний капітал.

Концептуально інтегровану систему управління якістю продукції слід розглядати як сукупність основних підсистем, що знаходяться у постійній взаємодії та взаємозв'язку, впливають на загальну ефективність системи і спрямовані на підвищення якості продукції.

Інтегрована система управління якістю продукції (ІСУЯП) представляє собою соціально-економічну систему, яка об'єднує в собі взаємопов'язані підсистеми управління якістю, підґрунтям якої виступають методи вимірювання якості праці та принципи управління якістю продукції, які є базовими згідно міжнародних стандартів ISO 9000:2009 [1].

Слід акцентувати увагу на тому, що активний розвиток процесів глобалізації вимагає зміни систем управління якістю, які існують на вітчизняних підприємствах. Одним з прогресивних напрямів таких змін є впровадження інтегрованих систем управління якістю, які відповідають вимогам декількох міжнародних стандартів на системи якості [2].

Впровадження інтегрованих систем управління якістю продукції є стратегічним рішенням щодо розвитку підприємства і має відбуватися із врахуванням його економічних, екологічних, технологічних, соціальних та інших показників та характеристик.

Основними перешкодами на шляху впровадження інтегрованих систем управління якістю продукції є те, що більшість промислових об'єктів України не володіють сертифікованими відповідно до вимог міжнародних стандартів системами якості, а їх впровадження вимагає додаткових виробничих витрат [3].

Ефективність формування інтегрованих систем управління якістю продукції промислових підприємств в значній мірі залежить, насамперед, від вмотивованості і переконань керівництва та персоналу у доцільності і необхідності цих дій. У побудові таких систем повинен брати участь весь колектив підприємства, для якого процес формування якості праці є невід'ємним елементом загальної виробничої культури та етики [2, ст. 39].

Отже, побудова, впровадження і сертифікація інтегрованої системи управління якістю продукції промислових підприємств надасть їм ряд конкурентних переваг та впевненість у такому рівні виробництва продукції та надання послуг, який відповідає вимогам міжнародних стандартів і зумовлюється гострою конкурентною боротьбою на внутрішньому і зовнішньому ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костюк О. Д. Концепції сучасних систем управління якістю продукції та послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.

2. Момот О. І. Можливості використання міжнародних стандартів для побудови інтегрованих систем менеджменту // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну: зб. наук. праць / О. І. Момот. – К., 2014. – № 5 (37). – С. 133-138.

3. Орлов П. А. Впровадження систем управління якістю: стан, проблеми, перспективи / П. А. Орлов // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2013. – № 6. – С. 59-63.

Кабанов А. Г.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Грушева А. А.,
к.пед.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

МЕНЕДЖМЕНТ В УКРАЇНІ ЯК НОВА ФОРМАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАКТИКИ

В сучасних ринкових умовах України, дедалі, все більшого значення набуває менеджмент як практично-прикладна діяльність. Концепція управління підприємством набуває багатобічного системного підходу та чималий інструментарій. Сучасні ринкові умови не є сталим явищем та потребують від керівників-менеджерів нових форм і підходів до здійснення управлінської діяльності в постійно змінному конкурентному середовищі. Через це, менеджмент як нова формація управлінської практики є актуальним питанням та темою дослідження сьогодення.

Однією з найголовніших складових успіху економічно розвинутих країн світу (США, Японія, Великобританія, Німеччина, Франція, Канада, Швеція тощо) є ефективне функціонування менеджменту, тобто науково обґрунтованої та якісно побудованої системи управління організацією. Менеджмент виступає як результативний засіб формування ринкових стратегій, залучення інвестицій, здійснення нововведень, оптимізації співвідношення попиту і пропозиції тощо [2, с. 7]. Тобто, розуміння ролі підприємства принципово в нових ринкових умовах вимагає нового підходу до організації менеджменту як практично-прикладної діяльності. Адже, застосування його на практиці, вимагає постійного трудомісткого осмислення, поєднання керівних механізмів з інструментарієм. Сучасна вітчизняна наука не дає прописаних алгоритмів вирішення цих завдань

через непередбачуваність всіх можливих нестандартних випадків та через значний динамізм ринкових процесів в яких діє підприємство.

Сучасна модель менеджменту в Україні формується на засадах дослідження еволюції управлінської науки, узагальнення досвіду розвинутих країн світу, глибинних традицій управлінської діяльності в українських організаціях. Розвиток українського менеджменту відбувається в руслі трансформаційних процесів в економіці України на сучасному етапі [2, с. 31]. Порівнюючи сучасний менеджмент з традиційним, можна зазначити, що в останньому підприємництво та новаторство були поза сферою менеджменту, а зараз підприємницьке нововведення перетворюється на ядро менеджменту.

Менеджмент і його теорії стали надзвичайно важливими для всього економічного життя ринкової економіки. З наукової точки зору, менеджмент характеризується здатністю використовувати об'єктивні закони, притаманні сучасному виробництву розробкою ефективних технологій прийняття рішень, пошуком нових наукових підходів до технологічного менеджменту, т.то функціонального. орієнтацію управління залежно від результатів, розвинутою теорією і практикою маркетингу, всебічним дослідженням факторів успішної діяльності підприємств тощо[1, с. 8].

Основною діючою фігурою менеджменту є менеджер. В умовах сучасного науково-технічного прогресу однією з найголовніших його функцій є діяльність, яка пов'язана з впровадженням у виробництво інновацій. Відомий класик менеджменту А.Файоль підкреслював, що для менеджера дуже важливо володіти вмінням передбачати, бути компетентним, мати розвинутий інтелект, організаторські здібності, високий рівень культури та моральності,. Серед функцій слід виокремити і таку, як уміння активізувати «людський фактор» [1, с. 9]. Все це знаходить своє відображення на ефективності прийняття управлінських рішень.

Вітчизняний менеджмент поступово набуває площинний аспект прийняття управлінських рішень. Це означає, що до вирішення складних або трудомістких питань залучаються все більше професійно підготовлені, компетентні фахівці, які можуть розв'язувати управлінські питання, гнучко та швидко орієнтуватися в різних ситуаціях і приймати раціональні. якісні рішення.. Але, це не означає, що вони автоматично або за типовою формою вирішують конкретну проблему. При розв'язанні складного питання та прийнятті управлінського рішення формується єдиний робочий розширений простір, який дає змогу детально проаналізувати ситуацію з метою всебічного її бачення. Саме такий підхід до

практично-прикладної діяльності менеджменту дає змогу визначитися підприємству на внутрішньому і зовнішньому ринках та підвищує рівень адаптації в умовах жорстокої конкуренції. Інструментарієм такого простору можуть виступати як конкретні методи, так і математично-статистичні моделі.

Завдання ж менеджера полягає не тільки у формуванні первинних гіпотез та в оцінці міри їх ймовірності, а й у розробці вірного уявлення про можливу реакцію ринку та конкурентів, в прийнятті ризику або відмови від нього, у розгляді рішення щодо загальної політики і цілей тощо. Він повинен синтезувати суперечливі елементи і виділити погоджені і формалізовані рішення, порівняти їх між собою і обрати з них одне – єдино правильне [1, с. 11].

Прийняття управлінських рішень в єдиному розширеному просторі дає можливість українським підприємствам не тільки поєднувати керівні механізми з інструментарієм, а й відслідковувати небажані наслідки на початкових етапах прийняття управлінського рішення. Це значно знижує вірогідність того, що кінцевий результат буде незадовільним, а підприємство не досягне бажаного результату. Тому, у менеджменті важливе значення мають безперервний управлінський контроль, контролюваність і передбачуваність результатів, налагодження прямого і зворотного зв'язку, створення інформаційно-комп'ютерних систем і цілої низки інших підсистем. Особлива увага звертається на те, щоб менеджер був не тільки адміністратором, а й вченим, дослідником, вихователем, прогнозистом, консультантом, психологом, моралістом, і головне – лідером [1, с. 12]. Сучасний менеджер має бути новатором, протистояти консерватизму, орієнтувати підприємство на постійні зміни, вдосконалення технологічного та організаційного процесу залежно від кон'юнктури ринку.

Отже, перехід України на принципово нові ринкові відносини зумовив появу наукової та практично-прикладної діяльності – менеджменту. Менеджмент в ринкових умовах є невід'ємною складовою успіху будь-якої організації будь-якої форми власності. Вивчення досвіду діяльності зарубіжних підприємств, дало змогу вітчизняним підприємцям по новому побачити ведення господарської діяльності. Вітчизняні підприємства «асимілювали» методи та інструменти роботи зарубіжних підприємців, але це не забезпечило максимального розв'язання проблем, з якими стикається підприємство в сучасних умовах господарювання. Українські менеджери розширили свою практично-прикладну діяльність,

застосовуючи єдиний розширений простір, що допомагає краще побачити і зрозуміти складні або невизначені умови перебування підприємства та знайти максимально прийнятний варіант управлінського рішення, поєднуючи керівний механізм з інструментарієм менеджменту.

Застосування нового підходу до управлінської діяльності та прийняття управлінських рішень в єдиному розширеному просторі дає можливість сучасним вітчизняним підприємствам займати лідируючі позиції та впливати на формування кон'юнктури ринку, бути завжди конкурентоспроможними як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дідковська Л.Г., Гордієнко П.Л. Менеджмент: Навчальний посібник. – К.: Алерта, КНТ, 2007. – 516 с.
2. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту. 2-ге видання (доповнене): Підручник. – К.: «Академвидав», 2007. – 464 с.

Киричок П. В.,

здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Грушева А. А.,

к.пед.н, доцент,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СПОСІБ ЕФЕКТИВНО КЕРУВАТИ ВЛАСНИМ ЧАСОМ

«Тайм-менеджмент» походить від англійського «time management» та означає технологію організації людиною свого часу й підвищення ефективності його використання, маючи на увазі дію або сукупність дій по тренуванню свідомого контролю над кількістю часу, що витрачається на певні види діяльності. За допомогою використання різних технологій упорядкування часового ресурсу можна суттєво збільшити свою продуктивність та результативність.

Керування часом зародилося з класичного менеджменту, як необхідність планування, організації, розподілу і контролю за використанням робочого часу в організації, а також власного часу керівника з ціллю підвищення ефективності роботи окремих підрозділів і організації в цілому.

Тайм-менеджмент включає в себе широкий спектр діяльності, а саме:

- постановка цілей;
- планування й розподіл часу;
- аналіз затрат часу;
- пріоритизація;
- делегування задач та керування ресурсами і т.д.

Різні види діяльності підкріплюються різноманітними і в той же час доволі простими методами, які дозволяють ефективно керувати часом. Цікавим для нас є метод «АВС-аналізу». Відповідно до цього методу всі завдання відповідно до їх важливості можна розділити на А, В і С.

Так, до А-завдання, слід віднести найбільш важливі справи. На виконання цих завдань достатньо понад 10% часу, однак значимість їх в підсумковому результаті становить аж 70%. Тобто починати реалізацію планів варто саме з них. В-завдання – це завдання середньої важливості, їх внесок в підсумковий результат становить 20% і часу на їх виконання витрачається стільки ж (20%). З-завдання – це найменш важливі справи, що віднімають 70% часу і приносять тільки 10% результату. При сильній завантаженості від їх виконання варто взагалі відмовитися.

Методик, що навчають ефективності управління собою в потоці часі є багато. Виокремити якусь кращу неможливо, оскільки кожна особистість має самотійно ознайомитися і випробувати багато технологій щоб потім селекціонувати (створити) свою індивідуальну методику – ту яка підходить саме їй по темпераменту, біоритму, психотипу, соціальним особливостям, цілям, цінностям, інтересам, тощо.

Важливо зазначити, що керування часовим ресурсом дозволяє ефективно розпоряджатися не тільки робочим часом, що забирає третину життя людини, але і особистим часом, який людина використовує для особистих справ, на сім'ю тощо. Застосовуючи навички тайм-менеджменту в повсякденному житті, можна набагато ефективніше організувати свій побут, планувати вихідні, влаштовувати різні заходи. Наприклад, з власних вихідних зробити міні-відпустку. Все це дуже позитивно позначається на емоціональному, психічному та фізичному здоров'ю людини і якісно покращує її життя, адже особистість, яка володіє тайм-менеджментом швидше за інших досягає поставлених цілей і здатна досягти успіхів в будь-яких сферах своєї діяльності, має більше часу на відпочинок, зустрічі з близькими, спроможна більше заробляти,

завжди має чіткий план дій і безперечно позитивно сприймає зовнішній світ та менше схильна до стресів

Отже, тайм-менеджмент є фундаментальною технологією для людей, які приділяють часу чільне місце в своєму житті і вважають його більшою цінністю ніж гроші, так як цей ресурс на відміну від грошей не можна накопичити чи відновити, позичити чи повернути. Тільки повага до власного часу та часу інших людей, раціональне його використання дає широкі можливості людині досягати поставлених цілей, бути реалізованим, успішним, і робити світ навколо себе кращим, а своїх рідних щасливими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 5 прийомів тайм-менеджмента.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://timestep.ru/2013/11/06/5-priemov-tajjm>.

Корецька І. О.,

здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Салямон В. П.,

ст. викладач,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ В УКРАЇНІ

На сьогодні, конкурентоспроможність українських підприємств в повній мірі залежить від якості продукції яку вони виробляють. Для досягнення успіху не лише на вітчизняному ринку, а й на міжнародному, керівництву підприємств необхідно вдосконалювати систему управління та контролю за якістю. Щоб вітчизняна продукція конкурувала з міжнародною, необхідно якість, розглядати не просто як чинник, що встановлює характеристику продукції, а як і здатність підприємства функціонувати на ринку.

Дослідженнями щодо оцінки та формування системи управління якістю продукції, займалися такі вітчизняні науковці, як Скопенко Н.С., Маховка В.М., Борецька З.П., Драгнєва, Н.І., Павлова Т.В., Вишовський В.М., та інші. Проте, проблема оцінки системи управління якістю в

Україні, залишається актуальною сьогодні та потребує подальших наукових досліджень для швидкого застосування їх результатів на практиці.

Коли вітчизняні виробники зіштовхнулися з проблемою виходу та міжнародні ринки та конкуруванням з закордонними виробниками, питання якості продукції та відповідність її стандартами стало першочерговим. Велика частка продукції виробництва має низьку якість і не зможе конкурувати із імпортованою продукцією. У зв'язку з цим необхідним є підвищення конкурентоздатності українського виробника за рахунок підвищення якості його продукції та отримання відповідних сертифікатів систем управління якістю, що дало б можливість не тільки відстояти свої позиції на внутрішньому ринку, але й вийти на зовнішній ринок. [2].

Якість продукції – це група характеристик, яка визначає здатність продукту відповідати технічним вимогам стандарту або замовнику. Його часто називають здатністю задовольняти потреби та очікування клієнта. Він також іноді визначається як специфікації відповідності за мінімально можливих витрат, а також надання цінності, яку клієнт отримує від продукту [1].

На якість української продукції та на конкурентну здатність вітчизняних підприємств, в першу чергу впливають такі фактори, як: нестабільна економічна ситуація в країні, збільшення інфляції, високі кредитні ставки, малий відсоток залучення іноземних інвестицій, не вдосконалена система оподаткування підприємства, не значна державна підтримка підприємницької діяльності, мала частина підприємств впроваджують інноваційну діяльність, тощо

Підвищити конкурентну здатність продукції можна за рахунок відповідності якості продукції міжнародних стандартів ISO серії 9000. Продукція підприємств, що регулюються через систему управління якістю, мають перевагу над іншими, тому що системи управління якістю надають можливість ефективніше здійснювати господарську діяльність підприємства. Разом із стандартами ISO серії 9000, підприємству необхідно мати сертифікат, який є гарантом якості продукції та відповідністю її всім нормативним вимогам. Але наявність цих двох компонентів не забезпечує значне покращення якості продукції, необхідно вдосконалювати систему управління якістю.

Оцінка системи управління якістю на підприємстві є дієвим важелем забезпечення постійного поліпшення результатів діяльності, яке базується на використанні та аналізованні достовірної інформації,

прийнятті раціональних рішень вищим керівництвом для виконання планів та дотримання цілей у сфері якості всім трудовим колективом [3]. Для того щоб, системи управління якістю функціонувала на повну силу та в належному стані, потрібно, постійно проводити її повну оцінку, це допоможе своєчасно виявити та знешкодити будь-які неполадки, в господарській діяльності та на підприємстві в цілому.

Великим підприємствам, самотійно тяжко розробити систему управління якістю, а середнім та малим – практично неможливо. Через неефективне використання ресурсів, марно витрачався час, тому з'являлася велика кількість перешкод, а позитивного ефекту від впровадження системи так і не було. Тому збільшилась потреба в дослідженні та запозиченні в господарської практики у розвинутих країнах, які могли б надати компетентну допомогу в сфері виробництва високоякісної продукції та сертифікації систем управління.

Сучасний етап системного управління якістю продукції характеризується планомірним переходом від філософії загального управління якістю – Total Quality Management до філософії загального управління. Цей етап характеризується появою інтегрованих систем управління (ICU). ICU відповідає таким міжнародним стандартам: ISO серії 9000, ISO серії 14000, стандартам OHSAS 18000, стандарту SA 8000 [4].

Щодня прискорюється розвиток світової економіки, а тому зростає та стає жорсткішою конкуренція на ринках збуту, постійно вдосконалюються стандарти до виготовлення продукції та змінюються критерії і систем управління якістю підприємств. Отже, в такому середовищі, першочерговим завдання керівників підприємства має бути розробка заходів для впровадження або вдосконалення уже наявної системи управління якістю, це призведе до зростання довіри у споживачів і підвищить ефективність діяльності підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Скопенко Н.С. Формування системи управління якістю продукції підприємства в сучасних умовах господарювання. / Н.С. Скопенко, Т.В. Павлова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2018. – № 30. – С.1 50–155.
2. Маховка В.М. Формування системи управління якістю продукції підприємства в сучасних умовах господарювання / В.М. Маховка, В.М. Вишовський // Економічний форум. – 2016. – № 2. – С. 189–193.

3. Борецька З.П. Оцінка системи управління якістю як один із етапів забезпечення ефективності функціонування сільськогосподарського підприємства. / З. П. Борецька // Науковий вісник НУБІП. – 2013. – № 181. – С. 33–40

4. Драгнєва, Н.І. Розвиток системного управління якістю продукції в Україні / Н. І. Драгнєва // Науковий вісник НУБІП. – 2013. – № 181. – С. 127–131.

Корчемлюк Н. С.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах розвитку міжнародної торгівлі, посилення процесів глобалізації та загострення конкуренції, виникає необхідність пошуку нових шляхів підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Саме система управління якістю є тим чинником, який дозволяє формувати не тільки конкурентоспроможність продукції, але і формувати конкурентні переваги системи управління підприємством.

Значний внесок у розвиток теорії управління якістю загалом і систем якості, зокрема, внесли такі вчені: Д. Гарвін, Е. Демінг, Дж. Джуран, К. Ісакава, Ф. Кросбі, Т. Пітерс, Г. Тагуті, А. Фейгенбаум, В. Шухарт, Дж. Харрінгтон, К. Рамперсада, Д. Коршунов, С. Фомічов, О. Пономарьова та ін.

На сучасному етапі розвитку України одним із основних стратегічних напрямів як сфери обслуговування, так і сфери виробництва є якість, а не обсяг випуску продукції чи надання послуг, що буде забезпечувати сталий розвиток. Важливою умовою задля довгострокового завоювання нових ринків збуту є більш висока якість з урахуванням запитів споживачів, а не більш низькі ціни. Однак нині досягнення успіху можливе тільки завдяки запровадженню системи управління, спрямованої

на постійне поліпшення показників роботи організації та урахування потреб заінтересованих сторін[1].

Світова практика ведення бізнесу відображена у концепції загального управління якістю (TQM), яка передбачає безперервне вдосконалення організації, поліпшення якості продукції і задоволення потреб усіх зацікавлених сторін: споживачів, постачальників, персоналу, власників та суспільства. На підприємствах України реалізація концепції загального управління якістю (TQM) здійснюється у запровадженні міжнародних стандартів ISO серії 9000. Основними цілями впровадження систем управління якістю на підприємствах є задоволення потреб споживачів у якісній продукції, підвищення конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках, вдосконалення системи якості на підприємстві.

З метою підвищення якості та конкурентоспроможності вітчизняної продукції необхідно розробити і затвердити заходи щодо впровадження систем управління якістю на підприємствах, зокрема :

- 1) розроблення проектів нормативно-правових актів щодо державної підтримки впровадження систем управління якістю на підприємствах;
- 2) організацію та проведення постійного моніторингу впровадження систем управління якістю на підприємствах;
- 3) забезпечення підготовки та підвищення кваліфікації фахівців з управління якістю та розроблення відповідних навчальних програм, утворення розгалуженої мережі методичних і консультативних центрів, розвитку фундаментальних та прикладних досліджень, у сфері управління якістю;
- 4) проведення серед керівників і головних спеціалістів підприємств тренінгів та семінарів з метою роз'яснення сутності, необхідності, основних положень систем управління якістю;
- 5) запровадження фінансової підтримки вітчизняних підприємств [2].

Впровадження системи управління якістю на підприємстві – об'єктивна потреба сучасності, важлива умова ефективного існування підприємства[3].

Отже, ключовим фактором забезпечення конкурентоспроможності підприємств, виходу їх на європейські ринки є належна якість їх продукції. Підприємствам необхідно зосередитись на системі управління якістю, а також на методології її впровадження згідно міжнародних стандартів ISO серії 9000. Вирішення проблем потребує об'єднання зусиль професійних організацій у сфері якості з метою вироблення стратегії

спільних дій для розвитку ринку послуг у сфері якості, створення висококваліфікованого фахівця з управління якістю, який буде відповідати сучасним потребам. Перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані напрямів вдосконалення забезпечення системи управління якістю, вивчення можливостей і особливостей впровадження інформаційних технологій системи управління якістю на вітчизняних підприємствах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глебова А.О., Карчевський Б.О. Системи управління якістю на підприємстві в умовах євроінтеграційних процесів [Електронний ресурс] / А.О. Глебова, Б.О. Карчевський. – Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua/archive/8-2015/73.pdf>
2. Сімченко Н.О. Впровадження системи управління якістю на підприємствах України: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / Н.О. Сімченко, Г.А. Мохонько. – Режим доступу: http://irbisnbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe.
3. ДСТУ ISO 9001:2009. Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2008, IDT) : [пер. з англ.] — На заміну ДСТУ ISO 9001-2001; Чин. від 01.09.2009. — К.: Держспоживстандарт України, 2009. — VII, 26 с.

Кравченко А. Ю.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СТО РОКІВ 8-ГОДИННОМУ РОБОЧОМУ ДНЮ: ЧИ ПОТРІБНІ ЗМІНИ

Традиційний 8-годинний робочий день залишається де-факто загальноприйнятим стандартом для корпоративного бізнесу. Однак все більше вчених звертають увагу на той факт, що восьмигодинний робочий день не працює, адже наш мозок до цього не пристосований. Жорсткі робочі години заважають працівникам досягати кращих результатів. Бажання втекти від того, що здається швидше кліткою, ніж «улюбленою» роботою, підштовхують клерків до власного бізнесу, стартапам і

підробіткам на стороні. Відмовлятися від більшого заробітку на користь особистої свободи стало духом часу.

Однією з найбільших проблем на підприємствах за всі часи була проблема тривалості робочого дня. 40-годинний робочий тиждень, звичний для вітчизняних працівників, в зарубіжних країнах поступово скорочується. Це викликано низкою причин, однією з яких є прагнення до підвищення продуктивності персоналу. Не всі працівники можуть напружено працювати протягом усього робочого дня тривалістю в 8 годин або давати однакову результативність праці з понеділка по п'ятницю, тому менеджмент підприємств все частіше приходить до того, що звична схема роботи не зовсім актуальна в нинішніх економічних умовах.

Зараз в Україні, згідно КЗпП [1], робочий день складає 8 годин, а тривалість робочого тижня не може перевищувати 40 годин. Дослідження вчених довели, що в залежності від фізичної або розумової роботи більшість людей показує кращі результати або на початку дня (жайворонки), або в кінці (сови). Індивідуальні здібності, закладені природою, тобто біоритми, відповідають за те, в який час виробляти гормони, пов'язані з енергією і концентрацією. Це доводить, що не усі працівники можуть однаково працювати протягом робочого дня і показувати однакові результати [2]. Правильність і раціональність такого підходу підтверджують опитування. Так, за даними дослідження в Україні на кінець минулого року, лише 18,9 % працівників ефективні протягом усього робочого дня. Велика частина опитаних — 31,8 % і 30,9 % мають хороші показники продуктивності тільки протягом 5–6 і 3–4 годин роботи відповідно [3].

Встигнути більше за короткий проміжок часу та мати більше енергії, щоб насолодитися своїм особистим життям, а ще — підвищити продуктивність та зробити людей щасливішими. Така мета «шведського експерименту», відповідно до якого країна поступово переходить на 6-годинний робочий день [4]. 6-годинний робочий день у Швеції все ще не запроваджений на законодавчому рівні. Однак деякі компанії вже роками працюють саме за таким графіком. Першими зважилися на такий експеримент Toyota. Це сталося 13 років тому в одному з найбільших шведських міст Гетеборзі. Замість стандартної зміни працівники компанії змогли працювати по шість годин на день з невеликими перервами — і їхня зарплата при цьому не зменшувалася. Також як експеримент. Керівництво шпиталю університету Sahlgrenska вирішило скоротити робочі години для медсестр та лікарів, не змінивши їм плату, але натомість

14 березня 2019 р.

найнявши більше працівників. Експеримент виявився успішним – продуктивність персоналу збільшилася, атмосфера в колективі покращилася, працівники стали менше брати лікарняних, тому додаткові виплати лікарні скоротилися [5]. Як ми бачимо на прикладі Швеції зменшення тривалості робочого дня йде лише на користь працівникам.

Отже, всі прихильники переходу на 6-годинний робочий день умовно діляться на три групи. Перші виступають за вивільнення більшої кількості вільного часу для співробітників, бо так збільшується продуктивність праці. Прихильники другої теорії вважають, що потрібно модернізувати графік, так як продуктивно трудитися виходить тільки протягом 5–6 годин протягом дня. Третя теорія спирається на медицину, так як більша тривалість робочого дня відображається на здоров'ї людини. На користь 6-годинного робочого дня також говорить статистика. Як показує досвід Швеції зниження тривалості робочого дня зберігає і навіть збільшує результативність праці, тоді як у країнах, де поширена 8-годинна схема роботи, причиною «переробітку», є застарілий стереотип, тому необхідно забувати про те, що результативність безпосередньо залежить від часу, проведеного офісі. Зв'язок між часом і продуктивністю - це уявна реальність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс законів про працю України: закон України від 10.12.1971 № 322-VIII (зі змінами та доповненнями) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
2. Чому бізнесу необхідно відмовитися від 8-годинного робочого дня ? / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-pochemu-biznesu-neobxodimo-otkazatsya-ot-8-chasovogo-rabochego-dnya>
3. Ефективна тривалість робочого дня / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ridna.ua/2014/07/efektyvna-tryvalist-robochoho-dnya/>
4. Чи реально в Україні ввести 6-годинний робочий день / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kordon.in.ua/news/chy-realno-v-ukrajini-vvesty-6-hodynnyj-robochyj-den-44334/>
5. 6 годинний робочий день : утопія чи реальність? / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsn.ua/blogi/themes/zhittya/6-godinni-y-chi-realnist-741417.html>

Мацковська К. О.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Салямон В. П.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Якість є важливим інструментом у боротьбі за ринки збуту. Саме якість забезпечує конкурентноздатність товару. Вона складається з технічного рівня продукції і корисності товару для споживача через функціональні, соціальні, естетичні, ергономічні, екологічні властивості. При цьому конкурентноздатність визначається сукупністю якісних і вартісних особливостей товару, що можуть задовольняти потреби споживача, а також витратами на придбання і споживання відповідного товару. Безумовно, підвищення якості сполучене з витратами. Однак, вони окупляться завдяки отриманому прибутку.

Проблема якості є найважливішим чинником підвищення рівня життя, економічної, соціальної і екологічної безпеки і головним інструментом конкуренції. Головною умовою підвищення конкурентоспроможності продукції при виході на іноземний ринок є забезпечення її відповідної якості та впровадження системи управління якістю на базі міжнародних стандартів ISO серії 9000. Підприємствам, які мають впроваджену систему управління якістю, як засіб вдосконалення своїх господарчих процесів належить перевага над іншими, тому що впроваджені системи управління якістю надають можливість на більш ефективно провадження господарської діяльності підприємства [1].

Сучасна теорія управління якістю спирається на результати досліджень таких видатних зарубіжних науковців, як: Е. Демінг, Дж. М. Джуран, К. Ісікава, Ф. Б. Кросбі, А. В. Фейдженбаум, У. А. Шухард та інші. Цією проблематикою цікавились також російські вчені: С. Д. Ільєнкова, В. Ю. Огвоздін, Н. Ш. Сулейманов, Р. А. Фатхутдінов та ін. Суттєвий внесок у дослідження теоретичних аспектів якості, систем якості та управління якістю, зробили вітчизняні фахівці: Ю. О. Гохберг, Ю. В. Макогон, О. І. Момот, Н. І. Скрябінова, А. О. Старостіна, С. К. Фомічова, О. Б. Чернега, М. І. Шаповал, Г. О. Швиданенко та ін.

Метою дослідження є обґрунтування принципових засад формування системи управління якістю, виявлення проблем запровадження системи управління якістю підприємства з урахуванням сучасних умов господарювання, та наведення шляхів їх вирішення.

Управління якістю (англ. quality management) – скоординована діяльність, яка полягає у спрямуванні та контролюванні організації щодо якості [2].

На підприємствах України реалізація концепції загального управління якістю (TQM) здійснюється у запровадженні міжнародних стандартів ISO серії 9000, які на сьогоднішній день увібрали в себе кращий міжнародний досвід по створенню конкурентоспроможного підприємницького середовища.

Основними цілями впровадження систем управління якістю на підприємствах є [3]:

- задоволення потреб споживачів у якісній продукції;
- розширення ринків збуту продукції, зокрема вихід на ринки Європейського Союзу;
- підвищення конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках;
- вдосконалення системи якості на підприємстві;
- мінімізація кількості проведення періодичних аудитів, що здійснюються на вимоги споживачів; – покращення роботи постачальників та субпідрядників;
- зростання ділової репутації підприємства та ін.

Головна цільова настанова систем якості, побудованих на основі стандартів ISO серії 9000, - забезпечення якості продукції, необхідного замовникам, і надання йому доказів у здатності підприємства зробити це. У стандартах ISO серії 9000 цільова настанова на економічну ефективність виражена дуже слабо, а на своєчасність постачань - просто відсутня. [4].

Сертифікація в загальноприйнятій міжнародній термінології визначається як установлення відповідності. Національні законодавчі 314 акти різних країн конкретизують: відповідність чому встановлюється, і хто встановлює цю відповідність.

Серед проблем, які пов'язані з упровадженням систем управління якістю на підприємствах, можна виділити наступні:

1. Відсутність необхідної теоретичної та методологічної бази у сфері управління якістю.

2. Відсутність практичного досвіду щодо впровадження систем управління якістю.

3. Нестача кваліфікованих спеціалістів у сфері якості продукції у підприємств для розроблення, впровадження та сертифікації систем управління якістю.

Таким чином, можна зробити висновок, що для підвищення конкурентоздатності підприємств необхідно зосередитись на системі управління якістю на підприємстві, а також на методології її впровадження згідно міжнародних стандартів ISO серії 9000.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кафель П. Перешкоди впровадження систем управління якістю на польських підприємствах / П. Кафель, Т. Сікора // Організація і управління. – 2015. – № 4 [118]. – С. 8–12.

2. ДСТУ ISO 9000–2001, Системи управління якістю, Основні положення та словник, Київ, Держстандарт України, 2011.

3. Сіменко І.В. Якість систем управління підприємствами: методологія, організація, практика [Монографія] / І. В. Сіменко. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2009. – 393 с.

4. Кардаш В.Я. Стандартизация и управление качеством продукции. – К.: Вища школа, 2016. – 189 с.

Миркун Б. А.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Халецька А. А.,
д.держ.упр., професор,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У процесі свого функціонування підприємства зіштовхуються з впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які можуть перешкоджати його динамічному розвитку або ставити під загрозу досягнення певних цілей. Аналіз останніх практичних досліджень [1–4] показує, що виникнення даної ситуації зумовлене відсутністю на рівні

14 березня 2019 р.

державного управління ризико-орієнтованих підходів регулювання галузю та недостатністю досвіду ефективного управління бізнесом [1]. Світовий досвід переконливо доводить, що стабільність розвитку та підвищення ефективності управління неможливі без активного використання ризик-менеджменту як складової частини системи управління процесом.

У практичному аспекті значущість ризик-менеджменту виявляє себе в тому, що система ризик-менеджменту, імплементована в бізнес-процеси фінансового інституту, дає змогу вибудовувати ефективну модель прийнятого акціонерами співвідношення «ризик–доходність» [4]. Ключовим моментом тут є адекватність системи ризик-менеджменту до ризиків фінансового інституту. Неадекватність системи ризик-менеджменту може призводити до суттєвої втрати вартості фінансового інституту через неврахування ризиків, їх можливу некоректну оцінку та відсутність належних підходів до їх зниження та управління.

На нашу думку, у сучасній проблематиці ризик-менеджменту можна виокремити дві частини. Перша частина обумовлюється проблематикою, яка виникає від неадекватної, недостатньої реалізації певної структурної компоненти процесів ризик-менеджменту. Другою частиною є ті проблеми, які породжуються функціонуванням ризик-менеджменту як цілісної системи у фінансовому інституті [2]. Розглядаючи основні блоки проблем розвитку управління ризиками, можемо зрозуміти, що вони існують на кожному етапі ризик-менеджменту. На першому етапі – ідентифікація ризику, – є доволі суттєва проблема в ідентифікації валютного ризику в кредитних відносинах. Проблема виявила себе досить суттєво два рази за останнє десятиріччя: в період кризи 2008 р. та під час кризи 2014–2015 років. Оцінка валютного ризику при цьому зводилась банками до нуля, тому що зобов'язання, представлені в іноземній валюті, та девальвація гривні не мали впливати на відносини.

Проблематика використання аналізу ризику включає в себе декілька складових. Першою є використання того чи іншого методу аналізу [1]. Сукупність методів аналізу на сьогодні є доволі широкою: статистичний, аналоговий, експертний метод, сценарний метод, метод статистичного моделювання тощо.

Проблематика вимірювання ризиків проявляє себе у двох аспектах. Першим аспектом є можливість нових підходів до вимірювання ризиків на основі нових баз даних та інформаційних технологій. Другим аспектом є стандартна проблематика вимірювання інтегрального ризику для

фінансового інституту, яка відображає певним чином агрегацію окремих ризиків [2]. Певним чином основоположною є проблема взаємозв'язку системи ризик-менеджменту фінансової установи та розвитку бізнесу. Зазвичай ризик-менеджмент добре володіє інформацією про категорії клієнтів, які мають низький ризик. Наприклад, кредитний ризик-менеджмент банку має уявлення про профіль позичальників із низьким рівнем ризику. Фундаментальність цієї проблеми полягає в тому, що представлений підхід певним чином протирічить принципу незалежності системи ризик-менеджменту.

Суб'єктивна компонента є невід'ємною складовою ризик-менеджменту, яка виявляє себе через ставлення до ризику (схильність, не-схильність, нейтральність) [3]. Врахування цього аспекту є надзвичайно важливим і водночас досить важким для формалізації та імплементації в правила та процедури ризик-менеджменту. У ризик-менеджменті українських фінансових інститутів до «класичної» проблематики додається відсутність досвіду у формалізації ставлення до ризику.

Отже, система ризик-менеджменту є важливим елементом функціонування фінансових інститутів, вона значною мірою забезпечує збереження вартості інституту, а в поєднанні з розвитком бізнесу – її створення. Утім, виконання ризик-менеджментом функцій суттєво залежить від адекватності його можливостей оперувати з ризиками, з яким зіштовхується фінансовий інститут. Однією з проблем при цьому є те, що в сучасний період ризики суттєво змінюються під впливом розвитку інформаційних технологій та фінансових продуктів. Тому адекватність організації системи ризик-менеджменту є важливим завданням як у теоретичному, так і в практичному контекстах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ігнатенко Г.В. Проблеми та перспективи імплементації сучасних міжнародних стандартів ризик-менеджменту в контексті діагностики інвестиційного портфеля девелопера / Г.В. Ігнатенко// Управління розвитком складних систем. – 2014. № 20. – С. 55–62.
2. Камінський А.Б. Ризик-менеджмент: проблематика розвитку / А.Б. Камінський // Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. – 2017. № 1. – С. 52–59.
3. Лагунова І. А. Сутність та принципи концепції ризик-менеджменту / І.А. Лагунова// Актуальні проблеми державного управління. – 2018. № 1.

4. Цвігун Т.В. Механізм управління ризиками в системі управління підприємством / Т.В. Цвігун// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. №2. – С. 9-13.

Ошийко А. А.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Побочка К. П.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Найважливішим елементом нормального функціонування держави є податки, які складають майже 90% державних й муніципальних бюджетних потоків. Податковий менеджмент є складовою загальної структури управлінських органів держави і разом з тим виступає як найважливіша ланка фінансового механізму в цілому. Саме тому необхідно віднайти шляхи вирішення проблем і недоліків вітчизняної системи податкового менеджменту, саме це сприятиме стимулюванню підприємницької виробничої діяльності, підвищенню ділової та інвестиційної активності господарюючого суб'єкта, а також стимулюванню науково-технічного прогресу, технологічного оновлення виробництва і, як наслідок, виходу вітчизняного товаровиробника на світовий ринок високотехнологічної продукції.

Податковий менеджмент є системою принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з вибором податкової системи, розрахунком податкових платежів, постійним контролем за їх здійсненням. Податковий менеджмент охоплює три рівні податкової політики:

- державний податковий менеджмент - регламентація оподаткування, контроль за сплатою податкових платежів, організація роботи контролюючих органів щодо адміністрування податків та зборів;
- податковий менеджмент підприємства - вибір найбільш ефективного варіанту сплати податкових платежів при альтернативних напрямках господарської діяльності (оптимізація);

- податковий менеджмент громадян - вибір такої форми сплати податків, яка найбільше влаштовує фізичну особу та сприяє підвищенню її добробуту[1, С. 97].

Основними проблемами податкового менеджменту, які потребують негайного вирішення, є:

- недосконала нормативно-правова база оподаткування, вона є складною, неоднорідною та нестабільною (відбувається часте її коригування), а окремі податкові законодавчі норми – недостатньо узгодженими, інколи й суперечливими;

- недостатня кількість висококваліфікованих спеціалістів з питань оподаткування;

- недосконалість організаційно-управлінської структури підприємства;

- недостатня увага керівництва суб'єкта господарювання щодо питань функціонування корпоративного податкового менеджменту[3].

Ще однією вагомою проблемою сучасного податкового менеджменту в Україні є автоматичне перенесення зарубіжних способів і прийомів у вітчизняну практику оподаткування підприємств без наукового обґрунтування внаслідок порівняно недовгого періоду існування податкової системи держави. Це, в свою чергу, не сприяє підвищенню його ефективності.

Отож, забезпечити ефективність податкового менеджменту в сучасних умовах господарювання можна такими шляхами:

1) збалансування інтересів всіх учасників податкових відносин та нейтралізація політичної корупції в сфері оподаткування;

2) узгодження податкового законодавства з нормами адміністративного, кримінального, бюджетного, банківського, митного та іншого законодавства;

3) дотримання принципу стабільності податкового законодавства.

4) проведення податкової амністії з подальшим посиленням відповідальності за ухилення від оподаткування;

5) дотримання принципу соціальної справедливості, що розуміє під собою посилення прогресивності в оподаткуванні доходів фізичних осіб, а також заборону на надання індивідуальних податкових пільг окремим підприємницьким структурам;

6) підвищення рівня податкової культури в суспільстві, посилення ролі позитивної податкової репутації;

7) формування цілісної системи проектування, оцінювання, запровадження та підтримування ефективних інституціональних змін в процесі податкового менеджменту[2, С. 40].

Отже, вирішення обумовлених вище проблем і недоліків вітчизняної системи податкового менеджменту та дотримання основних шляхів подолання даних проблем сприятиме стимулюванню підприємницької виробничої діяльності, підвищенню ділової та інвестиційної активності господарюючого суб'єкта, а також стимулюванню науково-технічного прогресу, технологічного оновлення виробництва і, як наслідок, виходу вітчизняного товаровиробника на світовий ринок високотехнологічної продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. Л. Синергійні елементи та ефекти податкового менеджменту / В. Л. Андрущенко // Фінанси України. – 2017. – № 9. – С. 97–101.
2. Мельник В. П. Особливості інституціональних змін в економіці / В. П. Мельник // Наукові праці ДонНТУ. – 2016. – Випуск 103-3. – С. 40–46. – Серія: економічна.
3. Мельникова В. І. Національна економіка: підручник [Електронний ресурс] / В. І. Мельникова. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/18060203/ekonomika/institutsyunalni_chinniki_rozvitku_natsionalnoyi_ekonomiki

Сотник О. О.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Салямон В. П.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ СТАНДАРТІВ ISO 900 ЯК ОСНОВНОГО ФАКТОРА ПОКРАЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

На сьогоднішній день при розвиненій інфраструктурі якість продукції та послуг має значну роль на ринку. При підвищенні якості продукції підвищується конкурентоспроможність, ефективність ведення діяльності та розвиток науково-технічного прогресу підприємств.

Вивченням процесу управління якістю продукції на підприємствах займалися такі дослідники та науковці: З.С. Абутидзе, С.М. Валявський,

В.Л. Дикань , О.В. Дикань , О.В. Косенчук , І.В. Лузан, І.С. Луценко, Ю.М. Уткіна, М.І. Шаповал та інші.

Проблема управління якістю продукції промислових підприємств може бути вирішена за допомогою нових методологічних підходів з побудови ефективної системи якості продукції. Потрібно розуміти, що для досягнення успіху підприємствами в сучасних умовах необхідно вміти задовольняти споживача, а для цього необхідно постійно розвиватися та вдосконалюватися, тобто реалізовувати на практиці основні ідеї сучасної концепції управління якістю [1].

Сучасне управління якістю продукції повинне робити ставку на:

- динаміку й структуру потреб, а також на їх характер;
- кон'юнктуру і ємність ринку;
- стимули, обумовлені економічною й технічною конкуренцією, характерні для ринкових взаємин.

Важливу роль у створенні системи якості продукції відіграють міжнародні стандарти якості ISO серії 9000, що являють собою одну з моделей управління діяльністю організації з метою забезпечення її результативності. Саме застосування підходів ISO 9000 допомагає поліпшити загальну дієвість системи управління якістю та забезпечити міцну основу для ініціатив щодо сталого розвитку; покращати якість продукції та послуг, тим самим підвищити задоволеність своїх замовників; стати конкурентоспроможним на внутрішньому та зовнішніх ринках; реалізовувати продукцію за світовими цінами; налагодити співпрацю із закордонними партнерами (зокрема, щодо отримання інвестицій); отримати переваги перед конкурентами за участі у тендерах; забезпечити прозорість та легкість управління діяльністю організації; запровадити механізм постійного покращання системи управління та підвищити ефективність роботи співробітників на всіх рівнях [2].

Отже, для підвищення ділової активності, зовнішніх та внутрішніх інвестицій, рентабельності та конкурентоспроможності підприємствам необхідно зосередити увагу на системі управління продукцією, від її планування до збуту, а також на поетапному виготовленні та запровадженні продукції згідно міжнародних стандартів ISO серії 9000.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шведа Н. Шляхи вдосконалення процесу управління якістю продукції підприємства [Електронний ресурс] / Н. Шведа, М. Бабій –

14 березня 2019 р.

Режим доступу: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21209/2/SEIED_2017_Shveda_N-Ways_of_production_quality_136-137.pdf.

2. Системи управління якістю вимоги [Електронний ресурс] // Державний стандарт України. – 2001. – Режим доступу: http://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000011/11933.pdf.

Стоянова В. В.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Салямон В. П.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНІ ЗАХОДИ І ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ, ЇХ ПРАЦІВНИКІВ, СПОЖИВАЧІВ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОСЛУГ

Екологічний менеджмент – це управління екологічними характеристиками конкретних суб'єктів екологічно небезпечної діяльності, джерел екологічної небезпеки або окремих природних комплексів [1].

Хронологія розвитку поняття екологічного менеджменту має чіткий зв'язок з розробкою стандартів і міжнародних рекомендацій. Починаючи з 1992 р., коли Британський інститут стандартизації опублікував перший стандарт систем екологічного менеджменту BS 7750, було підготовлено низку різноманітних міжнародних документів у цій сфері, найважливішими серед яких є серія ISO 14000 – набір міжнародних стандартів систем екологічного менеджменту. На території України, яка з 1993 року є повноправним членом Міжнародної організації зі стандартизації (ISO), ці стандарти були впроваджені у 1997 році [2, с.213].

У 2001 році в Україні був прийнятий Закон «Про підтвердження відповідності», який визначає правові та організаційні засади підтвердження відповідності продукції, систем управління якістю, систем екологічного менеджменту та персоналу в Україні.

Закон трактує підтвердження відповідності як діяльність, наслідком якої є гарантування того, що продукція, системи екологічного менеджменту або персонал відповідають встановленим законодавством вимогам.

У серію ISO 14000 входять три групи документів: 1) принципи створення і використання систем екологічного менеджменту; 2) інструменти екологічного контролю і оцінки; 3) стандарти, орієнтовані на продукцію.

Основним є стандарт ISO 14001, згідно з яким здійснюється формальна сертифікація підприємства, а інші вважаються допоміжними.

Застосування системи екологічного менеджменту на підприємстві забезпечує: зниження негативного впливу на довкілля; зменшення виробничих і експлуатаційних витрат; зниження природоохоронних платежів і ефективніше дотримання вимог природоохоронного законодавства; зниження ризику виникнення аварійних ситуацій і масштабів їх наслідків; підвищення конкурентоспроможності підприємства на внутрішньому і зовнішньому ринках та інші переваги.

В Україні стандарти ISO 14000 ще не отримали достатньо широкого поширення, і на це є ряд причин. Слабке просування екологічних стандартів обумовлено проблемами в економіці України. Керівнику підприємства складно в умовах "виживання" зрозуміти роль і значення комплексного підходу до охорони навколишнього середовища і усвідомити, що екологічний фактор багато в чому є важливою складовою бізнесу.

У лютому 2002 року першим в Україні пройшло сертифікацію за ISO 14000 ВАТ "Концерн" Стирол". На початок 2018 р. було сертифіковано 82 системи управління підприємств різних галузей промисловості України, наприклад «Ukravit», «АІК Груп», «Time & Space Ukraine» та інші. При цьому є всі підстави вважати, що кількість сертифікованих по екологічному стандарту підприємств буде зростати.

Сертифікація на відповідність ISO 14000 створює єдину основу для порівняння екологічної політики компаній з різних країн на міжнародному рівні.

На зовнішньому ринку сертифікат з ISO 14000 змінює позиції підприємства. Вітчизняні підприємства повинні здійснювати заходи для підвищення своєї конкурентоспроможності. Сертифікат буде служити своєрідним підтвердженням відповідності підприємства вимогам ринку. Всі великі транснаціональні компанії на міжнародних фондових біржах вже сьогодні піддаються перевіркам, метою яких є вивчення природоохоронних показників їх діяльності. Незабаром такі перевірки стануть реальністю і для дрібних, і середніх компаній в Україні. Тому впровадження систем екологічного менеджменту, стандартів ISO 14000 є інвестицією в довгострокову життєздатність організації.

Прагнення України до вступу в Європейське і світове співтовариство визначає необхідність відповідності вітчизняних підприємств міжнародним стандартам якості не лише безпосередньо виробленої продукції та наданих послуг, а й якості навколишнього середовища. Сертифікація підприємств за ISO 14000 надасть їм можливість на рівних конкурувати з підприємствами європейських країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Потаї О. А. Формування інтегрованої системи екологічного менеджменту промислових підприємств // Науковий вісник НЛГУ. – 2009. – Вип. 19.9. – С. 212–216.
2. Григор'єва Л. І. Формування радіаційного навантаження на людину в умовах півдня України: чинники, прогнозування, контрзаходи: монографія / Л. І. Григор'єва, Ю. А. Томілін. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – 370 с.

Табахарник О. Я.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах загострення глобальної конкуренції відчутними стають суттєві перешкоди щодо виживання та розвитку виробничих підприємств важких галузей промисловості. Зважаючи на це, виробничі підприємства мають відшукувати та впроваджувати сучасні інноваційні стратегії управління, що забезпечуватимуть їхній сталий розвиток та прибуткову діяльність. Визначальна роль інноваційних чинників у забезпеченні стійкості, гнучкості і конкурентоспроможності учасників ринкових відносин всьому світі давно стала загальноновизнаною, що знайшло підтвердження у різних моделях економічного зростання, де поряд із традиційними виробничими факторами (трудові ресурси, основний капітал) присутній інноваційний, поступово займаючи домінуючі позиції у структурі джерел зростання.

Дослідженню теоретичних та практичних аспектів управління інноваційною діяльністю присвятили свої праці вітчизняні та зарубіжні науковці: Н.М. Ілляшенко [2], А.В. Тичинський [3], Е.Н. Кравцова, І.В. Сафронов, С.В. Шапошникова [1] та ін., в яких підкреслюється роль інновацій у забезпеченні розвитку та конкурентоспроможності як країни в цілому, так і окремих її елементів.

Незважаючи на значну кількість наукових робіт, питання системного визначення управління інноваційним розвитком промислових підприємств у контексті забезпечення конкурентоспроможності останніх в довгостроковій перспективі залишається недостатньо опрацьованим, що стримує їх перехід на інноваційний шлях розвитку, негативно позначається на кінцевих результатах діяльності.

Інноваційні підходи до управління діяльністю виробничих підприємств мають великий потенціал щодо ефективного розвитку вітчизняних підприємств [2]. Для інноваційного розвитку вітчизняним підприємствам необхідно вийти на мінімальний рівень його розвитку, який стане певним трампліном для подальшого впровадження інноваційних технологій в управління. Вітчизняні підприємства починають розуміти «філософію управління якістю» та необхідність впроваджувати СМЯ. Загальні вимоги до СМЯ включають вимоги до організаційної структури, документації, процесів життєвого циклу продукції і ресурсам, необхідним для досягнення якості продукції та задоволення споживачів. Для успішного виконання робіт по створенню СМЯ треба створити необхідні організаційні, ресурсні, методичні і соціально-психологічні умови. Важливо мати на увазі, що помилки або недоліки, допущені на організаційному етапі, як правило, призведуть до трудомістких коректувань і переробок на наступних етапах робіт [1].

Проте, забезпечення сталого розвитку промислових підприємств не обмежується лише впровадженням стандартних систем управління якістю (на базі стандартів серії ISO 9001), воно потребує подальшого удосконалення за допомогою впровадження інноваційних технологій управління якістю. Тому що основою сучасної конкурентоспроможності є нові переваги, що переростають в інновації, матеріалізують нові ідеї та знання [3].

На сучасному етапі розвитку країни вітчизняні підприємства все ще не здатні або не бажають необхідним розвивати управління якістю в контексті розвитку підприємства. Проте, системи управління якістю слід вважати безумовно необхідним плацдармом для вітчизняних промислових підприємств, який має збільшувати рівень відповідності

сучасним інноваційним технологіям, що дозволить підвищити ефективність функціонування та покращить рівень конкурентоспроможності вітчизняних підприємств в сучасних складних ринкових умовах глобальної конкуренції. Якість продукції, що випускається, на підприємстві - важливий фактор діяльності в умовах ринку, оскільки забезпечує розширення сегментів ринку, процвітання підприємства, зростання прибутку. Вона являє собою сукупність різних властивостей і характеристик продукції, покликаних задовольнити навіть неявні потреби споживача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шапошникова С.В. Принципы управления инновационной деятельностью/ С. В. Шапошникова// Инновационная деятельность регионов ИнВестРегион No 1/ 200 С. 10-14: [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.v-itc.ru/investregion/2009/02/pdf/2009-02-03.pdf>
2. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: Навчальний посібник/С.М. Ілляшенко.— Суми: ВТД „Університетська книга”, 2003. – 278 с.
3. Тычинский А.В. Управление инновационной деятельностью компаний: современные подходы, алгоритмы, опыт / А.В. Тычинский//Таганрог: ТРТУ, 2006.[Электронный ресурс]: Режим доступа: http://www.aup.ru/books/m87/1_1.htm

Табаченко Я. Ю.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Салямон В. П.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ: ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗГІДНО З НОВОЮ ВЕРСІЄЮ СТАНДАРТУ ISO 9001

В умовах членства нашої держави у Світовій організації торгівлі та необхідності ефективної імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом одним із основних завдань, що стоять перед національними підприємствами й організаціями та обумовлюють їх

економічний і соціальний добробут, є підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Важливе значення в процесі її досягнення мають забезпечення високого рівня якості та впевненості споживачів у відповідності продукції їх потребам шляхом отримання відповідних міжнародних сертифікатів. Це дасть змогу вітчизняним організаціям не тільки забезпечити достойні позиції на національному рівні, а й продуктивно працювати на міжнародному.

Історія впровадження стандарту серії ISO 9001 в Україні налічує більше 20 років. Україна намагається не відставати від світових тенденцій і вимог, тому синхронізує цей стандарт (і стандарти, що входять у серію) в ДСТУ практично відразу ж. Це дає українським підприємствам можливість своєчасно отримувати вимоги до систем менеджменту якості, впроваджуючи які вони можуть виходити на європейський та світові ринки з продукцією стабільної якості, підтверджуючи тим самим свою компетентність і конкурентоспроможність.

Розробка і впровадження систем управління якістю є предметом особливої уваги багатьох українських і закордонних науковців. Зокрема, проблеми функціонування і вдосконалення систем якості досліджували Ю. Адлер, Л. Віткін, Є. Эсмуханов, Є. Завгородній, К. Корягіна, К. Кутах, В. Лапідус, Є. Снітко, І. Чайка й інші вчені. У той же час недостатньо наукових праць стосовно впровадження систем управління якістю на основі нової версії міжнародного стандарту ISO 9001, що опублікована у 2015 році.

Стандарт ISO 9001 є інструментом для оптимізації процесів і підвищення ефективності діяльності організацій. Наприкінці вересня 2015 р. Міжнародною організацією стандартизації (ISO) опубліковано нові версії найбільш відомих стандартів, що дають визначення термінології та вимог до систем управління якістю. П'ята версія стандарту ISO 9001:2015, яка підготовлена спеціалістами комітету ISO/TC 176/SC 2, дає змогу підприємствам і установам адаптуватися до світових умов, що змінюються, посилює здатність більш повно задовольняти потреби своїх клієнтів і забезпечує базу для сталого розвитку й успіху на ринку. Згідно з Наказом Національного органу стандартизації (ДП "УкрНДНЦ") № 145 "Про прийняття нормативних документів України, гармонізованих з міжнародними та європейськими нормативними документами, національних стандартів України, скасування нормативних документів України та міждержавних стандартів в Україні" від 05.11.2015 та змінами, внесеними до нього Наказом № 172 від 04.12.2015, встановлено, що з

14 березня 2019 р.

01.01.2016 р. набули чинності національні стандарти ДСТУ ISO 9000:2015 та ДСТУ ISO 9001:2015. У той же час передбачено, що скасування чинності ДСТУ ISO 9000:2007 відбудеться 01.07.2016 р., а ДСТУ ISO 9001:2009 – 15.09.2018 р. Структура нової версії стандарту розроблена у відповідності до нового шаблону структури високого рівня стандартів на управління якістю. Це було зроблено для спрощення сприйняття документа, підвищення узгодженості між різними системами управління, уніфікації зі структурою стандартів Міжнародної організації стандартизації, у т. ч. на управління навколишнім середовищем, інформаційною безпекою тощо.

При огляді структури стандарту ISO 9001:2015 слід відзначити, що він складається з 10-ти розділів і 2-х додатків. Порівнюючи цю версію з попередньою (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика структури версій стандарту

Номер розділу	Найменування розділу стандарту	
	ISO 9001:2008	ISO 9001:2015
1	Сфера застосування	Сфера застосування
2	Нормативні посилання	Нормативні посилання
3	Терміни та визначення понять	Терміни та визначення понять
4	Система управління якістю	Контекст організації
5	Відповідальність керівництва	Лідерство
6	Управління ресурсами	Планування
7	Випуск продукції	Підтримка
8	Вимірювання, аналіз і поліпшення	Діяльність
9	Додаток А. Відповідність між ISO 9001:2008 і ISO 14001:2004	Оцінювання показників діяльності
10	Додаток В. Відповідність між ISO 9001:2000 і ISO 9001:2008	Покращення
		Додаток А. Роз'яснення нової структури, термінології та основних понять Додаток В. Інші міжнародні стандарти з управління якістю та систем управління якістю, розроблених ISO/TS 176

Отже, замість 8 розділів 2008 року версія ISO 9001:2015 передбачає 10 розділів. Одне з основних нововведень – вимога визначити зовнішні й внутрішні фактори, що стосуються організації і впливають на досягнення цілей СУЯ, тобто виявити контекст організації (4розділ). Крім цього, потрібно розуміти потреби й очікування зацікавлених сторін:

власників і інвесторів, громадськості та органів державної влади, постачальників і партнерів, клієнтів і співробітників. Це своєрідне «поле напруги», яке впливає на діяльність компанії.

Таким чином, головні зміни в новій версії стандарту ISO 9001:2015 полягають у:

- переході на високорівневу структуру;
- впровадженні концепції ризикоорієнтованого мислення. Цей підхід замінив окремий пункт «запобіжні дії»;
- збільшенні гнучкості у процесі використання документації. Замінено поняття «документ» і «запис» на термін «задокументована інформація»; - підвищенні вимог до лідерства; - більшому акценті на організаційному контексті; - введенні вимог щодо управління змінами; - посиленні уваги стосовно менеджменту знань; - акценті на досягненні очікуваних результатів для зростання задоволеності споживачів; - значній конкретизації вимог, відповідальності за виконання та досягнення результатів.

Організаціям, власникам сертифікатів ISO 9001:2008, для переходу на версію 2015 року потрібно насамперед вжити таких заходів

- ідентифікувати недоліки й прогалини, на які потрібно звернути увагу, щоб відповідати новим вимогам;
- розробити план впровадження нової версії стандарту;
- забезпечити відповідну підготовку і обізнаність для усіх сторін, що впливають на результативність організації;
- актуалізувати чинну систему управління якістю, щоб вона відповідала новим переглянутим вимогам, і забезпечити верифікацію результативності;
- застосувати, встановити і підтримувати зв'язок з органом сертифікації щодо здійснення заходів з переходу.

Отже, міжнародний стандарт ISO 9001:2015 має менш зобов'язуючий характер порівняно з іншими версіями, що підвищує рівень ефективності його впровадження завдяки поєднанню процесного підходу з ризик-орієнтованим мисленням. Основними перевагами документа є розширення можливої сфери застосування та відповідальності за систему управління якістю, ширше залучення вищого керівництва, оптимальніша здатність аналізу та контролю показників результативності діяльності організації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Системи управління якістю: Вимоги : ДСТУ ISO 9001:2009. – [Чинний від 2009-09- 01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2009. – 33 с. – (Національний стандарт України).
2. ISO 9001:2015(en) Quality management systems –Requirements [Electronic resource]. – Mode of access : <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:9001:ed-5:v1:en>.
3. Чайка И. И. Стандарт ИСО 9001:2015. Что нас ожидает? / И. И. Чайка // Сертификация. –2014. – № 2. – С. 8–11.
4. Єрмошенко М. М. Система управління якістю як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємства / М. М. Єрмошенко, Д. Г. Гольцев // Економіка та підприємництво. – 2011. – № 1. – С. 89–92.
5. Про внесення змін до наказу від 05.11.2015 р. № 145 : Наказ Національного органу стандартизації ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 04.12.2015 р. № 172 — Режим доступу : http://www.ukrndnc.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=1396&Itemid=57.

Турчак С. А.,

здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Попович Л. О.,

асистент,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

МОТИВАЦІЯ ЯК ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Однією з найважливіших функцій в менеджменті є мотивація. Адже мотивація – особливий стан людини, який спонукає до дії. Вона є стимулом для виконання будь-якої роботи або для вирішення поставлених завдань. За допомогою мотивації забезпечується зацікавленість виконавця в реалізації чогось.

Дослідженням даного питання займалися такі вчені, як: В. Демченко [1], М. Зелена [3], А. Манченко [2], та інші. Метою дослідження є розкрити сутність мотивації як функції менеджменту.

Мотивація – це процес спонукування себе та інших до діяльності для досягнення особистих цілей або цілей організації. Зазначена функція є

найпотужнішим і єдиним можливим інструментом менеджера, що дає можливість якісно виконувати роботу в організації [1].

На думку Н. Ткаченка, ефективність мотивації пов'язана з конкретною ситуацією. При цьому слід враховувати, що дійсні спонування, що примушують віддавати роботі максимум зусиль, важко визначити. Саме тому функція мотивації у практичній діяльності пов'язана з безперервною розробкою і використанням стимулів, що сприяють ефективній взаємодії суб'єктів спільної діяльності до високопродуктивної праці [1].

А. Манченко зазначає, що різноманітність потреб людини обумовлює і різноманітність мотивів поведінки та діяльності, але одні мотиви досить часто актуалізуються та здійснюють значний вплив на поведінку людини, інші діють лише за певних обставин [2]. Вона вважає, що основними задачами мотивації є:

- 1) формування у кожного співробітника розуміння сутності і значення мотивації;
- 2) навчання персоналу організації психологічним основам внутрішньо організаційного спілкування;
- 3) формування у керівників демократичних підходів до управління персоналом з використанням сучасних методів мотивації [2].

Виходячи з практичного досвіду, М. Зелена стверджує, що сучасні теорії мотивації, що базуються на результатах психологічних досліджень, доводять, що справжні причини, що націлюють людину віддавати роботі свої сили, надзвичайно складні [3]. На думку одних вчених, поведінка людини пояснюється її потребами. На думку інших, поведінка людини є також і функцією її сприйняття і очікувань. Систематичне вивчення мотивації з психологічної точки зору не дає змоги виявити, що саме пробуджує людину до праці.

В сучасних наукових дослідженнях виокремлюють: змістові теорії мотивації (основна увага зосереджена на аналізі факторів, які лежать в основі мотивації, а не власне на процесі мотивації); процесійні теорії мотивації (все зводять до процесу мотивації, опису і передбаченню результатів мотиваційного процесу, але не висвітлюють зміст мотивів) [3].

М. Зелена вважає, що якщо мотивацію розглядати як процес впливу на поведінку людини факторів-мотиваторів, то теоретично її можна розподілити на шість стадій, що наступують одна за одною, а саме:

- I стадія – потреба виявляється як відчуття людиною нестачі чогось.
- II стадія – наявність потреби вимагає від людини певної реакції.

– III стадія – людина визначає, що їй треба конкретно отримати та зробити для задоволення потреб.

– IV стадія – на цій стадії людина докладає зусиль для того, щоб досягти поставлених цілей.

– V стадія – зробивши певні зусилля, людина отримує те, що має задовольнити потребу або те, що вона може обміняти на бажаний об'єкт.

– VI стадія – залежно від рівня задоволення потреби, величина винагороди і її адекватності зробленим зусиллям людина припиняє діяльність до виникнення нової потреби або продовжує пошуки заходів для задоволення потреби наявної [3].

Таким чином, мотивація як загальна функція менеджменту – це вид управлінської діяльності, який забезпечує процес спонукання себе та інших працівників на діяльність, спрямовану на досягнення особистих цілей або цілей організації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Демченко В. О. Мотивація як функція менеджменту [Електронний ресурс] / В. О. Демченко, Н. О. Ткаченко. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/apfimntp_2011_24_1_52

2. Манченко А. Ю. Роль мотивації в менеджменті організацій [Електронний ресурс] / А. Ю. Манченко. - Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2014-2/doc/5/05>.

3. Зелена М. І. Мотивація як головний чинник підвищення ефективності праці персоналу підприємства [Електронний ресурс] / М. І. Зелена. – Режим доступу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/>

Філіпюк І. М.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ – НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах глобалізації ринків якість продукції і послуг виступає не лише складовою конкурентоспроможності виробника, вона є необхідною передумовою функціонування підприємств та цілих країн. Головною орієнтацією, за таких умов, має стати спрямування до постійної адаптації та вдосконалення сучасних методів і моделей управління якістю продукції з тим, щоб якнайкраще забезпечити показники конкурентоспроможності підприємства стосовно інших суб'єктів господарювання.

Проблеми управління якістю продукції та їх вплив на конкурентоспроможність підприємств розглядаються в наукових працях наступних дослідників: Т.К. Вознюк, С.В. Ковальчук [1], О.В. Кошонько [2], Т.О. Кузьміна.

У сучасних умовах підприємство може забезпечити конкурентоспроможність продукції, якщо якість його товарів співпадає або перевищує очікування споживачів.

Кращим способом досягнення, постійного контролю за якістю виробленої продукції як необхідної умови формування і забезпечення конкурентоспроможності підприємства є створення та впровадження ефективної системи управління легкої промисловості. Дана система масово й ефективно функціонує в розвинених країнах при невеликих матеріальних витратах, дає значний результат для підприємства, акумулюючи його зусилля на подальшому розвитку [2, с.18]. Створення системи управління якістю (СУЯ), яка в першу чергу орієнтована на задоволення потреб споживачів, у наш час є необхідним кроком для тих промислових підприємств, які поставили перед собою завдання вийти на світові ринки і встановити довгострокові відносини із закордонними партнерами. Для багатьох українських підприємств створення системи управління якістю асоціюється з її сертифікацією за вимогами міжнародних стандартів [2, с. 19].

З метою координації дій, спрямованих на якнайширше залучення представників промисловості, громадськості, урядових і наукових організацій до вирішення проблем підвищення якості і конкурентоспроможності вітчизняних товарів, робіт та послуг протягом останніх років урядом було прийнято низку нормативних актів, таких як : Концепція державної політики у сфері управління якістю, національні міжнародні стандарти ISO 9000 версії 2000 р., ISO серії 14000 .

Стандарти ISO серії 9000 спрямовані на досягнення одного з головних завдань підприємства в ринкових умовах господарювання – задоволення потреб споживачів. Для підприємства важливо проводити дослідження таких потреб та визначити області покращення якості продукції та послуг.

На жаль, в Україні широко розповсюджена фальсифікація продукції, зокрема, у вигляді контрафакції – використання відомої торгової марки, бренда. Також трапляються випадки невідповідності продукції її маркуванню та повної або часткової відсутності маркування на виробках. Це суперечить не тільки вимогам нормативної документації України, а й основним директивам ЄС про вимоги до маркування продукції, які регламентують обов'язкове введення на маркуванні піктограм із зображенням виду застосованих матеріалів, способів догляду за виробом, його розмірів, найменування підприємства виробника торгової марки тощо [1, с.134].

Таким чином, вирішення проблеми підвищення якості життя всіх категорій населення пов'язане зі збільшенням на споживчому ринку пропозиції якісної продукції легкої промисловості на основі:

- підвищення ефективності контролю за дотриманням законодавства в галузі технічних стандартів і технічних умов як для ввезених, так і вироблених на території України товарів, а також за нелегальним ввезенням і випуском фальсифікованої й контрафактної продукції;

- збільшення пропозиції на ринку конкурентоспроможної продукції вітчизняного виробництва на базі підвищення її якості, розширення асортименту, впровадження сучасного дизайну й формування привабливого іміджу товаровиробників [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковальчук С.В. Підвищення якості продукції в контексті маркетингової логістики // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – № 2, Т. 2. – С. 60–63.

2. Кошонько О.В. Проблеми оцінки та сертифікації систем управління якістю промислових підприємств // Вісник Хмельницького національного університету. – 2017. – № 1. – С. 18–23.

Ходаківська Ю. Ю.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Ходаківська М. Ю.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІЇ МОТИВАЦІЇ НА СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Для успішного функціонування будь-якого виробництва і будь-якої компанії, незалежно від послуг і товарів, які вона надає, необхідні ефективно працюючі і кваліфіковані кадри, грамотні і здатні керувати виробничим процесом управління.

Однією із головних функцій управління на підприємстві є саме мотивація. Підприємство може реалізувати свій потенціал до економічного зростання лише за умов ефективної мотивації. Недостатня ж мотивація на підприємстві може виступати стримуючим фактором до зростання показників ефективності його діяльності. Актуальністю даної теми є те, що персонал є найскладнішим та специфічним видом ресурсів, що використовує підприємство у своїй діяльності, тому зацікавленість працівника у більш ефективних результатах його роботи допоможе підвищити продуктивність праці.

Однією з особливостей функції мотивації є мотиви, які спонукають людину працювати краще (табл. 1).

Ще однією з особливостей функції мотивації є її мотиваційний механізм, який включає в себе матеріальну та нематеріальну мотивацію:

- матеріальна мотивація передбачає застосування методів: прямого мотивування (базовий оклад, преміальні) та непрямого матеріального мотивування (обов'язковий соціальний пакет, додатковий соціальний пакет);

- нематеріальна мотивація: забезпечення кар'єрного зростання співробітників, гнучкий графік робочого часу, пріоритет при плануванні відпустки співробітника, усна або письмова подяка за ефективну роботу, надання працівникам додаткових днів відпочинку, оприлюднення рейтингів робітників за результатами роботи, просування кар'єрними

сходами, харчування, путівки на відпочинок, подарунки на свято. В сукупності ці методи сприяють підвищенню продуктивності праці та економічному зростанню підприємства [2, с. 116].

Таблиця 1

Мотиви, що спонукають людину працювати

Рівень	Основний мотив	Характеристика
I рівень	Почуття обов'язку	Це почуття – найсильніший мотив, який керує людиною. Воно залежить від вкладу, який робить людина. Чим більший вклад вносить член команди, тим більше йому подобається його команда. Якщо керівник допомагатиме своїм підлеглим працювати на всі 100%, тим сильніше буде почуття обов'язку і гордості за свою компанію у кожного її члена
II рівень	Інтерес	Робота заради цікавості на першому місці стоїть у тих людей, які вже задовольнили свої базові, переважно матеріальні, потреби. Тому вони на цьому етапі можуть посвятити себе виконанні тієї роботи, яка їм насправді цікава. Керівник, правильно розміщуючи пріоритети і значення, може збільшити кількість інтересу до праці. Це можна зробити за допомогою введення на підприємстві багато ігор, які пов'язані з виробничими результатами, і таким чином буде збільшуватися швидкість розвитку компанії
III рівень	Особиста вигода	Люди хочуть працювати там, де окрім своєї заробітної плати, вони можуть отримувати особисту вигоду, так, як: безоплатне проживання, харчування, кар'єрний ріст, невелика відстань до місця роботи, можливість надання службової машини тощо. Керівники можуть на власний розсуд задовольняти особисті потреби працівників, проаналізувавши яку саме особисту вигоду хоче отримати працівник
IV рівень	Гроші	Багато людей ідуть влаштовуватися на роботу, тому що їм потрібні гроші. Гроші – це свобода. Вони переважно стоять на першому місці в молоді, студентів, у яких так багато амбіцій, бажань та планів, і які вони хотіли б втілити в життя.

Джерело: побудовано за даними [1]

Тому, для здійснення ефективного управління підприємство повинно покращувати умови праці та підвищувати матеріальний і нематеріальний рівень мотивації. Це збільшуватиме мотивацію кожного працівника, сприятиме підвищенню трудової активності персоналу і зацікавленості в професійному зростанні, розвитку ініціативності в роботі на основі творчого підходу, що дозволить покращити кінцеві результати роботи підприємства та зміцнити позиції підприємства в конкурентній боротьбі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грищенко В.Ф. Інноваційні підходи до удосконалення системи мотивації персоналу малих підприємств України у сучасних умовах господарювання [текст] / В.Ф. Грищенко, М.С. Чернова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 1. – С. 103–112 .

2. Шильнікова З.М. Мотивація персоналу як складова ефективного функціонування вітчизняних підприємств в сучасних умовах господарювання [текст] / З.М. Шильнікова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – № 10 (част 2). – С. 114–117.

Черкас Б. М.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Салямон В. П.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ГАРМОНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ЄС

Інтеграційні процеси в економіці, глобалізація світового господарства та ринків визначають проблему управління якістю однією із найважливіших в управлінні діяльністю промислових підприємств. Якість продукції є найважливішим чинником підвищення рівня життя населення, економічної, соціальної та екологічної безпеки, а також головним інструментом конкуренції.

Система управління якістю продукції виступає одним із найважливіших елементів економічного механізму функціонування підприємства. Тому політика формування якості продукції є основоположною складовою економічної політики підприємства та підпорядковується його загальній стратегії розвитку. В широкому розумінні під політикою управління якістю продукції доцільно розуміти основні напрями, заходи, цілі і завдання підприємства по якості. Іншими словами, політика якості є орієнтиром для загального спрямування діяльності підприємства на управління якістю продукції [1].

Високі вимоги до якості продукту і дотримання цих вимог є одним із важливих чинників конкурентоспроможності підприємства та забезпечує перевагу продукції розвинутих країн на світовому ринку, забезпечує їхню безпеку, конкурентоздатність і дозволяє відігравати провідну роль у світовому розподілі праці. Зрозуміло, що в умовах ринкових відносин виробник намагається досягти постійної якості продукції, використовувати всі методи, розроблені світовою і вітчизняною практикою. Тому контроль якості продуктів харчування є однією з основних проблем сьогодення.

Україна має всі можливості бути передовим експортером харчової продукції та сировини з високим валовим прибутком. Для впровадження цих можливостей необхідно запровадити жорстку систему контролю якості харчової продукції. Це дасть змогу експортувати продукцію на ринки ЄС та інші розвинуті країни збільшуючи обсяг продаж та прибутки, оскільки, харчова продукція – це продукція з більш високим валовим прибутком. Ринок ЄС досяг своєї максимальної здатності щодо випуску харчової продукції і все більше приділяється увага Україні, щоб задовольнити свою потребу в продуктах та харчовій сировині.

Низький рівень забезпечення населення якісними харчовими продуктами є глобальною проблемою, яка з часом зростає все інтенсивніше. Неякісне управління якістю та безпечністю харчової продукції на різних етапах виробництва та у процесі її транспортування, реалізації, зберігання, приводить як до захворювання населення, так і до додаткових витрат, штрафів, банкрутства бізнесу[2].

В Україні методи контролю харчової продукції здебільшого ґрунтуються на досвіді 1990-х рр. Система забезпечення якості (система якості) відноситься до методів, розроблених світовою і вітчизняною діяльністю із забезпечення постійної якості продукції.

Останнім часом застосовують контроль не товару, а здатність підприємства випускати продукцію з постійною якістю, що відповідає очікуванням споживачів. Стосується це і підприємств громадського харчування. Найбільш важливим способом дотримання та комплексного управління якістю є система якості.

Українські виробники часто зустрічають перепони, які викликані глобальною кризою, конкуренцією з боку імпортерів, ціновим тиском з боку роздрібних реалізаторів і перевітками державних органів. Але, ці перевірки не ґрунтуються на аналізі і не гарантують якості та безпечності продукції, що виробляється. Не в останню чергу і законодавство щодо

безпечності харчової продукції має прогалини, які нав'язують бізнесу непотрібні витрати, при цьому не гарантують безпечності продукції для споживачів та гальмують підприємства збільшувати її продажі.

Одним з основних чинників, що перешкоджає розширенню доступу українських товарів на європейський ринок в умовах запровадження зони вільної торгівлі, є невідповідність національних стандартів вимогам ЄС.

Європейський Союз зобов'язався допомогти уряду України наданням 9 млн. євро на фінансування проекту щодо безпеки продуктів харчування в рамках Програми всебічного інституційного розвитку України. Програма передбачає гармонізацію законодавства, стандартів і модернізацію інститутів забезпечення високої якості. Ця програма охоплює також технічну підтримку і проекти Twinning (проекти інституціонального партнерства між органами державної влади України й країн-членів ЄС)[3].

Отже, гармонізація національних стандартів якості з європейськими є одним з основних механізмів підвищення конкурентоспроможності української продукції на європейському ринку.

Управління якістю продукції передбачає не тільки контроль якісних параметрів і причин їх відхилень, а також управлінську діяльність, яка охоплює життєвий цикл продукції і системно забезпечує стратегічні й оперативні процеси підвищення якості продукції й функціонування самої системи управління якістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цимбалюк Г.С. Ключові аспекти системи управління якістю продукції на етапах її виробництва [Електронний ресурс]/ Г.С. Цимбалюк. – Режим доступу: <https://economics.opu.ua/files/archive/2017/No1/129.pdf>
2. Молнар Д. І. Контроль якості продуктів харчування і можливості України гармонізації стандартам ЄС [Електронний ресурс] / Д.І. Молнар. – Режим доступу: <http://www.msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2018/01/2-8-2-2017-6.pdf>
3. Коваленко, Т. Вимоги до безпеки продовольчої сировини [Електронний ресурс] / Т. Коваленко. – Режим доступу: http://lsej.org.ua/6_2016/6_2016.pdf.

Шевцова Д. Д.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Салямон В. П.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

На сучасному етапі розвитку суспільства людина стала істотою соціальною, а тому постійно перебуває у відносинах з іншими суб'єктами. Кожний член суспільства має, насамперед, власні потреби, на задоволення яких спрямована його поведінка. Держава ж покликана надати та забезпечити можливість кожному індивіду задовольнити свої власні та колективні інтереси. При цьому задоволення потреб має відбуватися в рамках, визначених державою.

Питання захисту прав споживачів досліджувалось такими науковцями як Дудла, О. Зверева, Л. Іваненко, Т. Кагал, С. Косіонов, Н. Куделя, Н. Притульська, Н. Салухіна, І. Шебулдаєва, О. Язвінська.

Процес становлення та формування системи захисту прав громадянина ґрунтується на статті 42 Конституції України, згідно з якою «державою захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та всіх видів послуг і робіт».

Закон України «Про захист прав споживачів» регулює відносини між споживачами товарів, робіт і послуг та виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг та передбачає майнову відповідальність за шкоду, завдану дефектною продукцією або продукцією неналежної якості. Шкода, завдана життю, здоров'ю або майну споживача дефектною продукцією або продукцією неналежної якості, підлягає відшкодуванню в повному обсязі, якщо законом не передбачено більш високої міри відповідальності [1].

Ідея захисту прав споживачів поступово вдосконалювалась та матерілізувалась знайшовши своє втілення. Споживач, який вважає, що з ним обійшлися недобросовісно, може відновити справедливість кількома способами: звернутися з листом до керівництва підприємства-виробника чи продавця, в засоби масової інформації, до місцевих органів виконавчої влади, подати позов до суду. Такі права споживачів законодавчо закріплені в багатьох країнах світу.

В Європейському Союзі Директива 2001/95/ЄС про загальну безпеку продукції вимагає, щоб продукти, які випускаються на ринок, були безпечними. Директива дає визначення понять “продукція”, “безпечна продукція”, “небезпечна продукція”, “серйозний ризик”, “виробник” тощо. Відповідно до Директиви продукт вважається безпечним, якщо він відповідає національним вимогам чи вимогам ЄС щодо безпеки продукції. Такі вимоги можуть встановлюватись як нормами щодо загальної безпеки продукції, так і спеціальними нормами, що містяться в інших Директивах, імплементованих в національне право держав-членів [2].

Українському законодавству слід також розглянути можливість урахування положень Директиви 1999/44/ЄС так як, відсутнє положення щодо певних обов’язків споживачів.

В нашій державі виникає ряд таких проблем в сфері захисту прав споживачів: недосконалість ринкового механізму у вигляді відсутності або викривлення інформації про товари і послуги; завищення цін і наявність монополістських структур; необхідність реалізації заходів щодо більш справедливого розподілу прибутків, зниження рівня життя, надання послуг у сфері освіти, охорони здоров’я, житла, транспорту, охорони навколишнього середовища [3].

Для вирішення вищезазначених проблем необхідно кардинально змінити нормативно-правові акти, які встановлюють стандарти для продукції, послуг, що пропонуються на споживчому ринку; встановити жорсткий контроль за дотриманням і виконанням законодавства про захист прав споживачів; змінити санкції, що застосовуються до порушників законодавства про захист прав споживачів; наблизити українське законодавство до стандартів Європейського Союзу; навести тісну співпрацю органів державної влади з громадськими організаціями.

Отже, розуміння споживчої політики та реалізація прав споживачів, вдосконалення законодавства, впровадження світового досвіду націлені на створення європейської якості життя для кожного громадянина України. Якщо йдеться про європейські стандарти, то і відповідальність повинна бути європейською, а там мова ведеться про відповідальність серйозну, включаючи кримінальну. В цілому Україна знаходиться на правильному шляху щодо виконання своїх міжнародно-правових зобов’язань про наближення національного законодавства у сфері захисту прав споживачів до стандартів ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про захист прав споживачів: Закон України № 3682-ХІІ від 15.12.1993 (із змінами і доповненнями). — Режим доступу : www.rada.gov.ua.
2. Директива Європейського Парламенту та Ради 2001/95/ЄС від 03.12.2001 про загальну безпеку продукції.
3. Іваненко Л. М. Правове регулювання захисту прав споживачів: навч. посіб. / Л. М. Іваненко. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. — 258 с.
4. Язвінська О. М. Історія консюмеризму: [навч. посіб. ; 2-ге доп. і перероб. вид.] / О. М. Язвінська. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. — 364 с.

Яковенко Я. Ю.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Орієнтація на задоволення потреб споживачів, підвищення ефективності та якості виробничих процесів, впровадження інноваційних технологій в діяльність підприємства — ці фактори сьогодні найбільше впливають на конкурентоспроможність українських підприємств.

Саме досягнення оптимального ступеня впорядкованості у певній сфері, результатом чого є підвищення ступеня відповідності продукції, процесів та послуг їх функціональному призначенню, усунення перешкод в обміні товарів та сприяння науково-технічному розвитку є метою стандартизації, яка досягається через впровадження нормативних документів: стандартів, кодексів усталеної практики, технічних умов.

Так, одним із можливих інструментів підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств є використання міжнародних стандартів ISO серії 9000, що базуються на наступних принципах:

- орієнтація на замовника;

- залучення працівників;
- процесний підхід;
- системний підхід до управління;
- постійне поліпшування;
- прийняття рішень на підставі фактів;
- взаємовигідні стосунки з постачальниками.

Серія стандартів ISO 9000 представлена чотирма національними стандартами, які є гармонізованими із міжнародними:

ДСТУ ISO 9000:2007 «Система управління якістю. Основні положення та словник»;

ДСТУ ISO 9001:2009 «Система управління якістю. Вимоги»;

ДСТУ ISO 9004:2001 «Система управління якістю. Настанови щодо покращення діяльності»; ДСТУ ISO 19011: 2003 «Настанови щодо здійснення аудитів систем управління якістю і (або) екологічного управління».

Розуміючи загальну філософію управління якістю, а також той факт, що стандарти серії ISO 9000 розмежовують вимоги до систем управління якістю і вимоги до продукції, визначальну роль при розробці та розвитку системи управління якістю на підприємстві відводять його замовникам: «Організації залежать від своїх замовників і тому мають розуміти поточні й майбутні потреби замовників, виконувати їхні вимоги та прагнути до перевищення їхніх очікувань».. Принципи СУЯ покладено в основу політики в сфері якості. Разом із тим, визначають вимоги замовників та інших зацікавлених сторін кожного підприємства.

Інструментарієм для встановлення вимог замовників та інших зацікавлених сторін можуть служити анкети, опитувальні листи, бланки інтерв'ю та ін. Зворотній зв'язок із замовниками в системі управління якістю здійснюється на постійній основі та використовується для встановлення цілей у сфері якості, а інформація про задоволеність/незадоволеність замовників є критерієм вимірювання ефективності функціонування системи управління якістю.

При визначенні цілей в сфері якості формуються критерії результативності/ефективності досягнення цілей, які виконують контрольну функцію та можуть бути використані для мотивації персоналу зарезультатами звітного періоду.

Одночасно, на досягнення цілей в сфері якості підприємство розробляє плани розвитку своїх підрозділів, що дозволяє координувати дії, пов'язані із забезпеченням якості, своєчасно планувати ресурси та

14 березня 2019 р.

ефективно їх витрачати. Слід зазначити, що основною метою впровадження системи управління якістю в діяльність підприємства повинно бути не отримання сертифікату відповідності міжнародному стандарту ISO 9001:2009, а створення інструменту управління підприємством, який би підвищував його конкурентоспроможність та забезпечував постійний розвиток.

Таким чином, впровадження в діяльність українських підприємств системи управління якістю має наступні переваги:

- створюється механізм управління якістю, в основу якого покладено вимоги замовників та інших зацікавлених сторін;
- встановлюються пріоритети розвитку організації та вимірні цілі, що дає можливість оптимально витрачати ресурси для забезпечення якості;
- визначаються процеси для виконання вимог замовників та відповідальні за процеси, що дає можливість уникнути дублювання функцій і визначити відповідальність за результат діяльності;
- залучення персоналу до розвитку системи управління якістю дає змогу максимально розкрити їх потенціал та використати їхні здібності на користь організації;
- впроваджуються статистичні, економіко-математичні та інші методи оцінки якості продукції та ефективності результативності системи управління якістю підприємства, що дає можливість науково обґрунтувати подальші управлінські рішення на підставі вимірних показників та запобігати небажаним результатам у подальшому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Система управління якістю як інструмент підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://library.krok.edu.ua/ua/kategoriji/materiali-konferentsij/284-systema-upravlinnia-iakistiu-iak-instrument-pidvyshchennia-konkurentospromozhnosti-vitchyznianskykh-pidpryemstv>
2. Закревська Л. М. Концепція сучасного управління конкурентоспроможністю продукції підприємства [Електронний ресурс] / Л. М. Закревська. – Режим доступу : <http://enuftir.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13166/1/21a.pdf>.
3. Карпюк В. П. Управління конкурентоспроможністю продукції [Електронний ресурс] / В. П. Карпюк. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/PORTAL/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2009_4/46.pdf.

СЕКЦІЯ 2	АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ РИНКОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ
SECTION 2	ACTUAL PROBLEMS OF PERSONNEL IN CONDITIONS OF MARKET TRANSFORMATION

Вовк О. М.,
к.е.н., доцент кафедри економіки повітряного транспорту,
Долгополова Ю. А.,
здобувач вищої освіти,
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна

УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА: СТРАТЕГІЧНИЙ АСПЕКТ

Економічні перетворення, динаміка змін середовища функціонування підприємств провокують якісні і кількісні зміни не лише операційної діяльності, а й системи управління, що насамперед починаються з переосмислення місії, цілей та завдань розвитку. За твердженням багатьох науковців в умовах глобалізації, розширення виробничих зв'язків, прискорення темпів впровадження інновацій у виробництво та управління, активного перерозподілу ресурсів, основним мотивуючим фактором розвитку економічної системи стає людина. Таким чином актуальним є дослідження процесів формування і розвитку системи управління трудовими ресурсами на підприємстві.

Термін «кадровий потенціал» почав використовуватися в науковому колі у період переходу від екстенсивного до інтенсивного способу розвитку виробництва [1, 7].

Передумовою цього послужила потреба практики забезпечити якісне вдосконалення формування і використання відповідних можливостей працівників як сукупного суб'єкта виробництва і управління [1-2]. В численних публікаціях вітчизняних науковців кадровий потенціал часто ототожнюють або взаємозамінюють з трудовим, хоча, ці поняття відрізняються один від одного. Узагальнення структуризації кадрового потенціалу підприємства показало відсутність єдиного підходу до визначення

складових. Автори надають перевагу ресурсному або функціональному підходам до визначення складових та управління ними (табл. 1).

Таблиця 1

Складові кадрового потенціалу підприємства

Автори	Складові	Особливості і завдання
Павлова В.А. та Гармідер Л.Д.	Стратегію, що включає цілі, місію й цінності; індикатори кадрового потенціалу, інструменти розвитку кадрового потенціалу; фактори зовнішнього та внутрішнього середовища як середовище формування кадрового потенціалу; організаційну інфраструктуру; організаційну культуру; оцінку кадрового потенціалу.	Інтеграція та збалансованість всіх категорій працівників забезпечать відтворення і зростання кадрового потенціалу.
Білоус Т.В.	Професійно-кваліфікаційні, трудові, особистісні, психологічні, фізіологічні.	Спрямованість на довгостроковий, якісно визначений напрям використання та розвитку персоналу, його удосконалення, задоволення потреб працівників та досягнення поставлених цілей підприємства
Алькема В.Г.	Потенціал робочої сили, потенціал управління; кваліфікаційний потенціал, компетентність менеджерів; потенціал організації транспортної системи країни,	Ґрунтується на розгляді основним об'єктом робочої сили, яка формується в масштабах країни, як об'єкта управління на підприємстві
Гладка О.Д., Жеребйов Р. Я., Жеребйов Я. І., Лаврищева М. В.	Потенціал топ-менеджерів, потенціал кадрової служби, потенціал апарату управління виробничим персоналом	Ґрунтується на ресурсному підході і не враховує потенційні можливості системи персоналу.
Скібіцький О.М.	Можливості працівників, якість професійно-кваліфікаційної підготовки працівників, трудові якості, особистісні якості, психологічні якості, фізіологічні якості, творчі здібності.	Ґрунтується на управлінні економічними можливостями
Галицька У.Б.	Потенціал виробничого колективу, індивідуальний потенціал працівника	Вплив на особистісні якості людини, прагнення до професійного зростання,

Джерело: узагальнено авторами на основі джерел [3-8]

Подолання зовнішніх негативних впливів за рахунок нарощування гнучкості управління, особистої зацікавленості працівників у навчанні

та професійному зростанні дозволять сформувати кадровий потенціал, що відповідатиме сучасним запитам суспільства, потребам кожного працівника, принципам міжнародного права. Реалізація якісно нового кадрового потенціалу на підприємствах дозволить створювати конкурентні послуги за рахунок орієнтації на розвиток інтелектуального потенціалу працівників, мінімізації загроз з боку персоналу, підвищення корпоративної культури, реструктуризації ресурсів, що призведе до зростання рентабельності та залучення інвестицій. Необхідною умовою для вирішення поставлених задач та реалізації стратегії є підвищення ефективності системи мотивації праці, покращення якості управління персоналом та створення інформаційної бази (рис. 1).

Рис. 1. Схема стратегічного розвитку кадрового потенціалу підприємства

Дослідження ролі та місця стратегічного управління персоналом, стратегічних напрямів управління ним і ефективних сучасних форм кадрової роботи підприємства дали змогу зробити висновок про те, що результатом реалізації стратегії управління персоналом підприємства є створення умов для підвищення ефективності використання кадрового потенціалу підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дискіна А. А. Кадровий потенціал – важливий чинник економічного розвитку підприємства / А. А. Дискіна // Інтелект ХХІ. - 2018. - № 2. – С. 67–71. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2018_2_15.
2. Вовк О. М., Сунцова О.О., Марчишина Ю. А. Підприємницькі технології управління кадровим потенціалом // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки. - 2018. - № 2. - С. 85-90. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2018_2_15
3. Павлова В.А. Специфічні характеристики підприємства і стратегія розвитку кадрового потенціалу: теоретичні аспекти і взаємозв'язок / В.А. Павлова, Л.Д. Гармідер // Академічний огляд. – 2010. – № 2(33) – С. 77–82.
4. Білорус Т.В. Стратегічне управління кадровим потенціалом підприємства / Т.В. Білорус. – Ірпінь: НАДПС України, 2007. – 172 с.
5. Алькема В.Г.. Генезис структури транспортного потенціалу України в умовах сталого розвитку //Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2012. - № 2. – С. 172-180.
6. Гладка О.Д., Жеребйов Р.Я., Сучасні технології розвитку кадрового потенціалу будівельної організації: аналіз деяких моделей, проблем і методик їхнього застосування / Економіка будівництва і міського господарства. – 2008. – № 3, Т. 4 – С. 153–160.
7. Скібіцький о.М. Розгляд теоретичних основ управління людським потенціалом // Вісник ОНУ ім.. І.І. Мечникова. – 2013. –Вип. 2, Т. 18. – С. 188-197.
8. Галицька У. Б. Формування та ефективність використання кадрового потенціалу / У. Б. Галицька, Д. П. Доманчук // Вісник ПДАТУ. – 2012. – № 14. – С. 72–78.

Євтушенко Г. І.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Гайдабура А. С.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДОБОРУ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Істотним чинником забезпечення ефективної діяльності, високої конкурентоспроможності, сталого економічного розвитку будь-якого підприємства є наявність людських ресурсів, здатних професійно вирішувати поставлені цілі та визначені завдання, тому першочерговим завданням керівництва підприємств і відділів з управління персоналом стає пошук і утримання професійних і креативних співробітників.

Питання та проблеми відбору персоналу розглядаються в роботах В. Бакуменка, Л. Бондарєвої, В. Дятлова, Г.Євтушенко, С.Іванова, А. Кібанова, В. Куценко, В. Лозниці, А.Нікішина, А. Турчинова, С. Шекшні. Зазначені автори розглядають поняття «відбір кадрів», «добір кадрів», «професійний відбір кадрів», основні вимоги до цих понять, критерії відбору персоналу, інноваційні підходи до формування ефективного механізму відбору кадрів.

Актуальність даного питання проявляється в тому, що в даний час першочерговим вмінням кожного підприємця є правильно підбирати персонал. Адже грамотний підбір персоналу дозволяє уникнути зайвих витрат і сприяє успішному бізнесу. У зв'язку з цим питання підбору персоналу є вкрай актуальними та потребують всебічного вивчення.

Метою дослідження є вивчення сучасних технологій підбору персоналу та особливостей їх практичного використання.

Результативний процес добору кадрів – це забезпечення підприємства людськими ресурсами, що здатні краще за інших виконувати складні службові завдання. [1, с. 62] Для того, щоб підібрати потрібних працівників для своєї компанії, застосовують різноматні технології. Однією з найбільш розповсюджених є рекрутинг. Він є важливим елементом інфраструктури ринку праці, у завдання якого входить сприяння зайнятості, профорієнтація, підготовка та перепідготовка кадрів та ін.

Компанії можуть заощадити час та гроші, впроваджуючи нові технології у методи для найму. Технологія може прискорити процес набору,

відкриваючи можливості для більш кваліфікованих кандидатів. Технологія набору персоналу, це не обов'язково складні, дорогі програми, призначені для професійних рекрутерів. Рекрутинг – це процес пошуку і відбору фахівців для підприємства. Термін походить від англійського слова *recruiting* і в перекладі означає «наймання» або «вербування». У великих організаціях передбачена постійна посаду рекрутера або HR-менеджера, в прями обов'язки якого входить набір персоналу [5, С.24].

Наступною є методика «Executive Search» підбору персоналу на керівні посади та фахівців рідкісних професій. «Executive Search», на відміну від рекрутингу, передбачає ініціативний пошук кандидатів, навіть якщо вони на даний час не зайняті активним пошуком роботи. Цю технологію успішно використовують кадрові та консалтингові агентства. При «Executive search» шукають кращого з «неактивних» кандидатів, наявних на ринку праці, а при звичайному підборі персоналу - кращого кандидата з «активних», тобто тих, які шукають роботу. У першому випадку потрібен топ-менеджер, від якого залежить успіх і розвиток компанії, або фахівець, що володіє рідкісним набором професійних компетенцій і має досвід з чітко визначеного напрямку [2, С.3].

Headhunting є найбільш складною і витратною технологією, що передбачає «переманювання» конкретного фахівця з однієї організації в іншу. Часто тут не обійтися без послуг сторонніх компаній, оскільки процес переговорів досить складний і вимагає певних навичок. У даному випадку фахівець визначається замовником. Крім того, встановлюються умови, на які готова піти компанія заради цього професіонала [3].

Скринінг є найшвидшим і малобюджетним способом відбору претендентів на посаду, при якому кандидат оцінюється тільки за деякими формальними ознаками, а особистісні якості та психологічні особливості претендентів на посаду не досліджуються. Середні строки проведення скринінгу становлять від 1 до 10 днів. Цим методом зазвичай проводиться підбір персоналу на лінійні посади (секретарі, менеджери з продажу, бухгалтери, продавці - консультанти, водії), і дуже рідко – для фахівців середньої ланки.

Але незважаючи на всі різноманітні технології підбору персоналу найбільшої популярності набув аутсорсинг персоналу, хедхантінг, краудсорсинг. Розглянемо детальніше про кожний із них.

Аутсорсинг – це послуги у сфері кадрового менеджменту, спрямовані на виведення персоналу за штат компанії-замовника і оформлення його в штат компанії-провайдера. При цьому провайдер бере на себе

повну юридичну відповідальність за персонал, включаючи ведення кадрової документації і бухгалтерії, виплату заробітної плати, податків, соціальне та медичне страхування, оформлення відпусток, відряджень, премій тощо.

Хедхантинг – виявлення та залучення в організацію сильних кандидатів, які самостійно не шукають перспективну роботу. Даний метод не слід розглядати лише як «переманювання», оскільки він включає в себе взаємопов'язані послідовні операції, які формують складний бізнес-процес. Саме процесний підхід до реалізації процедур хедхантингу забезпечує ефективне досягнення мети – підбір висококласного спеціаліста.

Краудсорсинг представляє собою передачу невизначеному колу осіб певних виробничих функцій на підставі публічної оферти, яка не має на увазі укладення трудового договору. Іншими словами, краудсорсинг схожий на аутсорсинг, проте аутсорсинг передбачає передачу роботи професіоналам, які виконують цю роботу за гроші, а щодо краудсорсингу ситуація інша – роботу виконують низькооплачувані або неоплачувані любителі-професіонали, які отримують завдання зазвичай через мережу Інтернет та витрачають на її виконання свій вільний час. Очевидний плюс краудсорсингу – залучення небайдужих та зацікавлених осіб, що дозволяє, з одного боку, зекономити бюджет, а з іншого – впровадити інновацію [4, С. 88].

В сучасних умовах, якщо людину підбирають для роботи в іноземній фірмі, то після того як, використовуючи різні методи, фірма знайшла працівника, на цьому даний процес не закінчується. Більшість фірм проводять низку тестів і співбесід, щоб визначити чи підходить на певну позицію претендент, зокрема психологічні тести і тести на виявлення абстрактного, числового та логічного мислення. У разі якщо кандидат набирає певну кількість балів, то він переходить до наступного етапу - співбесіди-інтерв'ю, які вони можуть проводити в три етапи в залежності від напряму кожного відділу. Перший етап - кандидат спілкується з ай-чаром фірми, другий етап – з менеджером по функції, третій етап – називається панельне інтерв'ю.

Отже, сучасні технології добору персоналу - це сукупність методів оцінки знань і навичок кандидатів на певну посаду. З вище сказаного, можемо зробити висновок, що в даний час існує широкий спектр технологій добору персоналу такі як: рекрутинг, аутсорсинг, хедхантинг, краудсорсинг та інші. Але незважаючи на все це, остаточне рішення залишається за роботодавцем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарева Л.В. Сучасні технології добору кадрів: перспективний досвід для публічної служби в Україні / Л.В. Бондарева // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2015. – № 1. – С. 62
2. Холодницька А.В. Сучасні технології підбору персоналу та можливості їхнього практичного використання / А.В. Холодницька // Науковий вісник Полісся. – 2015. – № 1(1). – С. 3.
3. Технологии подбора персонала [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.training.com.ua/live/release/tehnologii_podbora_personala
4. Лобза А.В., Клименко С.Ю. Особенности подбора персонала на современных украинских предприятиях, тенденции развития рекрутингу / А.В. Лобза, С.Ю. Клименко // «Young Scientist». – 2016. – № 5(32). – С. 88.
5. Євтушенко Г.І., Ковальчук В.В. Доцільність використання сучасних технологій у пошуку та відборі персоналу / Ганна Євтушенко, Віталій Ковальчук // Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних глобалізаційних процесах: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (15–16 березня 2018 р.). – Ірпінь-Білосток, 2018. – С. 24, – 245

Антонюк М. В.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Євтушенко Г. І.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ЯК ДОПОМОГА В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ

Інформаційні ресурси є одним з найважливіших елементів ресурсного потенціалу підприємства, а інформація виступає ключовим елементом управління підприємством, конкретизує потреби управління ефективністю бізнесу.

Тож не дивно, що наразі ставляться високі вимоги до професіоналізму працівників, до їх інформаційно-комунікаційної компетентності.

Цього вимагає й сучасний вектор розвитку цивілізації, тобто спрямованість на формування інформаційного суспільства, розбудови нової інфраструктури, інтеграцію інформаційних систем і стрімку віртуалізацію оточуючої людини реальності.

Досвід багатьох високорозвинених країн світу свідчить, що інформаційний компонент наразі є визначальним показником професіоналізму фахівця в будь-якій сфері економічної діяльності [2].

Сучасні інформаційні системи як допомога в управлінні персоналом забезпечують ефективне функціонування системи управління підприємством і дають змогу:

- автоматизувати та механізувати інформаційні процеси внутрішнього документообороту, забезпечити оперативний доступ до зовнішньої інформації;
- комплексно вирішувати стандартні спеціалізовані завдання, проводити економічне прогнозування і аналіз в кожній окремій підгрупі проблем, проводити моделювання управлінських рішень [1].

Так, наприклад, у сфері управління взаємовідносинами з партнерами і клієнтами використовуються CRM (Client Relations Management - управління взаємовідносинами з клієнтами) і SCM-технології (Supply Chain Management - управління ланцюгами поставок). Вони зорієнтовані на: зростання продажів, зниження витрат, підвищення лояльності клієнтів і контрагентів, поліпшення якості обслуговування. В цілому ці програмні продукти підвищують конкурентоспроможність продукції підприємства [4].

В управлінні бізнес-процесами та підвищенні ефективності економічної діяльності підприємства застосовуються інформаційні технології: BPR (*Business Process Reengineering* - реінжиніринг бізнес-процесів) і ERP (Enterprise Resource Planning - планування ресурсів підприємства). Такі продукти сприяють координації інновацій, мінімізації ризиків, підвищенню масштабованості і гнучкості, зниженню витрат. В цілому, підвищують економічну безпеку підприємства [5].

У системі управління персоналом застосовують програмний продукт — HR (Human Resources - людські ресурси), що сприяє ефективному використанню кадрових ресурсів. А в системі управління матеріальними ресурсами MRP-технологію (Material Requirements Planning - планування матеріальних ресурсів), що сприяє раціональному накопичення та використання матеріальних ресурсів. Обидві системи підвищують операційну ефективність компаній і ресурсоефективність [6].

Для захисту даних підприємства використовують IBM Spectrum Protect (Tivoli Storage Manager). Ця платформа дозволяє централізувати контроль і адміністрування резервного копіювання та відновлення даних, захищає дані організації від апаратних збоїв та інших помилок, зберігаючи резервні і архівні копії даних в автономних сховищах [3].

Отже, проектування автоматизованих систем управління — досить складний та трудомісткий процес, в якому задіяні всі елементи і підрозділи управлінської системи. Також при розробці тих чи інших концепцій розвитку інформаційної складової важливо приділяти особливу увагу перспективам розвитку системи та перевагам самого замовника. Більш того, оптимальне впровадження будь-якої інформаційної системи дозволяє чітко визначати ті чи інші проблеми в розвитку бізнесу в цілому та дає йому можливість мати максимально конкурентні переваги на ринку праці та ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вергеліс В. О. Інформаційні технології в управлінні персоналом на підприємстві / В. О. Вергеліс. // Наукові праці Вінницького національного технічного університету. Вінниця. 2016. – № 2. – С. 35–37.
2. Євтушенко Г.І., Формування інформаційно-комунікаційної компетентності суб'єктів освітнього процесу в умовах євроінтеграції / Євтушенко Г.І., Куценко В.І./Innovation in science and education: challenges of our time / [collection of scientific papers; edited by Maryna Olha Rudenko]. – London: IASHE.- 2016. - P.81-83.
3. Жигалкевич Ж. М. Інформаційні технології в управлінні підприємством / Ж. М. Жигалкевич, А. С. Онопко. // Збірник тез доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Київ. Видавництво «Політехніка». 2016. – С. 99.
4. Заріцький О. В. Класифікація сучасних інформаційних систем моделювання та управління людськими ресурсами / О. В. Заріцький, В. В. Судік. // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Чернігів. 2015. – №1. – С. 99.
5. Марусей Т. В. ERP-системи як сучасний засіб управління ресурсами персоналу / Т. В. Марусей // Актуальні проблеми управління та адміністрування: теоретичні і практичні аспекти: матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції науковців, аспірантів та студентів. Кам'янець-Подільський. 2017. – 346 с.

6. Синєгрибова С. О. Застосування інформаційних технологій у HR-менеджменті / С. О. Синєгрибова, А. О. Доренська // Сучасні інформаційні технології та програмне забезпечення комп'ютерних систем. Київ. КНТУ. 2012. – С. 182-184.

Біланюк В. В.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток ринкових відносин та побудова сталого економічного зростання економіки України вимагає на даний час ефективного використання усіх ресурсів, що використовуються у процесі виробництва. Насамперед це стосується робочої сили. Аби трудові ресурси діяли ефективніше, потрібно запровадити дієвий механізм мотивування та стимулювання праці, переглянути діючу систему соціальної політики організації, що призведе до зростання кінцевих результатів діяльності підприємств, а також підвищить життєвий рівень працівників.

Мотивація широко досліджується впродовж багатьох років вітчизняними та іноземними вченими, які розглядають її з точки зору психології, менеджменту, маркетингу та економіки. Мотивація – це сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, які спонукають людину до діяльності, визначають поведінку, форми діяльності, надають цій діяльності спрямованості, орієнтованої на досягнення особистих цілей і цілей організації. Мотивація персоналу включає цілу низку складових, а саме: мотивацію трудової діяльності; мотивацію стабільної та продуктивної зайнятості; мотивацію розвитку конкурентоспроможності працівника; мотивацію володіння засобами виробництва [1].

Мотивацію досліджували багато відомих науковців: А. Андрєєва, А. Маслоу, А. Шопенгауер, В Соколенко, Д. Аткинсон, Д. Мак-Клеланд, К. Альдерфер, М. Туган-Барановський, С. Бандур, Ф. Герцберг та багато інших. У працях зазначених учених з різних точок зору досліджено

важливі теоретичні, методологічні й практичні питання в контексті основних тенденцій ефективного управління персоналом. Мотиваційний механізм повинен будуватися з урахуванням особливостей персоналу, які включають потреби, інтереси, установки і ціннісні орієнтації працівників та враховувати існуючу структуру управління персоналом, чинники, що впливають на установу всередині і ззовні, а також традиції, що склалися та історичний досвід роботи. Існує дуже багато способів впливу на мотивацію конкретної людини, кількість яких лише поповнюється. Важливим є те, що способи забезпечення ефективного впливу на мотивацію трудової діяльності людини не є сталими. До того ж один і той самий чинник, що на сьогодні мотивує конкретну людину до ефективного виконання своїх обов'язків і продуктивної діяльності, вже завтра може сприяти зниженню цих мотиваційних настанов [2, с 56].

Власники українських підприємств найпоширенішим механізмом мотивації найчастіше вважають заохочення грошовими винагородами, преміями, підвищення оплати праці тощо. Тобто, дані елементи є найголовнішими і повинні задовольняти потреби працівників у мотивації. Але, для сучасних менеджерів, крім заробітної плати, важливими є й інші чинники, зокрема зміст праці, умови, за яких вони можуть цілковито проявити свої здібності, уміння та навички, чітка орієнтація кар'єрного зростання, можливість проявити особисті творчі здібності у вирішенні поставлених завдань.

Процес мотивації в значній мірі визначається потребами, що його ініціюють. Якщо потреби індивідів збігаються із потребами підприємства, працівники будуть вкладати свої зусилля заради власного задоволення, що забезпечить зростання продуктивності праці, зниження собівартості та високу якість продукції, що у сукупності призведе до збільшення розміру прибутку. Крім того, потреби виявляються у мотивах, котрі спонукають людину до дій, спрямованих на задоволення потреб. Мотив, будучи усвідомленою чи спонукальною причиною, є суб'єктивним явищем, основною метою якого є усвідомлення вчинків, які формують постановку цілей, здатних спонукати особистість до дії. Мотивований працівник має прагнення до самоствердження та самореалізації, спонукає розвивати у собі трудовий потенціал та самостійно покращувати результати своєї роботи. Основними методами мотивації працівників є матеріальні та нематеріальні. Матеріальна мотивація спрямована переважно на задоволення фізіологічних потреб. До неї відносять заробітну плату, премії, бонуси та надбавки. Нематеріальна

мотивація спрямована на задоволення психологічних та соціальних потреб людини [3].

Мотивація персоналу на сучасному підприємстві виступає інструментом підвищення результативності та якості трудової діяльності працівників. Система мотивації включає комплекс заходів, що покликані забезпечувати більш якісну та результативну працю, та водночас витримувати і заохочувати кваліфікованих працівників. Основні методи покращення мотивації працівників можуть бути наступні:

- навчання керівників оволодінню методикою мотивації персоналу та побудови ефективної команди;
- розроблення системи винагород, що передбачає мотивацію за результат;
- запровадження системи оцінки ефективності праці співробітників, виявлення їх потенціалу та можливостей у сфері праці;
- створення прозорих і зрозумілих алгоритмів кар'єрного зростання.

Керівництво має можливість досягти значних результатів при незначних витратах на персонал за умови постійного вдосконалення мотиваційного механізму. На мотивацію працівника впливає велика кількість стимулів, і раціональне їх поєднання повино сприяти підвищенню ефективності механізму мотивації персоналу в кожний конкретний період часу на конкретному підприємстві.

Запропоновані рекомендації щодо використання мотиваційного механізму на підприємстві можуть бути вдосконалені в подальших дослідженнях з метою пошуку оптимальних управлінських рішень на підприємствах з урахуванням сучасних умов господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Підвищення ефективності формування і використання персоналу підприємства : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/alegre380/ss-55982168>
2. Мельник Л.Г. Удосконалення методів мотивації працівників на підприємствах України з урахуванням міжнародного досвіду / Л.Г. Мельник, О.Н. Волк, Н.М. Гайтина, М.В. Рибалка // Вісник СумДУ. Серія: Економіка. – 2012. – №4. – 63с.
3. Застосування методів нематеріальної мотивації персоналу : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/12341/74.pdf>

Бондаренко О. В.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Канцур І. Г.,
*к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ЗНАЧЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Ефективне використання всіх наявних ресурсів, зокрема і трудових, є запорукою ефективного функціонування і розвитку підприємства, а також економіки країни загалом. Відповідно, найкращим стимулом приносити максимальний результат для працівників є оплата праці, адже саме вважають її найефективнішим засобом мотивації. Отже, це надзвичайно важлива категорія, дослідження якої є необхідним як для працівників, так і для роботодавців. Незважаючи на значні наукові напрацювання з даної теми, дослідження значення заробітної плати залишається актуальним і потребує подальших наукових досліджень.

Питанням оплати праці в управлінні персоналом займалась велика кількість науковців, серед яких: Алакоз І.С., Кравцова Л.В. [1], Ткач О. А. [2] та багато інших.

Підприємство отримує максимальний ефект від роботи персоналу лише за умови задоволення його потреб [2].

Перш ніж говорити про значення заробітної плати в системі управління персоналом варто зазначити основне визначення оплати праці. Відповідно до Закону України «Про оплату праці» від 24.03.95 р., заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [3].

Основою матеріальної мотивації та стимулом праці при суспільному розподілі матеріальних благ є заробітна плата, яка ґрунтується на її раціональній організації. Усе це охоплює широке коло відносин людини у процесі її трудової поведінки на виробництві та соціальному житті. Заробітна плата як елемент ринку праці є ціною робочої сили, яка стимулює робітників до ефективної роботи та високої віддачі. Матеріальне стимулювання можна вважати найбільш ефективним мотиваційним механізмом трудової діяльності працівників [1].

Виділяють основні функції заробітної плати на підприємстві:

- відтворювальна;
- стимулююча;
- соціальна;
- облікова [4].

Відтворювальна функція забезпечує можливість відтворення робочої сили; стимулююча (мотиваційна) - спрямована на підвищення зацікавленості працівників у розвитку виробництва; соціальна - сприяє реалізації принципу соціальної справедливості; облікова - характеризує міру участі живої праці в процесі утворення ціни продукту [4].

Заробітна плата є важливим засобом підвищення зацікавленості працюючих у результатах своєї праці, її продуктивності, збільшення обсягів виробленої продукції, поліпшення її якості та асортименту. Збільшення ефективності суспільної продуктивності обумовлено, насамперед, збільшенням виробництва та поліпшенням якості роботи [1].

Покращення механізму оплати праці може призвести до підвищення продуктивності праці, а це, в свою чергу, може створити нові можливості та мати позитивні впливи:

1. Для роботодавців: підвищення продуктивності у формі збільшення прибутку може зумовити покращення можливостей розширення капіталу, в результаті чого вироблятимуться більші обсяги більш якісних товарів і послуг; модернізовані технічні можливості сприяють покращенню якості продукції і підвищенню продуктивності праці, що своєю чергою, зміцнює конкурентоспроможність компанії.

2. Для працівників: збільшення компенсації у вигляді підвищення заробітної плати, покращення умов праці і гарантій зайнятості та збільшення інвестицій в освіту та навчання.

3. Для суспільства (споживачів): нижчі ціни на товари та послуги за їх високої якості; розширення спектру та підвищення якості публічних послуг [5].

Отже, заробітна плата в системі управління персоналом відіграє важливу роль стимулювання працівників і виконує ряд важливих функцій, а саме: відтворювальну, стимулюючу, соціальну і облікову. Заробітна плата напряду впливає на продуктивність праці, а це, в свою чергу, є позитивним явищем для роботодавців, працівників і суспільства, в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алакоз І.С., Кравцова Л.В. Заробітна плата як матеріальна мотивація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/18_DNI_2010/Economics/69477.doc.htm
2. Ткач О. А. Заробітна плата як основний елемент системи мотивації: сучасний стан і тенденції в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_7_323.
3. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.95 р. № 108/95-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>
4. Оплата праці персоналу – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://stud.com.ua/20778/ekonomika/oplata_pratsi_personalu
5. Оплата праці в системі маркетингу персоналу – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moodle.ipk.kpi.ua/moodle/mod/resource/view.php?id=34472>

Бурятинський В. В.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

УПРАВЛІННЯ РОБОЧИМ ЧАСОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Робочий час в сучасних умовах є універсальною мірою кількості праці. Так, кількісне порівняння різних видів праці може бути здійснене тільки за допомогою робочого часу. Кількість праці, уречевленої в її продуктах, визначається екстенсивною (тривалість робочого часу) та інтенсивною (ступінь інтенсивності праці) величинами, тому будь-які витрати робочого часу мають бути економічно обґрунтованими.

Сукупний фонд робочого часу суспільства складається з робочого часу кожного працівника, тому робочий час є водночас загальною мірою кількості праці. Загальна тривалість робочого часу визначається, з одного боку, рівнем розвитку виробництва, з іншого – фізичними та психофізіологічними можливостями людини.

Загальна тривалість робочого часу не повинна бути меншою за ту, яку дозволяє досягнутий рівень продуктивності праці. При цьому небажаним є збільшення тривалості робочого часу понад встановлений рівень. Оскільки це скорочує вільний час, що призводить до перевтоми, яка в свою чергу негативно впливає на продуктивність праці та якість продукції. Державі, підприємству та працівникові це не вигідно. Це і визначає актуальність досліджуваної теми.

Над даною проблематикою працювали такі відомі філософи, як: Г. Гегель, І. Кант, Л. Фейєрбах тощо. Робочий час також досліджувався економістами Бухалковим М.І., Марксом К., Пруденським Г.А., Струмиліном С.Г., Устенко О.А. та ін. О.А. Устенко в своїх роботах писав, що використання робочого часу є базою для формування такого явища, як економічні ризики [3, с. 48]. М.І. Бухалков зазначав, що робочий час – це показник розвитку та існування різних матеріальних систем [1, с. 40]. З дослідів економістів можна зробити висновок, що час – це фундаментальна економічна категорія, але питання управління робочим часом у літературі досліджено не в повному обсязі, особливо в розрізі складових робочого часу.

Ефективне управління робочим часом дозволяє досягти максимального результату за мінімальний час і відтворення робочої сили працівників. В той же час, між цими двома задачами є протиріччя. Наприклад, продуктивним може бути виробництво, яке завжди має весь персонал на роботі, але навіть це неможливо з позиції звичайного життя, адже в кожної людини можуть виникнути свої проблеми.

Щодо вирішення питань і завдань з ефективного використання робочого часу ми б порадили би заповнювати відомості про фактичні затрати робочого часу, що в свою чергу створювало б нагромадження первинної інформації для подальшої розробки нормативів і норм. Потрібно приділити увагу виявленню причин невиконання встановлених норм, а також визначити можливості усунення втрат робочого часу тощо. Систематичні спостереження робочого часу дисциплінують працівників, сприяють вдосконаленню організації праці. Для зниження втрат робочого часу було б доцільно використати наступні заходи: планування зниження трудомісткості виробництва; пошук резервів підвищення рівня продуктивності праці; встановлення причин через які відбуваються втрати робочого часу; вдосконалення мотиваційної системи на підприємстві; провести аналіз умов праці; вдосконалення системи управління персоналом тощо.

Дуже важливо для підвищення ефективності використання робочого часу здійснювати пошук резервів. Наприклад, основний резерв це зменшення кількості прогулів. Для цього необхідно проводити заходи, які спрямовані на покращення трудової дисципліни, вдосконалення механізму мотивації праці, удосконалення оснащеності робочих місць, умов праці та ін. [2, с. 15].

Ефективне та раціональне використання робочого часу є наслідком плідної наукової організації праці, раціонального режиму робочого часу та відпочинку, вміння визначити пріоритетні завдання, налагодженої системи комунікативних зв'язків. Ставлення працівників і роботодавця до робочого часу повинно виражатися через пунктуальність, націленість на результат, повну трудову віддачу. Підняти рівень ефективності використання робочого часу можна за допомогою таких важелів, як: обов'язки сторін один перед одним, механізм матеріального стимулювання, умови праці.

Отже, робочий час у сьогоdnішніх умовах визначають як час, встановлений законом або колективним договором, а також угодою сторін трудового договору на основі закону, протягом якого працівник, згідно з правилами внутрішнього трудового розпорядку, зобов'язаний виконувати свою трудову функцію. Фундаментом ефективного управління робочим часом на підприємстві є проведення систематичного аналізу затрат робочого часу. Іноді у втратах робочого часу винен суто працівник, іноді це пов'язано із причинами організаційно-технічного характеру. Всі вони являються зайвими витратами, через які знижується продуктивність праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бухалков М.И. Производственный менеджмент: организация производства: Учебник / Бухалков М. И. - 2-е изд. - М.: НИЦ ИНФРА-М, 2015. – 395 с.
2. Васюта В.Б. Ефективність використання робочого часу на підприємстві / В.Б. Васюта, В.В. Вісіч [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/39_VSN_2014/Economics/10_183045.doc.htm.
3. Устенко О.А. Теорія економічних ризиків: навч. посібн. / О.А. Устенко. – К.: КНЕУ, 2016. – 185 с.

Вислоух К. Д.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ РЕКРУТИНГУ ТА РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Наразі важливе завдання, як пошук персоналу, набуло значної актуальності у роботі сучасних підприємств. Це сприяло виникненню такого процесу на ринку праці як «рекрутинг».

У сучасних умовах зростає ще одне важливе завдання, як ефективність оцінювання системи, яка враховує всі можливі показники роботи того чи іншого відділу підприємства. Пошук і відбір персоналу – це основа системи управління персоналом підприємства, що має більш якісно оцінюватися та коригуватися саме на стадії формування його кадрового складу підприємства.

Як правило, керівники підприємств та організацій прагнуть бачити на роботі висококваліфікованих спеціалістів, тому необхідно приділяти значну увагу процесам рекрутингу та неодмінно удосконалювати методи та шляхи пошуку персоналу.

Проблемам рекрутингу, набору персоналу, управління персоналом, кадрової політики присвячені роботи зарубіжних та вітчизняних вчених: М. Армстронга, , М.Г. Белопольського, Ф. Бернірі, Р.Дж. Еренберг, Н. Гада-Джейн, Г. Десслер, О.А. Зінченко, С.В. Іванової, Р. Каплан, С.А. Карташової, А.І. Кибанової та інших вчених.

Україна переживає етап фінансово-економічної кризи, одним з проявів якої є зменшення обсягів ВВП, зростання безробіття, збільшення бажаних реалізувати себе в якості трудових мігрантів за кордоном. Саме тому актуалізуються проблеми пошуку нових підходів, які збільшують можливості роботи з персоналом за цих умов. При цьому в окремий напрямок слід виділити роботу з підбору та ефективного використання кваліфікованих кадрів, знаходження оптимальних моделей підвищення їх кваліфікації у відповідності до економічних реалій за умов кризи, нових вимог до їх діяльності.

По мірі становлення ринку праці в Україні, на ньому відбуваються істотні зміни: якщо раніше проблемою був пошук роботи, то сьогодні – пошук «кращого» працівника. Пошук резюме відповідних фахівців, первинний відбір та співбесіда – все це займає багато часу, а головне – зусиль, які, при неправильній методиці підбору спеціалістів, можуть просто не виправдати себе. Альтернативою самостійного пошуку необхідного кадрового потенціалу організації виступають рекрутингові агентства, працівники яких займаються пошуком та оцінюванням здібностей необхідних кандидатів.

Існує декілька підходів до визначення рекрутинга. Відповідно до широкого підходу рекрутинг є видом діяльності, сегментом інфраструктури ринку праці, що функціонує завдяки приватним агенціям з підбору персоналу; до вузького – технологією підбору персоналу з зовнішніх джерел шляхом активного залучення з потенційних кандидатів для задоволення потреб, що використовується підприємствами та рекрутинговими агенціями.

Отже «рекрутинг» – це діяльність по створенню умов для заповнення вакансій (вакантних робочих місць) у компанії-замовника (роботодавця) компетентними фахівцями, що відповідають своїми якостями вимогам замовника. Рекрутинг включає комплекс організаційних заходів, що проводяться в інтересах організації-замовника, що полягає у формуванні та подання замовнику списку відібраних, згідно вимогам, кандидатів на цю посаду з метою подальшого прийому їх на роботу замовником [5]. Основне завдання рекрутингу – знайти людину, знання і здібності якої будуть відповідати посаді. Відповідно, об'єктом процесу рекрутинга є пошук і відбір персоналу. Процес підбору працівників має свою специфіку на кожному підприємстві, проте це не заважає виділити основні його етапи, яких працівники служби персоналу (департаменту управління людськими ресурсами, відділу кадрів тощо) або окремі посадові особи повинні здебільшого дотримуватися (рис.1) [4].

Процес найму персоналу повинен спрямовуватись не лише на якісне забезпечення персоналу працівниками, а й створення у них відчуття захищеності інтересів, справедливості. За допомогою рекрутингу можна створити міцний колектив, що покращує морально-психологічний стан і сприяє ефективному виконанню обов'язків працівниками [3].

Розвиток персоналу є системним процесом безперервного професійного навчання працівників для підготовки до виконання нових виробничих функцій, професійно-кваліфікаційного просування, формування резерву керівників і вдосконалення соціальної структури персоналу.

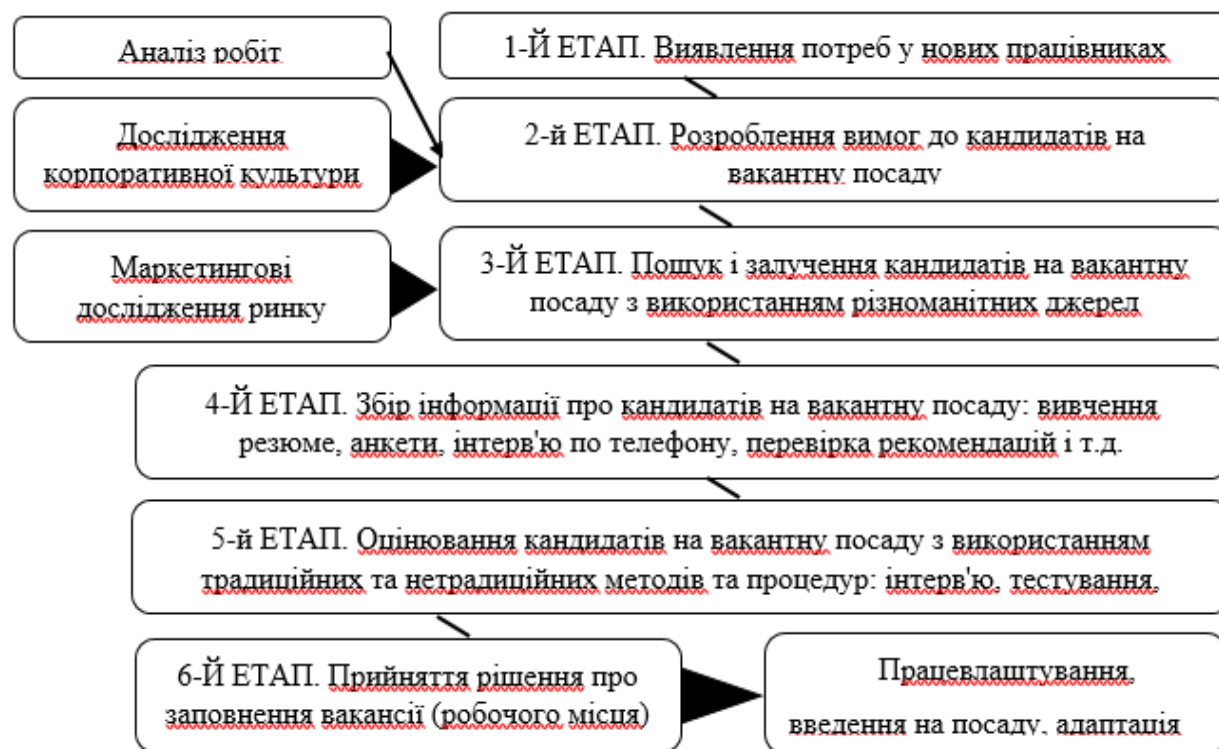

Рис. 1. Етапи проведення рекрутингу

Джерело: [4].

Розвиток персоналу включає у себе низку заходів, зокрема загальне й професійне навчання, підвищення кваліфікації, перекваліфікацію, навчання у школі управління та керівництва. Для відповідності цілям кадрової безпеки і підтримки конкурентоспроможності персоналу його навчання на підприємстві повинне відбуватись безперервно. Розвиток і навчання працівника є необхідною умовою забезпечення і збереження кадрової безпеки. У процесі навчання працівник одержує необхідний для забезпечення його конкурентоспроможності розвиток шляхом удосконалення ключових компетенцій [1].

Отже, підбір персоналу та його розвиток - це один з найважливіших етапів в роботі з людськими ресурсами, що включає в себе розрахунок потреби в персоналі, побудову моделі компетенцій, професійний відбір кандидатів і, в підсумку, формування кадрового резерву.

Укомплектованість підприємства кадрами є одним з центральних елементів роботи служби управління персоналом будь-якої організації, так як від якості відібраного персоналу, в кінцевому підсумку, залежить ефективність діяльності організації, її конкурентоспроможність. Тому невірні кроки в підборі персоналу можуть дорого обійтись організації, а розвиток кваліфікованих і компетентних працівників є вдалим вкладенням фінансових коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галаз Р. І. Роль рекрутингу та розвитку персоналу в формуванні кадрової безпеки підприємства / Р. І. Галаз // Вісник Львівського університету бізнесу та права. – 2014. – №10. – С. 109–113.
2. Жилияєва І. Ю. Місце рекрутингу персоналу в процесах виробничої діяльності підприємства / І. Ю. Жилияєва // Торгівля і ринок України. – 2011. – Вип. 31. – Т. 1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2011_31_1/Zgilyaev.pdf
3. Кулакова С. Ю. Управління процесом рекрутингу на підприємствах в сучасних умовах / С. Ю. Кулакова // Ефективна економіка. – 2018. – №1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/47.pdf
4. Семеняк Я. С. Особливості надання рекрутингових послуг в Україні в сучасних економічних умовах / Я. С. Семеняк // Економіка і організація управління. – 2016. – №1. – С. 410–416.

Грищук Т. В.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

В сучасних умовах важливим завданням підприємства є дотримання ефективності в усіх сферах управління. Управління персоналом є одним із найвагоміших частин ефективності підприємства в цілому. Однак на даний час немає єдиного підходу до оцінки такої ефективності. Саме тому дослідження підходів до оцінки ефективності управління персоналом на підприємствах безумовно є актуальним.

Закордонні та українські вчені написали велику кількість праць стосовно проблем методології оцінки ефективності управління персоналом. Зокрема, Балабанова Л.В., Даниленко О.А., Коваленко Т.В., Сардак О.В., Швець І.Б. та ін. Однак внаслідок складності й багатоаспектності цієї проблеми в сучасних умовах існують питання, які є мало досліджені.

Балабанова Л.В. вважає, що складність визначення оцінки ефективності управління персоналом полягає в тому, що процес трудової діяльності працівників тісно пов'язаний із виробничим процесом, і з його кінцевими результатами та соціальним розвитком підприємства [1, с. 418]. Саме тому завдання оцінки ефективності управління персоналом підприємства стосується визначення економічної, соціальної та організаційної ефективності.

Такий дослідник, як Даниленко О.А. вважає, що після визначення з усіма критеріями, що дають повну характеристику використання персоналу на підприємстві та методам управління, якості функціонування служб з управління персоналом, треба оцінити соціально-економічні наслідки прийнятих рішень в даній галузі.

Даниленко О.А. розглядає критерії задоволення потреб клієнтів, такі як: прибуток, рентабельність, продуктивність, здатність адаптуватися до змін конкретного середовища, частку організації на ринку товарів і послуг, виживання в критичних умовах, упущені вигоди від прийняття нерациональних рішень в галузі, частку заробітної плати у загальних витратах на персонал, управління персоналом, плинність персоналу, дисципліну, задоволення роботою тощо [2, с. 92].

Науковець Швець І.Б. узагальнив різноманітні показники та пропонує три підходи до аналізу ефективності системи управління персоналом, що передбачають визначення показників: результативності та якості персоналу, результативності діяльності підприємства [3, с. 62].

Перший підхід передбачає визначення оцінки ефективності персоналу на основі використання конкретних форм та методів управління, тобто організації праці персоналу, його мотивації, стану соціально-психологічного клімату в колективі. Розглядає ряд показників, що відображають соціальну ефективність праці. До найбільш вагомих показників можна віднести: середню заробітну плату, рівень трудової дисципліни, плинність персоналу, втрати робочого часу.

Наступний підхід свідчить, що оцінка ефективності управління персоналом базується на визначенні критеріальних показників результативності та якості праці. За допомогою визначення таких показників, як продуктивність праці, витрати на робочу силу, структура та динаміка персоналу, якість праці, коефіцієнти складності робіт та ін.

Останній підхід, вказує на існування щільного взаємозв'язку між показниками економічної та соціальної ефективності управління персоналом. Тому ефективність управління персоналом визначається кінцевими результатами діяльності підприємства за певний період. Даний підхід передбачає використання наступних показників: обсяг товарної (реалізованої,

чистої) продукції; якість продукції; прибуток; собівартість продукції; рівень рентабельності; коефіцієнти економічної ефективності; термін окупності інвестицій; дивіденди на одну акцію [3, с. 62].

Отже, здійснення оцінки якості управління персоналом є одним із найважливіших інструментів формування й удосконалення кадрової стратегії та політики на підприємстві, що дозволяє визначити стан системи управління персоналом на основі аналізу всіх її складових, виявити проблемні місця та надати рекомендації щодо підвищення якості управління персоналом. Визначення ефективності управління персоналом, як багатогранний і винятково складний процес, характеризується специфічними властивостями і закономірностями, має набути системного характеру і завершеності на основі комплексної оцінки кадрових проблем, упровадження нових і вдосконалення існуючих механізмів оцінки якості управління персоналом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабанова Л. В., Сардак О.В. Управління персоналом. Підручник.- К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Даниленко О. А. Методичні підходи до оцінки ефективності управління персоналом організації / О. А. Даниленко //Актуальні Проблеми Економіки. Науковий економічний журнал. – Київ: ВНЗ «Національна академія управління», 2011. – №6(120). – 382 с.
3. Швець І. Б. Комплексна оцінка якості управління персоналом / І. Б. Швець, Т. В. Коваленко. – Донецьк: ДВНЗ «ДонНТУ», 2013. – 159 с.

Данилюк І. В.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Попович Л. О.,
асистент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Управління персоналом в організації має великий вплив на ефективне її функціонування. Для того, щоб якісно виконувати поставлені задачі, кожен керівник повинен сформувати команду кадрів, які відповідають усім встановленим вимогам. Оскільки персонал є основним та

постійним складом кваліфікованих працівників, який необхідно постійно формувати та змінювати під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів.

Дослідженням даної теми займалися такі видатні вчені як: А. Азарова, О.Дяченко, А. Єрошин, В. Ладсман, Т. Панюк, Є. Петрова, О. Петров, Л. Федулова, В. Храмов та інші. Вони чітко сформували мету, завдання, принципи та функції цієї науки. Однак, не зважаючи на широкий спектр наукових досліджень вважаємо, що проблеми розвитку та управління персоналом в організаціях все ще потребують подальшого вивчення.

Варто зазначити, що управління персоналом – це сукупність принципів, методів та засобів цілеспрямованого впливу на персонал, що забезпечують максимальне використання їх інтелектуальних і фізичних здібностей при виконанні трудових функцій для досягнення цілей підприємства [1]. Сьогодні, послідовно утверджується новий погляд на кадри або персонал сучасної організації, як на один із її ключових ресурсів. Він відображає реальне підвищення ролі людського фактора в діяльності організації, зростання залежності цієї діяльності від якості, мотивації та характеру використання персоналу в цілому і кожного працівника окремо. Вкладення у людські ресурси та кадрову роботу розглядається як довгостроковий фактор конкурентоздатності та успішного функціонування сучасного підприємства. Цією обставиною пояснюється особлива увага до розробки проблем управління персоналом та практичного втілення його сучасних форм. Основу концепції управління персоналом організації в сучасних умовах становить зростаюча роль особистості працівника, знання його мотиваційних настанов, уміння їх формувати і направляти у відповідність до завдань, які вирішує організація [1]. Адже професійна компетентність персоналу є одним із найбільш важливих факторів інноваційного розвитку всіх сфер життєдіяльності, оскільки без достатньої кількості кваліфікованих фахівців неможливо забезпечити надійність і стабільність економічної системи, а також відповідну її результативність [2].

На сьогоднішній день управління персоналом стикається з такими проблемами: підбір, формування кадрів з сучасним економічним мисленням; забезпечення ефективності праці працівників; збереження сприятливого клімату у колективі тощо.

У сучасних умовах господарювання багато керівників бажають досягти максимального прибутку та вирішити свої матеріальні і фінансові потреби, не враховуючи інтереси найманих працівників, не проявляючи

турботу про можливість їх професійного зростання, рівень доходу, умови праці тощо [3, с. 168]. Тому умовами ефективності системи управління персоналом є забезпечення організації кваліфікованими кадрами, максимальна реалізація професійної компетентності і досвіду працівників, удосконалення системи оплати праці і мотивації, виважене управління внутрішніми переміщеннями та кар'єрою працівників, а також надання працівникам можливостей для підвищення професійної кваліфікації [4].

Отже, для ефективної роботи будь-якої організації керівнику треба володіти теоретичними основами управління персоналом, що виступає фундаментом його становлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ландсман В.А. Теоретичні аспекти розвитку системи управління персоналом сучасного підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/22
2. Євтушенко Г. І. Шляхи формування професійної компетентності майбутнього менеджера / Г. І. Євтушенко, Л. О. Вітренко // Збірник наукових праць НУДПСУ. - 2013. - № 1. - С. 69-78. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprnudps_2013_1_9.
3. Петренко М. С. Актуальні проблеми управління персоналом підприємства / М. С. Петренко // Конкурентоспроможність підприємств в умовах трансформаційних процесів в економіці України: Збірник матеріалів II Міжвузівської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених (16 листопада 2017 року). – Харків: ХТЕІ КНТЕУ, 2017. – 402 с.
4. Петрова Е. В. Совершенствование системы управления персоналом как условие эффективного функционирования организации/ Е. В. Петрова, О. А. Петров // Вестник ЧГПУ им. И. Я. Яковлева. – 2012. – № 1 (73). – Ч. 1. – С. 123 – 126.

Калініченко Н. Ю.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ: СЕКРЕТИ УСПІШНИХ КОМПАНІЙ

На сучасному етапі розвитку України проблема мотивації має велике значення. Персонал є специфічним, а тому найскладнішим видом ресурсів, що використовує підприємство у своїй діяльності. Ефективність діяльності підприємства у великій мірі залежить від ефективності праці персоналу. Саме через зацікавленість працівника у результатах його роботи при створенні належних умов праці можна домогтися підвищення продуктивності праці.

Однією із головних функцій управління на підприємстві є саме мотивація. Підприємство може реалізувати свій потенціал до економічного зростання лише за умов ефективної мотивації. Недостатня ж мотивація на підприємстві може виступати стримуючим фактором до зростання показників ефективності його діяльності. Саме тому питання удосконалення мотивації праці персоналу на підприємстві є актуальним.

Питанню ефективної мотивації праці на підприємстві присвятили свої наукові роботи як вітчизняні так і зарубіжні вчені. Серед них: В. Б. Васюта [4], А. М. Колот [1], Л. О. Лещенко [3], В. Г. Никифорова [2], Т. Ю. Шафранська [5] та інші.

У працях зазначених учених з різних точок зору досліджено теоретичні й практичні питання щодо ефективного управління персоналом. Але, незважаючи на це, більшість вітчизняних підприємств на сьогодні мають неефективну систему мотивації персоналу. Питання розробки та впровадження мотиваційного механізму необхідно вирішувати, враховуючи специфіку діяльності кожного господарюючого суб'єкта. При розв'язанні цієї проблеми доцільним є урахування вітчизняного та зарубіжного досвіду.

У економічній літературі є безліч визначень мотивації, які розкривають її сутність із різних сторін. Ефективність праці за інших рівних умов визначається особистим відношенням людини до праці, її трудовою

поведінкою. У свою чергу трудова поведінка визначається впливом багатьох факторів, що діють з різною силою в різних напрямках.

У загальному розумінні мотивація – це сукупність рушійних сил, що стимулюють людину до виконання визначених дій. Ці сили можуть мати як зовнішнє, так і внутрішнє походження і змушувати людину свідомо або несвідомо робити ті або інші вчинки [1, с.256].

В управлінні, мотивація – це функція керівництва, що полягає у формуванні в працівників стимулів до праці (спонукати їх працювати з повною віддачею), а також у довгостроковому впливі на працівника з метою зміни по заданих параметрах структури його ціннісних орієнтацій та інтересів, формування відповідного мотиваційного ядра і розвитку на цій основі трудового потенціалу [2, с.136].

Розмаїття поглядів підтверджує, що мотивація – це складний процес, ефективність якого оцінюється за результатами діяльності підприємства.

Google четвертий рік поспіль очолює список кращих роботодавців світу. З одного боку, можна заперечити, що ця компанія може собі це дозволити, враховуючи її масштабність, але, з іншого боку, щоб створити такий проект і постійно тільки вдосконалюватись, необхідні кваліфіковані співробітники з бажанням віддаватися роботі цілком і повністю. Тому Google – найпоказовіший приклад того, як потрібно мотивувати співробітників, щоб вони приносили якомога більше користі роботодавцю.

Google створив комфортабельні, затишні і стимулюючі умови праці, зокрема обладнав вельми оригінальний центральний офіс. Спортивний комплекс, невелика клініка, перукарня, хімчистка, релакс у масажному кріслі, смачна їжа, і, нарешті, можливість розміщення домашніх тварин, якщо без них ви не можете зосередитися на виконанні поставленого завдання. Співробітники компанії пишаються своєю роботою, не хочуть її втратити і намагаються всіляко бути корисними, відчуваючи таку турботу про себе і розуміння своїх потреб, нехай іноді і вельми специфічних [3].

Консультанти компанії Стіва Джобса займали посаду зі скромною назвою “геній”. Від цієї ідеї була подвійна користь: керівник робив акцент на тому, що в його штаті працюють тільки геніальні люди, які, в свою чергу, були вельми горді своїм статусом, працювали добре, щоб виправдати надану довіру.

А от компанія з виробництва програмного забезпечення Asana розробила кулінарний підхід до мотивації співробітників. Власники найняли

кваліфікованих шеф-кухарів, які готують таку їжу для співробітників, яка розвиває їх творчі здібності. Також в офісі компанії завжди в наявності є шоколад, який є хорошим антидепресантом і допомагає креативно мислити [4].

Як відомо, теплий клімат відносин між співробітниками – частина успіху команди. Розуміючи це, компанія Japan General Estate Co запропонувала грошову винагороду в розмірі \$ 3 тис. для менеджера, який налагодить найтепліші взаємини з колективом.

Український досвід не настільки цікавий і різноманітний, як світовий, але і в нашій країні є креативності в питаннях мотивації. У компанії «ВВН» розроблено спеціальну програму «Черепашка forever» і «Отримай скунса». Регіональному менеджерів, підрозділ якого показав найгірший результат за підсумками місяця, урочисто вручають живу черепаху на ім'я Даша або фотографію скунса з автографом генерального менеджера компанії [5].

Отже, розглянувши приклади мотивацій у різних компаніях, можна сказати, що у креативній мотивації повинні бути рамки розумного, але те, що в наш час вона подіє краще, ніж традиційні методи – доводить світовий досвід. Головне – знайти свій особистий підхід до співробітників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колот А.М. Мотивація персоналу: підручник / А. М. Колот. – Київ: КНЕУ, 2015. – 337с.
2. Никифорова В.Г. Управління персоналом: Навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене та доповнене. – Одеса: Атлант, 2013 р. – 275 с.
3. Лещенко Л. О. Мотивація праці як фактор підвищення прибутковості виробництва / Л.О. Лещенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>
4. Васюта В.Б. Сучасна система трудових показників на підприємстві / В.Б. Васюта, Т.В. Чечіль // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
5. Шафранська Т.Ю., Основні види мотивації працівників / Т.Ю. Шафранська, О.В. Коломієць [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_DN_2013/Economics/10_133226.doc.htm

Каменчук М. П.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ КАДРІВ

На сьогоднішній день можна з впевненістю стверджувати, що однією з основних детермінант успіху у бізнесі є правильно підібрані співробітники. Підбір кадрів – один з важливих психологічних елементів в управлінні компанією, що відноситься до довгострокової інвестиції, яка у разі правильного розрахунку принесе чималий прибуток для будь-якого бізнесу.

Проблемою підбору персоналу займалися такі вчені, як: Бізюкова І. В., Десслер Г., Єгоршин А. П., Карташов С. А., Магалецький К. А., Маклаков А. Г., Назарова Г. В., Орлова Л. А., Робертсон А., а також інші вчені.

Працівники кадрових служб давно відчували потребу в більш обґрунтованих і надійних процедурах підбору персоналу. Підвищення ефективності і надійності відбору пов'язується з послідовним проведенням перевірки ділових, особистісних та психологічних якостей кандидата, заснованої на взаємодоповнюючих методах їхнього виявлення і джерелах інформації. Ефективність підбору персоналу є вкрай актуальною для підприємств всіх форм власності, адже грамотно підібраний персонал формує міцну базу для економічного зростання та розвитку підприємства.

Щоб правильно визначити критерії відбору, доцільно чітко сформулювати якості працівника, необхідні для відповідного виду діяльності. Критерії варто формувати так, щоб вони всебічно характеризували працівника: досвід, здоров'я, особисті характеристики та психологічні особливості. Еталонні рівні вимог за кожним критерієм розробляються виходячи з характеристик співробітників організації, що добре справляються зі своїми обов'язками [1, с. 144]. А. Г. Маклаков професійний психологічний відбір також розглядає як комплекс заходів, спрямованих на забезпечення якісного відбору персоналу організації на основі оцінки відповідності рівня розвитку необхідних психофізіологічних (індивідуальних) якостей і властивостей особистості вимогам професійної діяльності [2].

Психологічними особливостями пошуку та підбору персоналу в Україні можна вважати такі:

- Наявність мотивації у претендента. Останнім часом не тільки організація обирає кандидата, а й кандидат обирає організацію-роботодавця. Процес вибору з одностороннього перетворився на двосторонній. Організації потрібно витрачати більше зусиль для того, щоб створити робоче середовище, яке зацікавить потрібних людей, тобто подати вакансію потенційному кандидатові у вигідному світлі, позитивно, але реалістично окресливши її переваги саме для цієї людини.

- Оцінка потенціалу розвитку людини як особистості та людини, як спеціаліста. В нинішніх умовах трансформаційної економіки є необхідністю оцінювати, наскільки працівник відповідатиме своїй роботі через 3-5 років, а не лише на момент його прийняття на дану посаду. Тому важливим для менеджерів з персоналу є вже на етапі відбору виявити потенціал розвитку певного кандидата в більш-менш віддаленій перспективі.

- Здатність кандидата до адаптації в новому колективі. Кожна організація має свою корпоративну культуру – цінності, норми поведінки, стандарти взаємовідносин із керівництвом, колегами, клієнтами. Відбір повинен виявити, чи зможе кандидат органічно влитися в існуюче соціальне середовище, адаптуватися та перейняти його цінності й норми.

- Визначення рівня стресостійкості людини. Одним із основних завдань менеджерів із підбору персоналу є визначення здатності людини протистояти стресорному впливу або справлятися з багатьма стресогенними ситуаціями, активно перетворюючи їх або пристосовуючись до них без шкоди для свого здоров'я і якості виконуваної діяльності.

- Визначення життєвого та виробничого досвіду людини. Метою підбору персоналу для кожного підприємства є відбір таких кадрів, які дають змогу розвитку підприємства. Головною умовою підбору персоналу є умова, що затрати на проведення даного підбору мають бути значно меншими ніж очікуваний ефект від роботи залучених кадрів. Досягнення даної умови неможливо без попередньої оцінки життєвого та професіонального досвіду претендента на посаду та можливості його практичного застосування.

- Визначення соціально-психологічного типу особистості. Не основним, проте не менш важливим, для правильного вибору працівника є визначення його психологічного типу, адже підприємство – складний соціальний механізм в якому взаємодіє велика кількість людей із різними характерами, звичками, вподобаннями. Саме тому для ефективної

роботи працівника йому важливим є психологічний комфорт і атмосфера, що панує в колективі і сучасний працедавець має бути зацікавленим у створенні здорової атмосфери у своїй компанії.

Основне завдання психологічного оцінювання полягає в з'ясуванні особистісних характеристик працівників організації за допомогою психодіагностичних методів, кожен із яких має свої переваги та обмеження.

Наприклад, спостереження передбачає стандартність, наукову обґрунтованість схеми його проведення та оброблення отриманих результатів, співвіднесення їх із нормативною базою. Перевагами цього методу є відносна безперервність. Широко застосовують особистісні методи дослідження (діагностика властивостей темпераменту, рівня домагань та ін.), методи діагностики особливостей взаємин з іншими людьми, провідних мотивів, засобів подолання конфліктів тощо [3, с.197].

Якими б не були методи, цілі процесу залишаються незмінними, вони спрямовані на мінімізацію хибних позитивних (передбачається, що у процесі відбору претендент добре справиться з роботою, однак зазнає фіаско) і негативних (претендента, який би добре справився з обов'язками, не беруть на роботу через те, що він справив негативне враження) помилок. Суттєвий вплив на професійний розвиток персоналу (керівників та їх підлеглих) організації здійснює оцінювання їхньої діяльності, що передбачає зіставлення наявного рівня з тим, що потрібен [4, с.88].

Отже, основою правильного підбору кадрів є наявність об'єктивної інформації про працівника і формальних вимог до вакантної посади. Добір і оцінювання працівників є важливими складовими системи роботи з персоналом і мають здійснюватися з урахуванням конкретних особливостей підприємства та з урахуванням професійної підготовки, виробничого досвіду та рис працівника.

Всебічне комплексне оцінювання персоналу має бути здійснене на основі дослідження різних аспектів особистості, об'єктивних кадрових даних, ділових та моральних рис, життєвого досвіду, професійних знань та вмінь, здоров'я та працездатності, ділової кар'єри тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лужний О.В. Психологічні особливості підбору кадрів / О.В. Лужний // Вісник Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя. – 2017. – № 3. – С. 144–147.
2. Маклаков А. Г. Загальна психологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.koob.pro/maklakov_a/

3. Бившева Л. О., Особливості найму та підбору персоналу в сучасних організаціях/ Бившева Л. О., Кондратенко О. О. // Науковий вісник ДГМА. – 2017. – № 11. – С. 197–201.

4. Дронова О. С. Психологічні особливості пошуку та підбору персоналу/ О. С. Дронова // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2016. – №4. – С. 88–90.

Ковальчук О. О.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

КАДРОВИЙ АУДИТ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

У сучасних умовах часто виникають ситуації, коли існує нерозуміння керівництва важливості стратегічного управління людськими ресурсам підприємства, організації. Тому важливим є звернення уваги на наявність можливостей ефективного впровадження нових технологій менеджменту персоналу з метою розвитку кадрового потенціалу та застосування норм соціально відповідального менеджменту. Адже головною метою сучасної системи управління персоналом є раціональне та ефективне використання кадрів, залучення, розвиток та вдосконалення потенціалу кадрів.

Однією з основ створення ефективного механізму управління персоналом є формування системи кадрового аудиту підприємства, яка б давала можливість оцінювати відповідність структурного та професійного складу персоналу організації її цілям та стратегії розвитку, приймати стратегічні рішення на перспективу.

Український дослідник А. Рачинський розглядає кадровий аудит як аналіз кадрової політики окремої організації, який дає змогу виявити відповідність освітнього, фахового рівня та досвіду працівника займаний ним посаді [1, с. 108].

Оскільки кадровий аудит є різностороннім напрямом досліджень, який містить в собі основи різних видів менеджменту, управління

персоналом, трудового права, аудиту, охорони праці, безпеки життєдіяльності, соціології, психології, то з одного боку, це створює певні труднощі пізнавального плану, а з іншого, дають можливість ефективно управляти кадровим потенціалом підприємства. Поняття кадровий аудит стає все більш поширеним і вживаним терміном, який використовується в консалтингу, кадровими і рекрутинговими агенціями, що пропонують послуги кадрового аудиту [2, с. 49].

На даний момент не існує єдиної комплексної методики організації проведення аудиту персоналу на рівні економічного суб'єкта. Проте однією з найважливіших сторін кадрового аудиту є оцінка соціально-психологічних якостей працівників та відносин в колективі, оскільки нині більшість керівників сконцентровані лише на досягненні ефективних результатів діяльності, не звертаючи увагу на психологічний комфорт власних співробітників та відповідність їх особистісних характеристик займаній посаді. При такій оцінці О. Савченко-Сватко [3] пропонує використовувати психодіагностичні методики (табл. 1). Адже аудит персоналу повинен містити діагностику структури комунікацій в організації, тобто виявляти наскільки сприятливою є система формальних і неформальних взаємодій між працівниками, ефективність каналів обміну інформацією та джерела проблемних ситуацій.

Аудит персоналу Симочко М. І. [4, с. 280] також рекомендує проводити з використанням діагностичного дослідження системи управління персоналом. Його відмітні риси: націленість на загальну ефективність; суворя форма програми; незалежність аудитора; професіоналізм виконання перевірки.

Другою вагомою частиною кадрового аудиту є визначення результативності та ефективності управлінських рішень щодо формування та використання трудового потенціалу персоналу. Такі дослідники як О. Савченко-Сватко [3] та О. І. Пархоменко-Куцевіл [5, с. 10-11] пропонують застосовувати під час проведення кадрового аудиту бенчмаркінг, як процес пошуку стандартного чи еталонного економічно ефективнішого підприємства-конкурента з метою порівняння та переймання його методів роботи. Він може застосовуватися на різних рівнях та охоплювати весь процес управління кадрами, використовуватися для порівняння ефективності кадрових технологій.

Таблиця 1

Психодіагностичні методики кадрового аудиту

Якісні характеристики	Методики
Особистісні та характерологічні риси	Опитувальник Мінімулт, вимірюється крім властивостей особистості щирість, міру достовірності результатів
	16-факторний опитувальник Кеттелла Орієнтований на виявлення відносно незалежних 16 чинників (шкал, первинних рис) особистості
Інтелектуальні здібності	Методика діагностики інтелектуальних якостей керівника, методика дослідження гнучкості мислення, тест ефективного інтелекту
Здатність до творчості	Тест Гілфорда (модифікований)
Психічні стани особистості	Шкала реактивної тривожності СпілбергаХаніна, методика САН (Самопочуття – Активність – Настрій)
Комунікативні уміння	Тест КОС (комунікативні і організаторські схильності), тест комунікативних умінь Міхельсона
Упевненість в собі	Тест асертивності
Мотивація діяльності	Методика дослідження факторів привабливості, опитувальник для оцінки потреби досягнення успіхів
Ціннісна структура особистості	Тест Рокіча «Ціннісні орієнтації», морфологічний тест життєвих цінностей
Міжособистісні стосунки в колективі	Методика діагностики міжособистісних стосунків Т. Лірі, карта-схема Л.М. Лутошкіна, соціометрія Я. Морено

Джерело: побудовано автором за даними [4]

Таким чином, на основі проведення кадрового аудиту формуються певні конструктивні рекомендації, які зможуть задати напрям проведення організаційних та кадрових процедур, які б покращили організацію роботи з персоналом та його ефективність, усунути основні проблеми у кадровій роботі, що дозволить оцінити ринкову вартість кадрового потенціалу підприємства. При цьому кадровий аудит необхідно планувати як шлях довгострокового забезпечення ефективності системи управління персоналом, а також моніторингу, накопичення й оцінки інформації стосовно діяльності персоналу організації для визначення ступеня відповідності системи організації кадрів інтересам власника та нормам соціально відповідального маркетингу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна кадрова політика: теоретико-методологічне забезпечення : монографія / В. М. Олуйко, В. М. Рижих, І. Г. Сурай [та ін.] ; за заг. ред. В. М. Олуйка. – К. : НАДУ, 2008. – 418 с.
2. Жуковська В. Теоретико-методологічні засади кадрового аудиту / В. Жуковська. // Вісник КНТЕУ. – 2010. – №4. – С. 48–56.
3. Савченко-Сватко О. Кадрова політика в органах публічної влади: проблеми оцінювання / О. Савченко-Сватко // Вісник державної служби України. – 2009. – № 2. – С. 32–36.
4. Симочко М. І. Аудит персоналу як елемент управління діяльністю торговельних підприємств / М. І. Симочко. // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2017. – С. 277–281.
5. Пархоменко-Куцевіл О. І. Теоретико-методологічні засади впровадження інноваційних методів управління персоналом державної служби України / О. І. Пархоменко-Куцевіл. // Соціально-економічні аспекти розвитку економіки та управління. – Дніпропетровськ, 2014. – С. 84–87.

Когут С. С.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

В сучасному розвитку суспільства акцентується увага на людині як на найбільшій цінності певної організації структури чи об'єднання, де в епоху розвитку продуктивних сил нинішньої економіки, основним фактором виступають знання людини, її кваліфікація та творчі здібності. Зміна принципів функціонування національної економіки, створення підприємств, що базуються на різних формах власності, конкуренція, яка вимагає впровадження нових технологій і перебудови організаційних структур, істотно змінили соціально-економічну роль підприємства як основної ланки господарського комплексу [1]. Тому виникає потреба у посиленні та підвищенні ефективності системи управління персоналом з

урахуванням вимог нинішньої ринкової економіки. Управління персоналом як всеосяжний і безперечно складний процес має свої специфічні властивості і закономірності чим і передбачається системний характер і завершеність на основі комплексного рішення кадрових питань, аналіз проблем, впровадження нових і удосконалення наявних принципів, форм і методів роботи.

На думку авторів, Власової Н.М., Герасименка Г.В., Данюка В.М., Петюха С.О., ефективність управління персоналом - це систематичний, чітко формалізований процес, спрямований на вимір витрат і потреб, пов'язаних із програмами діяльності управління персоналом і для співвіднесення їхніх результатів з підсумками базового періоду, з показниками конкурентів і цілями підприємства [2]. Тобто дана процедура тісно пов'язана з усіма етапами процесу управління та своїми результатами спрямовує керівника робити необхідні корективи та зміни. При цьому оцінка забезпечує функціонування на підприємстві чіткого безперервного зворотного зв'язку і виступає чітким напрямком зростання ефективності управлінського процесу. Щоб проаналізувати, наскільки ефективна та чи інша система управління персоналом, необхідні природні критерії, котрі забезпечать проведення такої оцінки, адже їх вибір залежить від того, що брати за точку відліку: діяльність конкретного взятого керівника чи трудові показники колективу або особливості виконавців певної роботи на підприємстві, установі, організації тощо.

Якщо взяти за приклад проблеми управління персоналом у сфері державної служби України, то тут велика увага зосереджена на відсутності чіткого розподілу політичних і адміністративних посад, відкритого конкурсного відбору державних службовців найвищої ланки, управління кар'єрним ростом, ротації, безперервне професійне навчання, єдині критерії оцінювання та стимулювання, нормативне забезпечення та регулювання вимог професійної етики керівних кадрів. Все це є наслідком кадрової ситуації, що склалась на сьогодні в Україні і характеризується низьким професіоналізмом, відсутністю спеціальної управлінської підготовки, невідповідністю фахової підготовки профілю діяльності, бюрократією у державі, байдужістю апарату управління до своїх підопічних, у ході чого й корумпованість керівних кадрів. Це наявна проблематика котра існує не тільки у державних службах, а й наявністю значного негативного відбитку в приватному секторі. Як наслідок, усе це призводить до нераціонального, малорезультативного і неефективного управління на державному, регіональному та місцевому рівнях [3].

Ефективне системне управління персоналом багато в чому визначається особовими і професійними якостями і самого ж керівника підприємства, установи чи організації за ступенем усвідомлення ним необхідності вчитися самому і сприяти навчанню інших, щоб відповідати соціально-економічному середовищу, яке постійно змінюється [4]. Керівний персонал в державному чи приватному секторі, як показує практика, ще недостатньо підготовлений до інноваційної діяльності та здійснення ним відповідних суспільних реформ. Існують й випадки, коли підходи до управління персоналом ще не повною мірою відповідають сучасним вимогам, європейським стандартам, ураховуючи пріоритети нової державної кадрової політики та умов сьогодення.

Таким чином, проаналізувавши нинішню ситуацію проблематики управління персоналом можна запропонувати наступні шляхи її удосконалення:

1. Робота управлінської праці повинна бути організована різними способами. Зрозуміло це повинно представлятися у використанні оцінки контролера, або ж бути підтвердженням його самооцінки, а результати оцінки начальником можуть порівнюватися з оцінкою підлеглих або колег;
2. Має бути наявна удосконалена система управління керівним персоналом за умови чіткого визначення ролі й розмежування повноважень як на підприємстві, так і в державній установі чи організації тощо;
3. Потрібно розробляти і встановлювати в кожному секторі управління персоналом кадрову політику та її програму кадрового забезпечення в залежності чи то певний штат чи конкретний персонал з залученням професійних знань керівника та великого практичного досвіду.

Враховуючи зарубіжний досвід та національні особливості, потрібно розробити стратегію модернізації системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, визначитися з новою моделлю безперервної професійної підготовки керівників, встановити нормативне забезпечення щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації персоналу та керівництва, в якому передбачити окремий розділ щодо професійного розвитку керівного персоналу, розробити модифіковану модель системи професійного їхнього навчання тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України “Про підприємництво”. // Відомості Верховної Ради України. – № 14. – с. 168. Практичний посібник для працівників органів досудового слідства та експертних підрозділів з питань призначення

судової експертизи / за заг. Ред. П.В.Коляда. – К. : УВПД ГШ МВС України, 2009. – 526 с.

2. Гріфін Р., Яцура В. Основи менеджменту: Підручник / Наук. ред. В.Яцура, Д.Олесневич. – Львів: БаК, 2010. – 624 с.

3. Лелі Ю. Г. Сучасні системи управління персоналом та їх вплив на ефективність роботи підприємства / Лелі Ю. Г. // Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь:ДВНЗ «ПДТУ», 2013. – Вип. 1, Т.2. – 348с.

4. Балабанова Л. В. Стратегічне управління персоналом підприємства: навч. посіб. / Л. В. Балабанова, О. В. Стельмашенко. – К.: Знання, 2011. – 236 с.

Колодій Л. С.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОЦЕСУ НАБОРУ ПЕРСОНАЛУ

В сучасних умовах значно зростає значущість та рівень вимог до набору персоналу. Він має важливе значення при управлінні людськими ресурсами, оскільки від нього багато в чому залежить подальша діяльність організацій, бо тільки за наявності кваліфікованого персоналу можливо досягти найкращих результатів і поставлених завдань.

Дослідженням і вивченням питань по набору персоналу займалися такі вчені як: Армстронг Майкл, Балабанова Л.В., Кучер Л.Р., Мальбе В.В. та Холодницька А.В., тощо.

Як зазначають експерти, зокрема Балабанова Л. В., набір персоналу – це ряд дій, що здійснюються підприємством для залучення кандидатів, які володіють якостями, необхідними для досягнення його цілей [2].

Тому, можна стверджувати, що набір персоналу є досить складним процесом, який здійснюється поетапно (рис. 1).

Світова практика показала, що останнім часом при роботі з людськими ресурсами з'явилася низка нових, нетрадиційних підходів до підбору персоналу. Як стверджує Кучер Л.Р. однією з таких форм є лізинг персоналу [3].

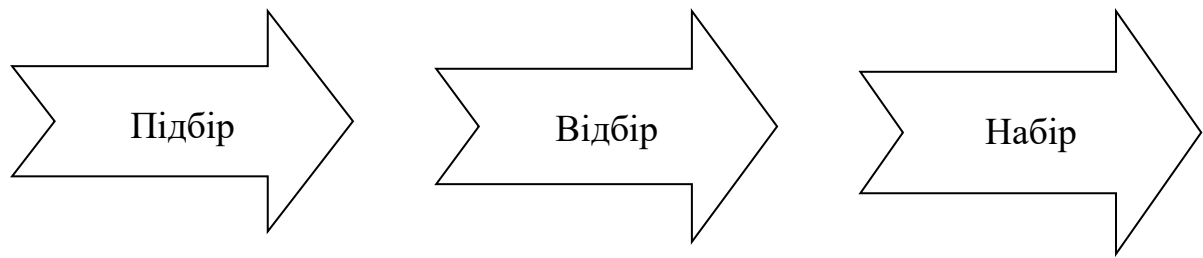

Рис. 1. Етапи набору персоналу

Джерело: розроблено авторами

Лізинг персоналу (від англ. Personal-leasing) або надання персоналу в тимчасову оренду – це управлінська технологія, що дає змогу забезпечити бізнес-процес підприємства необхідними трудовими ресурсами, використовуючи послуги сторонньої організації.

Сучасний класик з управління персоналом Майкл Армстронг у своїй книзі "Практика управління людськими ресурсами" зауважує, що існують три причини для залучення зовнішніх ресурсів:

- Економія витрат – витрати кадрової служби (організації) знижуються, оскільки такі послуги дешевші та можна скоротити кількість працівників підрозділу.
- Концентрація зусиль кадрової служби – працівники підрозділу не відволікаються від вирішення ключових завдань, які приносять додаткову вартість.
- Отримання спеціальних знань – можна отримати ноу-хау і спеціальні знання, яких не було в даній організації [1, с. 472].

Але, в основному підприємство самостійно набирає собі персонал. Невід'ємною частиною для першого етапу - підбору кандидатів на певну посаду є їхнє резюме. Як зазначає Балабанова Л.В. резюме являє собою спосіб інформування роботодавця про найбільш важливі характеристики претендента на одержання робочого місця в даному підприємстві. Грамотно складене резюме – одна із складових можливого успіху при пошуку роботи. Його мета – привернути увагу, зацікавити роботодавця кандидатурою, представленою в резюме, і спонукати запросити претендента до участі в наступному відборі. Тому воно повинно містити інформацію про придатність претендента до пропонованої роботи [2].

Наступним етапом після резюме являється відбір персоналу, а саме співбесіда, на основі якої і вирішується чи задовольняє кандидат поставленні вимоги та приймається рішення про прийом його на роботу.

Проте Кучер Л. Р. навів у своїй статті приклади більш прогресивних способів проведення співбесід, таких як Skype – interview та відео – резюме [3].

Перевагою методу Skype – interview є економія часу для обох сторін, а недоліком, те що існує можливість оперативно шукати відповіді на поставлені запитання, або проходження такого виду співбесіди зовсім іншою людиною. Тому після цього доречно проводити звичну співбесіду.

Мальбе В.В. та Холодницька А.В. вважають, що при прийомі на роботу потенційні кандидати повинні проходити тестування для виявлення рівня професійної підготовки. Наразі така процедура присутня у США [4] .

Таким чином, світовий та вітчизняний досвід акумулював велику кількість методів пошуку і набору персоналу. Проте динамізм змін оточуючого середовища вимагає використання інноваційних підходів, базуючись на реальних потребах і можливостях сучасних підприємств. Хоча сучасні методи набору персоналу дають змогу підприємствам зекономити основні ресурси, такі як гроші та час, у них існують деякі недоліки. Тому ще потрібно розвивати та вдосконалювати такі методи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Армстронг М. Практика управління человеческими ресурсами / М. Армстронг. – СПб. : Изд-во "Питер", 2005. – 832 с.
2. Балабанова Л.В. Управління персоналом / Л.В. Балабанова, О.В. Сардак. – К. : Вид-во "Професіонал", 2006. – 512 с.
3. Кучер Л. Р. Сучасні тенденції набору персоналу підприємств гостинної індустрії / Л. Р. Кучер, О.М. Замрій - Науковий вісник НЛТУ України. – 2014.
4. Мальбе В.В. Професійний підбір кадрів як запорука успішної діяльності підприємства / В.В. Мальбе, А.В. Холодницька – журнал науковий огляд №4 – 2017.

Лінник О. П.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Попович Л. О.,
асистент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ ЛІДЕРСТВА В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ

В умовах сьогодення, проблемам лідерства приділяється особлива увага. Дослідники зазначають, що для досягнення поставлених підприємством чи організацією цілей керівник повинен бути лідером. Тобто, бути готовим не лише керувати, а й допомагати персоналу отримувати бажаний результат. Вміння і здатність керівника вести людей в правильному напрямку робить його лідером.

Дослідженню питань щодо ролі та ефективності лідерства в управлінні персоналом у своїх працях, теоріях, принципах приділяють особливу увагу такі вітчизняні науковці як: І. Грищенко [1], О. Іваніченко [5], І. Ломачинська, С. Пермінова [3], О. Слюсаренко [2], В. Сторожев [4], та інші.

Метою дослідження є визначення ролі лідерства в управлінні персоналом.

У загальному розумінні лідерство – це один із процесів організації малої соціальної групи та управління нею, який сприяє досягненню групової мети в оптимальний термін і з оптимальним ефектом, детермінований панівними в суспільстві соціальними відносинами [1]. О. Іваніченко вважає, що лідерство є специфічним типом управлінської взаємодії, заснований на найбільш ефективному поєднанні різних джерел влади і спрямований на спонукання людей до досягнення поставлених цілей [5]. Прибічники ситуаційної теорії стверджують, що лідерство – продукт ситуації, що склалась у групі. За сприятливої ситуації більш успішним є той лідер, який орієнтується на людей [2]. Лідер — член групи, який спонтанно висувається на роль неофіційного керівника в умовах певної, специфічної та досить значущої ситуації, щоб забезпечити організацію спільної діяльності людей для найшвидшого та успішного досягнення спільної мети [1].

Американський вчений П. Друкер вважає, що керівником-лідером можна вважати такого керівника, який має прибічників, прихильників,

людей, які його підтримують і сліднують за ним із великим бажанням і вірою в нього. Люди ідуть за таким керівником за власним бажанням, а не тільки через те, що той є керівником. Успішний лідер, на думку П. Друкера, не завжди є тією особистістю, яку всі люблять або якою захоплюються [4]. Тобто, лідер повинен бути витривалим, повинен мати цілі і надихати інших на їх досягнення, сприймати судження членів команди як свої власні та допомагати у їх реалізації. В різних ситуаціях лідери проявляють свої лідерські якості, такі як: відповідальність, рішучість, енергійність, цілеспрямованість, впевненість, тощо.

В процесі розвитку підприємства перед лідером постають питання щодо регулювання переконаннями і цінностями персоналу, які змінюються і впливають як на систему, так і на її складові. Для ефективної роботи в колективі лідер має спрямовувати свою увагу на координацію дій людей, які належать до різних культур і мають свою особисту історію [3].

Вміння менеджера-лідера ефективно управляти підприємством має вагоме значення в сучасних умовах глобалізаційних процесів, в умовах змін.

Для ефективної роботи персоналу будь-якого підприємства важливо, щоб кожен з членів колективу, працював на досягнення єдиної мети, крім того, важливе значення матиме психологічний клімат в колективі [5]. На основі досліджень вітчизняних науковців (Іваніченко О.Ф. [5], Пермінова С.О. [3]) була запропонована наступна система рекомендацій для керівників різної сфери діяльності в управлінні змінами:

- об'єктивно оцінювати свої можливості і розвивати в собі відсутні якості, що сприяли б підвищенню авторитету і дозволили б бути зразком для наслідування (наприклад, увагу до проблем інших людей, чесність);
- шукати індивідуальний підхід до кожного із співробітників, враховуючи ділові якості;
- розвивати інтелектуальні, організаторські, психологічно-комунікативні здібності, що, безсумнівно, будуть впливати на ефективності управління персоналом;
- прагнути до збільшення продуктивності та ефективності виробничого процесу, в тому числі контролю [5].

Таким чином, лідерство в управлінні персоналом відіграє важливу роль в умовах сьогодення. Підприємства прагнуть максимально реалізувати свій потенціал, але ефективно керувати ними зможе лише той, хто поєднує в собі якості керівника та лідера.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грищенко І. М. Лідерство як феномен управління групою / І. М. Грищенко. // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – С. 116–119.
2. Слюсаренко О. О. Поняття «лідер» і «лідерство» в сучасній науковій літературі / О.О. Слюсаренко. // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота».. – 2016. – С. 244–246.
3. Пермінова С. О. Ефективне лідерство в процесі глобалізації ринку / С. О. Пермінова, В. О. Пермінова. // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2016. – С. 123–131.
4. Сторожев В. І. Професійні компетенції лідерства в державному управлінні / В. І. Сторожев. // Теорія та практика державного управління. – 2017. – С. 1–8.
5. Іваніченко О. Ф. Роль лідерства в управлінні змінами на підприємстві / О. Ф. Іваніченко. // Київського національного торговельно-економічного університету. – 2014. – С. 131–134.

Лобанова Є. С.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Чайковська М. А.,
к.е.н., доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
м. Київ, Україна

ПРИРОДА ПОВЕДІНКИ ІНСАЙДЕРІВ

Інсайдер – будь-яка особа (юридична чи фізична), яка має доступ до конфіденційної інформації про діяльність фірми в силу свого службового становища або родинних зв'язків [1, с. 321]. На думку доктора економічних наук В.А. Євтушевського [2, с.116], синонімом слова «інсайдер» є «виконавчий директор», тобто будь-яка особа, яка водночас виконує функції менеджера компанії.

Термін інсайдер походить від англійського слова "inside" яке перекладається як всередині. Тобто, інсайдер – це людина, яка знаходиться у межах певної компанії та володіє інформацією щодо її діяльності.

Інсайдерство – вид діяльності людей, що призводить до розкриття конфіденційної інформації третім особам, що, відповідно, може загрожувати компанії безпосередньо та всім, хто має до неї відношення. Воно

може мати декілька причин, а саме: особиста вигода, помста та необережність. А.Сміт в якості моделі поведінки людей використовував модель "економічної людини" - людини, основним рушійним мотивом якої є егоїзм.[3] Саме егоїзм зазвичай і є першопричиною витоку інформації.

Інсайдер, незважаючи на інших, шукає покупця інформації, необхідної для викрадення. Головною ціллю діяльності є прагнення заробити гроші за передачу інформації. Інсайдерів абсолютно не цікавить те, наскільки масштабними будуть наслідки їх дій та наскільки великі збитки понесуть власники компаній, її акціонери або звичайні працівники, адже якщо інформація мала високий рівень секретності, то її витік може спровокувати банкрутство або катастрофічні збитки, що в свою чергу призведе до звільнення працівників, скорочення кількості робочих місць та зниження заробітних плат. За своєю природою істинними егоїстами сьогодні є інсайдери.

Іншою поштовхом для людини стати інсайдером є прагнення помститися за щось. Зазвичай це відноситься до великих сімейних монополій та олігополій.

Ну, і найчастіша причина розсекречення інформації – це необережність працівників. Інсайдери можуть навіть не здогадуватися про те яку помилку вчинили, розповівши якусь, на перший погляд, неважливу інформацію. Так, будь-яка дружина працівника банку може випадково дізнатися про можливість банкрутування деякої організації, розповівши про це знайомим, вона може викликати чималу паніку серед вкладників та інвесторів. Іншим прикладом неуважності може бути загублений кимось флеш-накопичувач, на якому зберігалися секретні файли, що, потрапивши у руки суперників або ворогів, можуть стати причиною не лише проблем на рівні компанії, а й на рівні суспільства в цілому. Одними з найнебезпечніших типів витоку інформації є схеми системи безпеки аеропортів а інших муніципальних об'єктів, адже саме через це може відбуватися теракт.

Тож, ми бачимо, що наслідки дій інсайдерів можуть мати надзвичайно згубний вплив на всіх. Тому постає питання, як же вберегти компанію від такого роду проблем?

Існує декілька найрозповсюдженіших методів боротьби з інсайдерами. По-перше нині майже всі компанії вимагають від працівника підписання трудового договору, у якому зазвичай прописано, що в разі розголошення комерційної таємниці роботодавець має повне право вимагати у співробітника відшкодування збитків.[4, с. 50] По-друге, існують

спеціальні програми, що контролюють дії в системі комп'ютера та за допомогою спеціальних кодів відстежують шпівонів, хакерів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економична енциклопедія / За ред. С.В. Мочерного. – К.: «Академія», 2000. – 657с.
2. Євтушевський В.А. Корпоративне управління: Підручник. – К.: Знання, 2006. — 406 с.
3. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів // «Антологія економічної класики», 2007. -91с.
4. Основи трудового права // Конспект лекцій для студентів економічних спеціальностей. – К.: ІВЦ "Вид-во «Політехніка»", 2004. – 160 с.

Неборачко М. Е.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ЛІЗИНГ ПЕРСОНАЛУ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ОРГАНІЗАЦІЇ

Сьогодні більшість організацій перебувають у пошуку найбільш оптимальних шляхів мінімізації витрат. Зокрема витрат на персонал. Одним з таких шляхів є лізинг персоналу, що являє собою правовідносини, які виникають, коли рекрутингове агентство укладає трудовий договір із працівником від свого імені, а потім направляє його на роботу в будь-яку компанію або банк на відносно тривалий строк – від трьох місяців до кількох років [1, с. 98].

Застосування лізингу персоналу поширено у популярних видах спорту: футбол, американський футбол, хокей, бейсбол тощо. Професійних гравців можуть орендувати інші команди на певний визначений строк, зазвичай, на сезон гри або на рік. Метою такої оренди є укріплення професійної команди гравців, досягнення нею більш високих спортивних результатів та отримання прибутку від продажу

квитків та спортивної атрибутики з зображеннями орендованих відомих професійних гравців спорту.

За умов лізингу персоналу працівники весь час перебувають у штаті компанії провайдера, яка їх наймає, а потім віддає в «оренду» організації замовнику. Ця послуга дає можливість компанії-замовнику швидко змінювати кількість персоналу залежно від ситуації та обсягів діяльності. В Україні, зазвичай, застосовують в таких випадках, як: відпускний період; відпустка спеціаліста у зв'язку з народженням дитини; тривала хвороба спеціаліста; короткотермінові проектні роботи; промоушн-акції, виставки, конференції, семплінги (розповсюдження товару безкоштовно); маркетингові дослідження; забезпечення персоналом бізнес-зустрічей; сезонні зростання обсягів діяльності. Також лізинг персоналу може передбачати формування штату організації. Зарубіжні кадрові агентства формують штат лізингових працівників, враховуючи попит на ринку праці. Окрім того, вони займаються підготовкою спеціалістів, формуючи власний лізинговий кадровий потенціал. Маючи достатні обсяги лізингового бізнесу, такі компанії економлять на адміністративних витратах.

Послуги щодо пошуку та добору персоналу, якщо є така необхідність, роботодавець оплачує окремо, або їх вартість може бути включена у вартість лізингу. В умовах кризи заслуговує на увагу також варіант лізингу персоналу, коли одна компанія-роботодавець надає свій тимчасово незайнятий персонал на контрактній основі іншій компанії для виконання окремих робіт чи проектів [2, с. 22].

Для підприємств використання лізингу персоналу забезпечує такі основні переваги: [3, с.107]:

1. Фокусування власних ресурсів на основних цілях бізнесу, що стає можливим завдяки делегуванню певних функцій стороннім організаціям, які надають послуги лізингу в конкретній сфері. Може відбутися перерозподіл ресурсів, раніше задіяних на другорядних напрямках.

2. Раціональний розподіл інвестицій, тобто зосередження інвестиційних ресурсів на основні бізнес-функції і зниження необхідності інвестування на підтримку другорядних функцій та на розвиток напрямів, які не забезпечують основну частку прибутку компанії.

Таким чином, лізинг персоналу є одним із шляхів оптимізації витрат організації на персонал та, разом з тим, посилення трудового потенціалу останнього. Залучення висококваліфікованих та вузькоспеціалізованих фахівців на складні ділянки роботи компанії на тимчасовій основі

дозволяє підвищити ефективність роботи компанії у складних ситуаціях в галузі її діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карлін М.І. Можливості застосування лізингу персоналу і аутсорсингу в Україні / М.І. Карлін, О.В. Борисюк // Соціально-економічні та демографічні наслідки системної кризи в Україні та шляхи їх подолання. ІДСД. – 2010. – С. 96–102.
2. Зозульов О. Аутсорсинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств в умовах глобалізації [Текст] / О. Зозульов // Економіка України. – 2009. – № 8. – С. 16–24
3. Савинов Ю.А. Новые направления в развитии аутсорсинга американскими компаниями [Текст] / Ю.А. Савинов, М.Р. Минасян // США – Канада: экономика, политика, культура. – 2007. – № 5. – С. 105–119.

Новікова І. О.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

*Якщо ви хочете, щоб з роботою не просто справлялися,
але і процвітали в ній, то вам потрібні люди,
яким ви зможете довіряти.*
Річард Бренсон

Колектив відіграє вагомий роль у житті кожної сучасної людини. Перш за все, в рамках колективу задовольняється природна потреба людей у спілкуванні та діловій взаємодії, підтримці та захисті, визнанні успіхів і досягнень. У той же час, поряд з бажанням бути в колективі, люди хочуть відрізнитися від інших, залишатися якими вони є індивідуалами, гідними поваги.

Дана тема є досить актуальною нині, адже працездатний і згуртований трудовий колектив виникає не одразу. У своєму розвитку він проходить тривалий процес становлення, який дуже часто буває непростим, і не завжди завершується успішно. Це залежить від низки обставин, які впливають на формування будь-якого колективу.

Значу увагу приділили даній темі та зробили вагомий внесок у розуміння проблем формування трудового колективу підприємств такі вітчизняні вчені, як Амоша О.І., Грішнова О.А., Дмитренко Г.А., Колот А.М, Лібанова Е.М., Семикіна М.В., та зарубіжні: П. Друкер, Р. Інгларт, Д. Мак-Клеланд, П.Самуельсон, Б. Твісс, Х. Хекхаузен та ін.

Процес створення трудового колективу являє собою послідовну зміну дій керівників вищої і середньої ланки, спрямованих на формування персоналу підприємства. Відомо, що процес створення трудового колективу складається з декількох етапів, що детально зображено на рисунку 1[1].

Рис.1. Етапи створення трудового колективу

Джерело: складено автором за даними [1]

Для успішного створення та функціонування трудового колективу підприємства необхідно забезпечити необхідні умови, які будуть впливати на внутрішній клімат, стан і ступінь згуртованості всіх учасників колективу. Серед найнеобхідніших виділяють такі: усі члени колективу повинні чітко уявляти собі цілі спільної роботи; вміння кожної людини відомі керівнику та іншим робітникам; організаційна побудова колективу повинна відповідати завданням, що стоять перед ним; у колективі аналізують методи роботи і намагаються їх удосконалювати; розвинута

самодисципліна, що дозволяє добре використовувати час і ресурси; колектив підтримує своїх членів і створює відкриті взаємовідносини [2].

Про важливість сприятливого психологічного клімату можна судити, наприклад, по тій обставині, що поганий настрій знижує ефективність роботи колективу приблизно в півтора рази. Оскільки обставини піддаються цілеспрямованому впливу, психологічний клімат можна певною мірою формувати і коригувати.

Психологічний стан колективу характеризується ступенем задоволеності його учасників своїм становищем. На неї впливають характер і зміст роботи, ставлення до неї людей, престижність, розміри винагороди, перспективи зростання, наявність додаткових можливостей, наприклад: вирішити якісь власні проблеми, побачити світ, познайомитися з цікавими або корисними людьми, показати себе у найяскравіших фарбах. Багато в чому психологічний стан колективу залежить і від уміння його членів свідомо жити за його законами, підкорятися встановленим вимогам і порядкам.

Хотілося б зауважити, що для багатьох організацій України, характерна тенденція оцінювати ефективність управління персоналом за допомогою спеціально створених для цього показників: задоволеності співробітників, плинності кадрів, годин, витрачених на професійне навчання. Це все створене для того, щоб зменшити тенденцію відсіювання кандидатів, які не мають відповідного набору характеристик, необхідних для того, щоб зайняти запропоноване робоче місце [3].

Отже, управління персоналом залежить від ефективності формування трудового колективу та ефективно настільки, наскільки успішно співробітники організації використовують свій потенціал для реалізації поставлених перед нею цілей. Затвердження цього положення в якості непорушного постулату є найбільш важливою умовою створення ефективної системи управління персоналом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. М.П. Маласька. Управління персоналом у туризмі: теорія і практика. Навчальний посібник: Підручник – ЦУЛ: 2016. — 234с.
2. Управління персоналом: підручник / [В.М. Данюк. А.М. Колот, Г.С. Суков та ін.]; за заг. та наук. ред. к.е.н., проф. В.М. Данюка. — К.: КНЕУ; Краматорськ: НКМЗ, 2013. — 666с.
3. Управління персоналом : навч. посіб. / А. О. Азарова, О. О. Мороз, О. Й. Лесько, І. В. Романець; ВНТУ. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 283 с.

Оліфер Л. М.,

Мерва А. О.,

здобувачі I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Климчук Н. Я.,

ст. викладач,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ БАНКУ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ РЕАЛІЯХ

Сучасні економічні умови розвитку банківської діяльності в Україні характеризуються значним зменшенням обсягів наданих послуг, що змушує банки переглянути структуру своїх витрат і, як наслідок, скорочувати персонал і витрати на його управління. Зазначені проблеми свідчать про необхідність розробки та впровадження стратегічного управління банком і його персоналом.

Теоретичним засадам формування стратегій управління персоналом банку присвячені роботи О. Любунь, М. Денисенко, М. Бублій, О. Грищенко, Т. Білорус.

Загалом стратегічне управління персоналом полягає в інтеграції стратегії розвитку основних напрямків банківської діяльності та кадрової стратегії, яка потребує використання специфічних прийомів і методів здобуття професійних знань, навичок і компетенцій працівниками банків, що забезпечують досягнення довгострокових цілей банку. Стратегічне управління персоналом банку є в сучасних умовах необхідною складовою стратегії розвитку банку, оскільки ускладнення банківської діяльності та постійні зміни вимог до знань і навичок банківських працівників передбачають використання стратегічних засад управління[1] (рис. 1).

Загальну стратегію розвитку банку розробляють на засадах місії та реалізують для всієї банківської установи як цілісного комплексу на тривалий період, і вона, зазвичай, не передбачає встановлення чітких часових меж. Стратегія стосується концептуальних, важливих для банку напрямів діяльності, а її розроблення починається з визначення системи його стратегічних цілей [2].

Рис. 1. Інтеграція стратегій управління розвитком банків та їх персоналу [1]

Стратегічне управління персоналом банку повинно починати формуватися з розробки системи трудової мотивації та передбачати довгострокове планування діяльності та контроль за виконанням планів. Таке управління ґрунтоване, як правило, на завданнях, що окреслюють для банку збори акціонерів та топ-менеджери. Розглянемо взаємозв'язки стратегій розвитку банку та стратегій управління трудовими ресурсами. Існують інноваційно-корпоративна стратегія розвитку банку, стратегії динамічного зростання та прибутковості, антикризова стратегія тощо.

У разі використання банком інноваційно-корпоративної стратегії розвитку основним напрямком його діяльності притаманні операції з високим ступенем фінансових ризиків, що пов'язано з активним впровадженням новітніх банківських продуктів та інформаційних технологій. Для реалізації цієї стратегії працівники банку повинні бути ініціативними, контактними, новаторами, готовими приймати раціональні управлінські рішення та ризикувати, не боятися відповідальності.

Стратегія динамічного зростання характеризується меншим ступенем фінансових ризиків. Керівництвом банку постійно зіставляються поточні цілі розвитку банку та цілі, що пов'язані зі створенням засад для його майбутнього зростання [3].

Отже, у сучасних умовах пріоритетними серед стратегічних цілей діяльності банківських установ України визнано розроблення антикризових заходів: нових стандартів управління та норм регулювання, нових методик щодо визначення системного ризику тощо.

Проведене дослідження свідчить про те, що дедалі більш активну провідну роль сьогодні відіграють трудові ресурси, оскільки саме їм притаманні найбільші резерви підвищення ефективності функціонування банків. При формуванні засад стратегічного управління персоналом банку необхідно враховувати завдання: постійного досягнення працівниками певних навичок, компетенції та рівня кваліфікації; створення умов для раціонального виконання персоналом функцій і професійних обов'язків; підтримки оптимальної взаємодії між власниками банку, топ-менеджерами банку та виконавцями банківських операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бублій М. П. Управління персоналом як процес створення та вдосконалення структурних елементів системи управління банківською установою / М. П. Бублій // Теорія та практика державного управління. – 2013. – Вип. 4. – С. 132–139.
2. Грищенко О. С. Формування комплексної системи стратегічного управління інвестиційною діяльністю банків / О. С. Грищенко // ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ. – 2015. – № 628. – С. 61.
3. Любунь О. С. Бізнес-планування у банку : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Любунь, М. П. Денисенко. – К. : Атіка, 2016. – 288 с.

Олянецька М. С.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ПЕРСОНАЛУ

В умовах ринкової економіки особливої уваги потребують питання, пов'язані із удосконаленням і підвищенням ефективності процесу управління персоналом. В свою чергу, зростання дієвості управління людськими ресурсами підприємства можна досягнути за допомогою розробки і впровадження у діяльність підприємств сучасних методів, форм та інструментів

менеджменту. При цьому важливого значення набувають питання визначення, оцінювання та розвитку компетентності працівників, оскільки саме вона виступає основою конкурентоспроможності персоналу підприємств. Таким чином, питання формування і розвитку компетентності персоналу на сучасному етапі є актуальним для будь-якого підприємства.

Компетентність відграє важливу роль в ефективній діяльності персоналу, тому багато вітчизняних та закордонних науковців досліджували її. Серед них були такі, як: Беннета Р., Вільямса Р., Грехема Х., О. А. Грішнов, Р. Колосова, О. Подсолонко, О. Шахматова та інші.

Напрямки підвищення професійної компетентності персоналу в Україні, незважаючи на виняткову важливість цієї проблеми, розроблені не достатньо. Це вимагає більш глибоких досліджень і, насамперед, у сфері категорійнопонятійного апарату, пошуку нових підходів до формування й розвитку професійної компетенції персоналу як чинника, що забезпечує його конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках праці.

Компетентність у перекладі з латинської «competentia» означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід.

На даний час у світовій економічній літературі існує досить багато визначень компетентності:

- навички та риси, необхідні працівнику для ефективного виконання роботи [1];
- поведінка, яку переважно демонструють успішні працівники, на відміну від менш успішних [2];
- комплекс знань, умінь, здібностей, мотивації, цінностей та інтересів;
- знання, навички, здібності та інші характеристики, пов'язані з високими досягненнями в роботі [3];

Міжнародна комісія Ради Європи розглядає поняття компетентності як загальні або ключові уміння, базові вміння, фундаментальні шляхи навчання, ключові уявлення, опори, або опорні знання.

Отже, як бачимо, вчені при визначенні компетентності оперують такими ключовими поняттями, як успішність, робота, досягнення в роботі, поведінка.

У вітчизняній економічній літературі формулювання категорії «компетентність» має деякі розбіжності, оскільки її ототожнюють з компетенцією. Одні вчені стверджують, що компетентність працівника становить систему професійних компетенцій, відповідно до професійних повноважень, передбачених посадою, тоді як компетенції — це особисті

рисни людини, які обумовлюють рівень знань та вмінь, котрі працівник може ефективно використовувати та адаптувати в різних ситуаціях та умовах праці [3]. С. Воробей визначає компетентність як «завдання чи функцію», а компетенцію як «характеристику, яка визначається поведінкою» та включає сюди самостійність, орієнтованість на споживача, корпоративність, інтенсивність, орієнтацію на розвиток.

На нашу думку, компетенція включає в себе: кваліфікацію працівника, мотивацію, ерудицію, почуття власної гідності, інтуїцію, стиль діяльності та керівництва, відповідність суб'єкта системі, якою він управляє.

Т. Петрова серед механізмів, які впливають на посилення відповідальності працівників за свій професійний рівень називає такі [4]:

- запровадження сертифікації відповідності професійних знань, умінь, навичок працівників законодавчо встановленим вимогам;
- надання роботодавцям права вимагати підтвердження рівня компетентності працівника;
- розроблення та впровадження стандартів компетентності для кожного виду робіт тощо.

Проте, одного бажання людини здобувати нові знання, підвищувати рівень своєї кваліфікації, а, відповідно, і конкурентоспроможності, недостатньо. Для досягнення цієї мети необхідно здійснювати інвестиції в розвиток персоналу, які завжди направлені на процес формування його компетентності.

Отже, проведене дослідження свідчить про необхідність та своєчасність подальшого глибокого вивчення категорії «компетенція», «компетентність», «компетентність персоналу» в теоретичній, а особливо в практичній площині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Mansfield, R. S. (2006). Building competency model. Human Resource management, 35, 7–15
2. Klein, A. L. (2006). Validity and reliability for competency-based system: Reducing litigation risks. Competensation and Benefits Review, 28, 31–37.
3. Н.М. Нікуліна. Компетентність – інтегральна оцінка персоналу // <http://ir.kneu.edu.ua>
4. Петрова Т. Професійний розвиток працівників: проблеми стимулювання персоналу та заінтересованості роботодавців // Україна: аспекти праці. – № 2. – 2017. – С. 26–34.

Ромашкін Е. Г.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ TQM: РОЛЬ АУДИТУ ПЕРСОНАЛУ

На ринку праці вже давно ведеться боротьба за споживачів. Вона сягає вище норм стандартів та спонукає підприємства до пошуку більш ефективних підходів до управління організацією. Переважна кількість підприємств України працює на стандартах якості ISO серії 9000, метою яких є стабільне функціонування документованої системи менеджменту якості підприємства-постачальника. Вихідна спрямованість стандартів серії ISO 9000 спрямована на відносини між компаніями у формі споживач/постачальник. Із прийняттям у 2000 р. чергової версії стандартів ISO серії 9000 більша увага стала приділятися спроможності організації задовольняти вимоги всіх зацікавлених сторін: власників, співробітників, суспільства, споживачів, постачальників. ISO 9004 робить акцент на досягнення сталого успіху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій в своїх працях висвітлили Урусова З.П., Момот О.І. та Метельська Н.С.

В світовій практиці найбільш прогресивним підходом, що зорієнтований на перевищення норм стандартів, є соціально орієнтована концепція TQM (Total Quality Management). Основою концепції TQM є людські ресурси, що вважаються рушійною силою будь-якого вдосконалення. Рамки TQM можна розширити за рахунок аудиту персоналу, який визначає особистісний та кар'єрний ріст та мотивацію співробітників організації.

Загальне управління якістю – це конкретна технологія управління процесами підвищення якості, це прогресивний підхід, який поєднав у собі всі передові методи управління та технологічні засоби в одну гармонійну систему, метою якої є поліпшення результатів виробничої діяльності. Вона складається з трьох частин:

- Базова система
- Система технічного забезпечення

- Система вдосконалювання та розвитку принципів та змісту TQM

TQM вимагає, щоб увесь персонал був повністю інформований про свою компанію. Ідея полягає у тому, що правильне відношення і поведінка залежатимуть від повного розуміння і прийняття місії компанії, її культури, цінностей, планів і досвіду роботи. Організація має проводити внутрішні аудити у заплановані інтервали часу для встановлення:

1) Чи відповідає система управління якістю запланованим заходам, вимогам державного стандарту ISO 9001-2001 та вимогам до системи управління якістю, установленим організацією;

2) Чи ефективно вона впроваджена та підтримується. Реалізація внутрішнього аудиту персоналу регламентується відповідними принципами, головними з яких є: комплексність, оперативність, перспективність, багатоаспектність, узгодженість, адаптивність, паралельність.

Основним технологічним прийомом здійснення аудиту персоналу на підприємствах є діагностування його діяльності, при цьому доцільно виокремити основні структурні елементи реалізації діагностування, за допомогою яких і здійснюється аудит персоналу, це: моніторинг, аналіз, оцінка, перевірка, експертиза документації з управління персоналом, ревізія кадрового діловодства, запровадження нововведень щодо діагностування діяльності персоналу, розроблення рекомендацій. У межах даного аналізу також слід звернути увагу на методологію реалізації аудиту персоналу на підприємстві.

Отже, лідерство керівників та залучення працівників належить до восьми фундаментальних принципів, на яких базується TQM. Основними стратегіями TQM є провідна роль вищого керівництва в управлінні якістю та навчання якості, залучення до управління, мотивація і вивчення інтересів співробітників. Велика роль відводиться також делегуванню повноважень кожному співробітникові організації. Дуже важливо проводити в організації аудит персоналу, щоб визначити, наскільки сильний склад персоналу підприємства, аналізувати та вдосконалювати систему мотивації. Своєчасно виконаний аудит персоналу може запобігти великим витратам організації та мати висококваліфікований колектив, який буде прагнути до досягнення цілей організації, як до своїх власних, оскільки заохочення брати участь у процесі вдосконалення компанії є однією з головних конкурентних переваг системи управління якістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДСТУ ISO 9001:2009 Системи управління якістю. Вимоги. (ISO 9001:2008 IDT). – К. : Держспоживстандарт України, 2009. – 32 с.
2. Метрологія, стандартизація, управління якістю і сертифікація : [підручник] / Р.В. Бичківський, П.Г. Столярчук, П.Р. Гамула. – Львів : Львівська політехніка, 2004. – 500 с.
3. Учебник для вузов / Под ред. О.П. Глудкина. – М. : Горячая линия-Телеком, 2001. – 600 с.
4. Калита П.Я., Сарнавская Т.И. Система всеобщего управления качеством (TQM) / П.Я. Калита, Т.И. Сарнавская. – К. : ПРИРОСТ, 1997. – 38 с.
5. Момот О.І. Менеджмент якості та елементи системи якості : [навч. посіб.] / О.І. Момот. – К. : Центр учбової літератури, 2007 – 368 с.
6. Рамперсад Х.К. Общее управление качеством: личностные и организационные изменения / Х.К. Рамперсад ; пер. с англ. – М. : Олимп-Бизнес, 2005. – 256 с.

Сидоренко А. В.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах ринкової економіки перед керівництвом будь-якого підприємства постає проблема поліпшення результативності та підвищення ефективності його управління, що в свою чергу, може забезпечити переваги перед конкурентами та високий рівень рентабельності підприємства. Одним із критеріїв ефективного управління є корпоративна культура, що впливає як на процес управління персоналом, так і на роботу підприємства в цілому. Для України, яка обрала шлях ринкових перетворень та євроінтеграції, проблематика корпоративної культури набуває особливої уваги, тому дана тема є актуальною [1].

Корпоративну культуру як поняття та інструмент ефективного менеджменту на підприємстві у своїх працях розглядали такі вітчизняні науковці, як: Апостолук О.Г., Бала О.М., Дмитриненко М.Д., Зеліч В.С., Козлов В.А [1].

На сучасному етапі розвитку економіки є досить відомим той факт, що майже кожна успішна організація має свою корпоративну культуру, що дозволяє вирізняти організацію, зміцнює соціальну стабільність та є контролюючим механізмом, який направляє і формує відносини та поведінку працівників.

Досягнення мети, завдань, принципів, правил та інших ознак корпоративної культури можливе за рахунок реалізації певних видів діяльності з використанням відповідних її функцій, що визначають корпоративні цінності, здійснюють вплив на менталітет, трудову активність та організованість працівників підприємства, забезпечують їх мобільність та здатність до розроблення інновацій (рис. 1). Усе це у кінцевому підсумку призводить до поліпшення та підвищення результативності діяльності підприємства [2].

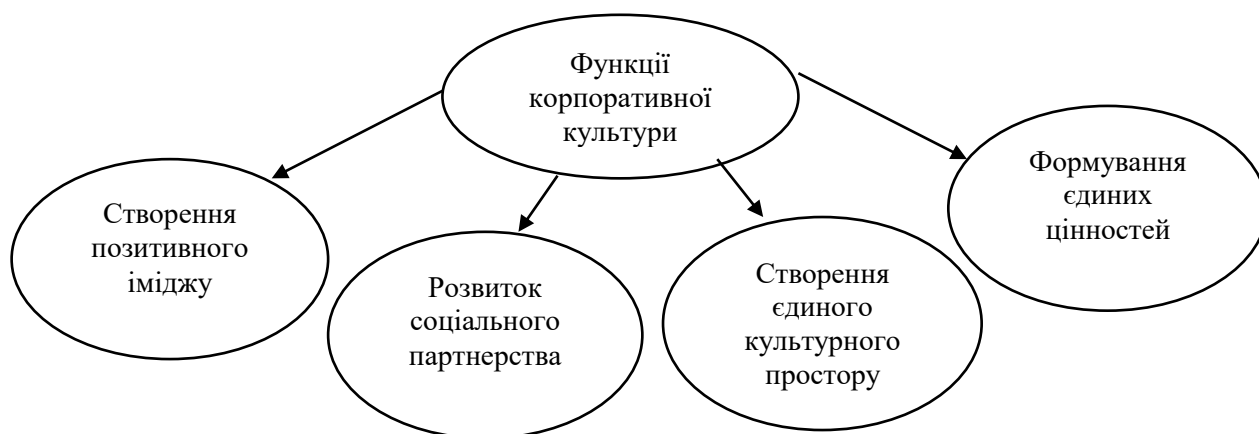

Рис. 1. Функції корпоративної культури

Джерело: розроблено автором за даними [2]

Механізм моделі корпоративної культури підприємств полягає в інтегруванні середовища формування корпоративної культури із системою управління підприємством, традиціями, звичками, етикою, мораллю та відповідальністю працівників у досягненні цілей та реалізації місії підприємства. Вагоме місце у даній моделі відводиться особливостям національної культури українця.

Однією з особливостей національного характеру українців, яка суттєво впливає на формування корпоративної культури, є індивідуалізм, який зумовлений специфікою суспільного життя. У результаті в

українському національному етносі індивідуальний чинник узяв гору над колективним [3]. Українці вважають себе європейцями, але часто під час взаємодії українських корпорацій з іноземними для західних партнерів українці бувають неорганізованими, недисциплінованими, не-обов'язковими, з якими іноді складно підтримувати ділові стосунки [2]. Негативно впливає на процес формування корпоративної культури така риса українського менталітету, як звичка покладатися на опіку держави, порушувати чинне законодавство та ін. Проте основним джерелом формування корпоративної культури, гарантом успіху та результативної діяльності підприємства є високоякісний та конкурентоспроможний персонал. Якщо буде створено відповідний мікроклімат та атмосфера в колективі, здійснюватимуться заходи для навчання та розвитку персоналу, що сприяють підвищенню якості робочої сили, то можна сказати, що на підприємстві корпоративна культура розвинена на високому рівні. Все більшого усвідомлення набуває думка про те, що вагомим чинником успіху підприємств є конкурентні переваги, сформовані завдяки корпоративній культурі. Нині корпоративна культура в Україні не в усіх ситуаціях розглядається як щось вагоме [2].

Отже, корпоративна культура у системі управління організацією має розглядатися як стратегічний інструмент, що дає змогу орієнтувати усі його підрозділи та усіх працівників на загальні цілі, підвищувати ініціативу персоналу, забезпечувати відданість загальній справі, полегшувати спілкування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зеліч В.В. Роль та місце корпоративної культури та її вплив на розвиток підприємства // ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій». – 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/6_2017_ukr/6.pdf
2. Фішук Н.Ю., Ломачинська І.В. Корпоративна культура організації: сутність, види, принципи та вплив на розвиток організації // Економіст. – 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/691.pdf>.
3. Ілляшенко С.М., Овчаренко М.І. Умови та особливості становлення корпоративної культури вітчизняних підприємств // Економіка та управління підприємствами. Проблеми економіки. – 2012. – № 3. – С. 115–118.

Староста І. М.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах на стан вітчизняних підприємств значно впливають чинники, які ускладнюють процес отримання стійких конкурентних переваг та утримання своїх позицій на ринку, зокрема: економічна та політична нестабільність, висока конкуренція, трудова міграція, боротьба за висококваліфікованих фахівців та ін. Така ситуація вимагає вдосконалення комплексної системи мотивації персоналу та зумовлює необхідність вивчення та використання зарубіжного досвіду не тільки як приклад для наслідування, а як орієнтир для побудови власних високоефективних систем мотивації персоналу. Адже кожне підприємство, установа, організація зацікавлені в підвищенні продуктивності праці та результатів своєї діяльності. Окрім того, мотивація персоналу покращує відносини між керівником та підлеглим, а також підвищує рівень привабливості праці для працівників.

В Європі система мотивації персоналу розглядається набагато ширше, ніж в Україні. Різниця в підходах до мотивації праці між Україною і європейськими країнами полягає в тому, що, окрім фінансової сторони, за кордоном помітна роль відводиться нематеріальним засобам мотивації. Менеджери з управління персоналом також дотримуються висновку про те, що співробітники – головна цінність компанії. Тому зарубіжний досвід може бути з успіхом перенесений в Україну, що і обумовлює актуальність теми дослідження.

Дослідження даної проблематики знайшло своє відображення у наукових працях як світових, так і вітчизняних науковців, серед яких, зокрема: К.Альдерфер, О. Бугуцький, Ф. Герцберг, П. Друкер, О. Кваша, П. Стрельбіцький та інші. Проте, незважаючи на те, що всі вчені дотримувались єдиного висновку про необхідність застосування мотиваційного механізму на підприємстві єдиного підходу, який став би універсальним для будь-якої організації, так і не знайдено [1, с. 323].

Сучасні напрацювання щодо іноземного досвіду мотивації персоналу виділяють наступні основні моделі мотивації: японську, американську, англійську, французьку, німецьку та шведську. Основні особливості формування яких викладені в напрацюваннях О.С. Кваша (табл. 1).

Таблиця 1

Особливості формування зарубіжних систем мотивації праці

Країна (модель)	Основні фактори мотивації праці	Відмінні особливості мотивації праці
США (американська)	Заохочення підприємницької активності; якість роботи; висока кваліфікація.	Поєднання елементів відрядної і погодинної систем оплати праці; участь у прибутку; технологічні надбавки; премії за безаварійну роботу, тривалу експлуатацію обладнання та інструментів; дотримання технологічної дисципліни; система подвійних ставок.
Великобританія (англійська)	Дохід.	Участь у прибутках; пайова участь у капіталі; трудова пайова участь; чисто трудова участь.
Німеччина	Якість.	Стимулювання праці; соціальні гарантії.
Франція	Кваліфікація; якість роботи; кількість раціоналізаторських пропозицій; рівень мобілізації.	Індивідуалізація оплати праці; ініціативність; бальна оцінка праці працівника з професійної майстерності, продуктивності праці, якості роботи, дотримання правил техніки безпеки, етиці виробництва; додаткові винагороди.
Швеція	Солідарна заробітна плата.	Диференціація системи податків і пільг; спільна соціальна політика.
Японія	Професійна майстерність; вік; стаж; результативність праці.	Довічний найм; одноразова допомога при виході на пенсію.

Джерело: [2, с. 91].

Розглянувши особливості закордонної практики, можемо дійти висновку, що існуючі зарубіжні моделі мотивації персоналу дуже важко і майже не можливо застосувати в Україні. Наприклад, японську, шведську, німецьку моделі важко перейняти, оскільки вітчизняні підприємства не готові до довічного найму працівників, одноразових пенсійних виплат, високих соціальних гарантій та погодження зі всіма схожими підприємствами про однакову заробітну плату. Найбільш прийнятними для

України є американська, англійська та французька моделі мотивації, оскільки вони поєднують досить велику кількість мотиваційних важелів. Водночас їх перенесення також є не досить прийнятним, адже впровадження, наприклад, американської моделі, передбачає досить часту атестацію працівників та підвищення їхньої кваліфікації, що може дозволити собі не кожне вітчизняне підприємство.

Таким чином, погоджуємося з думкою М.Д. Ведернікова та М.І. Зеленої про те, що Україні варто орієнтуватися на досвід західних колег, але ні в якому разі не копіювати його, адже механічне перенесення зарубіжного досвіду в наші умови не дасть ніякого позитивного результату [3, с. 20]. Водночас не варто забувати про те, що нематеріальні інструменти заохочень працівників компанії можна і треба використати тільки у тому випадку, коли задоволені фінансові потреби співробітників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стрельбіцький П. А. Світовий досвід мотивації праці та можливість його впровадження в Україні / П. А. Стрельбіцький, О. П. Стрельбіцька // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. – 2015. – Вип. 10. – С. 323–333. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkpnuen_2015_10_60.

2. Кваша О.С. Світові моделі мотивації праці на підприємствах: уроки для України/ О. С.Кваша // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. №1

3. Ведерніков М.Д. Доцільність застосування зарубіжного досвіду мотивації персоналу на українських підприємствах / М.Д. Ведерніков, М.І. Зелена // Вісник Хмельницького національного університету. – 2013. – № 5. – С.18–21.

Філоненко С. М.,

Коваленко Я. В.,

здобувачі II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Євтушенко Г. І.,

к.е.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРСОНАЛ-ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ

Технології, на яких базується система управління персоналом, потребують сучасного оновлення та уточнення. Постійна необхідності, підбору, найму та розвитку персоналу дає поштовх для застосування в управлінні організаціями нових інноваційних технологій та методів управління людськими ресурсами.

Враховуючи, що для значної частини підприємств проблемою став пошук досвідчених, в окремих випадках вузькопрофільних фахівців, особливого значення набули персонал-технології підбору та найму персоналу: хедхантинг, рекрутинг, скринінг, прямий пошук, «плетіння мереж», використання яких дає змогу підприємствам знайти та найняти на роботу компетентних та досвідчених фахівців нового типу, які мають багатий досвід роботи, високу кваліфікацію та репутацію [1].

Мотивовані, енергійні та оснащені новим необхідним багажем знань працівники приносять, як правило, фінансову вигоду та процвітання підприємству.

Витчизняні, як і зарубіжні підприємства здебільшого орієнтуються на використання інноваційних підходів, оскільки потенціал традиційних способів поглиблення компетенції працівників вичерпано. Тільки розуміння необхідності фінансування розвитку персоналу може вивести організацію на новий рівень.

Можна виділити сучасні методи розвитку персоналу підприємства:

1. Тренінг. Мінімум інформації і максимум вправ на відпрацювання навиків. Застосовується для розвитку навиків невеликої групи осіб.

2. Кейс Стаді. Інтерактивна технологія для короткострокового навчання менеджерів на основі бізнес-ситуацій.

3. Коучинг. Нова форма консультаційної підтримки, засіб сприяння, допомоги в пошуку рішень або подолання будь-якої складної ситуації. Завдання коуча не дати знання або навички, а допомогти людині самостійно знайти їх і закріпити на практиці

4. E-learning. Масовий метод дистанційного навчання у вигляді електронних книг, відео уроків, комп'ютерних вправ. Ефективність виявляється в переданні знань великій кількості людей

5. Самонавчання. Проходить в індивідуальному порядку за умови стимулювання навчання з використанням різноманітних матеріалів: книг, документації, аудіо-, відео- і мультимедійних програм[2].

Навчання працівників організації також повинно бути спрямоване на вирішення питання "проектування, використання і впливу інформаційних комунікаційних технологій (ІКТ) з урахуванням їх взаємодії з організаційним і культурним контекстом". Воно має бути пов'язане з вивченням інформаційного менеджменту, в тому числі в розрізі консолідованої інформації та соціальної інформатики), когнітивних структур і процесів, а також їх організаційного аспекту. Зміна пріоритетів у діяльності підприємств, установ і організацій призвела до чіткого усвідомлення того, що, цінностями є не тільки його активи, послуги і майно, але й досвід, кваліфікація співробітників у сфері інформаційного забезпечення, їхня культура, тобто все те, що входить у поняття "інтелектуальний капітал"[2].

Отже, сучасні процеси прискорення глобалізації і посилення конкуренції на ринках вимагають від підприємств упровадження інновацій у практику управління персоналом. Для вітчизняних підприємств необхідним є адаптація вже наявних технологій до умов бізнес-середовища, а також до нормативно-правового забезпечення праці в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лизунова О.М Використання інноваційних методів управління персоналом підприємства /Лизунова О.М., Іщенко Я.Г., Кондрашова Г.В.//Електронне наукове видання «Економіка і суспільство», Мукачівський державний університет,2018.

2.Король В. С. Інноваційні підходи до управління професійним ростом персоналу в організації / В. С. Король // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. - 2015. - Вип. 11(1). - С. 187-194. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2015_11\(1\)__30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2015_11(1)__30).

Ярина А. Р.,

здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Євтушенко Г. І.,

к.е.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВУ ЗА КРИТЕРІЄМ «КЕЦУ-ЕКИ-ГАТА», АБО ГРУПИ КРОВІ

Наявність чітко визначених критеріїв підбору персоналу дозволяє структурувати основні вимоги до персоналу, що в свою чергу кардинально полегшує процес формування колективу, у тому числі для фахівців сфери управління персоналом.

Крім того, вирішення питання визначення критеріїв, за якими обираються компетенції, дозволяє полегшити процеси оцінювання та спрогнозувати процес розвитку працівника, визначити напрямки підвищення рівня його конкурентоспроможності.

Якщо у нас в Україні можуть запитати : «Який у вас знак зодіаку?» – то в Японії обов'язково запитають – «Яка у вас група крові?»

На думку японців, кров більшою мірою визначає характер та індивідуальні особливості людини, ніж гороскоп чи зірки. Проведення аналізу групи крові тут називають «кецу-екі-гата» і сприймають його дуже серйозно. Менеджери по персоналу використовують «кецу-екі-гата» при наймі співробітників на роботу, фахівці з маркетингу – для передбачення попиту на передбачувану продукцію [2 С. 214].

Отже, розглянемо характеристику груп крові за дослідженням японського вченого Махасіко Номі.

Перша група крові (або "О") – Мислитель

Це сильні, цілеспрямовані особистості. В душі лідери, ентузіасти, оптимісти, процвітаючі у всіх областях ділові люди.

Друга група (або "А") – Хлібороб

Цілісні, вчинені люди, що люблять порядок і організованість, що приділяють увагу дрібницям і деталям, працюючі і старанні, спокійні і акуратні, багато в чому ідеалістичні.

Третя група (або "В") – Кочівник

Для осіб з цією групою крові характерні гнучкість, але і гарячність і необузданість, творчість і уважність, висока здатність до концентрації уваги, нешаблонність у вчинках.

Четверта група (або "AB") – Загадка [5 С. 60].

Це природні лідери і хороші організатори, дипломатичні у відносинах, раціональні у вчинках, володіють образним багатомов'ям. Їх відмінна риса - здатність заробляти гроші! Вони дійсно бачать можливості там, де їх не бачать інші.

Таким чином, знаючи характеристики груп крові можна згрупувати данні та визначити яка професія підходить або не підходить до певного типу крові.

Перша група – підходить офісна робота, бухгалтерія, також люди з першою групою крові можуть бути хорошими лікарями, також через харизму люди можуть знайти себе в політиці, бізнесі чи релігії, можуть бути спортсменами, якщо фізичний стан дозволяє. Але люди з першою групою крові не будуть біля керівних посад.

Другій групі крові можна поради роботу в колективі, бухгалтером економістом, програмістом, роботу з науковими доробками в медицині або просто в дослідженнях. Через свою чуйність для другої групи крові характерні професії письменника, поета, бібліотекаря. [1 С. 190].

Оскільки в людей з третьою групою крові добре розвинена інтуїція вони можуть бути психіатром, детективом, журналістом також вони можуть займатися ручною роботою для основного заробітку.

Люди з четвертою групою крові можуть бути лікарями, менеджером в компанії вчителем, дипломатом, адвокатом. Вони являються новаторами в своїй справі. [3.С. 20].

Так, менеджери з персоналу зможуть включити до своєї основної анкети та питань до кандидата ще й тест на групу крові або «КЕЦУ-ЕКІ-ГАТА» за допомогою спеціального апарату, який проводять експрес-аналіз групи крові «по кров'яному плямі».

В Японії, а недавно і в США з'явилися навіть організації під назвою «Суспільство АВ0», створені для того, щоб допомагати окремим особам і керівникам підприємств приймати правильні рішення, виходячи з характеристик крові. [4. С. 374].

Так при наймі персоналу керівники та власники заздалегідь будуть знати яку людину вони беруть на роботу, не тільки за тестами компаній, а й за методикою що вже давно використовується в Японії, і вже почала впроваджуватись в США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Виноградов Е.А., Маусов Н.К., Ламскова О.М. Персонал в фирмах индустриально развитых стран. М., 2012. 189 с.
2. Зайкина К.А. Современное управление персоналом: зарубежный опыт. 2014. № 5 (20). URL: [http://www.sibac.info/archive/economy/5\(20\).pdf](http://www.sibac.info/archive/economy/5(20).pdf)
3. Кречетников К.Г., Власова О.Е., Причалова О.А. Регламентация труда персонала в Японии // Экономика и управление: анализ тенденций и перспективы развития. 2015. № 3. С. 105–109. 4. Губенко Е. К вопросу о модели управления персоналом в японских компаниях // Человек и труд. 2013. № 1. С. 17–23.
4. Петраков М.А., Большакова А.К. Современные тенденции найма персонала // Молодой ученый. 2014. № 20. С. 371–375.
5. Роу Р. Подбор персонала в Европе: контекст, перспективы и программа исследования // Организационная психология. 2012. Т. 2. № 3. С. 39–66.

СЕКЦІЯ 3	МОДЕРНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ
SECTION 3	MODERNIZATION OF THE FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE IN CONDITIONS OF GLOBAL INSTABILITY

Кужелєв М. О.,
*д.е.н., професор, академік АЕН,
директор Навчально-наукового інституту фінансів,
банківської справи,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Трансформаційні процеси, що відбуваються нині в економіці України, потребують чіткої економічної політики й виваженої фінансової стратегії для досягнення позитивних результатів. Тому в період соціально-економічних перетворень, пов'язаних з необхідністю проведення комплексної модернізації в умовах євроінтеграції, завдання забезпечення стійкого розвитку фінансової системи набуває особливої актуальності. В свою чергу, функціонування фінансової системи України на сучасному етапі супроводжується появою ряду негативних явищ, небезпечних для різноманітних сфер фінансової діяльності.

Фінансова система країни є дієвим інструментом у здійсненні державної політики, що спрямована на економічне зростання, покращення добробуту населення шляхом розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту між різними верствами населення, суб'єктами господарювання та окремими територіями. Стійка фінансова система сприяє підвищенню економічної активності й добробуту в країні.

Разом з тим, фінансова система піддається впливу різного роду негативних чинників та нестабільностей, що можуть призводити до порушення фінансової діяльності й спроможні завдавати економіці значних збитків у різних галузях. Нині фінансова система виступає одним із основних елементів та невід'ємним атрибутом соціально-економічної формації макрорівня.

Під трансформацією фінансової системи слід розуміти повне та структурне її перетворення, що змінює функції та організацію фінансової системи через зміну зв'язків та відносин.

Завдання трансформації фінансової системи України полягає у забезпеченні власного стійкого розвитку, що супроводжується внутрішніми реформами та інтеграцією до Європейського Союзу. Такий процес включає в себе повну модернізацію і приведення до європейських стандартів усіх сфер життя, які стосуються системних реформ [1, с. 10].

Фінансова система України, орієнтована на функціонування євроінтеграційних умов розвитку економіки, потребує суттєвої трансформації, що передбачає реалізацію системи заходів, які спрямовані на її розбудову та удосконалення функціонування всіх її складових: фінансових інститутів, фінансових ринків та систем забезпечення.

Основними проблемами фінансової системи є проблеми забезпечення динаміки зростання, конкурентоспроможності економіки України, утвердження оновленої моделі фінансового розвитку. Саме такий шлях дозволить Україні зберегти і найефективніше використовувати наявний науково-технічний потенціал для здійснення структурних змін та зайняти належне місце у світовому просторі. Поглиблення курсу ринкових реформ на інноваційних засадах та їх прискорення, радикалізація системних перетворень можуть забезпечити прогресивний розвиток держави [3, с. 160].

З метою усунення диспропорцій, що притаманні фінансовій системі, необхідно вжити низку заходів, серед яких: приведення у відповідність потреб національної економіки у фінансових ресурсах і можливостей фінансової системи щодо їх забезпечення; узгодження функціонування грошової, кредитної й банківської систем; реформування системи фінансових органів на місцевому рівні та удосконалення діяльності органів та інститутів, які функціонують у фінансовій сфері.

Завдання трансформації фінансової системи України включають також упровадження механізмів переорієнтації бюджетно-податкової політики для забезпечення державної підтримки різних галузей, що в подальшому зможуть підвищити рівень технічного виробництва, забезпечити зростання продуктивності праці та спроможності конкурувати на світових ринках [4].

Стратегічним напрямом забезпечення фінансової стабільності в країні має бути побудова фінансової системи, адекватної потребам вітчизняної економіки, на основі синхронного розвитку усіх її секторів. Це

дозволить досягти синергетичного ефекту завдяки відновленню цілісності фінансової системи в умовах євроінтеграції. Важливого значення набуває формування захисних і стабілізаційних механізмів та дієвих інструментів управління фінансовою системою в сучасних умовах з урахуванням світових викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Науменкова С. Формування нової фінансової архітектури: основні питання та можливі виклики для України / С. Науменкова // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 1(167). – С. 8–13.
2. Кужелєв М. О. Особливості формування державної фінансової політики в умовах європейської інтеграції України / М. О. Кужелєв, М. О. Житар // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2015. – № 2. – С. 154–163.
3. Association agreement: from partnership to cooperation: collective monograph / edited by M. Dei, O. Rudenko. – Hamilton, Ontario: Accent Graphics Communications & Publishing, 2018. – 276 p.

Алескерова Ю. В.,
*д.е.н., старший науковий співробітник,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,*
Лучкань В. С.,
*здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Вінницький національний аграрний університет,
м. Вінниця, Україна*

ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ

За останній час в економіці і банківській системі України відбулися радикальні зміни, обумовлені досягненням Україною політичної та економічної незалежності і переходом до розбудови соціально орієнтованої ринкової економіки. Вклади (депозити) є одним із широко використаних джерел залучення коштів банком. Завдяки залученим коштам банк розширює можливості кредитних операцій, що і створює базу для отримання доходів (прибутку). Для клієнта перевага вкладів (депозитів) перед готівкою полягає в тому, що вклади приносять дохід у вигляді процента.

З історії розвитку банківської справи відомо, що початковою формою вкладних (депозитних) операцій було збереження на монетних дворах у міняйлів золотих монет. За збереження цих монет власник платив тому, хто зберігав, певну винагороду, а останній гарантував, на бажання клієнта, повернення саме тих монет, які було передано на зберігання. На таких умовах міняйли не могли здійснювати позичкові операції з отриманими монетами, не могли мати прибутку, з якого вони виплачували б власникам грошей проценти. Надалі історично склалося так, що власники грошей перестали вимагати повернення власне монет, поверталася тільки сума грошей, що їм відповідала. Міняйли отримали можливість до власного капіталу додати залучені на збереження кошти і надавати за їх рахунок кредити. Так з'явилися перші вклади (депозити). У наш час джерела коштів, які розміщують на вклади (депозити), різноманітні. Це кошти на рахунках підприємств, установ усіх форм власності, організацій, кошти на рахунках кредитно-фінансових установ. Залучення грошових ресурсів з використанням ринку вкладних операцій залишаються основною формою організації фінансових ресурсів економіки для подальшого перерозподілу банками через інші сектори фінансових ринків в кредитні вкладення, або вкладення в цінні папери, що викликає необхідність аналізу функціонування і розвитку всього сегменту системи фінансових ринків в Україні. З метою повернення довіри клієнтів до банків, підірваної економічною кризою та так званою «банківською панікою», останнім часом спостерігається поява нових більш гнучких, з точки зору задоволення потреб клієнтури, депозитних продуктів. За відповідних економічних умов, насамперед, стабільності національної валюти, обсяги банківських заощаджень, безумовно, зростатимуть.

На сучасному етапі в банках існує проблема створення ефективно діючої системи обов'язкового страхування вкладів фізичних осіб. Це має важливе значення для стимулювання внесків та гарантування банком цілості переданих йому коштів. Збереження банківських вкладів має першочергове значення для ринкової економіки. Важливим аспектом будь-якої системи гарантування вкладів є розмір страхового відшкодування. З'ясовані та класифіковані методи запобігання та зменшення ризиків фінансових втрат, зокрема, зменшення ризиків при здійсненні вкладних операцій. При цьому слід визначити, що контроль за банківськими ризиками здійснюється шляхом моніторингу. Зазначений моніторинг – це постійне спостереження за діяльністю банків, з метою

виявлення проблем у їхній діяльності та негайного вжиття заходів, спрямованих на захист вкладів громадян. Розширення і зріст вкладних операцій позитивно впливають на фінансовий результат діяльності як клієнта, так і банку. Клієнт через вклад постійно має додатковий прибуток. Банки збільшують свою ресурсну базу.

У зв'язку з цим, банкам України необхідно здійснювати:- подальшу капіталізацію для підвищення стійкості до криз та зміцнення довіри до банківської системи з боку вкладників та інвесторів; - підвищення якості менеджменту та корпоративного управління в банках; - вдосконалення системи управління ризиками; - законодавче забезпечення захисту прав вкладників та збільшення гарантованої до повернення суми з Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; - розширення спектру та збільшення обсягів депозитних продуктів та послуг; - зменшення собівартості депозитних послуг.

Вклади є одним із найважливіших джерел надходження грошових коштів банку. Їх залучення потребує значних маркетингових зусиль. Оптимальний обсяг залучених банком вкладних ресурсів визначається безпекою та дохідністю їх розміщення; їх рівень через норматив достатності капіталу контролюється зваженими (з урахуванням ризику) активами. Тому вивчення вкладних (депозитних) операцій банків є дуже актуальним в сучасних умовах. Зважена депозитна політика банку впливає на загальну економіку, тому що вклади являють собою одне із джерел формування банківських ресурсів. Підводячи підсумки вище викладеного, слід зазначити, що підвищення прибутковості вкладних (депозитних) операцій банку позитивно впливає на його економічний стан, залучені кошти будуть використані на потреби економіки, в результаті чого покращиться загальний стан економічної ситуації в державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алескерова Ю.В., Тодосійчук В.Л., Гранат Ю.Ю. Управління пасивами комерційного банку. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 23. С. 43–440.
2. Алескерова Ю.В., Кривулько Б.В. Ринок банківських послуг для фізичних осіб: проблеми та перспективи. Бізнес-навігатор. Випуск 4-2 (43), 2017.
3. Вдовенко Л.О., Думбровський В.А. Тенденції розвитку банківської системи в контексті впливу фінансової кризи. Modern Economics. 2018. №8. С.37–45.

Береславська О. І.,
*д.е.н., професор, завідувач кафедри банківської
справи та фінансового моніторингу,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Співпраця України з ЄС на правах асоційованого члена є важливою і необхідною умовою забезпечення її подальшої інтеграції в глобальний економічний та фінансовий простір. При цьому успішність процесу інтеграції України в світове середовище залежить від швидкості адаптації її монетарної політики до стандартів країн, які входять в Європейський економічний і валютний союз. До наслідків такої адаптації можна віднести режим інфляційного таргетування (ІТ), що запровадила Україна, ефективність якого істотно залежить від модернізації вітчизняної системи валютного регулювання.

У сучасній економічній літературі питання модернізації системи валютного регулювання є предметом активних наукових досліджень таких відомих вчених як: А. Гальчинський, В. Козюк, С. Кораблін, Т. Кричевська, С. Моїсєєв, С. Шумська, В.Юрчишин та інші. Проте в працях зазначених науковців недостатньо уваги приділено обґрунтуванню напрямків модернізації системи валютного регулювання в контексті євроінтеграційних процесів.

Зміна пріоритету грошово-кредитної політики Національного банку України (НБУ), який ґрунтується на реалізації режиму ІТ, передбачає перехід до плаваючого валютного курсу гривні, що формується на основі попиту і пропозиції на валютному ринку. При цьому основною умовою вільного курсоутворення є модернізація системи валютного регулювання, тобто його суттєва лібералізація.

На сьогодні система валютного регулювання в Україні характеризується наявністю повної лібералізації валютних операцій за рахунком поточних операцій платіжного балансу відповідно до вимог статті VIII Статуту МВФ, і обмеженнями за рахунком фінансових операцій. Перелік обмежень, що існують за рахунком фінансових операцій, охоплює певний набір транскордонних операцій фінансового ринку, в тому числі операцій на грошовому валютному ринку, операцій з деривативами, прямі іноземні інвестиції (особливо українських резидентів за кордоном),

розміщення активів інвестиційних фондів на зовнішніх ринках тощо. При цьому законодавство, яке регулює рух фінансових потоків, не торкаючись деталей окремих правових норм і конкретних обмежень, можна охарактеризувати так: прогалини в законодавстві, що дозволяють легальним шляхом обходити обмеження на здійснення валютних операцій за статтями платіжного балансу; подвійна асиметрія валютних обмежень, а саме: переважна більшість валютних обмежень існує на вивезення капіталу, ніж на його ввезення (насправді необхідна симетрія, оскільки інвестори не хочуть ввозити капітал при відсутності свободи його вивезення) лівові частка обмежень стосується більше резидентів, ніж нерезидентів; відсутність єдиного регулятора. Хоча НБУ і відіграє основну роль в процесі регулювання руху капіталу, відповідними повноваженнями наділені Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, а також регіональні органи влади в області реєстрації прямих іноземних інвестицій; волюнтаризм і непрозорість в ухваленні відповідних рішень щодо регулювання руху фінансових потоків.

Аналіз практики регулювання руху капіталу показує, що діюча система валютних обмежень є неефективною в регулюванні фінансових потоків як в Україні, так і за її межами. Досить згадати кризові 1998, 2008 і 2014 роки, коли ця система була не в змозі стримати панічну «втечу» капіталу, наслідком чого стала стрімка девальвація курсу національної валюти. Існуючі валютні обмеження також не можуть стримати спекулятивний приплив капіталу на внутрішній фінансовий ринок.

При макроекономічній неефективності діючої системи валютного регулювання фінансових потоків, існують певні проблеми і в інших сферах. Зокрема, ця система сприяє створенню: негативного зовнішнього іміджу України як закритої країни; додаткових бар'єрів для припливу іноземних інвестицій; перешкод у міжнародній інтеграції і розвитку внутрішнього фінансового сектора; додаткових трансакційних витрат для всієї економіки; дискримінації малого і середнього бізнесу (великому бізнесу завжди легше отримати необхідні ліцензії або обходити чинні обмеження).

Лібералізація системи валютного регулювання передбачає істотне зменшення видів операцій, що підлягають валютному контролю та супроводжуватися наступними заходами: поступовим зменшенням переліку операцій і сум за ними, які вимагають отримання ліцензії та реєстрації; послідовним розширенням переліку операцій і сум за ними, які

потребують повідомленні про здійснену операцію або взагалі не потребують ліцензування, реєстрації або повідомлення; одночасним введенням ефективних систем моніторингу руху капіталів; застосуванням НБУ тимчасових заходів (валютних обмежень) у виняткових обставинах, а саме: погіршення стану платіжного балансу або валютного ринку.

Відзначимо, що в Україні умови для успішної лібералізації системи валютного регулювання на сьогодні ще недостатньо сформовані і вимагають подальшого опрацювання його правових норм. Зокрема, законодавство з валютного регулювання вимагає уточнення і введення ряду нових норм, а саме: поняття «монетарний суверенітет», сутність якого полягає у визначенні національної грошової одиниці (гривні) як єдиного законного засобу платежу на території України, а також одного із засобів платежу в міжнародному обороті; забезпечення реальної та інструментальної незалежності НБУ, яка дасть йому право бути основним органом валютного регулювання і валютного контролю і більш гнучко застосовувати інструменти, наявні в його арсеналі, передбачаючи при цьому поступове скасування валютних обмежень.

Таким чином, реалізація запропонованих заходів лібералізації системи валютного регулювання здатна істотно підвищити його ефективність. У той же час їх впровадження можливе за умови узгодження дій у сфері лібералізації руху капіталу і суттєвого розвитку грошово-кредитної і фінансової системи країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гальчинський А. Макроекономічні та монетарні передумови політики зростання. Вісник НБУ. 2004. № 8. С. 6-8.
2. Карєв М. Г. Інфляція, реальний обмінний курс та грошова політика в економіці з обмеженою еластичністю потоку капіталу по процентній ставці. Економічний часопис ВШЕ. 2009. № 3. С. 329-359.
3. Картаев Ф.С., Якімова Ю.И. Влияние инфляционного таргетирования на эффект переноса валютного курса. Вопросы экономики. 2018. № 11. URL: http://www.vopreco.ru/rus/archive.files/n11_2018.html#an4
4. НБУ оприлюднив проект нової системи валютного регулювання. Електронний ресурс. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/finance/nbu-opriljudniv-novu-sistemu-valjutnoho-rehuljuvannja-2512122.html>

Внукова Н. М.,
*д.е.н., професор, завідувач кафедри
управління фінансовими послугами,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця,
м. Харків, Україна*

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У СИСТЕМУ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Запровадження ризик-орієнтованого підходу (РОП) до суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ) є необхідною вимогою міжнародних стандартів FATF [1]. Рада Європи 2018 року удосконалила директиви із боротьби з відмиванням коштів (ВК) щодо введення мінімальних правил визначення злочинів у сфері відмивання капіталів, а також зняття перепон щодо судового та поліцейського транскордонного співробітництва із запобігання і протидії ВК, виявлення та конфіскації доходів від злочинної діяльності та фінансування тероризму [2]. Зміни стосуються розширення доступу до інформації, підвищення прозорості СПФМ, врегулювання ризиків, питання віртуальних валют, перевірка трансакцій в країнах з високим ступенем ризику.

Ретроспективний погляд на впровадження вимог FATF стосується прийняття перших 40 рекомендацій 1990 року, подальший перший перегляд 1996 року, 2001 року розширення мандату на протидію фінансуванню тероризму (ФТ), 2008 року розширення мандату на боротьбу з фінансуванням зброї масового ураження і 2012 року прийняття нових міжнародних стандартів, спрямованих на запровадження РОП.

Це враховано у Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму до 2020 року, прийнятої КМУ [1], яка спрямована на адаптацію міжнародних стандартів FATF, у якій передбачені заходи, направлені на запобігання виникненню умов для ВК/ФТ, мінімізацію ризиків використання фінансової системи з метою ВК/ФТ, підвищення ефективності діяльності правоохоронних та інших уповноважених органів державної влади і розвиток міжнародного співробітництва.

Для реалізації положень Стратегії [1] в ХНЕУ ім. С. Кузнеця розроблено Концепцію формування ризик-орієнтованої системи (РОС)

забезпечення протидії ВК/ФТРЗ¹ [3]. Необхідно врахування нових загроз: фінансування зброї масового ураження; корупція; податкові злочини, посилення центрів фінансування тероризму. Наприклад, ЄС опублікував «сірий» список країн (47), податкові правила яких не відповідають вимогам ЄС.

Для побудови РОС необхідно враховувати концептуальні принципи структури національної системи фінансового моніторингу: це відповідність конституційним нормам; вимогам міжнародних організацій; зокрема, FATF, врахування змін у міжнародному співробітництві.

Концептуальною зміною системи нагляду є впровадження концепції *пруденційного нагляду* через попередження злочинів у сфері фінансового моніторингу, що повною мірою відповідає міжнародним стандартам FATF щодо рекомендацій у сфері протидії легалізації злочинних доходів.

Стратегія запровадження РОП в систему протидії ВК/ФТ в Україні спрямована на розроблення теоретико-методичного і практичного інструментарію імплементації міжнародних стандартів FATF у сфері фінансового моніторингу.

Прикладом великої міжнародної мережі відмивання коштів може бути розслідування правоохоронних органів Молдови, Служби з фінансового моніторингу Молдови і Служби з попередження та боротьби з відмиванням грошей Національного центру з боротьби з корупцією Молдови схеми виведення з Росії через Молдову майже 700 млрд. рублів, у якій брав участь 21 банк².

Виділені найпоширеніші способи відмивання корупційних доходів, які стосуються залучення осіб, які не мають з «корупціонером» близьких родинних зв'язків, в той же час пов'язані іншими зв'язками (далекі родичі, водії, помічники); неодноразове отримання спадщини від осіб, не пов'язаних родинними зв'язками та ін.. Тип подібних відносин стосується створення певних мереж і зв'язків, які мають бути враховані при побудові РОС для протидії ВК/ФТ. Завданням є розробка якісних критеріїв щодо віднесення фінансових послуг до таких, що підлягають фінансовому моніторингу.

¹ Фундаментальне дослідження (за кошти держбюджету) за темою «Ризик-орієнтований підхід у забезпеченні протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення»

² <http://news.rambler.ru/27030795/>

Перспективи розвитку системи фінансового моніторингу і запровадження РОП можуть бути утруднені внаслідок недостатності кадрів, що потребує додаткових зусиль із розширення програм підготовки фахівців з фінансового моніторингу.

Запровадження РОП у сфері фінансового моніторингу відповідає стратегічним завданням країни щодо посилення національної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про схвалення Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1407-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1407-2015-%D1%80>.

2. Совет ЕС ввел новые правила по борьбе с отмыыванием денег [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.finance.ua/ru/news/-/427838/sov-et-es-vvel-novye-pravila-po-bor-be-s-otmyvaniem-deneg>

3. Vnukova N. International Preconditions for Development the Basics of a Concept of Risk-oriented System on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism and Proliferation / N. Vnukova, D. Hontar, Zh. Andriichenko // Modern Management: Economy and Administration: Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2018. – Pp. 37–44.

Онишко С. В.,

*д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ФІНАНСОВИЙ РИНОК В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Глобальна нестабільність, що перетворилася у невід’ємну рису сучасності у світовому масштабі, вносить суттєві зміни у функціонування світових економік та їх фінансових систем. Одним із глобальних трендів у розвитку фінансових систем є збільшення взаємозалежності учасників світового фінансового ринку, що природно формує новітні тенденції на національних фінансових ринках. У зв’язку з цим, модернізаційні

процеси, що в загальному розумінні є еволюційним рухом до сучасності, не просто тривають, але й повинні набирати все ширших масштабів та активніше нагромаджувати якісні характеристики. З іншого боку, зміст модернізаційних процесів суттєво обумовлений специфікою конкретної сфери їх здійснення. Тому принципового значення набуває характеристика цієї сфери з тим, щоб на тлі усвідомлення об'єктивної потреби модернізації своєчасно виявити і можливі ризики, тобто сформулювати передумови її успішності.

Очевидно, що стабільний і ефективний фінансовий ринок є основою успішного функціонування ринкової економіки. Однак у сучасних умовах перевищення темпів зростання обсягів фінансового ринку над показниками реальної економіки сприяло перетворенню останньої в складову «фінансономіки» – фінансової економіки. В результаті нестабільність фінансового ринку, викликана інтеграційними процесами, провокуючими волатильність цін фінансових активів, фінансову віртуалізацію капіталу, збільшує ризики фінансової системи та економічної системи в цілому. Відтак, виникає потреба зміцнення модернізаційних заходів у бік пом'якшення макрофінансових дисбалансів. Тут особливо значення набувають заходи, пов'язані з розвитком інформаційної економіки, що призвело до технологічних змін у всіх сегментах фінансового ринку та фінансової системи в цілому, відкрило їх нові горизонти та реальні можливості, а відтак, і нові параметри довгострокового економічного розвитку.

В умовах глобалізації та фінансової інтеграції існує нагальна потреба розширення переліку нових фінансових інструментів для їх використання на фінансовому ринку для збереження його глобальної конкурентоспроможності. Загалом висловлюється думка про необхідність реструктуризації глобальних фінансів для врівноваження віртуальних фінансових пірамід інноваційними активами матеріального та інтелектуального характеру [1, с. 145]. Водночас, інновації можуть бути сприйняті фінансовим ринком як імпульс для масштабних спекуляцій, що негативно відіб'ється на фінансовій системі. Тому в основу трансформацій фінансового ринку повинен бути закладений принцип не просто подолання розриву між фінансовим і реальним секторами, а підвищення схильності економіки до розвитку на інноваційно-інвестиційній основі як її реальної модернізаційної ознаки.

Фінансовий ринок, як відомо, характеризується багатосегментною структурою. Не відкидаючи автономності окремих сегментів, через їх

взаємопов'язаність створюється багато складностей в процесі їх функціонування. В умовах сучасності така взаємопов'язаність набуває значного посилення. Насамперед, на рівні національного ринку, завдяки посиленню інтеграційних процесів, що відбуваються на окремих сегментах та фінансовому ринку загалом. Зокрема, особливістю є поява фінансових конгломератів на основі інтеграції банківського, страхового, пенсійного та фондового сегментів фінансового ринку. Проте у зв'язку з інтегрованою до світових, зокрема європейського, ринків охоплюється й світовий рівень. Це знаходить втілення у зближенні вартості і прибутковості аналогічних фінансових активів.

У зазначеному контексті важливою зміною в еволюції фінансової системи є поява інтегрованих фінансових ринків. Останні можна ідентифікувати як один із результатів модернізаційних процесів, які відбуваються на фінансовому ринку та фінансовій системі загалом. Характеристика інтегрованого фінансового ринку як системного явища дозволила науковцям виокремити його потенціал, що проявляється у наступному: 1) у здатності керувати власним розвитком; 2) в адекватному реагуванні на шоки зовнішнього середовища; 3) бути ефективним механізмом взаємодії з іншими суб'єктами; 4) у здатності створювати інститути розвитку [2, с. 126-127]. Виділені особливості інтегрованих фінансових ринків змінюють якісні характеристики фінансової системи загалом. Вони вносять до функціонування останньої можливість: підтримки фінансової стабільності; впливати на економічний розвиток; послаблювати циклічність. Проте не можна скидати з рахунку й негативи для фінансової системи, які здатні принести поява та розвиток інтегрованих фінансових ринків, про які зазначалося вище.

Відтак, забезпечити позитивні взаємозв'язок і результати модернізації фінансового ринку та фінансової системи через об'єктивне посилення інтеграційних процесів можливо лише на засадах цілісності і системності. Кожна з цих систем перетворюється у природну детермінанту іншої лише за умови їх узгодженого розвитку на засадах модернізації. Вузька прикладна спрямованість та безсистемний характер модернізаційних змін у цих сферах не виправдають тих очікувань, що покладаються на феномен модернізації. Врахування зазначених глибинних взаємозв'язків дозволить сформулювати міцні передумови стійкої траєкторії розвитку фінансової системи як фінансового рушія процесів економічного розвитку і прогресу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козюк В.В. Монетарні засади глобальної фінансової стабільності: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. 728 с.
2. Краснова І.В. Формування інвестиційних стратегій на інтегрованих фінансових ринках : монографія. Київ : КНЕУ, 2018. 618 с.

Kovalenko J.,

*Doctor of Economics, professor of Department
of Financial Markets,*

Popovych L.,

*postgraduate student of Department of Finance,
University of the State Fiscal Service of Ukraine,
Irpın, Ukraine*

MAIN DIRECTIONS OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS' FINANCING IMPROVEMENT IN UKRAINE

Education is the basis of the development of national economies. Those countries in post-industrial society achieve success, which could provide high level of education development, produce new knowledge, using new technologies. For many of them, higher education is a priority area of the economy, in which significant financial resources in order to provide its development are invested. Actually, today it is worth recognizing that it is knowledge and scientific achievements that make it possible to ensure the competitiveness of the Ukrainian economy, technological re-equipment in various types of economic activities.

There are many problems in the country, related to financing of higher education establishments (HEE), and the main one is the lack of financial resources, which requires the improvement of funding for higher education institutions.

In post-Soviet space, the domestic system of education is characterized by a significantly lower level of development than the educational systems in developed countries, which is a consequence of the socio-economic and cultural lag of Ukraine, the slow pace of its development compared to the active process of modernization, which is happening in the modern international environment. Insufficient financing of the educational system and low quality of higher education, insufficient level of availability of specialized scientific-

research educational institutions, etc. can be considered as key reasons of the lack of the educational system in our country.

Thus, in our opinion, in order to raise the level of competitiveness of Ukrainian HEE, it is necessary to pay attention to the following priority tasks:

- to refuse funding higher education institutions mainly from the state budget, instead, to increase the share of financial resources from the corporate sector, and provide state support in the actual amount needed.

- to improve and deepen the autonomy of educational institutions, especially in the field of financing. It should be noted, that besides the developed countries of Europe, in particular in Japan, there is a large number of private institutions of higher education. Their funding is largely dependent on tuition fees and other fees, as the share of public spending on higher education in Japan is lower than in many other countries [1]. As for the USA, then the cost of higher education has increased significantly over the past 15 years. During this period, the average annual tuition and fees in state four-year educational institutions in real terms have almost doubled, and the total cost of other services, including tuition fees, commissions, dormitories and meals, has been increased to about 70 percent [2];

- to include research institutions in the list of the leading universities. Fulfillment of this task will improve the state of the material and technical base of educational institutions and institutions of postgraduate education, raise the professional level of teachers, allow more efficient use of the complex of material, financial and labor resources of higher education institutions;

- to expand the autonomy of higher education institutions in the sphere of resources disposal, including by budget funds. As it is stated by A.Verbytska, except for the policy aimed at establishing a clearer link between the costs and the results of HEE activity, many countries stimulate the diversification of funding for higher education. The central authority encourages higher education institutions to find new sources of funding, such as private investment, contract research, other business activities, grants, etc. [2, P. 46];

- to allow educational institutions carrying out independently the distribution of budget revenues in accordance with the clauses of budget classification. Accordingly, higher education institutions should submit reports on the expenditure of funds received from the budget, which can be the starting point for the calculation of statistical indicators in the field of education. Provided credit financing, O. Chumak considers feasible to develop the mechanism, under which the loan cannot be outstanding, with the maximum elimination of risks and the need for electronic reimbursement on the results of the fiscal year;

– to stimulate performing various types of income-generating activity. To date, there is a natural necessity to optimize the distribution of available resources of HEE, which will make it possible to allocate funds for investment expenses. Given this, conducting self-financing, educational institutions should direct their activity for profit obtaining. In addition to the payment of tuition fees, the main sources of extra budgetary funds should include income from self-employment, namely: sponsorship funds, donation, endowment, co-operation with business structures, lending. Another source of additional funds is the provision of non-educational services that generate income. The following can include: provision of premises for rent for conferences, renting students' dormitories, catering, provision of information and consulting services, commercial use of research results, use of the Internet network; provision of vehicles in operation; organization of paid museum and exhibition activities; opening exhibitions-sales of scientific and creative products; sales of training materials; organization of paid webinars; etc. [4];

– to motivate higher education institutes for participation in creating the national innovative system through providing to HEE the status of research ones.

Thus, a sufficient level of HEE provision with financial resources has its impact on the stable development of higher education, as well on the quality of training of competitive highly skilled professionals. In the modern world, it is more to be understood that without the implementation of paradigmatic changes in education, as well as sufficient funding for educational institutions, a higher school will not be able to carry out its mission of training young people in competitive conditions for the development of the knowledge-driven economy.

REFERENCES

1. Futao H. Changes and challenges to higher education financing in Japan. 2016.
2. Megan K. Akabas Sh., Varn J. Higher Education Trends: Rising Costs, Stagnant Outcomes, State Initiatives. 2017. URL: <https://bipartisanpolicy.org/wp-content/uploads/2017/03/BPC-Higher-Education-Rising-Costs-Stagnant-Outcomes.pdf>.
3. Вербицька А. В. Фінансування вищої освіти країн Європейського Союзу: стратегічні пріоритети державної політики. Держава та регіони. 2016. № 2. С. 45–51

4. Kovalenko Yu., Popovych L. Financing of higher education institutions: problems and directions of improvement in Ukraine. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2018. № 1 (13). С. 150–160. URL: http://journals.stu.cn.ua/problems_and_prospects_economics_management/article/view/147433

5. Попович Л. О. Загальні аспекти механізму фінансування вищих навчальних закладів. Збірник наукових праць УДФСУ. 2017. № 1. С. 227–240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprnudps_2017_1_18

Ачкасова С. А.,
*к.е.н., доцент кафедри управління
фінансовими послугами,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків, Україна*

ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ПРИ ФІНАНСОВОМУ МОНІТОРИНГУ

Особливої актуальності набувають питання оцінювання дієвості регуляторно-наглядових органів України за діяльність суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ) щодо порушень вимог у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі - ВК/ФТРЗ) та підходи до оцінки ризику СПФМ бути використаним з метою ВК/ФТРЗ.

Удосконалення діяльності уповноважених органів державної влади у сфері запобігання та протидії ВК/ФТРЗ, форм та методів ризик-орієнтованого підходу у сфері фінансового моніторингу є пріоритетними заходами, визначеними Стратегією розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року [4].

Запровадження ризик-орієнтованого підходу у діяльність усіх суб'єктів фінансового моніторингу, у тому числі суб'єктів державного фінансового моніторингу, слугуватиме основою для виконання першої Рекомендації міжнародних стандартів Групи з розробки фінансових

заходів боротьби з відмиванням грошей [5] (FATF), що є міжурядовим органом, завданням якого є розробка і сприяння стратегії боротьби з відмиванням грошей як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Зокрема, при здійсненні нагляду у сфері у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму Державною службою фінансового моніторингу України застосовується ризик-орієнтований підхід до підзвітних СПФМ.

Ризик-орієнтований підхід на національному рівні, який застосовується до підзвітних СПФМ, спрямований на здійсненні аналізу фінансових операцій. Так, наголошується на доцільності застосування СПФМ ризик - орієнтованого підходу, який передбачає дотримання умов належної обачності щодо клієнтів на підставі визначення вузьких місць, які можуть характеризувати високий рівень ризику ВК/ФТРЗ [3].

Відповідно до проведеної національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму 2016 року [1] для ефективного управління ризиком пропонується в Україні: запровадити проведення суб'єктами державного фінансового моніторингу періодичної секторальної оцінки ризиків СПФМ, на предмет ймовірності бути використаним з метою ВК/ФТРЗ; використовувати результати секторальної оцінки ризиків при плануванні перевірок СПФМ на предмет дотримання законодавства у сфері протидії ВК/ФТРЗ; розробити та прийняти необхідний нормативно-правовий акт для запровадження використання ризик-орієнтованого підходу при здійсненні Мінекономрозвитку нагляду у сфері протидії ВК/ФТРЗ.

З метою пошуку напрямів розвитку національної системи протидії ВК/ФТРЗ, із використанням методу аналізу ієрархій Т. Сааті [2], визначено найбільш пріоритетні завдання щодо удосконалення державного регулювання у сфері фінансового моніторингу (табл. 1).

З табл. 1 видно, що найбільш значимими для обґрунтування вибору завдань щодо удосконалення державного регулювання у сфері фінансового моніторингу в Україні є розвиток ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ (коефіцієнт вагомості 0,42) та удосконалення фінансового моніторингу з урахуванням європейських практик (коефіцієнт вагомості 0,26).

Таблиця 1

**Пріоритетність завдань щодо удосконалення державного
регулювання у сфері фінансового моніторингу в Україні**

Завдання	Коефіцієнт вагомості
Поглиблення співпраці суб'єктів фінансового моніторингу України з міжнародними організаціями	0,12
Удосконалення процесу організації виконання процедур суб'єктами фінансового моніторингу	0,10
Удосконалення фінансового моніторингу з урахуванням європейських практик	0,26
Розвиток ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ	0,42
Підвищення кваліфікаційного рівня працівників суб'єктів первинного фінансового моніторингу	0,10

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Звіт про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/-20161125/zvit_ukr.pdf.

2. Лямец В. И. Системный анализ: Вводный курс / В. И. Лямец, А.Д. Тевяшев. – [2-е изд.]. – Х.: ХНУРЭ, 2004. – 448 с.

3. Методичні рекомендації щодо особливостей виявлення суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання і нагляд за діяльністю яких здійснює Державна служба фінансового моніторингу України, фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу : рекомендації Державної служби фінансового моніторингу України від 08.06.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/-n0002827-16>.

4. Про реалізацію Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 р. № 601-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/601-2017-%D1%80>.

5. FATF Recommendations 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/-fatf-recommendations.html>.

Богріновцева Л. М.,
к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Мартинюк І. Ю.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

В умовах розгортання фінансово-економічної кризи активізація інвестиційної діяльності є головним завданням, що вимагає невідкладного вирішення на всіх рівнях господарювання. Особливого значення для економічного розвитку країни набувають іноземні інвестиції, оскільки вони сприяють розвитку макроекономічної політики в державі. Досвід розвинених країн засвідчує, що без залучення іноземних інвестицій, не маючи доступу до сучасних технологічних інструментів, при постійному посиленні впливу глобальних процесів, складним є процес виходу на високий рівень економічного розвитку країни. Саме тому, залучення іноземних інвестицій є однією з головних умов успішного розвитку економіки держави.

Питанням залучення іноземних інвестицій в економіку України присвячені наукові доробки таких відомих вчених, як: А. Бутенко, Н. Близнюк, О. Варяниченко, В. Грідасов, М. Жук, Н. Заярна, Т. Майорова, І. Максимов, О. Павлова, І. Павленко, І. Сазонець, Л. Сисоева, А. Федорова, М. Чиковська, та інших.

Науковцями визначаються різні підходи до вирішення проблеми залучення іноземних інвестицій в українську економіку загалом, разом з тим значно менше уваги приділено здійсненню комплексної оцінки сучасного стану залучення іноземних інвестицій в вітчизняну економіку з метою підвищення рівня її конкурентоспроможності, вирішення соціальних суспільних проблем і забезпечення добробуту нації загалом.

На сьогодні існує багато видів інвестицій, серед них провідне місце в контексті розвитку української економіки відводиться іноземним інвестиціям. Відповідно до Закону України «Про режим іноземного інвестування», іноземні інвестиції являють собою цінності, які вкладають іноземні інвестори в об'єкти інвестиційної діяльності з метою одержання прибутку чи досягнення соціального ефекту [1].

Класифікація інвестицій здійснюється за рядом певних ознак, але на жаль, більшість науковців приділяють увагу класифікації інвестицій в цілому, разом з тим на сьогодні, не існує чіткої узагальненої класифікації зокрема іноземних інвестицій.

У науковій літературі, як правило, іноземні інвестиції поділяють на прямі та капітальні.

Прямі іноземні інвестиції в Україну являють собою вкладення капіталу, які здійснюють забезпечення контролю інвестора над українськими підприємствами.

Капітальні інвестиції являють собою вкладення капіталу на капітальне будівництво, придбання основних засобів, придбання чи виготовлення інших необоротних матеріальних активів, придбання або виготовлення нематеріальних активів [3].

Досліджуючи дане питання, ми виявили, що економічна активність іноземних інвесторів в Україні нині є незначною. Так, у 2017 році в українську економіку іноземними інвесторами з 76 держав світу вкладено 1630,4 млн. дол. США прямих інвестицій.

Обсяг залучених прямих іноземних інвестицій в економіку України наприкінці 2017 року становив 39144,0 млн. дол. США, при цьому, варто констатувати, що інвестиції спрямовуються у вже розвинені галузі економічної діяльності (рис. 1).

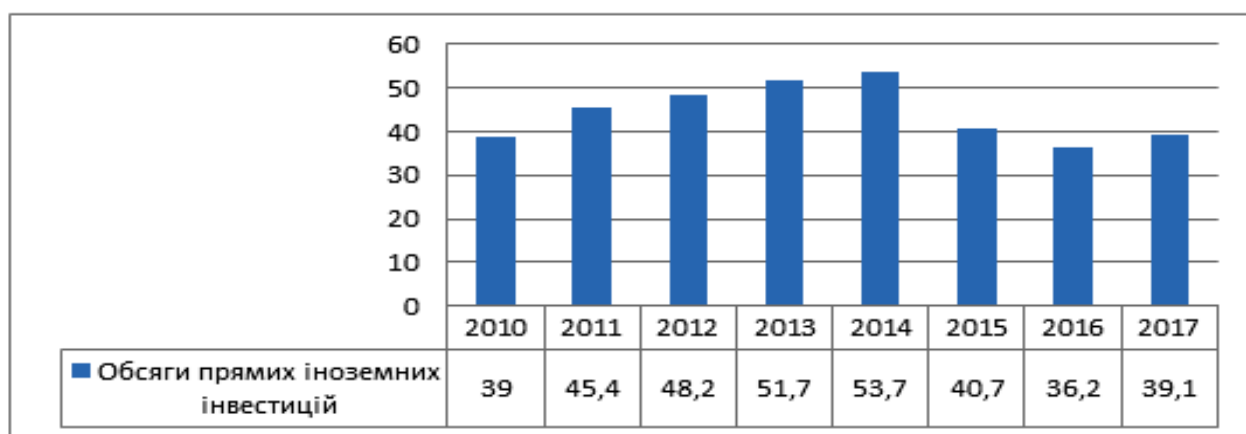

Рис. 1. Динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку України за 2010–2017 рр. (млрд. дол. США)

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Обсяги освоєння капітальних інвестицій господарюючими суб'єктами України в 2017 році становили 412,8 млрд. грн., що на 22,1 % більше від обсягу капітальних інвестицій в порівнянні із 2016 роком (рис. 2).

14 березня 2019 р.

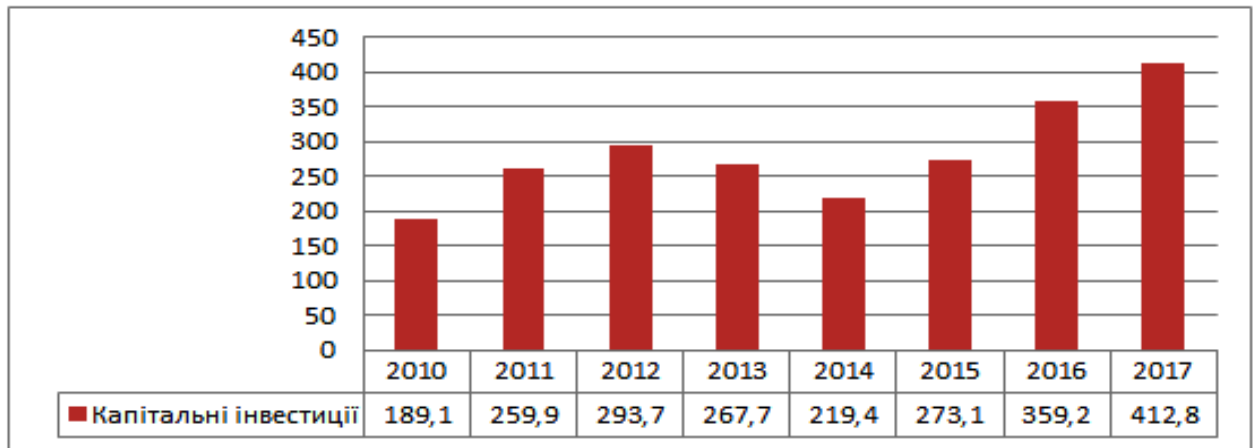

Рис 2. Динаміка обсягів капітальних інвестицій підприємств України за 2010–2017 рр. (млрд. грн)

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Основними сферами економічної діяльності, відповідно до обсягів освоєння капітальних інвестицій в 2017 році, були: промисловість – 33,1%, будівництво – 12,3%, сільське, лісове і рибне господарство – 14,0%.

Основними проблемами, які гальмують процес залучення іноземних інвестицій в українську економіку, є наступні:

- залучення іноземних інвестицій здійснюється в умовах кризових процесів;
- нестабільне вітчизняне законодавство, що зумовлює відсутність надійних гарантій щодо захисту для іноземних інвесторів;
- невирішеність питання стосовно надання в приватну власність земельних ділянок під об'єкти, які приватизуються;
- незначний рівень інфраструктурного розвитку, який міг би забезпечити швидкий оперативний зв'язок нашої держави з іншими державами.

Основними напрямками вирішення вищезазначених проблем, а також можливими шляхами поліпшення інвестиційного клімату в Україні загалом, є наступні:

- створення надійної правової основи для стимулювання і залучення приватних інвестицій в інститути розвитку;
- розробка плану дій щодо формування сприятливого інвестиційного клімату;
- розвиток державно-приватного партнерства в підтримці інвестиційної та інноваційної діяльності;
- забезпечення постійної взаємодії органів виконавчої влади і підприємців, покращення інформаційного супроводження реалізації інвестиційних проектів;

- розвиток програм довгострокового кредитування індивідуальних інвестицій;
- впровадження механізмів участі індивідуальних інвесторів в операціях на фінансовому ринку;
- створення в Україні ефективного механізму протидії корупції [1, с. 1083].

Отже, удосконалення процесу залучення іноземних інвестицій є важливим завданням у ході реформування національної економіки. В результаті дослідження сучасного стану залучення іноземних інвестицій в українську економіку було виявлено ряд проблем, які стримують даний процес. Основними проблемами є недосконалість нормативно-правової бази щодо регулювання інвестиційної діяльності, а також несприятливий інвестиційний клімат в країні, що спричинений, перш за все, загостренням економічної та політичної кризи в Україні.

Вважаємо, що розглянуті проблеми іноземного інвестування в Україні задля їхнього усунення, потребують, перш за все, нагального прийняття відповідних рішень органами державної влади, котрі, в свою чергу, повинні бути націлені на досягнення паритету між короткостроковими інтересами окремих іноземних інвесторів, а також одержанням довгострокового ефекту для вітчизняної економіки загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колеватова А.В. Сучасний стан залучення іноземних інвестицій в економіку України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 22. С.1080-1084
2. Офіційний сайт Державного служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Про режим іноземного інвестування: Закон України 19 березн. 1996 року №93/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>

Болдова А. А.,

к.пед.н., доцент кафедри фінансових ринків,

Болдова Ю. А.,

здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМАТИКА ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Глобальна фінансова нестабільність в Україні викликана тим, що сегменти фінансового ринку розвиваються нерівномірно, більшість із них є слабкими і дуже залежними від впливу міжнародних ринків.

Проблеми фінансової нестабільності України та її інтеграції у міжнародні економічні відносини пов'язані із ступенем зрілості фінансового ринку. Загальновідомий показник ринкової капіталізації внутрішнього ринку дозволяє не лише давати оцінки конкретним ринковим центрам, а й використовувати динаміку цих показників при стосунках з іноземними кредиторами. Прикладом ролі і місця України у міжнародних економічних відносинах можуть бути характерні для фінансової глобалізації рейтинги провідних корпорацій світу, що будуються за ознаками ринкової капіталізації [3].

В Україні не сформована інфраструктура фінансового ринку, зокрема це ринок землі, відсутність дієвих механізмів зниження енергоємності вітчизняного ВВП та високий рівень залежності країни від зовнішньоекономічної кон'юнктури. Проте, важливою тут є не лише ефективна економічна політика, а й брак загальнолюдських цінностей, втрата довіри населення до фінансової системи країни, споживчий характер сучасного суспільства, орієнтація економічної науки на суто фінансові та економічні результати без належного врахування ролі людини окремо та людства у цілому, за ради яких, власне, повинні функціонувати національні та світова економічна системи [3].

Основним джерелом глобальної нестабільності залишаються розвинуті країни світу тому їх вплив спричиняє наступні актуальні ризики для розвитку українського фінансового ринку:

1. традиційного експорту та падіння цін на ринках промислової сировини;
2. високий рівень цін на енергоресурси, що імпортує Україна;
3. висока вартість та нестабільні умови надання зовнішнього фінансування банківському сектору;

4. звуження можливостей доступу до міжнародних ринків капіталу [3].

Для того щоб зміцнити позиції українського фінансового ринку на міжнародному рівні, варто збільшити кількість наукових розробок, інноваційних підходів до вирішення фінансових проблем, надати ваги кадровому забезпеченню та обмежити залежність фінансово-економічних питань від політичного впливу. Незалежність цих двох сфер дозволить підходити до розвитку фінансового ринку не заангажовано та посилить позитивний вплив на його глобальний характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Болдова А.А. Ринок фінансових послуг України: глобалізаційний аспект / А.А. Болдова, В.Ю. Мойко //: Зб. наукових праць НУДПСУ [Електронне наукове фахове видання] – 2012. – С. 72–79. – № 1. Електронний ресурс : режим доступу http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/znpnudps/2012_1/pdf/12baauga.pdf
2. Житар М.О. Стан та перспективи розвитку фондового ринку в умовах фінансової нестабільності економіки України / М.О. Житар // Економіка і організація управління. – 2016. – № 1 (21). – С. 93–101.
3. Степанюк Н.А. Глобальна фінансова нестабільність: реалії та перспективи / Н. А. Степанюк. // Ефективна економіка. – 2014. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_1_44.

Бриштіна В. В.,

*к.е.н., доцент кафедри банківської справи
та фінансового моніторингу,*

Шевченко О. О.,

*здобувач вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ЯК ЧАСТИНА НОВОЇ СИСТЕМИ ВАЛЮТНОГО НАГЛЯДУ

На сьогоднішній день банківська система України знаходиться в умовах кризи. Проблема валютного регулювання та валютного контролю стає все більш актуальною і значущою. Це зумовлено тим, що, з одного боку, є об'єктивна необхідність держави регулювати і контролювати

14 березня 2019 р.

рух транснаціональних потоків з метою підтримки стабільності національної валюти і платіжного балансу країни, а з іншого – необхідність лібералізації національного валютного законодавства та приведення його у відповідність до міжнародних норм.

Сьогодні система валютного регулювання та контролю є занадто зарегульованою, складною та надмірно бюрократизованою, валютне законодавство містить суперечності, об'єктивно зумовлені тим, що воно досі перебуває на стадії формування і не має чітко вираженої системи побудови валютних норм. Усунення недоліків чинного валютного законодавства є можливим тільки в разі наявності блоку законів України, конкретизованих відповідними підзаконними нормативно-правовими актами органів спеціальної компетенції [3].

Для того щоб врегулювати валютне законодавство в нашій державі з 07.02.2019 був введений в дію Закон України «Про валюту та валютні операції». Відповідно до цього закону запрацює нова система валютного нагляду, яка базується на ризик-орієнтованому підході. Замість тотального валютного контролю за усіма операціями запроваджується кардинально новий підхід, який будується на принципі: «менше ризиків – менше уваги, більше ризиків – більше уваги» [1].

Для бізнесу новий підхід у валютному нагляді означає зняття низки бюрократичних бар'єрів і необхідності звітувати перед банками щодо будь-якої валютної операції. Для Національного банку України (НБУ) як органу валютного нагляду і банків як агентів валютного нагляду це означає зменшення навантаження на департаменти, які займаються валютним контролем і фінансовим моніторингом [1].

Сутність ризик-орієнтованого підходу валютного нагляду полягає в тому, що лише в разі наявності у фахівців НБУ при виїзній перевірці сумнівів щодо здійснення банківських операцій банками, що перевіряються, останні будуть надавати підтвердження, зокрема документальні, що сутність таких операцій є прозорою та зрозумілою, і вони не пов'язані з уникненням вимог, встановлених валютним чи санкційним законодавством, законодавством у сфері фінансового моніторингу або запровадженими НБУ заходами захисту.

У рамках ризик-орієнтованого нагляду гнучкішою і прозорішою стане також процедура визначення заходів впливу за порушення, які виявляються НБУ під час перевірок.

З 7 лютого 2019 року запрацював новий порядок застосування заходів впливу до банків. Попри можливість, як і раніше, застосовувати

такі заходи впливу як письмове застереження, призупинення окремих видів операцій та накладання штрафів, під час обрання конкретного заходу впливу і розміру санкцій НБУ застосовуватиме ризик-орієнтований підхід, який враховуватиме як суттєвість порушення, так і відповідні дії банку, що спричинили порушення [2].

Банки зможуть послабити нагляд за більшістю операцій бізнесу, які не матимуть ознак сумнівних операцій. Також скасовується вимога щодо складання банками обов'язкового письмового висновку про результати аналізу клієнтської операції. Разом з виведенням з-під нагляду дрібних операцій на суми до 150 тис. грн. впровадження такого ризик-орієнтованого нагляду зменшить часові та адміністративні витрати бізнесу, а також полегшить навантаження на блок фінансового моніторингу в банках [2].

Нова система валютного регулювання залишає НБУ право запроваджувати заходи захисту у сфері валютних операцій у разі виникнення обставин, що загрожують стабільності фінансової системи.

Зокрема, це може бути регулювання обов'язкового продажу частини валютних надходжень та граничних строків розрахунків за операціями експорту-імпорту, запровадження лімітів на здійснення окремих валютних операцій, встановлення правил здійснення операцій, пов'язаних із рухом капіталу [1].

Рішення про застосування заходів впливу до банку буде ухвалюватися колегіальним органом НБУ у складі представників різних департаментів, що забезпечить об'єктивність рішення і його відповідність вчиненому порушенню. Адекватний захід впливу визначатиметься з урахуванням всебічного аналізу, зокрема сум операцій, систематичності, причин та наслідків вчиненого порушення.

Отже, нова система заходів впливу кардинально відрізняється від попередньої та буде гнучкішою, ризик-орієнтованою та наведеною, насамперед, на упередження порушень, які несуть значні негативні наслідки. Вона чітко окреслює для банків зони їх уваги і дозволить їм відрізняти сумнівні операції від всіх інших та концентрувати увагу виключно на таких транзакціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] // Національний банк України. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>.

2. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 р. № 2473-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 30. – С. 239. - Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>

3. Крупко Я. Деякі питання вдосконалення валютного законодавства України [Електронний ресурс] / Яна Крупко // Підприємство, господарство і право. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.pgr-journal.kiev.ua/archive/2018/8/29.pdf>.

Вергелюк Ю. Ю.,
*к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

МОЖЛИВОСТІ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Матеріальним підґрунтям реалізації інвестиційної діяльності є фінансові ресурси, що формують інвестиційний капітал. Структура та склад інвестиційного капіталу у межах певної країни залежить від рівня її розвитку, інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості. Справедливо стверджувати, що інвестиційна активність в країні – індикатор її розвиненості та конкурентоспроможності. Зважаючи на низьку активність інвестиційної діяльності, пасивну участь приватних структур, держави та іноземних інвесторів у фінансуванні інвестиційної діяльності в Україні, можна стверджувати про наявність ряду стримуючих факторів: політична нестабільність, рівень захищеності прав інвестора, відсутність дієвих стимулів. При цьому, розвиток та фінансування інвестиційної діяльності в Україні відбувається в край несприятливих макроекономічних умовах. Саме тому, диверсифікація джерел фінансування інвестиційної діяльності – актуальний та одночасно складний напрям досліджень.

Ключова роль інвестицій полягає в тому, що вони створюють економічну базу для вирішення соціально-економічних проблем, тому виникає необхідність раціонального управління інвестиційною сферою, що дозволить концентрувати інвестиційні ресурси на своїй території для поліпшення ділового клімату. У зв'язку з цим питання фінансування

інвестицій як найважливішого елемента інвестиційного процесу набувають особливої актуальності і значущості [1, с. 5].

Динаміка фінансування капітальних інвестицій в Україні у 2015-2018рр. яскраво ілюструє нерівномірність участі різних джерел у фінансуванні інвестиційної діяльності. Серед основних джерел фінансування інвестицій: кошти державного бюджету, кошти місцевих бюджетів, банківські кредити, самофінансування, кошти домогосподарств, що спрямовувались на будівництво житла, а також кошти іноземних інвесторів. В Україні традиційно найвагомішим джерелом фінансового забезпечення інвестування виступають кошти самих підприємств, які тезаврують прибутки у свою чи інші види діяльності. Така частка самофінансування вказує на те, що суб'єкти господарювання не мають змоги споживати чи перерозподіляти результати своєї діяльності, а натомість знову вкладають їх у розвиток бізнесу. Це обумовлюється відсутністю доступу до інших джерел фінансування.

Частка бюджетного фінансування інвестиційної діяльності в Україні демонструє зростання: якщо у 2015 році становила 7,8 % то в 2017 році зросла до 12,7%. Якщо подивитись на структуру бюджетного фінансування, то можна відзначити, що зростання даної частки відбулося за рахунок фінансування із місцевих бюджетів, частка ж фінансування інвестицій із Державного бюджету залишається мізерною. В Україні активно розвивається державно-приватне партнерство у фінансуванні інвестиційної діяльності. Можна припустити, що збільшення частки бюджетного фінансування інвестиційної діяльності відбулось саме за цей рахунок. За даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на 1 січня 2016 року на засадах державно-приватного партнерства реалізується 177 проектів [2].

Найбільшою є частка самофінансування у фінансуванні інвестиційної діяльності в Україні та перебуває на рівні 70%. В останні роки прослідковується незначна тенденція до її зменшення, проте це не є свідченням вирівнювання чи покращення ситуації, а лише демонструє розриви між темпами зростання частки самофінансування та загального обсягу інвестицій.

В Україні спостерігається постійне зменшення частки банківського кредитування в структурі джерел фінансування інвестиційної діяльності. Якщо у 2014 частка банківського кредитування становила 9,9% то у 2017 році показник зменшився до 6,6%, що можна класифікувати як вкрай негативне явище, адже свідчить про недоступність банківських

14 березня 2019 р.

кредитних послуг для суб'єктів господарювання, а також про високі ризики, що супроводжують даний процес.

При цьому, науковці вважають іноземні інвестиції найбільш якісним та перспективним джерелом інвестицій для організації чи підприємства (звичайно за умови, що ці інвестиції не походять із офшорних зон чи є результатом махінацій із метою уникнення оподаткування або відмивання "брудних" коштів), але за умов економічної нестабільності вони, фактично, є одним із нестабільних джерел фінансування інвестиційної діяльності [3, с.22].

Причинами таких негативних тенденцій стало погіршення політико-економічної ситуації в Україні, що розпочалось в кінці 2013 року і триває досі. Також, динаміка частки коштів іноземних інвесторів у структурі джерел фінансування капітальних інвестицій ілюструє спадаючу тенденцію і так мізерної частки.

Отже, неоднакова участь джерел фінансування та концентрація самофінансування інвестиційної діяльності демонструє низькі можливості диверсифікації фінансування. В більшій мірі, така ситуація з фінансуванням інвестиційної діяльності є відображенням стану та можливостей економіки. Проте, за допомогою державних стимулюючих заходів, можливості диверсифікації фінансування інвестиційної діяльності можуть бути збільшені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Черняева Е. С. Финансирование инвестиционной деятельности в Республике Мордовия: современные тенденции и проблемы. Региональное развитие: электронный научно-практический журнал. – 2015. – № 2. – С. 1–7.

2. Довідка щодо стану здійснення державно-приватного партнерства: Міністерство економічного розвитку та торгівлі. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6b08c354-a6fd-4ace-8c57-41829defda5c&title=DovidkaSchodoStanuZdiisnennia> (дата звернення: 01.02.2019).

3. Гарасим М. П., Лобода Н. О. Логістика інвестиційних процесів як фактор економічного аналізу. Науковий вісник НЛТУ України. – 2018. – № 4. – С. 20–25.

Данькевич А. П.,
к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ВПЛИВУ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Розвиток фінансової системи України має органічно вписуватись у загальну стратегію реформування національної економіки, забезпечення її конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі, зменшення її відставання від розвинутих країн. Ефективне функціонування фінансової системи сприяє розбудові політики фінансової модернізації, важливою складовою якої є фінансова стабілізація.

Фінансова система жодної країни не функціонує ізольовано: величезні фінансові ресурси транснаціональних корпорацій і мультинаціональних банків, зростаючі транскордонні фінансові трансакції, інтенсивне формування новітніх механізмів та інструментів світового фінансового ринку породжують фінансову глобалізацію. Під впливом останньої виникають неоднозначні і суперечливі тенденції розвитку фінансових систем, в яких відображається позитивний і негативний вплив глобалізації. Так на основі фінансової глобалізації спостерігається реальне економічне зростання багатьох національних економік; з'являються нові можливості для економічної диверсифікації світових фінансових потоків; зростають інвестиційні ресурси, які вкладаються в країни, що розвиваються. Інтеграція фінансових ринків, збільшення трансграничних потоків капіталу, зміна в базі інвесторів є позитивними наслідками глобалізації. Але водночас з'являються вкрай негативні тенденції розвитку національних фінансових систем, а саме:

- відбувається зростання темпів розповсюдження імпульсів нестабільності фінансової системи з однієї країни або групи країн до інших;
- посилюється ризик закриття позицій в період різкої зміни макроекономічних показників та зростають обсяги вивозу іноземного капіталу, передусім з банківської сфери;
- активізація ризикового використання залучених коштів, прийняття фінансово-кредитними установами на себе значного ризику, виникнення у ряді випадків загрози банкрутства.

Ці тенденції здатні набувати значного поширення в умовах циклічності розвитку світової економіки. Глобалізовані фінансові ринки вражають економіку більшості країн, про що свідчать дані останньої економічної кризи. Як зазначає Дж. Стігліць, «в сучасних умовах усі частини фінансової системи тісно взаємопов'язані, а сама вона займає в економіці центральне місце, і тому збій у діяльності одного великого фінансового закладу може зруйнувати функціонування усієї системи». Так, глобалізація міжнародної фінансової системи характеризується складним взаємно переплетінням кризи ліквідності, фінансової кризи та кризи капіталістичної економіки як соціальної моделі. Основними причинами розгортання кризи міжнародної фінансової системи, на нашу думку, є проблеми, які накопичувались протягом тривалого періоду, а саме:

- по-перше, надлишок нагромадженого капіталу в економічно розвинутих країнах і пошук можливостей його використання в умовах значного перегріву цим капіталом економічної системи розвинутих країн. Необмежене і сприятливе кредитування на ринку іпотечного житла, що супроводжувалось спекулятивним ціноутворенням на об'єкти нерухомості посилює кризу споживання;
- по-друге, недотримання оптимального співвідношення кредитних ресурсів над вкладеними депозитами, веде до виникнення дефіциту ліквідності в фінансово-кредитних установах;
- по-третє, фінансова експансія, яка посилюється на основі випереджального зростання спекулятивного фінансового капіталу у порівнянні з капіталом, що обслуговує реальний сектор, зростання питомої ваги прибутку, що спрямовується на споживання, порівняно з потребами його нагромадження у реальному секторі;
- по-четверте, валютна експансія справляє негативний вплив на фінансові системи більшості країн. Режим керовано-плаваючих валютних курсів проведення антициклічної та врівноважуючої платіжний баланс монетарної політики у єдності її грошово-кредитної та валютно-курсової складових дозволяє цим країнам розповсюджувати валютні та фінансові шоки на інші країни.

Для України характерним є незавершений характер ринкових та інституціональних перетворень, що обумовлює трансформацію ланок фінансової системи (фінансового ринку, страхових фондів і страхового ринку, державних та місцевих бюджетів, державного кредиту та інших) і вимагає чіткого законодавчого урегулювання їх взаємодії.

Реалізація означених аспектів удосконалення умов розвитку фінансової системи України дозволить не лише забезпечити її позитивний вплив на динаміку макроекономічних показників, але й сприятиме покращенню структурно-функціональної взаємодії її окремих ланок. Самодостатня фінансова система є основою для врегулювання боргової проблеми, запорукою для підвищення інвестиційної привабливості економіки, фінансової стабільності, досягнення високого кредитного рейтингу держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базидевича. – 7-ме вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2008. – 719 с.
2. Основи економічної теорії: політ економічний аспект: Підручн. / Відп. ред. Г.Н. Климко. – 4-те вид., перероб. і дон. – К.: Знання-Прес, 2002. – 615. – (Вища освіта ХНІ століття).
3. Поченчук Г. М. Сучасна світова фінансово-економічна криза в контексті теорії економічних циклів / Г.М. Поченчук // Сучасна економічна динаміка в контексті парадигми економічного розвитку Й.А. Шумпетера: Матеріали XX міжнародної науково-практичної конференції (14 Поченчук Г. М. 15 жовтня 2011 р.). – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 336 с.
4. Стиглиц Дж. Е. Крутое пике: Америка и новый экономический порядок послеглобального кризиса / Стиглиц Джозеф; [пер. с англ. В. Лопатка]. – М.: Эксмо, 2011. – 512 с. – (Экономика: мировые тенденции).

Діденко Л. В.,
к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Саламаха Ю. В.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

На фінансову стійкість банків особливий вплив мають як зовнішні фактори, що характеризують чинники економічної системи, так і внутрішні фактори, що обумовлені внутрішніми процесами, які відбуваються в конкретних банках і в банківській системі в цілому.

Фінансову стійкість прийнято трактувати як якісну характеристику фінансового стану банку, що визначається достатністю, збалансованістю та оптимальним співвідношенням банківських ресурсів і активів за умови підтримання на достатньому рівні ліквідності, платоспроможності, зростання прибутку та мінімізації ризиків. Фінансова стійкість комерційного банку може бути оцінена якістю активів, достатністю капіталу та ефективністю діяльності. Комерційний банк є фінансово стійким, коли має стабільний капітал, ліквідний баланс, вважається платоспроможним і задовольняє вимогам до якості капіталу.

На фінансову стійкість банківської системи впливає безліч факторів, які залежно від якісних характеристик їх впливу мають як позитивне, так і негативне значення. На зменшення рівня фінансової стійкості банків можуть впливати наступні фактори: зниження якості банківських активів; втрата довіри з боку вкладників, що підтверджується фактом відтоку депозитних коштів; зниження ліквідності; зменшення капіталізації банків; скорочення ресурсної бази банків; зростання процентних ставок; збільшення обсягів неповернутих валютних кредитів; складнощі із залученням нових інвестицій, зумовлені кризовими явищами на європейських фінансових ринках та зниженням кредитних рейтингів значної частини українських банків.

Проблеми, пов'язані з ліквідністю, можуть виникати з неспроможності банку планувати ліквідність і завчасно прогнозувати можливу незбалансованість між строками й сумами погашення розміщених активів і строками й сумами виконання зобов'язань. Результативність функціонування подібного механізму як системи залежить також від ступеня впорядкованості його елементів, їх взаємодії та спрямованості щодо досягнення основної мети.

Механізм управління фінансовою стійкістю не є статичним утворенням, а постійно перебуває в динамічному розвитку. Тобто, необхідність враховувати конкретні економічні умови, в яких функціонує банк і відповідно до змін в економічному середовищі вносити певні корективи до механізму управління фінансовою стійкістю є важливим аспектом виходу банку з кризового стану.

На сьогодні для банківській системи України актуальним постає ще одне важливе питання пошуку нових засобів забезпечення фінансової стійкості банків, зокрема через розроблення та запровадження фінансових інновацій у банківську діяльність. Впровадження фінансових інновацій у діяльність банку відбувається в контексті фінансового

інжинірингу, який являє собою процес розробки і застосування інноваційних механізмів, технологій, інструментів і рішень у галузі фінансів для вирішення проблем у системі фінансового управління для досягнення конкретних фінансових цілей, зокрема забезпечення його фінансової стійкості.

Житар М. О.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Л. Л.Тарангул,
Чамор Г. С.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Проблема забезпечення фінансової безпеки економіки країни займає одне з визначальних місць у макроекономічній політиці розвинених держав світу. Перш за все, це пов'язано з тим, що фінансова безпека виступає основою сталого й самостійного розвитку країни, а також основою забезпечення її національної безпеки в цілому. Разом з тим, рівень фінансової безпеки держави суттєво залежить від інновацій, активізації та стимулюванні інноваційного розвитку й модернізації інноваційної сфери. Тобто, в сучасних умовах господарювання найбільш очевидним є той факт, що найважливіше місце в забезпеченні значного економічного зростання провідних держав світу займає саме інноваційна діяльність.

Відповідно, у забезпеченні власної фінансової безпеки провідні країни все більшим чином покладаються не на військовий чи ресурсний потенціал, а на максимальну реалізацію власного науково-технічного потенціалу, що виступає основою успішного протистояння зовнішнім та внутрішнім загрозам економічній безпеці, підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки, зростання якості життя населення й гарантування політичної та соціально-економічної стабільності у суспільстві [1, с. 37].

Тобто, однією із складових фінансової безпеки держави є розвиток науково-технологічної безпеки, що характеризується станом науково-технологічного та виробничого потенціалу держави, що дає змогу забезпечити належне функціонування національної економіки, яке достатнє

для досягнення та підтримки конкурентоспроможності вітчизняної продукції, а також гарантування державної незалежності за рахунок власних інтелектуальних і технологічних ресурсів.

На жаль, економіка України характеризується значним технологічним відставанням, що становить загрозу її фінансовій безпеці. Так, характерними для України є низькі значення ключових показників інноваційної активності вітчизняних підприємств, що є свідченням того, що їх продукція переважно є не інноваційною і, відповідно, неконкурентоспроможною. В загальному обсязі реалізованої промислової продукції тільки 9,8% мають ознаки інноваційної, тоді як в Європейському союзі цей показник перевищує 75%. Відставання України за кількістю інновацій становить загрозу економічній незалежності, а отже, й безпеці країни. Тобто, можна стверджувати, що й на сьогоднішній день застосування інновацій як одного із головних чинників збільшення рівня фінансової безпеки в Україні майже не здійснюється. Не менш важливою проблемою інноваційного забезпечення фінансової безпеки економіки є низька якість інновацій, тобто наявне технологічне відставання й застарілий технологічний укладів, високий рівень зношеності та відсталість вітчизняного виробництва на основі безперервного процесу пошуку, підготовки та реалізації нововведень [2, с. 267].

Разом з цим, слід відзначити, що зміцнення фінансової безпеки економіки України на основі поліпшення інноваційного розвитку повинне проводитися із врахуванням факторів, які гальмують інноваційну активність. До яких відносять: низьку інноваційну активність підприємств; низький рівень сукупного обсягу державного фінансування науки; нестачу власних коштів підприємств, які виступають головним джерелом фінансування науково-технічних розробок; скорочення чисельності виконавців науково-технічних робіт; низьку розвиненість інноваційної інфраструктури; відсутність цільових програм розвитку інноваційного підприємництва; недостатній рівень належної системи науково-технологічного прогнозування; недостатній рівень інвестування; відсутність механізмів стимулювання великих корпоративних структур до комерціалізації результатів наукових досліджень; наявність недосконалого законодавчого механізму захисту інтелектуальної власності.

Ліквідація вищезазначених факторів сприятиме прискоренню структурної перебудови національної економіки на інноваційних засадах, активізації інноваційної діяльності та зміцненню рівня фінансової безпеки національної економіки. Таким чином, все перераховане вимагає

від нашої держави розроблення та здійснення власної стратегії реалізації інноваційного розвитку, як основи забезпечення необхідного рівня її економічної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дубик В.Я. Активізація участі України в новому технологічному укладі як шлях інноваційного прориву і нарощення прибутковості / В.Я. Дубик, О.Б. Осідач // Інноваційна економіка. – 2014. – № 2. – С. 31–39.
2. Матковський А.В. Інноваційна складова в системі забезпечення економічної безпеки держави / А.В. Матковський // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2014. – Т. 1, Вип. 1 (10). – С. 326–330.
3. Zhytar M. Financial architecture as the base of the financial safety of the enterprise / M. Zhytar, O. Sosnovska // Baltic Journal of Economic Studies, Vol. 4 (2018) No. 4, Riga 2018. – P. 334-340.
4. Кужелєв М.О. Концептуальні засади ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку України / М. О. Кужелєв, М.О. Житар // Збірник наукових праць учених та аспірантів «Економічний вісник університету», Переяслав-Хмельницький, 2015. – С. 14–18.

Клименко Д. Б.,
*к.е.н., доцент кафедри банківської справи
та фінансового моніторингу,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ПЛАТІЖНИЙ ПРОСТІР В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Платіжну систему представляють як систему механізмів, які служать для переказу грошових коштів між суб'єктами господарювання, для розрахунку за платіжними зобов'язаннями, що виникають між ними. Тобто, платіжна система розуміється як набір платіжних інструментів, банківських процедур і, як правило, міжбанківських систем переказу коштів, поєднання яких забезпечує грошовий обіг разом з інституційними та організаційними правилами та процедурами, що регламентують використання цих інструментів та механізмів.

У більшості розвинутих країн платіжна система складається з кількох самостійних систем, кожна з яких задовольняє вимоги окремої платіжної сфери. Такі системи можна класифікувати за різними характеристиками та ознаками. Виходячи з того, яку роль відіграють платіжні системи відповідно до характеру здійснюваних платежів, розрізняють:

- системи міжбанківських розрахунків, які призначені для здійснення платіжних трансакцій між банками, обумовлених виконанням платежів їхніх клієнтів або власних зобов'язань одного банку перед іншим. Для них необхідною стадією є транспортування документа між банком платника та банком одержувача за допомогою однієї із систем електронних міжбанківських розрахунків;

- внутрішньобанківські платіжні системи створюються, щоб забезпечити найбільш сприятливі умови щодо проходження платежів між установами, що належать до однієї групи. При цьому розрахунки виконуються через систему кореспондентських рахунків у центральній установі, яка виступає як банк банків відповідної структури. В середині структури може також створюватися єдиний центр для виконання клірингу та розрахунків;

- системи «клієнт-банк» використовуються банками, які пропонують платіжні послуги своїм клієнтам на базі сучасних технологій. Так, нині все більшого поширення набуває банківське обслуговування вдома, або «домашній банк» – комплекс послуг щодо надання клієнтам банків фінансової інформації, а також здійснення за їх ініціативою різних банківських трансакцій з передаванням інформації телефонними каналами або через двосторонню систему кабельного телевізійного зв'язку;

- системи масових платежів, які широко використовуються у розвинених державах світу. Незважаючи на те, що традиційні безготівкові платіжні інструменти (чеки, платіжні доручення тощо) достатньо розповсюджені, останнім часом усе ширше впроваджується система масових (споживчих) платежів з використанням пластикових карток. У цих системах задіяні кредитні картки, дебетні картки, «електронні гаманці», а також картки для отримання грошей з банківських автоматів.

Одним з компонентів системи, що знаходиться у стані впровадження є національна система масових електронних платежів, яка являється внутрішньодержавною банківською багатомітентною платіжною системою масових платежів, де розрахунки за товари та послуги, одержання готівки та інші операції здійснюються за допомогою платіжних смарт-карток за технологією, що розроблена Національним банком України.

Концептуальна мета побудови системи НСМЕП є здобуття нею соціально-орієнтованого та загальнодержавного значення.

Систему було запущено 2001 року. Основна мета створення системи – сприяння розбудові, поширенню та масовому використанню на території України в умовах відкритої конкуренції з закордонними платіжними системами Національної системи масових електронних платежів.

Перші платіжні смарт-картки були випущені за технологією, що розроблена НБУ.

2013 року було проведено модернізацію системи. Побудовано центральний маршрутизатор, розрахунково-кліринговий центр, здатний забезпечити маршрутизацію та проведення розрахунків з використанням платіжних карток з магнітною смугою та EMV-чипом.

2016 року було змінено назву, логотип та слоган на «Український платіжний простір» (скорочено «ПРОСТІР»).

Держателі платіжних карток «ПРОСТІР» можуть здійснювати оплату за товари чи послуги, а також отримувати готівку в банкоматах банків-учасників системи

Пасажири київського метро можуть розрахуватися за проїзд безкоштовними картками, це можна зробити на турнікеті за допомогою карток MasterCard та «ПРОСТІР».

ПАТ «Укрпошта» приєдналося до національної платіжної системи «Український платіжний «Простір» як еквайр. Відтепер підприємство зможе обслуговувати клієнтів, які користуються картками даної платіжної системи. Це сприятиме розширенню платіжної інфраструктури для здійснення безготівкових платежів і дасть змогу збільшити обсяги безготівкових розрахунків в Україні, особливо в невеликих містах і селах

Наразі учасниками системи є 48 банків. Зокрема, картки системи випускають Ощадбанк, Укргазбанк, ПриватБанк, Райффайзен Банк Аваль, Правекс Банк, Полікомбанк, Банк «Глобус»

Крім того, Ощадбанк планує виплату пенсій внутрішньо переміщеним особам за допомогою карток «ПРОСТІР», ці ж картки водночас є пенсійними посвідченнями.

На картці має бути зазначено дані про власника і його електронний цифровий підпис. Термін дії такого посвідчення як платіжної картки встановлюється до трьох років за умови проходження фізичної ідентифікації отримувача у відділеннях банку перші 2 рази щопівроку, після цього – щороку. Електронне пенсійне посвідчення є платіжною картою до закінчення терміну дії, незважаючи на термін призначення пенсій.

Користувачі ПАТ «Укрзалізниця» [7] можуть придбати залізничні квитки за допомогою картки ПРОСТІР. Оплата квитків доступна на офіційному сайті Укрзалізниці або за допомогою мобільних додатків Укрзалізниці на базі операційних систем iOS та Android.

Які переваги вбачають вбачаються при впровадженні національної платіжної системи «Простір»:

- альтернатива міжнародним платіжним системам.
- вартість користування для банків значно менша, ніж у міжнародних платіжних системах.
- відсутність валютних коливань, розрахункова валюта системи — гривня.
- це локальна платіжна система, що впливає на рівень шахрайських операцій:
- основна маса подібних операцій відбувається не в тій країні, де були видані платіжні картки.

Щодо подальших планів розвитку системи увага фокусується наступними напрямками роботи:

- переказ з картки на картку (P2P-перекази)
- аналог 3D Secure
- безконтактні розрахунки
- мобільний гаманець з NFC

Крім того, з подальшим розвитком і впровадженням національної системи «Простір» необхідними елементами ефективного її функціонування є:

— нормативно-правова база, що регулює платіжні відносини, має створювати сприятливі умови для забезпечення потреб нормального функціонування платіжної системи;

— бухгалтерська і технологічна модель є основним операційним механізмом здійснення платежів, що ґрунтується на принципах бухгалтерського обліку і звітності, включає платіжні інструменти та механізми переказу коштів;

— технологічна інфраструктура є основою життєздатності платіжної системи. Вона включає, зокрема, програмні та технічні засоби обробки та передачі даних, обслуговуючий персонал тощо;

— захист інформації як сукупність програмно-технічних, нормативно-правових, адміністративно-організаційних засобів.

Зазначене вище окреслює напрями подальшого вдосконалення національної електронної платіжної системи, яке ми вбачаємо у розвитку

національної системи масових електронних платежів, впровадження якої в промислову експлуатацію ще тільки розпочинається. Ці обставини актуалізують проблему дослідження перспектив розвитку національної електронної платіжної системи «Простір».

Застосування національної системи електронних платежів «Простір» дозволить прискорити здійснення розрахунків та обігу коштів, зменшити документообіг, знизити вірогідності фальсифікації міжбанківських розрахункових документів, посилити контроль за станом грошової маси в державі, знизити збитки держави та підприємців від низької швидкості виконання розрахунків та використання підроблених платіжних документів; підвищити можливості комерційних банків і Національного банку України контролювати здійснення платежів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Платіжні системи: навч. посіб. /О. Д. Вовчак, Г. Є. Шпаргало, Т. Я. Андрейків. К. : Знання, 2008. 341 с
2. Пиріг С.О. Аналіз карткового ринку України: перспективи розвитку / С.О. Пиріг // Економічний форум. –2013. – № 3. – С. 190–196.
3. Плісак Т.О. Ринок платіжних карток: сутність, властивості, показники розвитку / Т.О. Плісак, Л.О. Нетребчук // Вісник Мукачівського державного університету. – 2016. – Випуск 4. – С. 312 – 318
4. Національна платіжна система ПРОСТІР. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://prostir.gov.ua/prostir/>

Ковернінська Ю. В.,
*к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЩОДО СТРАХУВАННЯ КІБЕРРИЗИКІВ

В умовах розвитку цифрової економіки та широкого використання різного роду інтернет-ресурсів у світі дедалі більше виникає потреба щодо захисту та мінімізації негативних наслідків впливу кіберризиків.

У звіті «Allianz Risk Barometer on Top Business Risks 2018» висвітлені результати щорічного дослідження глобальних ризиків від страхового холдингу Allianz, які засвідчують, що серед глобальних ризиків

14 березня 2019 р.

друге місце у світі посіли кібер-ризик. Натомість лише п'ять років тому вони займали 15-е місце. Річні втрати світової економіки від кіберзлочинності в 2017 році перевищили 600 млрд. дол. і склали 0,8% від світового ВВП [4].

Оскільки профілактика кіберризиків не гарантує стовідсоткового захисту від них, політика ризик-менеджменту багатьох компаній світу обов'язково включає інструменти «пізнього реагування» – страхування від кіберризиків. На відміну від превентивних заходів, страхування дозволяє компенсувати втрати від реалізованої кіберзагрози, якщо її так і не вдалося уникнути [1].

Кіберризик являють собою ймовірність виникнення збитків через збій у системі інформаційних технологій організації. За своєю суттю кіберризик – найскладніші та найбільш системні ризики, з якими стикаються компанії, що зберігають персональну інформацію, укладають угоди через мережу чи просто використовують Інтернет у своїй діяльності [3, с. 164-165]. Кіберризик можуть виникати як внаслідок навмисних дій кіберзлочинців, так і не навмисних дій персоналу компанії чи інших осіб або бути результатом збоїв у системі.

У багатьох розвинених країнах страхування кіберризиків набуло широкого поширення. Згідно з даними, представленими 2018 року на конференції ОЕСР по розкриттю потенціалу ринку кіберстрахування, сьогодні рівень охоплення цими послугами в 37 країнах з розвинутою економікою досягає 50-60% серед компаній-представників великого бізнесу. Обсяг глобального ринку страхування від кіберризиків в 2017 р оцінювався приблизно в \$ 2,5 млрд. І він продовжує зростати: очікується, що до 2021 року він досягне \$ 10 млрд. [5].

У зарубіжній практиці існують різні варіанти страхових полісів. Так, базове покриття (першочергове) зазвичай містить захист від втрати або пошкодження цифрових активів, крадіжок, вимагання, впровадження шкідливих програм, вірусів, покриття витрат на оборону, розслідування проблеми [2, с. 115-116]. Можливе і комплексне страхування. Комплексні страхові продукти забезпечують не лише відшкодування збитків за конкретним переліком застрахованих ризиків, а включають супутні допоміжні заходи щодо попередження настання випадків порушення безпеки даних та заходи щодо «реабілітації» організації після кіберінциденту [6]. Типова структура комплексного страхового продукту у кіберстрахуванні може включати три елементи: профілактику настання страхового випадку, передачу ризиків (страхування) та мінімізацію наслідків після настання кіберінциденту.

Отже, можна стверджувати, що в сучасних реаліях функціонування світової економіки кіберризиків набувають значних масштабів, що доводить необхідність вживання заходів щодо мінімізації збитків, які можуть виникнути в результаті реалізації окреслених ризиків. Активізація використання такого нового виду страхування як кіберстрахування може суттєво зменшити негативні наслідки від реалізації кіберризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Как компании страхуют киберриски в Украине. URL: <https://delo.ua/special/kak-kompanii-strahujut-kiber-riski-v-ukraine-3474/>
2. Приказюк Н. В., Кукурудзяк М. В. Можливості використання страхування для захисту від кіберризиків. Економіка в контексті інноваційного розвитку: стан та перспективи: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (Ужгород, 13–14 лютого 2016 р.). Ужгород: Гельветика, 2016. Ч. 2. С. 115–118.
3. Приказюк Н. В., Кукурудзяк М. В. Прогресивний досвід зарубіжних країн у вирішенні проблем розвитку кіберстрахування. Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка». 2016. Вип. 2. С. 164–168.
4. Allianz Risk Barometer Top Business Risks 2018. Allianz SE and Allianz Global Corporate & Specialty SE survey. URL: <https://www.agcs.allianz.com/insights/white-papers-and-case-studies/allianz-risk-barometer-2018/>.
5. Organisation for Economic Co-operation and Development. URL: <http://www.oecd.org/>
6. Practical Strategies to Address Cyber Risk in Your Business. Lewis Brisbois Bisgaard & Smithsurvey. URL <http://www.iii.org/sites/default/files/docs/pdf/cyberrisk-111814.pdf>.

Ліснічук О. А.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів імені Л. Л.Тарангул,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ

Сучасні умови господарювання вимагають постійного формування актуальної обліково-звітної системи, яка зможе задовільнити запити різних груп користувачів з метою прийняття правильних та ефективних управлінських рішень, і, як наслідок, забезпечити нарощування виробничих потужностей підприємств, збереження конкурентоспроможності на існуючих ринках збуту продукції та вихід на нові. На сьогоднішній день головним інструментом для цього є фінансова звітність, яку складають за вимогами Національних та Міжнародних стандартів. Метою фінансової звітності є висвітлення повної, неупередженої та достовірної інформації про поточний стан і результати діяльності підприємства.

Проблемами фінансового прогнозування та стратегічного аналізу фінансової звітності присвяченні дослідження Є. Брігхема, Т. Головка, С. Сагової, А. Поддєрьогіна, Л. Лахтіонової. В їх роботах розглянуто питання методів та моделей прогнозування фінансових звітів, проте недостатньо висвітлені питання удосконалення методики стратегічного аналізу показників фінансової звітності.

Розгляд інтегрованої звітності як нової парадигми звітності дозволить зовнішнім та внутрішнім користувачам надати комплексне уявлення про ключові фактори створення вартості на даний момент і в майбутньому на основі подання набору фінансових і нефінансових показників. Основний зміст поняття «інтегрована звітність», розглянуто підходи до її складання та структуризації, що дозволило визначити ключові аспекти, що відображаються у інтегрованій звітності. Проте, складання інтегрованої звітності – це не заключний етап і тому необхідно впровадження методів, інструментів, підходів, які дозволять ефективно аналізувати її дані та створюють можливості для прийняття більш обґрунтованих управлінських рішень. На основі поєднання досвіду попередніх дослідників запропоновано методику визначення якості діяльності підприємства за показниками інтегрованої фінансової звітності, завдяки якій стає можливим комплексне оцінювання стану підприємства. [2]

Фінансова звітність, яка на сьогоднішній день має практично встановлені елементи та форми, неодноразово ставала предметом дослідження, у зв'язку з чим накопичено досить широкий досвід щодо її аналізу та напрямків використання результатів такого аналізу. Наприклад, за традиційною практикою аналізу фінансового стану підприємства виділяють такі загальні методи, як: горизонтальний, вертикальний (структурний), трендовий аналіз, аналіз відносних показників (коефіцієнтів), порівняльний аналіз та факторний аналіз. На практиці для аналізу факторів фінансового середовища підприємств досить широко використовують PEST, SNW та SWOT-аналіз; аналіз сценаріїв; портфельний аналіз та інше. Для оцінки фінансового стану використовують показники забезпеченості фінансовими ресурсами, платоспроможності, фінансової стійкості, прибутку, рентабельності, оборотності. Для оцінки якості управління фінансами компаній використовуються показники, запропоновані у стандарті з управлінського обліку «Вимірювання ефективності підприємства» (Statement on Management Accounting «Measuring entity performance»; SMA 4D): чистий прибуток і прибуток на акцію; ринкова вартість компанії; рентабельність інвестицій (ROI); залишковий дохід (як модифікований підхід до визначення залишкового доходу можна розглядати економічну додану вартість – EVA); грошовий потік. [1]

Отже, у світовій та вітчизняній теорії та практиці вже накопичений достатній досвід інтегральної оцінки фінансового стану підприємств. Це такі відомі комплексні показники, як індекс Альтмана, модель Спрингейта, модель Ліса, Ж. Депаляна. Але, головним недоліком зарубіжних моделей аналізу є те, що вони майже непридатні для вітчизняних умов господарювання через їх постійну модифікацію та удосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дубинська О. С., Методичний підхід до аналізу фінансової звітності вітчизняних підприємств / О. С. Дубинська // Молодий вчений. – 2017. – № 4(44). – С. 658-661.
2. Томчук В. В. Інтегрована звітність: новий етап у еволюції бухгалтерського обліку / В. В. Томчук // Фінанси, облік, банки. – 2017. – №1(22). – С. 170-180.

Москаленко Н. В.,
*к.е.н., доцент кафедри банківської справи
та фінансового моніторингу,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ДЕРЖАВНІ ЗАХОДИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Обсяги продукції та фінансових ресурсів, які обертаються в тіньовій економіці, становлять істотну перешкоду для забезпечення розвитку національної економіки та привабливості для інвестиційної з інших країн. Легалізація доходів негативно впливає на суспільство, оскільки порушує інтереси законного бізнесу і репутацію учасників, підриває довіру суспільства до всієї фінансової системи. При цьому, воно створює загрозу економічній безпеці будь-якої держави, оскільки носить транскордонний характер, а гроші, отримані незаконним шляхом, можуть направлятися на фінансування тероризму, сепаратизму і загалом для підриву державної системи управління в будь-якій країні. Систематичні порушення законодавства у бюджетній сфері, значна частка зарплат «у конвертах», постійне вдосконалення схем легалізації доходів отриманих злочинним шляхом – наявність зазначених явищ у державі обумовлює високе значення й актуальність досліджень у галузі протидії відмиванню коштів, отриманих злочинним шляхом.

Зростання обсягу операцій з легалізації злочинних грошей негативно впливає на надходження коштів бюджетів різних рівнів. Крім того, тіньові схеми використання цінних паперів суттєво знижують рівень інвестиційної привабливості вітчизняного ринку для іноземних інвесторів. Значний негативний вплив дані операції мають на стан довіри фізичних і юридичних осіб до фінансових установ [3].

Деструктивні фактори, що дають можливість отримувати та легалізувати доходи є наступні:

- висока частка тіньової економічної діяльності і неофіційних доходів населення;
- корумпованість в державних виконавчих, правоохоронних і судових органах влади;
- недосконалість механізмів контролю і моніторингу на фінансовому ринку, порушення міжнародних стандартів регулювання фінансової діяльності;

- низька комунікація з іноземними правоохоронними органами та можливості обміну фінансовою інформацією;
- законодавче закріплення конфіденційності фінансових операцій, недосконалі вимоги до прозорості фінансових операцій і власності на активи, складність виявлення бенефіціарних власників;
- недосконале валютне регулювання та інших фінансових операцій. Здійснення підприємствами, фінансовими організаціями та установами операцій із залученням офшорних компаній;
- існування фінансових інструментів, включаючи акції та облігації, за якими допустима виплата коштів «на пред'явника»;
- доступ фінансових інститутів до міжнародних центрів торгівлі золотими злитками, торгівлі дорогоцінним камінням і коштовними металами [1].

Нині процес протидії легалізації доходів має бути направлений на:

- виявлення слідів походження доходів, отриманих із незаконних джерел;
- виявлення осіб, які отримали (отримують) протиправні доходи й тих, що ініціюють сам процес відмивання;
- позбавлення зручного й оперативного доступу до коштів, отриманих з незаконних джерел;
- усунення умов для безпечного й комфортного використання коштів, отриманих з протиправних джерел;
- усунення умов для безпечного інвестування в легальний бізнес [2].

Надзвичайно важливим є не лише дослідження з боку державних органів процесів легалізації доходів, існуючих схем і підходів, але й виконання основної місії фінансового моніторингу України - попередження та ліквідація спроб цього негативного процесу. Тому необхідні посилення заходів щодо відстеження й виявлення протиправних схем за рахунок:

- постійного моніторингу та виявлення нелогічних, невігідних операцій;
- посилення уваги до невідповідності обсягу операцій та доходів учасників;
- систематичного відстеження наявності компрометуючої інформації (сумнівне минуле, загублений паспорт, відсутність стабільного доходу тощо);
- постійного використання комерційних баз даних;

- посилення співпраці з підрозділами фінансової розвідки інших країн;
- систематичної перевірки внутрішніх документів за базами даних державних органів країни;
- підвищення кваліфікаційного рівня відповідальних працівників, які можуть бути мимовільно задіяний у процесах відмивання доходів;
- визнання на загальнодержавному рівні необхідності контролю торгівлі цифровими коштами неорганізованими користувачами комп'ютерних мереж.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костюченко О. Є. Правові умови та шляхи вдосконалення системи фінансового моніторингу в банку / О. Є. Костюченко, К. А. Кривуля // Еконо-мічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2012. – Вип. 9 (4). – С. 205–214.
2. Типології легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, з використанням готівки. Департамент фінансових розслідувань. Державна служба фінансового моніторингу України, 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sdfm.gov.ua/content/file/site_docs/2011.
3. Форум проти «тіні» в економіці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://delo.ua/news-companies/dijte-uchasniki-forumu-proti-tini-v-ekonomici-visunuli-vimogi-336196/>

Нечипоренко А. В.,
*к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ

Державні фінанси тісно пов'язані з розвитком економіки, специфікою історичного розвитку форм та методів ведення господарської діяльності. Стрімкий розвиток державних фінансів є однією з необхідних умов функціонування національної економіки. Визначення факторів та особливостей, що забезпечують стимулюючий вплив державних фінансів на соціально-економічний розвиток країни надає змогу удосконалити

модель суспільного розвитку, впроваджувати дієві механізми та інструменти досягнення макроекономічної стабілізації у сучасних умовах.

Проблеми макроекономічної стабілізації та економічного зростання останніми роками знаходяться в центрі уваги вчених та практиків. У суспільстві відбулося розуміння того, що економічне зростання потрібне для забезпечення соціально-економічного прориву у напрямі створення постіндустріального суспільства. Ключовим чинником економічного зростання, як свідчить досвід розвинених країн, є інвестиції в людський капітал, в якість життя населення. Для створення передумов до прогресивного інвестиційного клімату розвитку економіки необхідним є посилення державного впливу на її параметри з метою пристосування до зовнішніх умов, що динамічно змінюються. Очевидно, що досягнення стійкого економічного зростання вимагає пошуку більш ефективних заходів державного впливу по оптимізації структури інвестицій, усуненню структурних диспропорцій, що накопичилися [1, с. 14].

Основне призначення державних фінансів полягає в тому, що через різноманітні фінансові структури держава цілеспрямовано впливає на виконання таких завдань економічного і соціального розвитку суспільства, як: інвестиційно-інноваційний розвиток, забезпечення прав і свобод людини, соціальних гарантій та інших заходів. Важливе місце у призначенні та ролі державних фінансів належить формам і методам мобілізації фінансових ресурсів та характеру здійснення їх перерозподілу.

Варто зазначити, що під стабілізацією економіки розуміється процес приведення економічної системи в стабільне становище, для якого характерним є ряд ознак. Однією з важливих ознак закінчення економічної кризи і початку періоду стабілізації може бути зменшення чисельності безробітних. Цей висновок ґрунтується на припущенні про те, що після спаду в економіці досягти колишніх обсягів випуску продукції вдається за рахунок проведеної під час спаду оптимізації виробництва. Така оптимізація можлива при скороченні кількості робочих місць, тобто при зростанні безробіття. Якщо у більшості секторів економіки спостерігається зростання випуску продукції, що збігається з підвищенням попиту на робочу силу, то це означає відновлення стійкого економічного зростання, а значить і стабілізацію [2].

У свою чергу, сутність макроекономічної стабілізації полягає у подоланні макроекономічної незбалансованості. Макроекономічна нестабільність полягає у коливанні обсягу національного продукту, рівня цін, зайнятості та відсутності умов для стабільного зростання обсягу ВВП.

У традиційній ринковій економіці коливання цих величин носить в основному циклічний характер. Тому макроекономічна стабілізація зводиться до скорочення амплітуди вказаних відхилень та зменшення глибини спаду. Свій конкретний зміст вона набуває в економічній політиці, яка сприяє наближенню фактичного рівня ВВП до його потенційного рівня і на цьому підґрунті досягнення повної зайнятості та стабільних цін. Тоді в економіці циклічне безробіття практично відсутнє, а рівень інфляції стабільно мінімальний. Загальні риси макроекономічної стабілізації носять універсальний характер [3, с. 159].

Необхідність забезпечення макроекономічної стабілізації в умовах формування інвестиційно-орієнтованої моделі економічного розвитку зумовлюють посилення значення державних фінансів у національній фінансовій системі, що передбачає їх модернізацію в наступних напрямках [4]:

- посилення впливу державних фінансів на соціально-економічний розвиток;
- активізація інвестиційної складової державних фінансів;
- зниження рівня державного споживання та податкового тягара;
- створення ефективної системи управління державними фінансами;
- демократизація, посилення підконтрольності та прозорості державних фінансів та їх складових;
- досягнення оптимального рівня бюджетної децентралізації.

Отже, роль державних фінансів у забезпеченні макроекономічної стабілізації є надзвичайно важливою. Підвищення результативності та ефективності використання фінансових ресурсів держави дає можливість створити кращі умови господарювання, оптимізувати потоки фінансових ресурсів, що перерозподіляються через систему державних фінансів, а також стимулювати економічне зростання та забезпечити подальший успішний розвиток країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алейнікова О. В. Важелі макроекономічної стабілізації в умовах нестабільності національної економіки / О. В. Алейнікова // Економіка та держава. – 2014. – № 6. – С. 13–17.
2. Association agreement: from partnership to cooperation: collective monograph / edited by M. Dei, O. Rudenko. – Hamilton, Ontario: Accent Graphics Communications & Publishing, 2018. – 276 p.

3. Кужелєв М. О. Особливості формування державної фінансової політики в умовах європейської інтеграції України / М. О. Кужелєв, М. О. Житар // Збірник наукових праць Національного університету ДПС України. – 2015. – № 2. – С. 154–163.

4. Рожко О. Д. Роль державних фінансів у забезпеченні макроекономічної стабілізації [Електронний ресурс] / О. Д. Рожко // Наукові вісті Далівського університету. – 2014. – № 11. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdu_2014_11_6

Островерха Р. Е.,

*к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ШЛЯХИ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН

Процеси глобалізації охопили усі складові сучасного суспільства, але для страхового сектору вони є невідворотними і закономірними. Це зумовлює актуальність досліджень щодо готовності вітчизняного ринку страхових послуг до інтеграції у глобальний страховий ринок. Для оцінки такої відповідності порівнюємо показники, що характеризують вітчизняний ринок страхових послуг і страховий ринок розвинених країн (рис. 1).

Показники		
↓		
6,28 %	Частка страхових премій у ВВП	1,4 %
55 %	Частка страхових премій зі страхування життя «life insurance»	7,9 %
45 %	Частка страхових премій з інших видів страхування "non-life insurance"	92,1 %
58,3 %	Частка страхових платежів з особистого страхування	4-5 %
94 %	Рівень охоплення страхового поля	10–15 %
86 %	Рівень страхових виплат	25,1 %
Від 1,5 до 5–6 тис. дол. США	Сума страхових премій на 1 особу	64,4 дол. США

Рис. 1. Тенденції розвитку ринку страхових послуг в Україні та у розвинених країнах (складено за [1, 2, 3,4])

Показники рис. 1 засвідчують жалюгідні, порівняно із розвиненими країнами, обсяги страхових послуг, що спроможний надавати громадянам України вітчизняний ринок страхових послуг. У розвинених країнах у структурі страхових платежів частка «life insurance» становить (55 %), а у структурі «non-life insurance» основною є частка страхових платежів з особистого страхування - 58,3%. В Україні, натомість, переважає майнове страхування із часткою 55,2%, добровільне страхування відповідальності (6,8%) та недержавне обов'язкове страхування (21,3 %) [2], що не відповідає міжнародним тенденціям. Отже, неврівноважена структура страхових премій свідчить про кардинальні відмінності у якості страхового захисту та відображує пріоритети страхової політики у розвинених країнах та в Україні. У розвинених країнах перевага надається довгостроковому страхуванню життя та особистому страхуванню, тобто безпосередньому захисту життя та здоров'я громадян. Крім того, довгострокові види страхування є джерелом надійних інвестицій в економіку країни, яких так не вистачає Україні. Громадянам країни та суб'єктам господарювання загрожують різноманітні ризики, захист від згубного впливу яких може забезпечити лише розвиток та запровадження усіх видів страхування. Це передбачає врівноваження структури страхових премій.

Ризикова функція страхування матеріалізується у компенсації збитків від негараздів, тому основним критерієм оцінки ефективності страхового захисту є рівень страхових виплат. Низький рівень страхових виплат (25,1 %) засвідчує, що громадянам України повертається лише ¼ сплачених ними страхових платежів проти 86 % у розвинених країнах, відповідно, зростання ефективності страхування нерозривно пов'язане зі зростання рівня виплат, що є одним із завдань розвитку ринку страхових послуг в Україні.

Ринок страхових послуг, з одного боку, відшкодовуючи збитки від раптових негараздів, забезпечує стабільну динаміку економічного зростання, а, з іншого – виконуючи роль постачальника інвестиційних ресурсів в економіку також стає передумовою суспільного розвитку країни та підвищення добробуту громадян як основної мети соціально-орієнтованої держави. Це дозволяє його позиціювати одним зі стратегічних секторів національної економіки, а тому розробляти стратегії розвитку, спрямовані як на зростання ефективності страхового захисту, так і зростання обсягів страхових премій. З одного боку, потрібно забезпечити уніфікацію вітчизняного ринку страхових послуг зі світовим страховим

ринком, але з іншого забезпечити його конкурентоспроможність, незалежність, можливість акумулювати фінансові ресурси для інвестування в економіку країни, унеможливаючи виведення страхового капіталу за межі країни.

Основні напрямки модернізації ринку страхових послуг в Україні нерозривно пов'язані з впровадженням:

1) новітніх страхових продуктів, новацій у сфері страхування, пов'язаних з розвитком цифрової економіки, ринку робототехніки та ризиками кібератак, інформатизацією суспільства. При цьому, доцільно звернути увагу на найбільш популярні технологічні рішення, які вже використовуються у страхових проектах і були виявлені спеціалістами McKinsey [5].

2) нових інноваційних каналів реалізації страхових продуктів і надання послуг та ІТ-технологій у роботу страховиків і страхових посередників, призначених як для підвищення якості обслуговування клієнтів, так і пришвидшення процесів просування страхових продуктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1) International Insurance Fact Book 2018. - URL: <https://www.iii.org/publications/2018-insurance-fact-book>

2) Звіт про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за 2017 рік. - URL: <https://nfp.gov.ua/news/1675.html>

3) Пурій Г. М. Страховий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. Ефективна економіка. 2018. № 10. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6609> (дата звернення: 02.02.2019).

4) Кулина Г., Фаріон Я. Світовий ринок страхових послуг в умовах зміни парадигми глобального економічного розвитку // Світ фінансів. 2017. – № 3(52). – С. 48-59.

5) Global insurance review 2016 and outlook 2017/18. Access mode - URL: [review_2016_and_outlook_.html](#).

Перехрест Л. М.,
*к.е.н., доцент кафедри банківської справи
та фінансового моніторингу,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

КОНСОЛІДАЦІЯ ФУНКЦІЙ ІЗ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Фінансовий ринок надзвичайно важливий для сучасної економіки як в національному, так і в глобальному масштабі. Уроки світової фінансової кризи 2008-2009 років свідчать про неготовність державних органів регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ до жорстких і рішучих дій в надзвичайних ситуаціях.

З огляду на це, питання державного регулювання та нагляду за їх діяльністю є на сьогодні надзвичайно актуальним та потребує додаткового вивчення.

В даний час йде пошук нової моделі фінансового ринку, що базується на збалансованому розвитку окремих його сегментів. Результати цього пошуку можуть мати істотне значення для законодавства, визначаючи шляхи його вдосконалення на багато років вперед.

Найпоширенішою та базовою моделлю регулювання діяльності фінансових посередників є секторальна модель. Вона дає змогу регулювати окремі сегменти фінансового ринку (наприклад, банківський, страховий чи фондовий), з огляду на специфіку їх діяльності та функціонування економічних суб'єктів.

Перехідною моделлю щодо регулювання діяльності фінансових посередників між секторальною та моделлю єдиного нагляду є модель розподілу повноважень щодо нагляду за ринком та щодо пруденційного нагляду. Сутність цієї моделі полягає в тому, що наглядові органи розподіляють обов'язки на пруденційний нагляд за діяльністю фінансових установ та на регулювання бізнесу у фінансовій сфері з метою забезпечення його прозорості.

Слід зауважити, що суттєвий вплив на вибір моделі регулювання та нагляду має рівень концентрації фінансового сектора. Перевагу єдиному органу регулювання (мегарегулятора) надають країни з високим і середнім рівнем концентрації фінансового капіталу.

Варто зазначити, що в Україні сформовано секторальну модель регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ.

Наразі серед регуляторів фінансового сектору в Україні знову точаться дискусії щодо зміни моделі державного регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ.

У цьому контексті слід зауважити, що 07 липня 2016 року Верховна Рада України прийняла в першому читанні проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг», більш відомий як «Закон Про Спліт», (далі – законопроект), внесеного в порядку законодавчої ініціативи Президентом України.

Останнім часом законопроект №2413а знову став на порядок денний. Так, 02.10.2018 р. на засіданні Комітету Верховної Ради з питань фінансової політики і банківської діяльності депутати проголосували за передачу в Верховну Раду для розгляду у другому читанні та прийняття його в цілому.

Фактично це означає, що законопроект пропонує існуючу секторальну модель регулювання і нагляду у фінансовому секторі замінити на крос-секторальну, передавши регуляторні та наглядові функції НБУ.

Таким чином, законопроект, підготовлений до другого читання, за своєю суттю суперечить законопроекту, поданому у першому читанні та передбачає перехід від чіткого законодавчого регулювання ринку фінансових послуг до ручного регулювання новими регуляторами за допомогою їхніх нормативних актів, з необмеженими повноваженнями та відсутністю контрольних механізмів.

Не дивно, що подібна серйозна реформа фінансового ринку викликає стурбованість з боку багатьох учасників ринку, оскільки значна їх кількість проводить аналогію з нещодавнім реформуванням банківського сектора. Вони вважають, що дана реформа призведе до ліквідації значної кількості фінансових установ, що відобразиться на споживачах.

Отже, на наш погляд, введення мегарегулятора у вигляді НБУ може призвести до негативних наслідків для розвитку фінансового сектору, оскільки для створення мегарегулятора повинні бути певні економічні і ринкові передумови, які в Україні наразі відсутні.

Водночас, аналізуючи світовий досвід, ми прийшли до висновку, що для здійснення ефективного регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ в Україні, необхідно дослідити питання щодо можливості введення функціонально орієнтованої моделі Twin Peaks, тобто

14 березня 2019 р.

існуючу секторальну модель необхідно трансформувати шляхом передавання всіх повноважень єдиному наглядовому органу та здійснення пруденційного нагляду з боку НБУ.

Зокрема, єдиний орган нагляду буде забезпечувати нагляд на індивідуальній і консолідованій основі за діяльністю щодо надання фінансових послуг.

В той же час, на НБУ повинні покладатись функції щодо встановлення вимог до достатності капіталу та забезпечення пруденційного нагляду за найризикованішими фінансовими установами з метою забезпечення стабільності національної фінансової системи, оскільки НБУ має практику здійснення пруденційного нагляду за банками. Такий пруденційний нагляд НБУ забезпечуватиме у співпраці з єдиним органом нагляду.

Отже, з метою ефективного регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ необхідно в подальшому дослідити питання щодо трансформації існуючої секторальної моделі в функціонально орієнтовану шляхом передавання всіх повноважень єдиному наглядовому органу та здійснення пруденційного нагляду з боку НБУ.

Побоча К. П.,

*к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В умовах подолання кризових явищ в банківській системі та її зміцненні вкрай актуальним питанням постає модернізація банківської системи шляхом запровадження інновацій для підвищення конкурентоздатності вітчизняних банківських установ та зміцненні платоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності. Особливої уваги потребує дослідження інноваційної складової саме продуктової політики банків, яка полягає в постійному оновленні асортименту, появі нових банківських продуктів і послуг, застосуванні сучасних технологій обслуговування споживачів, [1, с. 21]. Сьогодення свідчить про продовження кризових проявів в діяльності банківських установ, оскільки їх кількість продовжує скорочуватись табл. 1.

Таблиця 1

**Кількісні зміни банківських установ в Україні
протягом 2012–2018 рр.**

Показники	Роки						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	01.12. 2018
Кількість зареєстрованих банків, шт.	176	180	163	117	96	82	77
Кількість банків з іноземним капіталом, шт.	53	49	51	41	38	38	37
Кількість банків зі 100% іноземним капіталом, шт.	22	19	19	17	17	18	18
Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	39,5	37,1	43,0	37,9	42,7	43,2	46,3

Джерело: складено автором за даними [2, 3].

За даними таблиці 1 можна дійти висновку, що з 2013 року до грудня 2018 року банків зменшилось на 103 установи. В тому числі і кількість банків з іноземним капіталом мала тенденцію до скорочення. Це свідчить про неефективні заходи антикризового регулювання банківськими установами як на макро- так і на макрорівнях, оскільки демонструє не готовність банківських корпорацій до розгортання кризових ситуацій. Ці процеси в банківській системі негативно відображаються на довірі українців до неї, саме тому необхідним є зміцнення банківської системи шляхом модернізації.

Модернізація в банківських установах відбувається за рахунок впровадження наступних інноваційних змін: зміна структури та вигляду банківської установи; багатоканальна діяльність з поєднанням нових і традиційних технологій та інструментів, самообслуговування, дистанційне обслуговування, телефонні центри; віртуальні банківські та фінансові технології: управління банківськими рахунками, готівкові розрахунки, електронний підпис, укладання договорів; комплексне використання нових інформаційних та комунікаційних технологій для електронного та змішаного (традиційного і нового) маркетингу; нові можливості внутрішнього контролю та аудиту; зміни у кваліфікації робітників: продукт менеджер, консультант, спеціаліст з трансакцій та консультацій; розосередження і організаційне розділення банку на три елементи: поширення послуг, виробнича частина і портфельний банк; оптимізація банківської мережі: сегментація, зміни у філіях і філіальній мережі; комплексне використання нових інформаційних і комунікаційних технологій для

14 березня 2019 р.

електронного і змішаного маркетингу; нові банківські продукти (послуги) на базі нових технологій, нові автомати самообслуговування (моно- і багатофункціональні, інформаційні), [1, с. 22].

Для удосконалення розвитку банківського сектора України та підвищення його ролі в економічній та фінансовій сфері України необхідно:

- здійснювати пошук нових джерел довгострокового фондування і механізми, що гарантують вкладення банками одержуваних ресурсів в кредитування реального сектору;

- мінімізовувати умови, що спонукають банки пріоритетно розвивати споживче кредитування, [4, с. 146].

Національний банк України, як головний регулятор діяльності банківських установ в Україні, з метою подолання кризових процесів у вітчизняній банківській системі також приймає участь в їх модернізації шляхом запровадження наступних нововведень: зміна структури регулятивного капіталу та правил його розрахунку; зміна вимог до достатності банківського капіталу; запровадження коефіцієнту левериджу; формування буферів капіталу; доповнення вимог щодо оцінки ліквідності банків, [5, с. 19].

Банківський сектор України являється запорукою успішного розвитку економіки нашої країни за рахунок розширення інвестиційного кредитування, але для цього необхідним є значний фінансовий капітал, саме тому заходи прийняті Національним банком України являються стратегічно важливими в процесі модернізації вітчизняного банківського сектора.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зверук Л. А., Рибачук В. О. Модернізація національного ринку банківських послуг як стратегічний орієнтир його розвитку (на прикладі ПАТ «Державний Ощадний банк України»). Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». Вип. 1 (1), 2017. – С. 19 – 26.
2. Звіт про фінансову стабільність. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
3. Аналітика. Асоціація українських банків. URL: <http://aub.org.ua>
4. Красношاپка В. В., Колосенко К. О. Банківський ринок України: тенденції та перспективи. Сучасні проблеми економіки і підприємництва. Вип. 19. 2017. С. 141 – 147.
5. Модернізація фінансово-кредитної системи : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 27 березня 2018 р.). Відп. ред.. Н. П. Шульга. Київ: КНТЕУ. 2018. – 160 с.

Полторак А. С.,

*доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ПОВЕДІНКОВИЙ ПІДХІД ДО МОНІТОРИНГУ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

В межах біхевіористичних фінансів, які передбачають тісний діалог між психологами, соціологами та фінансистами, фінансові відносини вивчаються та досліджуються з урахуванням впливу поведінкових важелів, об'єктивно окреслених залежністю «стимул-реакція» [1, с. 197]. Перші праці з вище окресленої проблематики з'явилися у науковому просторі в середині минулого століття.

У 1970-1980-х рр. Д. Канеман й А. Тверські [2; 3] представили «теорію вибору» або «теорію очікувань». З цього часу підвищилась увага наукової спільноти до фінансових аномалій, а неокласична парадигма ефективного ринку стала піддаватися сумніву. Так, науковцями обґрунтовано [2; 3], що у процесі прийняття рішень в реальному житті з урахуванням потенційних втрат та виграшей суттєву роль відіграє суб'єктивізм та, відповідно, існує схильність людей до недооцінки високих ймовірностей та, навпаки, переоцінки низьких. Крім того, найчастіше перевага надається саме уникненню збитків порівняно з отриманням прибутків і, відповідно, суттєво вищі ризики суб'єктивно приймаються скоріше для збереження ситуації, аніж для її зміни.

На нашу думку, теорія перспектив Д. Канемана й А. Тверські [2; 3] має бути врахована у процесі застосування інструментів та методів поведінкового підходу до моніторингу фінансової безпеки держави [4], а саме у наступних сферах:

- застосування експертних оцінок у процесі визначення характеристичних діапазонів індикаторів стану фінансової безпеки держави та вагових коефіцієнтів для них;

- контроль непослідовних та нераціональних ситуацій (відхилення у сторону статус-кво; фінансова поведінка натовпу; інтертемпоральне споживання; когнітивний дисонанс; азартні ігри; фінансові піраміди; інші теорії швидкого збагачення; псевдонаукові вчення, такі як фінансова нумерологія чи фінансова астрологія);

- прийняття рішень, направлених на зміцнення стану фінансової безпеки держави.

Так, стан фінансової безпеки та комплекс превентивних заходів її зміцнення багато в чому обумовлюються особливостями соціального організму, який приймає рішення у процесі забезпечення рівня фінансової безпеки. На поведінку такого соціального організму може суттєво впливати зміни умов зовнішнього середовища.

Використання біхевіористичного або поведінкового підходу до моніторингу фінансової безпеки та розроблення заходів її зміцнення має відбуватись з урахуванням наступних припущень:

- психологічні фактори соціального організму, який приймає рішення у процесі забезпечення рівня фінансової безпеки, можуть спричинити прийняття хибних управлінських рішень та, відповідно, негативно вплинути на процес забезпечення фінансової безпеки держави;

- емоційні фактори соціального організму можуть спричинити прийняття хибних управлінських рішень під впливом емоцій.

Цікавим є спостереження О. М. Підхомного [5, с. 35], який звертає увагу на існування складних ситуацій, коли в цілому сумлінні посадові особи (або дослідницькі групи) приймають рішення, керуючись широко визнаною, однак хибною у даному конкретному випадку науковою теорією. Джерела відповідних загроз є нечіткими, враховуючи те, що будь-які теорії все ж-таки мають винятки. Відповідно, автор наголошує на важливості дослідження проблеми критичного підходу до оцінки наукових розробок у сфері фінансової безпеки [96, с. 35].

Таким чином, серед найбільш вживаних підходів до моніторингу стану фінансової безпеки держави (процесний, системний, ресурсний, програмно-цільовий, ресурсно-функціональний, вартісний та стаціонарний підходи) окреме місце, на нашу думку, займає біхевіористичний або поведінковий підхід, який розглядається як специфічний підхід до спостереження за процесами і явищами, що відбуваються в системі забезпечення фінансової безпеки держави, що базується на поведінкових та гендерних аспектах, та вивчає процеси прийняття управлінських рішень з урахуванням ментальних, психологічних та емоційних особливостей з метою прогнозування та управління поведінкою учасників фінансових відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лелюк С. В. Фінансова безпека економічних систем: системно-біхевіористичний підхід. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. 2015. Вип. 1(1). С. 197–200.

2. Kahneman D., Tversky A. Prospect theory: An analysis of decision under risk. *Econometrica*. 1979. Vol. 47(2). pp. 263-292. DOI: <https://doi.org/10.2307/1914185>.

3. Tversky A., Kahneman D. Advances in prospect theory: cumulative representation of uncertainty. *Journal of Risk and Uncertainty*. 1992. Vol. 5. pp. 297-232. URL: https://www.jstor.org/stable/41755005?seq=1#page_scan_tab_contents.

4. Полторак А. С., Тусова Н. О. Напрями удосконалення методичного інструментарію оцінки стану фінансової безпеки України. *Економічний форум*. 2018. № 2. С. 234-330.

5. Підхомний О. М. Фінансова безпека України: методологія аналізу та стратегічні орієнтири: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2015. 455 с.

Венгуренко Т. Г.,
*старший викладач кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ДО ПИТАННЯ ОЦІНКИ СХИЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ДО БАНКРУТСТВА

Страхова компанія як специфічний суб'єкт сучасного фінансового ринку України має характерні лише їй особливості. Закон України «Про страхування» чітко регламентує діяльність страховика та визначає основні положення, що забезпечують його платоспроможність. Розгляд існуючих критеріїв та принципів схильності страхової компанії до банкрутства дозволить провести не лише превентивні заходи з діагностики банкрутства, відновити платоспроможність страховика, але й зміцнити її фінансовий стан та завоювати довіру та прихильність споживачів.

Критеріями схильності страхової компанії до банкрутства є фактори, які забезпечують фінансову надійність страхової компанії, проте мають дуже низькі показники ефективності.

На початкових етапах розвитку страхової компанії фінансова надійність забезпечується здебільшого розмірами і якістю статутного капіталу, а в подальшому – й іншими елементами власного капіталу, резервним капіталом, вільними резервами, нерозподіленим прибутком. З розвитком страхової діяльності зростає роль таких чинників [1]:

1. Збалансований страховий портфель – результат зусиль страховика протягом не одного десятка років. Адже від величини та якості страхового портфеля залежать головні вхідні та вихідні грошові потоки страховика (суми надходжень страхових премій, обсяги й коливання страхових виплат); склад і величина страхових резервів; інвестиційні можливості; обсяги витрат на ведення справи; фінансові результати і, врешті-решт – ринкова вартість самої страхової компанії.

2. Тарифна політика представляє собою процес розробки, обґрунтування та визначення порядку застосування страхового тарифу. Цей процес є цілеспрямованою діяльністю страховика з визначення, уточнення, впорядкування страхових тарифів з метою забезпечення поєднання інтересів учасників страхових відносин: успішного та беззбиткового розвитку страховика та встановлення раціональної ціни на страхові послуги для страхувальників.

3. Достатність страхових резервів. Склад страхових резервів і їх обсяги залежать від здійснюваних страховиком видів страхування, строків дії договорів, рівномірності розподілу ризиків у часі тощо.

4. Ефективне управління активами, провадження зваженої інвестиційної політики. Акумуляовані страховою компанією страхові премії, а також власні кошти страховика потребують ефективного управління. Вони розміщуються та інвестуються у різноманітні фінансові інструменти з метою збереження їхньої вартості і з метою одержання додаткового доходу.

5. Перестрахування, обумовлене загрозами фінансовій стійкості страховика, пов'язаними з прийняттям на страхування об'єктів зі значною вартістю, незбалансованим страховим портфелем, коливанням технічних результатів страхової діяльності тощо.

Поряд із важливістю практичної реалізації зазначених чинників, не можна обійти увагою й необхідність врахування тих чинників, що пов'язані з обраним Україною курсом на євроінтеграцію. Так, одним з найважливіших аспектів діяльності органів регулювання та нагляду в країнах Європейського Союзу є контроль і регулювання платоспроможності страхових компаній.

Особливістю оцінки платоспроможності страховиків, які надають послуги із ризикових видів страхування відповідно до законодавства ЄС, є співставлення фактичної платоспроможності з такими величинами: нормативною платоспроможністю, мінімальним гарантійним фондом та нормативним гарантійним фондом. При цьому, величина нормативного

гарантійного фонду повинна дорівнювати $1/3$ нормативної платоспроможності.

Особливе місце в попередженні банкрутства посідає його діагностика. Вважається доцільним формувати систему діагностики банкрутства з двох частин [2].

Перша, це експрес-діагностика банкрутства страховика. Вона здійснюється за такими основними етапами: формування системи індикаторів оцінки загрози банкрутства страховика; визначення об'єктів спостереження «кризового поля», котрі реалізують загрозу банкрутства страховика; аналіз окремих сторін кризового фінансового розвитку страховика, що здійснюється стандартними методами; попередня оцінка масштабів кризового фінансового стану страховика; інформаційна підтримка прийняття рішень експрес-діагностики.

Фінансовий блок експрес-діагностики представляє собою набір універсальних показників, що розраховуються на базі основних форм бухгалтерської звітності. У процесі аналізу окремих сторін кризового фінансового розвитку підприємства використовуються такі методи: вертикальний (структурний) фінансовий аналіз; горизонтальний (трендовий) фінансовий аналіз; аналіз фінансових коефіцієнтів; порівняльний фінансовий аналіз; інтегральний фінансовий аналіз, який заснований на моделі Дюпона; аналіз фінансових ризиків.

Друга частина – це фундаментальна діагностика банкрутства страховика. Вона характеризує систему оцінки параметрів кризового фінансового розвитку страховика та здійснюється на основі методів прогнозування та факторного аналізу: повний комплексний аналіз фінансових коефіцієнтів; кореляційний аналіз; SWOT-аналіз; розрахунок індексу кредитоспроможності (модель Альтмана, модель Тафлера, модель Спрінгейта, формула Ліса, модель CREDITMEN, модель R, універсальна дискримінантна модель).

Таким чином, дослідження критеріїв та принципів оцінювання схильності страхової компанії до банкрутства виявило, що основними критеріями оцінки виступають: достатній власний капітал; формування збалансованого страхового портфеля; достатні страхові резерви; ефективна тарифна політика; ефективне управління активами; перестраховування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика: монографія. Черкаси: Черкаський ЦНТІ, 2009. 578 с.
2. Троц І.В. Визначення поняття банкрутства та причини його виникнення у сучасних умовах розвитку. Вісник Дніпропетровського університету. 2016. №5 (2). С. 221-228.

Климчук Н. Я.,
*старший викладач кафедри банківської справи
та фінансового моніторингу,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

УПРАВЛІННЯ НЕЦІНОВИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Для забезпечення бажаної структури, обсягів та рівня витрат за депозитними зобов'язаннями банківські установи використовують цінові та нецінові методи управління залученими коштами.

На сьогоднішній день розвитку ринку банківських послуг в Україні використання цінових методів управління залученими коштами стає все більш обмеженим через те, що підвищення депозитних ставок має певні межі і не завжди може застосовуватися. Тому нецінові методи управління залученими ресурсами з депозитних джерел все частіше стають об'єктом пильної уваги з боку менеджменту банку та підґрунтям для розробки відповідних стратегій, переважно маркетингового характеру.

Крім того, згідно стратегії розвитку банківського сектору в Україні, одним з важливих питань є стимулювання банків по роботі з населенням задля формування ресурсної бази, а також вимоги до адаптації пакета банківських послуг щодо потреб мікро, малого та середнього бізнесу.

За змістом, нецінові методи управління базуються на використанні різних прийомів заохочення клієнтів, які прямо не пов'язані зі зміною рівня депозитних ставок. Як правило до таких методів належать: реклама; високий рівень і комплексність обслуговування; розширення асортименту банківських продуктів; графік роботи пристосований до потреб клієнтів; розташування філій у місцях, максимально наближених до

клієнтів; відкриття відділень «нового формату», надання додаткових безкоштовних послуг, різні акції, тощо.

У зв'язку з посиленням інтеграції і глобалізації банківської системи, вирішення деяких проблем розвитку банківських послуг, у тому числі, необхідності застосування і розвитку нецінових методів управління по залученню ресурсів ускладнюється: зростанням конкуренції з боку небанківських установ, витісненням національних банків з локальних ринків міжнародними банківськими інститутами, необхідністю збільшення ресурсної бази.

Таким чином, ключовим в процесі розробки та використання нецінових методів управління залученням ресурсів з депозитних джерел є саме обґрунтованість маркетингової стратегії банку, яка узгоджується з місією банку.

Як правило, до нецінових методів управління депозитними ресурсами відносять інструменти та напрямки маркетингу. Найбільш розповсюдженим з них є комунікаційна політика, яка є з'єднувальною ланкою між стратегією банку та очікуваним результатом.

Загострення конкуренції на ринку банківських послуг (в тому числі в сегменті депозитних продуктів) зумовило появу дуже перспективного напрямку комунікативної політики банку, а саме мерчандайзингу. Він представляє собою комплекс заходів, які включають розробку та реалізацію методів, що сприяють просуванню банківських продуктів та залучення клієнтів в головні офіси, філії та відділення банків.

Основна та головна мета мерчандайзингу в банківській сфері - просунути та збути банківський продукт, використовуючи різні методи, способи та прийоми. В центрі уваги даного інструменту комунікаційної політики банку є клієнт, тобто те, який продукт він бажає придбати на даний момент часу, з якими параметрами та характеристиками, причому тут основну роль відіграють такі фактори, як доступність продукту банку, зручне розташування установи банку, в якій клієнт має можливість придбати даний банківський продукт, зрозумілість та інформованість стосовно умов придбання банківського продукту, інтер'єр та якість обслуговування, які можуть спонукати клієнта до прийняття остаточного рішення щодо придбання банківського продукту.

Отже, вдале управління неціновими інструментами депозитної політики банку та впровадження інновацій, дозволяє значно прискорити здійснення цілого ряду банківських операцій, що, в свою чергу, набагато спрощує та оптимізує процес банківської діяльності в цілому. Депозитний

14 березня 2019 р.

ринок як невід’ємна складова банківської системи відіграє роль своєрідного індикатора надійності банківського сектору, саме тому на даному етапі економічного розвитку все більше уваги приділяється інноваціям маркетингу депозитних послуг, використанню новітніх технологій, які сприяють збільшенню обсягу залучених тимчасово вільних ресурсів як фізичних, так і юридичних осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Савченко Т. Г. Використання маркетингових інструментів у процесі оцінки клієнтської складової депозитної політики / Т. Г. Савченко В. О. Розгон // Сучасний менеджмент і економічний розвиток: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 01 грудня 2011 р. – 29 лютого 2012 р. / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Сумський державний університет – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://me.fem.sumdu.edu.ua/docs/d013.pdf>
2. Періодичні видання Національного банку України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=15727773&cat_id=36450
3. Успенко В.І., Лубянникова В.В. Сучасний стан депозитної політики // «Молодий вчений» №1 (28), частина 1 – 2016р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [file:///C:/Users/Home/Downloads/molv_2016_1\(1\)_47.pdf](file:///C:/Users/Home/Downloads/molv_2016_1(1)_47.pdf)

Ковальчук А. М.,
*старший викладач кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ НА ПОГАШЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ

У сучасних умовах функціонування централізованої сфери фінансової системи не можливе існування державного бюджету без дефіциту. Одним із наслідків постійного бюджетного дефіциту є збільшення державного боргу.

Бюджетний дефіцит перманентно притаманний державним фінансам більшості країн світу, як розвиненим, так і з ринками, що розвиваються, тому необхідно дотримуватися певних правил щодо напрямків

використання бюджетних коштів, отриманих за рахунок фінансування дефіциту бюджету. Важливо, щоб кошти, які надходять до бюджету внаслідок збільшення державного боргу або продажу державних активів, були спрямовані на інноваційно-інвестиційні проекти (створення або придбання нових активів колективної власності, у тому числі й державної) або на погашення основної суми вже існуючого державного боргу [2].

Нами сформовано основні напрями використання державних запозичень, до яких відносимо погашення державного боргу, фінансування дефіциту державного бюджету та фінансування державних підприємств (рис. 1).

Рис. 1. Основні напрями використання запозичень в Україні [4, с. 221]

Одним із основних наслідків державних запозичень є виникнення державного боргу. При проведенні неефективної фінансової політики державний борг призводить до економічних криз, застою економіки тощо. У таких країнах поступово державні запозичення стають не інструментом стимулювання економічного розвитку, а засобами управління державним боргом. Проаналізуємо основні показники щодо погашення державного боргу (табл.1.).

За даними таблиці 1. бачимо, що обсяги державного боргу за досліджуваний період збільшились на 1 353,49 млрд. грн. та у 2017 році становив 1 833,71 млрд. грн. Обсяги державних запозичень також збільшились з 160,9 млрд. грн. у 2013 році до 478,7 млрд. грн. у 2017 році.

Таблиця 1

**Основні показники щодо погашення державного боргу України,
2013-2017 роки, млрд грн**

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Державний борг	480,22	947,03	1 334,27	1 650,83	1 833,71
Державні запозичення	160,9	322,4	514,1	307,7	478,7
Погашення державного боргу	79,8	120,8	416,6	111,4	363,5

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [1, 3]

Щодо погашення державного боргу, то статистика свідчить про неоднозначну тенденцію.

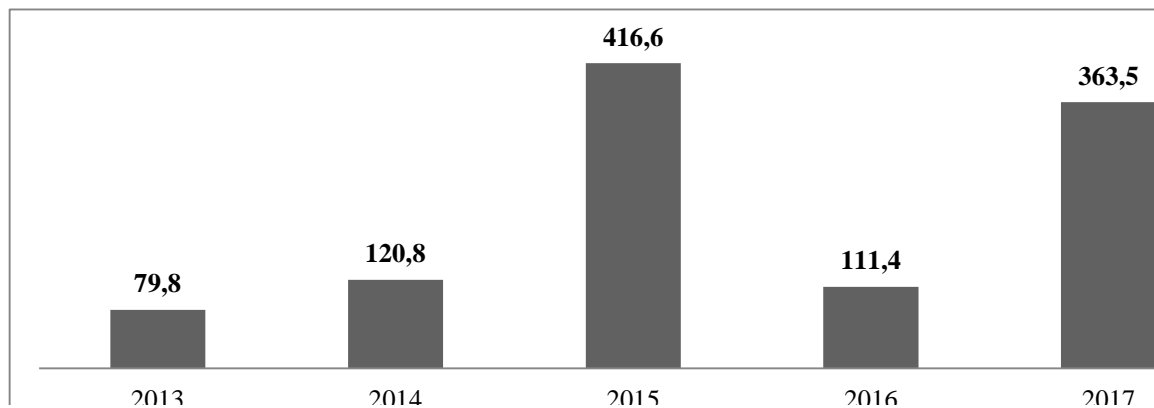

Рис.2. Динаміка обсягів погашення державного боргу, 2013–2017 рр., млрд грн

Джерело: побудовано автором на основі джерел [1, 3]

Із рисунка 2. бачимо, що динаміка погашення державного боргу на протязі досліджуваного періоду була досить неоднозначною. Також, слід зазначити, що з кожним роком розрив між державними запозиченнями та обсягами погашення державного боргу збільшується (табл.1). Так, у 2014 державні запозичення становили 322,4 млрд. грн., а погашення державного боргу тальки 120,8 млрд. грн., у 2015 році ситуація дещо змінилась: розрив скоротився до 97,5 млрд. грн., але у 2016 році аналогічний показник зріс до 196,3 млрд. грн., у 2017 році ситуація дещо покращилась - розрив між двома показниками станови 115,2 млрд. грн. Такий стан державних запозичень та обсягів погашення державного боргу призводить до збільшення державного боргу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/23593>
2. Коляда, Т. А. Джерела фінансування дефіциту бюджету: тенденції у застосуванні та виклики для стабільності державних фінансів України. / Т. А. Коляда// Бізнес Інформ. – 2015. – № 2. – С. 215-222.
3. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua>
4. Стійкий розвиток підприємств у міжнародному економічному просторі: Монографія/За редакцією Ареф'євої О.В. – К.: Видавництво, 2018. – с. 221.

Сафонік Н. П.,
*старший викладач кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

На нинішньому етапі соціально-економічного розвитку країни забезпечення належного функціонування системи соціального захисту населення виступає одним із першочергових завдань держави. Сьогодні Україна стикнулася із значною кількістю проблем, пов'язаних із ефективністю соціального захисту, зокрема для категорій соціально незахищених громадян. Тому прагнення України наблизитись в своєму розвитку до європейських стандартів неможливе без формування дієвої системи соціального захисту населення, яка має бути гендерно-чутливою та адресною, для забезпечення максимальної соціальної справедливості для різних груп чоловіків та жінок в суспільстві.

Метою соціальної захищеності населення є полегшення життя членів суспільства у випадках, коли вони не змогли передбачити, уникнути чи підготуватися до лиха. При аналізі гендерних проблем серед людей з інвалідністю доречно враховувати не тільки різницю у фізичних характеристиках чоловіків та жінок, а й також зв'язок між інвалідністю, можливостями та життєвими реаліями жінок та чоловіків з інвалідністю, що можуть призводити до відмінностей у потребах або пріоритетах [1].

Серед ключових гендерних проблем у сфері соціального захисту і соціального забезпечення осіб з інвалідністю в Україні можна назвати такі:

- збільшення загальної чисельності осіб з інвалідністю. Станом на початок 2018 року в країні проживало 2,6 млн. осіб з інвалідністю [2]. Чисельно серед людей з інвалідністю переважають чоловіки (травми на виробництві, внаслідок поранень і контузій в зоні АТО, ризикована поведінка, низька культура здоров'я та ін.).

- диференціація в оплаті праці жінок і чоловіків. В Україні чоловіки з інвалідністю мають відносно більш високий соціальний статус, ніж жінки з інвалідністю. Чоловіки з інвалідністю є більш конкурентоспроможними на ринку праці, ніж жінки з інвалідністю. Їм у низці випадків легше працевлаштуватись, у них є більше шансів отримати роботу, що відповідає їхньому професійному рівню. У чоловіків з інвалідністю є значно більше можливостей створити сім'ю, причому не лише із жінками з інвалідністю, але і з жінками, які не мають інвалідності. Це пояснюється, насамперед, суттєвим перевищенням чисельності жінок над чисельністю чоловіків (у середньому в Україні на 1 000 чоловіків припадає 1 167 жінок) [3, с.22]. Чисельність працюючих осіб з інвалідністю станом на 01.01.2017 становила 666,8 тис. осіб, у тому числі 533,4 тис. працездатного віку [4, с.32]. Варто відзначити, що серед працюючих осіб з інвалідністю чоловіки складають близько 55%, жінки – близько 45 %. Тому, гендерні відмінності у сфері пенсійного законодавства та дещо нижча заробітна плата жінок-інвалідів призводять до значного гендерного розриву.

Загалом, основними рекомендаціями із посилення гендерної рівності у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю повинні бути наступні:

- здійснювати регулярне ведення статистики щодо положення чоловіків та жінок (хлопців та дівчат) з інвалідністю за віком, статтю, регіоном проживання, видом інвалідності, їх соціально-економічним становищем;

- забезпечити рівний доступ жінок та чоловіків з інвалідністю до усіх послуг на основі їх потреб шляхом усунення гендерних стереотипів;

- регулярно оцінювати рівень бюджетних видатків на людей з інвалідністю та, виходячи із цього, вносити зміни в програми.

Таким чином, незважаючи на той факт, що в Україні впроваджується політика гендерного бюджетування – прослідковуються певні гендерні дисбаланси в сфері соціального захисту осіб з інвалідністю.

Зниження рівня гендерної диференціації серед даної категорії громадян можна шляхом більш ширшого врахування гендерних аспектів при розробці державних програм, що дозволить підвищити загальний рівень прозорості використання бюджетних коштів та рівноправності незалежно від статі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гендерний бюджетний аналіз вибраних програм у Міністерстві соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gutszn.kr-admin.gov.ua/rivnist/minsoc.pdf>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Про становище осіб з інвалідністю в Україні: національна доповідь / Міністерство соціальної політики України, Науково-дослідний інститут соціально-трудових відносин. – Київ: [б. в.], 2013. – 198 с.
4. Соціальний звіт за 2016 рік / Міністерства соціальної політики України. – Київ, 2017. – 67 с.

Татьяніна С. М.,
*старший викладач кафедри банківської справи
та фінансового моніторингу,*
Березинець Ю. В.,
*здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ДЕЯКІ ТЕНДЕНЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

В сучасних умовах банки займають особливе місце в ринковій економіці та перебуваючи у тісному зв'язку з усіма її ланками. Банківський сектор, як центр концентрації та перерозподілу капіталу, істотно впливає на розвиток організацій, галузей та економіки в цілому. Особливо важливого значення набуває питання розвитку банківського сектору, так як з кожним днем саме банки забезпечують сталу роботу мільйонів організацій та людей у взаємодії між собою. У зв'язку із загостренням світових кризових явищ, швидким розвитком потреб суспільства, тенденцією до соціалізації економіки, виникає необхідність у реформуванні

податкового регулювання банківського сектору. Існує багато факторів, які можуть стати на заваді впровадження дієвих податкових стимулів, тому виникає необхідність у дослідженні законодавства в банківському секторі та пошуку шляхів удосконалення оподаткування фінансових результатів банківської діяльності

Дослідження наукових публікацій вказує на те, що окремі питання оподаткування банківської діяльності знайшли своє відображення у працях таких науковців як: Бобкова І. Н., Валюк В. В., Гусєв О. В., Дзюба А. В., Євченко Н. Г., Орлов В. О., Пашкуров Н. П., Петровської Н. В., Попова С. М., Сербіної О. Г., Сіроткіної О. О., Соколовської А. М., Тищенко О. М.

Разом з тим, проблеми оподаткування банків стають все частіше предметом ґрунтовних досліджень вітчизняних вчених, оскільки діюча практика податкового регулювання, як і досвід інших країн, що продовжують здійснювати перехід до ринкової економіки, ще не дозволяють зробити узагальнюючих теоретичних висновків. Більшість робіт вітчизняних економістів спрямована на дослідження механізму адміністрування окремих видів податків банківськими установами та проблеми їх відображення в бухгалтерському обліку. З прийняттям Податкового кодексу відбулося чимало змін в оподаткування банківської діяльності, але при цьому залишається невирішеним питання оптимізації системи оподаткування окремих видів банківських операцій.

В українській економіці банки виступають не тільки платниками податків, вони також виконують роль податкових агентів, та посередників між платниками податків та державою. В багатьох європейських державах, на відміну від України, існують окремо виділені банківські кодекси, складовою яких є банківське оподаткування. У правовій системі України банківське право виділене як окрема ланка, але окреме відокремлення та регламентування оподаткування банківської системи відсутнє. Основними податками, які сплачують банки є: податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, єдиний соціальний внесок, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, податок (плата) на землю.

На сьогодні реформування податкової системи України привело до того, що податковий метод став основним методом мобілізації доходів державного бюджету. Однак процес реформування податкової системи ще не закінчено, адже в окремих секторах економіки все ще існують проблеми в сфері оподаткування, в тому числі і у сфері банківської діяльності.

Податкові методи регулювання мають формувати сприятливі макроекономічні умови для функціонування грошово-кредитної системи, котрі сприяли б її стійкості до кон'юнктурних коливань та перетворили інвестиційні процеси в активний інструмент економічного зростання.

Варто зазначити, що система оподаткування повинна розглядатися не тільки як засіб надходження грошових коштів до бюджету, а і як спосіб регулювання діяльності банків. Безперебійне функціонування банківської системи має надзвичайно важливе значення для економіки в цілому. Мета оподаткування банків повинна полягати в тому, щоб вони залишались стабільними та економічно стійкими платниками податків, забезпечуючи надійне джерело доходів державного бюджету.

Банки як і інші суб'єкти підприємницької діяльності сплачують ряд загальнодержавних та місцевих податків і зборів. Однак центральне місце серед них займають податок на прибуток підприємств та податок на додану вартість.

Обсяги податку на прибуток є найбільшими у структурі податкових платежів, що здійснюють банки, також він є другим за значущістю податком, який формує бюджет. Відповідно до ст. 133 розділу III Податкового кодексу України (ПКУ) платниками податку є юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами [49]. Оскільки основною метою діяльності банків є отримання прибутку, то комерційні банки є платниками податку на прибуток нарівні з іншими підприємствами та організаціями України.

Для вирішення проблем оподаткування в банківській діяльності потрібно запровадити:

1. Окремо виділені банківські кодекси, складовою яких є банківське оподаткування.

2. З метою підвищення капіталізації банку, як однієї з найважливіших умов зміцнення їх фінансової стійкості, та з метою збільшення податкових надходжень до бюджету доцільно розширити базу оподаткування податком на прибуток за рахунок: відновлення оподаткування сум дооцінки іноземної валюти, придбаної банком з метою купівлі-продажу; упорядкування практики створення страхових резервів за активними операціями, але лише під ризику за добросовісними, а не спекулятивними чи шахрайськими операціями; приведення у відповідність з чинними законодавством порядку встановлення розмірів активних та пасивних процентних ставок, що особливо стосується кредитних операцій банків.

3. Створити контролюючий орган за здійсненням оподаткування в Банківській діяльності

Отже, українське законодавство щодо оподаткування банків є недовисконалим, тому у ході податкової реформи необхідно врахувати критичну економічну ситуацію в Україні та сформувати оптимальну податкову політику у сфері оподаткування банків. Внесення змін до законодавства сприятиме підвищенню фінансової стійкості банків, вирівнюванню умов оподаткування банків та інших господарюючих суб'єктів, збільшенню надходжень до бюджету та отримання банками відповідного прибутку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт НБУ / Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

4. Шихман О. Реформування банківського оподаткування до повноцінної ринкової економіки / О. Шихман, // [Електронний ресурс]: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Соціум. Наука. Культура» – Режим доступу: <http://intkonf.org/shihman-o-struk-b-reformuvannya-bankivskogo-opodatkovannya-na-shlyahu-do-povnotsinnoyi-rinkovoyi-ekonomiki/>

Федина В. В.,
*старший викладач кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Ефективний розвиток економіки не можливий без існування відповідних механізмів та фінансових інститутів, які забезпечували б мобілізацію тимчасово вільних фінансових ресурсів, їх розподіл та перерозподіл на комерційних засадах між різними секторами економіки. На сучасному етапі такі механізми та фінансові інститути у своїй структурі поєднують фінансовий ринок. Він створює необхідні умови для переливання капіталів від тих, хто має заощадження, до тих, у кого на цей момент

є потреба у капіталі. Серед значної кількості інститутів фінансового ринку, які беруть активну участь у процесах трансформації заощаджень у капітал, значний потенціал мають недержавні пенсійні фонди, які залучають фінансові ресурси на довгостроковій основі та з метою збереження і примноження вкладають їх у фінансові активи [1, с. 45].

Недержавні пенсійні фонди (далі – НПФ) є фінансовими установами нового типу, працюють вони виключно у сфері пенсійного забезпечення. Основним принципом роботи таких фондів є добровільна участь громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень. Фонд залучає пенсійні внески вкладників, інвестує кошти для їх збільшення та захисту від інфляції, здійснює пенсійні виплати учасникам за рахунок накопичених пенсійних активів. Головна мета функціонування НПФ – забезпечення додатковим доходом учасників фонду після їх виходу на пенсію, оскільки державне пенсійне забезпечення недостатнє.

Кириленко О. вважає, що НПФ як суб'єкти фінансового ринку виконують такі функції:

- формування «довгих інвестиційних ресурсів» (аккумуляція заощаджень населення у вигляді пенсійних внесків);
- диверсифікація ризиків (ефективний розподіл фінансових ресурсів) [2, с. 21].

НПФ, акумулюючи грошові кошти учасників у вигляді пенсійних внесків і, зобов'язуючись примножити їх через інвестування у фінансові інструменти, є інституційними інвесторами.

Перевагами діяльності НПФ як інституційних інвесторів на вітчизняному фінансовому ринку є:

1. Здатність акумулювати значні активи (інвестиційні ресурси) без жорсткої залежності від того чи іншого учасника НПФ, адже виплата пенсійних зобов'язань одному учаснику фонду суттєво не зменшить його інвестиційні можливості.
2. Наявність суттєвих податкових пільг як для роботодавців-вкладників НПФ, так і для адміністратора та компанії з управління активами;
3. Використання у якості об'єктів інвестування фінансових інструментів переважно реальних ліквідних активів, дохід за якими гарантовано державою та відомими компаніями, а також валютними цінностями та нерухомістю, що є передумовою не тільки рентабельності, але й надійності вкладень.

4. Вивільнення коштів, що раніше перебували у формі приватних заощаджень, і трансформація їх у форму інвестиційних ресурсів, що збільшує можливості фінансового ринку.

5. Нівелювання рівня ризиковості інвестиційної діяльності і, відповідно, пенсійних активів вкладників, через визначені на законодавчому рівні обмеження, щодо вкладання капіталу у ті чи інші фінансові інструменти [3, с.38].

Зростання пенсійних накопичень, з одного боку, є великим стимулом розвитку фінансового ринку. Проте, з іншого – пенсійний капітал буде достатнім і адекватним лише за умови, якщо фінансовий ринок досягне необхідного рівня розвитку, коли на ньому активно працюватимуть інститути й пропонуватимуть відповідні інструменти для інвестицій [6, с.390].

Причинами, що перешкоджають розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні є:

- нерегульованість окремих питань законодавчої та нормативно – правової бази щодо діяльності ринку недержавного пенсійного забезпечення;
- недостатній рівень дохідності пенсійних активів;
- обмежений вибір фінансових інструментів, придатних для інвестування в них пенсійних коштів, унаслідок відставання розвитку ринку капіталу від потреб інституційних інвесторів;
- низький рівень фінансової спроможності громадян;
- недостатня зацікавленість роботодавців у фінансуванні накопичувальних пенсійних програм для своїх працівників;
- низький рівень довіри населення до фінансових установ і установ недержавного пенсійного забезпечення зокрема;
- низький рівень фінансової грамотності населення та недостатність роз'яснювальної роботи щодо змісту та ролі системи накопичувального пенсійного забезпечення [5].

Вітчизняні недержавні пенсійні фонди є надзвичайно потенційно потужними учасниками національного фінансового ринку. Для реалізації потенціалу НПФ активну участь у цих процесах повинна брати держава, зокрема вона повинна сприяти забезпеченню надійними та дохідними фінансовими інструментами, розвитку ринку цінних паперів, створенню законодавчої бази відповідної сучасним вимогам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сиротюк Ю. В. Роль недержавних пенсійних фондів на фінансовому ринку України Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії (економіка, право). Вип. 2. 2013. С. 45-49.
2. Кириленко О. П. Недержавні пенсійні фонди як суб'єкти фінансового ринку // Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України: зб. матеріалів IX Міжнарод. наук.-практ. конф. Київ, 2012. С. 26–27.
3. Кузнецова А. Я. Місце і роль недержавних пенсійних фондів на фінансовому ринку України. Вісник Вісник української академії банківської справи. 2009. № 2. С. 35–39.
4. Брагін С., Макаренко О. Недержавні пенсійні фонди на неефективному фондовому ринку: приклад України. Вісник НБУ. 2011. № 1. С. 18–24.
5. Коваленко Ю. М. Розвиток недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Бюджетно-податкова політика: теорія, практика, проблеми. Ірпінь, 2004. Ч.1. С.404–407.
6. Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів: [монографія] / за заг. ред. д.е.н., професора С. В. Онишко. – Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2016. – 452 с.

Шевчук Ю. В.,
*старший викладач кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ФАСИЛІТІ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ФОРМА ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Вирішення завдання удосконалення фінансового забезпечення розвитку медичного страхування України в умовах становлення ринкових відносин вимагає фундаментального переосмислення принципів функціонування закладів охорони здоров'я. Мова йде про здійснення перетворень організаційно-економічного характеру, які мають на меті поєднання

14 березня 2019 р.

медичної та економічної діяльності з метою підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

В Україні створена необхідна нормативно-законодавча база для розвитку державно-приватного партнерства, у тому числі для розвитку медичного страхування. Для регулювання відносин у сфері державно-приватного партнерства в Україні було прийнято спеціальний Закон «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 р. № 2404-VI [1], в якому визначено організаційно-правові засади та основні принципи взаємодії державних партнерів з приватними. В рамках розвитку міжнародної співпраці щодо впровадження державно-приватного партнерства було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо зняття регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства в Україні та стимулювання інвестицій)» [2], що містить низку положень, важливих для полегшення залучення коштів іноземних інвесторів.

На наш погляд, перспективною формою державно-приватного партнерства в Україні може стати фасиліті-менеджмент. Ідея, яка лежить в його основі полягає у тому, що функції медичних закладів можуть бути поділені на профільні³ і непрофільні, які можуть бути передані на виконання приватному партнеру.

Фасиліті-менеджмент – це комплексне управління об'єктом нерухомості (цілісним майновим комплексом) шляхом інтеграції людей та процесів, що передається на аутсорсинг окремим підрядним організаціям чи спеціалізованим ФМ-компаніям [3]. По суті – це контракти підряду для забезпечення медичних закладів окремими видами послуг, в рамках яких приватний партнер надає свої ресурси та технології [3].

Центральною ідеєю фасиліті-менеджменту є розподіл функцій будь-якого підприємства чи закладу на профільні та непрофільні. Профільними функціями закладів охорони здоров'я є функції з надання медичної допомоги та медичних послуг. Непрофільними є організація харчування, надання комунальних послуг, придбання та прання постільної білизни, поставки паливно-мастильних матеріалів, вивезення сміття, прибирання, проведення поточних ремонтів обладнання та приміщень, обслуговування комунікацій тощо. Усі непрофільні функції можуть бути предметом фасиліті-менеджменту.

³ До профільних належать ті функції, для виконання яких безпосередньо було створене відповідне підприємство чи заклад.

На жаль, у вітчизняному законодавстві поняття фасиліті-менеджмент не визначено (у Законі № 2404), так само як і додаткових обмежень щодо ФМ-договорів. Тож з правової точки зору будь-який ФМ-договір – це звичайний господарський договір, який укладається за правилами чинного господарського законодавства України для виконання приватним партнером усіх або окремих непрофільних функцій⁴. Слід відзначити, що в Україні ринок приватних медичних послуг достатньо розвинений, що може вважатися сприятливою умовою для розвитку фасиліті-менеджменту.

Отже, доцільність застосування фасиліті-менеджменту в Україні визначається тим, що значна частина бюджетних коштів неефективно витрачається саме для забезпечення непрофільних функцій закладів охорони здоров'я. Тому така форма державно-приватного партнерства як фасиліті-менеджмент стане дієвим способом економії бюджетних коштів через зменшення витрат на утримання об'єктів нерухомості у галузі охорони здоров'я з одночасним покращання матеріальної бази роботи медичних закладів, а відтак – підвищення якості медичних послуг, економії коштів при оптовій закупівлі медичних матеріалів, продуктів харчування, будівельних матеріалів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI (№ 40, ст.524.). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
2. Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо зняття регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства в Україні та стимулювання інвестицій: Постанова Верховної Ради України від 12.02.2015 № 195-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/195-19>
3. Офіційний сайт Фасиліті менеджменту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://facility-management.shen.ua/ru>

⁴ Способи реалізації ФМ. Перший — шляхом укладення договору управління майном (повний аутсорсинг усіх непрофільних функцій спеціалізованої керуючої компанії). Другий спосіб – це укладення договорів підряду (аутсорсинг окремих функцій). // Бондарев Т., Поливка Н. Реалізація державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я України. Практика управління медичним закладом : щомісячний спеціалізований журнал .– 2011 . № 11. – С. 5866.

Кулікова Є. О.,
здобувач III (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

РЕЗУЛЬТАТИ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ

Початок пенсійної реформи в країні поклав Закон України №2148-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 03.10.2017 [1].

Потрібно зазначити, що з 1 жовтня 2017 року здійснено осучаснення пенсій. Під терміном «осучаснення» розуміється поступове підвищення пенсій. Із загальної чисельності пенсіонерів 11,7 млн. осіб, розмір пенсії підвищено 10,2 млн., або 90 %. Середній розмір пенсії після перерахунку зріс на 561,17 грн. (з 1886,78 грн. станом на 01.07.2017 року до 2447,95 грн. станом на 01.10.2017 року. Всі ці новації привели в підсумку до збільшення мінімальних пенсій до 1452 грн.

В результаті проведення реформи було скасовано особливий порядок виплати щодо 476 тисяч працюючих пенсіонерів, яким виплачувалося лише 85% від розміру пенсій, але не менш 150% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. Закон про введення 15% податку на пенсії для працюючих пенсіонерів був прийнятий 2 червня і набув чинності 1 липня 2016 року [2].

Уряд не планує збільшувати пенсійний вік, проте час виходу на пенсію збираються прив'язати до страхового стажу, який виросте. За проектом пенсійної реформи з 1 січня 2018 року для виходу на пенсію в 60 років буде потрібно 25 років страхового стажу. У 63 роки можна буде вийти на пенсію при стажі від 15 до 25 років.

Починаючи з 1 січня 2019 року особам, які мають страховий стаж 15 років, пенсії за віком призначатимуться в 65 років. Люди, які на момент призначення пенсій не матимуть необхідного стажу, зможуть його придбати (не більше 5 років).

Як з'ясувалося, з моменту старту пенсійної реформи в Україні різко зменшилася кількість пенсіонерів. У Пенсійному фонді в жовтні 2017 року на обліку перебували 11 млн 766 тис. 800 пенсіонерів. А станом на липень 2018 року офіційно в країні нараховувалося 11 млн 441 тис. 400 осіб.

Таким чином, з початку реформи в Україні стало на 325 тисяч 400 пенсіонерів менше. При тому, що згідно зі звітом про кількість

пенсіонерів і суми щомісячних призначених пенсій, чисельність пенсіонерів, які перебувають на обліку в Пенсійному фонді, в 2016 році становила 346 тисяч пенсіонерів, а в 2017 році – 412,7 тисячі.

Незважаючи на проведені зміни, одними з головних вад системи пенсійного забезпечення залишаються низький рівень пенсійних виплат і незбалансованість бюджету Пенсійного фонду України.

Ще один пункт Закону №2148-VIII. Він передбачає щорічне підвищення пенсій на певну суму. Знову ж таки, поки що неясно, як саме буде відбуватися ця процедура і яким буде підвищення. Поки відомо, що перша хвиля системних підвищень повинна відбутися 1 березня 2019 року. Крім того, з 2019 року відбуватиметься автоматична індексація пенсій.

Отже, дивлячись на все вище сказане, можемо зробити висновки, що Україна зараз перебуває у важкому пенсійному становищі, пенсіонери не можуть жити і задовольняти в повному обсязі свої постійні життєві потреби. Кожного дня на вулиці від бабусь або дідусів ми чуємо, як погано жити людині у пенсійному віці в нашій країні. Найближчим часом проблема старіння нації може ще погіршитися, що призведе до зниження пенсійного забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2148-19>.
2. Пенсійна реформа: основні положення // Урядовий кур'єр від 10 квітня 2018 р. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/pensijnareforma-osnovni-polozhennya>.

Попович Л. О.,
здобувач III (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти, асистент,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Всі економічно розвинуті держави усвідомлюють важливу роль держави в підтримці і фінансуванні вищої освіти. Однак обмежені можливості державних, регіональних і місцевих бюджетів, а також розуміння того факту, що вища освіта є не тільки суспільним благом, а й приватним, – призвели в більшості країн до відносного скорочення бюджетного фінансування. Важливою тенденцією є підвищення активності навчальних закладів у позабюджетній сфері з метою збільшення коштів для їх утримання та розвитку. Така ситуація вимагає вивчення зарубіжного досвіду у сфері менеджменту фінансування закладів вищої освіти та імплементації деяких аспектів у практику українських навчальних закладів. До того ж сьогодні вища освіта перебуває у процесі реформ, всі університети прагнуть до розширення фінансової автономії. Це надасть закладам вищої освіти більше фінансових повноважень та обов'язків.

В Україні, як і в більшості розвинутих країн світу, використовується модель змішаного фінансування вищої освіти, в рамках якої в якості джерел фінансування залучаються бюджетні та приватні кошти, зокрема приватні кошти студентів. У той же час концепція фінансування, а відповідно і умови організації прямого фінансування ЗВО і програм фінансової підтримки студентів, в Україні істотно відрізняються від тих, які використовуються в розвинених західних країнах.

З огляду на успіхи Німеччини у фінансуванні закладів вищої освіти, варто зазначити, що вона впевнено крокує до отримання звання «королеви стартапів». Цьому передувало запровадження цілої низки державних заходів з побудувати інноваційних екосистем університетів та підвищення ефективності процесів комерціалізації інновацій при ЗВО. За статистикою, кожен другий стартап в Німеччині виникає не через необхідність отримати істотні прибутки, а швидше завдяки бажанню юних студентів реалізувати свої несподівані і цікаві бізнес-ідеї. Тобто стартапи в Німеччині виникають в інкубаторах при університетах [1].

Аналізуючи досвід Сполучених Штатів Америки у питанні фінансування вищої освіти, то воно формується з таких основних джерел: плата студентів за навчання; спонсорські та благодійні внески; доходи від реалізації додаткових послуг; кошти, які виділяються з бюджету штату (лише для державних ЗВО). Важливу роль приділяють освітнім кредитам, що можуть мати 2 форми погашення: стандартну та у залежності від доходів (лише для державних програм) [2]. У основі освітнього кредитування як механізму фінансування вищої освіти лежить ідея того, що індивіди, які здобувають вищу освіту, повинні самостійно покривати витрати на надання ним освітніх послуг. Освітній кредит дає можливість студентам і абітурієнтам вкладати грошові кошти у власну вищу освіту, тим самим інвестувати у власне майбутнє. Іншим важливим міркуванням, яке лежить в основі концепції освітнього кредиту, є забезпечення рівного доступу до освіти усім верствам населення незалежно від їх соціально-економічного статусу.

У Франції фінансування закладів вищої освіти має два джерела фінансування:

1. гранти Міністерства освіти, що надаються університетам відповідно до результатів оцінки перспективності проведених досліджень;
2. базове фінансування наукової діяльності навчально-дослідних відділів ЗВО, що надається партнерськими дослідницькими організаціями, такими, наприклад, як Національний центр наукових досліджень [3].

Розвиток освіти в межах проекту Горизонт 2020 відбувається через мережі інноваційного навчання (ITN). ITN надає фінансування організаціям для навчання молодих спеціалістів з метою передачі їх передового досвіду в певній науковій сфері, а також інших навиків, що покращує перспективи їх працевлаштування.

Таким чином, закордонний досвід фінансування ЗВО показав, що у світі присутня більша автономія, широкі права і можливості у використанні різних форм фінансування, існування закладів, де державна підтримка займає мізерну частку [5]. Додаткові джерела фінансування повинні надходити в результаті отримання грантів від держави, зарубіжних і вітчизняних партнерів на конкурсній основі; створення партнерств університетів і агропромислових підприємств для розширення обсягів дослідних робіт; венчурні і комерційні джерела фінансування; заохочення держави через непряму фінансову підтримку з застосуванням фінансових інструментів і стимулів для розвитку форм малого бізнесу (модель технопарків, який використовується в університетах усього світу), а також різні форми субсидювання і кредитування інновацій [4]. Для України запозичення такого міжнародного досвіду дасть можливість розробити

нову, більш ефективну систему фінансування вищої освіти та наблизитись до передових країн світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Литвин І. В., Мельник А. В. Формування інноваційних екосистем стартапів на прикладі вищих навчальних закладів Німеччини. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/185.pdf>
2. Проць М. З. Фінансування вищої освіти у США. Молодий вчений. 2017. № 4. С. 429-432. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_4_103.
3. Vaccaro A. Harvard's Endowment Is Bigger Than Half the World's Economies. URL: <https://www.boston.com/news/business/2014/09/25/harvards-endowment-is-bigger-than-half-the-worlds-economies>
4. Кужелев М. А., Житарь М. О. Приоритетные направления финансового обеспечения инновационного развития учреждений общего среднего и высшего образования в Украине. Науковий вісник Херсонського державного університету (економічні науки). № 17. 2016. С. 131-135. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17\(2\)_36](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17(2)_36).
5. Попович Л. О. Зарубіжний досвід функціонування механізму фінансування вищих навчальних закладів. Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. 2017. №19. С. 243–252.

Савченко Ю. М.,

здобувач III (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Паєнтко Т. В.,

д.е.н., професор кафедри фінансів,

ДВНЗ «Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана»,

м. Київ, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КЛАСИФІКАЦІЇ ПЕРЕКЛАДАННЯ ПОДАТКІВ

Перекладання податків виступає багатофакторною та комплексною економічною категорією. Сутність перекладання податків полягає у тому, що в результаті обміну сума податків, будучи одним із ціноутворюючих факторів, перерозподіляється між учасниками обмінних

операцій. Перекладання податків включає сукупність видів і форм, за якими його можна класифікувати та дослідити більш детально сутність даного процесу.

Для того, щоб краще уявити суть процесу перекладання податків, а також повно та доступно надати характеристику напрямів перекладання податків, систематизуємо їх за трьома критеріями класифікації: механізм включення податку в ціну, вид податку та податкова юрисдикція перекладання податків.

Відповідно до першого критерію перекладання податків може мати декілька напрямків, залежно від механізму включення податку в ціну товару чи послуги. Пряме перекладання відбувається від продавця до споживача, за якого на споживача лягає весь податковий тягар через включення податку до ціни виробу. Прикладом може бути будь-який установлений державою непрямий податок, який сплачується виробником, а потім перекладається на покупця – споживача оподаткованого товару. За зворотного перекладання виробник знижує ціну виробу і, таким чином, бере на себе обов'язок сплати податку. Варто підкреслити, що цей вид перекладання зустрічається рідше, ніж перший, але він застосовується, коли податок (прямий або посередній) занадто високий. Цей вид перекладання зустрічався в періоди економічних криз і стосувався непрямих податків.

Перекладання за конкретним видом податку також має свої характерні особливості. ПДВ відноситься до податків, перекладання яких закладено законодавцем уже в механізмі їх стягнення (непрямі податки). ПДВ стягується на кожному етапі руху товару, зазвичай, за єдиною стандартною ставкою, але в платежі цього податку для кожного його платника передбачено «поглинання» вхідних сум цього податку в складі ціни придбаних ним матеріалів, частин, компонентів тощо, і до сплати в бюджет залишається тільки різниця між сумою податку «на оборот» цього платника і всіма «вхідними» сумами податку. Після завершення всіх етапів руху товару ПДВ перетворюється на «чистий податок» на кінцевого споживача (адже він є кінцевою ланкою в обороті товару і йому, відповідно, немає на кого перекладати далі свої податкові платежі).

Що стосується специфіки перекладання податку на прибуток підприємств, варто наголосити на тому, що згідно із сучасним твердженням фахівців та експертів у сфері оподаткування, підприємство, яке встановлює на свою продукцію ціни, що забезпечують максимальний прибуток, не має підстав змінювати ціну або обсяг випуску, в процесі оподаткування

14 березня 2019 р.

прибутку підприємств. Таке співвідношення ціни і обсягу виробництва, яке приносить найбільший прибуток перед вирахуванням податку, так і залишиться найбільш прибутковим та рентабельним і після того, як держава вилучить встановлений відсоток із прибутку фірми у вигляді податку.

Податок із доходів фізичних осіб зазвичай стягується з окремих осіб, тому його майже неможливо перекладати на когось. Але трапляються і винятки: наприклад, виплата доходу у натуральній формі. Тобто будь-які подарунки є додатковим благом у натуральній формі (включаючи оплату медичного страхування, путівок на відпочинок чи лікування, харчування працівників). Роботодавець повинен збільшити об'єкт оподаткування на натуральний коефіцієнт, а потім «утримати» і заплатити ПДФО. Але справа в тому, що утримувати немає звідки, тому податок фактично сплачується за рахунок роботодавця.

Важливим та значимим критерієм класифікації перекладання податків є поділ перекладання податків за податковою юрисдикцією на таке, що відбувається в межах країни, й таке, що виходить за межі країни. Перший випадок включає в себе в тому числі і вище описані механізми перекладання податку на додану вартість, податку на прибуток та податку на доходи фізичних осіб, але при умові, що сплачується цей податок в межах тієї ж країни, в якій і виник об'єкт оподаткування.

Для переведу фінансових ресурсів за межі податкової юрисдикції, в якій фактично відбувається господарська діяльність, підприємницькі структури використовують різноманітні схеми, найбільш поширені з яких: лізингова, агентська, а також схеми експорту, імпорту, володіння активами, продажу бізнесу, використання нематеріальних активів, в результаті яких відбувається розмивання бази оподаткування прибутку підприємств.

Отже, в даному дослідженні було поглиблено вивчення явища перекладання податків як економічної категорії, зокрема, через розробку класифікації перекладання податків за трьома критеріями: механізм включення податку в ціну, вид податку та податкова юрисдикція перекладання податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутенко А.І. Подолання асиметрії в податковій системі України / О. В. Бондаренко, Н. Л. Шлафман, А. І. Бутенко // Економічний вісник Донбасу. - № 3(45). – 2016. – С.121-129.

2. Каламбет (Юдіна) С. В. Теоретичні основи механізму перекладання податків / В. О. Галаганов, Р. С. Васишин, С.В. Каламбет // Причорноморські економічні студії. – Випуск 10. – 2016. – С.196-200

3. Меренкова Л. О. Причини, методи та наслідки відтоку інвестиційного капіталу з України в офшорні зони / Л. О. Меренкова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream.pdf>

4. Соколовська А. М. Основи теорії податків: навчальний посібник. – К.: Кондор, 2010. – 326 с.

Стабіас С. М.,
здобувач III (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Донецький національний університет ім. В. Стуса,
м. Вінниця, Україна

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ КОРПОРАТИВНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Тенденції розвитку світового ринку корпоративних цінних паперів свідчать про існування певної залежності між рівнем розвитку ринку цінних паперів та розвитком реального сектора економіки, оскільки залучення фінансових ресурсів за рахунок випуску корпоративних цінних паперів дозволяє суб'єктам підприємницької діяльності активно розвиватися, збільшувати доходи, що призводить до зростання економічного потенціалу держави загалом.

Незважаючи на динамічний розвиток цього сегмента ринку цінних паперів в Україні корпорації дуже слабо реалізують свої можливості щодо залучення фінансових ресурсів через випуск корпоративних цінних паперів. Складнощі із залученням ресурсів на фондовому ринку у цьому сегменті пов'язані значною мірою з серією банкрутств емітентів або простроченнями виконання своїх зобов'язань, а також із недосконалістю інформаційного забезпечення.

Ефективне інформаційне забезпечення ринку корпоративних цінних паперів формує сприятливі передумови для ефективної торгівлі фінансовими активами. Повнота, адекватність та своєчасність інформації свідчать про сильну форму інформаційної ефективності ринку цінних паперів та дозволяють його учасникам одержати фінансову інформацію

без особливих зусиль та фінансових витрат. Це сприяє зниженню рівня трансакційних витрат у процесі торгівлі фінансовими активами. На інформаційно ефективних ринках можлива точніша оцінка співвідношення «ризик-дохід» для окремих цінних паперів та їх класів, а тому інвестори мають більше можливостей створити оптимальні інвестиційні портфелі. Таким чином, ринок корпоративних цінних паперів може функціонувати ефективно та результативно, перерозподіляючи фінансові ресурси, що необхідні для соціально-економічного розвитку країни, забезпечуючи безперервний процес трансформації заощаджень у інвестиційний капітал [1, с. 67].

Багато вчених-економістів зазначають, що ефективність сучасного ринку цінних паперів багато в чому залежить від ступеня його комп'ютеризації на основі широкого використання новітніх інформаційних технологій і ліній телекомунікацій, – саме вони створюють технічні передумови для формування єдиного ліквідного національного ринку й активного включення його в роботу міжнародного ринку цінних паперів.

Швидкий ріст капіталізації фондових ринків та стрімкий розвиток інформаційного бізнесу збільшують масштаби інформаційних потоків та час інвесторів для їх обробки для прийняття раціональних інвестиційних рішень. Це потребує систематизації та структуризації фінансових показників на ринку цінних паперів [2, с. 262].

Здійснення ефективної торгівлі фінансовими активами на ринку корпоративних цінних паперів обумовлюється діяльністю інформаційних агентств, зокрема представленням повної та своєчасної політичної та соціально-економічної інформації.

Особливості інформаційного забезпечення функціонування ринку корпоративних цінних паперів зокрема залежать від специфіки його історичного розвитку та включають: інформацію про емітентів цінних паперів, інформаційні бази даних про цінні папери, інформацію про фондові індекси та інформаційно-аналітичні дані різних рейтингових та інформаційних агентств.

Важливою проблемою у розкритті інформації на ринку цінних паперів є недоступність до інформації інвестиційної громадськості, або доступ із запізненням, тобто коли інформація втрачає свою актуальність. А також учасники ринку цінних паперів належно не усвідомлюють важливості систематичного та комплексного оприлюднення інформації, що призводить до дефіциту на ринку регулярної достовірної, повної, актуальної інформації. До того ж учасники ринку цінних паперів докладають

багато нераціональних зусиль, щоб забезпечити наявні потреби. Зокрема, значного поліпшення потребує якість аудиту публічної фінансової звітності емітентів [3].

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку повинна забезпечувати зацікавленим особам вільний доступ до інформації про ринок цінних паперів та його учасників, а також створювати атмосферу довіри як серед учасників ринку цінних паперів, так і серед потенційних інвесторів. Розкриття інформації має бути зрозумілим та своєчасним. Адже чим вищий рівень отриманої інформації, тим менша ймовірність помилки, а отже, і фінансового ризику. Тому інформаційна система ринку цінних паперів має відповідати таким принципам [4, с. 63]:

- інвестори та акціонери заздалегідь повинні отримувати всю інформацію, що розкривається;
- розповсюджувати інформацію через систему Інтернет;
- охоплювати операції з цінними паперами на організованих та неорганізованих ринках;
- базуватися на проголошенні відкритості інформаційної сфери та етичності дій учасників;
- включати умови емісій цінних паперів, що пропонуються для відкритого продажу;
- спиратися на підтримку держави.

Однією з основних проблем є законодавча неврегульованість питань корпоративного управління в акціонерних товариствах. Об'єктивно корпоративне управління є безперервним процесом узгодження інтересів і подолання суперечностей, що виникають. Тому ці процеси мають бути чітко регламентовані.

Важливою є проблема недостовірності, несвоєчасності та обґрунтованості інформації про діяльність учасників ринку цінних паперів в Україні. Нині інформаційна структура фондового ринку розвивається досить повільно, інформація доходить із запізненням, втрачає свою актуальність.

Ефективна система забезпечення та розкриття інформації на ринку цінних паперів спроможна задовольнити інформаційні потреби ринку, перебуває у стані розвитку. Складність формування інформаційної стратегії полягає в тому, що вона періодично коригується, зважаючи на мінливість зовнішніх умов. Ця обставина потребує від професіоналів ринку цінних паперів уміння вільно орієнтуватися в економічному інформаційному просторі та реагувати на зміни, що відбуваються в умовах трансформаційної перебудови вітчизняної економіки.

Таким чином, формування доступного інформаційного поля є стратегічним напрямом розвитку ринку корпоративних цінних паперів. Без розв'язання проблем інформаційного забезпечення формування дієздатного та ефективного ринку цінних паперів є неможливим. Інвестори, вкладаючи кошти, ризикують капіталом, використовуючи в основному інформацію, яку надають компанії. Відтак, інформація має бути своєчасною та достовірною, а стиль її викладення повинен бути зрозумілим. Інвестори мають бути впевненими в тому, що інформація, яка надходить від компанії, є достатньо повною й точною. При цьому, менеджмент компаній та незалежні аудиторські фірми мають певні взаємопов'язані обов'язки щодо забезпечення суб'єктів ринку корпоративних цінних паперів інформацією найвищого рівня, в той час як діяльність аналітичних центрів полягатиме в здійсненні якісного аналізу наявної на ринку інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мацук З. А. Інформаційно-аналітична підтримка фінансових послуг на ринку цінних паперів / З. А. Мацук // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2018. – Вип. 14. – Т.1. – С. 65–75.
2. Фондовий ринок : підручник у 2 кн. – Кн. 1 / В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, В. В. Вірченко та ін.; за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Знання, 2015. – 621 с.
3. Кужелев М. А. Аналитическая обработка и анализ финансовой информации / М. А. Кужелев // Финансы, учет, банки (сб. науч. тр.). – Донецк: УкрНТЭК, 2001. – № 5. – С. 36–41.
4. Колупаєв Ю. Б. Механізм інформаційного забезпечення в контексті вирішення проблем розвитку фондового ринку України / Ю. Б. Колупаєв, С. С. Залюбовська // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 4. – С. 62–65.

Кізлик О. С.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Алескерова Ю. В.,
д.е.н., с.н.с., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Вінницький національний аграрний університет,
м. Вінниця, Україна

ВАЛЮТНИЙ РИНОК ТА ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ

Валютний ринок – найзначніший в світі фінансовий ринок, на якому валюта однієї країни продається за іншу валюту. Міжнародний валютний ринок – позабіржовий ринок, його учасники виробляють обмінні операції через комерційні та інвестиційні операції по всьому світу, використовуючи для цього комп'ютерні термінали, телефони, Інтернет і інші засоби зв'язку. Наприклад, одним з комунікаційних мереж для здійснення операцій з валютою є бельгійська некомерційна структура S.W.I.F.T (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications).

Основні учасники валютного ринку: комерційні банки; імпортери, які оплачують надходять товари в валюті; експортери, які отримують валюту за вивезений товар і конвертують її в національну грошову одиницю; портфельні інвестори, що купують і продають іноземні акції та облігації; валютні брокери, які купують і продають валюту за замовленням клієнта; дилери, які здійснюють спекулятивні операції з валютою, на різниці курсу; трейдери, які є маркетмейкерами валютного ринку.

Одна з найбільш значних складових міжнародних фінансів - обмін іноземної валюти. Міжнародні курси валют, процентні ставки і рівень інфляції зазвичай дуже тісно взаємопов'язані.

Зовнішньоекономічна діяльність комерційних банків пов'язана зі здійсненням банківських операцій в гривні і валюті при експорті-імпорті товарів і послуг, їх реалізації на території України і за іноземну валюту, в угодах неторгового характеру та при проведенні господарських операцій нерезидентами всередині країни.

До банківських операцій з іноземною валютою відносяться: ведення валютних рахунків клієнтури; встановлення кореспондентських відносин з українськими уповноваженими і зарубіжними банками; міжнародні розрахунки, пов'язані з експортом та імпортом товарів і послуг; покупка і продаж іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку; залучення та розміщення валютних коштів всередині України; кредитні

14 березня 2019 р.

операції на міжнародних грошових ринках; депозитні та конверсійні операції на міжнародних грошових ринках

Комерційні банки можуть проводити ці операції тільки при наявності однієї або декількох ліцензій.

Традиційно всі комерційні банки, які отримали право здійснення банківських операцій з іноземною валютою, починали свою діяльність в новій для себе області з купівлі та продажу готівкової іноземної валюти. Це свідчило про безсумнівну простоті здійснення даного виду операцій.

Комерційні банки проводять основний обсяг валютних операцій. У банках тримають рахунки інші учасники ринку і здійснюють через них необхідні для своїх цілей конверсійні і депозитно-кредитні операції. У банках концентруються сукупні потреби товарних і фондових ринків в обміні валют, а також в залученні / розміщенні коштів. Крім задоволення заявок клієнтів, банки можуть проводити операції і самостійно за рахунок власних коштів. В кінцевому підсумку, міжнародний валютообмінний ринок (форекс) являє собою ринок міжбанківських угод. Найбільший вплив надають великі міжнародні банки, щоденний обсяг операцій яких досягає мільярдів доларів. Обсяг одного міжбанківського контракту з реальним постачанням валюти на другий робочий день (ринок спот) зазвичай становить близько 5 млн. Доларів США або їх еквівалент. Вартість одного конвертаційного платежу становить від 60 до 300 доларів. Крім цього, доводиться нести витрати до 6 тис. Доларів на місяць на міжбанківський інформаційно-торговий термінал. Через цих умов, на Форексі не проводять конвертацій невеликих сум. Для цього дешевше звернутися до фінансових посередників (банку або валютному брокерові), які проведуть конвертацію за певний відсоток від суми угоди. При великій кількості клієнтів і різноспрямованих заявках регулярно виникає ситуація внутрішнього клірингу, коли посереднику не потрібно звертатися до стороннього контрагенту (не потрібно проводити реальну конвертацію через Форекс). Але свої комісійні посередники отримують з клієнтів завжди. Саме через те, що на Форекс потрапляють не всі клієнтські заявки, посередники можуть запропонувати клієнтам комісійні, які істотно нижче вартості прямих операцій на Форексі. У той же час, якщо усунути посередників, вартість конвертації для кінцевого клієнта неминуче зросте.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алескерова Ю.В., Тодосійчук В.Л., Гранат Ю.Ю. Управління пасивами комерційного банку. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 23. С. 437-440.
2. Вдовенко Л.О., Черненко О.С. Високий рівень капіталізації – основа розвитку банківської системи України. Економіка. Фінанси. Менеджмент. Актуальні питання науки і практики. 2017. №4. С.84-96.
3. Алескерова Ю.В., Кривулько Б.В. Ринок банківських послуг для фізичних осіб: проблеми та перспективи. Бізнес-навігатор. Випуск 4-2 (43) 2017.

Клекота О. Т.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

СУЧАСНА БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ТА НАПРЯМИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ В УМОВАХ СПІВПРАЦІ З МВФ

На сьогоднішньому етапі розвитку економіки бюджетна політика виступає вагомим складовою фінансової політики і відіграє провідну роль у реалізації загальнодержавних функцій. Зазначимо, що бюджетна політика є об'єктом дослідження багатьох як вітчизняних, так і закордонних науковців. Так, серед вчених, праці яких присвячені розвитку теоретичних і методичних засад державної фінансової політики, слід відмітити В. Д. Базилевича, О. Д. Василика, А. С. Гальчинського, В. М. Геєця, І. О. Лютого, В. М. Опаріна та багатьох інших.

У сучасних умовах співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями є досить впливовим фактором для розширення економічних можливостей держави, а також оперативного прийняття необхідних загальнодержавних рішень. Доцільним є аналіз та врахування запровадження змін до фінансово-бюджетної політики України, яка стоїть саме здійснення видатків під впливом здійснення співпраці України з МВФ та надання фінансування даною організацією як кредитором останньої інстанції. Основні напрями змін бюджетної політики у сфері видатків наведено нижче у табл. 1.

Таблиця 1

**Заходи державної політики України у сфері видатків
залежно від співпраці з МВФ**

Напрямок	Заходи
Пенсійна реформа	Економія видатків у розмірі не менше 3% ВВП у довгостроковій перспективі, в тому числі за рахунок збільшення ефективного трудового стажу для виходу на пенсію.
Реформування сектору державного управління і системи оплати праці	Початок середньострокової програми скорочення зайнятості у державному секторі – зменшення кількості штатних працівників на 5% до кінця 2017 року, і ще на 10% до кінця 2019 року. Також до кінця червня 2017 року буде проведений всеохоплюючий перегляд загальної системи оплати праці у державному секторі, взявши до уваги чинну законодавчу базу з цих питань та її вплив на структуру зарплат, їх скорочення, а також загальний фонд оплати праці.
Реформа сфери охорони здоров'я	Запровадження механізму фінансування сфери надання первинних медичних послуг за принципом «гроші йдуть за пацієнтом». З початку 2017 року сформувалися близько 100 регіональних лікарняних округів, що підвищить ефективність здійснення видатків.
Реформа системи соціальної допомоги	Посилення контролю за призначенням соціальних платежів і покращення їх адресності з метою мінімізації призначення виплат тим, хто не відповідає вимогам. Можливість створення єдиної бази та централізованого банку даних по всім отримувачам соціальної допомоги.
Реформа управління державними фінансами для 2017-21 років	Повноцінне запровадження процесу бюджетування на середньострокову перспективу і стратегічного планування більш ефективного розподілу ресурсів. Запровадження всебічної системи управління фінансовими ризиками, стратегічного планування державних інвестицій, створення «єдиного вікна» для інвестиційних пропозицій і регламентування здійснення проектів.

Джерело: складено автором на основі [1]

Як бачимо, запропоновані зміни передбачають здійснення заходів не тільки у фінансовій сфері, а також охоплюють такі суспільно важливі сфери як охорона здоров'я, соціальні виплати тощо. Відзначимо, що здійснення зазначених заходів передбачає оптимізацію використання державних фінансових ресурсів для зміцнення фінансового потенціалу країни.

Узагальнюючи вищенаведене, підсумуємо, що аналіз сучасного стану здійснення бюджетної політики та основних тенденцій державної політики у сфері видатків за 2017-2018 роки свідчить про те, що спостерігається запровадження стратегічно важливих нових реформ та змін у плануванні щодо використання та здійснення видатків, а також реалізації фінансової політики, що безумовно виступає позитивним фактором

для подальшого формування та забезпечення економічного зростання суспільства та країни в цілому.

З огляду на зазначені дані відмітимо, що проведення передбачуваної й відповідальної фінансової політики у сфері управління державним боргом, впровадження та активізація інвестиційних та інноваційних процесів у суспільстві, встановлення законодавчих обмежень щодо дефіцитного фінансування державної діяльності є передумовою забезпечення збалансованості й стійкості фінансової системи [3, с. 46]. Отже, в умовах політичної та економічної нестабільності держава, військової агресії з боку інших держав, формуючи фінансову політику, зобов'язана враховувати глобальні тенденції соціально-економічного розвитку та дотримуватися комплексного підходу до розроблення і реалізації заходів бюджетного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Меморандум між Україною та МВФ від 02.03.2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B1aYUsRC3tGBTmlhUFdYbzBEWFE/view>.
2. Онищенко С. Засади формування ефективної державної політики, орієнтованої на забезпечення бюджетної безпеки // Вісник національного університету імені Тараса Шевченка – 2015. – № 167. – С. 81-85.
3. Макаренко Є. Особливості фінансової політики держави та місце бюджетного дефіциту у механізмі її реалізації // Вісник національного університету імені Тараса Шевченка – 2011. – № 127. – С. 45-47.

Матвіюк Т. О.,

здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Ліснічук О. А.,

к.е.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розвиток суспільства супроводжується необхідністю підвищення якісного рівня формування та реалізації фінансової політики. Глобалізація визначає важливість поглиблення ролі держави в регулюванні соціально-

14 березня 2019 р.

економічних процесів, підвищення якісного рівня управління бюджетно-податковою та грошово-кредитною системою з посиленням дієвості їх координації. У сучасних умовах фінансова політика країни дедалі більше залежить від зовнішньоекономічних факторів, що обумовлює подальшу необхідність удосконалення фінансової системи, реалізацію структурних реформ системи управління державними фінансами.

Питанням формування та реалізації фінансової політики, посилення результативності її впливу на економічний розвиток країни присвячені праці вчених: А. Ватульова, І. Адаменка, І. Чугунова, В. Малишко та інших.

Сучасна фінансова політика повинна враховувати всю багатфакторність, багатокомпонентність та багатоваріантність управління фінансами для досягнення поставленої мети та виконання завдань щодо ефективного її розвитку. Державна фінансова політика не може визначатися раз і назавжди. Навпаки, на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки вона повинна бути гнучкою та коригуватися у відповідь на зміни зовнішніх та внутрішніх факторів[1,с.4].

Динамічність змін економічної кон'юнктури обумовлює необхідність формування виваженої та адаптивної фінансової політики, що сприятиме забезпеченню умов для відновлення економічного зростання та соціальної стабільності у суспільстві. Фінансова політика як вагомий економічний інститут має відігравати провідну роль у визначенні цілей, завдань структурних перетворень податкової, бюджетної, грошово-кредитної системи з посиленням якісного рівня їх управління.

Глобалізація сприяє посиленню результативності фінансової політики, адже надає можливість враховувати ретроспективний досвід реалізації заходів фіскальної та монетарної політики в країнах з розвиненою та трансформаційною економіками, враховуючи доцільність їх конвергенції та адаптації до національної інституційної моделі економічного розвитку[2].

Наразі посилюється актуальність формування та використання цілісної архітектоніки бюджетних програм, що потребує відповідного взаємоузгодження з державними програмами соціального та економічного розвитку. Доцільним є поглиблення взаємозв'язку річного та перспективного бюджетного планування.

Суттєвим викликом глобалізації є потреба забезпечення стійкого економічного зростання рівномірним чином для зниження рівня бідності та недопущення суттєвого відтоку людського капіталу [2].

Для забезпечення цінової стабільності важливим є підвищення довіри до інституту, який формує та реалізує грошово-кредитну політику, розвиток фінансового ринку, проведення збалансованої та послідовної бюджетно-податкової політики, що дозволить у певній мірі нейтралізувати циклічні економічні коливання[3, с.174].

Держава за допомогою інструментів фінансової політики стимулює інвестиційно-інноваційну діяльність, підприємницьку активність, а відповідно – сприяє економічному розвитку. Проте, фінансова політика різних країн не має стандартної моделі й залежить від багатьох суб'єктивних та об'єктивних чинників, зокрема від вибраної стратегії економічного зростання, стану розвитку державного сектора економіки і платіжного балансу. Досвід формування і реалізації фінансової політики зарубіжних країн засвідчує, що вона постійно змінюється внаслідок розвитку всіх сфер суспільства, структурних зрушень в економіці, науково-технічного прогресу[4, с.342].

Фінансова політика є дієвим інструментом впливу на соціально-економічні процеси. Вагомими завданнями у процесі розробки та реалізації фінансової політики є удосконалення системи державних фінансів, посилення ефективності регулятивної функції бюджетно-податкових, монетарних механізмів, здійснення структурних змін в економіці, спрямованих на підвищення темпів економічного зростання країни.

Система фінансово-економічних інститутів є результатом розвитку та постійного вдосконалення відповідних взаємовідносин у процесі формування, регулювання та використання валового внутрішнього продукту з метою задоволення потреб суспільства.

Пріоритетним є вдосконалення інституційного середовища державної фінансової політики, підвищення дієвості бюджетного планування і прогнозування, вдосконалення механізмів монетарного регулювання, утримання стабільного рівня цін, посилення взаємозв'язку фінансового регулювання із циклічністю економічного розвитку, забезпечення макроекономічної стабільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Малишко В. В. Фінансова політика України на сучасному етапі / В. В. Малишко, А. О. Пучко// Міжнародний електронний науковий журнал. – 2017. – №1. – С. 1-8.

2. Чугунов І. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки/І. Чугунов, М. Пасічний// Держава та економіка. – 2016. – №5. – С. 5-18.

3. Ватульов А.В. Фінансова політика в системі державного регулювання економіки/ А. В. Ватульов// Економічний вісник університету. – 2017. – №35. – С. 170-177.

4. Адаменко І. П. Фінансова політика як інструмент соціально-економічного розвитку країни/І. П. Адаменко//Бізнесінформ. – 2014. – №3. – С. 341-345.

Москаленко А. С.,
здобувач вищої освіти,
Науковий керівник:
Карчева Г. Т.,
д.е.н., професор,
ДВНЗ «Університет банківської справи»,
м. Київ, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗДІЙСНЕННЯ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Процеси, що відбуваються у світовому господарстві, особливо виразно знаходять своє відображення у фінансовому секторі економіки. Різноманітні сегменти фінансових ринків дедалі більше інтегруються внаслідок використання інноваційних підходів до прийняття рішень із питань фінансового управління. У світі посилюється рух міжнародних капіталів, багато країн усувають національні фінансові та торговельні обмеження, надаючи можливість фінансовим структурам, ринкам та інструментам впливати на їхню економіку.

Зміни, що відбуваються в економічних відносинах, кардинально впливають на темпи і тенденції розвитку банківського бізнесу. Банки як ключові учасники грошово-кредитного ринку та головні «продавці» фінансових послуг у суспільстві володіють провідними позиціями на сучасних валютних ринках, що дозволяє розглядати валютні операції як невід’ємну складову банківської діяльності. Разом з тим, валютні кризи та непередбачувані коливання валютних курсів стали причиною досить високої ризиковості операцій на валютному ринку, що ставить перед

банками низку завдань, пов'язаних з ефективною організацією їх діяльності на цьому сегменті фінансового ринку[3].

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується подальшим поглибленням та зміцненням взаємозв'язків між національними економіками, які передбачають здійснення міжнародних валютних операцій. Розрахунки з іноземними партнерами, купівля-продаж валюти стали повсякденною практикою для багатьох підприємств, фізичних осіб у сучасній Україні. Ця діяльність стане ще активнішою та актуальнішою, особливо в міру розвитку валютного ринку і розширення можливостей використання його механізму для хеджування та арбітражу[4].

Аналізуючи макроекономічні фактори курсоутворення, не слід забувати про вплив на формування ціни валюти суб'єктів валютного ринку. Їх умовно поділяють на: експортерів, імпортерів, власників спекулятивного капіталу та центральний банк. Саме на центральний банк покладено завдання стабілізації курсу національної валюти та зменшенні амплітуди його коливань.

На динаміку обмінного курсу національної валюти впливають та одночасно залежать від його величини зовнішній та внутрішній сектори економіки. Зовнішня рівновага характеризується стабільністю поточного рахунку платіжного балансу, внутрішня – врівноваженістю попиту та пропозиції на валютному ринку країни та ціновою стабільністю. Особливо актуальні питання внутрішньої рівноваги для країн з незрілою ринковою економікою, котрі випробовують різні режими та різну динаміку обмінних курсів національних валют [1].

Валютні операції банку супроводжується валютним ризиком, під яким слід розуміти наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через несприятливі коливання курсів іноземних валют та цін на банківські метали. Валютний ризик науковці класифікують на трансляційний, операційний та економічний.

Для зменшення валютного ризику банку повинні ретельно вивчати і аналізувати валютні ринки на щоденній основі, використовувати метод «неттингу», отримувати додаткову інформацію шляхом придбання інформаційних продуктів спеціалізованих фірм або робити взаємний залік купівлі-продажу валюти за активом і пасивом [2].

До основної проблеми на валютному ринку належить значна девальвація гривні, що негативно впливає на макроекономічні показники розвитку. З цієї метою був прийнятий комплекс заходів, спрямованих на

14 березня 2019 р.

лібералізацію валютного ринку, що спричинив перехід до плаваючого режиму курсоутворення.

Діяльність банків на валютному ринку України характеризувалася збільшенням обсягів залучення коштів на депозити від фізичних осіб, у зв'язку з дорогими міжбанківськими ресурсами та низькою ліквідністю банківської системи. Заборона кредитування населення на невиробничі цілі в іноземній валюті призвело до зменшення кредитного портфелю банків України в іноземній валюті.

Варто зазначити, що для того, щоб в Україні був стабільний курс гривні до долара США та євро, потрібно досягнути привабливого інвестиційного клімату, залучити капітал, фінансові ресурси у формі кредитів для українських компаній закордоном, що дасть змогу поступово відновити зростання економіки країни загалом. Економічне зростання України в перспективі може бути досягнуто за рахунок збільшення експорту, поліпшення умов зовнішньої торгівлі, підвищення споживчого та інвестиційного попиту. Важливою передумовою для цього є вдале проведення макроекономічної політики і структурних реформ, необхідних для збереження фінансової стабільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрушко А. В. Методи управління валютним ризиком банку / А.В. Андрушко, Т.С. Кінева // Молодий вчений. – 2016. – № 11.
2. Береславська О. І. Девальвація гривні та спричинені нею виклики для України / О. Береславська // Вісник НБУ. – 2015. – No 2. – С. 26-33.
3. Карчева Г.Т. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки / Г.Т. Карчева, Д.В. Огородня, В.А. Опенько // Фінансовий простір. – 2017. – №3. – С. 13–21.
4. Москаленко Н.В. Проблеми зумовлені функціонуванням офшорних юрисдикцій, та шляхи їх розв'язання // Актуальні проблеми економіки. – 2009.- № 10. – С.25-27

Рядняна Г. О.,
Олісейчик А. Ю.,
здобувачі I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:
Бриштіна В. В.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

БАНКІВСЬКИЙ НАГЛЯД У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Кризові явища, які охопили вітчизняну банківську систему проблемами банківської ліквідності захист інтересів інвесторів та вкладників висувають на перше місце створення ефективної системи управління банківською системою та забезпечення її стійкості. Саме для захисту банківської системи зокрема, а також національної економіки в цілому від негативних наслідків глобальних процесів слід розвивати механізми забезпечення фінансової стійкості.

Без сумнівів, важливою складовою таких механізмів є ефективна система нагляду за банківською діяльністю, іншого боку, через специфіку банківської галузі та її значний вплив на економічні процеси в цілому забезпечення фінансової стійкості банків є важливим завданням банківського нагляду. Банківський сектор можна визнати ефективним залежно від спрямованості оцінювати і підтримувати фінансову стійкість банків у будь-яких ситуаціях [1,с.252].

Значний внесок у розвиток цих проблем у банківській сфері зробили науковці Г. Азаренкова, О. Вовчак, І. Дьяконова, В. Кротюк А.Кузнєцова, а також зарубіжні науковці Е. Альтман, Е. Гілл, Дж. Дональд, Дж. Долан, І. Лаврушин, С. Масленченков та інші.

Напрями удосконалення системи банківського нагляду мають відповідати потребам економіки і та повинні спрямовуватись на подолання системних ризиків та забезпечення фінансової стійкості банківської системи, підвищення довіри до банків зі сторони економічних суб'єктів, удосконалення законодавчо-нормативної бази, внутрішньобанківської системи управління ризиками, ризик-орієнтованого нагляду та інструментів нагляду, запровадження консолідованого нагляду та його відповідності новітнім вимогам Базельської конвенції, зокрема щодо, наявності

ефективних систем корпоративного управління, управління ризиками, внутрішнього контролю в групі, наявності облікових процедур, інформаційних систем, необхідних для забезпечення виконання вимог на консолідованій основі, складання та подання консолідованої звітності, достатності регулятивного капіталу, дотримання економічних нормативів, лімітів та обмежень щодо певних видів діяльності [2,с.198].

Необхідно розвивати окремі підходи в рамках виявлення та оцінки системних ризиків, аналізу системної стійкості банківського сектору використання отриманої інформації з метою індивідуального та консолідованого банківського нагляду та регулювання. При цьому, в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи важливе місце належить саме ризиковій складовій банківського нагляду, оскільки сучасний 255 банківський нагляд відповідно до вимог міжнародних стандартів є ризик-орієнтований та спрямований на забезпечення стабільності та стійкості банківського сектору та раннього виявлення і подолання системних ризиків. Що стосується української практики, банківська система має недостатній капітал через високі витрати ,ризики і низьку якість капіталу. Із введенням стандартів Базеля II ця проблема загострюється через скорочення власного капіталу, що зменшує спектр активних операцій банків. Окрім цього повноцінна реалізація підходів, передбачених у Базелі I неможлива без змін у чинному вітчизняному законодавстві [4].

Таким чином, основною метою базельських стандартів є підвищення стійкості банків і захист прав споживачів фінансових послуг. Тобто запропонований пакет правил забезпечить стійкість фінансової системи скоротить ризики і знизить ймовірність майбутніх криз та дозволить банкам витримати без надзвичайної державної підтримки фінансові потрясіння таких масштабів. Ці переваги є результатом не лише зміцнення банківської системи в довгостроковій перспективі, але й підвищення довіри до стійкості фінансової системи[3,с.208].

Отже, питання оцінки фінансової стійкості є актуальним не лише для самих банків і їх клієнтів, але і для національних регуляторів, оскільки розвиток банківського сектора належить до ключових задач діяльності останнього, і без підтримки фінансової стійкості реалізувати ці завдання вкрай складно. На сьогодні переважна більшість регуляторів, в тому числі і Національний банк України використовують, як правило формальні показники і критерії для визначення ключових індикаторів фінансової стійкості кредитних установ, що ґрунтуються на аналізі ступеня дотримання комерційними банками унормованих економічних нормативів діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довгань Ж. М. Банківський нагляд в контексті забезпечення фінансової стійкості банківської системи України. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2013. Вип. 1. С. 252-259. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2013_1_37
2. Коваленко В.В., Крухмаль О.В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи : монографія. 2007. 198 с.
3. Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету: монографія. 2008. 206 с.
4. Національний банк України. URL: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

Сивко Д. В.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Ковернінська Ю. В.,
к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Перманентний розвиток світової фінансової системи на засадах цифровізації неминуче впливає на різні сфери її функціонування та врешті реалізується в активізації виникнення та впровадження різнопланових фінансових інновацій. Найбільший вплив, в умовах функціонування національної фінансової системи, такі процеси чинять на діяльність банківських установ, як ключових суб'єктів. Саме тому дослідження питань практики використання фінансових інновацій в діяльності банківських установ України є актуальним.

Ключові засади реалізації фінансових інновацій в цілому та окремих аспектів їх використання у сфері діяльності банків досліджувалися у працях таких вчених, як: Г. Азаренкова, Г. Белінська, Т. Васильєва, С. Козьменко, С. Леонов, Р. Михайленко, В. Міщенко, С. Онишко, Н. Пантелєєва, О. Яценко, А. Чекал та інші. Проте динамічні зміни останніх років актуалізують необхідність подальших досліджень у даній сфері.

Фінансова інновація – це «виникнення нових ідей або вдосконалення (комбінація) вже відомих, які мають на меті збільшення прибутковості або зниження ризиковості фінансових операцій та реалізуються у формі фінансового продукту чи технології» [1, с. 139].

Вважаємо, що таке поняття цілком можливо застосувати по відношенню до банківської сфери, адже в сучасних реаліях функціонування фінансової системи найбільша кількість інноваційних фінансових продуктів та технологій застосовується саме у сфері функціонування банківського сектору. Сучасні фінансові інновації в банківській сфері України першочергово пов'язані із впровадженням крипто технологій, активізацією у сфері ІТ та подальшим розвитком мобільного банкінгу.

До основних фінансових інновацій, які активно впроваджуються у використання в банківській сфері належать наступні: інтернет-банкінг, цифровий банкінг (розповсюдження необанків), мобільний банкінг, Big Data, гео-технології, B2P та P2P - кредитування, NFC-технології, крипто активи, тощо.

До основних причин, стримуючих розвиток фінансових інновацій у банківській сфері, є: відсутність системного підходу у розробці та впровадженні інновації, високий рівень невизначеності, недостатній технологічний рівень українських банків, дефіцит кваліфікованих працівників, високий рівень конкурентної боротьби на ринку [2, с. 64].

Отже, в діяльність вітчизняних банківських установ активно впроваджуються фінансові інновації, які позитивно впливають на їх продуктивність. Проте, існує ряд причин, що стримують просування фінансових інновацій у вітчизняній практиці. За умови усунення окреслених причин, передбачається посилення позитивного впливу фінансових інновацій на розвиток банківського сегменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белінська Г. В. Ринок фінансових інновацій: сутність, особливості та передумови створення. Наукові праці НДФІ. 2016. Вип. 1. С. 137-149.
2. Єгоричева С.Б. Інноваційна діяльність комерційних банків: стратегічні аспекти: монографія. ВНЗ у кооперації «Полтавський університет економіки і торгівлі». Полтава: ТОВ «АСМІ», 2010. 348 с.

Таргонська Л. В.,
здобувач вищої освіти,
Климчук Н. Я.,
старший викладач кафедри банківської справи
та фінансового моніторингу,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, України

ВИКОРИСТАННЯ ОВЕРДРАФТУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день в Україні існує безліч різноманітних банків та фінансових організацій, які займаються кредитуванням. Проте кількість видів кредитів, які надаються та повністю б задовольняли потреби клієнтів досить обмежена, а тому багато з них користується таким видом короткострокового кредиту, як овердрафт.

Овердрафтне кредитування в умовах сьогодення є досить актуальним, адже клієнти можуть швидко отримати кошти, коли в них виникає термінова потреба, а банки отримують дохід, при цьому менш ризикуючи.

Овердрафт – це вид короткострокового кредитування банківською установою свого надійного клієнта, який надається понад його залишок на поточному рахунку в межах, обумовленої суми шляхом дебетування його рахунку.

Видаючи овердрафтний кредит, банк не вимагає, щоб організація заклала своє майно, представила поручительство або гарантії третіх осіб. Як забезпечення розглядаються обороти на поточному рахунку. Цей же показник звичайно визначає і ліміт засобів, що надаються в кредит. До переваг овердрафтного кредиту в першу чергу відноситься простота та швидкість процедури його отримання, можливість використання тільки частини суми ліміту, і швидкий розрахунок. До недоліків можна віднести високу відсоткову ставку, яка визначається й встановлюється банківською установою індивідуально, при цьому враховуючи ступінь «ризикованості» клієнта, термінів овердрафта та обсяг оборотів, як правило, вона вища, ніж за звичайним кредитом.

Згідно з даними аналітичних досліджень, 15 банків з 20 найбільших пропонують представникам малого та середнього бізнесу овердрафт у національній валюті. Мінімальний термін, на який банки відкривають овердрафт, становить 3 дні, максимальний - 1 рік. Середня номінальна ставка за овердрафтом в гривні на 1 рік дорівнює 20,99%

14 березня 2019 р.

річних, середня одноразова комісія - 0,96%, середня щомісячна комісія - 0,22%, середній мінімальний аванс - 8,57%. [2].

Аналізуючи середньозважену ставку овердрафту серед банків за останні 5 років, можна відмітити, що в 2014 році ставка була 19,10%, а в 2015 зросла на 5%, з 2016 року – знизилась до 23,90% і в 2018 році становила 22,30%.

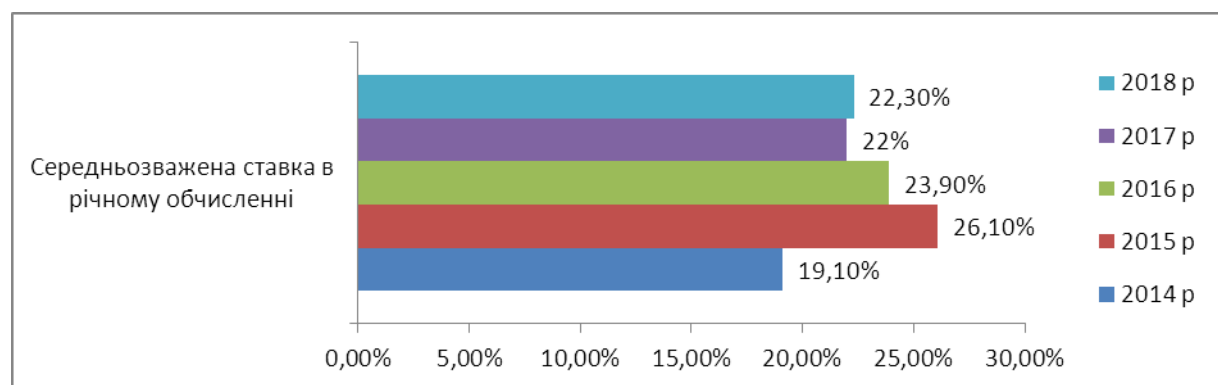

Рис. 1. Середньозважена ставка овердрафту

Слід зазначити, що у розрізі регіонів країни у цей період найвищою (30,7%) була ставка у Донецькій області та на Луганщині (29,4%), а найнижчою (22,4%) – на Херсонщині [5]. В Миколаївській області процентна ставка за овердрафтом у грудні 2017 р. становила 24,7% [5].

Отже, маючи ряд переваг і певні недоліки, застосування овердрафту як досить потужного і зручного інструменту поточного фінансування господарської діяльності, в конкурентних умовах надає підприємствам можливість безперебійного функціонування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильченко Л. Овердрафт: особливості його застосування й обліку. Фінансовий контроль. 2016. №11(130).
2. Національний банк України: Статистичний випуск. 2017. URL: http://www.bankchart.com.ua/kredit/statti/de_mozhna_oformiti_nayvigidnishiy_overdraft_dlya_yuridichnih_osib_strokom_na_1_rik.
3. Офіційний сайт Національного банку України URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=278434158
4. Деякі особливості овердрафтного кредитування. URL: <http://www.refsua.com/referat-7331-1.html>
5. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Хімії Б. І.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Татьяніна С.М.,
старший викладач кафедри банківської справи
та фінансового моніторингу,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

МЕТОДИ ЗНИЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ БАНКУ

На сучасному етапі розвитку економіки діяльність будь-якої комерційної структури супроводжується широким спектром різноманітних ризиків. Основою надійності та стабільності для банку, як специфічного учасника фінансових відносин, є система управління банківськими ризиками. Дослідження ризиків у даній сфері стає особливо актуальним з проведенням економічних реформ, лібералізацією внутрішньої торгівлі та глобалізацією товарних ринків, а також посиленням конкуренції.

Розуміння суті інвестиційних ризиків, правильна оцінка та підходи управління ними дозволяє уникнути або зменшити можливі втрати. Значна увага повинна приділятися вивченню ризикових сфер і основних видів ризиків при здійсненні банками інвестиційних операцій, пошуку ефективних методів контролю, оцінювання та моніторингу ризиків, а також створенню відповідних систем управління [1, с. 61].

Інвестиційний ризик – це ймовірність отримання збитків або недоотримання очікуваного доходу внаслідок інвестування банком грошей у цінні папери [3, с. 280].

Сьогодні у практичній діяльності банків використовуються різноманітні методи контролю за інвестиційними ризиками. Всі відомі методи зниження ризиків можна віднести до наступних груп:

- диверсифікація ризиків - процес розподілу коштів на інвестиції в різні цінні папери портфеля з метою скорочення ризику;
- хеджування - процес, спрямований на зниження ризику по конкретному цінному папері;
- лімітування - встановлення ліміту, тобто граничних сум витрат, що пов'язані з інвестуванням у фінансові інструменти;
- перенесення ризиків на іншу особу за допомогою гарантій або страхування робить ризики більш передбачуваними;

- розподіл ризиків між великою кількістю осіб («диверсифікація навіпаки») – збиток перерозподіляється на всіх, і хоч для кожного з них у середньому не зменшується, але стає більш передбачуваним;
- спеціальні механізми торгівлі і укладання угод, що знижують імовірність втрат за рахунок ускладнення і подорожчання технічних процедур [3, с.283].

Ризик важко нейтралізувати повністю, але ним можна керувати. Його треба завчасно оцінювати, розраховувати, описувати, планувати заходи, що мають знизити вірогідність небажаних подій при реалізації інвестиційного проекту.

Починаючи з 2015 року простежувалось значне збільшення інвестицій в структурі активів банків. На початок 2018 року їх кількість дорівнювала 20291,01 млн. грн., яке на 2027,8 млн. грн. зросло порівняно із попередніми роками [2]. На жаль, Україна все ще не має статусу держави, що є привабливою для великих інвестицій. Переважна кількість банків України не зацікавлені в розміщенні своїх капіталів на довгостроковий період, адже у даному сегменті інвестування наявний високий ступень ризиків.

На початок 2018 року, число вкладень вітчизняних банків в цінні папери дорівнювала 19,45% [3]. Однак й таке значення все ще залишається низьким показником для банківської системи в цілому. Разом з цим, збільшення частки інвестицій в цінні папери в власному капіталі банківських установ, а саме у статутному, свідчить про збільшення зацікавленості банків в діяльності на фондовому ринку як ефективного способу формування коштів й отримання додаткового доходу.

Інвестиційна діяльність в цінні папери повинна стати для банків джерелом дохідності, гарантом його фінансової стабільності й опорою ліквідності вітчизняної банківської системи.

Таким чином, інвестиційна діяльність банку нерозривно пов'язана з різного роду ризиками. Банки-інвестори свідомо беруть на себе певний ризик, оскільки повністю усунути його вони не в змозі. Для того, щоб досягти якнайкращого результату, банки мають враховувати можливі ризики, вміти визначити той рівень ризику, на який наважується банк, і знайти шляхи мінімізації цього ризику. Нині у практичній діяльності банки використовують різноманітні методи контролю за інвестиційними ризиками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Башнянин Г.І. Система управління інвестиційними ризиками банку. Науковий вісник Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка. 2014. №4.
2. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>
3. Єпіфанов А. О., Васильєва Т. А., Козьменко С. М. Управління ризиками банків: монографія у 2 томах. Суми. 2012.

Ходаківська Ю. Ю.,

здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти,

Ходаківська М. Ю.,

здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Бриштіна В. В.,

к.е.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

ПРИНЦИПИ УДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ

В економічному розвитку України, як і будь-якої іншої країни світу, банківська система має величезне значення. Суспільство зацікавлене в забезпеченні стійкості банківської системи, а збій у роботі однієї банківської установи може нанести шкоду не лише його власникам, а й призвести до дестабілізаційних процесів банківської системи в цілому. В зв'язку з цим виникає необхідність у суворому регулюванні, контролі та нагляді за діяльністю банківських установ [2].

Дослідженню питань діяльності банків та забезпеченню їх фінансової стійкості присвячено багато наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Значний внесок у розвиток цих проблем у банківській сфері зробили науковці Г. Азаренкова, О. Вовчак, І. Дьяконова, В. Кротюк, А. Кузнєцова, В. Міщенко та інші.

Удосконалення системи банківського нагляду має здійснюватись за наступними принципами:

1. Перехід від екстенсивної моделі нагляду до інтенсивної: базування на методиках орієнтованих на виділення в діяльності кредитних

організацій сфер підвищеного ризику та на концентрації ресурсів нагляду на цих сферах: ризик-сфокусований нагляд. На практиці ресурси нагляду концентруються на: виявленні напрямків діяльності підрозділів банків, котрі несуть найбільші ризики для даного банку та/або сфер, в яких діяльність банку максимально піддається ризикам через дефекти систем управління, контролю та/або інших внутрішньобанківських систем; виявленні фінансово нестійких банків та здійсненні нагляду за ними в більш інтенсивному режимі, ніж за банками, чий стан не викликає умотивованих побоювань з боку наглядових органів.

2. Вдосконалення організаційної структури органів банківського нагляду. Показовим є приклад реорганізації підрозділу інспектування в Федеральному резервному банку Нью-Йорку, що свідчить про істотні зміни в підходах до організації поточного нагляду в цілому. Нова структура базується на таких принципах: принцип функціональної спеціалізації; принцип «продуктової» спеціалізації; принцип субординації, що реалізується шляхом надання центральної ролі в підрозділі поточного нагляду новоствореному відділу контактів з банками.

3. Розвиток уявлень про оперативні завдання нагляду - посилення змістовної складової. На перший план виходить система аналізу та оцінки факторів, що обумовлюють зміни у стані показників фінансової стійкості банку, а сам по собі моніторинг цих показників, що раніше часто мав самодостатнє значення, нині розглядається лише як вихідний елемент змістовного аналізу.

4. Покращення взаємодії із зовнішнім та внутрішнім аудитом банків. Характер взаємодії із зовнішнім і внутрішнім аудитом розрізняється за країнами. В останній функції інспекції кредитних організацій обмежені: перевірки дотримання правил здійснення торговельної діяльності на ринках фінансових інструментів; перевірки якості систем управління ринковими ризиками в банках.

5. Вдосконалення інструментарію нагляду. У блоці аналізу та оцінок передбачається: вдосконалення техніки аналізу та оцінок, моделювання процесів; перехід від оцінок рівня конкретних ризиків діяльності банків до комплексних оцінок якості управління ризиками та глобальних оцінок якості систем управління та внутрішнього контролю банків.

6. Розвиток банківського нагляду як системи. Режим нагляду, у тому числі його інтенсивність, посилюється не на стадії констатації серйозних проблем у фінансовій стійкості банку, а при перших несприятливих тенденціях в його діяльності, а іноді і за відсутності таких.

7. Підвищення кваліфікації персоналу. При підборі кадрів в загальному випадку забезпечується орієнтація на команди кваліфікованих спеціалістів, тобто суттєве значення надається вмінням групової роботи кандидатів на посаду [1].

Тому, такий важливий напрямок, як організація банківського нагляду, потребує постійної розробки, вдосконалення та реалізації єдиних принципів, методів та інструментів нагляду і їх постійного вдосконалення. Подальші розвідки у даному напрямі повинні висвітлити систему дій органу банківського нагляду з метою забезпечення стабільного функціонування банківського сектору та захисту інтересів його клієнтів і кредиторів на основі більш активного впровадження якісних та ризик-орієнтованих вимог до фінансового, ділового стану банків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилюк О.Ю. Совершенствование банковского надзора и его значение для финансовой системы Российской Федерации: дис..канд..экон..наук. 2009. 155с.

2. Бордюгов А. Ф. Особенности организации банковского надзора. Проблемы і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 3. 2000. С. 132-138.

Швець Г. Л.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Ковернінська Ю. В.,
к.е.н., доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯДУ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Забезпечення належного рівня та стабільності фінансової безпеки діяльність банків є одним із пріоритетів державного регулювання фінансових ринків, адже в умовах економічних нерівностей безпека та стабільність банківських установ є фундаментальною передумовою відновлення економічного зростання.

Метою роботи є дослідження державного регулювання та нагляду за діяльністю банків в Україні.

Питанням впливу державного регулювання та нагляду на діяльність банківських установ присвятили свою увагу багато вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема такі, як: О. Барановський, І. Белова, Т. Болгар, В. Вовк, Р. Гриценко, М. Єрмошенко, М. Зубок, М. Самсонов, І. Філонова.

Стабільний розвиток та ефективне функціонування на фінансовому ринку в цілому залежать від злагодженої системи державного регулювання та нагляду. Згідно Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» головним суб'єктом на якого покладені функції, щодо нагляду та регулювання банківської діяльності, з боку держави є Національний банк України (НБУ) [2].

Сутність державного регулювання та нагляду банківської діяльності полягає в тому, що механізм регулювання здійснюється в межах всієї банківської системи та виражається у впливі центрального банку на комерційні. Метою державного регулювання банківської діяльності є підтримка стійкості національної банківської системи, запобігання банкрутства окремих банків, підтримка конкуренції в банківській сфері, задоволення потреб суспільства та клієнтів банків у отриманні якісних банківських послуг [3].

Можна виділити два основні компоненти впливу держави на функціонування банківських установ. З однієї сторони, держава намагається забезпечити стабільність банківської системи та безпеку діяльності банків, що проявляється у створенні державної системи гарантування вкладів громадян, підтримці ліквідності, безперебійності роботи банківських установ через належне виконання функції «кредитора останньої інстанції» центральним банком держави.

З іншої, держава здійснює вплив як на окремі банки, так і на банківську систему у цілому, через різні механізми - встановлюючи вимоги щодо підтримки необхідного рівня капіталу банків, показників ліквідності, максимальних розмірів ризиків у діяльності банку, а також надаючи органам банківського нагляду повноваження щодо застосування заходів впливу до банків, діяльність яких є надто ризиковою [1].

Стратегічними напрямками державного регулювання та нагляду Національним банком на найближчу перспективу повинно бути:

1. Поступове впровадження нагляду на основі оцінки ризиків. Це головний напрям стратегії банківського нагляду, який передбачає акцентування нагляду на оцінці всіх істотних ризиків банку та якості управління ними.

2. Підвищення рівня корпоративного управління в банках та відповідності його міжнародним стандартам.

3. Підвищення вимог до прозорості банків, включаючи прозорість структури, власності та розкриття інформації про діяльність банку, та його ризики.

4. Впровадження принципів консолідованого нагляду, що передбачає необхідність розуміння ризиків у широкому аспекті – в масштабах усієї банківської групи, до якої належить банк [4].

Отже, для забезпечення стабільності роботи банків та збереження довіри до всієї банківської системи держави необхідно не лише своєчасні та ефективні дії основного регулятора фінансових ринків – центрального банку, але й виважена та скоординована діяльність різних гілок влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вакула О.А. Механізм державного регулювання банківської діяльності. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2013-4/doc/2/01.pdf>.

2. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 20.08.2010 р. № 2664-14. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

3. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні від 17.01.2019 р. №368. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

4. Романик О.Р. Вдосконалення банківського нагляду і регулювання діяльності банків відповідно до міжнародних стандартів. URL: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2013/23_17/278_Rom.pdf.

СЕКЦІЯ 4	ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ
SECTION 4	FINANCIAL MANAGEMENT: STATE, PROBLEMS, PROSPECTS

Кравцов А. В.,
*младший научный сотрудник,
Институт экономики НАН Беларуси,
г. Минск, Республика Беларусь*

ПОВЫШЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ В ОБЛАСТИ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ

Финансовая грамотность населения способствует притоку средств граждан в экономику страны и укреплению финансовой стабильности. С повышением уровня финансовой грамотности населения параллельно развиваются и рынки финансовых услуг, сокращаются издержки денежного обращения, в финансовую систему вовлекаются возрастающие сбережения населения, создаются условия для развития страховых рынков и накопительных систем пенсионного обеспечения, сокращаются завышенные ожидания государственной финансовой поддержки, население получает знание принципов и инструментов финансового рынка, снижаются риски подверженности панике на потребительском и финансовом рынках.

В 2017 г. Национальным банком Республики Беларусь проведено исследование по теме: «Развитие деятельности по повышению финансовой грамотности населения в Республике Беларусь: анализ и перспективы». Для понимания положения Республики Беларусь в отношении финансовой грамотности населения среди других стран использованы результаты международного исследования ОЭСР/INFE «О компетенциях взрослого населения в области финансовой грамотности». В данном исследовании приняли участие 30 стран и территорий, включая 17 стран-членов ОЭСР. В качестве инструментария опроса использовался один и тот же набор основных вопросов, переведенных на национальные языки [1].

Результаты исследований свидетельствуют о том, что Беларусь характеризуется относительно низкой степенью распространенности финансовых услуг. Большинство граждан пользуется лишь базовыми финансовыми инструментами. Единственной услугой, которой белорусы за последние несколько лет стали пользоваться реже, является кредит: число пользователей данной услуги за исследуемый период сократилось на 8,5%. Кроме того, за это время имело место довольно заметное перераспределение долей рынка по видам кредитов. Оно произошло за счет снижения востребованности потребительских кредитов и роста популярности среди белорусов кредита на покупку товара с рассрочкой платежа.

В качестве причин, побуждающих к отказу от использования услуг кредитования, респонденты чаще всего называли слишком высокие ставки по кредитам (45,7%), нежелание никому быть должными (36,8%) и нехватку денег для выплаты кредитных обязательств (28,0%). Доля респондентов, указавших на первые две из этих причин, по сравнению с 2012 годом заметно возросла. Так, доля лиц, отказавшихся пользоваться кредитами из-за слишком высоких ставок, в 2016 году повысилась почти на 20 п.п., а число респондентов, для которых нежелание быть должным стало основной причиной отказа от принятия на себя кредитных обязательств, увеличилась примерно на 17 п.п. В отношении возрастных групп результаты исследования распределились следующим образом (табл. 1).

Таблица 1

Динамика основных показателей финансовой грамотности населения в отношении пользования кредитами для разных возрастных групп [1]

	Пользование кредитами	Годы	16-25	26-35	36-45	46-65	старше 66 лет
1	Доля лиц, пользующихся услугами кредитования	2012	13,5%	28,8%	25,9%	18,8%	1,9%
		2016	15,4%	34,4%	31,1%	24,7%	4,3%
2	Доля лиц, имеющих кредитную карту	2012	4,8%	13,5%	12,8%	9,1%	0,6%
		2016	3,6%	9,7%	10,3%	13,8%	14,6%
3	Доля лиц, использующих овердрафт	2012	9,7%	13,9%	14,1%	11,8%	3,2%
		2016	5,2%	8,9%	8,8%	7,3%	1,5%

Согласно плану совместных действий государственных органов и участников финансового рынка по повышению финансовой грамотности населения Республики Беларусь на 2013–2018 годы, утвержденному

14 березня 2019 р.

Постановлением Совета Министров Республики Беларусь и Национального банка Республики Беларусь от 17 января 2013 г. № 31/1. предусмотрена организация встреч специалистов банков, Национального банка со студентами учреждений высшего образования по практическим вопросам кредитования физических лиц, способов сбережения средств, работы Кредитного регистра, что будет способствовать повышению знаний и навыков студентов в области практических финансов [2].

Кроме того, в связи с выявленными выше проблемами в качестве основных направлений деятельности банков в области кредитования выделим следующие:

- повышение доступности потребительских кредитов;
- совершенствование институциональной структуры рынка банковского потребительского кредитования, в том числе направленное на работу с проблемной задолженностью физических лиц, которое предусматривает: повышение эффективности судебных и исполнительных процедур; развитие системы получения информации о кредитных историях;
- расширение количества каналов для погашения кредита, что повлияло бы на привлечение клиентов;
- совершенствование законодательства в области некоммерческого микрофинансирования.

В целом вышеперечисленные меры будут способствовать обеспечению доступности кредитных ресурсов для физических лиц, что окажет стимулирующее влияние на потребительские спрос.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Отчет о выполнении научно-исследовательской работы по теме: «Развитие деятельности по повышению финансовой грамотности населения в Республике Беларусь: анализ и перспективы» [Электронный ресурс] // Национальный банк Респ. Беларусь. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/today/FinLiteracy/Research/Razvitie-deyatelnosti-fg.pdf>. – Дата доступа: 15.01.2019.

2. План совместных действий государственных органов и участников финансового рынка по повышению финансовой грамотности населения Республики Беларусь на 2013 – 2018 годы [Электронный ресурс] ; 17 января 2013 г., № 31/1 : утв. Постановлением Совета Министров Респ. Беларусь и Нац. банка Респ. Беларусь // ЭТАЛОН. Законодательство Республики Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2019.

Алескерова Ю. В.,

*д.е.н., старший науковий співробітник,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,*

Самійленко Г. І.,

*здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Вінницький національний аграрний університет,
м. Вінниця, Україна*

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКУ

Банківські установи є ключовою ланкою цілісної та ефективно діючої інфраструктури, яка виступає передумовою повноцінної діяльності ринкової системи господарювання. Саме банкам належить пріоритетна роль в мобілізації тимчасово вільних грошових коштів та їх спрямування в найприбутковіші галузі економіки, що призводить до підвищення рівня матеріального добробуту населення. За умов економічної глобалізації, коли у тій чи іншій частині світу час від часу спалахують валютні, банківські та фінансові кризи, загострюється питання щодо забезпечення у кожній країні стабільного економічного розвитку, який значною мірою залежить від надійності банківського сектору. Визначальними факторами при формуванні довіри з боку вкладників, партнерів, інвесторів до банків насамперед є фінансова стійкість останніх. Зокрема, фінансова стійкість має бути не лише короточасним досягненням банків, а їх стратегічними завданнями. На сучасному етапі розвитку запорукою стабільного розвитку банківської системи є фінансова стійкість кожного банку. Принципового значення набуває проблема зміцнення фінансової стійкості банку, вирішення даної проблеми забезпечується побудовою ефективного механізму забезпечення фінансової стійкості банку. Аналізуючи поняття стійкості банку, слід звернути увагу на сукупність понять, систему поглядів дослідників та комплекс принципів, які виступають основоположними при визначенні його сутності. Для тлумачення поняття фінансової стійкості, виникає необхідність розглянути основні особливості категорії «стійкості». Поняття «стійкість» використовується в багатьох природничих, гуманітарних, технічних дисциплінах. Згідно зі «Словником української мови» стійкість трактується як здатність не піддаватися зовнішньому впливу, зберігати та виявляти свої властивості протягом тривалого часу [1]. Пояснення стійкості як ознаки, що характеризує стан окремої системи,

14 березня 2019 р.

розглядається як здатність системи виконувати свої функції під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів. Поняття стійкості у технічних науках трактується як здатність комплексної системи чи діючого механізму до поновлення свого усталеного стану та функціональних особливостей внаслідок раптового його порушення будь-яким внутрішнім чи зовнішнім фактором [2].

Слід зауважити, що отримання прибутку є однією з ключових засад фінансової стійкості банку, але ототожнювати дані поняття не доцільно. Для фінансової стійкості більш важливим є не сам факт отримання прибутку, а його стабільність, періодичність, обсяги та джерела. Також високі прибутки забезпечуються більш високим рівнем ризику діяльності банку, що не може підвищувати його фінансову стійкість. Щодо дивідендів, то в даному випадку це також не є свідченням стійкості, оскільки проблемні банки будуть підвищувати рівень дивідендів, задля збільшення кількості інвесторів. Банки мають підтримувати збалансований рівень даного показника для забезпечення достатності капіталу, як однієї з найважливіших ознак фінансової стійкості банку. Отже, розглянувши підходи до визначення фінансової стійкості банку, можемо зробити висновок, що сукупність наведених визначень розкривають сутність даної дефініції, але кожне з них окремо не розкриває поняття з усіх боків. На основі узагальнення вище наведених підходів та трактувань запропоновано, що фінансова стійкість банку – це інтегральний, динамічний показник, який є складовою загальної стійкості банку і характеризує здатність банку протидіяти негативним екзогенним та ендогенним факторам за допомогою підтримання ліквідності, платоспроможності та прибутковості на достатньому для цього рівні.

Ділову активність банків можна визначити як внаслідок аналізу певних показників, так і за допомогою відповідних співвідношень між окремими статтями активів та пасивів, кількісним узгодженням змін, що відбулися в активах та пасивах. Внаслідок проаналізованого нами комплексу методичної літератури стосовно аналізу банківської ділової активності, ми визначили систему коефіцієнтів, які, на нашу думку, прямо чи опосередковано характеризують рівень використання активів та пасивів (табл. 1).

Таблиця 1

Коефіцієнти, що характеризують ділову активність банків

Рівень аналізу	Коефіцієнти
1. Пасиви	<ul style="list-style-type: none">– коефіцієнт активності залучення позичених та залучених коштів;– коефіцієнт активності залучення строкових коштів;– коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів;– коефіцієнт активності використання залучених коштів у дохідні активи;– коефіцієнт активності використання залучених коштів в кредитних портфель.
2. Активи	<ul style="list-style-type: none">– коефіцієнт рівня дохідних активів;– коефіцієнт кредитної активності;– коефіцієнт загальної інвестиційної активності;– коефіцієнт проблемних кредитів.

Розглянувши вище зазначені підходи до характеристики факторів, що впливають на фінансову стійкість банку, доцільно запропонувати власну узагальнену їх класифікацію. Підводячи підсумки, варто зазначити, що банк у своїй діяльності постійно зазнає впливу як з боку ендегенних, так і екзогенних факторів, що, в свою чергу, вимагає безперервний аналіз та контроль за рівнем фінансової стійкості з метою забезпечення його ефективного функціонування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алескерова Ю.В., Тодосійчук В.Л., Гранат Ю.Ю. Управління пасивами комерційного банку. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 23. С. 437-440.
2. Вдовенко Л.О., Черненко О.С. Високий рівень капіталізації – основа розвитку банківської системи України. Економіка. Фінанси. Менеджмент. Актуальні питання науки і практики. 2017. №4. С.84-96.

Ананьєва Ю. В.,
*к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

На сьогодні, економічна ситуація в Україні характеризується низьким рівнем використання наукових знань та, відповідно, повільним зростанням інноваційної діяльності. Проте, незважаючи на те, що Україна належить до восьми країн світу із необхідним науково-технічним потенціалом для створення та виробництва новітньої авіаційної техніки, входить у десятку найбільших суднобудівних держав світу, і вітчизняні машинобудівні вироби займають одні з провідних місць в Європі, вона значно відстає від країн Європейського Союзу за загальним рівнем інноваційної активності. Причиною цього є проблеми, що склалися історично та посилювалися серйозною політичною та економічною нестабільністю.

Відповідно до Global Innovation Index (GII), що являє собою проєкт, який ґрунтується на останніх дослідженнях в галузі вимірювання інновацій, також він побудований на основі ключових позицій, що забезпечують інноваційну діяльність, а саме: інституції, людський капітал й дослідження, інфраструктура, складність ринку та складність бізнесу, станом на кінець 2018 року, Україна посіла 43 місце в рейтингу інноваційних країн, за рік піднявшись на 7 позицій. Першу п'ятірку інноваційних країн очолила Швейцарія, після неї - Нідерланди, Швеція, Велика Британія і Сінгапур, який за рік обігнав США. Даний рейтинг складається на основі аналізу багатьох показників, що пов'язаний з інноваційною діяльністю країн, і станом на кінець 2018 року індекс показників України дорівнював 38,5, що в аналогічний період 2017 року становив 37,6. Тобто, можна стверджувати про позитивні зрушення в інноваційній діяльності підприємств.

В Україні інноваційною діяльністю в 2018 році займалося кожне шосте промислове підприємство, приблизно 16,2 % від загальної кількості та із середньою кількістю працівників 50 осіб і більше. Підприємства України на інноваційну діяльність витратили приблизно 9,1 млрд. грн., з яких на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 5,9 млрд. грн. (64,7% загального обсягу інноваційних витрат), на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 2,2 млрд. грн. (23,8%), на

придбання інших зовнішніх знань (придбання нових технологій) – 21,8 млн. грн. (0,2%). При цьому, основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств – 7704,1 млн. грн. Обсяг коштів вітчизняних та іноземних інвесторів становив 380,9 млн. грн., кредитів – 594,5 млн. грн., державного і місцевих бюджетів – 322,9 млн. грн. Тобто, на сьогодні залишається одна і та ж сама проблема, це відсутність стимулювання підприємств до інноваційної діяльності з боку держави, наприклад, у вигляді надання податкових преференцій (податковий кредит, податкові знижки).

За даними Державної служби статистики, у 2018 році підприємства, які здійснювали інноваційну діяльність, реалізували інноваційної продукції на 17,7 млрд. грн. Серед таких підприємств 39,8% експортували її на 5,5 млрд. грн. Майже кожне четверте підприємство реалізовувало нову для ринку продукцію, обсяг якої становив 4,5 млрд. грн. (на експорт – 41,5%). Значна кількість підприємств (83,8%) реалізувала продукції, що була новою виключно для підприємства, на 13,2 млрд. грн. (27,7% поставок такої продукції було за кордон).

Для того, щоб інновації почали працювати на користь підприємства та стати невід’ємною складовою її конкурентоспроможності, доцільно дотримуватися наступних вимог: Розроблення та запровадження інноваційної стратегії; Планування інноваційного портфелю; Відповідність інновацій бізнес-стратегії компанії; Генерація нових, успішних ідей і, відповідно, одночасне отримання прибутків від власних інвестицій; Здійснення інновації у формі мережі як всередині компанії, так й за її межами, адже сама мережа, а не окремі особи, є головним будівельним матеріалом для інновацій.

Отже, сучасні підприємства, що займаються інноваційною діяльністю працюють у дуже складних умовах, а саме: зниження попиту на їхній товар, високий рівень конкуренції, високі процентні ставки за кредити та відсутність державного стимулювання. Це означає, що кожне підприємство, що хоче залишатись стабільним та прибутковим, має стати новатором, проте керівники підприємств не вкладають кошти у інновації та намагаються заощадити власні надходження шляхом зменшення непрямих витрат та уникнення ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кужелєв М.О. Формування механізму управління кредитоспроможністю підприємства в умовах інноваційного розвитку економіки

14 березня 2019 р.

України / М.О. Кужелєв, М.О. Житар // Науковий вісник НУДПСУ (економіка, право). – 2015. – Вип. 2 (69). – С. 57-62.

2. Житар М. О. Концептуальні засади ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку України / М.О. Житар, М. О. Кужелєв // Збірник наукових праць учених та аспірантів «Економічний вісник університету», Переяслав-Хмельницький, 2015. – С.14-18.

3. Болдова А.А. Державні інноваційні процеси в Україні: сьогодення / А.А. Болдова /Фінанси та соціальна економіка: аналіз тенденцій та науковоекономічний розвиток : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції - «Львівська економічна фундація». – Львів: ЛЕФ, 2018. – С. 79-83.

4. Болдова А. Інноваційні інвестиції як основний чинник активізації розвитку фінансового ринку в Україні // А. Болдова, С. Гончар / матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер. «Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України» (20-22 березня 2018 р.) – Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. – 540 с. – С. 33-35.

5. Онишко С.В. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку економіки / С.В. Онишко // Фінанси України. - № 6. – 2003. – С. 67-74.

Морозова І. В.,

здобувач І (бакалаврського) рівня вищої освіти,

Грушева А. А.,

*к.пед.н, доцент, доцент кафедри менеджменту,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

На сьогодні в багатьох країнах з розвинутою ринковою економікою фінансовий лізинг став дієвим інструментом фінансування програм оновлення та розширення основних засобів підприємств. Проте, для України явище лізингу є порівняно новим та недостатньо вивченим. Це спричиняє неадекватне сприйняття його переваг вітчизняними підприємствами та державними установами. У своїх працях сучасні вчені не є одностайними у визначенні поняття лізингу та трактуванні його сутності й природи. Розбіжність у поглядах на те, що саме становить лізинг,

пов'язана з різним баченням історії виникнення та розвитку лізингу, тому дослідження цього питання є доволі актуальним.

До числа відчизняних дослідників належать: Н. М. Внукова, Б. С. Івасів, В. І. Міщенко, О. С. Луб'янський, Н. Г. Слав'янська, Я. Б. Усенко, О. В. Ольховиков, О. Яновський. Окремі аспекти лізингових відносин розглядались у працях І. О. Бланка, В. М. Бойко, В. Н. Кочеткова, Є. В. Краєва, Б. Л. Луціва, Р. П. Саблука, Л. А. Савельєва, С. А. Циганова, М. І. Бондара. Проте, такий значний доробок учених щодо питань лізингу не лише не спрощує, а навіть ускладнює розуміння цього явища. Адже кожний автор по-своєму трактує не тільки історію та природу виникнення, а й сутність та ознаки фінансового лізингу.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про фінансовий лізинг», «лізинг – це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу». [1] В. Л. Осецький під поняттям «лізинг» розуміє «організаційну форму підприємницької діяльності, яка виражає відносини власності й інвестування, особливу систему господарювання» [2].

Як «систему підприємницької діяльності, що включає в себе, як мінімум, три види організаційно-економічних відносин: орендні, інвестиційні і торгові, зміст кожних з яких окремо, цілком вичерпує сутність специфічних майново-фінансових лізингових операцій» розглядає лізинг у своїх працях В. А. Горемикін [3].

На нашу думку лізинг - процес, який являє собою сукупність інвестиційних, фінансово-кредитних і орендних відносин, що виникають між їхніми учасниками за умов появи в однієї сторони необхідності придбати, а в іншій — можливості надати послуги майнового, інвестиційного, кредитного характеру, що сприятимуть відновленню та підтриманню технологічного потенціалу підприємства та веденню діяльності відповідно до рівня сучасних інноваційних технологій.

Для чіткішого розуміння суті поняття «лізинг» визначимо об'єкт, основні суб'єкти та базові принципи лізингової діяльності.

Об'єктом лізингу є будь-яке нерухоме і рухоме майно, яке може бути віднесене до основних фондів: устаткування, машини техніка, транспортні засоби, споруди, будинки, системи телекомунікацій та інше, не заборонене законодавством до вільного обігу на ринку.

Суб'єктами лізингу можуть бути:

- лізингодавець – «юридична особа, яка передає право володіння та користування предметом лізингу лізингоотримувачу»;

- лізингоотримувач – «фізична або юридична особа, яка отримує право користування та володіння предметом лізингу від лізингодавця»;

14 березня 2019 р.

- продавець (постачальник) – «фізична або юридична особа, в якій лізингодавець набуває річ, що в наступному буде передана як предмет лізингу лізингоотримувачу»;

- «інші юридичні або фізичні особи, які є сторонами багатостороннього договору лізингу» [1].

До основних принципів здійснення суб'єктами лізингової діяльності відносять:

– платність (лізингоотримувач отримує основний засіб у користування за певну плату);

– терміновість (визначений строк дії);

– окупність (покриття усіх витрат лізингодавця на купівлю обладнання та передачу його в користування);

– прибутковість;

– цільове призначення (лізингове майно повинне використовуватися з виробничою метою);

– розмежування функцій власника і користувача об'єкта лізингу (протягом дії лізингової угоди лізингодавець зберігає право власності на майно, надане у лізинг, а лізингоотримувач має право лише на його використання у виробничому процесі та отримання прибутку).

Основним міжнародним законодавчим актом, що регулює сферу лізингу, є Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг (1988 р.). УНІДРУА (UNIDROIT) — міжнародний інститут з уніфікації приватного права, який являє собою міжнародну незалежну міжурядову організацію [4].

Аналіз світових ринків лізингу показує, що в 2016-2017 рр до світових лідерів у сфері лізингу належать США (383, 87 млрд дол США), Китай (206,7 млрд дол США), Велика Британія (81,77 млрд дол США). Україна, у порівнянні з провідними країнами, займає на жаль критично низьку позицію з показником 0,21 млрд дол США.

Лізинг є симбіозом оренди та кредиту, але при цьому має унікальні переваги, які притаманні саме цьому виду інвестиційної діяльності. До таких переваг варто віднести:

- можливість законним шляхом знизити базу оподаткування, адже сплата лізингових платежів у частині відсотків та комісії відносить на валові витрати підприємства, що автоматично зменшує прибуток;

- лізингоотримувач отримує податковий кредит по ПДВ відразу ж з усієї вартості предмета лізингу, сплативши лише авансовий платіж;

- лізингоотримувач з моменту отримання майна у лізинг ставить його на свій баланс та нараховує амортизацію, як у податковому, так і в бухгалтерському обліку;
- підприємство має змогу швидко отримати необхідне обладнання без понесення суттєвих капіталовкладень;
- лізинг дозволяє швидко отримати необхідне обладнання задля забезпечення ефективного виробничого процесу, шляхом тимчасового використання, а не через витрачання коштів на купівлю морально старіючого та досить вартісного обладнання [5].

Підсумовуючи усе сказане вище, варто зазначити, що єдиного підходу до визначення сутності лізингу немає. Лізинг стає своєрідним видом кредиту для підприємства, що надається у вигляді основних засобів та забезпечує оновлення виробничих фондів; забезпечує ряд переваг серед, яких в першу чергу це отримання нового необхідного обладнання, що дає можливість нарощувати виробничі потужності без залучення банківського кредиту. Також перевагою є те, що амортизація на такі основні засоби нараховується за прискореним методом, що дає можливість швидше оновлювати основні засоби та суттєво зменшити податок на прибуток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про фінансовий лізинг». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-вр>.
2. Осецький В.Л. Інвестиції та інновації: проблеми теорії і практики. 2003. 412 с.
3. Горемыкин В.А. Лизинг: практическое учебно-справочное пособие. 1997. 379 с.
4. Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_263.
5. Капровська Л. В. Лізинг як засіб підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. Економіка. 2016. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/101-1.pdf>.

Житар М. О.,

*к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна,*

Кодіс Є. І.,

*начальник відділу митного аудиту управління
фінансового контролю та операцій
у сфері ЗЕД департаменту аудиту
Головного управління ДФС у м. Києві, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ПОСТАУДИТУ ЯК ФОРМИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Постаудит займає важливе місце при застосуванні системи управління ризиками в митній справі та є головним елементом подальшого підвищення ефективності діяльності митних органів. Постмитний контроль у розвинутих демократичних державах є однією з основних форм митного контролю, які застосовуються митними органами під час здійснення митного контролю.

Прискорення євроінтеграційних процесів в Україні, збільшення торгівлі з європейськими країнами зумовлює постійний пошук шляхів для більш ефективного здійснення митної справи в Україні, а також підвищення рівня національної та зовнішньоекономічної безпеки країни.

Так званий «митний постаудит» запроваджений для забезпечення виконання Кіотської конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур і на теперішній час є основною формою митного контролю в Європейському співтоваристві, а враховуючи те, що в Україні вибрано курс на Євроінтеграцію, то наявність ефективної системи митного постаудиту є обов'язковою [2].

Розробка ефективної служби пост-митного контролю та аудиту сьогодні дозволяє митній службі виконувати свої завдання:

- виконання та контроль за дотриманням законодавства України з питань митної справи;
- захист економічних інтересів України;
- здійснення відповідно митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, вдосконалення форм і методів їх здійснення та інших [1].

Український пост-аудит здійснюється безпосередньо на території підприємства суб'єкта ЗЕД, що перевіряється. Під час перевірки посадові

особи митних органів вивчають, аналізують та порівнюють інформацію подану в митній декларації та інших документах; приймають рішення щодо правильності представлених в митній декларації кодів товарів згідно УКТЗЕД та розробляють висновки щодо своєчасності та достовірності нарахування і сплати митних платежів.

Принципи в пост-аудиті допомагають зробити пост аудит результативним та надійним інструментом у підтримці органів управління надаючи інформацію, на основі якої суб'єкт ЗЕД може поліпшити свою діяльність. Принципами пост-аудиту є наступні:

1) пріоритетність безпеки у питаннях життя і здоров'я людини, функціонування і розвитку суспільства, середовища проживання і життєдіяльності перед будь-якими іншими інтересами й цілями у сфері господарської діяльності;

2) підконтрольність та підзвітність митних органів (суб'єктів контролю) Державній митній службі України;

3) рівність прав і законних інтересів усіх суб'єктів господарювання;

4) гарантування прав суб'єкту господарювання;

5) об'єктивність та неупередженість пост аудиту;

6) наявність законних підстав для здійснення перевірки;

7) відкритість, прозорість, плановість та системність перевірок [3].

Використання митного пост-аудиту надає переваги для суб'єктів ЗЕД, адже суттєво зменшує затримки при перетині кордону, дозволяє спростити експортно-імпорتنу діяльність при взаємодії з митними органами. Також, використання митного пост-аудиту дозволяє виявити правопорушників, адже документальна перевірка стає реальною перешкодою для «тіньового бізнесу» [1].

Таким чином, митний пост-аудит є перспективним напрямом правового регулювання предмету діяльності митних органів в Україні, а також головним елементом вдосконалення систем митного контролю після випуску товару. Рациональне використання інституту митного пост-аудиту має важливе місце при застосуванні системи управління ризиками та в процесі донарахування митних платежів до бюджету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сливка О. Пост-аудит як форма митного контролю в Україні та його перспективи /О.Сливка// Підприємництво, господарство і право: адміністративне право і процес. - №6. - 2018. - С.201-203.

14 березня 2019 р.

2. Шереметинська О.В. Особливості проведення митного пост-аудиту в Україні / О.В.Шереметинська, Ю.Т.Кравець// Ефективна економіка. - №3. - 2016.
3. Фабіянська В.Ю. Український пост-аудит, наближення до європейських норм та стандартів/В.Ю.Фабіянська // Ефективна економіка. - №4. - 2017.
4. Пашко П. Митний аудиторський контроль / П.Пашко // Вісник КНТЕУ. - № 5. – 2012. – С. 89-101.

Казак О. О.,
*к.е.н., доцент кафедри фінансів та економіки,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна*

СУЧАСНА ПАРАДИГМА РИНКУ ЗЛИТТЯ І ПОГЛИНАННЯ В УКРАЇНІ

В результаті глобалізації світової економіки одним з інструментів інтеграції України у світове співтовариство стали угоди злиттів і поглинань (М&А). У світлі стабілізації політичної та економічної обстановки, в Україні спостерігається поліпшення інвестиційного клімату і, як наслідок, збільшення кількості угод М&А. Об'єднуючись з іноземним партнером, українські компанії переслідують декілька цілей. Перш за все це отримання доступу до більш дешевих джерел фінансування, необхідне для подальшого зростання і розвитку бізнесу. Крім того, іноземні компанії мають великий досвід управління і підвищення ефективності бізнесу. Незважаючи на специфічні особливості і слабе законодавче регулювання, злиття і поглинання в Україні стають інструментом, який дозволяє компаніям підтримувати високі темпи зростання, виходити на міжнародні ринки і продовжувати подальшу експансію вже на зарубіжні ринки.

Важливо зазначити, що в умовах нестабільності і впливу геополітичного чинника ринок М&А, його обсяг і динаміка є індикаторами загальноекономічних тенденцій. На сьогоднішній день ринок М&А в Україні має великий потенціал зростання і залишається вельми привабливим для вітчизняних і іноземних інвесторів.

Ринок М&А в Україні зростає. За 2017 рік кількість угод зросла на 22% до 67. А їх сумарний обсяг збільшився до \$1 млрд, або відразу на

37%. Втім, поки активність угод як і раніше значно нижче, ніж в 2013 році, а обсяг все ще не дотягує навіть до 1% ВВП України. Тоді як в інших країнах він становить близько 3-4% ВВП.

Український ринок М&А в чотири рази нижче, ніж в середньому по світу, і менше однієї десятої від ринку США або Великобританії, а також набагато скромніший в порівнянні з іншими країнами Центральної та Східної Європи. Так, наприклад, обсяг угод зі злиттів і поглинань в світі у 2018 році становив на суму близько \$ 3,3 млн., що на 39 % більше, ніж 2017 р. За даними Financial Times, це найшвидше зростання в історії [1].

За даними "М&А Predictor 2018" – дослідження авторитетної консалтингової компанії KPMG про найбільші угоди, які мали місце минулого року в Україні, ТОП-10 українських М&А оцінюється в \$714 млн. Найактивнішим сектором в частині злиттів і поглинань є АПК – на нього припала майже половина операцій, а також металургійний і гірничодобувний сектор, енергетика та ІТ. [2]

Угоди з ТОП-10 можна розділити на дві категорії. Це або придбання, пов'язані з експортним потенціалом підприємств, або інвестиції, зроблені всередині країни, коли вкладення в конкретний сектор є зрозумілим бізнесом для інвестора з прийнятними ризиками, і при цьому дають хороший повернення. Вартість українського М&А в 2017 році значною мірою була сформована трьома угодами, кожна з яких перевищила \$100 млн (рис. 1.).

Ukrainian M&A largest deals in 2017							
<div></div> <div>10 largest deals in period</div> <div>USD 714 million</div> <div>As % of total transactions in 2017</div> <div><div>70%</div></div>	Target	Sector	Acquirer	Vendor	% acquired	Value USDm	
	1	Ukrainian Agrarian Investments	Agriculture	Kernel Holding	ONEXIM Group	100%	155
	2	Ferrexpo	Metals and mining	BlackRock; TT International; Institutional investors	CERCL Holdings	13%	126
	3	Evrax Sukha Balka	Metals and mining	Berklemond Investments (DCH Group)	Evrax Group S.A.	100%	110
	4	Druzhba Narodiv Nova; Druzhba Narodiv; Crimean Fruit Company	Agriculture	Undisclosed	Myronivsky Hliboproduct	100%	78
	5	10 agricultural companies of Glencore	Agriculture	Epicentre	Glencore	75%	55
	6	IntroPro	TMT (IT)	Luxoft Holding		100%	53
	7	Agro Invest Ukraine	Agriculture	Kernel Holding SA	MK Group	100%	43
	8	Astarta Holding	Agriculture	Fairfax Financial Holdings	Aluxes Holding Limited; Albacon Ventures Limited (Valery Korotkov - private investor)	10%	37
	9	Kyivenergo	Power and utilities	System Capital Management/Ornex	State Property Fund	25%	30
10	DTEK Dniproenergo	Power and utilities	System Capital Management/Ornex	State Property Fund	25%	28	

Рис. 1. ТОП-10 українських операцій М&А у 2017 р.

14 березня 2019 р.

Значна частина угод в ТОП-10 – це продаж своїх активів російським капіталом, який залишає Україну, укрупнення свого бізнесу українськими олігархами, а також приватизація міноритарних пакетів ряду обленерго.

На АПК припала майже половина (\$452 млн або 44%) операцій M&A за минулий рік. Це в три рази більше, ніж в попередньому році. Інвестори розглядають сільське господарство як «безпечну гавань», адже інвестиції в цей сектор як для іноземних інвесторів, так і для локальних, пов'язані з меншими валютними ризиками в зв'язку з експортною виручкою, а також забезпечують порівняно високу прибутковість на капітал. Виявлені тенденції дають право прогнозувати, що активність операцій M&A у аграрному секторі залишиться такою ще не один рік.

По структурі угод M&A в Україні більше половини складають внутрішні покупки. 2/3 покупок активів знаходяться під контролем українських власників. Це можна порівняти з рівнем США, де більше 56% угод – внутрішньодержавні. За даними дослідження у Європі внутрішніх угод істотно менше, ніж транскордонних. Всі угоди або спрямовані на покупку активів європейцями за межами ЄС, або покупку іноземцями активів в ЄС.

У секторі енергетики та комунальних послуг вартість угод зросла в п'ять разів – до \$122 млн з \$27 млн в 2016-му році. Обумовлено це приватизацією 25%-вих міноритарних пакетів держави в п'яти обленерго, які контролює ДТЕК. Два з них – Київенерго і Дніпроенерго – потрапили в ТОП-10 з вартістю з \$30 млн і \$28 млн відповідно.

Найбільш активними іноземними інвесторами в Україні були компанії з СНД (насамперед Росії), Північної Америки, а також Європи. Інвестори з РФ зосередилися головним чином на придбанні активів в Криму в українських акціонерів. Придбання IT-компанії IntroPro швейцарським Luxoft за \$53 млн стало єдиною умовно європейською інвестицією. Умовно, оскільки Luxoft також заснований вихідцем з Росії. Угоди з участю північноамериканських інвесторів стосуються вже згаданого придбання частки в Ferrexpo. Також це покупка 10-відсоткової частки в сільськогосподарському холдингу Astarta канадською Fairfax Financial Holdings за \$37 млн.

Що стосується тенденцій 2018 року, то злиттів і поглинань як за кількістю, так і за вартістю угод стало значно, розширився і спектр секторів, а саме: сектор IT, фінансовий сектор, сектор комерційної нерухомості.

В цілому, загальний напрямок M&A все більше пов'язаний з технологіями. З точки зору венчурних інвестицій в Україні наявні багато проектів, де мова йде саме про рішення в сфері інноваційних технологій і бізнес-процесів. Часто це компанії, спрямовані на розробку різних ІТ-інструментів і рішень, які можна застосувати до абсолютно різних галузей – логістики, фінансового сектору, сфери послуг, виробництва та ін. Компанії в даній сфері продовжують залучати інвестиції за рахунок ринку M&A і інших інструментів, а в майбутньому будуть використовувати публічні розміщення (наприклад, IPO) та інші подібні способи залучення капіталу. Це те, що можна очікувати в Україні в найближчій і середньостроковій перспективі.

Серед ризиків для інвесторів в українські активи KPMG виділяє швидкість проведення реформ, неоднозначне взаємодія з державою і деструктивне втручання органів влади в діяльність компаній, нерозвинену культуру захисту прав міноритарних акціонерів і неефективну судову систему.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Global M&A activity hits new high. The Financial Times Limited 2019. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ft.com/content/b7e67ba4-c28f-11e8-95b1-d36dfef1b89a>
2. M&A Predictor 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2018/05/m-and-a-predictor-2018.html>

Мазур Ю. А.,

*к.э.н., с.н.с., старший научный сотрудник,
Институт экономики промышленности НАН Украины,
г. Киев, Украина*

СПЕЦИФИЧНОСТЬ НАЛОГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТА В КОНТЕКСТЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ

Страны, которые добились успеха в стимулировании инноваций, как правило, реализовывали государственную политику, предполагающую низкие налоги (благодаря сокращению общей налоговой ставки при одновременном не уменьшении эффективной налоговой ставки), а также налоговые стимулы в сфере научных исследований и разработок.

14 березня 2019 р.

Некоторые из таких налоговых инструментов имеют тенденцию быть более эффективными на определенных этапах развития экономики. Так, на раннем этапе, когда модернизация хозяйства является первоочередной задачей, налоговый менеджмент должен ориентироваться больше на капитальные расходы, чем на увеличение прибыли хозяйствующих субъектов. На последующем этапе содействие инновациям становится первостепенной задачей, и объектом налогового менеджмента становятся налоговые стимулы в сфере научных исследований и разработок, способные активизировать осуществление субъектами хозяйствования систематической деятельности, направленной на достижение научно-технического прогресса. На практике налоговое стимулирование позволяет на зрелом этапе использовать внедренные результаты инновационной деятельности, которые могут оказаться более конкурентоспособными на рынке товаров и услуг и способствовать росту доходов в сводный бюджет государства. В контексте инновационного развития экономики задачей налогового менеджмента является ориентирование на результаты хозяйственной деятельности, которые возникли ранее в процессе проведения и практического использования научных исследований и разработок, а также на сохранение таких результатов в стране.

Как показывает практика налогового стимулирования инноваций в мире, государства с эмерджентной экономикой, как правило, используют многие виды налоговых стимулов. Они, как правило, предпочитают сверхудержания расходов на НИОКР в большей степени, чем государства с развитой экономикой, в которых налоговые стимулы на научные исследования и разработки более распространены. Во многих странах мира в комплексе с налоговыми стимулами проводится финансовая поддержка сотрудничества между исследовательскими учреждениями и смарт-предприятиями, особенно в ключевых сферах, определенных программами стратегического развития государств с позиций «умной» специализации; усиление передачи знаний и смарт-технологий, особенно малому и среднему бизнесу, путем дальнейшего развития сотрудничества между предприятиями и научными учреждениями.

Несмотря на увеличение глобальной поддержки инноваций, Украина отстает от экономически развитых стран [1, с. 35; 2, с. 62]. Для усиления её привлекательности в мире налоговые стимулы в сфере современных отечественных разработок должны предоставляться:

в краткосрочной перспективе – прибыльным предприятиям в сфере электронной промышленности, производства электрического и оптического оборудования, транспортировки, химической промышленности;

в долгосрочной перспективе – другим прибыльным предприятиям, осуществляющим хозяйственную деятельность в Украине.

С позиций государственного управления налоговый менеджмент должен располагать инструментами, комплексное использование которых позволяет эффективно стимулировать инновационную деятельность субъектов хозяйствования. Такими инструментами являются:

1. Налоговое планирование стимулирования инноваций, которое может быть краткосрочным и долгосрочным.
2. Организация налогового механизма стимулирования инноваций.
3. Активизация налогового стимулирования инноваций.
4. Контроль над использованием налоговых стимулов инноваций.

Для активизации инновационного развития экономики Украины целесообразно разработать план внедрения налогового механизма стимулирования инноваций на краткосрочную и долгосрочную перспективу; обеспечить новые и упорядочить функционирующие институты как структурные единицы процесса реализации краткосрочных и долгосрочных планов; создать предпосылки побуждения хозяйствующих субъектов к активизации инновационно-инвестиционной деятельности в условиях предоставления налоговых стимулов на научные исследования и разработки; контролировать хозяйственную деятельность налогоплательщиков, занятых в инновационной сфере, с целью своевременного выявления отклонений от установленных норм, правил и требований в процессе предоставления государством налоговой поддержки научных исследований и разработок.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Мазур Ю.О. Перспективи податкового стимулювання НДДКР в Україні: досвід інноваційно розвинутих країн // Економіка промисловості. – 2016. – № 2 (74). – С. 33-48.
2. Мазур Ю.А. Налоговые стимулы НИОКР в условиях эмерджентной экономики: направление реформ для Украины // Економіка промисловості. – 2017. – № 2 (78). – С. 61-79. DOI: 10.15407/econindustry2017.02.061

Мельник О. В.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Забезпечення необхідного обсягу власного капіталу є запорукою розвитку будь-якого підприємства. Формування власного капіталу підприємства здійснюється за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел. В умовах нестабільності значною є роль внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів – нерозподіленого прибутку та амортизаційних відрахувань. Обмежений доступ більшості вітчизняних підприємств до зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів (додаткові внески учасників (акціонерів, членів), безповоротна фінансова допомога) є однією з причин низьких темпів їхнього розвитку. Залучення власного капіталу від зовнішніх інвесторів дає підприємствам можливості отримання значних обсягів фінансування, проте може зумовлювати ризик втрати корпоративного контролю, агентську проблему тощо [1].

Ми поділяємо думку І. В. Олександренко, яка вважає, що класифікація власного капіталу за класифікаційною ознакою джерел його формування може включати такі його види як початковий капітал і капітал, створений у результаті діяльності підприємства. До джерел формування початкового власного капіталу вона відносить внески засновників на момент створення підприємства, вартість безкоштовно отриманого майна, суму перевищення ринкової вартості реалізованих акцій над їх номінальною вартістю в період створення підприємства, а до джерел формування власного капіталу, створеного в результаті діяльності підприємства, – чистий прибуток, вартість дооцінки майна, суму накопичених курсових різниць, вартість безоплатно отриманого майна, внески учасників в результаті додаткової емісії акцій [2].

Зарубіжні класифікації власного капіталу підприємства за класифікаційною ознакою джерел його формування включають такі його види як вкладений (інвестиційний) капітал і зароблений капітал [3].

Склад власного капіталу підприємства залежить від моделі бухгалтерського обліку, яка використовується в країні, та від організаційно-правової форми підприємства й форми його власності. Власний капітал

підприємства включає зареєстрований (пайовий) капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал [4].

Внески учасників підприємства до його капіталу можуть бути в грошовій чи негрошовій формі й включати гроші, цінні папери, майнові права тощо. Вони можуть мати характер безповоротної фінансової допомоги. Розмір власного капіталу підприємства може бути збільшений у результаті дооцінки основних засобів і відповідно зростання розміру капіталу в дооцінках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мельник О. В. Проблеми управління власним капіталом підприємств в умовах глобалізації / О. В. Мельник // Фінансова система України: становлення та розвиток: матеріали наук.-практ. конференції, 18-19 травня 2012 р., Острог, Україна / Національний університет «Острозька академія». – Острог, 2012. – С. 81-83.

2. Олександренко І. В. Управління власним капіталом підприємства / І. В. Олександренко // Економічний форум. – 2016. – №3. – С. 211-216.

3. Коваль Л. В., Горбатюк В. В. Власний капітал: облік та представлення в звітності в контексті національних та міжнародних стандартів / Л. В. Коваль, В. В. Горбатюк // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». : Зб. наук. пр. – Луцьк: Луцький національний технічний університет. – 2013. – №10(37). – С. 310-318.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності [із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів України] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 06.02.2019)

Снігир Л. П.,
к.е.н., викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ АКТИВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Активне інтегрування України в світове економічне співтовариство та швидко мінливі зовнішні умови стають основними факторами підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності та фінансової стійкості суб'єктів господарювання. В реалізації цих завдань фінансовий менеджмент відіграє важливу роль. З його допомогою розробляється тактика і стратегія розвитку підприємства, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їх виконанням, виокремлюються резерви для підвищення ефективності виробництва, проводиться оцінка інвестиційних проектів і формування портфеля інвестицій; аналізуються результати діяльності підприємства.

Фінансовий менеджмент охоплює систему принципів, методів, форм і прийомів регулювання ринкового механізму в сфері фінансів із метою підвищення конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта. Підприємству, яке розвивається потрібен великий потік капіталу й відповідно великий потік споживачів продукції (робіт, послуг) [4, с. 52].

Фінансовий менеджмент – це комплексна система забезпечення стійкості, надійності і ефективності управління фінансами. Вона включає в себе формування та планування фінансових показників із дотриманням наукових підходів і принципів менеджменту, балансу доходів і витрат, показників ефективності використання ресурсів, рентабельності роботи й товарів.

Принципи та методи управління фінансами сформувались у спеціалізовану галузь знань – фінансовий менеджмент, у систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів підприємства й організацією обороту його капіталу.

Кардинальна зміна ролі фінансових ресурсів в умовах ринкової економіки зумовлює посилення ролі фінансового менеджменту й виділяє його як одну з основних функцій апарату управління господарюючого суб'єкта та, як наслідок, визначає його, як елемент фінансової системи країни. Фінансовий менеджмент являє собою процес вироблення

мети управління фінансами та здійснення впливу на фінанси за допомогою методів і важелів фінансового механізму для досягнення поставленої мети. Він включає в себе стратегію і тактику управління.

Під стратегією розуміється загальний напрямок і спосіб використання коштів для досягнення поставленої мети. Цьому способу відповідає певний набір правил і обмежень для прийняття рішення [2, с. 23–29].

Тактика – це конкретні методи і прийоми для досягнення поставленої мети в конкретних умовах. Завдання тактики управління – вибір найбільш оптимального рішення і найбільш прийнятних у даній господарській ситуації методів і прийомів управління [2, с. 34–35].

Сучасний підхід до терміну «фінансовий менеджмент» передбачає розуміння та аналіз структури капіталу при прийнятті фінансових рішень. Згідно з цим функції фінансового менеджменту охоплюють дві сфери діяльності підприємства: придбання засобів, а також їх розподіл. Для здійснення цих функцій при управлінні фінансами приймаються рішення по трьох напрямках взаємодії підприємства з фінансовими ринками: 1) інвестиційна політика; 2) управління джерелами коштів; 3) дивідендна політика.

Основне завдання фінансового менеджменту – здійснення руху грошових коштів відповідно до плану підприємства. Тому, першочерговим завданням фінансового менеджменту є планування щодо залучення та використання коштів таким чином, щоб максимізувати вартість підприємства [1, с. 89].

Поступовий перехід підприємства від планової і централізовано керованої економіки до ринкової пов'язаний з одночасним переходом від управління директивними економічними показниками діяльності до управління собівартістю продукції в цілях абсолютної гарантії беззбитковості виробництва.

Поетапний аналіз формування фінансового менеджменту, як самостійної галузі дозволяє зробити висновок, що в Україні проблеми і завдання управління фінансами з'явилися в 90-х роках, тобто, ще на початку перехідного періоду. З огляду на економічний стан цього періоду, вітчизняний фінансовий менеджмент мав велику кількість проблем. Тому рішення таких складних завдань, як управління в умовах кризи, було для вітчизняних підприємств особливо складною проблемою.

Процес формування фінансової структури капіталу має комплексний характер і об'єднує такі напрямки: залучення власних і позикових фінансових ресурсів компанії, трансформацію цих ресурсів у капітал,

14 березня 2019 р.

досягнення певних цілей компанії при використанні тієї чи іншої фінансової структури капіталу, приріст капіталу компанії та формування власних внутрішніх джерел фінансування. Кожне з виділених напрямків може мати критерії оцінки ефективності. Розробка цих критеріїв також входить в процес формування фінансової структури капіталу.

Проведений моніторинг ринкового механізму мобілізації фінансових ресурсів в економіку, дозволив зробити висновок про те, що приплив фінансових ресурсів у виробництво залежить від ступеня розвитку механізму фондового ринку, здатності банківської системи і ринку цінних паперів акумулювати внутрішні й зовнішні вільні фінансові ресурси та направити їх на фінансування економіки в цілому.

Ефективний механізм фінансового менеджменту дозволяє в повному обсязі реалізувати завдання, які сприятимуть результативному здійсненню функцій фінансового управління підприємством.

Вибір конкретного методу управління інвестиційним портфелем визначається інвестором, виходячи з поставлених цілей і завдань. Однак незалежно від цілей інвестора, специфіка ринка, що розвивається накладає ряд обмежень на можливості застосування деяких стратегій активного і пасивного управління. Доцільним методом для вітчизняних підприємств у ринкових умовах може бути комбінований метод управління інвестиційним портфелем, що поєднує різні елементи активного і пасивного управління [3, с. 78].

Таким чином, фінансовий менеджмент передбачає не тільки оцінку процесів, що відбуваються, а й розробку алгоритмів вирішення фінансових питань і проблем. Фінансовий менеджмент є складовою частиною загальної системи управління господарюючим суб'єктом, звертаючи увагу на об'єкт його практичного застосування, прикладного впливу та висвітлює ключові напрямки прийняття управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутка М.П. Виробничий менеджмент : підручник для ВНЗ / М.П. Бутка; М-во освіти і науки України, Чернігів. нац. технолог. ун-т. – К. : Центр навч. літ., 2015. – 424 с.
2. Ганечко І.Г. Фінансовий менеджмент: методика розв'язання практичних завдань: навч. посіб. / І.Г. Ганечко, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць та ін. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 244
3. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2016. – 375 с.

4. Ярцева Т.А. Методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства / Т. А. Ярцева // Управління розвитком. – 2013. – №18. – 106 с.

Новосьолова О. С.,
*старший викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Херсонський національний технічний університет,
м. Херсон, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ УКРАЇНИ: МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

Надзвичайно важлива роль прибутку у формуванні та використанні певної частини суспільного продукту та фінансових ресурсів суб'єктів господарювання зумовлює особливий інтерес до цього питання. Водночас надзвичайно високий рівень тіньової економіки та збитковості підприємств, наднизька рентабельність та невисокі фінансові результати прибуткових підприємств не можуть не викликати сумнівів і заперечень щодо обґрунтованості економічної політики держави та суб'єктів господарювання щодо формування і використання такої важливої складової доданої вартості як прибуток. Це спонукає до пошуку нових поглядів та підходів щодо формування та використання прибутку та є особливо важливим в умовах зростання відкритості національної економіки та посилення інтеграційних та глобалізаційних процесів [1, с. 256].

Управління прибутком на рівні окремих суб'єктів господарювання суттєво доповнюється управлінням на макроекономічному рівні, що знаходить своє відображення у русі потоків фінансових ресурсів і зміні макроекономічних показників. Стан і рух фінансових ресурсів між суб'єктами фінансової системи у найбільш узагальненому вигляді відображають показники ВВП за категоріями доходу та використання. ВВП вважається основним макроекономічним показником результатів економічної діяльності, використовується для порівняльного аналізу на міжнародному рівні, оцінки ефективності економіки тощо. Крім того, це один з основних показників системи національних рахунків. Він характеризує кінцевий результат виробничої діяльності економічних одиниць на економічній території країни [2, с. 282].

14 березня 2019 р.

Структура ВВП за категоріями доходу в розрізі заробітної плати, прибутку та податків свідчить про первинний розподіл ресурсів між економічними суб'єктами (населенням, суб'єктами господарювання та державою), про потенційні можливості подальшого споживання та на-
громадження.

Структура ВВП за категоріями доходу наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Структура ВВП України за категоріями доходу у 1993-2016 роки, %*

Показники ВВП	Роки							
	1993	1995	2000	2005	2010	2014	2015	2016
ВВП усього, у т. ч.:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Оплата праці найманих працівників	38,5	43,5	42,3	49,1	48,0	46,3	39,1	36,6
Податки, за виключенням субсидій на виробництво та імпорт, з них:	7,6	19,1	16,8	12,7	11,8	12,9	15,9	15,5
- на продукти	0,6	10,6	15,2	12,0	11,6	12,9	15,0	15,2
- інші, пов'язані з виробництвом	7,0	8,5	1,6	0,7	0,2	0,0	0,9	0,3
Валовий прибуток, змішаний дохід	53,9	37,4	40,9	38,2	40,2	40,8	44,3	47,9

Джерело: складено автором за даними джерел [3, с. 301].

Наведені у таблиці 1 дані свідчать про суттєві зміни, які відбувалися протягом більш як двадцяти років в економіці України. Особливо значними були зміни протягом 1990-1995 років, що можна пояснити початком переходу економіки України на ринкові умови ведення господарства, тобто, відсутністю досвіду в органів управління та іншими чинниками.

Різке падіння частки заробітної плати при одночасному зростанні частки податків і прибутків, особливо у 1993-1994 роках, свідчить про фізичне падіння виробництва та зростання ролі цінового фактора у формуванні доходів таких економічних суб'єктів, як держава та суб'єкти господарювання. Крім того, падіння доходів населення, основну частину якого складає заробітна плата, та зростання податків на продукти супроводжувалось падінням курсу національної грошової одиниці та надвисокою інфляцією, особливо у 1992-1994 років.

Динаміка показників за 1995-2005 років свідчить про перманентні зміни, що мали місце в економіці та фінансовій політиці держави. При цьому спостерігалася тенденція до зростання частки прибутків при одночасному скороченні частки податків, що можна розглядати, за певних

умов, як позитивне явище. Проте скорочення можливостей держави в інноваційно-інвестиційній сфері ніхто замінити не зміг. Період з 2005 по 2016 роки. можна назвати періодом стабілізації доходів держави та суб'єктів господарювання при одночасному скороченні доходів населення [4, с. 111].

У цілому по економіці вкладення коштів суб'єктами господарювання у нагромадження основного капіталу та зростання запасів матеріальних оборотних коштів має тенденцію до зростання. Проте, незважаючи на абсолютне зростання нагромаджень, їх частка у структурі ВВП постійно скорочується, а натомість зростає частка споживання, особливо населення (домогосподарств) та держави. Такі тенденції скорочують матеріально-технічну базу розвитку економіки та є наслідком: наднизького рівня ВВП (що суттєво скорочує можливості нарощування заощаджень); несприятливих умов економічної діяльності (скорочення ринків збуту, нерівномірне податкове навантаження, вибіркові преференції тощо); дії інших чинників (як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравченко О.О. Оптимізація розподілу та використання прибутку підприємств / О.О. Кравченко, Д.А. Стецько // Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління». – 2015. - Вип. 32. – С. 253–260.
2. Кривицька О.Р. Формування прибутку підприємств в умовах ринкової економіки / О.Р. Кривицька // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка. – 2009. - Вип. 11. - С. 281-288.
3. Николишин С.Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним / С.Є. Николишин // Молодий вчений. – 2017. – Вип. 2. – С. 299-303.
4. Скалюк Р.В. Управління прибутком підприємств: стратегічний підхід / Р.В. Скалюк // Фінанси, облік і аудит. – 2013. – Вип. 2 (22). – С. 109-118.

Супруненко С. А.,
старший викладач кафедри менеджменту,
Хімії Б. І.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В основі нових тенденцій ХХІ століття знання, інформація і кваліфіковані кадри стають визначальними чинниками соціального і економічного прогресу суб'єктів підприємницької діяльності. В економіці сучасних підприємств інтелектуальний капітал виходить на передній план, оскільки він є одним із основних факторів, що визначають їх конкурентоспроможність та конкурентоздатність, а в результаті – процвітання та економічну силу нації.

Вдосконалення структури капіталу, зміна співвідношення матеріального виробництва на користь інтелектуального, що виступає у формі наукових знань, інформаційного та інноваційного продукту, використання інтелектуальних ресурсів в процесі виробництва, зростання їх частки в загальній вартості підприємства – все це питання сучасної прогресивної інтелектуальної економіки.

Економісти Р. Солоу, П. Ромер визначити, що в цілому тільки 50% приросту ВВП може бути пояснено зростанням трудових ресурсів і фізичного капіталу, а інші 50% припадають на інтелектуальний капітал [1, с. 23].

Тобто, ефективне використання інтелектуального капіталу визначає перспективи щодо розвитку діяльності. Він прискорює приріст маси прибутку за рахунок формування і реалізації необхідних підприємству систем знань, речей і відносин, які, в свою чергу, забезпечують його високоефективну господарську діяльність

За оцінками Світового банку, інтелектуальний капітал у сучасній економіці формує понад 60 % загального обсягу багатства кожної країни, зокрема у таких країнах як, Японія та Німеччина, частка інтелектуального капіталу становить до 80 % національного багатства. У деяких міжнародних гігантів, таких як «Microsoft» інтелектуальний капітал складає 94% загальної вартості (ринкова вартість компанії оцінюється в 350-400 млрд. дол., а залишкова вартість – 5-10 млрд. дол.), «Intel» –

85% [2, с. 64]. Така статистика свідчить про те, що роль інтелектуального капіталу в економічному розвитку суб'єктів господарювання зростає, випереджаючи значущість засобів виробництва і фінансових ресурсів, й саме інтелектуальний капітал стає головним джерелом конкурентних переваг, інноваційного розвитку, генерування нових знань та драйвером сталого розвитку бізнесу.

Роль інтелектуального капіталу підприємства надзвичайно важлива в сучасних умовах ринку і полягає у впливі його складових елементів на економічні результати і формуванні різноманітних економічних цінностей підприємства. Серед таких цінностей варто виділити:

- збільшення ринкової вартості підприємства;
 - зростання продуктивності підприємства;
 - підвищення ефективності використання усіх ресурсів підприємства;
 - розвиток інноваційного потенціалу;
 - зміцнення і удосконалення конкурентних переваг підприємства
- [3, с. 26].

В сучасних умовах жорсткої конкурентної боротьби інтелектуальний капітал дає змогу створювати цінності і забезпечувати конкурентоздатність як окремим підприємствам, так і суспільству в цілому.

Отже, інтелектуальний капітал стає основним джерелом престижу, процвітання та економічної безпеки підприємства. Дає змогу забезпечувати конкурентоздатність як окремим підприємствам, так і суспільству в цілому, задає темп і характер оновлення технології виробництва і його продукції, які потім стають головною конкурентною перевагою на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванова І.А. управління інтелектуальним капіталом підприємства// Розвиток економічної системи в умовах глобалізації. – Київ, 2014.
2. Нестеренко О.О. Бінарна система оцінки інтелектуального капіталу в інтегрованій звітності// Інтелект ХХІ – Київ, 2018.
3. Пархоменко В. Д. Інтелектуальний капітал – основа розвитку підприємства// Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – Київ, 2012. - №1.

Базильчук К. В.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Супруненко С. А.,

ст. викладач,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах становлення і розвитку української економіки особливо важливого значення набувають питання розробки і реалізації фінансової стратегії підприємства. Динаміка економічних процесів, загострення ринкової конкуренції суттєво знижують ефективність розроблених бізнес-планів, які не містять в собі гнучкого механізму реагування на постійні зміни середовища. Тому на сучасному етапі розвитку економіки актуальним питанням є розроблення концептуальних основ фінансової стратегії підприємства. Насамперед фінансова стратегія необхідна для забезпечення стійкого розвитку підприємств в сучасних умовах, що обумовлює необхідність серйозного аналізу проблем і вироблення практичних рекомендацій у цій сфері діяльності.

Проблемам різних аспектів стратегічного управління підприємств присвячені праці відомих вітчизняних та зарубіжних дослідників. Вагомий внесок у вивчення питань розробки стратегій підприємства та фінансової стратегії зробили науковці: І. Ансофф, І. О. Бланк, П. Друкер, Ю. Б. Іванов, Роберт Каплан, О.В. Ревенко, М. Портер, О.М. Тищенко, А. А. Томпсон, Чечетова-Терашвілі Т. М. та інші.

Фінансова стратегія підприємства займає одне із головних місць у стратегічному менеджменті підприємства, який являє собою систему стратегій різного типу, що формується та розробляється підприємством на визначений період часу з урахуванням специфіки функціонування і розвитку даного підприємства з метою досягнення поставлених цілей [2, с. 193].

Дійсно, фінансова стратегія є досить важливою для підприємства і включає методи та практику формування фінансових ресурсів, їх планування та забезпечення фінансової стійкості підприємства за ринкових умов господарювання, а також охоплює всі форми фінансової діяльності

підприємства: оптимізацію основних та оборотних засобів, формування та розподіл прибутку, грошові розрахунки, інвестиційну політику.

На сучасному етапі від точності і коректності обраної фінансової стратегії підприємницької діяльності залежить можливість стабільного функціонування підприємств на національному та світовому ринку. Оскільки кожна організація незалежно від свого становища і виду діяльності схильна до ризику, варто врахувати можливість появи кризової ситуації. При цьому для будь-якого підприємства важливим є передбачення ризику завдяки прогнозуванню і використання засобів зниження його до мінімуму. У зв'язку з цим варто відзначити важливу роль фінансового менеджменту.

Як специфічний фінансовий інструмент фінансова стратегія підприємства має низку особливостей:

1) основним її завданням є окреслення пріоритетних напрямів діяльності, обґрунтування доцільності реалізації ключових проектів і програм, які сприятимуть максимізації прибутку підприємства в майбутньому;

2) розробляється в умовах неповної інформації, отже, не дає змогу точно передбачити майбутній стан, а тому характеризується значною мінливістю стратегічних рішень;

3) є основою для підвищення ефективності діяльності підприємства на тривалу перспективу [1, с. 3].

Всебічно враховуючи фінансові можливості підприємств, об'єктивно оцінюючи характер внутрішніх та зовнішніх чинників, фінансова стратегія підприємства забезпечує відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства умовам, які склалися на ринку товарів та фінансовому ринку. Фінансова стратегія підприємства передбачає визначення довготермінових цілей фінансової діяльності та вибір найефективніших способів їх досягнення.

Отже, фінансова стратегія підприємства є невід'ємною складовою та надзвичайно важливим елементом у фінансовому менеджменті, яка повинна узгоджуватись і відповідати цілям, напрямкам, завданням формування загальної стратегії розвитку підприємства. Дає можливість сформувати фінансові резерви підприємству, як засобу для протистояння можливим змінам зовнішнього середовища. За допомогою даної стратегії можна оцінити результати поточної роботи та визначитися керівництву підприємства у майбутніх напрямках діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воронкова Т. Є., Біляк А. С. Фінансова стратегія в системі управління підприємством. Ефективна економіка. 2017. № 11. С. 1-6.
2. Лапіна І. С., Лопатко К. М. Фінансова стратегія: економічна сутність та місце в системі управління підприємством. Економічний форум. 2017. № 2. С. 192-197.
3. Поддєрьогін А.М., Бабяк Н.Д., Білик М.Д. Фінансовий менеджмент: підручник. 2017. 534 с.

Бобровник В. О.,

здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Грушева А. А.,

к.пед.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

З моменту проголошення в нашій державі ринкових відносин актуальним стає питання раціонального та ефективного використання наявних ресурсів і капіталів в грошовій формі. Особливо гостро це відчувається в умовах економічної нестабільності в державі, світової глобальної економічної кризи та інших негативних чинників.

В сучасних умовах економічного розвитку механізм лізингу відіграє важливу роль у стимулюванні залучення інвестицій для придбання нових та оновлення існуючих виробничих фондів у всіх країнах світу [1]. Лізинг є фінансовим механізмом, який дозволяє підприємству, що має потребу в обладнанні, придбати необхідну техніку на умовах поступової сплати коштів за рахунок грошових потоків, генерованих використанням цього обладнання. Відповідно до Закону України «Про фінансовий лізинг» [2], за договором фінансового лізингу лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов і передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі).

Отже, лізинг – це особливий вид фінансової послуги, що відрізняється від кредиту. Клієнт, який вирішив використати цей сервіс, обирає необхідний йому товар (наприклад, комп'ютери, автомобіль або інші основні засоби), а також де його купити. Але купує не сам він, а посередник – лізингова компанія. Після цього вона передає придбане обладнання клієнту. Товар передається у тимчасове користування на обумовлений строк, за що клієнт регулярно платить. Після погашення певної суми майно переходить у власність замовника. Є й можливість повернути товар лізинговій компанії.

Незважаючи на те, що ринок лізингових послуг в Україні перебуває на стадії становлення, все ж таки активізація лізингових операцій має місце на ринку і істотно впливає на розширення реального сектору економіки України. Про це свідчать показники переліку юридичних осіб, які мають право надавати фінансові послуги та перебувають на обліку в Нацкомфінпослуг. Інформація станом на 30.09.2016 свідчить про 240 юридичних осіб – лізингодавців та 406 фінансових компанії, що надають послуги фінансового лізингу і внесені до Державного реєстру фінансових установ (табл. 1) [16]

Станом на 30.09.2016 до Переліку юридичних осіб, які мають право надавати фінансові послуги та перебувають на обліку в Нацкомфінпослуг, внесено інформацію про 240 юридичних осіб – лізингодавців та до Державного реєстру фінансових установ внесено інформацію про 406 фінансових компаній, що надають послуги фінансового лізингу (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Кількість юридичних осіб – лізингодавців та фінансових компаній, що надають послуги фінансового лізингу в Україні

Тип установи	Станом на 30.09.2014	Станом на 30.09.2015	Станом на 30.09.2016
Юридичні особи – лізингодавці	264	267	240
Фінансові компанії, що надають послуги фінансового лізингу	184	293	406

Однак, незважаючи на кількість зареєстрованих юридичних компаній та фінансових установ майже 99% послуг фінансового лізингу надається юридичними особами – суб'єктами господарювання, які не є фінансовими установами. Про це свідчить статистика, табл. 2 [3].

**Інформація щодо вартості договорів
фінансового лізингу та їх кількості, укладених юридичними особами
та фінансовими компаніями**

Рік	Вартість договорів фінансового лізингу, укладених за період, (млн грн)		Кількість договорів фінансового лізингу (од.), укладених за період	
	юридичними особами	фінансовими компаніями	юридичними особами	фінансовими компаніями
2014	5 328,5	122,5	6 501	17
2015	6 241,4	20,2	4 098	21
2016	9 755,0	67,3	9 122	38
2017	12 814,2	153,4	7 699	53

З таблиці бачимо, що протягом чотирьох років фінансовими компаніями та юридичними особами, які не мають статусу фінансових установ, але можуть згідно із законодавством надавати фінансові послуги, вартість договорів і їхня кількість хоча і коливається в різні сторони, однак в цілому має динаміку до зростання, зокрема в юридичних осіб [3].

Динаміку вартості договорів, укладених в період з 4 кварталу 2015 року по 4 квартал 2017 року, та договорів, чинних на кінець кожного звітного періоду, наведено на рис. 1 [4].

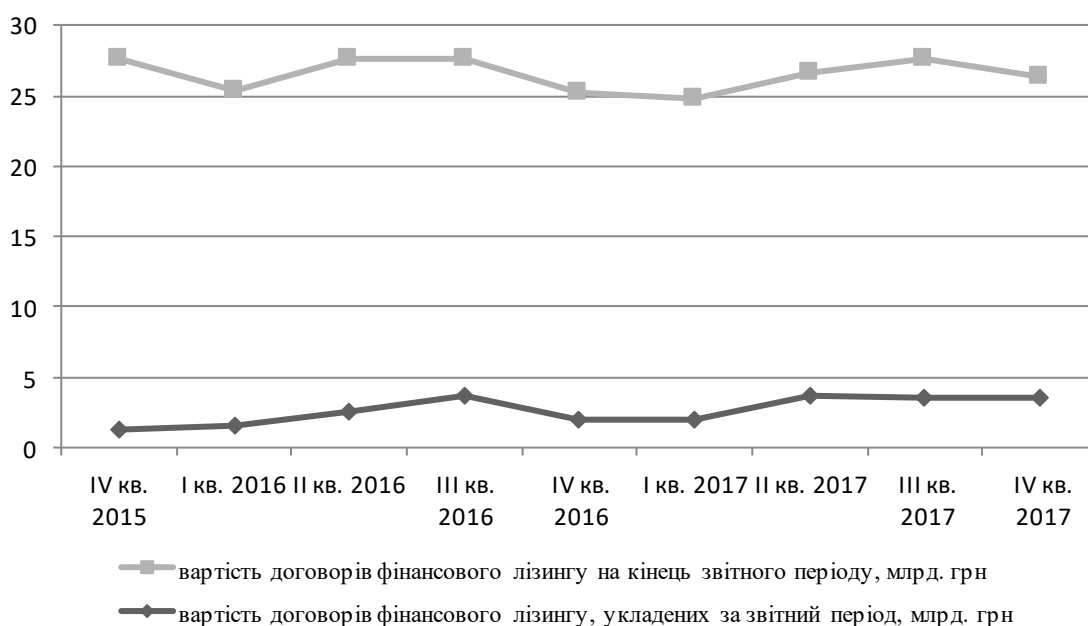

Рис. 1. Динаміка вартості лізингових договорів

Так, за підсумками 2017 року спостерігається зменшення кількості договорів фінансового лізингу в 0,85 рази (на 1408 од.) порівняно з відповідним періодом 2016 року, але це все одно більше ніж у 2015 році. При цьому, вартість договорів фінансового лізингу збільшилась на 24,3 % (на 3 145,3 млн. грн.).

За 2017 рік кількість договорів фінансового лізингу зменшено на 15,4%, вартість договорів збільшено на 32,0% [4].

Таким чином, зростання кількості установ, які надають послуги фінансового лізингу, не забезпечує збільшення вартості договорів фінансового лізингу, причиною чого стала складна фінансово-економічна ситуація в країні.

Незважаючи на всі переваги, вітчизняний лізинг на сьогодні ще потребує глибокої реанімації і має низку недоліків, які стримують розвиток лізингової галузі в Україні. Серед таких факторів, дослідники називають:

- обмеженість фінансування галузі в Україні;
- відсутність сучасної сприятливої законодавчої бази;
- відсутність спеціальних податкових стимулів;
- низьку обізнаність підприємців про сучасні інструменти фінансування бізнесу;
- брак внутрішнього та іноземного капіталу,
- складна організація лізингової угоди через значну кількість учасників;
- на підготовку фінансової лізингової угоди може знадобитися більше часу, ніж на підготовку контракту на купівлю;
- відсутність спеціальних державних мотивуючих програм для малого та середнього підприємництва та застаріле законодавство, яке регулює лізингові операції в Україні та інші [5].

Для активного розвитку лізингу в Україні доцільно провести комплекс заходів, який передбачатиме: зниження вартості кредитних ресурсів до рівня, який би не перевищував 20% річних. Це вкрай необхідно для: забезпечення ефективності лізингових операцій; зниження вартості нотаріальних послуг з оформлення договорів лізингу; послаблення фінансового навантаження на учасників лізингової угоди; надання податкових пільг щодо операцій з міжнародного лізингу для ввезення на територію України високотехнологічного устаткування; розроблення державної програми підтримки лізингу, яка б передбачала залучення банківського сектору до розвитку лізингових послуг; захист прав лізингодавців та власників майна на законодавчому рівні; запровадження ефективної системи моніторингу лізингового ринку тощо [6].

За таких умов лізинг в Україні зможе прискорити розвиток стратегічно важливих сфер національної економіки країни, сприяти широкому залученню вітчизняних та міжнародних інвестицій, ефективно виконувати лізингові функції та удосконалити загальну систему управління цією важливою галуззю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Березовська О.Р. Визначення сутності лізингу та оцінка його використання в економіці України. Інноваційна економіка. 2012. №3. С.183-189.
2. Закон України «Про фінансовий лізинг». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>
3. Інформація про стан і розвиток фінансових компаній, лізингодавців та ломбардів України. URL: <https://nfp.gov.ua/content/stan-i-rozvitok-finansovih.html>
4. Залетов О. М. Зарубіжний досвід регулювання та нагляду за ринками небанківських фінансових послуг. URL: https://afi.org.ua/sites/default/files/users/user104/005_zaletov_12.04.2018.pdf.
5. Борисюк О. В., Міщанчук О. О. Ринок лізингових послуг в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Науковий вісник ХДУ. 2014. № 5. С. 22-25.
6. Завора Т. М. Проблеми та перспективи розвитку ринку лізингових послуг в Україні. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2015_3_4.

Богомол М. І.,
*здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
м. Київ, Україна*

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НА ПІДПРИЄМСТВІ З ВИРОЩУВАННЯ ЦУКРОВОЇ КУКУРУДЗИ

Фінансовий менеджмент як наука і навчальна дисципліна почав формуватися наприкінці 90-х років XIX ст. Елементи фінансового менеджменту використовувалися на різних етапах економічного розвитку. За становлення ринкової економіки стійкість і успіх будь-якого господарюючого суб'єкта, в тому числі підприємства з вирощування цукрової

кукурудзи, може забезпечити лише ефективне управління рухом фінансових ресурсів. Капітал повинен приносити прибуток, інакше підприємство може втратити позиції на ринку цукрової кукурудзи. Щоб раціонально управляти рухом фінансових ресурсів, необхідно знати методологію і методику фінансового менеджменту, а також оволодіти вмінням прийняття рішень на практиці. Отже, сучасні умови потребують комплексного використання інструментів фінансового менеджменту.

За понад століття свого розвитку фінансовий менеджмент значно розширив сферу дослідження: якщо ще на початковому етапі в центрі уваги переважна більшість віддавалась фінансовим питанням створення абсолютно нових фірм і компаній, потім - управління фінансовими інвестиціями і проблеми банкрутства, то зараз же він охоплює майже всі напрями управління фінансами підприємств.

Фінансовий менеджмент — це процес управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів суб'єкта господарювання та оптимізації обігу його грошових коштів [5].

Головною метою фінансового менеджменту на підприємстві з вирощування цукрової кукурудзи є забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах [4], раціональному використанні ресурсів з метою створення ринкової вартості кукурудзи цукрової, здатної покрити всі витрати, пов'язані з використанням ресурсів які необхідно затратити щоб отримати врожай, і забезпечити прийнятний рівень доходів на умовах, адекватних ризику вкладників капіталу.

Фінансовий менеджмент для підприємств з вирощування цукрової кукурудзи є досить ефективним адже зазвичай рентабельність вирощування кукурудзи цукрової сягає близько 400-600% за умов правильного вирощування та зберігання, що в свою чергу показує що фінансовий менеджмент ефективно працює.

Фінансовий менеджмент реалізує головну мету й основні завдання шляхом здійснення таких функцій: створення доходів (накопичення капіталу), здійснення витрат (розподільна), контроль ефективності [2].

Ефективний фінансовий менеджмент, заснований на взаємопов'язаній системі принципів сприяє формуванню злагодженої системи управління, взаємозв'язку різних сфер управління підприємством, зростанню ресурсного потенціалу підприємства, його продуктивності та забезпечує постійне накопичення власного капіталу [1, 3]. Отже, на підприємстві з вирощування цукрової кукурудзи в комплексі принципів

14 березня 2019 р.

фінансового менеджменту буде сприяти підвищенню його ефективної роботи.

Розробка фінансової стратегії та фінансової політики за найважливішими аспектам фінансової діяльності дає змогу ухвалювати ефективні управлінські рішення, пов'язані з фінансовим розвитком підприємства.

Як певний висновок, можна сказати, що фінансовий менеджмент - це наука, яка динамічно розвивається, а її досягнення швидко впроваджують у практику. Без знання їх діяльність менеджерів сучасних підприємств не може бути ефективною. А система управління фінансовими ресурсами характеризується взаємозв'язком та безперервною взаємодією двох підсистем (об'єкт та суб'єкт управління), а мета її функціонування полягає у забезпеченні оптимальних умов формування, використання, оптимізації структури фінансових ресурсів у процесі господарської діяльності для максимізації добробуту власників підприємства з вирощування цукрової кукурудзи в теперішньому і майбутньому періодах. Перспективами подальших досліджень є розробка методичних підходів до оцінки ефективності застосування принципів фінансового менеджменту в управлінні підприємством з вирощування цукрової кукурудзи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. / И.А. Бланк – К.: Ника.- Центр, Эльга, 1999.- 528с.
2. Коваленко Л.О., Ревнюва Л.М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. – 2-гк вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 485 с.
3. Фінансовий менеджмент: Інтегрований навчальний посібник (підручник, електронна навчальна система на комп'ютерному диску) / [Омелянович Л.О., Хістева О.В., Чайковська О.В., Зєрова О.М.]. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2006. – 209 с.
4. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб./ За ред. Г.Г. Кірейцева. — 3-тє вид., перероб. і доп. — К.: Центр навч. літ., 2004. — 531 с.
5. Фінансовий менеджмент: Підручник / За ред. А.М. Поддєрьогіна. — К.: КНЕУ, 2005. — 627 с.

Бондаренко К. В.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Ліснічук О. А.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЗАХОДИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО РІВНЯ

На сьогодні в Україні існує гостра проблема скорочення виробництва та погіршення фінансового стану підприємства, що пов'язано не тільки з сучасними політичними подіями, але й з необхідністю підвищення рівня фінансового менеджменту на підприємствах.

Питанням фінансового менеджменту займалися такі науковці, як Г. Крамаренко, П. Бечко, О. Непочатенко, С. Власюк, О. Транченко, М. Крутько, І. Школьник та В. Кремень.

Перш за все, необхідно визначити, що таке «фінансовий менеджмент». На думку Васьківської К.В., фінансовий менеджмент або управління фінансами, полягає в діях з придбання, фінансування і управління активами, спрямованих на реалізацію певної мети. Тобто, управлінські рішення фінансового менеджменту можна віднести до наступних трьох основних операцій з активами: інвестиції, фінансування та управління ними [1].

До головних завдань фінансового менеджменту учені відносять:

1. виявлення фінансових джерел розвитку виробництва;
2. визначення ефективних напрямків інвестування фінансових ресурсів;
3. раціоналізацію операцій з цінними паперами;
4. налагодження оптимальних стосунків із фінансово-кредитною системою, суб'єктами господарювання [2].

Одними з головних ознак успішного підприємства є рівень його конкурентоспроможності та платоспроможності, які в свою чергу є результатом раціонального управління фінансовими ресурсами.

Також необхідно зазначити, що фінансовий менеджмент відіграє значно більшу роль у великому бізнесі, аніж у малому, тому що великий бізнес вимагає великий потік капіталу і відповідно великий потік споживачів продукції. Але у великому бізнесі присутні фінансові операції,

14 березня 2019 р.

які пов'язані з інвестиціями, у тому числі портфельним рухом та примноженням капіталу, що говорить про неможливість існування великого бізнесу без спеціаліста у сфері фінансового менеджменту.

Однією з головних проблем вдалого фінансового менеджменту у малому та середньому бізнесі є недостатній рівень значення управління фінансами на думку власників. Для багатьох керівників задачі фінансового менеджменту може виконувати й сам бухгалтер, що є великою помилкою.

Але вдалу систему управління фінансами на підприємстві неможливо побудувати без постановки внутрішнього управління.

Прийнявши до уваги практичний досвід вітчизняних та іноземних підприємств можна сказати, що постановка внутрішнього управління включає в себе наступні заходи:

1. Перебудову всього механізму управління підприємством з врахуванням необхідності впровадження служби фінансового менеджменту.

2. Розробку організаційних структур управління з розподілом виробництва на бізнес-одиниці.

3. Організацію роботи фінансового менеджменту з чіткою системою інформаційного обміну, що сприятиме оперативному реагуванню на зміну ситуації в роботі підприємства.

4. Розробку стандартів управлінського обліку для структурних підрозділів, а також для всього підприємства, що забезпечити оперативне надходження і узагальнення необхідної фінансової інформації.

5. Автоматизацію фінансових рахунків, яка має бути підкріплена засобами сучасних інформаційних технологій.

Отже, фінансовий менеджмент є важливою частиною підприємницької діяльності у малому та великому бізнесі. Але проблемою сьогодення є недостатня увага фінансовому менеджменту з боку керівників малих підприємств. Також, необхідно відзначити, що перш ніж впроваджувати службу фінансового менеджменту на підприємстві необхідно ввести автоматизацію фінансових рахунків, що є проблемою сучасних малих підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / [Васьківська К. В., Сич О. А.]. – Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. – 236 с.

2. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент. [Текст]: навчальний курс. / І.А. Бланк. - 2-е видавництво, перероб. і доп. - К .: Ельга, Ніка-Центр, 2013.

Вишневська Л. В.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Салямон В. П.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Важливим фактором функціональності та прибутковості підприємств є рівень конкурентоспроможності виготовленої продукції. Успіх окремих підприємств та галузей економіки на зовнішньому і внутрішньому ринках повністю залежить від того, на скільки їх продукція або послуги є якісними. Тому забезпечення і підвищення якості продукції є актуальним для всіх країн і підприємств.

Дослідженню конкурентоспроможності та якості продукції приділяють велику увагу відомі як зарубіжні, так і вітчизняні вчені: Д. Рікардо, М. Портер, К.Р. Маконнел, С.Л. Брю, Г. Азаров, М. Шаповал, Г. Семенов, В. Колот, Н. Краснокутська, О. Лука, І. Смолін та ін.

Успіх діяльності кожного підприємства товаровиробника оцінюється рівнем ефективності виробництва, тобто, ступенем задоволення потреб суспільства за найменших витрат з обох боків. Визначальною характеристикою суспільних потреб є якість продукції, яку воно виробляє. Саме якість продукції в умовах конкуренції є головним стимулом привернення уваги споживача [1]. Вона є критерієм вибору сировини, напівфабрикатів, інших предметів для задоволення виробничих потреб, а також важливим чинником планування виробництва і оцінювання його результатів, визначення його складності і ефективності, організації праці, створення нових виробів.

На кожному підприємстві на якість продукції впливають різноманітні чинники, як внутрішні, так і зовнішні. До внутрішніх відносяться такі, що пов'язані зі здатністю підприємства випускати продукцію належної якості, тобто залежать від діяльності самого підприємства. Вони є досить численними, їх класифікують за такими групами: технічні, організаційні, економічні, соціально-психологічні.

Технічні чинники найістотнішим чином впливають на якість продукції, тому впровадження нової технології, застосування нових матеріалів,

14 березня 2019 р.

більш якісної сировини є матеріальною основою для випуску конкурентоспроможної продукції. До технічних факторів належать: конструкція, схема послідовного зв'язку, система резервування, засоби технічного обслуговування та інші [2].

Організаційні фактори пов'язані з удосконаленням організації виробництва і праці, підвищенням виробничої дисципліни та відповідальності за якість продукції, забезпеченням культури виробництва і відповідного рівня кваліфікації персоналу. До них належать: поділ праці та спеціалізація, ритмічність виробництва, форми й методи контролю, порядок подання і здачі продукції [2].

Економічні чинники обумовлені витратами на випуск і реалізацію продукції, політикою ціноутворення і системою економічного стимулювання персоналу за виробництво високоякісної продукції. До цієї групи належать: ціна, собівартість, ступінь підвищення продуктивності праці, рівень заробітної плати.

Соціально-психологічні чинники значною мірою впливають на створення здорових умов праці, відданості й гордості за марку свого підприємства, моральне стимулювання працівників – все це важливі складові забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції.

Зовнішні фактори в умовах ринкових відносин сприяють формуванню якості продукції. До них, у першу чергу, можна віднести: вимоги ринку, тобто покупців, конкуренцію і т.д. Всі ці фактори пов'язані між собою і впливають на якість продукції.

Необхідно пам'ятати, що ефективне управління якістю, забезпечує високий рівень задоволення потреб і очікувань споживачів, і є найважливішою передумовою успіху підприємства. Відповідно до Держстандарту управління якістю продукції, система управління якістю на підприємстві - це взаємопов'язаний комплекс заходів для встановлення, забезпечення і підтримання потрібного рівня якості продукції під час її розроблення, виробництва, експлуатації або споживання, здійснюваних шляхом систематичного контролю якості і цілеспрямованого впливу на умови і чинники, що зумовлюють якість продукції [3].

Велику роль у забезпеченні якості і, як наслідок, конкурентоспроможності продукції відіграють стандартизація, сертифікація та системи управління якістю. У нашій країні правові та організаційні засади стандартизації, спрямовані на забезпечення єдиної технічної політики у цій сфері, регулюються Законом України «Про стандартизацію» [4]. У світовій практиці широко використовуються системи менеджменту якості за стандартами ISO серії 9000.

Стандарти є тим зразком, еталоном якості, до якого повинні прагнути виробники. Водночас вони встановлюють межу якості, нижче якої продукція (роботи, послуги) вважається некондиційною, тобто нестандартною. Стандарти передбачають також диференціацію продукції за якістю: категорії, класи, сорти, відповідно до яких здійснюється матеріальне стимулювання виробників [5]. Дотримання вимог стандартів забезпечує виробництво продукції, що відповідає кращим вітчизняним і зарубіжним зразкам, її конкурентоспроможність на світовому ринку, вдосконалення номенклатури виробів, підвищення рівня уніфікації, охорону навколишнього середовища і здоров'я людини.

Вирішення проблеми підвищення якості продукції є ключовим чинником забезпечення її конкурентоспроможності, що дозволяє підприємству забезпечити і високий його імідж серед покупців, і вихід не тільки на внутрішній, а й на зовнішній ринок, і одержання максимального прибутку та забезпечення стійкого фінансового становища. Тобто, якість продукції та її конкурентоспроможність тісно взаємопов'язані. А усі заходи, які пов'язані зі стандартизацією і сертифікацією систем якості підприємств, дають змогу створювати конкурентоспроможне виробництво та ефективно реалізовувати конкурентоспроможну продукцію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вознюк Т.К. Підвищення управління якістю продукції підприємств легкої промисловості. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. №2. Т. 3. С. 17–19.
2. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікацією: Підручник. 2001. 174 с.
3. ДСТУ ISO 9001-2001. Системи управління якістю. Вимоги. На заміну ДСТУ ISO 9001-95, 9002-95, 9003-95. - К.: Держстандарт України. 2001. 24 с.
4. Биба В.В., Теницька Н.Б. Якість продукції як чинник конкурентоспроможності підприємства. Економіка і суспільство. 2017. № 12. С. 171-175.
5. Боженко Л.І, Гурта О.Й. Управління якістю, основи стандартизації та сертифікації продукції: навчальний посібник. 2001. 157 с.

Волкова Ю. М.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Салямон В. П.,
*ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки виробники перебувають під постійним впливом конкурентного середовища, що вимагає від них більше зосереджуватись на проблемах якості. Останнім часом керівництво багатьох підприємств зіштовхнулося з необхідністю управління якістю як засобом досягнення конкурентоспроможності, завоювання довіри до продукції.

Проблеми управління якістю продукції на підприємствах розглянуті в наукових працях Є. М. Купрякова, А. В. Гличева, Н. В. Павліхи, О. В. Мишко, В. І. Павлова, В. П. Руденко, І. В. Опьонова, М. І. Шаповала.

У 1993 році було прийнято Директиву Євросоюзу 93/43 ЄЕС «Про гігієну харчових продуктів», яка передбачає обов'язкове застосування систем НАССР (аббревіатура, що в перекладі розшифровується як «Аналіз ризиків і критичні контрольні точки»), при виробництві всіх харчових продуктів. Нині в Україні діють два стандарти, які регламентують побудову системи безпечності харчових продуктів: ДСТУ 4161-2003 та ДСТУ ISO 22000:2007. Обидва вони побудовані на принципах НАССР. З метою підвищення якості і конкурентоздатності вітчизняної продукції і забезпечення захисту інтересів споживача 23 лютого 2001 року Президент України видав Указ «Про заходи щодо підвищення якості вітчизняної продукції». У ньому говориться про «здійснення державної підтримки у впровадженні систем керування якістю на підприємствах відповідно до стандартів Міжнародної організації по стандартизації (ISO) серії 9000, що охоплюють системи забезпечення якості, і серії 14000, що охоплюють сферу керування навколишнім середовищем, а також про проведення на Україні щорічного Європейського тижня якості і конкурсу «100 кращих товарів України» [1].

За рахунок ефективного управління якістю продукції на підприємствах підвищується добробут суспільства. У результаті чого, якісні товари, що потрапляють на ринок, повинні максимальніше задовольняти всебічні потреби споживачів [2, с. 49].

Якість є невід'ємною частиною продукту, що займає особливо важливе значення в підприємницькій діяльності. І ні для кого не секрет, що для того, щоб компанії «вижити» у конкурентному середовищі потрібно виробляти тільки якісний товар [3].

Поліпшення технічного рівня і якості продукції визначає темпи науково - технічного прогресу і зростання ефективності виробництва в цілому, впливає на посилення економіки, конкурентоспроможність вітчизняних товарів і рівень життя населення країни.

Для управління якістю використовують чотири типи методів [4]:

- економічні методи, що забезпечують створення економічних умов, які спонукають колективи підприємств, конструкторських, технологічних й інших організацій вивчати запити споживачів, створювати, виготовляти і обслуговувати продукцію, що відповідає цим потребам і запитам (до числа економічних методів відносяться правила ціноутворення, умови кредитування, економічні санкції за недотримання вимог стандартів і технічних умов, правила компенсації економічного збитку споживачу за продаж йому неякісної продукції) ;

- методи матеріального стимулювання, що передбачають, з одного боку, заохочення співробітників за створення і виробництво високоякісної продукції (до таких методів відносять: створення систем преміювання за високу якість, встановлення надбавок до заробітної плати та ін.), а з іншого боку - збір за заподіяну шкоду від її поганої якості;

- організаційно-розпорядницькі методи, реалізовані шляхом обов'язкових для виконання директив, наказів, розпоряджень керівників. До організаційно-розпорядницьких методів управління якістю продукції можна включити також вимоги нормативної документації;

- виховні методи, що впливають на свідомість і настрій учасників виробничого процесу, що в свою чергу позитивно впливає на якість роботи працівників та точного виконання спеціальних функцій управління якістю продукції. До них відносяться: моральне заохочення за високу якість продукції, виховання гордості за честь заводської марки й ін.

Отже, з метою контролю якості продукції на всіх етапах виробництва, необхідно створити чітку комплексну систему якості. Упровадження системи правління якістю, що відповідає міжнародним стандартам

14 березня 2019 р.

ISO серії 9000, дозволить: поліпшити імідж та зміцнити репутацію; підвищити задоволеність клієнтів та ефективність існуючої системи управління якістю; забезпечити гнучке управління підприємством, спростити й прискорити процедури взаємодії з клієнтами, скоротити брак, виробничі витрати; підвищити прибутки, поліпшити організацію управління підприємством, залучати інвестиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про заходи щодо підвищення якості вітчизняної продукції. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/113/2001
2. Гаман С.М. Тенденції розвитку легкої промисловості України. Держава та регіони. Економіка та підприємництво. 2012. № 3. С. 49–55.
3. Стиренко Л.М. Оцінювання системи управління якістю в контексті «витрати-результати». Наукові праці Національного університету харчових технологій. Спеціальний випуск. Економічні науки. 2009. № 23. С. 97-101.
4. Траченко Л.А. Блок-схема управління якістю на підприємствах харчової промисловості. Науковий журнал «Вісник». 2007. № 1. С. 79-86.

Гончар С. В.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

В умовах ринкових відносин та участі України в Світовій організації торгівлі важливим питанням є підвищення конкурентоздатності продукції вітчизняних підприємств. Членство в цій організації відкриває кордони, зарубіжна високоякісна продукція надходить на вітчизняний ринок, що може призвести до втрат ринкових позицій національного виробника. У зв'язку з цим життєво необхідним є підвищення конкурентоздатності вітчизняної продукції та отримання відповідних сертифікатів систем якості, що дозволило б не тільки відстояти свої позиції на власному ринку, але й вийти на світовий ринок.

Ще в стародавні часи говорили про необхідність зведення будівель високої якості. Із плином часу та зміною потреб змінювалися й сфери, де особливої важливості набувало забезпечення високої якості продукції: спочатку воєнна промисловість, потім космічна, машинобудівна, а нині ці вимоги стосуються всіх галузей промисловості. Пов'язано це насамперед із переходом від адміністративно-планової до ринкової економіки, коли в центрі уваги став споживач зі своїми потребами, який передусім звертає увагу на якість продукції та її співвідношення з ціною[3].

Аналізу управління якістю продукції присвятили наукові праці такі сучасні вітчизняні вчені, як: Д.Г. Гольцев, Є.А. Гончаров, О. С. Краснікова, Г. В. Обруч, І.В. Лузан та інші.[1]

Категорія якості продукції є однією з найскладніших серед тих, з якими доводиться мати справу фахівцям у сфері виробництва. Вона є критерієм вибору сировини, напівфабрикатів, інших предметів для задоволення виробничих потреб, а також важливим чинником планування виробництва й оцінювання його результатів, визначення його складності й ефективності, організації праці, створення нових виробів.

У сучасних умовах розвитку, коли підприємства змушені витримувати жорсткі умови конкурентного ринкового середовища, виникає необхідність постійного пошуку інструментів ефективного та сталого розвитку. Таким інструментом самозахисту підприємства в нестабільних умовах функціонування та механізмом підвищення конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках, виступає саме процес забезпечення високої якості продукції. Можливість розширення експортних відносин показала невідповідність якості вітчизняної продукції вимогам міжнародних стандартів, що й зумовило критично низький рівень її конкурентоспроможності на міжнародному ринку, тому стає очевидним той факт, що систему управління якістю продукції потрібно постійно вдосконалювати, це процес безперервного покращання та розвитку продукту та самого підприємства[1].

Особливими умовами розробки системи управління якістю продукції є врахування вимог споживачів, специфічних особливостей розвитку підприємства, сучасної методологічної ідеології та рекомендацій міжнародних стандартів. Найбільш поширеною та ефективною методологічною виступає так звана нова парадигма Загального менеджменту якості (Total Quality Management – TQM), яка змінює наше уявлення про цінність не тільки продукту, але й кожного учасника процесу його створення.

14 березня 2019 р.

Total Quality Management (TQM) - загально організаційний метод безперервного підвищення якості всіх організаційних процесів. Якщо раніше цінувався працівник, який беззаперечно виконував указівки керівника, тепер значимість його роботи оцінюється споживачем. Нова система TQM змінює й саму систему досягнення мети в нових умовах конкурентної боротьби на ринку. Акцент на споживача означає не тільки його домінуючу роль у діяльності системи, але й отримання достовірної інформації про потреби та побажання споживача. Тобто задоволення потреб споживача в ринкових умовах господарювання є першочерговим завданням будь-якого підприємства незалежно від форми власності та розмірів.[2]

Отже, розробка та впровадження системи управління якістю продукції відіграє надзвичайно важливу роль у процесі підвищення конкурентоспроможності продукції та підприємства. Суттєвою особливістю є розуміння того, що в умовах євроінтеграції врахування міжнародних стандартів та світового досвіду забезпечення високої якості є критично необхідними заходами, що дадуть змогу використовувати якість як ефективний інструмент виживання в конкурентній боротьбі на міжнародному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Обруч Г. В. Удосконалення системи управління якістю продукції вітчизняних вагонобудівних підприємств. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/12421/1>
2. Лузан І.В., Луценко І.С. Система управління якістю як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства. URL: <http://probleconomy.kpi.ua/pdf/2012-7.pdf>
3. Гольцев Д. Г. Розрахунок результативності системи управління якістю на підприємстві. URL: <http://gisap.eu/ru/rozrakhunokrezultativnosti-sistemi-upravlinnya-yakistyu-na-pidpriemstvi>
4. Краснікова О. С. Система управління якістю як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_12_37
5. Обруч Г. В. Удосконалення системи управління якістю продукції вітчизняних вагонобудівних підприємств URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/.pdf>

**Гринюк О. С.,
Матвійчук В. В.,**
здобувачі II (магістерського) рівня вищої освіти

**Науковий керівник:
Супруненко С. А.,**
*ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

В умовах ринкової економіки суттєво підвищується значимість ефективного управління підприємством. Зазначимо, що головним завданням в управлінні підприємством стає ефективне управління фінансовими ресурсами, яке засноване на виконанні ряду принципів фінансового менеджменту.

Проблема ефективності управління все більше пов'язується громадською свідомістю з перспективами матеріального буття, правового становища людини в суспільстві, розвитку підприємництва, а в підсумку – з правомірністю існуючих державних структур і суспільного ладу.

Варто відмітити, що ефективний фінансовий менеджмент, заснований на взаємопов'язаній системі принципів сприяє формуванню злагодженої системи управління, взаємозв'язку різних сфер управління підприємством, зростанню ресурсного потенціалу підприємства, його продуктивності та забезпечує постійне накопичення власного капіталу [1, с. 24].

На нашу думку, ефективний механізм фінансового менеджменту дозволяє в повному обсязі реалізувати мету, що стоїть перед ним, а також сприяє результативному здійсненню функцій фінансового управління підприємством.

Перш ніж розглянути принципи фінансового менеджменту, слід відзначити два важливих моменти його організації. По-перше, фінансовий менеджмент не обмежується рамками підприємства, а постійно взаємодіє з бюджетом, позабюджетними фондами, банками та страховими організаціями, інституціональними інвесторами. По-друге, фінансовий менеджмент перебуває під впливом таких загальних принципів управління, як планування, стимулювання, узгодження окремих елементів, варіативність, цільова спрямованість [3, с. 56].

На нашу думку, для підвищення ефективності роботи підприємства необхідно застосовувати фінансовий менеджмент як систему та область практичного управління підприємством, який має ґрунтуватися на ряді принципів:

1. Орієнтація на стратегічні цілі розвитку підприємства.
2. Плановість і системність у розробленні управлінських рішень – це планування матеріальних і фінансових ресурсів з метою забезпечення їх збалансованості, системність у розробці стратегії і тактики фінансового менеджменту.
3. Виділення у фінансовому управлінні фінансових і інвестиційних рішень. Фінансова діяльність підприємства має бути обов'язково розділена на безпосередньо фінансову і інвестиційну (цього вимагає практика управління).
4. Побудова і дотримання фінансової структури підприємства.
5. Відокремлене управління грошовим потоком і прибутком. У господарській діяльності такі поняття, як «витрати» та «відрахування», «доходи» і «надходження», взаємозв'язані, але не безпосередньо. Доведено, що прибуток не дорівнює грошовому потоку, а грошовий потік – цей рух засобів в реальному режимі часу [4, с. 292].
6. Гармонійне поєднання доходності підприємства і підвищення ліквідності. Доходність і ліквідність – взаємозв'язані поняття. Одне і те ж підприємство може бути прибутковим і неліквідним одночасно.
7. Комплексний характер формування управлінських рішень. Уся діяльність підприємства – результат прийняття різних за характером і цілям, але взаємозв'язаних за змістом рішень в частині формування, розподілу і використання фінансових ресурсів і організації грошового обігу.
8. Високий динамізм управління. Управління, у тому числі фінансове, має бути адекватним і оперативним. Зовнішнє середовище підприємства постійно змінюється, тому управлінські рішення необхідно приймати в короткі терміни при зміні ситуації в зовнішньому та внутрішньому середовищах [2, с. 135].

На нашу думку, кожен з цих принципів відіграє значну роль при підвищенні ефективності роботи підприємства. Кожен з вище названих принципів може бути конкретизованим з урахуванням специфіки діяльності конкретного підприємства, як об'єкта фінансового управління та основних форм його фінансової діяльності.

Таким чином, фінансовий менеджмент є складною, динамічною та відкритою системою управління фінансовими потоками підприємства.

Складність системи визначається неоднорідністю і структурною різноманітністю її складових та різнохарактерністю зв'язків між ними. Динамічність фінансового менеджменту обумовлюється тим, що він знаходиться в змінному середовищі руху фінансових ресурсів, коливаннях попиту і пропозиції на капітал. Відкритість системи пояснюється постійним її обміном з зовнішнім середовищем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент. [Текст]: навчальний курс. / І.А. Бланк. - 2-е видавництво, перероб. і доп. - К.: Ельга, Ніка-Центр, 2013. – С. 23-27.
2. Верстяк О.М. Основні принципи та напрямки покращення фінансового менеджменту суб'єкту господарювання / О.М. Верстяк // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. — 2012. — № 3 (47). — С. 133 — 139.
- 4 . Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / [Васьківська К. В., Сич О. А.] . – Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. – 236 с.
5. Шишова Ю.Г. Трансформація системи фінансового менеджменту на підприємстві: нові завдання і вимоги / Ю.Г. Шишова // Економічний простір. — 2018. — № 68. — С. 290 — 300.

Зелінська В. С.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Супруненко С.А.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

НЕОБХІДНІСТЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Однією з причин виникнення кризової ситуації на багатьох українських підприємствах є низький рівень менеджменту. Без ефективної системи контролінгу все частіше вітчизняні підприємства стають банкрутами через прийняття неправильних управлінських рішень. Дослідження організації фінансового контролінгу є надзвичайно актуальним, оскільки ефективно організована служба фінансового контролінгу на підприємстві

350

14 березня 2019 р.

може стати основою системи прийняття, реалізації, контролю та аналізу управлінських рішень.

Фінансовий контролінг – це мистецтво управління (система управління), спрямоване на визначення майбутнього достатку підприємства і шляхів досягнення його. Основними завданням при цьому є організація управління фінансовими процесами на такому рівні, щоб унеможливити помилки, відхилення і прорахунки як в поточній діяльності так і на перспективу [3, с. 2].

Фінансовий контролінг має бути всеохоплюючим і разом з тим не виконувати функцій і завдань, які йому не належать. Якщо виокремити діяльність фінансового менеджера і фінансового контролера, то фінансовий контролінг є результатом симбіозу їхньої діяльності.

Варто зазначити, що фінансовий контролінг не обмежується здійсненням лише внутрішнього контролю фінансової діяльності й фінансових операцій, але й є ефективною координуючою системою забезпечення взаємозв'язку між формуванням інформаційної бази, фінансовим аналізом, фінансовим плануванням і внутрішнім фінансовим контролем на підприємстві[1, с. 196-197].

Так через унікальність кожного підприємства в наш час не існує загальноприйнятих стандартів і положень щодо впровадження контролінгу на законодавчому рівні та безпосередньо на підприємстві. Тому поточна ситуація на вітчизняних підприємствах обумовлює такі проблеми фінансового контролінгу:

- низька оперативність інформації : планування на підприємстві розтягнуто в часі;
- процес планування на підприємствах починається з виробництва, а не від збуту продукції;
- відсутність поділу між управлінням прибутком і управлінням грошовими потоками;
- використання прямих і накладних витрат, а не змінних і постійних;
- низька культура аналізу досягнення цілей;
- зростання нестабільності зовнішнього середовища;
- ускладнення системи управління підприємством;
- наявність інформаційного буму тощо[2, с 197-198; 3, с. 6].

Тому для уникнення небажаних результатів керівництву підприємств доцільно звернути увагу на способи вдосконалення системи фінансового контролінгу (рис. 1)

Рис. 1. Способи вдосконалення системи фінансового контролінгу

Джерело: [3, с. 7]

Так як формування системи фінансового контролінгу на підприємстві є складним і послідовним процесом, то наведені вище способи її вдосконалення допоможуть підвищити ефективність всього процесу управління фінансовою діяльністю[3, с. 5].

Використання фінансового контролінгу допоможе підприємству своєчасно реагувати на зміни ринку, діяти на ньому, постійно орієнтуватися на майбутнє, визначити перспективу шляхом ефективного планування з прямим і зворотним зв'язком, домагатися високих фінансових результатів і не турбуватися за своє майбутнє.

Проте, хоч контролінг і став невід'ємною складовою загальної системи управління підприємством і охоплює всі напрямки діяльності, його практичне використання не набуло значного та системного використання на українських підприємствах [1, с. 197].

Отже, за допомогою системи фінансового контролінгу стає можливим виявлення проблем у діяльності підприємства та своєчасне їх коригування (до настання кризової ситуації). При цьому результативність вирішення проблеми залежить від чіткості координації дій різних рівнів управління з використанням обраних контролінгових інструментів їх реалізації.

Запровадження системи фінансового контролінгу на підприємствах надасть змогу підвищити рівень його ліквідності, ділової активності, прибутковості, фінансової стійкості, збільшити ефективність використання всіх видів ресурсів, поліпшити оперативність та якість прийняття управлінських рішень, а отже, і отримати значні конкурентні переваги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карцева В.В. Фінансовий контролінг в системі фінансового менеджменту. Сталій розвиток економіки. 2014. № 5. С. 195-198. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2014_5/195.pdf
2. Лапіна І.С., Пінті А. В. Місце фінансового контролінгу в системі фінансового менеджменту промислових підприємств. Вісник соціально-економічних досліджень. 2016. № 2. С. 194-202. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2016_2_24
3. Папп В.В., Бошота Н. В. Фінансовий контролінг як основа ефективного управління фінансами підприємства. Молодий вчений. 2016. № 11(14). С. 1-8. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_11%2814%29__24

Кобзар І. А.,

здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Мельник О. В.,

к.е.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Ефективність функціонування будь-якого підприємства залежить від ефективності обраної стратегії управління його капіталом. Сучасний економічний стан потребує від власників та фінансових менеджерів підприємств ефективного управління та своєчасного коригування структури капіталу підприємства, адже оптимальна структура капіталу дозволяє підвищувати фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність.

Дане питання стало предметом досліджень таких вітчизняних та зарубіжних учених, як Г.М. Азаренкова, Е. Брукінг, І.О. Бланка, Г.В. Савицької, Ф. Модільяні, М. Міллера, О. О. Терещенка та інших.

Капітал є однією з фундаментальних економічних категорій, сутність якої досліджується протягом століть, проте нове значення отримала лише в умовах ринкових відносин.

Капітал у процесі свого функціонування забезпечує інтереси держави, власників та персоналу підприємства і характеризує загальну вартість

засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які інвестуються у формування його активів.

Управління капіталом – це управління структурою і вартістю джерел фінансування (пасивів) з метою підвищення рентабельності власного капіталу та здатності підприємства платити дохід кредиторам і співвласникам підприємства [2, с. 58].

І. О. Бланк вважає, що управління капіталом – це система принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням з різноманітних джерел, а також забезпеченням ефективного його використання у різних видах господарської діяльності підприємства [3, с. 318].

Основними складовими управління капіталом виступають [1]:

- 1) постановка задач управління: формулювання цілей управління, визначення функцій об'єкта управління, вибір керуючих впливів визначення показників якості управління, облік впливів зовнішнього середовища;
- 2) розробка принципів управління: визначення функціональної та алгоритмічної структур керуючого об'єкта;
- 3) розробка методів і засобів аналізу процесів в системах управління;
- 4) розробка методів синтезу структур і розрахунку параметрів керуючих об'єктів.

До основних завдань, на які направлене управління капіталом підприємства відносять:

- формування достатнього обсягу капіталу, що забезпечить необхідні темпи економічного та фінансового розвитку підприємства;
- оптимізація розподілу сформованого капіталу за напрямками використання та видами діяльності;
- забезпечення умов досягнення максимального доходу капіталу при запланованому рівні фінансового ризику;
- забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при запланованому рівні його доходності [4].

У ринкових умовах особливе місце займають економічні методи управління капіталом. Економічними методами управління є сукупність засобів та інструментів, які впливають на створення умов для функціонування й розвитку підприємництва.

Для ефективного управління капіталом підприємства його керівництву слід розробляти політику щодо використання та формування

14 березня 2019 р.

кожного з компонентів власного капіталу; використовувати можливості фондового ринку при здійсненні операцій з власними акціями та при випуску облігацій; проводити ефективну політику залучення коштів з позикових джерел; розробляти дивідендну політику, спрямовану на підтримку добробуту акціонерів [4].

Досягнення ефективності управління капіталом реалізується через визначення оптимальних цілей, стратегій управління, розробку низки заходів, формування відповідальних структур та визначення менеджерів, які забезпечують досягнення цілей та стратегії. Сучасне підприємство не може ефективно діяти без обґрунтування програми довгострокових дій. Управління формуванням капіталу стає об'єктивною необхідністю, що обумовлює стратегію майбутньої діяльності підприємств.

Отже, можна зробити висновок, що ефективність діяльності підприємства великою мірою залежить від рівня розвитку та вдосконалення системи управління капіталом. Капітал на підприємстві займає важливе місце та завжди є необхідним атрибутом його діяльності – від моменту створення до його ліквідації або реорганізації. Правильне управління капіталом підприємства дозволить максимізувати прибуток і мінімізувати комерційний ризик.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Доренський Є.В. Управління капіталом підприємства як фактор його сталого розвитку. Вісник НТУ «ХПІ» № 54. 2017. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/38441/1/vestnik_KhPI_2017_54_Dorenskyi_Upravlinnia_kapitalom.pdf
2. Кірсанова Т.О., Коляда Н.О. Система управління власним капіталом підприємства. Вісник СумДУ. Серія економіка. 2010. № 1. С. 58-63.
3. Бланк І.А. Управління формування капіталу. 2012. 318 с.
4. Ліпич Л. Г. Гадзевич І. О. Капітал в системі управління підприємством. URL: <http://naub.oa.edu.ua/2016/upravlinnya-kapitalom-pidpryemstva/>

Кобринчук А. М.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ – НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки якість продукції відіграє надзвичайно важливу роль у підвищенні її конкурентоспроможності. Економічне суперництво підприємств, боротьба їх за ринки збуту зосереджуються не тільки на ціні, а й значною мірою на нецінових факторах. При цьому конкурентоспроможність підприємства залежить, у першу чергу, від його здатності задовольняти потреби споживачів продукції, найважливішим параметром оцінки якої є якість.

Метою даного дослідження є розкриття необхідності здійснення постійного контролю за якістю виробленої продукції як необхідної умови формування і забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

У сучасних умовах вітчизняними дослідниками Т.К. Вознюк, С.В. Ковальчук, О.В. Кошонько, Т.О. Кузьміною, В.В. Бибою, Н.Б. Теницькою, визначається значна кількість підходів до знаходження проблем управління якістю продукції та їх вплив на конкурентоспроможність підприємств.

Якість продукції в умовах конкуренції є головним стимулом повернення уваги споживача. Адже успіх діяльності кожного підприємствоваровиробника оцінюється рівнем ефективності виробництва, тобто, ступенем задоволення потреб суспільства за найменших витрат з обох боків. Визначальною характеристикою суспільних потреб є якість продукції, яку воно виробляє. [1]

Нині в Україні підприємство може забезпечити конкурентоспроможність продукції, якщо якість його товарів співпадає або перевищує очікування споживачів. Також слід враховувати, що сьогодні утримання існуючих покупців більш пріоритетне завдання, ніж залучення нових. Тому комерційні служби підприємства повинні постійно контролювати рівень задоволення споживачів, прогнозувати та попереджати можливі втрати постійних клієнтів, звертаючи особливу увагу на вік споживачів

14 березня 2019 р.

та їх доходи. Слід враховувати, що «відтік» покупців на споживчому ринку відбувається під впливом негативного враження, одержаного від попередніх покупок, а також під дією ефекту «антиреклами». [2]

Наслідком зростаючої конкуренції на ринку товарів та послуг є підвищення рівня вимог клієнтів. У таких умовах розвиток будь-якої компанії, яка орієнтується на обслуговування значної кількості споживачів, повинен бути динамічним. Її метою є надання послуг, якість та обсяг яких буде відповідати очікуванням клієнтів.

Велику роль у забезпеченні якості і, як наслідок, конкурентоспроможності продукції відіграють стандартизація, сертифікація та системи управління якістю. У нашій країні правові та організаційні засади стандартизації, спрямовані на забезпечення єдиної технічної політики у цій сфері, регулюються Законом України «Про стандартизацію». [3]

Стандартизація є основою для забезпечення якості продукції. Стандартами регламентовані показники якості виробів, встановлені норми та вимоги, яким вони мають відповідати, методи та засоби контролювання показників якості та інших параметрів, правила маркування, пакування, використання, зберігання та ремонтування .

Сертифікат на систему якості підприємства – це документ, виданий згідно з правилами системи сертифікації, який посвідчує, що система якості перевіреного підприємства відповідає вимогам державного або міжнародного стандарту з системи якості. Сертифікат на систему якості видається на певний вид або групу продукції .

Вирішення проблеми підвищення якості продукції є ключовим чинником забезпечення її конкурентоспроможності, що дозволяє підприємству забезпечити і високий його імідж серед покупців, і вихід не тільки на внутрішній, а й на зовнішній ринок, і одержання максимального прибутку та забезпечення стійкого фінансового становища. Тобто, якість продукції та її конкурентоспроможність тісно взаємопов'язані. Саме тому визначення конкурентоспроможності проводиться методом розрахунку одиничних та групових показників, більшу частину з яких складають показники якості, а вже на їх основі розраховується інтегральний показник конкурентоспроможності товару.

Якщо розглянути конкурентоспроможність товару, то його, як правило, визначають ціна та якість виконання. Вплив цих показників і визначає місце організації на ринку. [4]

Отже, провівши дослідження, можна сказати, що одним із головних чинників підвищення конкурентоспроможності є забезпечення високого рівня якості продукції. Також на конкуренцію впливають заходи,

які пов'язанні зі стандартизацією і сертифікацією систем якості підприємств, дають змогу створювати конкурентоспроможне виробництво та ефективно реалізовувати конкурентоспроможну продукцію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Олійник В. В. Особливості визначення якості продукції / В. В. Олійник. // АПК. – 2009. – №5. – с. 128 – 132
2. Педак І. С. Вплив екологічних факторів на виробництво якісної продукції // Держава та регіони. – 2015. – №1. – с. 157 - 159.
3. Сертифікація продукції легкої промисловості дитячого асортименту в Україні // Товари і ринки. – 2015. – №1. – С. 131–136.
4. Должанський, І. З. Конкурентоспроможність підприємства / І. З. Должанський, Т. О. Загорна. – К. : Центр навчальної літератури, 2002. – 114 с.

Кондратюк А. О.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛADOVA КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Система якості створюється та впроваджується на підприємстві як засіб, що забезпечує проведення певної політики і досягнення поставленої мети з питань якості з урахуванням конкретної діяльності і специфіки підприємства. Вона повинна забезпечувати максимальну віддачу від ресурсів, які використовуються в процесі досягнення підприємством поставлених цілей з урахуванням можливих змін, обумовлених нестабільністю економічного середовища. В умовах лібералізації та посилення конкуренції на внутрішньому ринку харчових продуктів, більшість вітчизняних товаровиробників для того, щоб підтримувати належний рівень конкурентоспроможності, задовольняти вимоги суб'єктів ринку.

14 березня 2019 р.

Відповідно до визначення Міжнародної організації зі стандартизації (ISO), якість – це сукупність властивостей і характеристик продукту, які надають йому здатність задовольняти обумовлені або передбачувані потреби. Існує також визначення якості продукції, наведене в Держстандарті 15467-79, згідно з яким "якість продукції – сукупність властивостей продукції, що обумовлюють її придатність задовольняти певні потреби відповідно до її призначення" [1].

Для забезпечення необхідного рівня якості потрібні не тільки зацікавлені, кваліфіковані працівники, відповідна матеріальна база, але й добре налагоджена система менеджменту якості. Саме на цьому побудований успіх багатьох підприємств [2]. Але одного прагнення забезпечити якість послуг та обслуговування недостатньо – існує потреба грамотного підходу до системи менеджменту якості, оскільки від цього залежить враження клієнтів про фірму. Це дуже важливо для підвищення іміджу підприємства і, відповідно, залучення нових клієнтів. Тому саме на таких підприємствах важливе, навіть головне, значення набувають якість сервісу, управління якістю обслуговування, менеджмент якості.

Найбільш ефективно запитам ринку, споживача відповідає ідеологія системи загального управління якістю – TQM (Total Quality Management), технологією якої є міжнародні стандарти ISO серії 9000 [3].

Підприємство має визначити мету втілення стандарту – заради отримання сертифіката або заради підвищення якості менеджменту. Формальне ж втілення стандарту є негативним процесом і полягає у:

- формальній розробці політики якості;
- невимірності цілей у сфері якості;
- відсутності зворотного зв'язку зі споживачами продукції;
- існуванні системи управління якістю як окремої системи документації, яка, по суті, не впливає на виробничий процес; відсутність взаємозв'язків між підрозділами підприємства та відділом з якості;
- дисбалансі та не систематизованості в переліку обов'язків і повноважень персоналу в рамках системи управління якістю та посадових інструкціях;
- відсутності системи мотивації персоналу в рамках системи управління якістю та підприємства взагалі;
- низькій якості методичного забезпечення системи управління якістю та відсутності компетентного персоналу щодо забезпечення її результативного функціонування;
- відсутності аналізу функціонування системи управління якістю з боку вищого керівництва.

Що стосується якості продукції, то її потрібно аналізувати на всіх стадіях життєвого циклу: стадії визначення потреб потенційних споживачів щодо якості, стадії проектування, розробки, виготовлення, реалізації та стадії після продажного обслуговування [4].

Отже, сучасний ринок харчових продуктів розвивається в умовах жорсткої конкуренції, під впливом якої якість продукції динамічно змінюється. Вона формується на основі наявного попиту споживачів, що пред'являють все нові вимоги до її рівня. Одним із головних критеріїв якості харчового продукту стає його безпечність при споживанні. Товаровиробники самостійно вибирають модель системи управління якістю, виходячи з чітко визначеної мети формування системи, оцінки слабких місць та існуючих проблем, процесів виробництва, наявних ресурсів і своїх можливостей. У зв'язку з цим кожне підприємство буде мати свою унікальну систему, побудовану у відповідності з вимогами міжнародних стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аскарів Е. С. Міжнародні стандарти системи якості серії ISO [Електронний ресурс] / Е. С. Аскарів. – 2011. – Режим доступу : <http://www.bizeducation.ru/library/management/qm/9/askarov4.htm>
2. Калита П. Я. Системы качества и международные стандарты ИСО серии 9000 / П. Я. Калита. – К. : Украинская ассоциация качества, 2006. – 181 с.
3. Кириченко Л. С. Сертифікація та якість продукції в сучасних умовах господарювання / Л. С. Кириченко, Н. М. Чернухіна. – Львів, 2005. – 215 с.
4. Момот А. И. Менеджмент качества и элементы системы качества / А. И. Момот. – 2-е изд., доп. и расш. – Донецк : Норд-Пресс, 2005. – 320 с.
5. ДСТУ ISO 9001:2009. Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2008, IDT). Чинний від 22.06.2009 р. – К.: Держспоживстандарт України, 2009. – VII, 26 с.

Ленкевич О. В.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Супруненко С. А.,

ст. викладач,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

ФІНАНСОВИЙ АУТСОРСИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Досить часто підприємці ігнорують необхідність залучення спеціалістів з фінансового менеджменту через відсутність фінансових ресурсів для виплати заробітної плати окремому працівнику, або через малі розміри підприємства вони не бачать необхідності залучення окремого спеціаліста. Як результат, функції фінансового менеджера можуть виконуватися керівником фірми, бухгалтером або, навіть, повністю ігноруватися. В такому випадку на підприємстві може бути відсутнє фінансове планування, а рішення фінансового характеру прийматися інтуїтивно і без урахування ризиків. Тобто, підприємство опиняється повністю незахищеним від впливу внутрішніх і зовнішніх факторів. Одним з варіантів вирішення такої ситуації є аутсорсинг фінансів.

Аутсорсинг фінансів – це передача на тривалий термін необхідних організації функцій з управління фінансами [3]. Для України аутсорсинг як вид економічних відносин не є новим, але для сфери управління фінансів він ще не досягнув високого рівня довіри з боку підприємців.

Так, на прикладі First Consulting Company, що надає послуги з управління фінансами ми можемо бачити, що на сьогодні надуються послуги з фінансового аутсорсингу за наступними категоріями:

- 1) фінансове планування, підготовка та моніторинг бюджетів;
- 2) аналіз фінансово-економічних показників;
- 3) управління грошовими потоками;
- 4) податкове планування;
- 5) аналіз ефективності інвестиційної діяльності;
- 6) аудит та оптимізація бізнес-процесів та ін.[1]

Тобто компанії можуть здійснювати часткову передачу функцій фінансового менеджменту, наприклад, лише аналіз фінансово-господарських показників, а всі інші функції фінансового менеджменту виконувати

самостійно, або повністю передати весь процес від аналізу до планування аутсорсинговій компанії.

Такий вид аутсорсингу має свої позитивні та негативні сторони. До позитивних сторін аутсорсингу фінансів відносять:

- можливість зосередитись на основних пріоритетних видах діяльності та їх інтенсивнішого розвитку;
- скорочення витрат і контроль над операційними витратами;
- отримання якісного обслуговування через використання висококваліфікованих працівників та накопичений досвід аутсорсера;
- отримання послуг із використанням передової техніки, інновацій, інформаційних технологій;
- взаємовигідна співпраця аутсорсера і споживача, що дає змогу розділити ризики;
- оптимізація системи управління підприємством;
- збереження повної юридичної та господарської самостійності підприємства, що використовує аутсорсинг у своїй діяльності [4, с. 1109-1110].

Таким чином, основним позитивним моментом фінансового аутсорсингу є можливість передати виконання функцій фінансового менеджменту спеціалістам з необхідними знаннями, навичками та значним досвідом у даній галузі, не витрачаючи при цьому значні кошти на залучення окремого спеціаліста

До негативних сторін фінансового аутсорсингу відносять:

- втрата контролю над власними ресурсами, над частиною справ, функцій;
- ризик витоку інформації, у тому числі конфіденційної;
- відсутність опрацьованої законодавчої бази; складності з отриманням відомостей про професійний рівень аутсорсера;
- постачальник послуг (аутсорсер) може стати фінансово нестабільним або збанкрутувати; – інша компанія може придбати фірму
- постачальника послуг, ставлення якої до угод про аутсорсинг може бути негативним;
- якість послуг може знизитися до неприпустимого рівня внаслідок внутрішніх проблем аутсорсера [2, с.93].

Тобто, основна перепона, що виникає на шляху підприємства до залучення аутсорсингової компанії, – це високі ризики щодо передачі іншій компанії внутрішньої інформації підприємства та часткова залежність, що встановлюється в результаті таких відносин.

14 березня 2019 р.

Отже, фінансовий аутсорсинг є вирішенням проблеми організації управління фінансами для підприємств, що не мають фінансової можливості залучення окремого спеціаліста з відповідними навичками та знаннями у галузі фінансового менеджменту або для компаній, що прагнуть оптимізувати свій кадровий склад. Однак, внаслідок такого рішення компанія може стати частково залежною від іншої компанії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аутсорсинг управління корпоративними фінансами [Електронний ресурс] // Перша Консалтингова Компанія – Режим доступу: <http://firstconsulting.com.ua/services/accounting-outsourcing/finansoviy-dyректор>.
2. Бутов А. М. Фінансовий аутсорсинг та його застосування в управлінні підприємством / А. М. Бутов // 5. – 2016. – С. 91–94.
3. Календжян С.О. Аутсорсинг и делегирование полномочий в деятельности компаний / С.О. Календжян. – М. : Дело, 2003. – 272 с.
4. Шевченко О. М. Аналіз тенденцій розвитку аутсорсингу фінансових послуг в світі та Україні / О. М. Шевченко, О. О. Шевченко // Молодий вчений. – 2017. – №10. – С. 1109–1112.

Лещенко О. С.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Мельник О. В.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки всі підприємства зацікавлені в стабільному функціонуванні. Для досягнення високих результатів потрібна чітко збудована, обґрунтована й ефективна фінансова політика управління активами. Важливою складовою частиною системи фінансового менеджменту комерційних підприємств був і залишається механізм управління активами.

На сучасному етапі розробка досконалого механізму управління активами підприємств і дієве застосування його на практиці є досить актуальною проблемою, так як ефективне формування і регулювання обсягу обігових активів сприятимуть підтримці оптимального рівня ліквідності, забезпечать оперативність виробничого та фінансового циклів діяльності.

Оптимізація структури активів становить значну частину операцій фінансового менеджменту. Це пов'язано з великою кількістю елементів матеріально-речового складу, які потребують індивідуалізації управління, важливою роллю в забезпеченні платоспроможності підприємства, рентабельності продукції та результатів фінансової діяльності підприємства [1, с. 352].

Характеризуючи активи як об'єкт фінансового управління, необхідно зазначити особливості їх окремих складових. Так, необоротні активи є найменш мобільною частиною майна. Необоротні активи – це активи, які використовуються підприємством у його діяльності протягом тривалого періоду часу та від використання яких підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, а їх вартість може бути достовірно визначена.

До оборотних активів підприємства відносять ті види майнових цінностей, які повністю споживаються за один виробничий цикл. Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Значну частку оборотних активів на підприємствах складають запаси [3].

Основне завдання управління необоротними активами полягає у забезпеченні своєчасного оновлення основних виробничих фондів та високої ефективності їх використання. І, навпаки, політика управління оборотними активами відзначається значною маневреністю, можливістю активного впливу на їх розмір, склад, структуру, оборотність, ліквідність та прибутковість [2, с.207].

Цілі управління активами підприємства графічно зображено на рисунку 1.

Політика управління і оборотними, і необоротними активами має на меті стабільний розвиток підприємства та збільшення його прибутковості. Але зазвичай, їхні цілі та завдання мають свої певні відмінності, і можна зробити висновок, що політика управління оборотними активами

14 березня 2019 р.

є складовою фінансового менеджменту, так як стосується управління грошових потоків на підприємстві. Проте важливість цих обох видів управління не треба порівнювати або оцінювати – в системі фінансового управління компанією вони повинні працювати комплексно та організовано [4, с.330].

Рис. 1. Цілі управління активами підприємства

Джерело: складено автором на основі [4, с. 330]

Отже, на сучасному етапі розвитку економіки, активи є одним з найважливіших факторів будь-якого виробництва, їх склад і ефективність використання прямо впливає на кінцевий результат господарської діяльності підприємства. Ефективна політика управління активами дає підприємству велику кількість переваг, робить його фінансову діяльність стабільною, забезпечує високу конкурентоспроможність на ринку у довгостроковому періоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
2. Олійник, Л.В. Сучасні підходи до ефективного управління ресурсами та активами підприємства / Л. В. Олійник // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2012. – №4, Т.2. – С. 206-209.

3. Ротар Д. А. Ключові особливості стратегічного управління активами підприємств та шляхи його удосконалення / Д. Ротар // Економічні науки. - 3. Фінансові відносини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2011/Economics/3_87197.doc.htm

4. Філатова З. В. Напрямки формування системи управління оборотними активами підприємства [Текст] / З. В. Філатова, А. Г. Ротанова // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць. – Вип. 29. – Київ : НАУ, 2011. – 330 с.

Матвіюк К. Р.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА

Інвестиції являють собою чинник прогресивного розвитку будь-якої економічної системи. Зазвичай, інвестиції вкладаються з метою розширення виробництва, підвищення якості організації та управління на підприємстві, а також удосконалення технологічного процесу суб'єктів господарювання. Інвестор, який вкладає кошти, ризикує вкладеними коштами, оскільки інвестиційний процес надзвичайно складно спрогнозувати. Інвестор завжди може втратити вкладені кошти. Важливе значення при прийнятті рішення про вкладання коштів має інвестиційний клімат підприємства, галузі, регіону та країни загалом. Інвестиційний клімат значною мірою визначається структурою і ступенем інвестиційного ризику. Доцільно враховувати два можливих випадки. З одного боку, зниження інвестиційних ризиків передбачає використання наявних обґрунтованих методів прогнозування розвитку та кількісних показників об'єкту інвестування, в який безпосередньо вкладаються певні ресурси. З іншого боку, щоб наблизитися до поставленої мети і при цьому здійснювати мінімальні витрати необхідно вміти раціонально управляти інвестиційним проектом на всіх етапах його життєвого циклу, що дозволить

14 березня 2019 р.

адекватно реагувати на всі можливі та непередбачені зміни факторів зовнішнього середовища.

У результаті досліджень інвестиційних ризиків підприємства виникло широке коло проблем, яке знайшло своє відображення в працях відомих українських та зарубіжних дослідників та економістів, серед яких: Е.О. Андрєєва, І.О. Бланк, В.В. Бочаров, Л.С. Валінурова, А.О. Єпіфанов, Р.Л. Карпінський, Л.С. Шапкін, Б.М. Щукін та ін. Враховуючи велику кількість публікацій, пов'язаних з дослідженням даного питання, можна відмітити, що доцільно продовжити далі досліджувати питання сутності інвестиційних ризиків, ідентифікації інвестиційних ризиків суб'єктів господарювання, їх оцінки та шляхів подолання або мінімізації.

Було визначено проведення всебічного аналізу впливу інвестиційних ризиків на діяльність суб'єктів господарювання та пошук дієвих механізмів їх подолання або мінімізації.

Доцільно відмітити, що будь-який суб'єкт, що здійснює підприємницьку діяльність або інвестиційну діяльність на ринку капіталу, піддається ризику, оскільки як підприємство, так і індивідуальний інвестор не мають повної впевненості щодо розміру та періоду виникнення майбутніх грошових потоків, пов'язаних із прийнятими рішеннями. Ці організації можуть отримувати набагато більший прибуток, ніж очікувалося, або понести непередбачені втрати. Ця невизначеність щодо майбутніх прибутків або збитків означає, що діяльність, яка здійснюється в умовах ризику, створює, з одного боку, шанс, а з іншого – ризики, пов'язані зі здійснюваною діяльністю. [1, с. 134] В інвестуванні існує одне головне правило: чим вище очікувана норма прибутку від інвестицій, тим вище ризик понести збитки. Таким чином, високо ризикована інвестиція може дійсно принести великі втрати, але, з іншого боку, може бути джерелом прибутку. Ризиковану інвестицію інвестор вибирає тоді, коли премія за ризик його задовольнить. Під час дослідження та огляду економічної літератури з даного питання можна побачити, що кожен автор наводить власні класифікаційні ознаки інвестиційного ризику. Розглянемо класифікації, які можна зустріти найчастіше: за видами; за сферою прояву; за характером прояву в часі; за ступенем передбачуваності; за джерелами виникнення та видами витрат та багато інших. Оскільки інвестори можуть вкладати кошти в різні проекти, то вони враховують той факт, що прибутки в майбутньому мають бути досить високими, а ризик неотримання коштів на останньому етапі життєвого циклу проекту має бути

низьким. Рівень прибутковості від вкладання інвестицій має бути таким, щоб змусити інвестора вкласти кошти, незважаючи на існуючий ризик. Тобто кожен інвестор в майбутньому хоче отримати премію за ризик.

Отже, інвестиційний ризик являє собою невід’ємний елемент підприємницької діяльності будь-якого суб’єкту господарювання. Важливою функцією інвестиційного ризику є розвиток соціального-економічного прогресу. Актуальність проблеми вдосконалення управління інвестиційним ризиком забезпечується високою об’єктивною значущістю, складністю, специфікою формування і функціонування вітчизняної економіки. Важливо вміти ефективно керувати інвестиційним ризиком за допомогою відповідних вимогам методик і класифікацій. Дані заходи необхідні для того, щоб оптимізувати процес прийняття подальших управлінських рішень, пов’язаних із інвестиційними ризиками, та знайти шляхи їх мінімізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева Э.А. Проблемы анализа и оценки рисков инвестиционных проектов / Э.А. Андреева, М.Б. Казакова, И.И. Шукшина // Вестник Саратовского государственного технического университета. – 2008. – Т. 1. – № 4. – С. 133–137.
2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент : учеб. курс / И.А. Бланк. – К.: Эльга ; Ника-Центр, 2001. – 448 с.
3. Бочаров В.В. Инвестиции : учебник / В.В. Бочаров. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2009. – 384 с.
4. Валинурова Л.С. Инвестирование : ученик / Л.С. Валинурова, О.Б. Казакова. – М. : Волтерс Клувер, 2010. – С. 24–72.
5. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб’єктів господарювання : монографія / А.О. Єпіфанов, Н.А. Дехтяр, Т.М. Мельник, І.О. Школьник та ін. ; за ред. д.е.н. А.О. Єпіфанова. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 286 с.
6. Карпінський Р.Л. Сутність і класифікація інвестиційних ризиків / Р.Л. Карпінський // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 8. – С. 53–57.

Мидловець Б. О.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

КОНЦЕПЦІЯ ЗАГАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ TQM В УКРАЇНІ

В умовах складної економічної ситуації та відкриття ринку для іноземних компаній перед більшістю підприємств України постало завдання підвищення своєї конкурентоспроможності на ринку, завоювання нових позицій або збереження існуючих. Одним із можливих напрямів досягнення цього є застосування концепції TQM в щоденній діяльності підприємств.

В сучасних умовах господарювання невід'ємною частиною оптимізації роботи успішних компаній як на українському так і на світовому ринках є покращення механізму управління якістю на підприємстві, одним із яких є TQM.

TQM – це і філософія, і концепція, і система управління якістю, де сконцентровано все позитивне (прогресивне), що було напрацьовано протягом XX ст. у процесі еволюції менеджменту якості та загального менеджменту. TQM – це система дій, спрямованих на досягнення задоволення споживачів, підвищення ефективності роботи працівників та більш високі доходи і менші витрати [1, с.49].

Головний принцип TQM, за яким будується система управління, – це принцип поліпшення всього, що може бути покращено в компанії. За TQM не існує суворо формалізованих вимог, як, наприклад, в ISO 9000. TQM і ISO можна вважати двома певною мірою протилежними підходами до проблеми досягнення якості й до менеджменту взагалі, оскільки основна відмінність між ними полягає в пріоритетах “м’якої” (TQM) і “жорсткої” (ISO) структури щодо забезпечення якості. ISO 9000 – це одна з найбільш популярних і формалізованих систем. Вона фокусується на суворій регламентації діяльності, чіткій взаємодії співробітників і безперервному поліпшенні як окремих підсистем, так і організації в цілому. До переважних в TQM “м’яких” методів “побудови” системи належать:

– створення образу (іміджу) й системи цінностей організації;

- формування загальних принципів індивідуальної й групової (корпоративної) поведінки;
- наділення працівників відповідними (значними) повноваженнями;
- командне виконання робіт і прийняття управлінських рішень. Загалом тотальне (комплексне) управління якістю включає сукупність організаційної структури, процедур, процесів і ресурсів, що необхідні для адміністративного забезпечення якості.

Ефективною стратегією упровадження TQM в організації стало застосування різних моделей премій якості. Премії за якість можна вважати одним із суттєвих елементів системи управління якістю. Їхнє призначення – стимулювати прагнення підприємств, організацій, фірм до лідерства, що ґрунтується на упровадженні принципів TQM. Окрім того, вони надають можливість проведення самооцінки для визначення цілей щодо вдосконалення діяльності виробника товарів та послуг. Премія за якість – це оцінка здатності, а головне можливості, і не лише окремих організацій та компаній, а й економіки певної держави загалом. Її отримують найкращі виробники, що відповідають встановленим критеріям. Набір цих критеріїв досить широкий, отже для того, щоб відповідати цим критеріям, організація повинна застосовувати різні методи управління якістю [2, с.4].

Шлях до успіху в кожній компанії безумовно свій, але так чи інакше він проходить через систему загального управління якістю. Тому, працююча система TQM може стати реальним інструментом безперервного вдосконалення діяльності підприємства і джерелом економічних вигід. [3, с.6].

Отже, система TQM – в умовах сьогоденної ситуації в Україні дало б змогу підвищити конкурентоспроможність на світовому ринку національних підприємств, завоювати нові позиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Яндюк О.В., Петухова О.М. Система TQM на сучасному підприємстві та її вплив на логістику на прикладі ПАТ «Оболонь». Макроекономічні аспекти сучасної економіки. 2016. №1. с. 49
2. Озаровська А.В. Поняття “якість” та “менеджмент якості” в системі TOTAL QUALITY MANAGEMENT. Теорія та практика державного управління. 2018. №2. с. 4
3. Бондаренко С.М., Строкач І.А. Особливості використання соціально-орієнтованої концепції загального управління якістю TQM в Україні. Технології та дизайн. 2014. №1. с. 6.

Моренець В. М.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Мельник О. В.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У новітніх умовах розвитку ринкової економіки і діяльності підприємств, спрямованої на покращення ефективності його функціонування, спостерігається все більша концентрація уваги щодо питань управління структурою капіталу, а саме однієї з найважливіших його складових – власного капіталу. Проблематика управління структурою власного капіталу є актуальною, оскільки від його величини і якості залежать показники фінансової стійкості та платоспроможності, а також забезпечується ефективна виробничо-господарська діяльність підприємства в цілому.

Власний капітал – це різновид ресурсів підприємств, що формується його власниками за допомогою внесків до статутного капіталу та частини прибутку в процесі виробничо-господарської діяльності [1, с.50].

До власного капіталу входять: статутний, пайовий, додатково вкладений, інший додатковий, резервний, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений та вилучений різновиди капіталу [2, с. 204].

Власний капітал виконує головну роль на початку і впродовж усієї господарської діяльності підприємств. Тому що саме він є джерелом здійснення виплат згідно з зобов'язаннями підприємства, що показує рівень його фінансової самостійності і кредитоспроможності.

Управління власним капіталом та його структурою полягає у забезпеченні належної управлінської системи, а також її неперервному удосконаленні. Таке управління направлене на визначення зв'язку між темпами зміни капіталу та темпами зміни активів, питомої ваги кожної статті власного капіталу та її динаміки в загальному обсязі фінансових ресурсів підприємства. Не менш важливим є вибір оптимального варіанту нарощення власного капіталу (емісія акцій, нерозподілений прибуток

тощо) в наявних умовах з врахування вартості та ризиків. Достатній обсяг власного капіталу визначає якість управління підприємством та розглядається як індикатор можливості ведення інноваційної діяльності задля покращання фінансово-господарських результатів діяльності [3, с. 133].

Управління власним капіталом та його структурою здійснюють на основі таких принципів як: комплексність охоплення; розподіл управління; безперервність здійснення прогнозних і управлінських оцінок; послідовне застосування кількісних підходів для вирішення завдань аналізу та прогнозування; розвинене інформаційне забезпечення найважливіших етапів процесу прийняття рішень [3, с. 132].

В науковій термінології виділяють такі варіанти формування структури власного капіталу:

- за принципом визначення субординованого;
- за принципом капіталізації прибутку.

У процесі здійснення системи управління власним капіталом підприємства в умовах розвитку ринкової економіки важливе значення відіграє моніторинг, метою якого є відстеження будь-яких змін структури та обсягу капіталу [4, с. 81].

На основі аналізу структури власного капіталу можна охарактеризувати деякі тенденції діяльності підприємства в майбутньому. Якщо управління підприємством здійснюється на високому рівні, і його прибутковість є досить високою, то можна припустити, що така тенденція буде продовжуватися і надалі. Але це відбувається не завжди, що і можна відобразити за допомогою аналізу структури власного капіталу і показників прибутковості. При високих витратах на обслуговування боргових зобов'язань прибутковість даного підприємства суттєво знизиться.

Отже, можна зробити висновок, що управління структурою та формуванням власного капіталу підприємства є однією з ключових умов його успішного функціонування і здійснення ним прибуткової діяльності.

Список використаних джерел

1. Чорна О.М. Економічний зміст та проблематика управління капіталом підприємства реального сектору економіки в Україні / О.М. Чорна, О.О. Мацнева // Науково-практичний журнал «Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції». — 2017. — № 2. — С. 48—56.

2. Відображення власного капіталу у фінансовій звітності підприємств різних організаційно-правових форм/В. І. Воськало, Н. М. Воськало // Науковий вісник НЛТУ України. - 2016. - № 24.3. - С. 203-209.

14 березня 2019 р.

3. Сучасний стан управління власним капіталом підприємств України / Єпіфанова І.Ю., Дрозд І. В./ І.Ю., Єпіфанова, І. В Дрозд // Матеріали IV науково-практичної інтернет-конференції Львівської комерційної академії. - 2015. - С. 130-133.

4. Формування системи управління власним капіталом підприємства / А. М. Микитенко // Наукові праці Національного університету харчових технологій. - 2017. - Т. 21, № 1. - С. 93-101.

Нізельська М. А.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Грушева А. А.,
к.пед.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ В УМОВАХ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Фінансова стійкість відображає постійне стабільне перевищення доходів над витратами, вільне маневрування грошовими коштами підприємства, здатність шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробництва і реалізації продукції, а також затрати на його розширення і оновлення [4].

Загальна стійкість відображає рух грошових потоків, який забезпечує постійне перевищення надходжень коштів (доходів) над витрачанням (затратами). Умовою загальної стійкості підприємства є його здатність вільно розвиватися в умовах внутрішнього і зовнішнього середовища. Для цього підприємство повинно мати гнучку структуру фінансових ресурсів.

Фінансова стійкість підприємства - це такий стан його фінансових ресурсів, їх розподілу і використання, який забезпечує збереження ніши міжнародного ринку, розвиток підприємства за рахунок росту прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого ризику зовнішньоекономічної діяльності[1].

Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання. Цей ступінь незалежності можна оцінювати за різними критеріями:

- рівнем покриття матеріальних обігових коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування;
- потенційною спроможністю підприємства покрити термінові зобов'язання мобільними активами);
- часткою власних або стабільних джерел у сукупних джерелах фінансування[2].

Оскільки лізингова компанія для здійснення своєї діяльності має ефективно використовувати наявний оборотний капітал і для розширення своєї діяльності залучати ресурси, тобто виникає необхідність оцінювати лізингову компанію як позичальника, виберемо для оцінки та моніторингу фінансової стійкості лізингової компанії модель модифікованого балансового рівняння. Викладений підхід до аналізу оптимізації співвідношення прибутковості та ліквідності лізингової компанії ґрунтується на тому, що в процесі управління ліквідністю необхідно дотримувати певні співвідношення в активах і пасивах або метод закріплення окремих статей пасивів за певними статтями активів.

Метод групування дозволяє шляхом систематизації даних балансу розі братися в сутності аналізованих явищ та процесів. Критерії, ступінь деталізації, а також інші особливості групувань статей активу та пасиву балансу визначаються метою аналітичної роботи, що проводиться.

Метою аналітичної роботи, що проводиться на основі модифікованого балансового рівняння лізингової компанії пропонується вирішення наступних завдань: аналіз показників якості активів і пасивів, що може служити для оцінки фінансової стійкості лізингової компанії як позичальника на грошово - кредитному ринку та як об'єкта інвестицій на фондовому ринку; аналіз ефективності діяльності лізингової компанії, додаткові або деталізуючі показники ефективності, причини змін основних показників та деталізації факторів ефективності діяльності.

Система показників, які оцінюють ліквідність та прибутковість лізингової компанії, пропонується як така, що в значній мірі зорієнтована на вироблення рекомендацій суб'єкту фінансового менеджменту, який приймає рішення.

Аналіз активів та пасивів проводиться методом коефіцієнтного аналізу, який дозволяє виявити кількісний взаємозв'язок між різними статтями балансу. Значення коефіцієнтів встановлюються на основі значень аналогічних коефіцієнтів, що мають місце при оцінці подібних активів та пасивів у банківській діяльності, а також рекомендацій Міжнародної фінансової корпорації для лізингової компанії з критичним

14 березня 2019 р.

переосмисленням їх економічного змісту з метою адаптації до умов здійснення лізингової діяльності в Україні.

Аналіз активів лізингової компанії проводиться у формі таблиці. Ліквідність лізингової компанії пропонується визначати як інтегральний показник, який містить в собі наступні складові:

1. Миттєву ліквідність;
2. Загальну ліквідність;
3. Загальну ліквідність з урахуванням елементів вторинної ліквідності.

При обчисленні показників ліквідності лізингової компанії використовуються такі статті агрегованого балансу лізингової компанії як касові активи та активи вторинної ліквідності. Під касовими активами у формулах ліквідності лізингової компанії слід розуміти найбільш високоліквідні активи у балансі лізингової компанії. Під активами вторинної ліквідності слід розуміти активи вкладені у високоліквідні цінні папери. Менеджмент українських лізингових компаній, в силу об'єктивних причин не використовує на сучасному етапі вторинну ліквідність, що в значній мірі дестабілізує фінансову стійкість лізингових компаній України [3].

Запропоновані показники та оцінка їх параметрів для аналізу фінансової стійкості лізингової компанії дозволяє здійснити кількісну та якісну оцінку та аналіз активів та пасивів лізингової компанії, а також ліквідність лізингової компанії, що може бути основою для прийняття управлінських рішень менеджментом лізингових компаній[3].

Отже, під фінансовою стійкістю підприємства розуміють його платоспроможність в часі, з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними та залученими коштами. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупатися за рахунок грошових надходжень, а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх джерел формування активів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гапак Н.М., Особливості визначення фінансової стійкості підприємства [Електронний ресурс] / Н. М. Гапак, С. А. Капштан. 2014 — Nvuuес_2014_1_39.pdf.

2. Аналіз фінансової стійкості (стабільності) підприємства.[Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://pidruchniki.com/14420125/ekonomika/analiz_finansovoyi_stiykosti_stabilnosti_pidpriyemstva

3. Михайло Федірно Аналіз та оцінка фінансової стійкості лізингової компанії.[Електронний ресурс] / М.Федірно. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/6225/1/%D0%B0%D0%BD%D0%B0>

4. Ковальчук Н. О. //Сутність фінансової стійкості підприємства та проблеми її вдосконалення [Електронний ресурс] / Н.О.Ковальчук, О.О. Купріянов 2010. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/68713.doc.htm

Ніколайчук О. Р.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Супруненко С. А.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах значна кількість підприємств в Україні мають незадовільний фінансовий стан, що супроводжується погіршенням результатів їх операційної, фінансової, інвестиційної та інноваційної діяльності. Ефективним засобом оздоровлення підприємств виступає реструктуризація, що спрямовується на реорганізацію підприємств, зміну форм власності, організаційно-правових форм, що здатні привести підприємство до фінансового покращення, збільшити обсяг випуску конкурентоспроможної продукції, підвищити ефективність виробництва підприємства.

Відповідно до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», реструктуризація підприємств – це здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, якщо це передбачено планом санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції,

14 березня 2019 р.

підвищенню ефективності виробництва та задоволенню вимог кредиторів [1]. Тобто здійснення реструктуризації забезпечує вихід підприємства з кризи та його розвиток у майбутньому.

При здійсненні реструктуризації необхідно здійснити детальний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства, визначити фактори впливу на підприємство, методи та інструменти проведення реструктуризації.

Для того, щоб реструктуризація була ефективною, її необхідно проводити у короткостроковій та довгостроковій формах, а саме здійснювати оперативну та стратегічну перебудову.

Виконання оперативної реструктуризації забезпечить:

- врегулювання стосунків із кредиторами;
- реалізацію оперативних заходів по підвищенню ліквідності підприємства;
- дослідження і мобілізація внутрішніх резервів для забезпечення конкурентоспроможності підприємства в довгостроковому періоді;
- створення умов для підвищення інвестиційної привабливості підприємства [2].

Реалізація стратегічної реструктуризації вимагає значних затрат часу і коштів, проте в подальшому вона забезпечить довготермінову конкурентоспроможність.

Стратегічна реструктуризація може передбачати такі дії:

- диверсифікацію виробництва та вихід на нові ринки збуту;
- технічне переоснащення та впровадження нових технологій;
- сертифікацію виробництва і продукції; реструктуризацію організаційної структури підприємства;
- підвищення кваліфікації персоналу [2]

Реструктуризаційні заходи здійснюються за допомогою певних інструментів, перелік яких залежать від фінансово-економічних умов підприємства. Тобто чітко визначених критеріїв успішної реструктуризації не існує, оскільки це явище багатогранне і різнопланове.

Сьогодні в Україні велика кількість збиткових підприємств, які потребують негайного вжиття заходів, що необхідні для уникнення ліквідації.

Не зважаючи на те, що протягом 2013 -2017 рр. кількість збиткових зменшувалась, їх число залишається досить великим. Якщо у 2013 році їх відсоток до загальної кількості підприємств за видами промислової діяльності становив 36,7%, то у 2017 році значення дорівнювало

28,2%. Це можна спостерігати і у підприємств за видами економічної діяльності (рис. 1) [3].

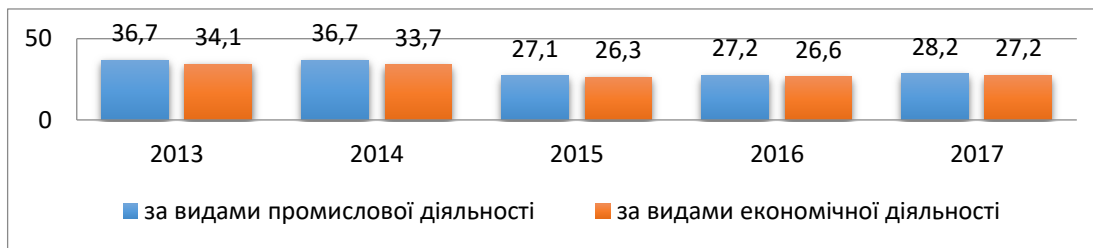

Рис. 1. Динаміка питомої ваги збиткових підприємств в Україні протягом 2013–2017рр., %

Джерело: складено на основі [3]

Отже, здійснивши реструктуризаційні заходи підприємства зможуть поліпшити економічні і фінансові показники діяльності на короткострокову і довгострокову перспективи, залучити довгострокові зобов'язання, збільшити ринкову вартість власного капіталу компанії (акцій компанії), посилити конкурентоспроможність продукції на ринку, розширити існуючий або завоювати новий ринковий сегмент і уникнути банкрутства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
2. Малиновський Ю.В., Цьвок Д.Р. Реструктуризація як метод підвищення конкурентоспроможності підприємства. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/VNULPM_2013_778_26.pdf
3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

**Новохатько О. О.,
Шпаковська О. М.,**
здобувачі II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Супруненко С. А.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ФУНКЦІОНУВАННІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В сучасних ринкових умовах забезпечення успішного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності залежить від багатьох факторів, одним з яких є ефективність фінансового менеджменту.

Актуальним питанням фінансового менеджменту присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема І.А. Бланка, Є. Брігхема, В.М. Власова, О.М. Карасик, В.В. Ковальова, Є.Ф. Стоянової, В.М. Родіонової, А.Д. Шеремета та інших.

За визначенням І. Лапіної фінансовий менеджмент – це система принципів і методів, розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням і розподілом, а також з використанням фінансових ресурсів підприємства і організацією обороту його грошових коштів. Головною метою якого є забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періоді, раціональне використання ресурсів для створення ринкової вартості, здатної покрити всі витрати, пов'язані з використанням ресурсів, і забезпечити прийнятний рівень доходів на умовах, адекватних ризику вкладників капіталу [2, с.16,18].

Отже, як і в усіх господарюючих суб'єктів основною метою є максимізація прибутку і задоволення потреб як власних, так і споживачів. Окрім збільшення прибутку фінансовий менеджмент має за мету забезпечувати достатнім обсягів ресурсів для розвитку підприємства та успішного його функціонування.

Як зазначають у своїй статті В. Свіжевський, Ю. Керімова «ситуація, яка склалася в Україні свідчить про неоптимальне управління фінансами на підприємствах країни, тому ситуація, яку спостерігаємо – очевидна. Неефективність фінансового менеджменту підприємства

спочатку створює умови для банкрутства підприємств, які не спроможні за реальних умов і обставин існувати на ринку» [4].

М.Крутько зазначає, що «невід’ємною частиною економіки будь-якої країни є цілісність системи господарюючих суб’єктів, за умов якщо вони мають прибутковий характер, знаходяться на платоспроможному рівні і є економічно ефективними. За інших умов відбувається стагнація розвитку і занепад» [1].

Відповідно до наведених думок вище згаданих авторів ми погоджуємось із тим, що на сьогодні фінансовий менеджмент підприємств є неефективним, що також негативно впливає на розвиток економіки держави в цілому. Розглянемо динаміку зміни кількості суб’єктів господарювання в Україні протягом 2013-2017 рр. (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка кількості підприємств в Україні за 2013–2017 роки, од.

Ро- ки	Кількість суб’єктів господарювання				
	усього			у тому числі	
	великі	серед- ні	малі	суб’єкти серед- нього підприєм- ництва	суб’єкти малого підприємництва
2013	659	19210	1702201	351	1328392
2014	497	16618	1915046	712	1590448
2015	423	15510	1958385	307	1630571
2016	383	15113	1850034	281	1558880
2017	399	15254	1789406	317	1466486

Джерело: складено автором за даними [3].

Аналізуючи дані табл. 1 можемо бачити, що з кожним роком кількість підприємств зменшується. Динаміка кількості суб’єктів господарювання протягом 2013–2017 років є негативною, а особливо зменшення спостерігається в розрізі сфер малого та середнього бізнесу. Так як малий та середній бізнес є основою підприємництва країни, зменшення таких підприємств негативно впливає на стан та розвиток економіки всієї держави.

Отже, фінансовий менеджмент відіграє велику роль у діяльності підприємств. Від прийняв системи принципів і методів, розробки та реалізації управлінських рішень залежить місце господарюючого суб’єкта на ринку, його успішне функціонування, розмір отриманого прибутку та конкурентоспроможність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крутько М.А. Фінансовий менеджмент підприємств в сучасних реаліях міжнародної інтеграції / М. А. Крутько // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка.— 2016.— Вип. 177.— С. 186-191.— Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2016_177_24/
2. Лапіна І. С., Гончаренко О. М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Лапіна І. С., Гончаренко О. М. та ін.; за заг. ред. І. С. Лапіної — Одеса: Атлант, 2016 — 313 с.
3. Сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>
4. Свіжевський В.О., Керімова Ю.С. Роль фінансового менеджменту на підприємстві [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/5937/>

Олісейчик А.Ю.,

Рядняна Г.О.,

здобувачі I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Качур А. В.,

к.е.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В ЕКОНОМІЦІ

Зв'язок економіки України зі світовою економікою, її експортна орієнтація та від'ємний платіжний баланс створюють значні небезпеки для вітчизняної фінансової сфери. Через швидку зміну ринкової кон'юнктури на світових фінансових ринках та взаємопов'язану систему економічних відносин у структурі світового господарства стан вітчизняного фінансового сектора дедалі складніше контролювати з огляду на нестабільність внутрішнього і зовнішнього середовищ.

Різні аспекти проблеми забезпечення фінансової безпеки держави досліджували О. Барановський, О. Івашко, Л. Лисяк, С. Дячек, О. Гопнюк, В. Геєць, Б. Губський, М. Денисенко, В. Мунтіян, Н Татаренко та ін.

Одним із основоположних чинників незалежності суверенної держави за сучасних умов господарювання є стан її фінансової безпеки. Через швидку зміну ринкової кон'юнктури на світових фінансових ринках та взаємопов'язану систему економічних відносин у структурі світового господарства стан вітчизняного фінансового сектора дедалі складніше контролювати з огляду на нестабільність внутрішнього і зовнішнього середовища. За такої ситуації постає потреба в комплексній превентивній оцінці зовнішніх та внутрішніх факторів, що прямо чи опосередковано впливають на фінансовий сектор держави [2].

Фінансова безпека держави - це узагальнюючий якісний стан функціонування фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, інвестиційної, митно-тарифної і фондової систем, умов, правил та інструментів їх регулювання, що забезпечують ефективне функціонування національної економічної системи та її захищеність від внутрішніх і зовнішніх загроз [3].

Забезпечення фінансової безпеки держави базується на механізмі забезпечення фінансової безпеки держави, який є системою організаційних та інституційно-правових заходів впливу, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансовій безпеці держави. Науковці до механізму забезпечення фінансової безпеки включають такі елементи: об'єктивний і всебічний моніторинг економіки і фінансової сфери з метою виявлення і прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз інтересам об'єктів фінансової безпеки; розрахунок порогових, граничнодопустимих значень фінансових та соціально - економічних показників, перевищення яких може провокувати фінансову нестабільність та фінансову кризу; діяльність держави щодо виявлення і попередження внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці [1].

Отже, підвищення рівня фінансової безпеки держави потребує системних дій, які мають містити в собі механізми у сфері бюджетної та монетарної політики, фондового ринку, а також у сфері регулювання корпоративного сектору економіки. Найбільші загрози фінансовій безпеці України є недосконалість бюджетної політики і нецільове використання коштів бюджету; значні обсяги державного та гарантованого державою боргу, проблеми з його обслуговування; зростання тіньового сектору, негативного сальдо платіжного балансу, невисокий рівень рентабельності банківської системи, невеликі обсяги довгострокового банківського кредитування та значний рівень відсоткових ставок із кредитів, нелегальний вплив валютних коштів за кордон, значний рівень доларизації економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гапонюк О.І. Фінансова безпека держави та шляхи її забезпечення // Вісник приазовського державного технічного університету 2014р. Серія: Економічні науки Вип. 27 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ves.pstu.edu/article/view/36455/32622>
2. Дячек С.М. Оцінка рівня фінансової безпеки держави: проблеми та шляхи вирішення / Дячек С.М., Легенчук Ю.О // Вісник ЖДТУ. 2013. № 2 (64)
3. Лисяк Л. В. Сучасний стан та основні проблем фінансової безпеки України / Лисяк Л. В., Подлужна Я. Ю. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» № 12, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4690>

Ошийко А. А.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Салямон В. П.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

На сьогоднішній день для економіки України головним завданням є підвищення стійкості та стабільності вітчизняного банківського сектору, адже це забезпечить фінансову рівновагу в країні та дасть змогу реалізувати інноваційні моделі зростання національної економіки.

Саме тому значну увагу слід приділити розробці нових інструментів реалізації ефективного фінансового менеджменту комерційного банку. Ефективне банківське фінансове управління реалізовується завдяки оптимальній побудові процесів з управління грошовими потоками, використанню досвіду та знань банківського персоналу. Однак досягнення якісного рівня ефективного управління повинно відбуватися в системі пошуку раціональних підходів до формування і накопичення фінансових ресурсів банку.

Отож, банківський фінансовий менеджмент являє собою науку про управління фінансовими потоками комерційного банку щодо вироблення і

реалізації управлінських рішень, пов'язаних із досягненням достатнього рівня ефективності роботи банку в майбутньому. Варто зазначити, що ефективний процес фінансового управління комерційним банком залежить від здатності передбачити майбутнє, мислити на перспективу, суворо контролювати ризики прийняття управлінських рішень. До цього всього досить високими мають бути такі показники, якість підготовки, рівень професіоналізму, компетентність всього персоналу банку. Та попри все, головним в процесі управління комерційним банком є врахування загальнолюдських цінностей у системі цінностей банку [1, С. 54].

Також значну увагу слід приділити управлінню прибутком комерційного банку, він відіграє визначальну роль в розвитку банківської установи. Прибуток є основним фінансовим показником, результативності діяльності банку і представляє собою головне внутрішнє джерело розвитку банку. Тому необхідність його ефективного використання, врахування усіх внутрішніх чинників дасть можливість комерційному банку в подальшому одержувати ще більший прибуток [2, С. 28].

До того ж, для ефективного фінансового управління комерційним банком потрібно вирішити низку актуальних питань, а саме:

- недосконалість нормативно-правової бази, яка регламентує різні управлінські ланки фінансового менеджменту комерційного банку;
- недостатній рівень підготовки фахівців банківської справи для роботи як в кризових умовах, так і в ринкових умовах;
- відсутність дієвого взаємозв'язку між функціями фінансового менеджменту комерційного банку та його організаційною структурою;
- недосконала система врахування в організаційній структурі фінансового менеджменту комерційного банку об'єкта управління активами, пасивами, власним капіталом, зобов'язаннями тощо;
- відсутність достатньої кількості заходів, спрямованих на вдосконалення функціонально-організаційної моделі банківського фінансового менеджменту в контексті взаємозв'язку діяльності фінансової служби;
- розробка та впровадження таких систем контролю, як внутрішній аудит, внутрішньобанківський контроль, системи аналізу якості активів і контролю за рівнем загального ризику, а також систем контролю за діяльністю персоналу банку, які б показали, якою мірою працівники виконують свої обов'язки та наскільки їх дії відповідають законодавству [3].

Отже, ефективна взаємодія всіх компонентів – процесів фінансового менеджменту в банківській сфері дозволить підняти управління в банківських установах на якісно новий рівень. Фінансовий менеджмент

14 березня 2019 р.

комерційного банку сприяє мінімізації впливу різних ризиків, здійсненню досягнення намічених планів з урахуванням кон'юнктури ринку. Крім того, менеджери комерційних банків повинні постійно займатися вирішенням актуальних питань, основою яких є підвищення рівня ефективності діяльності банківської установи в умовах ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банківський менеджмент: Підручник / За ред.: д-ра екон. наук, проф. О.А. Кириченка, д-ра екон. наук, проф. В.І. Міщенко, В.П. Щербань, А.П. Яценюка, І.В. Гіленка та ін. –К.: Знання, 2016. – 831 с.
2. Сомик А. Сучасний стан та напрями стимулювання розвитку банківського інвестиційного кредитування в Україні / А. Сомик, С. Жуйков // Вісник Національного банку України. – 2017. – № 7. – С. 28-34.
3. Фінансовий менеджмент як обов'язковий елемент стратегічного управління кредитною організацією [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.prostobankir.com.ua/marketing_reklama_pr/stati/bankovskiy_makiyazh_skolko_banki_tratyat_na_rebrending.

Попович О. В.,

здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Салямон В. П.,

ст. викладач,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних умовах підприємства будь-якої галузі прагнуть до забезпечення конкурентоздатності і ефективної господарської діяльності, а також виживання в умовах глобалізації ринку, і тому проблема забезпечення належної якості продукції стає дуже актуальною.

Система управління якістю (quality management system) – сукупність взаємопов'язаних або взаємодійних елементів для спрямування та контролювання діяльності організації стосовно якості [1].

Визначальними елементами комплексного управління якістю продукції є стандартизація та сертифікація виробів. Стандартизація є тією діяльністю, яка регламентує правила, процеси, методи виготовлення та контролю продукції, а також гарантує безпеку життя, здоров'я і майна людей та навколишнього середовища, а сертифікація продукції є обов'язковою умовою для кожного з виду товарів, який підлягає продажу на світовому ринку, якщо підприємство зацікавлено в його вигідному просуванні [2].

На сьогоднішній день в країнах Європи TQM визначає концепцію менеджменту на промислових підприємствах, а також організаціях сфери послуг, державних та громадських установах [3]. Україна, на жаль, лише тільки починає ставати на шлях євроінтеграції, запроваджуючи відповідні системи управління якістю на вітчизняних підприємствах. Більшість керівників підприємств та організацій поки що не мають усвідомлення того, що відсутність сучасних систем управління є перешкодою до стабільності та зростання у найближчому майбутньому.

Україна значно відстає від розвинених країн світу за кількістю впроваджених та сертифікованих систем управління якістю продукції. З провадженням систем управління якістю на вітчизняних підприємствах пов'язані такі проблеми, як: недосконалість системи управління влади, її низька ефективність в координації робіт, пов'язаних із забезпеченням державної політики в сфері управління якістю.

На заваді впровадження систем управління якістю вагомий вплив має низька обізнаність керівників та спеціалістів підприємств щодо ефективності впровадження таких систем та механізму їх реалізації. Впливає психологічна неготовність персоналу, що проявляється в усвідомленні економічної і виробничої необхідності значимості нововведення. Може здаватися, що впровадження стандартів ISO серії проста, але за деякими вимогами в цих стандартах, значне місце має обсяг роботи. Також, слід відокремити недостатнє фінансування у сфері систем управління науково-методичних розробок.

Отже, запровадження систем управління якістю та їх сертифікація на підприємстві дозволяє покращити якість власної продукції та послуг, вийти на певний рівень конкурентоспроможності не тільки на вітчизняному ринку, а й за його межами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національний стандарт України. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів (ISO 9000:2005, IDT) – Режим доступу – <http://www.document.org.ua/sistemi-upravlinnja-jakistyu.-osnovni-pol-ozhennja-ta-slovniknor14237.html>
2. Управління якістю: навч. посіб. / Д. П. Лойко, О. В. Вотченікова, О. П. Удовіченко, М. А. Котляр. – 2-ге вид. – Львів: Магнолія 2006, 2010 р. – 336 с.
3. Агєєв Є. Я. Управління якістю : навч.-метод. посіб. / Є. Я. Агєєв. – Львів : Новий Світ–2000, 2010 р. – 240 с.

Поштар М. М.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах переходу до ринку успіх кожного конкретного товаровиробника оцінюється за рівнем ефективності виробництва, обумовленої в першу чергу ступенем задоволення потреб суспільства з найменшими витратами. При цьому в даний час визначальною характеристикою, яка формує суспільні потреби, стає якість продукції.

Проблема забезпечення якості є комплексною і вирішувати її традиційними методами лише шляхом контролю якості готової продукції, практично не можливо. Тому повинен бути комплексний, системний підхід, реалізація якого можлива лише в рамках системи управління якістю. Відомий американський спеціаліст Едвард Демінг ще в 1950 р. писав, що на 85% вирішення проблеми залежить не від людей, а від системи управління якістю.

Управлінням якістю продукції на підприємствах займалися вітчизняні й зарубіжні вчені, такі як: Ю.П. Адлер, Р.А. Бичківський, С.А. Варакута, А.Г. Гребінников, Ф. Йогансон, А.М. Кузьмін, Д. Крослід, В.А. Лapidус, В.Є. Момот, Ю.Е. Полозов, С. Парк, В.М. Рябченко, А. Редзюк, І.І. Сахарцева, Р.О. Толпежников, А.К. Фейгенбаум,

С.Е. Шепетова та інші. Проте недостатньо дослідженим залишилось питання щодо методів контролю й управління якістю продукції на промислових підприємствах. Для ефективної організації управління якістю продукції необхідно, щоб був чітко визначений не тільки об'єкт управління, а й категорії управління, тобто явища, що дають змогу краще усвідомити й організувати весь процес. [5]

Сучасна практика в менеджменті оперує досить широким спектром методів і інструментів, що дозволяють ефективно виконувати різного роду роботи. Однак швидкість, з якою відбуваються зміни у світі, їхня неімовірна складність і тісний взаємозв'язок з усіма сферами життя людини, - обумовлює необхідність постійного пошуку нових, більш ефективних і таких що відповідають вимогам сьогодення теорій, методів і інструментів організації і керування підприємницькою діяльністю. [1]

Конкурентна боротьба має наслідком те, що з двох однакових товарів купують дешевший, а за однакових цін - якісніший. Зрозуміло, що якість завжди була і залишається важливою ринковою характеристикою товару, а оцінка якості товарів споживачами завжди визначатиме стратегію конкуренції промислових фірм. [2]

Якість продукції є одним з основних факторів, що формують перший рівень системи показників конкурентоспроможності продукції. [3]

У березні 1987 р. Міжнародна організація по стандартизації (ISO) прийняла комплекс міжнародних стандартів серії 9000 "Управління якістю продукції": 9000 - 9004. У міжнародних стандартах версії 1987 р. були сформульовані основні принципи систем якості, які не втратили своєї актуальності і в даний час. Насамперед встановлено, що система якості створюється і впроваджується на підприємстві як засіб, що забезпечує проведення певної політики і досягнення поставлених цілей в області якості. Тому первинним вважається формулювання і документальне оформлення вищими керівниками підприємства політики в області якості. Керівництво повинно забезпечити розуміння цієї політики, її проведення і впровадження на всіх рівнях організації.

Забезпечення якості продукції являє собою сукупність планованих і систематично проведених заходів, що створюють умови для виконання кожного етапу петлі якості таким чином, щоб продукція задовольняла визначеним вимогам по якості. Для технічних виробів забезпечення якості означає, що забезпечується проектування та виготовлення виробу таким чином, що всі його деталі і виріб у цілому спочатку можуть виконувати задані функції.

14 березня 2019 р.

Наступна версія міжнародних стандартів датується 1994 р., коли був прийнятий стандарт ISO 9000-1:1994. Структурно ці стандарти повторюють версію 1987 р., однак кількість документів було збільшено за рахунок введення додаткових частин в стандарти ISO 9000 та ISO 9004. Хронологічно ця версія стандартів приймалася з 1991 по 1997 р. Одна з найважливіших особливостей цієї версії міжнародних стандартів полягає в тому, що їх об'єктами поряд з продукцією стали також послуги і програмні засоби.

У грудні 2000 р. Міжнародна організація по стандартизації опублікувала стандарти серії 9000 версії 2000 р. До їх складу увійшли:

ISO 9000 Системи управління якістю Основні положення та словник;

ISO 9001 Системи менеджменту якості. Вимоги;

ISO 9004 Системи менеджменту якості. Керівні вказівки по поліпшенню діяльності. [4]

Отже, можна сказати, що якість продукції є найважливішою складовою конкурентоспроможності підприємства. Політика підприємства в галузі забезпечення якості виробленої продукції повинна визначати пріоритет споживача в питаннях якості і забезпечувати економічну зацікавленість усіх учасників провадження у створенні, випуску та використанні високоякісної продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Басовский Л.Є. Управление качеством: подручник. - М.: ИНФРА-М, 2002.
2. Фомичев С.К., Старостина А.А., Скрыбина Н.И. Основы управления качеством: Учеб. пособие. - К.: МАУП, 2000.
3. Мазур И.И. Управление качеством. - М., 2005.
4. ИСО - Международная организация по стандартизации.
5. Управление качеством / [под ред. С.Д. Ильенковой]. – М.: Банки и биржи: ЮНИТИ.

Пронькіна І. В.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

З розвитком масового промислового виробництва та науково-технічного прогресу категорію «якість» почали розглядати не з позицій відповідності окремого продукту технічним вимогам, а з позиції відповідності вимогам міжнародних стандартів якості, які передбачають здатність продукції задовільняти встановлені та прогнозовані потреби споживачів. Виникла необхідність управління якістю на підприємстві, що передбачає, зокрема, визначення та аналіз основних факторів впливу на формування якості продукції [1].

Основні фактори впливу на якість продукції досліджували в своїх працях вчені Шаповал М.І., Прохоров Ю.К., Сергеев І.В., Веретеннікова І.І., Шевельова Г.І. Проблеми розвитку та вплив на якість продукції таких факторів, як стандартизація та сертифікація систем якості і продукції висвітлювали в своїх працях Салухіна Н.Г., Язвінська О.М., Голінка І., Віткін Л. та інші. Проте, питанням впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на формування якості продукції приділялось недостатньо уваги.

Отже, є необхідність їх більш детального вивчення.

Успіх окремих підприємств та галузей економіки на зовнішньому і внутрішньому ринках повністю залежить від того, на скільки їх продукція або послуги відповідають стандартам якості. Тому забезпечення і підвищення якості продукції є актуальним для всіх країн і підприємств. Від вирішення цих проблем залежить успіх і ефективність національної економіки [2].

Поняття «якість» в економічній літературі визначається як ступінь відповідності виробу встановленим стандартам і технічним умовам, що дозволяють задовольнити конкретну потребу у витратах, тобто якість відображає здатність виробу виконувати задану функцію. Якість продукції – це економічна категорія, тому що вона належить до найважливіших понять економічної науки, яка відображає істотні сторони економічних

14 березня 2019 р.

явищ та процесів. Це пов'язано з тим, що в сучасному світі діяльність будь-якого підприємства, його непохитне становище на ринку товарів і послуг визначається рівнем конкурентоспроможності. Якість товару забезпечується на всіх етапах його створення: вивчення вимог споживача, проектування, виробництва, експлуатації [3].

На кожному підприємстві на якість продукції впливають різноманітні фактори, як внутрішні, так і зовнішні. Фактор забезпечення якості продукції – це конкретна сила, яка змінює властивості сировини, матеріалів, конструктивних елементів чи виробу в цілому [1]. Зовнішні фактори — це ті, на які підприємство впливати не може і в своїй політиці повинно сприймати їх як дещо незмінне. До них відносяться (табл. 1):

Таблиця 1

Зовнішні фактори, що впливають на якість продукції

1. Діяльність державних владних структур (фіскальна та кредитно-грошова політика, законодавство).	Наприклад, залежно від характеру податкової політики (розміри податкових ставок) підприємство отримуватиме високий прибуток чи, навпаки, зовсім його не отримуватиме.
2. Господарська кон'юнктура.	Вона включає кон'юнктуру ринків сировинних та матеріальних ресурсів, ринків трудових ресурсів, ринків засобів виробництва, ринків фінансових ресурсів.
3. Розвиток родинних та підтримуючих галузей.	Йдеться про розвиток нових технологій (ресурсозберігаючих, технологій глибокої переробки), нових матеріалів та джерел енергії. Впровадження їх у виробництво підвищує науковий та виробничий потенціал підприємства.
4. Параметри попиту.	Вони включають зростання попиту на товари, що виробляються підприємством, його стабільність і дають можливість підприємству отримувати високий прибуток, а також закріпити своє положення на ринку

Джерело: [2].

До внутрішніх факторів, які впливають на якість продукції, що виготовляється відносять всі ті фактори, які безпосередньо залежать від діяльності самого підприємства. Вони є досить численними, їх класифікують за такими групами: технічні, організаційні, економічні, соціально-психологічні (табл 2).

Таблиця 2

Внутрішні фактори, що впливають на якість продукції

1. Технічні чинники.	Технічні чинники найістотнішим чином впливають на якість продукції, тому впровадження нової технології, застосування нових матеріалів, більш якісної сировини є матеріальною основою для випуску конкурентоспроможної продукції. До технічних факторів належать: конструкція, схема послідовного зв'язку, система резервування, засоби технічного обслуговування та інші [3].
2. Організаційні фактори.	Організаційні фактори пов'язані з удосконаленням організації виробництва і праці, підвищенням виробничої дисципліни та відповідальності за якість продукції, забезпеченням культури виробництва і відповідного рівня кваліфікації персоналу. До них належать: поділ праці та спеціалізація, ритмічність виробництва, форми й методи контролю, порядок подання і здачі продукції [3].
3. Економічні фактори.	Економічні чинники обумовлені витратами на випуск і реалізацію продукції, політикою ціноутворення і системою економічного стимулювання персоналу за виробництво високоякісної продукції. До цієї групи належать: ціна, собівартість, ступінь підвищення продуктивності праці, рівень заробітної плати.

Всі фактори можуть бути об'єктивними і суб'єктивними. Об'єктивними факторами є конструкція виробу, технічний рівень виробничої бази та бази експлуатації, який повинен відповідати якості продукції, що використовується, тощо. Об'єктивні фактори є стабільними, на відміну від суб'єктивних.

До суб'єктивних факторів належать такі, що пов'язані з діяльністю людини, тобто залежать від здібності та відношення людей до виконання виробничих функцій: професійна майстерність, загальноосвітній рівень, психологічний склад людини, особиста зацікавленість у результатах праці [2].

Проте, аналізуючи якість продукції, часто звертають увагу лише на технічні фактори, які впливають на якість. Але слід пам'ятати, що якість продукції необхідно аналізувати на всіх рівнях, а саме звертати увагу на організаційні фактори. Ось чому дуже часто добре спроектовані і виготовлені вироби внаслідок поганої організації виробництва, транспортування, експлуатації і ремонту достроково втрачають свою високу якість.

Отже, необхідність дослідження та аналізу факторів, які впливають на формування якості продукції зумовлена стрімким та безперервним розвитком технологій, зростанням суспільних та споживчих потреб, посиленням конкуренції між виробниками. Основними факторами, що впливають на підвищення якості продукції, є як внутрішні фактори, так і зовнішні умови. Тільки при взаємопов'язаному здійсненні технічних, економічних, організаційних і соціальних факторів можна швидко і ефективно удосконалювати якість продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Прохоров Ю.К. Управление качеством: Учебное пособие. – СанктПетербург: СПбГУИТМО, 2007. – 144 с.
2. Шаповал М.І. Менеджмент якості: підручник. – К.: Знання, 2006. – 471с
3. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікацією : Підручник / Шаповал М.І. – [3-є вид., перероб. і доп.]. – К. : Вид-во Європ. Ун-ту, 2001. – 174 с
4. Гольцев Д. Г. Сутність та маркетинговий підхід до поняття «якість» у системі управління якістю / Д. Г. Гольцев // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 3. – С. 79-88.

Романенко В. А.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Салямон В. П.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Якість продукції та послуг є одним із найважливіших факторів успішної діяльності будь-якої організації. На сьогодні в усьому світі стали суттєво жорсткішими вимоги, що висуваються споживачем до якості продукції. В умовах ринкових відносин та участі України в Світовій організації торгівлі важливим питанням є підвищення конкурентоздатності

продукції вітчизняних підприємств. Дослідженням побудови та оцінці ефективності системи управління якістю на підприємстві, аналізу її впливу на конкурентоспроможність підприємства присвятили роботи такі провідні зарубіжні вчені, як Е. Демінг, Дж. Джуран, Г. Тагуті, також і вітчизняні [1]. Управління якістю охоплює частину функцій управління, спрямованих на досягнення цілей у сфері якості. Вони припускають створення на підприємстві умов, за яких можна контролювати, регулювати якість, забезпечувати відповідність прийнятим вимогам і гнучко змінювати установлені вимоги. Управління якістю передбачає виконання певних функцій, що визначають політику, цілі і відповідальність у сфері якості, а також здійснюють їх за допомогою таких засобів, як планування якості, оперативне управління, забезпечення і поліпшення якості в рамках системи [2]. Враховуючи той факт, що якість продукції підприємства є одним з головних чинників її конкурентоспроможності, можна стверджувати, що кожний суб'єкт господарювання має розробляти та впроваджувати власну систему управління якістю. У найбільш загальному вигляді під системою управління якістю продукції (послуг) слід розуміти сукупність заходів (економічних, технічних, технологічних, управлінських), спрямованих на забезпечення необхідного рівня якості продукції, шляхом ефективно організації усіх процесів, які задіяні в ході виробництва, збуті й подальшому обслуговуванні продукції, що виробляється [3]. Характеристика основних аспектів якості продукції та систем якості показала, що створення на вітчизняних підприємствах систем якості має починатися зі створення загальної методології, що передбачає реальну оцінку стартових умов, етапи і послідовність робіт з якості на шляху перебудови всієї корпоративної культури на принципах загального менеджменту якості. Для забезпечення контролю якості продукції підприємства на всіх етапах виробництва, необхідно створити чітку комплексну систему управління якістю, яка відповідатиме міжнародним стандартам, що дозволить покращити імідж та статус підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пархоменко М. М. Міжнародний досвід забезпечення якості продукції / М. М. Пархоменко // Форум права. – № 3. – С. 344–350 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-3/10pmmzjp.pdf>.
2. Аскарів Е.С. Міжнародні стандарти системи якості серії ISO [Електронний ресурс]. – 2011 – Режим доступу: <http://www.bizeducation.ru/library/management/qm/9/askarov4.htm>

3. Валявський С. М. Управління якістю продукції на підприємстві в умовах входження України в ЄС // Ефективна економіка. 2015. – № 11. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>

Савченко В. А.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Мельник О. В.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ОСНОВНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПОЗИКОВИМ КАПІТАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сучасний стан розвитку економіки України та її інтеграція у світовий економічний простір зумовлює необхідність пошуку для вітчизняних підприємств нових способів функціонування. Ефективність діяльності будь-якого суб'єкта господарювання залежить від правильно вибраної стратегії управління капіталом підприємства. Для продовження ефективної діяльності підприємства змушені залучати позиковий капітал, який допомагає йому бути конкурентоспроможним та прибутковим.

Управління позиковим капіталом займає важливе місце як у стратегічному, так і в тактичному розвитку підприємства. З одного боку, позиковий капітал забезпечує високу рентабельність, надає підприємству нові можливості для розвитку та реалізації своїх потужностей, досягнення поставлених завдань та цілей, розширення виробництва, забезпечує інвестиційну активність із боку зовнішнього фінансового простору. З іншого боку, велика частка позикових ресурсів у капіталі підприємства підриває його фінансову стійкість, несе низку додаткових витрат та робить підприємство більш несамостійним [1].

На думку І. Бланка, управління позиковим капіталом – це система принципів і методів розроблення та реалізації фінансових рішень, що регулюють процес залучення позикових коштів, а також визначають найбільш раціональні джерела фінансування позикового капіталу відповідно до потреб і можливостей розвитку організації на різних етапах її існування [2].

У процесі діяльності підприємства може виникнути проблема з управлінням позиковим капіталом, адже необхідно постійно аналізувати вплив позикового капіталу на фінансовий стан підприємства-позичальника, зберігати оптимальне співвідношення між частками позикового та власного капіталу в розпорядженні підприємств, оптимізовувати структуру позикового капіталу.

Основною метою процесу управління позиковим капіталом є постійний моніторинг, аналіз структури капіталу, збалансування часток позикових та власних ресурсів, а також їх оптимальне використання.

Удосконалення механізму управління позиковим капіталом є однією з основних умов успішної діяльності підприємства.

Основними засадами ефективного управління позиковим капіталом є:

- дотримання збалансованої структури капіталу підприємства, що включає в себе оптимальні обсяги запозичених та власних коштів;
- постійний моніторинг використання позикових ресурсів;
- аналіз динаміки змін у частках власного та позикового капіталу, визначення причин та якісних характеристик цих змін;
- забезпечення високого рівня економічної рентабельності підприємства;
- підтримка фінансової стійкості на допустимому рівні, що дає підприємству змогу розвиватись завдяки залученому капіталу.

Отже, процес управління позиковим капіталом на підприємстві, забезпечує безперебійну діяльність підприємства, оптимальний розподіл та використання запозичених коштів, а також збільшення за рахунок цього рівня прибутковості підприємства. Необхідно постійно збалансовувати частки позикових та власних ресурсів у загальному капіталі підприємств, відслідковувати вплив позикових коштів на структуру капіталу.

В цілому залучення підприємством позикових коштів позитивно впливає на подальший розвиток його діяльності, активізує процес виробництва, забезпечує фінансовий розвиток як самого підприємства, так і сектору підприємництва всередині країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента: в 2 т. / И. А. Бланк. – [4-е изд.]. – М.: Омега-Л, 2012. – Т. 1. – 674 с.
2. Бланк І. О. Управління активами і капіталом підприємства / І. О. Бланк. – К. : Ельга, 2005. – С. 448.

Скляр В. О.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Салямон В. П.,
*ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах глобалізації ринків якість послуг і продукції є не лише складовою конкурентоспроможності виробника, але і необхідною передумовою функціонування підприємств та країн. Основною орієнтацією, за таких умов, має стати спрямування до постійної адаптації та вдосконалення сучасних методів і моделей управління якістю продукції з тим, щоб якнайкраще забезпечити показники конкурентоспроможності підприємств. Таким чином, здійснення постійного контролю за якістю виробленої продукції є необхідною умовою формування і забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Проблеми впливу якості на забезпечення конкурентоспроможності продукції та підприємства загалом досліджували багато науковців, серед яких необхідно виділити наступних: Кузьменко М.М., Богацька Н.М., Дубодєлова А.В., Зайцева Л. О. та інші.

Якість є комплексним поняттям, що описує ефективність усіх сфер діяльності підприємства, а саме: розробка стратегії, організація виробництва, маркетинг тощо. Рівень розвитку підприємства та величина його прибутку залежить, в першу чергу, від якості продукції. Для кожного підприємства принципово важливо постійно підвищувати та вдосконалювати рівень якості [1].

У сучасних ринкових умовах для довгострокового завоювання нових ринків збуту важливим є висока якість з урахуванням запитів споживачів. Однак, досягнення успіху можливе тільки завдяки запровадженню системи управління якістю, спрямованої на постійне поліпшення показників роботи організації та урахування споживацьких потреб.

Стратегічною передумовою входження країни до світової спільноти є прийняття й поступове впровадження передових концепцій системи управління якістю, що викладені в міжнародних стандартах серії

ISO 9000/9001. Застосування стандартів – це перший крок до глобального управління підприємством і підвищення якості та конкурентоспроможності його товарів і послуг на ринках збуту [2].

Кожний вид продукції, яке те чи інше підприємство хоче вигідно продати на внутрішньому чи світовому ринках, має бути сертифікованим, тобто мати документ, що засвідчує високий рівень його якості, відповідність вимогам міжнародних стандартів ISO серії 9000.

Слід зауважити, що сертифікація на мікрорівні дає змогу підтвердити якість виготовленої продукції перед споживачами та підвищити її конкурентоспроможність, а на макрорівні – сприяє захисту вітчизняних виробників та запобігає проникненню на внутрішній ринок небезпечної продукції, у тому числі низької якості [3].

Створення системи управління якістю, яка в першу чергу орієнтована на задоволення потреб споживачів, у наш час є необхідним кроком для тих підприємств, які поставили перед собою завдання вийти на світові ринки і встановити довгострокові відносини із закордонними партнерами. Для багатьох українських підприємств створення системи управління якістю асоціюється з її сертифікацією за вимогами міжнародних стандартів [1]. Саме тому, одним з найбільш дієвих інструментів системи управління якістю та забезпечення конкурентоспроможності підприємств є стандартизація та сертифікація продукції.

Отже, покращити становище управління якістю та подолати проблеми існуючої низької конкурентоспроможності можна шляхом навчання спеціалістів в галузі управління якістю; проведення тренінгів та семінарів на загальнодержавному рівні для роз'яснення сутності, необхідності впровадження та основних положень систем управління якістю; удосконалення нормативноправової бази в галузі управління якістю продукції; надання фінансової підтримки вітчизняним підприємствам (організацій, установ) на вигідних умовах для підприємств; використання ефективних систем стандартизації та сертифікації продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кузьменко М.М., Богацька Н.М. Якість продукція як фактор конкурентоспроможності продукції та підприємства загалом. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/11/290.pdf>

2. Дубодєлова А.В. Впливові чинники процесу розроблення та впровадження системи управління якістю на вітчизняних підприємствах

14 березня 2019 р.

за міжнародними стандартами ISO СЕРІЇ 9000. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/9739/1/05.pdf>.

3. Зайцева Л. О. Якість продукції – необхідна передумова конкурентоспроможності підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2014. № 9. С. 196-200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2014_9_25.

Слободян Є. С.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СТАНДАРТИЗАЦІЯ І СЕРТИФІКАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

З розвитком ринкової економіки та економічних відносин, якість продукції набуває роль важливого чинника, який здатен впливати на рівень всіх сфер життя, які пов'язані з суспільним відтворенням. На сьогодні, якість продукції, є одним з невід'ємних елементів становлення господарської діяльності підприємства, виходу на іноземний ринок та підвищення рівня життя населення.

Питання управління якістю, стандартизації та сертифікації та сертифікації продукції досліджували у своїх наукових працях такі науковці та дослідники як Агєєв Є.Я., Лойко Д.П., Вотченікова О.В., Удовіченко О.П., Топольник В.Г., Шаповал М.І., Болотніков А.О., Кривощенко В.И., Морозов Ю.Д., та ін..

За часів командно-адміністративної системи поняття якості продукції оберталось тільки навколо позиції виробника. На сучасному етапі розвитку дане питання чітко торкається всіх понять, які пов'язані з задоволеннями вимог споживачів. Тому, засвоєння нових ринків та правил збуту вітчизняної продукції саме по собі пов'язане з питання управління якістю продукції на підприємстві [1,с. 55].

Стандарт – це документ, який видається та затверджується спеціальним органом влади та слугує для постійного використання. Дані документи використовуються споживачами та виробниками. [2,с. 39].

Згідно закону України «Про стандартизацію» метою стандартизації в Україні є забезпечення безпеки для життя і здоров'я людини, тварин, рослин, а також майна та охорони навколишнього середовища, створення умов для раціонального використання усіх видів національних ресурсів і відповідності об'єктів стандартизації своєму призначенню, сприяння усунення технічних бар'єрів у торгівлі [3].

Шаповал М.І. стверджує що головна роль стандартизації продукції полягає в тому, що даний процес покликаний поєднувати в собі наукові, технічні, економічні, юридичні, господарські, естетичні, традиційні, загальноприйняті аспекти розвитку згідно з уподобань споживачів, при цьому роблячи акцент саме на підвищенні вдосконалення процесу виробництва та управління [4, с. 6-7].

Кислицин В.О. у своїх дослідженнях стверджує, що для вітчизняних товаровиробників сертифікацію здійснює третя сторона, яка засвідчує і доводить, що існує довіра до певного виду продукції, який відповідає стандарту або іншому нормативному документу і засвідчується виданням сертифіката на якість, який означає, що якість підтримується на відповідному рівні [6,с.94-95]. Повертаючись знову до вищенаведених досліджень, слід зазначити, що стандартизація і сертифікація продукції є не тільки необхідним та важливим інструментом управління якістю продукції, а і обов'язковою умовою її поліпшення. Згідно цього можна вважати сертифікацію та стандартизацію тісно пов'язаними між собою за допомогою прямого зв'язку, який полягає в тому, що сертифікація здатна доповнювати стандартизацію, а сертифікація не може окремо існувати без стандартизації. Тому, саме поєднання та взаємозв'язок цих двох процесів і здатні за своїми результатами створювати ті умови, які і впливають на управління якістю продукції підприємства сконцентровуючи основну направленість на її підвищення [6,с.40].

Виходячи з усього вище сказаного можна стверджувати, що стандартизація і сертифікація є необхідними та вагомими інструментами управління якістю продукції підприємства, які за допомогою свого взаємозв'язку здатні здійснювати вагомий вплив на виробничі процеси підприємства та є необхідною умовою його розвитку виходячи з сучасних вимог, які ставить перед вітчизняними товаровиробниками ринкова економіка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурбела О.В., Шалагай Ю.О. Розвиток систем управління якістю продукції в Україні. Економічний простір. № 49. 2011. с. 55-60.

14 березня 2019 р.

2. Куйбіда М.С. Удосконалення управління якістю на підприємствах та організаціях: Монографія. 2011. 160 с.
3. Закон України «Про стандартизацію» від 20.06.2001 р.
4. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації: підручник. – 3-є вид., перероб. і доп. – К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2002. – 174 с.
5. Кислицин В.О. Розвиток систем управління якістю на підприємстві: моногр./ В.О. Кислицин; НАН України. Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2009. –188 с.
6. Сертифікація продукції і систем управління якістю. URL: <http://www.apau.com.ua/ukr/484/485.html>

Ханалієва І. С.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Мельник О. В.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Власний капітал є однією з найважливіших категорій в економіці, що відіграє важливу роль у створенні та реалізації стратегії діяльності підприємства. Формування достатнього обсягу власного капіталу є основою для заснування та ефективного функціонування суб'єкта господарювання будь-якої форми власності. Рух власного капіталу вказує на якість фінансового менеджменту підприємства, що є основою механізму управління його фінансами [1, с. 26]. Тому, зважаючи на значення власного капіталу, питання визначення проблем його результативного формування та пошук шляхів їх вирішення є особливо актуальне.

Найбільш ґрунтовно визначає сутність поняття «власний капітал» видатний учений-економіст Бланк І. О.: власний капітал – це «загальна вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності та використовуються ним для формування його активів» [2, с. 455].

У сучасних умовах економічної нестабільності формування власного капіталу підприємства супроводжуються рядом проблем, що впливають на управлінський аспект фінансових рішень на підприємстві:

- 1) визначення загального розміру статутного капіталу та величини кожного внеску, строку сплати внесків;
- 2) наявність проблем, безпосередньо пов'язаних з бухгалтерським обліком операцій з формування власного капіталу:
 - недосконалість аналітичного обліку по окремих складниках власного капіталу;
 - нерегламентованість обліку виплат (наказ про облікову політику підприємства) у разі виходу з товариства;
 - невизначеність інформації про власний капітал у наказі про облікову політику;
 - відсутність конкретного стандарту для обліку власного капіталу підприємства [3, с. 168];
- 3) неврахування впливу економічних чинників (наприклад, інфляції) на величину власного капіталу;
- 4) недотримання допустимого співвідношення величини складників власного капіталу.

Таким чином, зазначені проблеми негативно впливають на фінансову стійкість та ліквідності активів підприємства. У зв'язку з цим, добробут його власників можливо підвищити на основі застосування таких заходів:

- 1) оптимізації структури капіталу на основі прийнятного рівня дохідності і ризику в діяльності, мінімізації середньозваженої вартості капіталу та максимізації ринкової вартості підприємства;
- 2) вирішення проблем, пов'язаних з бухгалтерським обліком операцій з формування власного капіталу;
- 3) підприємства повинні чітко визначати цілі, умови та порядок збільшення чи зменшення власного капіталу, порядок формування та використання резервного та додаткового капіталу, порядок оподаткування операцій, які пов'язані із збільшенням чи зменшенням статутного капіталу.

Усунення окреслених проблем та ведення в дію запропонованих шляхів їх вирішення дозволить ефективно формувати та управляти у подальшому власний капіталом підприємства.

Отже, власний капітал відіграє значну роль у створенні фінансових ресурсів підприємств та є одним із найголовніших джерел їх фінансування.

14 березня 2019 р.

Даний капітал організовує процес виробництва, дає змогу отримувати та підвищувати прибуток, зберігати платоспроможність і кредитоспроможність в умовах різних рівнів ризику, а також гарантує фінансову стійкість і ліквідність. З метою забезпечення ефективності процесів формування і використання власного капіталу підприємства необхідно:

1. Оцінювати реальну ринкову вартість підприємства та результативність його фінансово-господарської діяльності.
2. Визначати оптимальну частку власного капіталу у структурі капіталу підприємства.
3. Створювати дієву концепцію збереження власного капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данілова Л., Мельник О. Власний капітал підприємства і проблеми його формування. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2012. Вип. 138. С. 26-27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2012_138_9.
2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента: в 2 т. 2012. Т. 1. 674 с.
3. Ареф'єва О. В., Мягих І. М., Росумака Т. Г. Власний капітал підприємства та проблеми його формування. Інтелект ХХІ. 2016. № 6. С. 161-169.

Чорна І. О.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Супруненко С. А.,
ст. викладач,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

МОНІТОРИНГ ФІНАНСОВИХ ПЕРЕДУМОВ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Нестабільність економічного, політичного середовища в країні, недосконалість правового, податкового законодавства та низький рівень фінансового менеджменту призвели до збільшення кількості неплатоспроможних підприємств, які прямують до банкрутства та ліквідації.

Оскільки, всі суб'єкти господарювання стикаються з кризовими ситуаціями, що є невід'ємними процесами їхнього функціонування, існує потреба у пошуку шляхів вирішення цієї проблеми не тільки на рівні окремого підприємства чи галузі, але й на рівні держави. Адже, це завдає великих економічних збитків для малого та середнього бізнесу, що як відомо – є двигунами розвитку економіки держави.

Уникнення банкрутства підприємств та своєчасність виявлення загроз фінансовій безпеці можливе за допомогою постійного моніторингу за їх діяльністю. Здійснення моніторингу передбачає проведення поточної діагностики стану підприємства та встановлення загроз і пріоритетів подальшого розвитку [1]. Тобто, метою моніторингу виступає створення базисного фундаменту для зниження наслідків впливу ризиків при управлінні капіталом, основними, оборотними активами та фінансовими результатами.

Аналіз статистичних даних, свідчить, що в Україні зі 100 % новостворених компаній лише 20 % продовжують своє існування після 3 років роботи. При чому з цих 20 % після 6-8 років існування залишається знову лише 20 %. Якщо підрахувати загальний результат, то тільки 4-5 % компаній існують більше 9-10 років [3].

Загалом, до основних причин неплатоспроможності та банкрутства підприємств можна віднести: нестабільна політична та економічна ситуація, зокрема значне підвищення ціни на газ та бензин, збільшення собівартості продукції; нестабільність фінансового та валютного ринків, знецінення національної валюти, інфляційні процеси.

Для того, щоб вийти із кризового становища та не допустити процедури банкрутства, що тягне за собою ліквідацію майна, задоволення претензій кредиторів, потрібно раз в квартал, півроку, проводити оперативний аналіз діяльності підприємства. Є безліч факторів, що можуть вказувати на ознаки поточної неплатоспроможності, наприклад, низька рентабельність активів, тимчасові суми наявних коштів і високоліквідних активів є недостатніми для погашення поточного боргу, або підприємство не в змозі погасити податкові зобов'язання протягом 3 місяців з дати їх нарахування.

Велику практичну цінність становлять моделі діагностики ймовірності банкрутства, аби визначити на якому етапі кризи перебуває суб'єкт господарювання (рис.1):

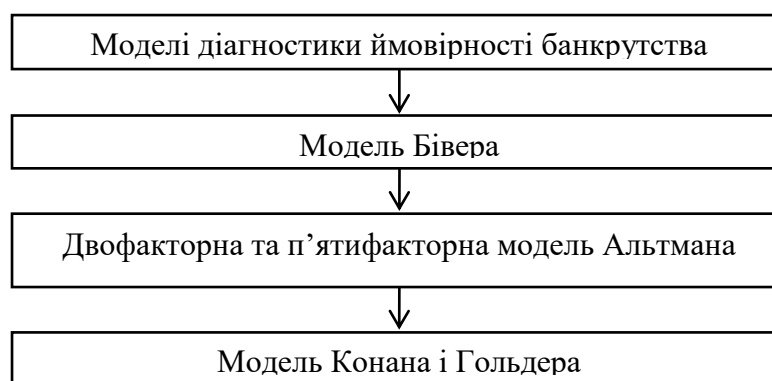

Рис. 1. Моделі діагностики ймовірності банкрутства підприємств [2]

Модель діагностики банкрутства за показниками Бівера знайшла найбільш широке розповсюдження. Вона досить часто використовується в практиці і заснована на двох ключових показниках – коефіцієнті поточної ліквідності і показникові частки позикових коштів в пасивах. Якщо результат розрахунків з використанням залежності виявляється від’ємним, то вірогідність банкрутства підприємства нижче 50%, а позитивне значення навпаки вказує на його високу імовірність. Автори моделей діагностики банкрутства вказують на необхідність розрахунку обраної підприємством моделі на два роки вперед для прогнозування впливу можливих кризових явищ. Це дозволить зменшити ризик фінансових втрат та підвищить ефективність створення стратегічних та оперативних планів.

Отже, наявність значної кількості невирішених проблем щодо банкрутства підприємств в Україні є причиною її низького рейтингу щодо ведення бізнесу в світі і, як наслідок, недостатньої інвестиційної привабливості українських підприємств. Оскільки між платоспроможністю і банкрутством існує щільний причинно-наслідковий зв’язок, то вчасне виявлення їх ознак на ранніх етапах, дозволить звести ризик банкрутства до мінімуму та уникнути значних фінансових збитків. Українські підприємства повинні здійснювати аналіз своєї діяльності, застосовувати моделі діагностики ймовірності банкрутства, та прогнозувати свій майбутній розвиток, аби нестабільність економіко-політичного середовища не залишила на їхньому функціонуванні негативний відбиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єпіфанова І. Ю. Моніторинг як інструмент антикризового управління URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/7711/1/VZNAU_2016_2_2_130-139.pdf

2. Троц І.В. Статистичний огляд банкрутства українських підприємств: національний та регіональний аспекти. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3589/1.pdf>

3. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві. 2015. С. 268.

Шабала А. О.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Гусятинський М. В.,
к.т.н., професор кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Нині управління якістю продукції є однією з ключових проблем сучасного світу. Адже від якості продукції залежить не тільки прибуток та розвиток підприємства, що випускає даний товар, а й ситуація на ринку, конкурентоспроможність продукції, а також забезпечення споживачів необхідними товарами, якими б вони були задоволені. У наш час висуюють нові вимоги до якості продукції. Адже положення будь якого підприємства на сучасному ринку визначається його конкурентоспроможністю. Конкурентоспроможність перебуває під дією багатьох факторів. Основні – це рівень ціни та якість продукції. Якість продукції є одним з головних критеріїв функціонування підприємства.

Значний внесок у розвиток теорії, методології та історії розвитку управління якістю продукції зробили відомі вчені: А.В. Глічев, М.І. Круглов, І.Д. Крижанівський, Ю.І. Ребрін, Т.В. Корнєєва, Е.М. Коротков, О.Г. Лосицький.

Процес управління якістю здійснюється шляхом реалізації управлінських функцій. Концепція управління якістю може бути сформульована наступним чином. Управління якістю являє собою безперервний процес впливу на виробництво шляхом послідовності реалізації логічно взаємопов'язаних функцій з метою забезпечення якості [1].

У сучасній літературі виділяють декілька концепцій управління якістю: загальне управління якістю, система забезпечення якості, гарантія продукції, система якості, забезпечення якості, загальний виробничий

14 березня 2019 р.

менеджмент, статистичний контроль якості, система управління виробничими ресурсами, загальний менеджмент якості в сфері охорони навколишнього середовища, загальне забезпечення виробництва, інтегрований менеджмент процесів, менеджмент з метою поліпшення якості, повне перетворення якості, менеджмент системи якості, система впровадження безперервних покращень [2].

В сучасному світі в управлінні якістю важливе місце посідає сертифікована система управління, що є певною гарантією високої стабільності якості продукції. Сертифікація систем якості - перевірка, оцінка та посвідчення акредитованим органом сертифікації систем якості того, що система якості підприємства, яка перевіряється, відповідає вимогам державного або міжнародного стандарту з системи якості.

Сертифікат на систему якості підприємства - документ, виданий згідно з правилами системи сертифікації, який посвідчує, що система якості підприємства, що перевіряється, відповідає вимогам державного або міжнародного стандарту з системи якості. Сертифікат на систему якості видається на певний вид або групу продукції.

Об'єктами оцінок при сертифікації систем якості є: діяльність з управління і забезпечення якості відповідно до вимог ДСТУ ISO 9001 та іншої додаткової документації;

- стан виробництва з погляду можливості забезпечення стабільної якості продукції, яка підлягає сертифікації;
- якість продукції на підставі аналізу інформації з різних джерел [3].

Сертифікація систем якості здійснюється у чотири етапи. Відповідно до нормативно-технічних документів України можна виділити 4 основні етапи проведення сертифікації системи якості послуг, у т.ч. готельних:

- передсертифікаційний етап;
- попередня оцінка системи якості;
- перевірка та оцінка системи якості на підприємстві готельного господарства;
- інспекційний контроль сертифікованої системи якості.

Попередня (заочна) оцінка системи якості запроваджується з метою визначення доцільності продовження робіт із сертифікації систем якості підприємства. Вона здійснюється комісією органу з сертифікації з включенням не менше одного аудитора, атестованого у системі. Орган призначає головного аудитора. Під час попередньої оцінки системи якості проводиться:

- аналіз документів та вихідних даних матеріалів , наданих підприємством;

- збір та аналіз додаткових відомостей про якість продукції [4].

Якщо всі невідповідності швидко будуть усунені, підприємство може подати заявку на повторну попередню оцінку.

У разі необхідності головний аудитор може направляти свого представника для не-офіційного відвідування підприємства.

Специфіка остаточної перевірки та оцінки системи якості виробництва у тому, що вона здійснюється комісією, що проводила попередню оцінку або іншою комісією, до якої входять експерти, що виконували попередню оцінку. До складу комісії обов'язково включають експерта-фахівця з розробки та технології виробництва відповідної продукції.

Отже, можна зробити висновок, що є безліч концепцій управління якістю. Управління якістю продукції є одним з головних аспектів функціонування підприємства. Управління якістю повинне орієнтуватися на структуру ринку, на потреби споживачів, динаміки продажу, визначити розміри та перевага над конкурентами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тарасова О.В., Левицька О.В. Сучасні концепції управління якістю продукції. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19494/05-Tarasova.pdf?sequence=1>

2. Багаутдинова Н.К. Формирование системы менеджмента качества. Проблемы теории и практики управления. 2006. № 1. С. 17- 21.

3. Ребрин Ю.И. Управление качеством. 2004. С. 133-142.

4. Ольдерогге Н. Менеджмент четвертого поколения: современная концепция менеджмента. Менеджмент. 2008. № 11-12. С. 62-65.

СЕКЦІЯ 5 SECTION 5	РОЗВИТОК ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ DEVELOPMENT OF PROJECT MANAGEMENT IN UKRAINE
---	---

Преснякова Е. В.,
*зав. сектором промышленной политики,
 Институт экономики НАН Беларуси,
 г. Минск, Республика Беларусь*

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСИРОВАНИЯ ЕВРАЗИЙСКИМ БАНКОМ РАЗВИТИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ НА ПЕРИОД С 2018 ПО 2022 ГОД

Евразийский банк развития (ЕАБР) является международной финансовой организацией, призванной содействовать экономическому росту государств-участников ЕАЭС, расширению торгово-экономических связей между ними и развитию интеграционных процессов на евразийском пространстве путем осуществления инвестиционной деятельности.

Банк рассматривает отраслевую структуру текущего инвестиционного портфеля как сбалансированную и полностью отражающую инвестиционные приоритеты. По состоянию на 31 декабря 2017 г. размер текущего инвестиционного портфеля составил 2,3 млрд долл. США.

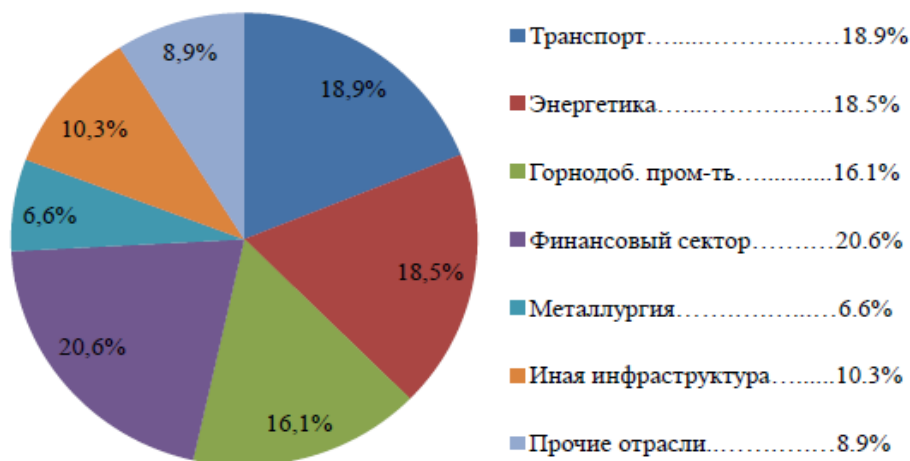

Рис. 1. Отраслевая структура текущего инвестиционного портфеля (на 31 декабря 2017 г.) Евразийского банка развития [1]

На энергетику, транспорт и иную инфраструктуру в общей сложности приходилось 48% портфеля, на другие стратегические отрасли (горнодобывающая промышленность и металлургия, машиностроение, химическая промышленность) - 26%. Значительную долю портфеля - 21% - составили проекты в финансовом секторе. Данная ситуация связана с наличием в нем высокого интеграционного потенциала.

В стратегическом периоде 2018-2022 гг. Евразийский банк развития сфокусирует свою деятельность на финансировании проектов с сильным интеграционным эффектом и национальных проектов развития, выстраивании сотрудничества с «якорными» клиентами. Планируется, что к концу 2022 г. произойдет увеличение объема текущего инвестиционного портфеля с 2,3 до 3,6 млрд долл. США, а общая стоимость новых проектов ЕАБР составит 4,6 млрд долл. США.

Основной фокус работы Банка в 2018-2022 гг. будет сосредоточен на финансировании следующих типов проектов.

Проекты с сильным интеграционным эффектом:

- межгосударственные инфраструктурные проекты: международные транспортные коридоры, мосты, нефте- и газопроводы, телекоммуникационные линии, линии электропередачи с системной инфраструктурой, а также национальные интеграционные инфраструктурные проекты (морские и речные порты, аэропорты, логистические мультимодальные терминалы);

- проекты, предусматривающие реальную корпоративную интеграцию хозяйствующих субъектов различных стран - членов Банка при создании продукта или оказании услуги;

- торговые операции между контрагентами стран - членов Банка, поддерживаемые, в том числе, с использованием финансовых институтов-посредников (коммерческие банки, лизинговые компании);

- проекты, предполагающие рост взаимных инвестиций акционеров ЕАБР, в том числе посредством развития единых рынков и финансирования приобретений инвесторами из одних государств - участников ЕАБР активов в других странах-членах.

Национальные проекты развития:

- общегосударственные, региональные и муниципальные инфраструктурные проекты в различных отраслях: транспортная инфраструктура (приоритетом являются проекты государственно-частного партнерства), жилищно-коммунальное хозяйство (водоснабжение, теплоснабжение,

14 березня 2019 р.

утилизация ТБО и пр.), энергетическая инфраструктура, социальная инфраструктура;

- проекты по развитию и созданию новых производств, наличие которых необходимо, в том числе, для повышения доли участия хозяйствующих субъектов страны в одной или нескольких цепочках добавленной стоимости, поддержки предпринимаемых странами - членами Банка усилий в области импортозамещения и укрепления экспортного потенциала национальных экономик;

- проекты с инновационной составляющей, связанные с изменением технологического уклада и способов производства национальными компаниями, имеющие в своей структуре затраты на НИОКР и/или трансферт передовых технологий и призванные снизить себестоимость выпускаемой продукции, повысить ее конкурентоспособность;

- реплицируемые проекты – финансирование тиражируемых инвестиционных проектов, а также программ развития (поддержка микро-, малых и средних предприятий, малых сельхозпроизводителей и др.).

Целевой «оптимальный» размер участия Банка в проектах предполагается в диапазоне от 20 до 200 млн долл. США. Банк будет рассматривать возможность участия в проектах в сумме от 10-15 млн долл. США, прежде всего в странах-членах со сравнительно небольшими экономиками – Республике Армения, Республике Таджикистан и Кыргызской Республике. Одновременно в целях расширения проектного портфеля Банк может принимать к финансированию проекты ниже указанного порога.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Стратегия Евразийского банка развития на период с 2018 по 2022 год [Электронный ресурс] // Евразийский банк развития. – Режим доступа: https://eabr.org/upload/data/strategy_2018_2022.PDF. – Дата доступа: 01.02.2019.

Васюткіна Н. В.,
*професор кафедри менеджменту та маркетингу,
ПВНЗ «Європейський університет»,
м. Київ, Україна*

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ЕФЕКТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Сучасні тенденції в бізнесі примушують керівників підприємств підходити до впровадження проектно-орієнтованого управління, що є глобальною тенденцією розвитку світової співдружності. Проектне управління в бізнесі спричинене такими глобальними тенденціями як різким підвищенням технічної та технологічної ускладненості продукції, скороченням життєвого циклу продуктів і послуг при незмінній очікуваній вартості, вибухом обсягів інноваційних знань, інформатизацією економіки та суспільства тощо. В таких умовах сучасні методи, інструменти управління проектами і програмами та їх застосування в управлінні підприємствами набувають особливої актуальності.

Бізнес-простір сьогодні - зовсім не той, що навіть кілька десятиків років тому, коли підприємства створювалися чи не століття, щось нове сприймалося як революція, а у споживача просто не було такої кількості альтернатив продукту. І, що прикро, чомусь далеко не всі розуміють, що старі методи управління - шлях у глухий кут. Тому багато компаній продовжують за інерцією рухатися в нікуди. Розвиток конкурентного середовища ставить вимоги до сучасних підприємств сприймати проектне управління як певну філософію способу веденню діяльності. Комплексним підходом застосування такої філософії є стан, коли вся діяльність підприємства здійснюється в проектній формі – це стосується не лише діяльності, спрямованої на формування ресурсів або випуск продукції, а й значною мірою – діяльності з внутрішнього розвитку компанії.

Відповідно до напрацьованого досвіду розвинених країн управління проектами являється однією з головних складових систем менеджменту підприємств. Дослідження Міжнародної асоціації управління проектами (IPMA), доводять, що використання проектних технологій дозволяють економити близько 20-30% часу та 15-20% коштів, які витрачаються для здійснення програм та проектів [1]. Згідно з дослідженнями, застосування стандартних проектних технологій у великих проектах (якщо вартість цих технологій від 2% до 10% обсягу бюджету

14 березня 2019 р.

проекту) дає змогу досягти економічного ефекту від 15% до 20% [2]. Саме тому не лише великі корпорації, але й малі підприємства потребують керівників проектів, які будуть здатні успішно реалізовувати їх нові бізнес-ідеї.

Аналізуючи діяльність підприємств в Україні слід зацентрувати увагу на проблемних питаннях, серед яких: неповне завантаження виробничих потужностей; організаційна структура управління, в більшості залишається на бюрократичних принципах; неефективне використання ресурсів, дефіцит фінансування; особливості специфічності процесів виробництва: одиничні замовлення або виробництво малими серіями [3]. Більшість компаній в Україні тільки починають застосовувати управління проектами для реалізації своїх планів розвитку, усвідомлюючи високу важливість проектів, як складових успіху. І лише небагато компаній досягли рівня, коли управління проектами стало їх стилем життя.

Упровадження проектних технологій на українських підприємствах стикається з низкою проблем, а саме: нестачею сертифікованих фахівців із проектного менеджменту на ринку праці; незначна кількість професійних проектних менеджерів та відсутність можливості створення ефективної команди проекту; відсутністю досвіду управління розвитком організацій у менеджерів підприємств; відсутність інтересу чи фінансових можливостей до навчання управління проектами (відвідування тренінгів, семінарів, клубів проект-менеджерів); недостатньою мотивацією до впровадження інноваційних інструментів у діяльність організацій: опором нововведенням через відсутність формалізації та неефективність організаційних структур управління; приділення недостатньої уваги такій важливій сфері управління проектами як формулювання цілі проекту, калькулювання витрат по проекту, управління ризиками, управління часом проекту [4; 5, с.502].

Таким чином, проектний менеджмент є однією з актуальних та прогресивних управлінських технологій сучасності. В основі його розвитку на підприємствах лежать системи знань з управління проектами і програмами.

Застосування відповідних сучасних методологій управління проектами є чинником, що визначає ефективність та сталість розвитку підприємства. Відсутність системного підходу до проектного управління призводить до виконання не достатньо актуальних на сьогодні завдань на підприємствах, що спричиняється несинхронністю їх виконання, збитками, зривами робіт за найважливішими контрактами та характеризує

реактивний стиль управління. Таке управління притаманне сьогодні більшості підприємств України та негативно позначається на їх конкурентоспроможності.

Тому вагомою перспективою є те, щоб впровадження та розвиток технологій управління проектами відбувався як на підприємствах, так і на усіх рівнях вітчизняної економіки. Висвітлені тенденції останніх років свідчать про суттєві зміни в управлінні і необхідності системного переходу як кожного підприємства, так і економіки України на якісно новий рівень управління проектами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт Міжнародної асоціації управління проектами (IPMA). URL: <http://www.ipma.world/>
2. Багашова Н.В. Світові та вітчизняні тенденції розвитку управління проектами. Ефективна економіка. 2015. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_6_34
3. Чухліб В.Є. Актуальність управління проектами на підприємствах України. URL: <http://conf.management.fmm.kpi.ua/proc/article/view/125423/0>
4. Концевич О. К. Застосування проектного підходу в управлінні підприємством, як важлива складова його успішного функціонування. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=76279>
5. Лучко Г.Й., Лебідь Т.В., Когут І.В. Сучасний стан та проблеми розвитку проектного менеджменту в Україні. Економіка і суспільство. 2017. № 9. С. 501-506.

Олешко А. А.,
*д.е.н., професор кафедри менеджменту,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ПРОЕКТНИЙ ОФІС У СТРУКТУРІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Управління проектами передбачає ефективну організацію роботи команди шляхом формування інфраструктури, яка дозволила б реалізувати як централізовані, так і децентралізовані функції проекту, забезпечити конфіденційність та захист комерційної таємниці проекту. Як

14 березня 2019 р.

показує практика проектної діяльності в зарубіжних країнах найбільш успішною інфраструктурною одиницею в управлінні проектами є проектний офіс.

Проектний офіс – це специфічна інфраструктура, що забезпечує ефективну реалізацію проекту (або портфеля проектів) в рамках системи комп'ютерних, комунікаційних і інформаційних технологій та відпрацьованих стандартів здійснення діяльності та комунікацій [1, с. 203]. Відповідно до Керівництва з управління проектами (Project Management Body of Knowledge, PMBoK), розробленого Інститутом управління проектами (Project Management Institute, PMI) офіс управління проектами – це управлінська структура, що стандартизує процеси нагляду, пов'язані з проектами та полегшує взаємний доступ до ресурсів, методик, обладнання та технологій.

Загалом виділяють 27 завдань проектного офісу, зокрема: підтримка проектів на кожному етапі їх реалізації, забезпечення ефективних комунікацій, розвиток та вдосконалення системи управління проектами, нагромадження досвіду з сфери управління, реалізації та звітності, управління портфелем проектів організації, управління ресурсами для проектів, звітування керівництву організації стосовно стану виконання проектів, моніторинг та контроль результатів проектів, розвиток та вдосконалення компетенцій працівників, впровадження та обслуговування інформаційних систем управління проектами, консультування вищого керівництва організації тощо [2].

Реформування системи вищої освіти передбачає надання широкої автономії закладам вищої освіти та відкриває можливості до реалізації ними дослідницьких, освітніх та інвестиційних (інфраструктурних) проектів.

До основних функції проектного офісу в структурі закладу вищої освіти слід віднести:

- ініціювання проектів;
- розробка, збір та опрацювання проектних заявок;
- пошук грантових коштів;
- залучення працівників та студентів закладу вищої освіти до участі у конкурсах на фінансування проектів;
- налагодження відносин з міжнародними партнерами та організаціями.
- пошук програм та надання допомоги науково-педагогічному персоналу в проходженні стажування;

- координація комунікацій між проектами;
- супроводження реалізації проектів до завершення та їх інтеграція в освітню діяльність.

Пріоритетами створення та фінансування проектних офісів на 2014-2020 роки є:

акцент на розвиток міжнародних освітніх програм та співпрацю з закордонними університетами;

фінансування міжнародної академічної мобільності студентів та академічного персоналу;

дидактичне наповнення, що спирається на модель розвитку компетенцій, ключових для роботодавця;

покращення роботи університетів через впровадження цифрових технологій;

популяризація сучасного університету, що здатен швидко адаптуватись до змін в оточенні;

фінансування зорієнтоване на реалізацію цілей конкретних програм, а не просто допомогу університету [3].

Сучасний проектний офіс має виконувати такі завдання: 1) залучення зовнішніх фінансових ресурсів для впровадження проектів; 2) реалізація внутрішньоуніверситетських проектів розвитку та іміджевих проектів; 3) сприяння академічній мобільності студентів та науково-педагогічних працівників; 4) формування ділових відносин між студентами (випускниками) закладу вищої освіти та роботодавцями (бізнес-структурами) шляхом створення стартапів для реалізації бізнес ідей; 5) впровадження результатів досліджень наукових шкіл закладів вищої освіти.

Функціонування проектних офісів у структурі закладів вищої освіти дозволить забезпечити комерціалізацію результатів освітньо-наукової діяльності та просування інтелектуальної власності закладів вищої освіти на національному й міжнародному ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мазур И.И., Шапиро В.Д. Управление проектами: справочн. пособ. / И.И. Мазур, и др. – М.: Высшая школа, 2001. – 875 с.
2. Hobbs B.: The Reality on Project Management Offices. Project Management Practice, London 2006.
3. Смолінський М. Проектний офіс в структурі сучасного навчального закладу. 2017. URL: https://drive.google.com/file/d/0BwB8Mz_8mcmWRllZSHJObnRVTDg/view

Лобунець Т. В.

*к.е.н., доцент кафедри виробничого
та інвестиційного менеджменту,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
м. Київ, Україна*

МОЖЛИВОСТІ КРАУДФАНДИНГОВОГО ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ В АПК

Чим далі, тим більше стає зрозумілим, що для успішного ведення бізнесу вітчизняним підприємствам і підприємцям необхідно проявляти неабияку кмітливість та креативність. Враховуючи ситуацію, що склалася в країні (військові дії на Сході, мільйони переселенців – людей, які втратили майже все, масовий виїзд за кордон робочої сили, падіння рівня життя населення та багато іншого), годі і сподіватись на державну підтримку навіть господарствам агропродовольчого сектору та фермерам, які самотужки також не можуть розвиватись та нарощувати виробництво. Тут на допомогу можуть прийти ідеї, схеми залучення фінансування, які вже активно використовуються в інших країнах. Мова іде, зокрема, про краудфандинг.

З англійської мови термін «краудфандинг» перекладається як колективне фінансування, яке дає можливість усім бажаючим матеріально підтримати автора проекту, зробити внесок в його стартап-ідею. Збір коштів на реалізацію такого проекту здійснюється через Інтернет. Зазвичай, краудфандингові платформи стають місцем, де демонструються інноваційні ідеї, як то: створення безпілотних дронів для зйомки відео, зарядних пристроїв, окуляри віртуальної реальності та багато іншого [1].

В Україні дана форма збору коштів для фінансування бізнес та соціальних ідей також поступово набуває поширення. Згідно експертних даних (Клубу Сталого Бізнесу та Центру ГУРТ), українські підприємці мають доступ до понад 20 вітчизняних та зарубіжних краудфандингових платформ [2, 3]. Зокрема:

Велика Ідея (її підрозділ Спільнокошт) – українська платформа соціальних інновацій, сфокусована на розвитку громадянського суспільства в Україні;

Na-Starte – краудфандингова платформа для реалізації творчих, суспільно-соціальних і комерційних проектів та бізнес-ідей;

Kickstarter – фінансує різноманітні проекти, у 13-ти категоріях: мистецтво, комікс, танець, дизайн, мода, фільми і відео, їжа, відеоігри, музика, фотографія, видавництво, технологія;

Українська Біржа Благодійності – це всеукраїнська соціальна інфраструктура онлайн-благодійності для вирішення соціальних проблем;

GoFundEd – краудфандингова платформа для освітніх проектів;

RocketHub – майданчик, в першу чергу, для мистецтва, бізнесу, науки і соціальних проектів;

Medstartr – платформа для медичних проектів, пацієнтів, лікарів та медичних закладів;

а також платформи: **GlobalGiving, Causes, Crowdrise, Firstgiving, Indiegogo, Fundly, Patreon, Smallknot, GoFundMe, Fundable, FundAnything, Facebook`s Fundraiser, Thrinacia, Ulule** та **Plumfund**. Більшість з них здійснюють збір коштів на фінансування соціальних та творчих проектів.

Однією з найефективніших в Україні є платформа **Na-Starte**, яка не лише допомагає авторам проектів залучити фінансування, але й перевірити попит на свою ідею, монетизувати вже існуючу аудиторію та залучити перших покупців, отримати зворотній зв'язок про свій проект і можливість доопрацювати його до початку продажів [4]. На сайті платформи представлено понад сотню вітчизняних проектів, які змогли залучити більше 13 млн. грн. фінансування. Слід відмітити, що чистих аграрних проектів на сайті немає – є лише екологічні. Така ситуація склалась не тому, що організатори сайту встановлюють обмеження, а тому, що аграрії не подають свої проекти.

Нещодавно, у 2017 році, бізнес-акселератором **AgroTalks** було оголошено про запуск першого в Україні галузевого краудфандингового майданчику для пошуку інвестицій в аграрні проекти – **Donate Agro**. Ідея даної платформи мала ряд переваг – розміщення агро-проектів різної спрямованості від технологічних до соціальних, гнучка модель фінансування, при якій пропонувалась можливість отримати гроші, навіть якщо фінансова мета кампанії не була досягнута, а також привернення уваги громадськості до проблеми, яку вирішує проект. Сума фінансових вкладень мала починатися від 20 гривень і доходити до 1000-1500 гривень. У деяких випадках суми могли бути в рази більше: десятки тисяч гривень або доларів, але такі вкладення розглядалися б як інвестиції, а спонсор – інвестор очікував на частку в бізнесі або прототип продукту [5].

14 березня 2019 р.

Однак, ідея організації платформи Donate Agro не була реалізована. В тому числі і через відсутність агро-проектів, які мали би збирати фінанси на свою реалізацію. Тобто, однією з причин відсутності фінансування у вітчизняних аграріїв є й те, що вони, по-перше, не знають про існування такого джерела фінансування бізнес-ідей (проектів) як краудфандинг, а по-друге, не вміють генерувати креативні ідеї та оформляти їх у проекти. Найчастіше вітчизняні сільськогосподарські одиниці займаються лише первинними (польовими) роботами, вирощуючи та реалізуючи сировину. І така тенденція спостерігається уже понад чверть століття. Варто її змінювати і стимулювати переробку сільгосп-сировини у готову оригінальну продукцію. В розвинених країнах світу на краудфандингових платформах знаходять підтримку інноваційні проекти по вирощуванню, виробництву та реалізації екологічних продуктів. Це, свого роду, крафтові оригінальні ідеї, які все частіше з'являються і у нашому сучасному повсякденному житті. Тож все іде, все змінюється, і для того, щоб успішно господарювати у сучасному бізнес-середовищі вітчизняним аграріям також потрібно «рости» професійно та «іти в ногу» із своїми колегами із зарубіжних країн, освоюючи як нові джерела залучення фінансування, так і канали збуту готової продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Краудфандинг: як зібрати кошти на реалізацію своєї ідеї. URL: <https://inspired.com.ua/ideas/crowdfunding/>
2. Підбірка: 17 кращих краудфандингових платформ. URL: <https://sbiz.club/9705/pidbirka-17-krashhyh-kraudfandyngovyh-platform/>
3. 7 платформ для збору коштів на розвиток вашої організації. URL: <https://www.gurt.org.ua/news/recent/31173/>
4. Офіційний сайт компанії NA-STARTE. URL: <https://na-starte.com/>
5. В Україні з'явилась профільна краудфандингова платформа – Donate Agro / URL: <http://platforma-msb.org/v-ukrayini-z-yavylas-profilna-kraudfandyngova-platforma-donate-agro/>

Павлюк В. В.,
к.держ.упр., доцент кафедри менеджменту,
Гольонко М. І.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Починаючи з 90-х років минулого століття і по сьогоднішній день питання покращення інвестиційного клімату, активізації внутрішніх інвестиційних ресурсів та залучення іноземних інвестицій в національну економіку були і залишаються пріоритетними завданнями в роботі усіх ланок державного управління України.

Впровадження ринкових механізмів з однієї сторони і дія об'єктивних економічних законів з іншої, сприяли появі та розвитку сучасних інструментів управління інвестиціями у вітчизняній економіці. Особливої уваги заслуговує такий інструмент – як проектне управління. Сучасне управління проектами – це своєрідний світ, де працює велика кількість фахівців: достатньо сказати, що тільки в європейську асоціацію управління проектами (IPMA) входять всі без винятку європейські країни. Однак слід зауважити, що проектне управління в Україні переживає друге народження. Про це свідчить поява в Україні дипломованих фахівців з проектного менеджменту, центрів з їх підготовки та сертифікації за міжнародними стандартами, підготовка у вищих навчальних закладах студентів за цим напрямом, поява на українських ринках та активне впровадження професійного програмного забезпечення для управління проектами, зростання попиту на ринках праці на послуги спеціалістів відповідного фаху.

У сучасних умовах уміння управляти проектами є вимогою часу. Згідно з дослідженнями, застосування стандартних проектних технологій у великих проектах (якщо вартість цих технологій від 2% до 10% обсягу бюджету проекту) дає змогу досягти економічного ефекту від 15% до 20% [3]. Саме тому не лише великі корпорації, але й малі підприємства потребують керівників проектів, які будуть здатні успішно реалізувати їх нові бізнес-ідеї. Для впровадження методології проектного управління на кожному підприємстві та організації необхідні грамотні кадри –

14 березня 2019 р.

професіонали з управління проектами, які б забезпечили кваліфіковане управління і реалізацію проектів. [4].

Широке застосування проектного підходу до розвитку підприємств зумовили ефективність проектних інструментів та їх універсальність. У сучасних умовах господарювання інструменти проектного менеджменту дають змогу адаптуватися підприємству до умов бізнес-середовища, знизити рівень невизначеності та забезпечити стійкий розвиток підприємства. За кордоном і в Україні організації все активніше звертаються до проактивного розвитку, що передбачає здійснення проектних дій для активної зміни бізнес-середовища в умовах нестабільності. Інструментом таких дій виступає програма розвитку, що включає в себе групи проектів [1].

Упровадження проектного менеджменту на підприємствах стикається з низкою проблем, а саме: нестачею сертифікованих фахівців із проектного менеджменту на ринку праці; відсутністю досвіду управління розвитком організацій у менеджерів підприємств; недостатньою мотивацією до впровадження інноваційних інструментів у діяльність організацій: опором нововведенням через відсутність формалізації та неефективність організаційних структур управління; низьким рівнем довіри до консалтингових організацій та навчальних закладів через недосконалу конкуренцію на ринку.

Результати діяльності будь-якого підприємства залежать від рівня підготовки його персоналу і, відповідно, від стану освітньої сфери, від її спроможності задовольняти потреби сучасного ринку, реальної економіки, суспільства у цілому і кожної особистості зокрема. У сучасному вітчизняному класифікаторі професій такі фахівці отримали назву керівників проектів та програм. На сьогоднішній день та особливо в докризовий період на ринку праці України професія керівник проекту є досить затребуваною та високооплачуваною. Поряд із цим професія керівника проекту, не залишилась поза увагою вітчизняного трудового законодавства. Так в національному класифікаторі професій ДК 003:2010 в класі 123 «Керівники функціональних підрозділів» передбачено підклас 1238 «Керівники проектів та програм», в розділі 2 «Професіонали» передбачено підгрупу 2447.2 «Професіонали з управління проектами та програмами» [2].

Як бачимо, впровадження та розвиток технологій управління проектами відбувається на усіх рівнях вітчизняної економіки. Висвітлені тенденції останніх років свідчать про перехід економіки України на якісно новий рівень управління проектами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багашова Н.В. Світові та вітчизняні тенденції розвитку управління проектами / Н.В. Багашова // Ефективна економіка. – 2015. – № 6.
2. Про затвердження, внесення зміни та скасування нормативних документів, станом від 28 липня 2010 року № 327 (Нормативний документ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики. Наказ)/ [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
3. Сайт Української асоціації управління проектами: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://upma.kiev.ua/content/view/40/78/lang,ukrainian/>
4. Сайт Інституту проектного менеджменту: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pmi.org.ua/ru/certification>.

Суханова А. В.,

*к.е.н., доцент кафедри виробничого
та інвестиційного менеджменту,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
м.Київ, Україна*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОНАННЯ ПРОЕКТНИХ ДІЙ

Закономірним результатом проектної діяльності є проект. За останніх сто років вони стали неодмінною складовою суспільного прогресу, підтвердженням чого є впровадження численних економічних, політичних, соціальних, педагогічних, культурологічних, екологічних та інших видів проектів.

Проект розглядається також як сукупність взаємопов'язаних дій з чітко визначеними датами початку та завершення роботи, які потребують залучення спеціалістів та ресурсів з метою досягнення певних цілей організації.

Тобто проект дозволяє рухатися від ідей до дії, певним чином структуруючи етапи цього процесу. Він завжди реалізується в певному соціальному, територіальному та часовому просторах, тому сприяє змінам у соціальному середовищі як результату колективної діяльності [1, с. 15].

Успішне виконання проектних дій вимірюється критеріями «продуктивності», «ефективності» та «належного виконання» (рис. 1).

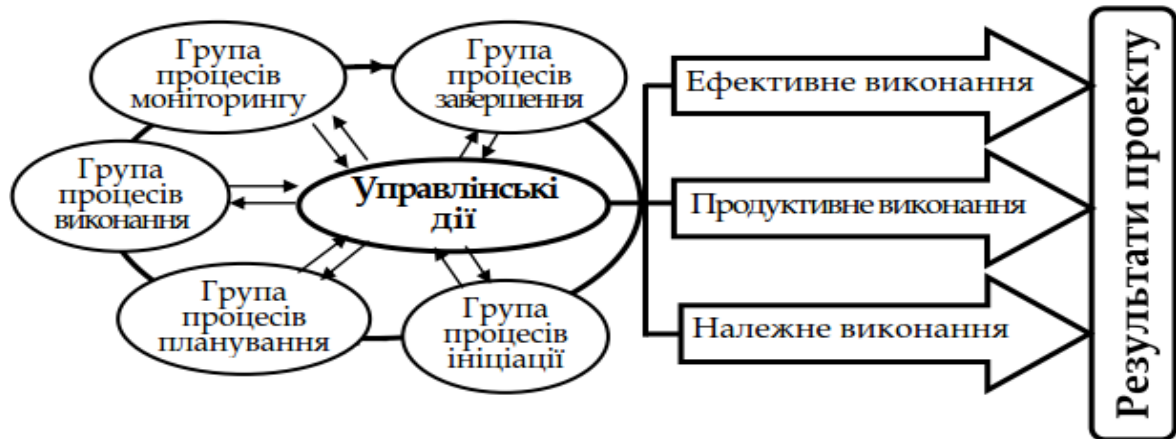

Рис. 1. Принципи виконання проектних дій [1, с. 16].

За японськими стандартами проектного менеджменту (P2M), належне виконання проектних дій передбачає: по-перше, дотримання правових, етичних норм й міжнародних стандартів; по-друге, використання налагоджених бізнес-процесів, відповідних методів/процедур, що задовольняють очікуванням стейкхолдерів (зацікавлених сторін проекту) [1, с.15].

Продуктивне виконання – використання моделей, методів, процедур і засобів мінімізації ірраціональності, втрат і неузгодженостей у проектах. У сучасних управлінських практиках продуктивність, як співвідношення отриманого результату і кількості витрачених ресурсів, використовується для вимірювання виробничих (фізична продуктивність), інформаційних процесів (інтелектуальна продуктивність). Показник інтелектуальної продуктивності відображає гнучкість у використанні інформації про ринок, даних виробництва, а також унікальне поєднання технологічних компонентів, що утворюють цінність проекту.

Ефективне виконання проектних дій виражається через позитивний ефект, отриманий від проекту, рівень задоволеності усіх його зацікавлених сторін⁶. Ефективністю вимірюється рівень використання ресурсів шляхом співвідношення між отриманим результатом і максимально можливим.

Сучасні критерії до виконання проектних дій спонукають менеджерів проектів до безперервного професійного удосконалення своїх здібностей [2]:

- 1) перетворювати місію проекту у конкретні завдання, процеси, види робіт, шляхи і методи їх виконання;
- 2) забезпечувати створення продукту проекту в умовах специфічних обмежень із використанням усіх груп управлінських процесів (ініціація, планування, виконання, моніторинг, завершення);

3) гарантувати максимальне задоволення зацікавлених сторін від результатів проекту, узгоджуючи можливі конфлікти їх інтересів.

Отже, успішне виконання проектних дій багато у чому залежить від професійної компетентності команди управління проектом, їх здатності продумано управляти ними. Так, реалістично поставлені цілі будуть досягнуті за умови отримання проміжних результатів (дозволяють розвинути успіх). Особлива увага до поточних результатів дозволяє вчасно виявити проблеми. Творчий підхід менеджерів, їх наполегливість також сприяють успішному завершенню проекту.

Оскільки дії, спрямовані на створення продукту(тів) проекту, виконуються «фаза за фазою» життєвого циклу проекту, то і в управлінні життєвим циклом проекту передбачені, як загальноприйняті методи управління проектами, так і специфічні, пов'язані із контекстом (прикладною сферою) проектів (рис. 2).

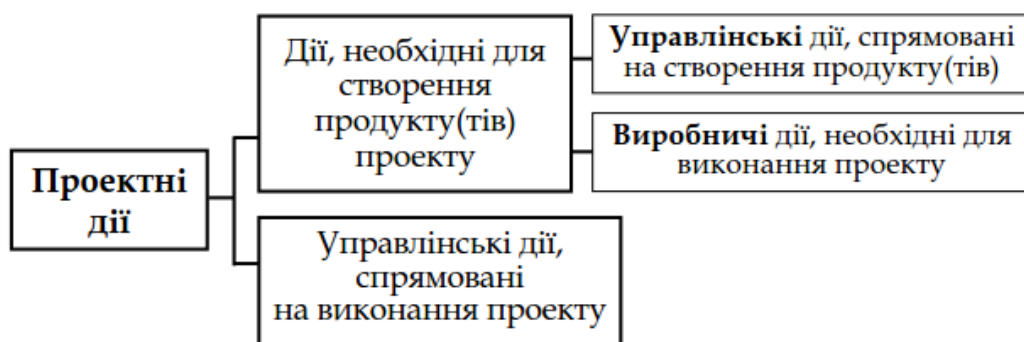

Рис. 2. Структура управлінських дій [1, с. 16].

Отже, управлінські дії, спрямовані на виконання проекту, передбачають управління життєвим циклом проекту і управління змістом (конфігурацією, якістю, часом, витратами тощо). Такі дії забезпечують ефективну організацію роботи у проекті завдяки акумуляції «енергії для досягнення цілей проекту та реалізації потенціалу командної роботи».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єрмаков І.Г. На шляху до школи життєвої компетентності: проектний підхід // Метод проектів: традиції, життєві результати. – К.: Департамент, 2003. – С. 15-16.

2. Коган М.С. Метод проектов и условия его эффективного применения в воспитательной работе. – доступно з [www.websib.ru/vospitanie/04-05/metod 1/htm](http://www.websib.ru/vospitanie/04-05/metod%201/htm).

Супруненко С. А.,
старший викладач кафедри менеджменту,
Чугунова А. Е.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ НАЙЕФЕКТИВНІШОГО МЕТОДУ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: ВОДОСПАД ЧИ AGILE

Успіх будь-якого серйозного проекту повністю залежить від методів, які використовуються для управління ним. Всі проекти унікальні й не існує універсальної методики проектного менеджменту. Тому доцільно з'ясувати який саме метод підходить для успішності проекту та дозволяє повністю реалізувати поставлені цілі.

За статистичними даними The Standish Group, близько 20% усіх ІТ-проектів є безуспішними, а ще 50% - проблемними. Основною причиною такої великої кількості провальних проектів є вибір неефективного методу проектного менеджменту [2].

Водоспад та Agile є одними з найбільш популярних методів проектного аналізу. Протистояння каскадної та гнучкої моделі розробки проекту не стільки теоретичне, скільки практичне. Для вибору правильної методики необхідно розуміти особливості кожної моделі та виділити фактори, які є найбільш важливі для проекту: дедлайн, ресурси чи дотримання процесу проекту.

Agile - гнучкий ітеративно-інкрементальний підхід до управління проектами і продуктами, орієнтований на динамічне формування вимог і забезпечення їх реалізації в результаті постійної взаємодії всередині робочої команди, що складається з фахівців різного профілю. Існує безліч методів, які базуються на ідеях Agile, найпопулярніші з яких, - Scrum і Kanban.

Згідно з цим підходом, проект розбивається не на послідовні фази, а на маленькі підпроекти, які потім «збираються» в готовий продукт. Таким чином, ініціація і загальне планування проводяться для усього проекту, а подальші етапи: розробка, тестування та інше проводяться для кожного міні-проекту окремо. Це дозволяє передавати результати цих міні-проектів швидше, а приступаючи до нового підпроекту в нього можна внести зміни без великих витрат і впливу на інші частини проекту.

До переваг даного методу проектного менеджменту можна віднести:

1. Гнучкість та адаптивність;
2. Мінімізація ризиків завдяки гнучкій системі внесення змін;
3. Найкраще підходить для інноваційних проектів з високим рівнем невизначеності та низькою інформативністю;
4. Високий рівень взаємодії між членами команди проекту.

Найбільш очевидний спосіб зробити свій проект більш керованим - це розбити процес його виконання на послідовні етапи. Саме на такій лінійній структурі базується метод проектного менеджменту як водоспад. Його особливістю є те, що не можна перейти до виконання наступного етапу не завершивши попередній. Даний метод орієнтований на проекти, в яких є строгі обмеження по послідовності виконання завдань.

Перевагами даного методу є:

1. Стабільність та упорядкована реалізація проекту;
2. Можливість уникнути стресів зважаючи на наявність запасного часу на кожному етапі, закладеного на випадок яких-небудь ускладнень проекту.
3. Зручна звітність - можна легко відстежити ресурси, ризики, витрачений час і фінанси завдяки строгій етапності процесу розробки і детальної документації проекту;
4. Терміни випуску готового продукту та підсумкова вартість проекту можуть бути прораховані до моменту запуску розробки [1].

Отже, можна стверджувати, що метод Agile підходить коли: над проектом працює досвідчена, висококваліфікована команда; є потреба у швидкій робочій версії продукту; замовник виступає партнером, а не інвестором; продукт розробляється в сфері, схильній до постійних змін. Метод водоспад є доречним коли: є чітка концепція продукту, який хочете отримати; немає обмежень у часі та ресурсах; створення продукту або бізнесу побудоване на дотриманні строгої послідовності виконання завдань.

Можна зробити висновок, що усі проекти є унікальні і не існує ідеального методу, який підходив би усім проектам. Також не існує системи, яка б підходила кожному керівникові і була зручна для усіх членів команди. Враховуючи особливості кожної з методик і вашого бізнесу, а також на основі критеріїв ризику, часу і залучення зацікавлених осіб можна визначити ефективну методологію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бору́та Я. Agile или Waterfall — какой вариант соответствует вашему бизнесу? URL: <https://worksection.com/blog/waterfall-vs-agile.html>.
2. Тимофеев А. Н. Почему падают ИТ-проекты. URL: <https://reqcenter.pro/why-it-fails/>.

Попович Л. О.,
асистент кафедри менеджменту,
Дзіньовська Д. Ю.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Управління проектами як нова філософія проектного інноваційного мислення у добу глобалізації та інформаційного суспільства набуває все більшої ваги, так як сучасна епоха інформаційного суспільства та глобалізації вимагає розвитку конструктивно-перетворюючої методології, направленої на формування проектного мислення.

Креативний підхід до управління проектами – це продуктивна форма існування людини в інформаційному світі в умовах глобалізації, яка зумовлена прагненням людини виходити за особисті межі, поширювати сферу своєї діяльності, переборювати межі вимог ситуації, внутрішні та зовнішні обмеження діяльності. Креативний підхід до управління проектами означає процесуальний, динамічний характер діяльної людини з перетворення буття, використовуючи різноманітні моделі управління проектами у самих різноманітних формах [2].

В основі розвитку управління проектами лежить перетворююча діяльність щодо удосконалення продуктів і результатів проектної діяльності. Штучно створені людиною предметні явища називають артефактами, які слід розглядати як специфічну одиницю, що характеризує цей світ буття у проекції оригінальних ідей, за допомогою яких можна репрезентувати диференціальні об'єкти – управління проектами. Аналіз артефактів допомагає розглянути управління проектами в його соціальному вимірі, дати пояснення людиновимірному характеру проектної діяльності. Об'єктивовані соціокультурні форми виявлення проектної

діяльності – це матеріалізовані і втілені у дійсність ідеали, міфи і метафори, які виражають відтінки смислового культурного змісту управління проектами, акцентують увагу на тому чи іншому аспекті присвоєння чи відчуження смислу проектної діяльності, детермінованої людиновимірним (гуманним) відношенням до перетворення дійсності. [1].

Проекти постійно оточують людину, підкоряють її, перетворюють все, що впродовж тисячоліть вона здобула в галузі праці, життя, мислення, символіки, побуту. Під впливом проектної творчості та проектної діяльності посилюється соціальний динамізм, що являє собою головне джерело проектної свідомості, мислення, культури.

В сучасних умовах конкурентоспроможності зростає роль і значення управління проектами щодо перетворюючої діяльності великих ареалів у зв'язку зі зростанням вирішення проблем управління проектами. В той же час загострюється конкурентна боротьба між проектами, які конкурують не тільки на внутрішньому ринку територій, але й на міжнародному ринку геопродуктів. Ці та інші обставини актуалізують проблеми управління іміджем проекту як фактором його конкурентоспроможності, розвитку науково обґрунтованих стратегій розвитку управління проектами великих культурних просторів, стратегій формування інвестиційної привабливості проекту. Вони повинні враховувати ресурсний потенціал і різноманітне зовнішнє середовище, що визначає інтенсивність конкуренції проектів. Конкуренція проектів може проявлятися в наступних напрямках:

- 1) життєзабезпечення;
- 2) залучення внутрішніх та іноземних інвестицій;
- 3) збереження наявних виробничих потужностей;
- 4) комунальні послуги та послуги громадського сектору;
- 5) використання інформаційно-комунікативних технологій;
- 6) відповідальне та ефективне міське управління [3].

Конкурентоспроможність проектів залежить також від їх величини. Для великих проектів характерна висока концентрація економічних, фінансових і людських ресурсів. Цей значний ресурсний потенціал дозволяє найбільшим проектам більш оперативно вирішувати виникаючі проблеми, а також розробляти та успішно реалізувати стратегію соціально-економічного розвитку. У ситуації, коли проект виявляється неконкурентоспроможним, він не може піти з ринку і припинити своє існування як неконкурентна компанія. У разі неконкурентоспроможності проекту відбувається погіршення добробуту індивіда, умов ведення

14 березня 2019 р.

бізнесу, скорочення зайнятості, тому поняття «конкурентоспроможність проекту» наближається за змістом до поняття «сталий розвиток». Конкурентоспроможність включає в себе економічні ресурси, соціальну та економічну інфраструктуру, а також якість та ефективність управління соціально-економічними процесами в управлінні проектами.

В умовах ринкових економічних відносин зростає роль ефективних мережевих проектів, що використовуються менеджерами, економістами, фінансистами, політиками, вченими, інженерами та іншими спеціалістами у всіх сферах суспільної і виробничої діяльності. Про це свідчить поява великої кількості програмних продуктів щодо сітьового планування та управління, найбільш відомі для користувача: Microsoft Project, Project Expert, Time Line, Project Management Software, Primavera Project Planner, Галактика, ПроектМенеджмент та інші [4].

Отже, цінності проектної діяльності – це ті компоненти культури, цивілізації, соціуму, які, поряд з нормами, ідеалами, еталонами, залежать від соціальної активності індивідів в соціумі, здійснюються в креативних актах соціально-культурного буття, слугують аксіологічно-модальним критерієм. Цінності проектної творчості дають можливість індивідам встановлювати фундаментальні відмінності між предметами–об’єктами світу–соціуму–природи –культури і, таким чином, утверджувати ціннісно-значиме і прагматичне.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех Ю.В. Філософія управління соціальними системами: монографія. 2012. 623 с.
2. Воронкова В.Г., Максименюк М.Ю. Саморозгортання організації як складної ієрархічної системи в умовах стохастичності інформаційного суспільства. 2016. С. 143-148.
3. Максименюк М.Ю., Нікітенко В.О. Інформаційно-комунікативне суспільство як різновид складної соціальної системи і взаємодії. 2016. №66. С. 266-278.
4. Нікітенко В.О. Філософські засади комунікативних технологій у розвитку туристичного бізнесу в умовах інформаційного суспільства і глобалізації. Вип. 68. 2017. С. 89-97.

Вдовиченко М. І.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ, Україна

ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ КУРСІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

При плануванні навчального процесу необхідно враховувати багато факторів. Перш за все, викладач повинен сформулювати цілі й очікуваний результат, враховуючи виховну, розвиваючу, практичну і освітню цінність заняття. Наступним кроком є визначення наявності матеріалів та здійснення вибору методів навчання, з урахуванням специфіки навчального матеріалу та рівня підготовленості студентів. Процес навчання, як правило, вимагає використання цілого комплексу методів, ефективність яких залежить від правильності вибору та майстерності викладача у їх використанні [3, с. 7].

Особливістю організації навчального процесу з іноземної мови є послідовне здійснення комунікативно-пізнавального навчання, пов'язаного з підвищенням змістовності мовлення учнів, використання прийомів, що спонукають до вираження особистого ставлення до проблем, які обговорюються, цілеспрямована реалізація принципу індивідуалізації навчання, орієнтована на використання мови в майбутньому [5].

В основу управління і розвитку освітньої організації покладено певну цільову діяльність суб'єктів освітнього процесу, яка відрізняється від усталеної практики й спрямована на створення та запровадження комплексу нововведень для забезпечення якості надання освітніх послуг та конкурентоспроможності цієї освітньої організації. Зазначений процес вимагає чітко спланованих покрокових дій суб'єктів освітнього процесу взагалі й керівника закладу, зокрема [1, с. 47].

Існують певні ознаки проектної технології в освіті:

- спрямованість на розвиток пізнавальних навичок;
- спрямованість на розвиток умінь самостійно створювати індивідуальний план професійного саморозвитку;
- орієнтування в інформаційному просторі;
- уміння узагальнювати й інтегрувати здобуті знання з різних джерел у процесі теоретичного та практичного навчання в практику роботи [4, с. 108].

14 березня 2019 р.

На сьогоднішній день існують дві найпопулярніші методики викладання: класична та комунікативна. Першу найчастіше використовують викладачі вузів та шкіл. Вивчення англійської мови за допомогою цього підходу починається з алфавіту та фонетики. Увага рівномірно приділяється всім чотирьом аспектам вивчення мови: аудіюванню, граматиці, читанню і говорінню. Викладач за цією методикою повинен бути україномовним, тобто не носієм мови. У результаті цей підхід дає стабільні фундаментальні знання, які допомагають як розуміти так і формувати і висловлювати свої власні думки англійською мовою. Перевагами цієї методики є фундаментальний підхід, комплексне вивчення всіх аспектів мови та довгостроковий результат, однак вона вимагає великих затрат часу на вивчення і високої кваліфікації викладача [3, с. 57].

Комунікативна методика – це одна з найпопулярніших методик вивчення англійської мови в світі. Найбільше уваги у цьому методі приділяється говорінню і аудіюванню, тобто основна частина уроку буде присвячена спілкуванню. Основною метою цієї методики є занурення студента в англomовне середовище, розвиток навичок спілкування англійською мовою, вивчення лексики [2, с. 142].

Основними засадами комунікативного підходу є вмотивованість, формування відповідальності, здатності до самонавчання, прагнення досягати мети і постійно прогресувати, вміння виражати свої думки таким чином, щоб вони були зрозумілими співрозмовнику. Перевагами цього методу є формування навичок спілкування і неформальна форма навчання, але зазвичай викладачі приділяють менше уваги граматиці та вивченню складної лексики. [4, с. 287].

Отже, забезпечити ефективність діяльності курсів англійської мови можна завдяки використанню певних технологій, що забезпечують їх розвиток, наприклад, технології проектного менеджменту. Ефективна організація навчального процесу завжди залежить від розробки плану та методики викладання з урахуванням рівня підготовки студентів та ефективності підібраного навчального матеріалу. У сучасному світі існує безліч як традиційних, так і новітніх методик викладання. Найпоширенішими є класична та комунікативна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Родионова Т. Г. Инновационные процессы в обучении иностранному языку: дидактика, перевод, культура. – Тверь : Тверск. гос. ун-т, 2002. – 160 с.

2. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. – К. : Ленвіт, 1999. – 320 с.
3. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. К. : Педагогічна преса, 2003. – 94 с.
4. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології – К. : „Просвіта”, 2000. – 368 с.
5. Хуторської А. В. Ключові освітні компетентності – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/2340/>

Вередін Д. Р.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Олешко А. А.,
д.е.н., професор,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СВІТОВІ ТА ВІТЧИЗНЯНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ

В останні роки уряди таких країн як США, Німеччина, Японія, Франція та інші, все більш використовують у повсякденній діяльності методи і засоби управління проектами. Дані засоби застосовуються для управління федеральними програмами і проектами, а також – для здійснення управлінських функцій усередині урядового апарату. Методи і засоби управління проектами в останні роки активно застосовуються і в державному управлінні США, Німеччини, Японії, Франції, Китаю, України та інших країн.

Аналізуючи успішні реформи економіки КНР, можна побачити явні ознаки використання методів проектного управління. Навіть сам трансформаційний перехідний період в економіці в 80-і роки можна вважати унікальним мега-проектom національного або навіть міжнародного масштабу.

У США практично кожен чиновник уряду має в складі набору стандартних пакетів програм на своєму персональному комп'ютері програмні засоби управління проектами. Вони використовуються не тільки для

14 березня 2019 р.

управління федеральними проектами і програмами, а й для здійснення управлінських функцій всередині урядового апарату.

У Канаді діє Офіс управління великими державними проектами, що здійснює регулярний контроль з боку держави за процесом розробки природних ресурсів.

В Україні в системі виконавчої влади діє Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України. У розвинених країнах він використовується практично у всіх проектах, в Україні – не більше 1,5-2% від їх загальної кількості. У той же час використання сучасної методології і інструментарію управління проектами дозволяє зазвичай зекономити біля 20-30% часу і біля 15-20% засобів, що витрачаються на здійснення проектів і програм

Розглянемо досвід у даній сфері в Україні.

Українська Асоціація управління проектами «Укрнет» є національним відділенням International Project Management Association (IPMA) – світового лідера в області управління проектами. Українська асоціація управління проектами «Укрнет» орієнтована на комплексний супровід процесів розвитку на основі проектного підходу та оптимізації організаційної структури підприємства. Асоціація пропонує різноманітні системи сертифікації та ліцензування, такі як:

- багаторівнева система сертифікації проектних менеджерів за програмою IPMA ® 4-LC;
- система сертифікації за моделлю P2M;
- сертифікаційна програма для організацій (Organization Certification);
- ліцензування навчальних компаній на відповідність тренінгових курсів навчання проектних менеджерів при підготовці до проходження процедури міжнародної сертифікації за програмою 4-LC IPMA ®.

Сертифікація проектних менеджерів основними категоріями учасників проекту надає: на рівні персоналу, керуючого проектами – міжнародні сертифікати, що визначають кваліфікацію проектних менеджерів та їх компетенцію; на рівні допоміжного персоналу, який бере участь в управлінні проектами – демонстрацію в процесі виконання робіт їх професійної кваліфікації та компетенції, поліпшення якості управління проектами; на рівні клієнтів (замовників, банків, спонсорів) – впевненість замовника в професійній компетенції фахівців з управління проектами та персоналу команди проекту.

Треба відмітити, що за останні роки створено об'єктивні передумови для широко масштабного розвитку та застосування управління

проектами в Україні. Соціально-економічний розвиток України багато в чому залежить від рівня розвитку та застосування професійного управління проектами та програмами у всій вертикалі влади, а значить і від кількості підготовлених керівників і фахівців, що володіють методологією і засобами управління проектами. Комплексне застосування в управління проектами в Україні і підтримка з боку законодавчої та виконавчої влади, ділових кіл, громадськості та засобів масової інформації повинне стати одним із пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку України в третьому тисячолітті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бушуєв С.Д., Бушуєва Н.С., Биков В.Ю., Шпильовий В.Д. Керівництво з питань визначення компетентності й сертифікації українських професіональних керівників і фахівців з управління проектами НСВ. 2017. 84 с.
2. Бушуєв С.Д., Бушуєва Н.С. Методология управления проектами как универсальная модель знаний. Управление проектами та розвиток виробництва. 2013. № 4(8). – С. 5-12.

**Гаєвська К. С.,
Коваленко Я. В.,**
здобувачі II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Євтушенко Г. І.,
к.е.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Проектуванням охоплено всі сфери життєдіяльності людини і суспільства. Воно тісно взаємодіє з усіма функціями управління і забезпечує їх реалізацію. Проектування є виразом прогностичної функції управління і застосовується як для розробки різних варіантів вирішення нових соціальних проблем, так і для складання соціальних планів та програм з регулювання видозмінених, хоч і вже відомих, соціальних процесів та явищ.

14 березня 2019 р.

Соціальне проектування обслуговує всі види діяльності людини, але тільки за системного підходу можливе оптимальне проектування суспільних явищ і процесів. У цьому й полягає особливість соціального проектування, що воно охоплює всі види суспільної життєдіяльності на різних її рівнях: організація, район, місто, область, країна в цілому [3].

Соціальне проектування має орієнтуватися не на суб'єктивні бажання, а на знання об'єктивних законів соціального розвитку, на наукові методи, тощо.

Сутність соціального проектування полягає в конструюванні бажаного стану об'єкта в майбутньому. Соціальне проектування - це науково-теоретична і предметно-практична діяльність, спрямована на пошук оптимальних механізмів перетворення навколишньої дійсності і на їх подальшу реалізацію в певному місці, часі і з конкретними ресурсами.

Значення соціальних проектів полягає в тому, що вони перетворюють частину соціальної дійсності, в якісно новий стан.

Найбільш глибоким визначенням соціального проекту можна вважати дане твердження: "Соціальний проект - це сконструйоване ініціатором проекту соціальне нововведення, метою якого є створення, модернізація, підтримання в середовищі матеріальної чи духовної цінності, яке має просторово-часові і ресурсні межі і вплив якого на людей визнається позитивним за своїм соціальним значенням" [1].

При здійсненні проектної діяльності необхідно враховувати особливості об'єкта проектування як соціальної системи (Рис. 1.)

Наявність високого рівня саморегуляції	Нелінійність і багатовекторність розвитку	Відсутність повноцінної можливості спостерігати за процесом функціонування об'єкта
Еволюція об'єкта незалежно від суб'єкта проектування	Об'єкт проектування	Суперечливість соціального об'єкта
Неможливість врахувати всі чинники, що впливають на функціонування об'єкту.	Суб'єктивізм в розробці проекту	Різноманітність думок щодо перспектив розвитку об'єкта

Рис. 1. Особливості об'єкта проектування як соціальної системи

Джерело: [2]

Отже, соціальний проект — це сукупність документів, в яких викладено цілі, засоби й етапи реалізації передбаченої програми соціальних

змін. Соціальний проект встановлює параметри, основні характеристики розвитку соціальних систем на обмежений, чітко визначений відрізок часу. Однак недостатньо визначити стратегічно важливі цілі, напрямок розвитку, важливо вміти подати їх у певних показниках. Основною кінцевою стратегічною метою соціального проекту є створення оптимальної спільності організації колективних відносин з урахуванням об'єктивних умов і життєдіяльності різних соціальних груп.

Роль соціального проектування дуже велика, оскільки, соціальні проекти спрямовані на перетворення та вдосконалення соціуму, суспільних відносин і процесів. Значимість будь-якого соціального проекту - зміна соціального середовища, здійснення інновацій, які передбачають не просто оновлення, а свідому діяльність по створенню нового продукту чи послуги .

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Луков В.А. Соціальне проектування / В.А.Луков. - Вид-во Флінта. М .: 2007. - 397.
2. П'ятдесят кращих проектів Національної премії в області розвитку суспільних зв'язків "Срібний лучник" 2016-2017 рр. С. 213-224.
3. Соціальний проект і його місце в управлінні компанією [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://stud.com.ua/39666/menedzhment/sotsialniy_proekt

Карпенко Д. В.,

здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,

Лобунець Т. В.,

*к.е.н., доцент кафедри виробничого
та інвестиційного менеджменту,*

*Національний університет біоресурсів і природокористування,
м. Київ, Україна*

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах уміння управляти проектами є вимогою часу. Згідно з дослідженнями, застосування стандартних проектних технологій у великих проектах (якщо вартість цих технологій від 2% до 10% обсягу бюджету проекту) дає змогу досягти економічного ефекту від 15%

14 березня 2019 р.

до 20% [1]. Саме тому не лише великі корпорації, але й малі підприємства потребують керівників проектів, які будуть здатні успішно реалізувати їх нові бізнес-ідеї.

Упровадження проектного менеджменту на підприємствах стикається з низкою проблем, а саме: нестачею сертифікованих фахівців із проектного менеджменту на ринку праці; відсутністю досвіду управління розвитком організацій у менеджерів підприємств; недостатньою мотивацією до впровадження інноваційних інструментів у діяльність організацій: опором нововведенням через відсутність формалізації та неефективність організаційних структур управління; низьким рівнем довіри до консалтингових організацій та навчальних закладів через недосконалу конкуренцію на ринку.

Компанії, які використовують проектне управління, генерують більше прибутку, а також істотно скорочують терміни і витрати на реалізацію своїх проектів. Саме тому в умовах сучасного ринку України все гострішою стає потреба у висококваліфікованих компетентних фахівцях у сфері управління проектами та в їх професіоналізації.

Результати діяльності будь-якого підприємства залежать від рівня підготовки його персоналу. У контексті цього доцільно проаналізувати наявний попит та пропозицію на фахівців з управління проектами в Україні та за кордоном.

Професіонали в галузі управління проектами високо цінуються на світовому ринку. За результатами досліджень Інституту проектного менеджменту PMI (Project Management Institute), середньорічна заробітна плата у 34 досліджуваних країнах у 2015 р. становила 81 тис. дол. США. Країною з найвищою середньорічною зарплатою проектних менеджерів (130 тис. дол. США) є Швейцарія, а країною з найнижчою середньорічною зарплатою є Єгипет (19,602 дол. США). До прикладу, у Франції фахівці з управління проектами в середньому за рік отримували 63 533 дол. США, у Німеччині – 87 245 дол. США, у Польщі – 38 966 дол. США [2]. Професія проект-менеджера є затребуваною в багатьох галузях. Основними з них є ІТ-технології (зокрема, рід час розроблення конкретних видів програмного забезпечення), архітектура (тут кожен новий об'єкт будівництва – новий проект), страхова та банківська сфери (під час упровадженні нових стандартів або технологій роботи) та ін.

У пропозиціях роботи вітчизняних кадрових агенцій віднедавна з'явилися вакансії із назвою керівника чи менеджера проекту. Розміщені дані щодо пропозицій вакансій на посаду проектного менеджера у містах

України на сайтах пошуку роботи Work.ua та Rabota.ua за лютий-березень 2017 р. та січень-лютий 2019 рр. (рис. 1 та рис. 2) свідчить про зростання попиту на кваліфікованих фахівців з управління проектами.

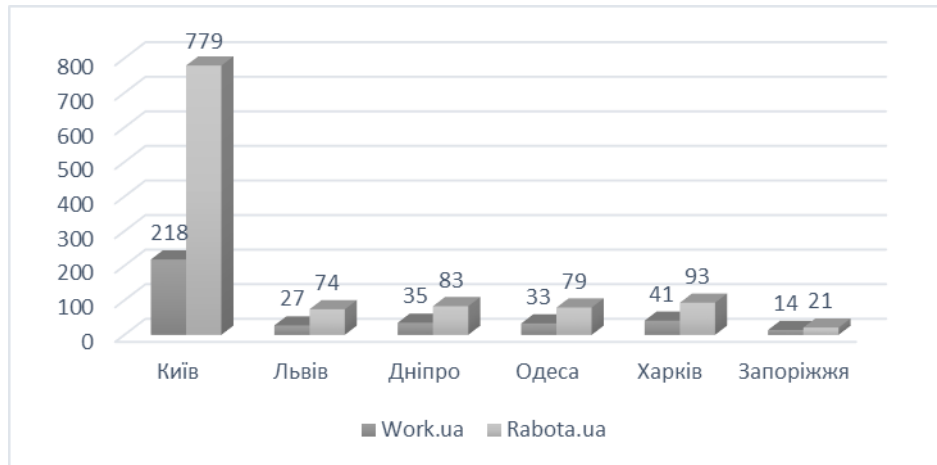

Рис. 1. Кількість вакансій менеджера проектів, розміщених на сайтах пошуку роботи, лютий-березень 2017 р

На даному рисунку можна простежити явну перевагу в кількості вакансій в місті Київ, місто з найнижчими показниками в пропозиції на посаду «Менеджер проектів» - Запоріжжя.

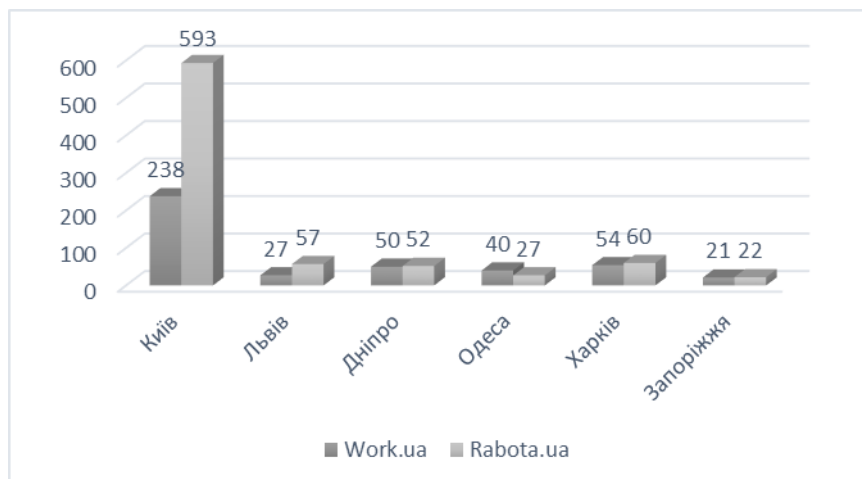

Рис. 2. Кількість вакансій менеджера проектів, розміщених на сайтах пошуку роботи, січень-лютий 2019 р

Як бачимо, професія менеджера проектів користується попитом в Україні, існує попит на кваліфікованих фахівців, які б могли забезпечити реалізацію конкретних інноваційних проектів. Проте кількість вакансій практично не змінилась в порівнянні 2017 та 2019 рр. З цього можна зробити висновок, що тенденція на найм кваліфікованих менеджерів проектів не падає.

14 березня 2019 р.

В Україні управління проектами – досить молода галузь знань. Тут існують дві категорії проектних менеджерів: сертифіковані проектні менеджери та менеджери з відповідною профільною освітою (зазвичай випускники ВНЗ зі спеціальності «Управління проектами»). Велике значення у світі має сертифікація проектних менеджерів як підтвердження досвіду та компетенцій, а також підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. Останнім часом ця тенденція поширюється і на Україну, переважно це стосується іноземних компаній, що працюють на ринку.

Сертифікацією вітчизняних фахівців займається Українська асоціація управління проектами «УКРПЕТ» UPMA (Ukrainian Project Management Association), яка з 1993 р. є членом Міжнародної організації управління проектами IPMA (International Project Management Association) – світового лідера у сфері управління проектами [3].

Також є можливість сертифікації проектних менеджерів на кваліфікацію PMP (Project Management Professional) на основі бази знань у галузі проектного менеджменту PMBOK (Project Management Body of Knowledge), стандарту США з 1997 р., який розроблений та підтримується Інститутом проектного менеджменту PMI® (The Project Management Institute).

Оскільки потреба в менеджерах проектів поступово зростає на світовому ринку праці і в перспективі зростання на ринку праці України – навчальні заклади з кожним роком готують все більше спеціалістів. Тому я вважаю, що розвиток проектного менеджменту в даний час залежить від якості викладання матеріалу в закладах підготовки даних спеціалістів. І, як показує досвід, все, що набирає популярності закордоном з певним часом набирає популярності і в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багашова Н.В. Світові та вітчизняні тенденції розвитку управління проектами / Н.В. Багашова // Ефективна економіка. – 2015. – № 6.
2. Earning Power: Project Management Salary Survey, Ninth Edition / Project Management Institute, Inc. (PMI). – 2015– 365 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pmi.org/-/media/pmi/documents/public/pdf/learning/project-management-salary-survey.pdf>.
3. Бушуев С.Д. Управление проектами: основы профессиональных знаний и система оценки компетентности проектных менеджеров (National Competence Baseline, NCB UAVersion 3.1) / С.Д. Бушуев, Н.С. Бушуева. ; изд. 2-е. – К. : ІПІДУМ, 2010. – 208 с.

Лавренко Д. В.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Попович Л. О.,
асистент,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПРОЕКТНОЇ КОМАНДИ

Розвиток підприємств промисловості та інших галузей потребує висококваліфікованих спеціалістів і команд з управління проектами. Підприємства, установи, організації всіх форм власності відчують гостру потребу у всебічно підготовлених фахівцях і командах, які спроможні здійснювати ефективне управління проектами в новій економічній ситуації, вміють вірно та своєчасно реагувати на швидкі зміни у зовнішньому середовищі проекту [1].

Не так давно управління вітчизняними підприємствами здійснювалося на основі командно-адміністративного підходу. Завдання видавалися «згори вниз», існувала жорстка ієрархія в прийнятті управлінських рішень. Однак сучасний розвиток ринкового середовища потребує від вітчизняних підприємств постійного використання інноваційних проектів, а виживання кожного підприємства в конкурентній боротьбі неможливе без створення нових продуктів і пошуку нових ідей.

Будь-які проекти завжди здійснювалися і будуть здійснюватись командами людей, які згруповані заради досягнення цілей проекту. Команда проекту – це група людей, що мають високу кваліфікацію в певній галузі, максимально віддані загальній меті діяльності своєї організації, для досягнення якої вони діють спільно, взаємопогоджуючи свою роботу. Управління командою передбачає лідерство в її створенні, налагодження її роботи, дослідження групової динаміки [2].

Формування проектної команди є одним із першочергових завдань в управлінні сучасним проектом. Керівникам підприємства і проекту, які створюють проект, на цій стадії доводиться вирішувати низку специфічних завдань, пов'язаних із плануванням, реалізацією, контролем, відповідальністю, комунікаціями, мотивацією праці, конфліктами, владою, лідерством тощо.

14 березня 2019 р.

У сучасних умовах інноваційно-орієнтованої конкуренції, ускладнених світовими кризовими явищами, формування проектної команди відбувається на основі таких принципів[3]:

1. На підприємстві створюється окремий науково-дослідний відділ або підрозділ з розробки інноваційних проектів.

2. Якщо раніше процес управління проектом проходив у чіткій відповідності із встановленою процедурою й під жорстким бюрократичним контролем зверху, то в сучасних умовах проектна команда повинна відстоювати свій проект і його фінансування, постійно доводячи керівництву підприємства його ефективність і необхідність.

3. Сучасні команди сприймаються як партнери вищого керівництва, що виконують разом із ним важливе завдання із взаємоузгодження нових стратегічних директив з останніми інноваційними продуктами й рішеннями. Вирішення даного завдання вимагає високого рівня взаємодії всіх структурних одиниць компанії як по вертикалі, так і по горизонталі.

4. Нове конкурентне середовище спричиняє значний тиск на компанії, змушуючи їх додержуватися принципу синергії в ході об'єднання різних пропозицій щодо продуктів і послуг. Вони все частіше звертаються до стратегії формування пакетів пропозицій, що включають різні продукти, і до методу зниження витрат за рахунок використання аналогічного інструментального комплексу для виробництва різної продукції. У цих умовах команди покликані здійснювати необхідну й більше складну діяльність з координації зусиль, спрямованих на реалізацію нових стратегічних розпоряджень.

5. Жодне з нових завдань, з якими зіштовхуються команди, не існує й не може бути вирішене ізольовано від інших. Усі вони взаємозалежні, більш складні й динамічні. В таких умовах команди повинні знайти механізми, які дозволять їм активно задіяти у своїй роботі зовнішнє оточення й взяти на себе лідерські функції в організації.

6. У разі браку знань, вмінь і навичок, якими володіють члени команди, команда виявляє необхідні знання поза своїм безпосереднім оточенням (залучає зовнішні організації на різних умовах) .

7. Значна частина обов'язків, що раніше були прерогативою вищого керівництва, передається командам, до складу яких входять представники різних рівнів організаційної ієрархії й носії різних функцій.

8. Для досягнення поставленої мети проекту залучаються цілеспрямовані члени команди, які вміють інноваційно мислити, здатні самостійно вирішувати, який шлях обере компанія, можуть впливати на подальший напрям розвитку компанії [3].

Таким чином, на проектні команди нового типу покладаються нові завдання і функції, які дозволяють не тільки ефективно здійснювати управління кожним конкретним проектом, а й мають суттєвий вплив на підтримку конкурентоспроможності та подальший напрямок розвитку підприємства [5].

Отже, проблема формування і розвитку проектних команд на сучасному етапі є однією з найактуальніших для підприємств. Сучасною світовою тенденцією є створення постійних проектних команд, які виокремлені у науково-дослідні відділи або підрозділи з розробки інноваційних проектів з гнучкою структурою та особливими функціями[4]. Але ця тенденція майже не вплинула на формування вітчизняних проектних команд, які, як і раніше, формуються за традиційним типом. Саме тому подальші дослідження можуть бути спрямовані на використання і впровадження світового досвіду з формування та розвитку проектних команд на вітчизняних підприємствах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довгань Л. Є. Управління проектами: навчальний посібник. 2017. 420 с.
2. Зуб А. Т. Управління проектами: підручник і практикум. 2018. 422 с.
3. Дебора А., Бресман Х. Команди прорива: джерела інновацій та лідерства. URL: www.management.com.ua.
4. Фостолович В. А. Сучасні елементи системи управління підприємствами. Інформ. 2017. №5. С. 245–250.
5. Міхеєв В. Сучасна команда менеджера проекту. URL: www.logolex.com.ua

Литвиненко С. А.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Попович Л. О.,
асистент,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

В умовах глобалізації світових ринків, посиленням конкуренції, перед вітчизняними підприємствами постало завдання пошуку нових шляхів забезпечення довгострокового існування та успіху. Запорукою досягнення успіху в боротьбі з конкурентами є реалізація інноваційних проектів. У сучасних умовах уміння управляти проектами являється вимогою часу. Не лише великі корпорації, але й малі підприємства потребують керівників проектів, які будуть здатні успішно реалізовувати їх нові бізнес-ідеї. Для впровадження методології проектного управління на кожному підприємстві та організації необхідні професіонали з управління проектами, які б забезпечили кваліфіковане управління і реалізацію проектів [1].

Питанням вивчення та впровадження методології управління проектами присвячено наукові праці таких вітчизняних і зарубіжних учених: С.Д. Бушуєва, Н.С. Бушуєвої, І.В. Чумаченка, В. Верби, В. Рача, Н. Чухрай, Р. Фещура, Л.О. Збаразької, Л.П. Батенко, К. Грея, Е. Ларсона, Р. Арчибальда та багатьох інших.

Перманентні зміни що відбуваються в економіці країни під впливом глобальних та внутрішніх чинників протягом багатьох років зумовлюють необхідність пошуку вітчизняними підприємствами нових інструментів для забезпечення їх сталого розвитку. Напрямом такого розвитку може бути впровадження інновацій та сучасних методологій управління в діяльність підприємств. Варто зазначити, що проектний менеджмент це — процес управління командою, ресурсами проекту за допомогою спеціальних методів та прийомів з метою успішного досягнення поставленої мети. [2, с.5].

Широке застосування проектного підходу до розвитку підприємств зумовлюють ефективність проектних інструментів та їх універсальність. У сучасних умовах господарювання інструменти проектного менеджменту дають змогу адаптуватися підприємству до умов бізнес-середовища,

знизити рівень невизначеності та забезпечити стійкий розвиток підприємства [2, с. 6-7].

Упровадження проектного менеджменту на підприємствах стикається з низкою проблем, а саме — нестачею сертифікованих фахівців із проектного менеджменту на ринку праці; відсутністю досвіду управління розвитком організацій у менеджерів підприємств; недостатньою мотивацією до впровадження інноваційних інструментів у діяльність організацій — опором нововведенням через відсутність формалізації та неефективність організаційних структур управління; низьким рівнем довіри до консалтингових організацій та навчальних закладів через недосконалу конкуренцію на ринку [4].

Отже, сприяти розвитку вітчизняних підприємств може використання сучасних ефективних управлінських інструментів, одним з яких є проектна методологія. Знання методології управління проектами дає змогу підприємствам успішно, вчасно та якісно реалізовувати їх проекти, вклавшись у визначений бюджет. Однак забезпечити успішну реалізацію проектів можливо лише за наявності ефективної команди висококваліфікованих фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багашова Н.В. Світові та вітчизняні тенденції розвитку управління проектами. Ефективна економіка. 2015. № 6.
2. Бушуєв С.Д., Гогунський В.Д., Кошкін К.В. Напрями дисертаційних наукових досліджень зі спеціальності «управління проектами та програмами». Управління розвитком складних систем. 2012. Вип. 12. С. 5–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2012_12_3.
3. Якимів А.І., Самуляк В.Ю., Шишковський С.В. Проекти і програми як інструменти розвитку підприємств. Вісник Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова. 2013. Т. 18. Вип. 2/1. С. 231–235.
4. Наукова та інноваційна діяльність України. Державна служба статистики України. 2016. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Лозицький М. В.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Олешко А. А.,
д.е.н., професор,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ БІЗНЕС-ПРОЕКТУВАННЯ

В основі організації діяльності будь-яких проектів лежать бізнес-процеси. Інтегровані у єдину систему вони визначають поведінку підприємства за рахунок координованої взаємодії співробітників, спрямованої на визначення і ефективну реалізацію стратегії в умовах мінливого бізнес-середовища. Для автоматизації бізнес-процесів використовують спеціальні інформаційні системи виконання бізнес процесів. Використання сервіс-орієнтованої архітектури в таких системах дозволяє швидко адаптуватися до мінливих умов бізнес-середовищ [1].

Базові вимоги, яким мають відповідати програмні продукти, призначені для автоматизації процесу розробки бізнес-планів, такі:

- можливість складання розгорнутого бізнес-плану, що містить усі необхідні підрозділи як аналітичної, так і фінансової частин;
- логічна послідовність етапів планового процесу;
- гнучкість, можливість адаптації для потреб конкретного бізнес-проекту та швидке проведення розрахунків;
- сумісність зі стандартним програмним забезпеченням (MS Office);
- можливість здійснення варіантних розрахунків для сукупності взаємодоповнювальних сценаріїв (моделювання типу «а що, коли»);
- усвідомлення користувачем своїх дій та взаємозв'язку розроблюваних документів;
- дружній інтерфейс.

До найвідоміших програм, що застосовуються в процесі бізнес-планування, належать Comfar (UNIDO), Project Expert (розробка компанії «Про-Інвест Консалтинг»), пакети компаній «ІНЕК» та «Альт-Інвест», російські версії Project Manager, Success, Dynamic Pathways та деякі інші. Зазначимо, що можливості застосування пакета Comfar у країнах з перехідною економікою обмежені, оскільки програмне забезпечення не враховує їхнього правового поля. Тому найчастіше на практиці

застосовуються адаптовані російські програми, які за українських умов також потребують часткового доопрацювання.

Програмне забезпечення виконує такі основні функції:

- опис запланованих у рамках бізнес-проекту робіт, їх розподіл у часі та «прив'язка» до обсягу ресурсів;
- ресурсне планування та планування витрат;
- формування звітів на запит користувача.

В основу оцінки ефективності інвестицій в усіх перелічених вище пакетах прикладних програм покладено загальновизнану у світі методику UNIDO. Фінансова частина бізнес-плану розробляється у вигляді стандартних таблиць, а аналітична коригується відповідно до специфіки конкретного проекту.

Найпопулярнішим інструментом автоматизації процесу бізнес-планування є Project Expert. Методологічною базою даної системи є корпоративна імітаційна модель, яка відображає динамічний процес руху грошових потоків. Надходження грошових коштів (виторг від реалізації продукції і послуг, реалізація активів підприємства, внески в статутний фонд, банківські позики, доходи від банківських вкладів тощо) і виплати (витрати на придбання і створення активів, інші витрати підготовчого періоду, виробничі та маркетингові витрати, податки, витрати на погашення й обслуговування боргових зобов'язань, виплата дивідендів та інше), які здійснюватимуться під час реалізації інвестиційного проекту, описуються в імітаційній моделі як події, що настають у певні моменти часу [2].

Отже, можна констатувати, що автоматизація бізнес-процесів значно поліпшує кінцевий результат, адже прикладні програмні продукти сприяють прискоренню та підвищенню ефективності бізнес-процесів, що дозволяє збільшити кількість повторюваних управлінських циклів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Теленик С. Ф., Амонс О. А., Троцький С. О., Білорус Д. С. Автоматизація підтримки бізнес-процесів у web-середовищі. Вісник Національного технічного університету України "КПІ". Інформатика, управління та обчислювальна техніка. 2015. Вип. 63. С. 35-42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkpi_iuot_2015_63_8

2. Кифяк В. Ф., Присакар І. І. Практика використання можливостей аналітичної програми Project Expert у діяльності сучасних підприємств. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2013. Вип. 4. С. 335-344. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2013_4_59

Лубенець І. С.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Самойлова І. І.,
*к.держ.упр, доцент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ЗНАЧЕННЯ І РОЛЬ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується стрімкими змінами, що відбуваються в різних сферах людської діяльності. Успіх країни, галузі, підприємства або окремо взятої людини сьогодні багато в чому залежить від здатності швидко адаптуватися до змін, що відбуваються і зростаючим вимогам зовнішнього середовища. Таким чином, для планування і успішної реалізації своєї діяльності вже недостатньо старих методів управління. Саме цим пояснюється поява і широке поширення останнім часом, в тому числі і в Україні, нових, але які вже довели свою ефективність, методів управління [1].

До нових ефективних методів управління, безсумнівно, відноситься проектний менеджмент. Створення нового курсу, проведення наукового дослідження, написання і видання книги, поїздка до закордонного університету або прийом іноземного колеги - все це приклади різних проектів. Саме поняття «зміни» є сутністю будь-якого проекту, а проектний менеджмент є універсальною технологією ефективного управління змінами.

Проектний менеджмент (англ. Project management) в широкому розумінні - це професійна діяльність, заснована на використанні сучасних наукових знань, навичок, методів, засобів і технологій та орієнтована на отримання ефективних результатів шляхом впливу на працівників для успішного здійснення проектів.

Проектний менеджмент являє собою також методологію організації, планування і координації використання, людських і матеріальних ресурсів на всьому протязі життєвого циклу проекту, спрямовану на ефективне досягнення цілей проекту шляхом застосування системи сучасних методів, техніки і технологій управління [2].

У країнах ринкової економіки стандарти і методи управління проектами набули широкого поширення при здійсненні найрізноманітніших

програм - від будівництва невеликого об'єкта до космічних проектів і державних реформ.

До теперішнього часу управління проектами стало визнаною у всьому світі методологією проектно-орієнтованої діяльності, що дозволяє грамотно розробляти і ефективно здійснювати проекти різних типів і масштабів за допомогою спеціально розроблених методів і засобів, адекватного мислення і раціональних способів дії [3].

Проектно-орієнтований підхід дозволяє не тільки зрозуміти, що ми повинні зробити, які хочемо отримати результати, а й визначити, хто для цього потрібен, які ресурси необхідні, в які терміни можна виконати роботи і, нарешті, відповісти на головне питання: «скільки це буде коштувати?»

Таким чином, з нечітких і несистемних бажань в області різних соціальних, економічних і організаційних перетворень за допомогою проектно-орієнтованого підходу можна перейти до обґрунтованих, розрахованих і забезпечених реаліями параметрам проекту. Цілком очевидно, що в цьому випадку ефективність такого роду цілеспрямованої діяльності зростає в кілька разів.

За даними Міжнародної Асоціації Управління Проектами (IPMA) використання сучасної методології та інструментарію управління проектами дозволяє зазвичай заощадити близько 20-30% часу і близько 15-20% коштів, що витрачаються на здійснення проектів і програм[4].

За оцінками провідних міжнародних експертів широке застосування сучасних технологій управління проектами і програмами дозволить в цілому підвищити ефективність економіки країни як мінімум на 15-20%.

Незважаючи на те, що формалізація і систематизація має ряд переваг, процес створення і впровадження нововведень на основі методів управління проектами має свої недоліки:

- створювана проектна група, незважаючи на високу кваліфікацію учасників, не володіє повною інформацією щодо проблемної області. Тому, з одного боку, виникає необхідність в додатковому навчанні виконавців проекту, а з іншого - підвищуються вимоги до компетенції та професіоналізму керівника проекту. При цьому інші члени організації практично не зацікавлені в пошуку нових методів вирішення завдань проекту;

- проекти можуть надати великий вплив на розподіл ресурсів і стан справ всередині організації. В результаті здійснення проекту одні підрозділи (групи) виявляються у виграві, інші - в невигідному становищі,

14 березня 2019 р.

це створює напруженість між ними, і ситуація вимагає своєрідних політичних стримуючих маневрів з боку керівництва, в іншому випадку ставиться під загрозу весь хід реалізації проекту;

- в ряді випадків початкові цілі проекту можуть бути досить невідзначеними або можуть переглядатися з плином часу. Необхідно оцінити здійснювані зміни з точки зору ризику, витрат і вигод проекту тощо, і своєчасно відмовитися його від реалізації;

- обмін інформацією та взаємодію між членами команди, а також між відокремленої проектною групою і організацією в цілому є гострою проблемою, особливо при реалізації великих проектів;

- керівництво проектом - це, перш за все керівництво людьми. Вони є найціннішим ресурсом, тому з особливою ретельністю треба підбирати, навчати і мотивувати членів групи. Кожен учасник повинен відчувати, що він - ключова фігура в групі. Коли обсяг роботи збільшується, група повинна сприймати це як виклик, а не як важкий невдячна праця[4].

Враховуючи всю проблематику, впевнено можна сказати, що сучасна економіка має потребу у використанні проектного управління, тому що воно є більш пристосованим до її потреб. Кожен день проектне управління вдосконалюється і знаходиться в безперервному спіральному циклі розвитку. Одним з головних чинників управління проектами є розробка чіткого плану, заснованого на знаннях, навичках і методах, а також система його виконання з мінімізацією ризиків і відхилень від поставленого плану.

Управління проектами як нова управлінська культура і технологія дозволяє перейти від спонтанного розвитку в точках зростання до цілеспрямованого планомірного розвитку, від окремих проектів і програм через проектно-орієнтовані організації та компанії до проектно-орієнтованого бізнесу та суспільству в цілому [4].

Таким чином, використання проектного менеджменту дає можливість керівникам і менеджерам організацій реально визначати пріоритетні напрямки своєї діяльності, наділяти їх у форму цілісних програм і проектів, чітко і однозначно формулювати цілі і очікувані результати діяльності, формулювати критерії успішності виконання проектів, усвідомлено враховувати можливі ризики, і, що дуже важливо - оптимізувати використання ресурсів організації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антипенко Е. Ю. Проектно орієнтована організаційна структура управління ланцюгами поставок як метод підвищення конкурентоспроможності підприємства. Научний вістник ЧДІЕУ. 2015. №2. С. 28.
2. Бутирська Т. А. Проект-менеджмент в системі організації виробництва України. Упр. проектами та розв. вир-ва. 2016. 116 с.
3. Згуровский М. З. Системные технологии в менеджменте проектов. Пробл. упр. и информатики. 2014. № 3. С. 129-136.
4. Юрьева Т.В. Управление проектами и приоритетными программами. Экономический анализ: теория и практика. 2012. №36. С. 23-29.

Мельник В. М.,

здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Попович Л. О.,

асистент,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

В час становлення інформаційного суспільства спостерігається динамічне якісне реформування практично всіх галузей економіки, що супроводжується формуванням принципово відмінних рис середовища функціонування нових підприємницьких структур. Ці зміни в організованні бізнес-діяльності спрямовані на широкоформатне розгортання багатовекторного інформаційного консалтингового середовища, яке ініціює та підтримує інновації, а також надає широкий спектр допоміжних консультаційних послуг. До такого середовища можна віднести класичні бізнес-інкубатори, регіональні промислові зони, зони експортної орієнтації, наукові (технологічні) парки, а також численні консалтингові організації. В цьому середовищі не лише широко використовуються, а й розвиваються ефективні стандартизовані методики управління на основі інструментів проектного менеджменту [4].

Результати фундаментальних досліджень проблем застосування проектного менеджменту приведені в численних працях вітчизняних та

14 березня 2019 р.

зарубіжних учених-економістів, таких як Л. П. Батенко, С.Д. Бушуєв, В.І. Воропаєв, І.В. Кононенко, І.С. Каленюк, І.Й. Мазур, Л.В. Ноздріна, В. Савчук, В.А.Рач, Г. Тарасюк, І.В. Чумаченко, О.О. Чикаренко, М. Л.Разу, В.Д. Шапиро, Ю.П. Шаров та ін. Разом з тим постає питання особливостей застосування проектного менеджменту в сучасних підприємницьких структурах в умовах становлення інформаційного суспільства, що орієнтуються на широку взаємодію та відмову від жорсткої конкурентної боротьби. Для прикладу можна привести екосистему, в рамках якої широко розвивається кооперація, що узгоджується з стратегією згладжування конкурентної боротьби [1].

Сучасний етап розвитку економічних відносин передбачає формування нових ринкових просторів задля уникнення взаємозгубної конкуренції та налагодження конструктивних стосунків у відкритому ринковому середовищі, що забезпечить стійке зростання і ефективне використання потенціалу підприємницьких структур. Альтернативою експансії зовнішніх монопольних підприємницьких структур може стати комунікаційна глобалізація, в якій головне, - не домінування одного чи кількох полюсів, в рівноправний діалог усіх учасників в інтересах збереження видової різноманітності і свободи вибору соціально-економічних моделей управління. Суть таких перетворень полягає в тому, що різні учасники ринку функціонально пов'язуються одне з одним розгалуженими інформаційними потоками, які супроводжують процеси формування та задоволення попиту на товари/послуги. В процесі розвитку інформаційної інфраструктури паралельно до нарощування її потужності інтенсивно розгортаються супутні інтелектуальні незалежні вузли обслуговування з функціями консалтингу [3]. Загалом можна окреслити ряд змін в системі менеджменту у підприємницьких структурах, серед яких слід виділити такі: - використання єдиного інформаційно-комунікаційного простору країни для інтеграції в рамках регіональних, національних чи міжнародних структур; - системне впровадження перспективних інформаційно-комунікаційних технологій в сфері діяльності підприємств; - перехід від управління інформаційними ресурсами до управління інформаційним капіталом; - зростання ролі знань в інформаційно-комунікаційних інфраструктурах на макро- та мікро-рівнях; - підвищення вагомості людського потенціалу персоналу в діяльності підприємницьких структур, акцент оцінки якого тісно ув'язується з кваліфікацією, професіоналізмом і здібностями до творчості і навчання; - орієнтація на впровадження систем колегіального прийняття рішень із можливим залученням зовнішніх експертних знань. Приведені зміни дозволяють нівелювати

цілий ряд проблем угодженої діяльності підприємницьких структур, які неможливо було вирішити раніше [5].

Розгортання нових підприємницьких структур може відбуватися, наприклад, у формі споживчої екосистеми, яка функціонує у межах чітко окресленого макромаркетингового середовища, і повністю модифікуватися внаслідок появи неперервної технологічної інновації. Поняття «екосистема підприємництва» було введено ще в 1996 році психологом Дж. Ф. Муром з Гарвардського університету у книзі «Смерть конкуренції» [2]. В екосистемі покупців ринкова діяльність (інвестиції, спільне розроблення товарів, ринкова комунікація, логістика і трансакції) здійснюються і контролюються не тільки постачальниками, але й споживачами. Побудова цих зв'язків є індикатором якості соціальної екосистеми і її зрілості. Наприклад, ІТкомпанії Львова об'єдналися у Кластер інформаційних технологій та послуг заради розвитку цієї галузі у регіоні. Завдяки солідарності в узгодженні регіональних та національних проектів і програм підприємницькі структури отримали можливість реально впливати на формування національного законодавчого поля чи розробку регіональних планів розвитку тощо.

Отже, ефективна економіка в умовах становлення інформаційного суспільства вимагає формування розвинутого ділового середовища відкритого для міжнародного співробітництва. Очевидно, що визначальним чинником вирішення цього завдання стане формування розподіленої інформаційної інфраструктури, як каталізатора застосування методів проектного менеджменту. Для досягнення поставленої мети пропонується сконцентрувати зусилля на вирішенні наступних завдань: - сприяти розширенню спектру застосування методів проектного менеджменту та його адаптації до галузевих специфік; - поширювати національну мережу знань для дистанційного навчання і консультування з використанням: активних методів навчання, методик коучингу і оцінки, обміну досвідом реалізації схожих проектів, майстеркласів фахівців з досвідом; - сформувати сприятливу правову базу для застосування і розвитку перспективних методик управління проектами; - розгорнути постійно діючу мережу знань експертів з метою підвищення кваліфікації фахівців і розвитку проектного менеджменту. Зазначимо, що розвиток основних компонентів інноваційного проектного менеджменту доцільно здійснювати шляхом збалансованої інтеграції світового досвіду і національної культури управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бушуєв С. Д. Управління проектами. Основи професійних знань і система оцінки компетенції проектних менеджерів: підручник. 2017. 208 с.
2. Кононенко І. В. Модель і метод оптимізації портфелів проектів підприємства для планового періоду. Східно-Європейський журнал передових технологій. 2018. №1 / 2. с. 9.
3. Кононенко І. В. Прогнозне забезпечення розробки регіональної програми розвитку інформаційних технологій. Форум -погляд в майбутнє, розвиток Харківського регіону через інформаційні технології : Збірник доповідей. 2018. С.56-60.
4. Мазур І. Й. Управління проектами. Довідник для професіоналів. 2017. 875 с.
5. Мілошевич Д. Набір інструментів для управління проектами: підручник. 2018. 729 с.

Костіна О. Є.,

Ярова Л. С.,

здобувачі I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Попович Л. О.,

асистент кафедри,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

БАНКІВСЬКЕ ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

На сьогоднішній день, враховуючи усі соціальні та економічні проблеми, банкам необхідно використовувати нові інструменти для розміщення власних фінансових ресурсів в довгостроковій перспективі з урахуванням прийняттого ризику та очікуваного рівня дохідності. Одним із таких інструментів можна вважати проектне фінансування, використання якого дозволить оптимізувати систему вітчизняного інвестиційного кредитування.

В Україні проблему проектного фінансування досліджували такі вчені: Т.В. Майорова, О.О. Ляхова, В.В. Жуков та інші.

Варто зазначити, що проектне фінансування – це система відносин між учасниками угоди (банками, інвестиційними фондами, спеціалізованими фінансовими компаніями, міжнародними фінансовими організаціями) у процесі здійснення комплексу взаємопов'язаних заходів із приводу беззаставного, інтегрованого фінансування, організації та управління інвестиційними проектами на партнерських умовах з цільовою орієнтацією на грошові потоки, отримані виключно в результаті реалізації проекту [1].

Особливістю участі банків у проектному фінансуванні є те, що вони стають не тільки позикодавцями, а й безпосередніми учасниками такого проекту, здобуваючи пакет акцій позичальника або вводячи в раду директорів свого представника для безпосереднього контролю за цільовим використанням коштів, що є додатковою гарантією повернення кредиту. У цьому випадку банк одержує незаперечну інформаційну перевагу, оскільки жодне суттєве управлінське рішення не буде прийняте без його відома [2].

Так, Т. Майорова стверджує, що в Україні проектне фінансування все ще не є робочим інструментом, тоді як в світі його використовують для реалізації масштабних проектів. В цьому контексті можна виділити основні проблеми банківського проектного фінансування в Україні:

- банки не мають достатньо ліквідних коштів для реалізації великих проектів;
- законодавство, яке регулює сферу узгодження кредитних ризиків не в повній мірі задовольняє потреби українських банків (тобто не має законодавчо оформлених зобов'язань, гарантій та розподілу ризиків);
- надто високі відсоткові ставки, часто вони перевищують дохідність проекту;
- відсутня погодженість інтересів між банком та позичальником;
- достатньо невелика кількість платоспроможних позичальників;
- надто високий рівень обов'язкових резервів;
- обмеження Національного банку України щодо обсягів інвестування;
- брак висококваліфікованих фахівців у сфері проектного фінансування [3].

На жаль, офіційної статистики щодо участі українських банків в проектному фінансуванні не існує, а отже необхідно аналізувати інформацію, яку надають самі банки. Таким чином, лише п'ять вітчизняних банків надають послуги з проектного фінансування: АТ «Укрексімбанк», «ОТР банк», «Альфа-Банк», «Райффайзен Банк Аваль», «УкрСиббанк».

Таким чином, існують такі заходи покращення ринку банківського проектного фінансування, зокрема:

- створення нормативно-правової бази, яка буде зазначати обов'язки та гарантії обох сторін, а також гарантувати розподіл ризику;
- знизити норму резервування;
- створити мережу фінансових інститутів;
- зняти обмеження Національного банку, щодо обсягів інвестування.

За умови реалізації вищезазначених заходів в Україні буде розвиватися ринок проектного фінансування, тим самим розвиваючи економіку нашої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Юнко О. М. Банківське проектне фінансування в Україні: проблеми, реалії і перспективи розвитку. Вісник Університету Банківської справи Національного Банку України. 2014. URL: file:///C:/Users/Zver/Downloads/VUbsNbU_2014_1_25.pdf.
2. Майорова Т. В. Банківське проектне фінансування: глобальний ринок і проблеми розвитку в Україні. Фінанси, облік та аудит. 2017. URL: <http://193.110.163.10/bitstream/2010/22904/1/110-125.pdf>.
3. Майорова Т. В. Порятунок стосунків бізнесу та банку. Проектне фінансування – новий для України інструмент. Бізнес-медіа. 2017. URL: https://bzns.media/cases/poryatunok_stosunk_v_b_znesu_ta_banku_projektne_f_nansuvannya_noviy_dlya_ukra_ni_nstrument-578533/.
4. Шевчук Я. В. Ринок банківського проектного фінансування в Україні. Економічна наука. 2018. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2018/23.pdf.

Смоляр М. М.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Попович Л. О.,
асистент кафедри,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасній практиці проектного менеджменту теоретичним і практичним проблемам управління ризиками при реалізації бізнес-планів підприємств приділяється недостатньо уваги. Зокрема, в даний час відсутня комплексна система моніторингу, оцінки та контролю ризиків планування, що знижує роль бізнес-плану як найважливішого інструменту стратегічного і оперативного управління проектною діяльністю українських підприємств промисловості. У зв'язку з цим актуальності набувають питання щодо розгляду методики, технології і організації бізнес-планування в проектному менеджменті.

Бізнес-план – це письмовий документ, в якому сконцентровано викладена підприємницька ідея, шляхи й засоби її реалізації, наведено ресурсне забезпечення та інші аспекти майбутнього бізнесу, а також особливості управління ним у конкурентному мінливому середовищі. В проектному менеджменті під бізнес-план розуміють як документ, на основі якого можна виносити ті чи інші управлінські рішення по проекту [4]. На нашу думку, з метою формування ефективного бізнес-плану проекту потрібно враховувати сукупність наступних факторів, що відображають особливості проектного менеджменту, зокрема:

- ясність і чіткість при постановці проектної задачі;
- тайм-менеджмент, дотримання термінів, ЛТ (just in time);
- наявність достатніх ресурсів і фінансування;
- дотримання конкурентних переваг;
- дотримання існуючих правових норм;
- дотримання менеджменту якості, підтримка стандарту TQM (total quality management);
- прийняття існуючих ризиків [3].

14 березня 2019 р.

У процесі формування і управління бізнес-планами важливо враховувати, що процес життєвого циклу проекту можна умовно розділити на кілька стадій:

- 1) передпроектна – поява концепції;
- 2) стадія підготовки – розробка та обґрунтування бізнес-плану проекту;
- 3) реалізація бізнес-плану і виконання проекту;
- 4) завершення проекту [2].

Вищезазначений процес життєвого циклу проекту однозначно свідчить про те, що бізнес-планування є невід’ємною складовою проектного менеджменту. Системний підхід до планування і реалізації проекту є ключовим фактором для досягнення поставленої мети. Незважаючи на те, що формально бізнес-планування проводиться лише на другій і частково на першій стадії проекту, в реальності бізнес-планування з точки зору проектного менеджменту є необхідним на всіх стадіях виконання проекту [1].

Таким чином, в контексті проектного менеджменту бізнес-план розглядається не як систематизована стандартна інформація про проект, а як ефективний інструмент менеджменту, що дозволяє приймати своєчасні управлінські рішення, здійснювати контроль, оперативне управління, забезпечувати наявність потрібної документації, контролювати витрати, обґрунтовувати необхідність ресурсів, обмежувати часові рамки, проводити успішну політику в області ризик-менеджменту. Адже бізнес-планування, як інструмент проектного менеджменту, дозволяє істотно полегшити управлінський процес і побудувати ефективну систему менеджменту підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поморцева И.М. Проблемы развития риск- менеджмента на российских предприятиях. Вестник РГГУ. Серия «Экономика». 2009. № 3. С. 105-116.
2. Коваленко О.М. Принципова схема формування бізнес-планів. Materiály XIII Mezinárodní vědeckopraktická konference «Vědecký průmysl evropského kontinentu 2017». Volume 4. Praha: Publishing House «Education and Science», 2017. С. 94-97.
3. Ковтуненко Ю. В., Бадігон В. О., Шацков В. В., Особливості бізнес-планування в системі проектного менеджменту підприємств. Економіка. Фінанси. Право. 2018. №5/2. С. 52-56
4. Коюда В. О. Методологічний підхід до бізнес-планування розвитку підприємства. Бізнес Інформ. 2015. № 9. С. 394-402. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_9_64

СЕКЦІЯ 6	ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
SECTION 6	PUBLIC ADMINISTRATION: MODERN PROBLEMS AND PROSPECTS

Орлова Н. С.,
*д.держ.упр., професор кафедри
публічного управління та адміністрування,
Київський національний торговельно-
економічний університет,
м. Київ, Україна*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Усі високорозвинуті держави розглядають побудову інформаційного суспільства, як основу свого соціально-економічного, політичного і культурного розвитку і проводять цілеспрямовану державну інформаційну політику. Впровадження електронного урядування – це комплексна суспільно-соціальна, правова, економічна проблема, яка розв’язується в умовах складних фінансових, матеріально-ресурсних та інших обмежень, характерних як для світової практики впровадження електронного урядування, так і для специфічних умов, у яких ці процеси відбуваються в Україні.

Однією з ключових проблем формування і розвитку відкритого суспільства є прозорість діяльності влади, як ознаки демократичного суспільства, чинника його відкритості. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій дає змогу реалізувати принципи відкритості і прозорості шляхом впровадження системи електронного урядування, яке можна розглядати як інструмент забезпечення підконтрольності влади та розвитку комунікацій між різними учасниками соціально - економічного процесу.

В кожній країні процес розвитку електронного уряду залежить від загальної економічної розвиненості країни та розвитку інформаційних технологій в ній [1]. E-Government Development Index (EGDI) представляє

14 березня 2019 р.

собою систематичну оцінку використання інформаційних технологій для реформування державного сектору шляхом підвищення ефективності, прозорості, підзвітності, доступності до публічних послуг. Базується на трьох компонентах: індекс онлайн-послуг, індекс телекомунікаційної інфраструктури та індекс людського капіталу. Середній світовий EGDІ зростає з 0,47 у 2014 році до 0,55 у 2018 році завдяки постійному вдосконаленню індексів своїх субкомпонентів. Це свідчить про те, що в усьому світі спостерігається стійкий прогрес вдосконалення електронного урядування та надання державних послуг в Інтернеті. EGDІ країн Європи складає 0,53 порівняно з показником Америки (0,59) та Азії (0,58) [2].

Проблемами для формування ефективних комунікацій в Україні ще залишаються наступні: низька ефективність створених інформаційно-аналітичних систем окремих органів державної влади, які практично не використовують можливості сучасних методів аналітики, ситуаційного аналізу та прогнозування; повільне впровадження нових методів навчання, заснованих на використанні інформаційно-комунікаційних технологій; зниження обсягів використання неліцензійного програмного забезпечення, розвиток індустрії програмного забезпечення в Україні.

У 2018 Урядом України схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердив план заходів щодо її реалізації. Основною метою документа є реалізація ініціатив «Цифрового порядку денного України 2020» (цифрова стратегія) для усунення бар'єрів на шляху цифрової трансформації України у найбільш перспективних сферах [3].

Реалізація заходів Концепції має забезпечити: стимулювання економіки та залучення інвестицій; основу для трансформації вітчизняних індустрій в конкурентоспроможні та ефективні за рахунок їх “цифровізації”; вирішення проблеми “цифрового розриву”, наближення “цифрових” технологій до громадян, у тому числі, шляхом забезпечення доступу громадян до широкосмугового Інтернет, особливо у селищах та невеликих містах; створення нових можливостей для реалізації людського капіталу, розвитку інноваційних, креативних і «цифрових» індустрій та бізнесу; розвиток експорту “цифрової” продукції та послуг (ІТ-аутсорсинг).

Державне управління України в умовах зростання кількості завдань, ініціатив, проектів та одночасної оптимізації витрат повинне базуватися саме на технологічних та цифрових формах забезпечення його

безперебійного функціонування. Підвищення прозорості та ефективності державних інститутів можливо досягти, зокрема, шляхом уніфікації та стандартизації державних управлінських та ділових процесів, а також використання аутсорсингу для непрофільних функцій. Синергетичний потенціал соціальних, мобільних, хмарних технологій, технологій аналізу даних, Інтернету речей окремо та в сукупності здатні привести до трансформаційних змін у державному управлінні та зробити державний сектор ефективним, реактивним, ціннісним.

Створення системи урядування, здатної до проведення системних реформ в країні, з дотриманням принципів демократії, верховенства права, захисту прав людини та принципів гендерної рівності, інклюзивності та спільної участі є однією з базових передумов успіху публічного управління в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс] / О. Баранов [та ін.] ; кер. проекту С. В. Дзюба // Громадська рада при Державному комітеті інформатизації України / громад. орг. «Центр ініціатив у електронному урядуванні», Міжнар. фонд «Відродження». – Електрон. текст. дані. – [К], 2009. – Режим доступу: <http://dki.org.ua/files/Concept-E-Government.doc>.

2. 'E-government survey 2018', United Nations, [Online], [Retrieved January 21, 2018], https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2018-Survey/E-Government%20Survey%202018_FINAL%20for%20web.pdf

3. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

Халецька А. А.,
*д.держ.упр., професор, професор кафедри менеджменту,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ПУБЛІЧНЕ ВРЯДУВАННЯ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Державою встановлюються вимоги та створюються можливості для ефективного вирішення соціальних, економічних та екологічних проблем, що пов'язані з прогресуючим старінням із все більшою орієнтацією на продовження життя і сталий розвиток.

Для соціального та економічного розвитку України на сьогодні існує декілька чутливих для суспільства викликів. Україна належить до 30 країн світу з найстарішим населенням. За середнім варіантом прогнозу (Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України), до 2061 р. в Україні навантаження літніми людьми на працездатних (65+/15-64) зросте з 22% до 45%, відповідно коефіцієнт потенційної підтримки (15-64/65+) зменшиться з 4,6 до 2,3 (за міжнародними стандартами). Українські реалії – звуження вікового інтервалу до 20-59 років. Результат – індикатор навантаження (60+/20-59) сьогодні становить 36%, до кінця прогнозованого періоду зросте до 65%, коефіцієнт потенційної підтримки (20-59/60+) зменшиться з 2,8 до 1,5.

Як результат, відбувається розбалансування щодо скорочення обсягів робочої сили; можливого уповільнення розвитку економіки; збільшення соціальних видатків для осіб літнього віку за рахунок інших вікових груп; зростання податкового навантаження; скорочення заощаджень; зростання пенсійних видатків (подальшого підвищення пенсійного віку, скорочення традиційних розподільчих пенсійних схем, обчислення розміру пенсій, інші “непопулярні” для населення реформи).

Політика держави щодо продовження життя населення визначається у важливих стратегічних документах: Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Проекті Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року, Стратегії державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року та інших.

В дорожніх картах перспективи зазначених стратегій визначені першочерговими пріоритетами політики держави щодо продовження життя, зокрема:

1. В «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» за вектором відповідальності визначено пріоритетні програми, серед яких Програма здорового способу життя та довголіття. Реалізація Стратегії передбачає досягнення 25 ключових показників, що оцінюють хід виконання реформ та програм, а також нормативно-правове та організаційне забезпечення реалізації Стратегії.

2. В проекті «Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року» стратегічне бачення сталого розвитку України ґрунтується на «забезпеченні національних інтересів та виконанні міжнародних зобов'язань України щодо сталого розвитку. Такий розвиток передбачає: подолання дисбалансів, які існують в економічній, соціальній, екологічній сферах; побудову мирного та безпечного, соціального згуртованого суспільства з належним управлінням та інклюзивними інституціями; забезпечення партнерської взаємодії органів державної влади» та інших.

У визначенні Стратегічної цілі щодо забезпечення здорового життя, благополуччя та якісної освіти в безпечних і життєстійких населених пунктах встановлено операційну ціль із забезпечення здорового життя та сприяння благополуччю для всіх в будь-якому віці. Відповідно конкретними завданнями на виконання цієї цілі є: забезпечення показників очікуваної тривалості життя при народженні до рівня країн ЄС, налагодження інформаційно-просвітницької роботи серед населення щодо усвідомлення необхідності та поширення стандартів здорового способу життя.

Також серед операційних цілей в цьому пріоритеті визначено забезпечення інклюзивної та справедливої якісної освіти і сприяння можливостям навчатися впродовж усього життя для всіх.

Інструментами реалізації Стратегії в зазначених напрямках стають: нормативно-правові інструменти задля законодавчого забезпечення переходу від соціально-економічного планування до еколого-соціально-економічного планування розвитку країни, регіонів і населених пунктів (до планування сталого розвитку); фінансові інструменти задля належного виконання Стратегії щодо узгодження її цілей і завдань з національним бюджетним процесом на засадах інтеграції принципів сталого розвитку у наявні механізми планування розвитку, наприклад врахування інтересів жінок і чоловіків різного віку, статі, соціального статусу при гендерного бюджетування (цьому контексті варто згадати Наказ Міністерства фінансів України від 02.01.2019 року №1 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування

гендерно-орієнтованого підходу в бюджетному процесі»); економічні, інформаційно-комунікаційні інструменти та міжнародне співробітництво.

3. В «Стратегії державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року» від 11 січня 2018 р. конкретизовано напрями щодо протистояння демографічним змінам, зокрема застосування комплексних заходів з «підтримки громадян похилого віку, забезпечення їх активної участі в суспільному розвитку, підвищення якості життя, захисту прав громадян похилого віку».

Політика держави щодо продовження життя реалізується в умовах ускладнення державного регулювання соціальної сфери і потребує залучення багатьох ресурсів з вирішення проблемних питань через належне врядування виробництва та збуту соціальних послуг з орієнтацією на споживача та забезпечення задоволення попиту на соціальні послуги в системі соціальних інституцій, які регулюють соціальну взаємодію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Населення України. Імперативи демографічного старіння. — К.: ВД «АДЕФ- Україна», 2014. — 288 с. ». - Електрон. текст. дані. – Режим доступу: https://www.idss.org.ua/monografii/2014_Naselennya.pdf

2. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». - Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=782:strategiya-ukrajina-2020&catid=8&Itemid=350

3. Проект Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року. - Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SD%20Project_Ukraine_version%203-2-1.pdf

4. Стратегія державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року . - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/10-2018-%D1%80>.

Бедринець М. Д.,

*к.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

На сьогоднішній день Україна позиціонує як демократична держава, що обрала європейський вектор розвитку та стратегічний курс на здійснення глибоких структурних перетворень у всіх сферах суспільно-політичного й соціально-економічного життя. Трансформації, що відбулися в країні виявили ряд недоліків сучасної системи державної служби серед яких: її громіздкість, низька ефективність, надмірна централізованість та закритість, нерозвиненість демократичних процедур управління, схильність до корупції тощо. За період незалежності України реформи в сфері державного управління базувалося не стільки на підвищенні ефективності модернізації державної служби скільки на бюрократизації і формалізації діяльності державних службовців, негативно впливаючи на її зміст. Тому можна сказати, що система державного управління в Україні не відповідає потребам держави у проведенні комплексних реформ у різних сферах державної політики та її європейському вибору.

Основною метою реформування державної служби є зміна технології реалізації функцій держави, методологічним інструментом модернізації визначено концепцію держави, орієнтовану на споживача послуг.

Через державну службу та державних службовців країна піклується про своїх громадян, прагнучи забезпечити їм кращі умови життя, надати роботу, захистити їх у соціальному плані. Саме тому системі державного управління необхідні нові науково обґрунтовані підходи, які сприятимуть подоланню наслідків сучасних фінансово-економічних криз, забезпечуватимуть зростаючі потреби громадян в отриманні якісних адміністративних послуг, здатні протидіяти проявам корупції в органах влади.

Реформування державної служби в українському суспільстві є досить складним й суперечливим завданням. Для того щоб оптимізувати цей процес, потрібно уважно вивчати й активно використовувати досвід інших країн з удосконалення їх систем державної влади.

14 березня 2019 р.

В багатьох розвинених країнах модернізація державної служби включала низку основних підходів і принципів, що використовувалися у світовій практиці для проведення реформи державної служби, а саме [2, с.114]:

- наявність стратегії та програми реформування;
- проведення реформ відповідно до чітко встановлених і нормативно закріплених принципів;
- наявність державного органу, безпосередньо підзвітного главі держави або уряду, який відповідає за управління процесом реформування;
- забезпечення проведення реформ розгалуженою мережею науково-дослідницьких, консультаційних, навчальних та інших структур;
- упровадження в діяльність державних установ передових інформаційно-комунікаційних технологій;
- налагодження зворотного зв'язку з населенням, активне залучення громадськості до управління;
- упровадження нових стандартів якості надання державних послуг;
- упровадження стандартів поведінки державних службовців.

Зокрема в країнах Європейського Союзу результати перетворень систем державної служби, свідчать, що модернізовані системи державної служби в умовах глобалізації не завжди набувають рис, що притаманні моделі, взятій за взірець, а інколи приводять до появи нових форм їх організації.

Водночас на підставі аналізу та узагальнення наукових джерел, які висвітлюють європейський досвід модернізації державної служби, виявлено, що в основу організації європейської державної служби покладені спільні принципи: неупередженість і добросовісність державних службовців; їх незалежність від політичного керівництва; державний службовець служить народові, а не керівництву; розподіл адміністративних і політичних посад. Спільними рисами трансформаційних перетворень у країнах Центрально-Східної Європи була їх спрямованість на демократію та ринок [4, с. 383].

«Хоч би в якій країні відбувалася реформи в системі державної служби та державного управління, це завжди непросте завдання. Щоб запровадити системні зміни, знадобиться декілька років», – наголошує Пітер Вагнер, керівник Групи підтримки України в Європейській комісії. «А в Україні, де з часів колишнього Радянського Союзу не було жодної реальної спроби провести реформу державного управління, це особливо складно» [1].

Ключовою метою модернізації державної служби в багатьох країнах стала істотна зміна технологій реалізації функцій держави в сучасному світі. Держава ініціює процеси вирішення суспільних проблем і виступає в ролі посередника. Найважливішими функціями держави стають ініціювання, активізація і стимулювання [3, с. 8].

Здійснивши аналіз реформ, що пройшли у країнах Центральної та Східної Європи можна дійти висновку що всі вони були спрямовані на удосконалення трьох ключових взаємопов'язаних компонентів системи державного управління:

- 1) інституцій;
- 2) правил і процедур, що регулюють їх внутрішню роботу, та процесів і механізмів координації їхньої співпраці;
- 3) кадрового забезпечення (підготовку державних службовців із належним рівнем кваліфікації, підвищення їх адміністративної спроможності).

Отже, дієва система державного управління є одним з основних факторів конкурентоспроможності держави та передумовою європейської інтеграції. Ефективна діяльність Кабінету Міністрів України щодо формування державної політики у різних сферах можлива за наявності професійної, результативної, ефективної та підзвітної системи центральних органів виконавчої влади. Зниження адміністративного навантаження державного регулювання, покращення якості надання адміністративних послуг, забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій покращує позиції держави у світових рейтингах конкурентоспроможності. Крім того, ефективна система державного управління є однією з основних передумов демократичного врядування, що ґрунтується на принципах верховенства права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончарук Н. Т. Модернізація державної служби України на сучасному етапі розвитку / Н. Т. Гончарук, Л. В. Прудіус; за ред. О. В. Покатаєвої // Право та державне управління: збірник наукових праць: [у 2-х т.]. - Запоріжжя : КПУ, 2017. - Т. 2. - № 4. - С. 191-198.
2. Гребеножко Є. П. Досвід західного та східного інституту державного управління у формуванні моделі державної служби України (на прикладі Німеччини та Польщі) / Є. П. Гребеножко // Інвестиції: практика та досвід, 2017. - № 18 - С. 113-116.

3. Ковбасюка Ю.В. Світові моделі державного управління: досвід для України / заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, С.В. Загороднюка, П.І. Крайні-ка, Х.М. Дейнеги. - К.: НАДУ, 2012. - 612 с.

4. Лахижа М. І. Основи та особливості посткомуністичної транс-формації суспільства та влади в республіці Польща / М. І. Лахижа // Ак-туальні проблеми державного управління, 2012. - № 2 (42). - С. 381-389.

Гусятинська А. М.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Чорна О. В.,
к.філол.н., доцент кафедри журналістики,
української словесності та культури,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМИ ПРОГРАМАМИ ТА ПРОЕКТАМИ

В сучасних складних для України економічних та політичних умо-вах, значної уваги потребує питання державного управління регіональ-ними програмами та проектами. Адже основою успішної держави є постійний динамічний розвиток місцевої економіки. Сучасна світова практика вивчає економічний розвиток регіонів, як комплекс інтегрова-них заходів, цілеспрямованих на створення чи вдосконалення системи соціально-економічних заходів для забезпечення стабільного розвитку економіки певного регіону. Нажаль українським містам на сьогодні бра-кує можливостей системно планувати і організовувати роботу по залу-ченню необхідних ресурсів для потреб соціально-економічного розвитку свого регіону. Не менш важливою проблемою є саме управління розвит-ком регіонів, адже через неефективне управління на місцях виникає чи-мало суперечностей в регіоні. У зв'язку з цим постає потреба у фор-муванні такої системи управління, яка забезпечувала б високий рівень соціальної стабільності проектів, зокрема тих, які реалізуються органами місцевого самоврядування.

Нині фінансова спроможність органів місцевого самоврядування слугує основним критерієм при визначенні здатності національної еко-номіки розвиватися за рахунок власного фінансового забезпечення. Формування належної фінансової бази органів місцевого самоврядування,

побудова досконалого механізму управління фінансовими ресурсами на місцевому рівні, забезпечення тісної співпраці органів управління досягається за умови реалізації політики економічної стабільності, за якої максимальна увага законодавчої й виконавчої влади приділяється ефективному управлінню формуванням і використанням фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

Успіх сучасних розвинених держав здебільшого став можливим завдяки розширенню повноважень органів місцевого самоврядування, а саме їх децентралізації. Успадкована система централізованої влади в Україні, якій властиві: концентрація влади в одній інституції; максимальна передача фінансів “нагору”, їх перерозподіл “вниз” в ручному режимі та повна залежність територій від центру; давно потребувала нагальної децентралізації влади та максимальної дерегуляції більшості повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад – сіл, селищ, міст; тобто чіткого розмежування повноважень як між органами виконавчої влади так і органами місцевого самоврядування за принципом субсидіарності й посилення відповідальності органів місцевого самоврядування перед виборцем і державою. Зазначена позиція Уряду України відображена в Концепції реформи місцевого самоврядування [1], яка розроблена відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування [2] на основі пропозицій вітчизняних та міжнародних експертів за погодженням із представниками органів місцевого самоврядування та їх асоціацій.

Кошти Державного бюджету України є найбільшим джерелом фінансування соціальних програм, а кошти обласного бюджету є основним джерелом фінансування національно-культурних, екологічних програм, розвитку реального сектору (економічні програми) та єдиним джерелом фінансування науково-технічних, правоохоронних та інших програм.

Головні проблеми сучасної регіональної політики України такі: формування регіональної соціально-економічної політики на засадах програм розвитку території з орієнтацією на конкурентоспроможність продукції та максимальну зайнятість населення; конкретизація пріоритетів та економічної доцільності формування в окремих регіонах держави вільних економічних зон; економічні і правові механізми забезпечення розвитку регіонів. Тому, основною метою регіональної політики повинно стати забезпечення економічних правових та організаційних умов для проведення муніципальної та адміністративної реформ, оптимізації виробничої структури регіонів, усунення диспропорцій між їхнім соціальним

та виробничим розвитком, поліпшення екологічних умов проживання людей, вирівнювання рівнів економічного розвитку регіонів. Головні напрями регіональної політики передбачають, насамперед, створення ефективних регіональних структур економіки.

Таким чином, програми місцевого соціально-економічного розвитку виконують важливу функцію в управлінні місцевим розвитком та реформуванні територіальної організації влади. Але процес їх розробки та реалізації потребує певних змін. Назріла необхідність впровадження у практику роботи місцевих органів влади погодження з відповідними центральними органами виконавчої влади обсягів фінансування за рахунок державного бюджету заходів, які передбачаються у проектах відповідних регіональних програм. Як засвідчив аналіз дослідження даної проблематики, а особливо фінансування, регіональних програм, актуальною є оптимізація процесу управління в частині кількості регіональних програм та уточнення обсягів їх фінансування з урахуванням реальних можливостей державного та місцевих бюджетів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні / Розпорядження Кабінету Міністрів України № 333-р від 01.04.2014 р. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

2. «Європейська Хартія про місцеве самоврядування» від 15 жовтня 1985 року. Страсбург, Рада Європи / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://scicenter.online/munitsipalni-finansi-derjavni-scicenter/evropeyska-hartiya-mistsevogo-samovryaduvannya-133959.html>

Євтушенко Г. І.,

к.е.н., доцент кафедри менеджменту,

Галака О. В.,

здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

МЕТОДИ ЯКІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ

Аналіз наукових праць щодо впровадження методології проектного управління в соціальну сферу (С. Д. Бушуєв, В. І. Воропаєв, У. Дункан, А. Левін, І. І. Мазур, В. А. Рач, . І. А. Сенча, В. Д. Шапіро та ін.) та аналізу ризиків інвестиційних проектів (Г.О. Бардиш, В.А. Верба, М. В. Голованенко, В.А. Кравченко, Н.І. Машина, А. В. Шегда та ін.) свідчить, що на теперішній час існують численні підходи до класифікації проектних ризиків, розроблено різноманітні методи їх ідентифікації, якісної і кількісної оцінки, запропоновано методи управління ними, робляться спроби описати узагальнену схему проведення аналізу проектних ризиків [1, с. 55].

Оцінка ризиків є одним із основних завдань, які вирішуються у межах управління проектами. Виникнення ризиків у випадку соціальних проектів визначається специфікою проекту, станом його зовнішнього оточення, особливостями проектованого об'єкта, а тому питання оцінки ризиків є актуальним протягом усього життєвого циклу проекту.

Якість реалізації соціальних програм та проектів є мірою ефективності соціальної політики. В ідеальному варіанті соціальний проект може бути реалізований, якщо при цьому зацікавлені абсолютно всі: й учасники, і ті, кого проект так чи інакше стосується.

Усі зацікавлені сторони (стейкхолдери) додають проекту цінність і вартість. Оптимізація соціальної цінності для споживачів ускладнюється тим, що стейкхолдери одного ланцюжка цінності є учасниками безлічі інших ланцюжків цінності, які спільно складають соціальний капітал програми або території. Для збільшення цього капіталу необхідно використовувати стандарти та методи управління програмними (проектними) ризиками. Практика доводить, що серед відомих методів управління ризиками найбільш раціональним є стейкхолдерський підхід. Дослідження показують, що найбільші ризики під час реалізації соціальних проектів

виникають через відсутність стандартизованого підходу до управління соціальними проектами.

Якісний аналіз ризиків має особливе значення для соціальних проєктів, оскільки більшість ризиків, що їм притаманні, або неможливо кількісно оцінити через відсутність достатньо надійної статистичної інформації, або побудова кількісних оцінних моделей недоцільна з урахуванням необхідних для цього часових та фінансових витрат.

Якісний аналіз ризиків проєкту передбачає їх бальну оцінку за ймовірністю виникнення та ступенем значущості і проводиться, в основному, для виявлення із усього переліку ідентифікованих ризиків що потребують особливої уваги. До методів якісного оцінювання ризику слід віднести експертний аналіз ризиків. Як правило, даний вид оцінки застосовують на початкових етапах роботи над проєктом. Основними перевагами даного методу можна вважати: можливість оцінки ризику до розрахунків показників ефективності, відсутність необхідності у точних первинних даних і сучасному програмному забезпеченні, а також простоту розрахунків [3, с. 138].

Якісна оцінка ризиків здійснюється за допомогою ранжування або за попередньо визначеною системою оцінювання, що містить опис критеріїв оцінки та їх можливих значень і оцінну модель. Ранжування є найпростішою формою якісної оцінки і передбачає розташування експертами оцінюваних ризиків у порядку зменшення їх значущості, при цьому експерти формують перелік ризиків, не указуючи їх оцінку, і найвищий бал отримує ризик, що набрав більше голосів експертів[1, с. 56].

Аналогічною, але більш складною процедурою є парне порівняння, за якого експерти оцінюють ризики, зіставляючи їх парами. Але парне порівняння використовується дуже рідко, оскільки експертам необхідно аналізувати велику кількість таких пар, що призводить до значних витрат часу [2, с. 143]. Використання зазначених методів дає досить точний результат у випадку невеликих соціальних проєктів.

Оскільки вибір критеріїв якісного оцінювання ризиків повинен здійснюватися з урахуванням специфічних цілей соціального проєкту, питання побудови критеріального апарату та оцінних моделей для аналізу ризиків у соціальному проєктуванні залишається проблемним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сенча І.А. «Методика кількісної оцінки прийнятності соціальних проектів для суспільства». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pubupr_2013_1_20.
2. Порохня В. М., Безземельна Т. О., Кравченко Т. А. Стратегічне управління: навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 224 с.
3. Сенча І. А. Оцінка ставки дисконтування соціальних проектів за методом міжчасових переваг / І. А. Сенча // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – Вип. 1 (53). – С. 137–140.

Канцур І. Г.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
Повч В. О.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Реформування концепції управління передбачає перш за все, перехід від командно-адміністративного (жорстких важелів) рівня державного управління до більш гнучких методів і форм діяльності державних органів, які б відповідали потребам і запитам громадян та національним інтересам українського народу. В сучасних умовах постає гостра кадрова проблема, яка потребує нових підходів до формування ефективного використання кадрових ресурсів. Тому велике значення займає роль державної кадрової політики в сформованій соціально-економічній ситуації країни та особливості її реалізації.

Питання кадрового забезпечення функціонування державних установ є дуже актуальним, адже від ефективного кадрового менеджменту та ефективного управління персоналом, чіткого розподілення обов'язків, контролю та моніторингу діяльності персоналу залежить динаміка державної установи та виконання нею стратегічних функцій.

Спроби формування ефективної державної кадрової політики здійснювалися протягом усього періоду незалежності України, однак вони поки не дали бажаного результату. Однією з останніх спроб стало

14 березня 2019 р.

впровадження Стратегії державної кадрової політики України, яка в перспективі могла б вважатися програмним документом країни [1].

Стратегією визначаються суспільно-політичні й соціально-економічні передумови посилення ролі держави в регулюванні державної кадрової політики, її принципи, цілі, функції, специфічні складові, суб'єкти, механізми.

Надається увага ціннісним орієнтирам та соціальному партнерству і діалогу в питаннях формування та реалізації державної кадрової політики особливостям забезпечення персоналом державного управління. Стратегія виражає волю народу, політичний курс роботи з кадрами на загальнодержавному рівні, визначає основи формування, розвитку та раціонального використання кадрів, усіх людських ресурсів держави. Проте, поза увагою залишається низка невирішених проблем (рис.1).

Рис. 1. Проблемні аспекти державної кадрової політики в Україні

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Зважаючи на вищезазначені проблеми державної кадрової політики та підтримуючи думку Волик В.С., перспективними напрямками її розвитку є:

- оновлення нормативно-правових актів про засади державної кадрової політики, розроблення державної цільової програми, розроблення професійних стандартів, Національної програми кваліфікації;
- державне фінансування цільових науково-практичних досліджень у сфері розвитку людського потенціалу держави;
- розроблення механізмів прогнозування, планування, постійного моніторингу кадрових потреб в Україні, залучення висококваліфікованих фахівців до формування та реалізації державної кадрової

політики, програм державної підтримки роботодавців до вчасного поновлення професіоналізму працівників через систему надання пільг і преференцій;

- налагодження дієвого соціального діалогу в тристоронньому контакті «державне замовлення на підготовку робітників професійно-кваліфікаційного рівня – навчальні заклади – представники бізнесу»;

- відновлення профорієнтаційної роботи серед молоді;

- державне регулювання програм перепідготовки та навчання протягом життя;

- впровадження дієвого контролю за працевлаштуванням випускників навчальних закладів усіх рівнів, які навчалися за державним замовленням.

Таким чином, необхідно створити умови за яких державна кадрова політика буде сприяти зростанню професіоналізму та підвищенню ефективності управлінської праці, а реалізація цілей державної кадрової політики сприятиме оптимальному використанню трудових ресурсів країни з урахуванням наявного стану економіки, розвитку регіонів, реалізації національних інтересів, забезпечення конкурентоспроможності держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Указ Президента України Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки [Електронний ресурс]. – 102. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>.

2. Волик В. С. Державна кадрова політика в Україні: теоретичні засади та перспективні напрями удосконалення [Електронний ресурс] / В. С. Волик // Особливості реалізації державної кадрової політики в Україні. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: [file:///C:/Users/Admin1/Downloads/Tpdu_2015_3_29%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Admin1/Downloads/Tpdu_2015_3_29%20(2).pdf)

Онишко О. В.,
доцент кафедри господарського права та процесу,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЛАНСУ ПУБЛІЧНИХ ТА ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Управління відносинами відноситься до найактуальніших проблем менеджменту на усіх його рівнях. Не випадково одне із визначень менеджменту представляє його як процеси, що беруть початок від людини [1, с. 24]. В сучасній системі менеджменту саме управління відносинами визначає його ключові зміни та нові виміри. При цьому сьогодні в науці та практичній діяльності склалися різноманітні напрямки та підходи до відображення актуальних проблем сучасного менеджменту. Принциповим є й те, що зазначені напрямки та підходи не обмежуються практикою та технологіями управління, вони включають також концептуально-теоретичний розвиток менеджменту як науки стосовно загальної організації таких відносин. Це пов'язано, по-перше, з високою динамічністю змін, що відбуваються у суспільному житті. По-друге, при розробці стратегічних засад менеджменту не менш важливим та необхідним постає критичне переосмислення цілого ряду вихідних і пов'язаних з ними понять і категорій, зважаючи на те, що до цього часу так і не вдалося повністю ліквідувати неоднозначність тлумачення категоріально-понятійного апарату та можливостей його взаємної спрямованості на соціально-економічний розвиток країни. Суттєвою причиною тому стали несвоечасність і неадекватність правової регламентації процесу управління суспільними відносинами. Мова йде про надання їм статусу правовідносин як форми реалізації відповідних правових норм. У таких правових нормах, як і у відповідних правових відносинах, мають відображатися й інтереси окремих учасників таких відносин і загальний суспільний інтерес; їх баланс найкраще відобразить якісні характеристики менеджменту.

Прийняття конкретного управлінського рішення це фактично пошук балансу між вигодою, витратами та ризиком. У цій взаємозалежності закладені передумови та гарантії прийняття оптимальних управлінських рішень, реалізація яких задовольняє комплекс умов. Серед останніх вирішальне місце посідає поєднання критеріїв забезпечення оптимальності суспільних потреб, щодо яких політику здійснюють публічні

органи управління, тобто, публічних інтересів з критеріями забезпечення оптимальності приватних інтересів.

Досягнення такого балансу інтересів можливе через відповідні правовідносини, які опосередковують: а) у сфері публічного управління – діяльність суб'єктів публічного управління; б) у сфері господарської діяльності – її безпосереднє здійснення та організацію. Конкретизуючи зазначені правовідносини, можна вести мову в першому випадку про адміністративні правовідносини, а в другому – про господарські правовідносини. При цьому щодо останніх існують ряд підходів до їх деталізації, зокрема, господарські правовідносини поділяють на виробничо-господарські, господарсько-управлінські, організаційно-господарські.

У контексті пошуку балансу інтересів не можна обійти увагою питання взаємозумовленості й взаємовпливу цілого ряду управлінських процесів, серед яких: державне регулювання, управлінська діяльність, менеджмент, організація діяльності. Саме через визначення їх мети та ролі в забезпеченні загального економічного інтересу суспільства вони здатні перетворитися в логічно взаємопов'язані й доповнюючі один одного.

Втім, на шляху досягнення такого завдання постає значна кількість об'єктивних і суб'єктивних перешкод, в тому числі й пов'язаних із термінологічною невизначеністю та відсутністю адекватного правового регламентування. Так, наприклад, зазначається, що у Господарському кодексі (ГК) України щодо господарської діяльності вживаються терміни «організація» (ст. 1 ГК України) та «управління» (ч.6 ст. 3 ГК України), зміст яких не розкривається. Ведеться й полеміка щодо вживання термінів «регулювання» та «управління» в частині їх співвідношення та висловлюється думка, що «...формами здійснення організації господарської діяльності є управління господарською діяльністю та регулювання господарської діяльності» [2, с. 31]. Незважаючи на широкий вжиток у законодавчих актах поняття «державне регулювання підприємницької діяльності», його загальне визначення відсутнє.

Наголошується на певних відмінностях понять «менеджмент» і «управління», визначаючи останнє переважно для позначення діяльності у неприбуткових організаціях, результатами функціонування яких є різноманітні соціальні та соціально-економічні ефекти [3, с.38]. Одночасно існує думка про взаємозв'язок і взаємозалежність понять «менеджмент» та «управління», виходячи із представлення менеджменту як сукупності різнопланових методів і засобів управління, забезпечуючого координацію і виконання управлінських функцій в організаціях незалежно від специфіки їх діяльності [4, с. 52].

Навіть із наведеного очевидно, що досягнення ефективності сучасного менеджменту потребує усунення зазначених правових прогалин, які не дають можливості повною мірою розкрити всі його особливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Федулова Л.І. Актуальні проблеми менеджменту в Україні. – К.: «Фенікс», 2005. – 320 с.
2. Актуальні проблеми господарського прав: навч. посіб. / за ред. В.С.Щербини. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 528 с.
3. Міждисциплінарний словник з менеджменту / За ред. Д.М.Черваньова, О.І.Жилінської. – К.: Нічлава, 2011. – 624 с.
4. Інноваційна модернізація менеджменту в умовах глобальної нестабільності / за заг. ред. А.Ю. Горбового / М.О. Кужелєв, С.В. Онишко, В.І. Куценко, А.А. Олешко, М.В. Гусятинський, А.А. Халецька та ін., - Ун-т державної фіскальної служби України, Навчально-науковий інститут фінансів, банківської справи. – Ірпінь-Білосток, 2018. – 305 с.

Прус Л. Р.,
*завідувач науково-дослідного відділу НДЦМС,
НДІФП Університету ДФС України,
м. Хмельницький, Україна*

АКТУАЛЬНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ТОВАРАМИ, ЩО ПЕРЕХОДЯТЬ У ВЛАСНІСТЬ ДЕРЖАВИ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Проведення всебічного аналізу компетенції митниці ДФС та взаємодії з іншими органами в напрямку розпорядження майном, яке перейшло у власність держави дозволить виявити проблемні питання та сформулювати підґрунтя для прийняття рішень, які призведуть до прискорення процедури розпорядження майном, що перейшло у власність держави, збільшення показників надходжень коштів до бюджету, вивільнення складів митниці від товарів, які із за довготривалого зберігання втратили свої споживчі властивості.

Правовідносини у сфері зберігання товарів та транспортних засобів на складах митниць ДФС та розпорядження ними регламентуються нормами Розділу VII Митного кодексу України, наказами Міністерства фінансів України - Порядком роботи складів митниці ДФС, Порядком відшкодування витрат за зберігання товарів та транспортних засобів на складах митних органів, Порядком обчислення сум витрат у справах про порушення митних правил та їх відшкодування та Розмірів відшкодувань за зберігання на складах митних органів товарів і транспортних засобів»; Порядком обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженим Постановою КМУ № 1340 від 25.08.1998, Порядком організації митних аукціонів, реалізації товарів і транспортних засобів на митних аукціонах, товарних біржах або через підприємства торгівлі, а також розпорядження окремими видами товарів, що не підлягають реалізації, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 607 від 26.04.2003, Положенням про умови та порядок проведення тендера (конкурсу) з визначення спеціалізованих підприємств - організаторів митних аукціонів, затвердженим наказом ще Державної митної служби України №103 від 14.02.2011 та іншими нормативно-правовими актами. Вищезазначеними положеннями встановлений перелік майна, яке може зберігатися на складах митниці, та таких, які підлягають обов'язковому розміщенню на складах митниці, строки їх зберігання, умови розміщення, порядок видачі, здійснення операцій з таким майном, відповідальність за зберігання товарів, процедура розпорядження, тощо.

Поряд із цим, досить часто виникають судові спори, предметом яких виступають питання пов'язанні із відшкодуванням витрат за зберігання товарів на складі митниці. Основною причиною виникнення судових спорів є те, що імпортери не погоджуються сплачувати митницям вартість зберігання товарів в повному обсязі, оскільки закон передбачає відшкодування саме витрат за зберігання товарів, а тривалу не видачу товарів імпортер розцінює як завдання собі збитків. У той же час митниці у силу вимог ст. 242 МК України – товари, що зберігаються на їх складах під митним контролем, вимагають, що вони можуть бути видані лише після відшкодування витрат митниці на їх зберігання.

Також вимагають перегляду процедури розпорядження вилученим майном у зв'язку із прийняттям Закону України «Про публічні закупівлі», реорганізації митниць та податкових органів у територіальні органи Державної фіскальної служби України, проведенням антитерористичної

14 березня 2019 р.

операції на сході України (операції Об'єднаних сил), збільшенням випадків втрати майна переданого митницями ДФС на відповідальне зберігання підприємствам на підставі договорів.

Відсутність єдиного законодавчого закріплення механізму реалізації відповідних видів товарів, складність та довготривалість проведення процедур, пов'язаних із розпорядженням майном призводить до ненадходження до державного бюджету відповідних коштів, втрати споживчих цінностей, та в деяких випадках навіть, - до псування майна.

Неабиякою проблемою залишається питання щодо притягнення до відповідальності матеріально-відповідальних осіб підприємств, яким передається митницями на відповідальне зберігання майно за втрату майна, неналежне його зберігання, забезпечення безперешкодного доступу до таких товарів. Варто зауважити, що протягом останніх років обсяги майна, яке зберігається на складах митниць постійно зростають, в тому числі й конфіскованого. Однак, при цьому відсутні достатні площі власних складів у митниць в необхідній кількості, недосконале законодавче врегулювання даного питання, неналежна взаємодія митниць з Державною виконавчою службою України.

Митний кодекс України має виконувати важливу функцію забезпечення верховенства права в Україні, тому між двома різними підходами до тлумачення митницями та адміністративними судами його норм щодо «витрат за зберігання товарів на складі митниці» повинен бути знайдений відповідний баланс. Норми Митного кодексу України і практика його застосування свідчать про те, що такого балансу досі не знайдено. У той же час, до вирішення законодавцем наведених проблем видається правильним буквальний підхід судів, які в основу свого рішення кладуть фактичну наявність або відсутність витрат митниці, понесених у зв'язку із зберіганням товару на складі; та відмовляють у задоволенні позову, якщо такі витрати відсутні.

За таких обставин, удосконалення публічного управління та адміністрування операцій з товарами, що переходять у власність держави за порушення митного законодавства набуває особливої актуальності, що і обумовлює необхідність вироблення пропозицій щодо нормативно-правового врегулювання зазначеної проблеми.

Сидоренко О. М.,

*к.е.н., доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики і статистики,*

Салахова Д. Ф.,

здобувач,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

МІСЦЕ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ УКРАЇНИ

У процесі виконання управлінської функції система податкового контролю використовує ряд загальновизнаних механізмів державного управління. Вони є засобом внутрішнього регулювання системи та використовуються у її зовнішній діяльності при виконанні покладених на неї функцій. До числа таких механізмів, які тією чи іншою мірою чинять вплив на систему податкового контролю України, на нашу думку, варто віднести: мотиваційний, інформаційний, економічний, організаційний, політичний та правовий.

Всі ці механізми державного управління, перебувають у тісному взаємозв'язку, доповнюючи один одного. В той же час вплив кожного з них на показники функціонування системи є різним. Одні з них є ключовими і від їх налагодженості напряду залежить ефективність всієї системи податкового контролю країни, а інші чинять на неї лише побічний вплив. У зв'язку з цим, пропонуємо розкрити суть кожного з них детальніше.

Розпочати наш розгляд пропонуємо з економічного механізму, оскільки система податкового контролю в першу чергу виконує економічні функції в загальній системі державного управління. Відзначимо, що на сьогодні наука не напрацювала однозначного підходу до тлумачення сутності даної категорії і її внутрішній зміст розкривається зазвичай відповідно до сфери застосування.

Відповідно ми пропонуємо розуміти дану категорію як комплекс відносин між елементами системи податкового контролю у процесі виконання ними економіко-управлінських функцій [1].

Іншим управлінським механізмом, що чинить суттєвий вплив на функціональну діяльність системи податкового контролю України є інформаційний. Загальна суть даного механізму в науковому світі розуміється по різному залежно від предметної області (сфери) його використання.

14 березня 2019 р.

Ми пропонуємо розуміти суть інформаційного механізму управління в системі податкового контролю як систему накопичення, обробки та використання інформації відповідними елементами системи у процесі їх функціональної діяльності при ухваленні управлінських рішень як на мікро- так і на макрорівнях.

Ще одним механізмом управління, що використовується у процесі функціонування системи податкового контролю є мотиваційний. Нині наука також не виробила однозначного, універсального підходу до трактування його сутності. Відповідно, ми пропонуємо визначити мотиваційний механізм управління в системі податкового контролю як чітко сформовану в установленому порядку систему соціально-економічних елементів, яка діє на складові системи податкового контролю у напрямі стимулювання показників ефективності їх роботи та забезпечення її відповідності діючому законодавству.

До управлінських механізмів, що широко використовуються в процесі функціональної діяльності системи податкового контролю України, також відноситься і організаційний механізм управління. Як і у випадку з усіма попередніми механізмами управління, організаційний також не має єдиного сприйняття в науковому світі. Відповідно ми пропонуємо розуміти під поняттям «організаційний механізм управління у сфері функціональної діяльності системи податкового контролю»: сформовану в установленому порядку організаційну структуру, що включає в себе систему спеціально уповноважених державних інституцій, які взаємодіють у процесі здійснення податкового контролю у встановленому порядку відповідно до діючого законодавства та здійснюють управлінський вплив на підконтрольні об'єкти й національну економіку.

Управлінським механізмом, що чинить вагомий вплив на функціональну діяльність системи податкового контролю є правовий. Цей механізм, ґрунтовно досліджений наукою і являє собою нормативне забезпечення спеціального призначення, яке включає: закони і постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, а також методичні рекомендації й інструкції тощо з питань регулювання та нормативного забезпечення здійснення податкового контролю [2].

Останнім з визначених нами управлінських механізмів, що знаходять своє місце у процесі функціональної діяльності системи податкового контролю, є політичний. Цей механізм управління досить ґрунтовно досліджений в наукових колах, проте єдиний підхід до трактування його сутності відсутній. Тому, під політичним механізмом управління в

системі податкового контролю ми пропонуємо розуміти систему певних управлінських процедур, що забезпечують реалізацію державної політики у сфері податкового контролю, що включає в себе процес розробки, прийняття та реалізації відповідних управлінських рішень та проведення за їх результатами аналізу й оцінки досягнутих результатів [3].

Загалом у процесі функціональної діяльності системи податкового контролю у сфері забезпечення економічної безпеки використовуються всі охарактеризовані управлінські механізми. З усіх управлінських механізмів, що тією чи іншою мірою впливають на її функціональну діяльність, найбільший, можна сказати визначальний, вплив чинять організаційний, інформаційний та правовий.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Теоретико-методологічні засади державного управління: формування понятійного апарату: метод. рек. / за заг. ред. В.В. Корженка. Київ: НАДУ, 2009. 56 с.
2. Сидоренко О.М. Оцінка функціонування правового механізму управління в роботі системи державного фінансового контролю України. Науково-практичний журнал «Малий і середній бізнес (право, держава, економіка)». 2014. № 3-4 (58-59). С. 158-164.
3. Виходець Ю.А. Проблеми удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2013. № 16(205). С. 139-144.

Форноляк В. М.,

*доцент кафедри боротьби з тероризмом та
захисту учасників кримінального судочинства,
Національна академія Служби безпеки України,
м. Київ, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ В УКРАЇНІ

Тероризм відносять до жахливих явищ світового суспільства. Недостатню ефективність протидії цьому злочинному явищу пов'язують із тим, що до недавнього часу, незважаючи на заходи, що вживаються світовим співтовариством, не вдалося збудувати надійну систему щодо його

14 березня 2019 р.

протидії. Проте, для боротьби з тероризмом існує чимало напрямів, визначальний з яких – посилення організації взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом як на державному так і міжнародному рівні. Фундаментом для такої взаємодії є законодавство України, яке визначає правові засади боротьби з тероризмом та права й обов'язки визначених суб'єктів у вказаній сфері.

Зокрема, у Законі України «Про боротьбу з тероризмом» викладені положення щодо організації, правового регулювання боротьби з тероризмом в Україні, забезпечення її необхідними силами, засобами та напрямми взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом [1]. Зокрема, головним органом у загальнодержавній системі боротьби та протидії тероризму є Служба безпеки України [2]. При Служби безпеки України функціонує Антитерористичний центр, який згідно із ч. 7 ст. 4 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» та ст. 1 Положення «Про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України» здійснює організацію взаємодії та координацію діяльності суб'єктів протидії тероризму [3].

Варто також зауважити, що відповідно до Указів Президента України «Про Антитерористичний центр» [4] та «Про Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах СБ України» [3] та з метою здійснення координації діяльності органів виконавчої влади у запобіганні терористичним актам, що загрожують життю і здоров'ю значної кількості людей та їх припинення, затверджено типовий склад (за займаними посадами у відповідних державних органах та військових формуваннях) постійно діючих координаційних групах АТЦ при регіональних органах СБ України. Штаби цих координаційних груп здійснюють поточну організаційну роботу з виконання покладених на них завдань.

Процес взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом, його особливості, успішність та результативність зумовлюються цілою низкою чинників. Вагомий вплив на вказані показники здійснюють стан та рівень організаційного забезпечення цього процесу.

Під організаційними засобами забезпечення взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом варто розуміти сукупність способів, прийомів, через застосовування яких сторони даної взаємодії досягають необхідного рівня цілеспрямованості, злагодженості, ефективності та результативності. Вдало підібрані й успішно реалізовані організаційні заходи забезпечують доцільний і раціональний підхід до розподілу функціональних

обов'язків та ресурсів між учасниками взаємодії, а також виступають за-
порукою скоординованості та послідовності їх спільних дій. Загальна
організація взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом передбачає: ін-
формаційно-аналітичну діяльність, прогнозування, визначення стратегії,
правове регулювання тощо.

Поряд з цим зауважимо, що на сьогодні в Україні відсутній єдиний
фаховий нормативно-правовий акт з питань взаємодії суб'єктів боротьби
з тероризмом. У зв'язку з цим немає юридично закріпленого переліку
основних організаційних питань, які мають вирішувати сторони з метою
забезпечення належної якості та ефективності взаємодії.

Існує нагальна потреба в розробці та прийнятті відповідного пра-
вового документа, який би регламентував взаємодію суб'єктів боротьби
з тероризмом. На нашу думку, це дозволить вирішити проблеми взаємо-
дії та координації діяльності у протидії тероризму, зосередити високок-
валіфікованих фахівців у розглядуваній сфері, підвищить ефективність
та відповідальність суб'єктів антитерористичної діяльності щодо при-
няття рішень та їх запровадження в об'єктивну реальність.

Виходячи з викладеного, для забезпечення національної безпеки
вагоме значення має ефективна організація діяльності суб'єктів бороть-
би з тероризмом, що реалізується застосуванням системи правових, ор-
ганізаційних, оперативно-розшукових, режимних, інженерно-технічних
та інших заходів, передбачених нормами конституційного, адміністра-
тивного, адміністративно-процесуального, кримінального, кримінально-
процесуального, цивільного, цивільно-процесуального, міжнародного та
інших галузей права, які містяться у відповідних законах та інших нор-
мативно-правових актах.

Таким чином, підсумовуючи зазначене вище слушно відзначити,
що питання організації взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом недо-
статньо чітко закріплені на законодавчому рівні. Узагальнюючи поло-
ження нормативно-правових актів, в яких визначено окремі аспекти вза-
ємодії вказаних суб'єктів, зауважимо, що у більшості правових актів
питання їх взаємодії описані поверхнево. Саме тому, на нашу думку, ва-
жливого значення набуває розробка організаційних засад взаємодії за-
значених суб'єктів та закріплення їх у чинному законодавстві, адже така
взаємодія буде більш послідовною та ефективною, а досягнення мети їх
спільної діяльності стане більш реальним та швидким.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про боротьбу з тероризмом [Електронний ресурс]: Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15>.
2. Про Службу безпеки України : Закон від 25 бер. 1992 р. № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 27. – Ст. 382.
3. Про Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України: Указ Президента України від 14 квіт. 1999 року № 379/99. – Офіційний вісник України. – 2010. – № 7. – Ст. 302.
4. Про Антитерористичний центр: Указ Президента України: від 11 грудня 1998 року № 1343/98 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 7 (12.02.2010). – Ст. 300.

Лапінська Є. І.,
здобувач III (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Захист інформаційної безпеки як складової національної безпеки для України сьогодні є одним із найважливіших завдань і стоїть на одному рівні із захистом суверенітету і територіальної цілісності держави, забезпеченням її економічної безпеки.

Необхідно констатувати, що необхідний рівень інформаційної безпеки забезпечується сукупністю політичних, економічних, організаційних заходів, спрямованих на попередження, виявлення й нейтралізацію тих обставин, факторів і дій, які можуть вчинити збиток чи зашкодити реалізації інформаційних прав, потреб та інтересів держави і її громадян.

Слід зазначити, що на сучасному етапі в Україні проблема вдосконалення державної інформаційної політики набула ваги одного із національних пріоритетів. Питання інформаційної політики і інформаційної безпеки України не повинні вирішуватись поза системою координат національних інтересів та не можуть залежати від будь-яких політичних ситуацій.

В інформаційній сфері держави залишається неподоланим низка загроз. Така ситуація зумовлена недовістю численних державних рішень, спрямованих на впорядкування справ у цій сфері. Набула небезпечних масштабів практика подовження термінів та порушення цілісності виконання відповідних доручень [1].

Недостатньо ретельне та чітке дотримання законодавства складає найважливішу проблему правової політики держави, зокрема це стосується й інформаційної сфери.

Важливою проблемою залишається певна несистемність вітчизняної правової політики в інформаційній сфері. Значна кількість законодавчих актів ухвалюється з метою вирішення певних тактичних завдань, задоволення кланових інтересів, часто без урахування стратегічних орієнтирів та реальних українських умов.

Визначимо причини, які заважають підвищити ефективність державної політики у сфері інформаційної безпеки: відсутність стратегічного бачення (планування та прогнозування); нерозуміння з боку політиків та державних чиновників трендів сучасного інформаційного світу; низький професійний рівень кадрів, які відповідають за інформаційний та комунікаційний напрями в державі; відставання у сучасних підходах (у тому числі й на технічному рівні) до збору та аналізу інформації та виробленні рішень на цій базі; спроба підмінити реальні зміни в політиці та економіці комунікацією (або піаром) про них.

Впровадження в практичне русло визначених пріоритетів державної політики в інформаційній сфері потребує великих зусиль уряду та матеріальних вкладень, яких на сьогодні в державі обмаль, що в свою чергу потребує формування збалансованої державної політики та ефективного проведення комплексу узгоджених заходів щодо захисту національних інтересів в інформаційній сфері, розробки механізму її реалізації.

Основним органом з реалізації заходів інформаційної безпеки держави є Рада національної безпеки і оборони України, яка відповідно до Конституції України та у встановленому законом порядку має здійснювати координацію діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері. Центральним органом виконавчої влади є Кабінет Міністрів України, який має забезпечувати здійснення інформаційної політики держави, фінансування програм, пов'язаних з інформаційною безпекою, спрямовуватиме і координуватиме роботу міністерств, інших органів виконавчої влади у цій сфері.

Не менш важливі функції з виконання поставлених завдань в реалізації основних положень Доктрини у сфері інформаційної безпеки має Міністерство інформаційної політики України [3]. Певні завдання покладені на Міністерство закордонних справ України, Міністерство оборони України, Міністерство культури України, Державне агентство України з питань кіно, Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Службу безпеки України, розвідувальні органи України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Національний інститут стратегічних досліджень та інші [4].

Отже, у сучасних умовах важливою складовою національної безпеки є інформаційна безпека України, що є станом захищеності національних інтересів у інформаційній сфері.

На нашу думку, для захисту та посилення інформаційної безпеки слід розвивати вітчизняну індустрію інформації відповідно до сучасної геополітичної ситуації у світі; вести розробку програмних та апаратних засобів криптографічного захисту інформації, які б захищали інформаційні ресурси від несанкціонованого доступу для забезпечення конфіденційності; вести ліцензування та розробку критеріїв сертифікації технологій; інформатизацію та автоматизацію виробничих процесів і робочих місць співробітників.

Виходячи з планів підвищення інформаційної безпеки держави, головним завданням державної політики у зазначеній сфері має стати оптимізація діяльності самої влади, її структури, підвищення оперативності та якості рішень, ефективне використання бюджетних витрат та утримання владної структури та сукупних непродуктивних витрат часу та коштів при взаємодії влади, населення та бізнесу.

Вищевикладене дає змогу зробити висновок що інформаційна безпека в сучасному світі, в якому інформація впливає на прийняття державою тактичних та стратегічних рішень, є основою національної безпеки. Для України, яка прагне до Європейського Співтовариства, особливо важливим є приведення чинного законодавства до європейських стандартів шляхом імплементації передового зарубіжного законодавства у зазначеній сфері з урахуванням національних особливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Яфонкін А.О. Напрями реалізації інформаційної безпеки України /А.О.Яфонкін // Проблеми впровадження інформаційних технологій в економіці. – Ірпінь, НУДПСУ, 2009. – С. 315-318.
2. Доктрина інформаційної безпеки. Указ Президента України від 25 лютого 2017 року № 47/2017 // [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>.
3. Малик Я. Інформаційна безпека України: стан та перспективи розвитку /Я.Малик// Збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 44. «Ефективність державного управління». – С. 13-20.

Юзькова О. І.,

здобувач III (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Халецька А. А.,

д.держ.упр., професор УДФСУ,

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського,

м. Київ, Україна

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ЛІДЕРСТВА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Питання розвитку інноваційного лідерства в системі державного управління є наразі актуальними і мають важливе науково-прикладне і соціальне значення. Вагомий внесок у розвиток управлінської науки вивчення питань лідерства в системі державного управління зробили зарубіжні та вітчизняні вчені Абашкіна Є., Кухта Б., Логунова М., Міцишин В., Пашко Л., Ховел Дж., Хофстеде Г., Шайн Е. та інші

Як свідчить історична практика, місія інноваційного лідерства визначається набором притаманних цьому соціальному феномену внутрішніх властивостей людини, які орієнтовані на здійснення впливу на зовнішнє середовище. Сила такого впливу проявляє себе в суспільстві (цілях, завданнях, функціях держави щодо розвитку системи інноваційного лідерства на рівні державного управління) і дозволяє формувати відповідні механізми інноваційного лідерства в державному управлінні. Саме тому надзвичайно важливим в сучасному середовищі, в якому зміни технологій та процесів відбуваються дуже швидко, є впровадження в державне управління концепції інноваційного лідерства, яка поєднує

внутрішню мотивацію до розвитку особистісних якостей людини і стимули до розвитку інноваційних лідерів на системних засадах для змін зовнішнього середовища.

В науковій літературі під інноваційним лідерством в державному управлінні розуміють процес внутрішньої соціально-психологічної організації, управління діяльністю команди, впливу на працівників, який супроводжується зміною уявлень і цінностей останніх, активізації вищих потреб у новаторстві, досягненні, творчості, самоактуалізації. Тому можемо стверджувати, що державне управління розвитком інноваційного лідерства являє собою інтеграцію загального і особливого. Процеси державного управління по відношенню до загального є ретрансляцію загального (для забезпечення єдності системи) на особливому просторі прийняття інноваційних управлінських рішень; врахування унікальних рис і чинників, що породжують ці особливості; інтеграцію загального (системного) і унікального (особистісного).

У контексті такого поєднання удосконалюються механізми державного управління інноваційним лідерством в напрямі розвитку демократичного лідерства, яке включає демократичну поведінку лідерів та допомагає демократизації суспільства. Крім того, це формування індивідуально-інституційного лідерства, яке постає не стільки як характеристика людини, скільки її відповідальний вплив на розвиток державних інституцій, системи та сфери державного управління.

В умовах інноваційної діяльності різко зростає роль державного управління як лідера інноваційних змін, а його особа, здібності, кваліфікація і професійні вміння насправді визначають долю реформи державного управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шаров Ігор. Від мрії - до дії! - К.: Арт Економі, 2016. - 188 с.
2. Haslam A.S., Reicher S.D., Platow M.J. The New Psychology of Leadership: Identity, Influence, and Power // Psychology Press. – 2011.
3. West R.K., Strixrud E., Reger B. Assessment: What's Your Leadership Style? // Harvard Business Review. – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://hbr.org/2015/06/assessment-whats-your-leadership-style>

Ковальова К. В.,

Усик О. О.,

здобувачі II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Супруненко С. А.,

ст. викладач,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Публічне управління в Україні проходить етап свого реформування. Публічне управління (англ. – public management) – це діяльність, яка забезпечує ефективне функціонування системи органів державної влади, регіонального врядування, органів місцевого самоврядування, громадських (неурядових) організацій, фізичних осіб та інших суб'єктів громадянського суспільства з метою реалізації державної політики в найрізноманітніших сферах суспільного життя [1].

Через систему публічного управління формується солідарність між суспільством країни та державою як системою відносин, спрямованих на реалізацію цінностей суспільства, досягнення цілей публічної політики, а також створення конкурентоспроможної держави, визначальними характеристиками якої є розвинена правова культура, сильне самоврядування, дисциплінований і мобільний державний менеджмент.

Питаннями формування публічного адміністрування займалися такі науковці, як А. Авер'янов, В. Бакуменко, І. Грицяк, В. Загорський, А. Колодій, І. Коліушко, М. Лахижа, В. Малиновський, В. Мартиненко, П. Надолішний, Н. Нижник, О. Оболенський, О. Черчатий, Ю. Шаров та ін.

Головна мета будь-якого управління в публічній чи приватній сфері – досягнути максимальної ефективності, дієвості й результативності з мінімальними затратами ресурсів, часу і зусиль. Основне ж завдання, яке стоїть перед публічним управлінцем, відмітне від завдання бізнесового управління. Якщо бізнесовий управлінець своєю діяльністю прямо впливає на отримання прибутку певної підприємницької одиниці, то публічний управлінець – на якість життя громадян певної адміністративно-територіальної одиниці чи держави в цілому. Публічний управлінець дбає про те, як найраціональніше використати публічну інфраструктуру для виробництва публічних благ та задоволення суспільного інтересу [2].

Як показують дані багатьох наукових досліджень, нинішня система публічного адміністрування в Україні залишається неефективною, корумпованою, що є суттєвою перешкодою на шляху до змін у суспільстві та державі. Недостатній рівень прозорості та відкритості у сфері державного управління, недостатній професійний рівень державних службовців, відсутність єдиної системи оцінювання їх компетентності, низький рівень дисциплінарної відповідальності, – всі ці фактори є руйнівними елементами в організації ефективної системи публічного адміністрування [3].

Так, за опублікованим Всесвітнім економічним форумом Індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 (The Global Competitiveness Index), Україна цього року посіла 81-е місце серед 137 країн світу, покращивши свої позиції лише на чотири пункти (рис. 1) [4].

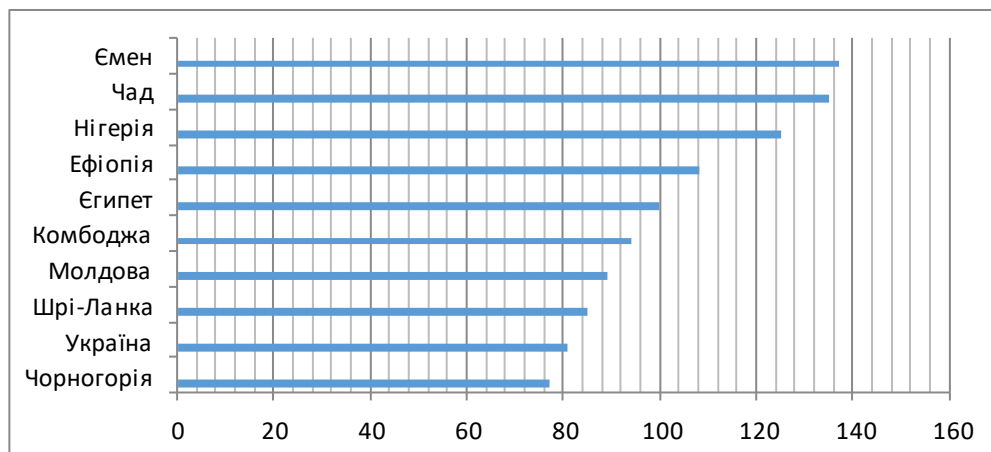

Рис. 1. Позиція України та країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності

Джерело: [4]

Отже, фактори, що занижують рейтинг України - це низька ефективність ринків, погано розвинена інфраструктура та не ефективні органи державного управління.

До переліку основних причин, що занижують конкурентоспроможність відносять: інфляцію, корупцію, політичну нестабільність, високі податкові ставки, складність податкового законодавства, нестабільність урядів, ускладнений доступ до фінансів та інші [4].

Одним із перспективних орієнтирів стратегії трансформації публічного управління залишається кластерний підхід до організації соціально-економічного розвитку. Кластер – це галузеве, територіальне та добровільне об'єднання підприємницьких структур, які тісно співпрацюють із науковими (освітніми) установами, громадськими організаціями та органами місцевої влади з метою підвищення конкурентноздатності власної

продукції і сприяння економічному розвитку регіону. Кластерна організація економічного розвитку в багатьох країнах стає домінантною і підтверджує свою ефективність. Регіональному розвитку в Україні сприятиме і задіяння потенціалу новоствореного Державного фонду регіонального розвитку та активізація діяльності агенцій регіонального розвитку – інститутів, діяльність яких сприяє формуванню «точок зростання» та ареалів розвитку [5].

Отже, для зростання ефективності публічного адміністрування в Україні необхідно дотримуватись таких умов:

- децентралізації функцій державних структур на територіальному рівні; уніфікації нормативно-правової, законодавчої бази;
- продуктивного розвитку управління публічними організаціями з метою підвищення їх організаційної та соціальної ефективності;
- якісної фахової підготовки державних службовців з високим рівнем свідомості та кваліфікації, готових до інноваційної діяльності тощо.

Перспективні напрями підвищення рівня публічного управління в Україні мають ґрунтуватися на основах європейського управління. Прийнятими мають бути передусім принципи європейського управління, а вже потім, за необхідності, – узагальнені чи конкретні моделі управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грицяк І.А. Публічне управління в Україні: становлення за європейськими стандартами// Вісник Академії митної служби України. Серія: "Державне управління". — 2010. — № 2(3).
2. Босак О. З. Становлення та розвиток системи публічного управління в Україні // Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє : монографія / Босак О. З. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України
3. Дума О. І. Ефективність публічного адміністрування в Україні: проблеми та виклики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5509>
4. Позиція України в рейтингу країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2>
5. Іжа М. М. Пріоритетні напрями трансформації публічного управління в Україні в умовах соціальноекономічної та політичної модернізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2013-1/2013_01.pdf

Савченко Дж. М.,

Савченко О. Р.,

здобувачі II (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Грушева А. А.,

к.пед.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Громадські організації – це об'єднання громадян, яке створюється для спільної реалізації спільних інтересів (культурних, економічних, вікових, гендерних, регіональних, релігійних, професійних, соціальних тощо). Вони є важливою складовою як політичного, так і соціального життя будь-якої держави. Рівень сформованості громадянського суспільства у кожній країні, їхня кількість та напрями діяльності значно різняться. Так наприклад, у країнах Європи, громадські організації беруть активну участь у розвитку всіх сфер суспільного життя. Така позиція громадської участі населення у вирішенні суспільних проблем є механізмом реалізації громадянськості, через який проявляється здатність до самоорганізації і суспільного самоврядування громадян[4]. Громадські організації покликані відстоювати інтереси людини, лобіювати ті чи інші важливі позиції соціальних груп [1].

Взаємодія органів державної влади з громадськими об'єднаннями також може набувати різних форм залежно від цілей і характеру виконуваної роботи та обсягу повноважень суб'єктів, масштабу взаємодії на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях. До таких форм взаємодії відносять: участь громадських об'єднань у нормотворчому процесі, здійснення громадського контролю за діяльністю органів влади у вирішенні проблем, які мають важливе суспільне значення.

Це: надання громадськими об'єднаннями соціальних послуг населенню відповідно до укладених із органами державної влади договорів; утворення спільних консультативно-дорадчих та експертних органів, рад, комісій, груп для забезпечення врахування громадської думки у формуванні та реалізації державної політики; співпрацю органів публічної влади з громадськими об'єднаннями в процесі підготовки та перепідготовки кадрів, спільного навчання службовців та представників громадських

організацій навичкам ефективної взаємодії; ознайомлення широких верств населення з формами їх участі у формуванні та реалізації державної політики; проведення органами публічної влади моніторингу і аналізу громадської думки; забезпечення своєчасного публічного реагування на пропозиції та зауваження громадськості; виконання спільних проектів інформаційного, аналітично-дослідницького, благодійного і соціального спрямування [3].

За останнє десятиліття активність громадських організацій в Україні також значно зросла, однак їх потенціал недостатньо використовується органами державної влади для врегулювання суспільних протиріч та вирішення нагальних питань управління. У зв'язку з цим дуже важливо більш детально ознайомлюватися та вивчати передовий досвід зарубіжних країн щодо більш конструктивної співпраці органів державної влади та громадських організацій.

Відмітимо, що Польща є вельми успішною країною країн регіону Центральної та Східної Європи, у якій органи державної влади активно співпрацюють з інститутами громадянського суспільства. Зокрема в країні на основі нормативно-правової бази розроблено механізм підготовки та прийняття державно-управлінських рішень за активного залучення громадських організацій де вони з одного боку, є консультантами, критиками та моніторами, а з іншого, – імплементаторами певних стратегічних завдань [2]. Тому в Польщі можна спостерігати за розвитком інфраструктури організацій громадянського суспільства.

Також цікавим є досвід Німеччини, у якій однією з найважливіших особливостей соціальної системи є широка, всюди проникаюча суспільно корисна діяльність добродійних спілок. Німеччина має два типи неприбуткових благодійних організацій, які можуть залучатися до різних видів спільної діяльності з органами влади. Це асоціації (Verein) та фонди (Stiftung). Їхня діяльність регулюється цивільним правом та податковим законодавством[4].

Таким чином, ознайомлення з зарубіжним досвідом взаємодії органів державної влади та громадських організацій показав, що об'єднання громадян є невід'ємною складовою будь-якого демократичного суспільства. Держава у даному питанні реалізує принцип надання громадянам можливості допомогти собі та іншим, намагаючись при цьому звести до мінімуму контрольні функції, надаючи перевагу розвитку ініціативи та творчості у сфері соціальної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бодрова І. І. Проблеми законодавчого регулювання статусу асоціацій органів місцевого самоврядування в Україні. Теорія і практика правознавства. 2012. Вип. 1(2). С. 60-70.
2. Перега Т. Сталий розвиток у нових членах ЄС. URL: <http://eustudies.history.knu.ua/tetyana-perga-stalyj-rozvytok-u-novyh-chlenah-yes/>.
3. Усаченко Л. М. Основні аспекти, форми та напрями взаємодії органів державної влади з неурядовими організаціями. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2008-1/doc/2/26.pdf>.
4. Якименко О. І. Взаємодія органів державної влади та громадських організацій: досвід Польщі та Німеччини. URL : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2018-3/doc/1/1-20.pdf>

Ходаківська Ю. Ю.,
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Качур А. В.,
к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

СТВОРЕННЯ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ ДЛЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ СТОРОНИ

Нині жодна країна не спроможна самотійно забезпечити власні стрімко зростаючі виробничі та споживчі потреби. Тому активна зовнішня торгівля стає каталізатором економічного розвитку, а зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) сприяє прискоренню науково-технічного прогресу завдяки організації спільних досліджень, швидкому технічному переобладнанню й упровадженню нових технологій для цілих галузей і виробництв [1].

Дослідженню проблем формування, реалізації та можливим сценаріям розвитку в Україні зовнішньоторговельної політики присвячено низку публікацій провідних вітчизняних учених-економістів, зокрема О. Бабаніна, І. Бураковського, В. Власова, А. Гальчинського, Б. Духницького, Д. Лук'яненка, Ю. Макогона, В. Онищенка, Н. Осадча, С. Пахомова, К. Прокопенка.

Для ефективного розвитку в умовах глобалізації Україні необхідно сформулювати якісно нову зовнішньоекономічну політику, яка чітко визначала б форми, методи й напрями міжнародних економічних відносин. Варто зрозуміти, що ефективність сучасної економіки та, відповідно, зовнішньоекономічної діяльності визначаються не стільки розміром експорту й імпорту, скільки обсягом доданої вартості, яку створює та чи інша країна, її впливом на формування глобальних ланцюгів доданої вартості.

З метою досягнення якісно нових результатів у зовнішній торгівлі України з'явився новий перспективний вектор у зовнішньоторговельній політиці нашої держави, а саме – створення глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ЗВТ+) з країнами ЄС [2, с.12].

Наслідками створення зони вільної торгівлі для України є певні переваги та недоліки сказані нижче.

Перевагами є :

- покращення доступу до найбільшого ринку в регіоні, що передбачає більші можливості для потенційної вигоди;
- запровадження гармонізованої правової бази для забезпечення діяльності суб'єктів зовнішньоторговельних відносин;
- гармонізація митних процедур та підвищення ефективності діяльності митних органів у контексті сприяння торгівлі;
- запровадження міжнародно визнаних стандартів;
- розширення номенклатури товарів на внутрішньому ринку;
- посилення конкурентних позицій українських експортерів на ринку ЄС;
- збільшення іноземних інвестицій;
- підвищення ефективності розміщення трудових ресурсів.

Недоліками є :

- витрати, пов'язані з правовими та адміністративними змінами (витрати є значними, тоді як вигоди можуть бути довгостроковими);
- витрати, пов'язані із запровадженням нових стандартів (можливе витіснення певних підприємств із конкретних сегментів ринку);
- збільшення конкуренції на внутрішньому ринку, його реструктуризація, перерозподіл факторів виробництва;
- труднощі у потраплянні української агропромислової продукції на європейські ринки;
- обмеженість можливості надання захисту новоствореним галузям;
- загроза погіршення структури експорту (переорієнтація українських експортерів з готової продукції на сировину) [2].

За кількісними оцінками, переваги від створення ЗВТ+ є більш значимими, аніж витрати. Але не зважаючи на втрати у короткостроковій перспективі, можна стверджувати, що у подальшому переваг буде більше, ніж недоліків.

У висновку можна сказати, що зовнішньоторговельна політика України повинна бути виваженою й гнучкою. Органи державного управління повинні проводити цілісну та збалансовану зовнішньоторговельну політику, адже існує необхідність розвитку торговельних відносин з країнами ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Полінкевич О.М. Диверсифікація товаропотоків у зовнішньоекономічній діяльності учасників ринку рітейлу / П. В. Полінкевич, П. В. Коноваленко // Економічний форум. – 2015. – № 3. – С. 96-102.
2. Мовчан В.М. Багатовекторність зовнішньоекономічної політики як стратегічний вибір України [Текст] / В. М. Мовчан, К. І. Куценко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2010. - №3. – С.10-16.

Електронне наукове видання

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Збірник матеріалів

*VI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних
глобалізаційних процесах»*

(14 березня 2019 р.)

**Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.
Редакційна колегія може не поділяти думок авторів.**

Здано до друку 05.03.2019. Формат 60×84/16.

Папір офсетний № 1. Гарнітура «Times New Roman».

Друк. арк. 28,8.

Тираж 300 примірників. Замовлення № 781.

*Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром
Університету ДФС України*

08200, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 5104 від 20.05.2016*

